

SIGNATURA:

I 252

FAC REDUC..

14,8 X

26-4. N. 150.

I-266

150 I 266
252

44-2

Iber floreti
in quo flores
oim virtutuz
et detestaciones vicioz
metricè continetur una
rum commento.

Nomine floretus liber incipit ad bona cepit
Semper eris iustus etus
documenta secutus
Hic liber extractus et plus

ribus est vocitatus
Recte floretus quod flos est inde receptus
Et brevis textus fragrat virtute repletus
Collegi flores non oves sed meliores
Quos in virgultis domini vidi bene cultis
Qui non marcescunt seruando doman-
dorum crescunt
Ergo dilecte valeas ut viuere recte
Vultis proficere domino semper placere
Suscipe corde bono flozorum vos quos
tibi dono
Collent laqueos tribuent tibi septem bonorum
Si bene dulciores flores retinet odoros
Summo cultore flozorum clemens datore
Dogma sacre fides ponit prius ordo
libelli

Postea precepta ponuntur parte secunda
Tertia pars vere monstrat peccata cauere
Inde docet quarta pars ecclesie sacramenta
Virtutes quanta moyses docuit et docuissent
Coclidit sexta de morte suorum scriptura.

Antequam lecturas comenti tam sub-
tilis tanquam profunde indagante
aggredi presumas si lectura dilecti
meretur tria seriatim habeo pro-
ponere. Primum diuinum implora-
re auxilium. Secundum prestantes in
dicere per qualitas supportu virtutis. Tertium com-
menti utilitatem referre conuenit. Quibus in tra-
capacitate mei ingenio ductus ad littere ac-
ceda elucidatione. Quamvis ad primum in quo
habeo diuinum implorare auxiliu nedum in bac-
temi quantum ad me copulatione. verum etiam in cu-
insuper alterius operis valida inspiratione secundum pla-
tonem in thimotheo: et rectra secundum Boetium tertio de
solatione. d. In minimis quibus diuinum debet
implorari auxilium quod si minus nulli rite fundat
exordium. Quod est nobis firmo insufficientes. quod ad
Lecturam. non quod sufficientes sumus aliquid a uobis
non si ex nobis excogitare sufficientia nisi a deo
est. et Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. La-
guens autem in mari lugubris nauigando rater
rimis agitur fluctibus neque a deo se rem sublimi-
um optatum attingere potuit secundum Boetium, in qui

to de solatione ad dei gloriosissimum: que sue vir-
tutis necnon inarrabilis potentie diffinisse cuncta
dirigit et seruat in libro de intelligentiis. xx. ca.
humiliter amplexat suspirando tanquam ad singulare
refugiū: cui quoque sine quo nulla ualida fortitu-
tur effectum secundum philosophum. xl. p. b. d. d. m. a. s. m. o. De
donū optimū et de barū pfectū desiderū: et ut mi-
bi qui squamis ignorantie varisq; facinorosis ir-
rectis maculis ueluti temerarius autumno ex-
planatus gloriā sup comēdabilem textū flozet
cōplare accumulādo ea quę in meditatione sacra-
inferunt scripturas: inter quę ad adopi-
at ad medianā affirmat ad finē quę operatū de-
ducere pcedat. Que hęc non fit digna puidēte ue-
tū si sincero cordis sermō recodat. per illud dubio
non desistet fructū afferre quod plurimū. et c. R. l. a.
cūctoz cuius oēs dōa sopbie. Lecture sine pla-
siret corda reozū. Te sine ductore uariet labor
absq; ualozē. Catholico more rogo sis gloriatur
boie. Hęc comētū miz claudēs documētū. Si
bñ pcentū pinguat corde studentū. Ergo deus
uere quod curas opēq; fouere. Lumine gloriāti
lustres intima mētā. Et hęc quo ad primum. Q. Ve-
nio ad scēm i quo habeo prestantes inferere
pro posse primum prestādo quod in executione p-
fente lecture non intendo aliquid afferre quod
in aliq; uideat a recto tramite xpiane religio-
nis deuiare seu audientū quomodo pio an-
reo offendere. Quod si ex ignorantia in aduer-
tētia ue ptingerit quod absit: et nūc reuoco res-
tracto annullo et habeo pro non dicto me submi-
tens in dictis dicēdisq; correctioni necnō sim-
pide determinationi omnium et singuloz quos
instinctu charitatis uolo habere exortatos: ut si
quid reprehensibile minusue eleganter exposi-
tum perseperit in blata prosus inuide salce
dignetur in partem inter partem meliorē. Q. Im-
putando hoc potius gloriāti ignorantie in ad-
nerrā: que pertinaci malicie: attēdo quod in of-
bus bene agere et in nullo deuiare potest: sit di-
nitatis quod diuinitatis. In. l. ij. s. sed quod diuine
C. de ue. iur. enucle. Si autem in piri copulatione
aliquid rite deductū reperit non mihi sed diu-
maiestati gratiarū actione obsequanter referant
a qua oīs sapientia affluenter emanat. Eccl. i.
Prouer. ij. Jaco. i. et hoc de secundo. Venio ad
tertium in quo habeo utilitates bene libelli de-
clarare comēdabile: quāq; aliq; elucidabo. Alas
autem textū comētū discursū. Primum enim
utilitas potest dici fundamentum gratie et glorie
cum in hoc libello tractetur primum de fide que
est primus habitus uirtutū non tempore: sicut
ra secundum Al. in. v. libro sui cōpen. Spis enim est fir-
ma petra supra quam alie fundantur uirtutes

21. 289

sine qua impossibile est placere deo ad Deo. xi. sine hoc enim fundamēto ē edificum rumosum vel nullum cum vbi fundamētum non sit super edificari nō possit de Presbyte. baptista. c. veniens. r. i. q. i. c. cum paulus. ¶ Alia utilitas est salubris exercitatio ab bonum et observātia a malo cum hic tractetur de pceptis decalogi que dēu q̄ custodierit non experiet quicq̄ mali. Eccl. viij. Qui custodit pceptum non experiet quicq̄ mali. ¶ Alia utilitas est instructio ad bene viuē dum cum hic tractet de virtutibus que sunt q̄litate mētis q̄b̄ recte viuuntur et nemo male vti f̄m beatū Aug. in li. de libe. arbi. et f̄m p̄m. h. c. v. vbi d̄r et bi. Virtus est que b̄ntem perfcit et opus eius bonū reddit. Ipse enī virtutes disponunt habentē ad melius f̄m p̄m. h. c. viij. et bi. Per scientiā enī huius libelli ostatur quisq̄ si delis mala enitare et bona seruentius operari que ad vitam introducit eternam. Ergo qui tennerit sciam p̄t̄is cōmētū b̄t̄is. Prover. iij. Alie utilitates in prosecutione littere manifestabuntur de quibus hic causa breuitatis suppleo. Istis tribus p̄t̄is taliter qualiter vt p̄m. h. c. v. deductis venio ad littere elucidationē in hunc qui sequitur modum.

Lncipit liber nomie floretus a brō bernard. clareuallis merice accumulat̄ et plurib̄ sacre scripture voluminib̄ ad eruditionē vniuersiūscq̄ in fide catholica. ¶ In cuius tituli cōtinuatiōe q̄tuor tangūt̄ur causē. ¶ Causa materialis cū dicit floretus. i. flos receptus et accumulatus a pluribus sacre scripture voluminib̄ ¶ Causa formalis ē duplex scilicet forma tractandi et forma tractatus sicut in alijs tractatib̄ et ista tangitur cum dicit merice. ¶ Causa efficiēs tangitur per hoc q̄ dicit beatus Bernard. clareuallis. ¶ Causa finalis tangitur per hoc q̄ dicit ad eruditionem vniuersiūscq̄ i fide catholica q̄ est multiplex: vt in alijs libris istud patet satis omni scientifico. ¶ Notanter enim intitularur floretus q̄ vt p̄missi iuxta litteram flos ex pluribus voluminibus sacre scripture receptus vel intitularur floretus quasi flos aptus ex parte sui producere saltem instrumentaliter vnum quē ad fructum incomparabilem: scilicet vitam eternam. Et recte floretus propter tria que floriri videntur competere: que sunt lata odorum p̄fusio: fructus p̄uenatio: p̄fulgens compositio. Latus enim est scientie huius commentū ambitus cum per vniuersum orbem a cunctis orthodoxis obseruari nullatenus abigatur. Cui nisi

quisq̄ firmiter adbeserit ad vitam eternam peruenire non valebit. Secundum est fructus p̄uenatio illa enim visio beatificata est fructus ille inestimabilis quem p̄ueniat hic flos immarcescibilis qui est scientia huius commentū. Tertius quod flos cōpetere dignoscitur: est p̄fulgens compositio. compilatio enim p̄sentis libelli p̄fulgens est varijs dogmatum coloribus quibus veluti margaritis decoratur p̄ciosissimis ergo floretus recte est vocitatus que fuerūt verba vestris coram conspectibus per me a p̄ncipio p̄posita que quibus rudi stilo p̄texta: digne mihi gratanter supportare si placet. Nomine floretus et. Diuisio littere est plana. Cōstructio nem littere et glosam interlinearem remitto peritice latozum causa euitandi fastidium pluribus nimis instando.

Redere debemus qui xp̄i nomen habemus doctrinam xp̄i quia nemo secus placet isti nec poterit fieri salu' nec

sanctus haberi Dicit enim xp̄s ad celus mor rediturus Qui baptisatus fuerit valet esse beatus Si bñ crediderit alie sine fine peribit Ergo cōstanter credas ac idubitanter Que docet ecclesia romana petra solidata.

Iste titulus vsq̄ ad titulum sequentes diuiditur p̄ma sui diuisione in duas partes In p̄ma parte docet necessitatem et modū credendi. In secunda parte de terminat de singulis credēdis. p̄ma in p̄ncipio. secūda ibi. Articuli fidei. ¶ Iterum p̄ma pars diuidit̄ in tres. In p̄ma determinat de duodecim articulis fidei habendo respectus ad eorum cōpositores qui fuerunt duodecim ap̄t̄i. In secunda parte determinat de nouē articulis habendo respectū ad illa que radicaliter tenentur credere. In tertia parte epilogat docendo circunlocutine quid sit fides. p̄ma in p̄ncipio secūda ibi. sed tamē hic aliquid. tertia ibi: bec ē catholica. ¶ Tres p̄ma pars diuiditur in tres in p̄ma facit quod dictum est. in secunda assignat differentiam inter latiam et ouliam. in tertia docet effectum fidei. p̄ma bec est catholica. secūda solus adorandus. tertia vera fides saluat euz suis annexis illa ē diuisio presentia tituli sub b̄ntibus. p̄ma pars cōtinet duo mēbra. p̄imum de necessitate credēdi. secūdu de mo-

do credendi. secūdi mēbrū ibi. Ergo cōstanter credas que docet ecclesia. Quo ad p̄mū mēbrū quod est de necessitate fidei probō tali ratione. Illud est necessarium sine quo nullus poterit peruenire ad finē ad quem tendit et ordinatur: fides est huiusmodi. ergo maior ē de se manifesta: et minor probat̄ pluribus auctoritatib̄. p̄mo auctoritate Augustini in suo simbolo dicens Dec ē fides catholica quas nisi quisq̄ fideliter firmiterq̄ crediderit saluus esse nō poterit et. Quod tangitur in littera auctoris quādo dicit nec poterit fieri salu' et. Et ad Hebreos. xi. Si ne fide impossibile est placere deo: q̄d tangitur in littera auctoris quādo dicit quia nemo secus placet isti. et Jobā. iij. Nisi quis renat' fuerit de nūo non potest videre regnum dei: qui enī crediderit et baptisatus fuerit saluus erit qui vero nō crediderit condēnabitur. Marc. e. vi. Quod tangitur in littera auctoris quādo dicit. qui baptisatus fuerit valet esse beatus. Ergo apparet euidenter q̄ desideranti peruenire ad finē p̄optatus qui est illa fructio beatifica in qua quiescunt anime sanctorū necessarium sit catholica fide stabiliti. ¶ Quātum ad scdm mēbrū quod est de modo credendi. Est notandū q̄ credere articulos fidei explicite nō est d̄ generali fidei necessitate: nisi illis qui assumunt officium p̄dicandi et docendi. Ad cuius confirmationē p̄cipitur. Deut. xxxij. Illis q̄ debebāt legere et docere q̄ lex lucide et apte scribat̄ sup lapides q̄ lapides f̄m glosam sūt laici et simplices. Credere aut̄ iplicite oēs articulos nō sufficit ad salutem his qui ratione vtuntur. Credere aut̄ quosdam simplicite et quosdā explicite est fidei necessarie ad salutem: Ad illos enī tenentur ratione vtentes explicite credēdos: quos ecclesiasticus vsus manifestat sicut est de unitate et trinitate personarum quem possunt noscere ex ipso actu cōsignationis. i. In nomie patris et filij et sp̄s sancti. Sic etiā de incarnatione: natuitate: et passione: resurrectione: peccatorū remissionē: quos recognoscere possunt ex solēntatibus quas ecclesia celebrat: necnon ex actibus sacerdotum: nec in istis ignorantiā excusat: quia talis ignorantia non potest esse sine negligentia vel contemptu vel vtroq̄. Alios autem articulos non ita manifestos tenentur credere implicite: sicut credit sancta mater ecclesia romana petra solidata: est est clauē non errante: ita q̄ in nullo in particulari discrepant in. c. firmiter credim' de summa trinitate et fide catholica. Unde glo. super illud Jobā. vi. Collige que superauerūt fragmenta dicit fragmenta sunt secreta mysteria que populus cōmunis non potest capere: et bec f̄m

Bonauerunt in. iij. sententiā. hoc satis tangit auctor noster in littera sua per hoc q̄ dicit que docet ecclesia petra solidata. Petra enī dicitur christus. p̄ime ad Corinth. i. Petra autem erat christus. Articuli fidei bis sex sūt corde tenēdi Quos christi socij docuerunt pneuma te plent Credo deum patrē petrus inquit cum cta creantem Andreas dixit ego credo deū fore xp̄m Cōceptū natū iacob: passumq̄ iobes In fera philipp' fregit thōmas reuixit Scandit bartolomeus: veniet censes re matheus. Pneuma minor iacobus. symon peccata remittit Restituit iudas carnē vitāq̄ matthias

¶ In qua parte auctor noster determinat de singulis articulis fidei habēdo respectus ad eorum compositores qui fuerunt duodecim apostoli. d. q̄ isto respectu sunt duodecim articuli patet constat in eorum dē apostolorū simbolo. ¶ Credo in deum patrem omnipotentem et. hoc duo decim articuloz figura habet. Josue. x. et Apoc. xij. Josue. x. habetur q̄ duodecim viri p̄ quos si gurantur duodecim apostoli portauerūt de medio iordanis alueo: id est de media scripture sacre. Profunditate vbi steterunt pedes sacerdotum. i. affectiones sanctorum patrū. Duodecim lapides durissimos per quos figurantur duodecim partes symboli que sunt firme et immutabiles et posuerūt in loco vbi craftrametati sunt. i. ecclesia que est vt castrorum acies ordinata. Cant. vi. vt fideles resistent diabolo fortes in fide p̄ma Petri. v. vigilate quia aduersarij vester diabolus tanq̄ leo rugiens circūit querēs quē deuoret: et sequitur remediū quādo dicitur cui resistite fontes i fide et. Apoc. xij. habet q̄ mulier amicta sole et luna sub pedib̄ eius habebat coronam duodecim stellarū. Mulier illa ē ecclesia que est amicta sole. i. fulgida diuinitate: et Malach. ij. Oretur nobis timentibus deus sol iusticie. Corona dicitur fides in qua micat duodecim stelle. i. duodecim articuli fidei qui dicuntur stelle eo q̄ illumināt obcuritatē mentis.

Anteq̄ aggrediar singulorum articulozum declarationem intendo referare quid sit symbolum. quid articulus. que sint cause symboli contentorum ne in eo et que sint antecedent

ta et fidem sequentia et concurrentia cum fide. iij. Quantum ad primum est notandum quod symbolus est omnium apostolorum simul una sententia: et dicitur a sym quod est simul et bole sententia qua fit per unam apostolorum sententiam constitutum. Et totus a quolibet approbatus secundum Bonaventuram. Quantum ad secundum est notandum quod articulus est iudicialis veritas de deo artans nos ad credendum. Quantum ad tertium est notandum quod quadruplex causa reperitur istius symboli. Materialis. efficiens. formalis. et finalis. Materialis fuit illa veritas que deus est: et de deo. unde sicut res visa est materia visionis ita credita veritas est materia fidei. de qua veritate habet Job. xxiij. Sermo tuus veritas est: et eodem viij. Si veritatem dico vobis quare non creditis mihi. Causa efficiens fuit duplex principalis et secundaria. Principalis fuit spiritus sanctus. Secundaria. i. Leperunt loqui prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Causa efficiens secundaria fuerunt apostoli iuxta intimationes symboli. Causa formalis fuit: et est unio cordium in veritate credita. Corda enim unum sunt quando uni veritatis eodem modo consentiunt. Unde Actu. i. Multitudinis credentium erat cor unum et anima una. Causa finalis fuit instructio fidelium in illis que debent credere. iij. Quantum ad quartum est notandum quod quedam sunt antecedentia ad fidem: ut ea que sunt de iure naturali que exprimitur in decalogo. que tenemur credere quod supponuntur a fide ut quod transgressio cuiuslibet precepti sit peccatum mortale: quedam sunt sequentia fidem et ista sunt in duplici differentia: quia quedam sunt reducibilia ad articulos specialiter et illa tenemur credere ut deum esse ubique quod reducitur ad primum articulum. Credo in deum patrem omnipotentem etc. Alia sunt que non sunt reducibilia ad articulos specialiter et tamen tenemur ea credere cum sint determinata ab ecclesia vel in sacra scriptura ut antichristum esse venturum: tamen potest reduci ad istum articulum. Ecclesiam catholicam: quia ecclesia catholica illud asserit esse verum. Quedam sunt concurrentia simul cum ipsa fide: ut articuli. v. Nunc venio ad singulorum articulorum declarationem dicens iuxta litteram auctorum. quod primus articulus est. Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre. Quez composuit beatus Petrus de quo Jeremie tertio. Patre vocabis me et post me ingredi non cessabis: per illum primum articulum. Credo in deum excluditur duplex error scilicet error gentilium qui non credunt in deum sed in ydolos. Unde per Simplicium contra gentium argentum et aurum. Item excluditur

error manicheorum. qui ponebant duo principia sive duos deos: scilicet deum lucis et deum tenebrarum. unum dicunt principium boni. alius principium mali.

Queritur cum tria sint que approbantur tribus personis scilicet potentia patri. sapientia filio. bonitas spiritu sancto. quare dicitur esse articulus illud quod appropriatur patri. et non illud quod appropriatur filio et spiritu sancto non enim dicitur filius sapiens esse articulus nec spiritus bonus: sed bene dicitur pater omnipotens. Solutio sapientia et bonitas non dicuntur articuli esse: quia per appositos articulos intelliguntur per incarnationem enim et passionem sapientia ostenditur. sicut dicit Augustinus super Jo. Prudentia eius devicit diabolum et superbiam eius. Item in illo articulo. Indicare viuos et mortuos intelligitur sapientia. Nam sapientis est iudicare. Item in illis articulis. Remissionem peccatorum carnis resurrectionem vitam eternam. intelligitur summa bonitas. Alia causam remitto sufficientiori. Cuius deus non possit peccare nec facere sibi equalem etc. Videtur quod non mereatur dici omnipotens. vii. Solutio. Actus culpabiles in deo non cadunt ut peccare et similia nec penales ut metere dolere. Item actus inconuenientes non cadunt in deo. Pro quo est notandum quod actus dicitur inconueniens tripliciter. Primo modo quia contradicit diuine potentie ut facere maiorem se vel sibi equalem. Secundo modo quia actus contradicit eius veritati: ut facere idem simul esse et non esse vel preteritum futurum. Tertio modo quia actus contradicit eius bonitati ut dicitur a beato Petro et saluare Judam. et hoc secundum Augustinum in suo copen. et Bonaventuram. viij.

Queritur de verbo Augustini. dicitur quod credere in deum est credendo amare credendo in eum ire credendo adberere credendo incorporari. Solutio quadruplex est actus annexus fidei. secundum quod iungitur charitati. Nam fides prout est iuncta charitati ordinat ad amandum deum. ad faciendum bonum. ad sustinendum malum. ad diligendum proximum: quasi dicat idem Augustinus. Credere in deum est credendo amare quantum ad effectum credendo ire in eum quantum ad bonum opus credendo adberere: quantum ad tollerandum credendo incorporari membris: quantum ad dilectionem proximi: et hoc secundum Bonaventuram. Sequitur illud. Creatorem celi et terre quod sumitur a primo capitulo Gene. ubi dicitur in principio creauit deus celum et terram. per celum in

intelligitur celus empirum et spirituales creature que in ipso continentur: per terram intelliguntur omnia visibilia.

Queritur an existens in peccato mortali possit dicere credo in deum sine peccato: et videtur quod non per glosam super illud ad Romanos quarto: credenti in eum: ubi dicitur quod credere in eum est in eum ire credendo et credendo amare quod idem est quod esse in charitate quod non competit existenti in peccato mortali. Solutio sicut existens in superbo odio non peccat dicendo orationem diuinam quia non dicit eam in persona sua: sed in persona ecclesie. Sic existens in peccato mortali non mentitur dicendo credo in deum. Similiter responsio potest dari de malo pastore. d. Ego sum pastor bonus.

Secundus articulus est de persona filii dei. Et in iesum primum filium eius unicum dominum nostrum. Quez composuit beatus Andreas. De quo psalmista psalmo secundo. Filius meus es tu ego hodie genui te. Cuius articuli sensus est. filium eius id est patris unicum. id est unigenitum in quo monstratur quod quis filius? pcedat a patre et spiritu sancto: tamen spiritus sanctus non est filius: quia non procedit per modum generationis sed spirationis. et. Pro quo est notandum quod duplex est emanatio in diuinis una per modum nature et hec est generatio secundum quam filius est a patre. Alia emanatio est per modum voluntatis et hec dicitur processio seu spiratio secundum quam spiritus sanctus est a patre et filio tanquam ab uno principio et dicitur illa emanatio per modum voluntatis: quia spiritus sanctus amor est et amor est secundum voluntatem etc.

Tertius articulus est credere in conceptionem eius de spiritu sancto et natiuitatem et maria virgine ibi. Qui conceptus est de spiritu sancto natus est ex maria virgine que conceptus fuit Jacobus maior. De quo ysa. septimo. Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel. Tamen Bonaventura et plures alij solennes doctores tenent quod concipi de spiritu sancto et nasci ex maria virgine sint duo articuli. Et licet dicatur conceptus de spiritu sancto non tamen dicitur filius spiritus sancti: cuius illa conceptio fuerit solum cooperatio spiritus sancti. ut habetur quarta distinctio. tertij sententia. ubi dicitur quod spiritus sanctus in instanti cumulant in beata virgine. quod purissimum erat in ea. In deo formauit corpus christi. et eodem instanti anima fuit infusa ut tantum esset verus deus et verus homo. Non enim fuit infusa anima circa qua-

drageminam diem a conceptione sicut in aliis: immo filius dei hominem unum assumpsit per magistrum secunda distinctio. tertij sententia. Et idem Augustinus in libro de fide ad Petrum. unde Gregorius angelo amicitate et sancto spiritu adueniente mox intra verum factus est caro. et. Pro quo est notandum quod verbum caro secundum quod est quinque modis secundum carnem: quia secundum veritatem carnis. ysaie. liij. preter carnem: quod preter operationem carnalem. Marthei primo quod in ea natum est de spiritu sancto est. supra carnem quia meritis nostris non exigentibus ad Titum tertio. Non ex operibus iusticie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Propter carnem quia ad seruandam carnem et hoc quantum ad fideles efficienter licet quantum ad omnes etiam sufficienter ideo vocatum est nomen eius iesus quia saluum fecit populum suum. Luc. ij. Contra carnem quod ad maiorem donationem infidelium. unde Job. xv. Si non venissem et locutus es non fuisset peccatum non haberent. Unde Jeremie. xxx. Nouum faciet super terram. semina circum dabit vstrum. Et si aliquis argueret contra illius articulum. Natus est maria virgine sic. Marthei. i. habetur peperit filium suum primogenitum. Sed primus dicitur respectu secundum quod Maria habuit alium filium a christo. xij. Solutio secundum quod dicitur duobus modis. Uno modo per abnegationem priorum et sic est sensus peperit filium suum primogenitum antequam nullum. i. solum unicum. Alio modo dicitur primum respectu posterioris et sic est sensus peperit filium suum secundum primogenitum: id est postquam peperit alium: sic non intelligitur. riiij.

Queritur vtrum ipse vera carne habuerit. Solutio. dicitur quod sic iuxta illud Luc. xliij. palpate et videte quoniam spiritus carne et ossa non habet sicut me videtis hie. riiij.

Queritur vtrum ipse assumperit animam rationalem cum potentis eius. Solutio dicitur quod sic ut habet in simbolo anastasi ubi dicitur. Perfectus deus et perfectus homo etc. Marthei. xvi. habetur quod dominus noster dixit. Tristis est anima mea usque ad mortem. Non enim esset perfectus homo sine anima rationali potentis eius. Item si diuinitas fuisset ei loco anime non dixisset Tristis est anima mea. Et si obicitur illud Job. i. Verbum caro factum est. Respondetur quod Johannes descripsit misterium incarnationis ex parte carnis per synodo doctores. Quia natura carnalis est nobis noctior quam spiritualis. totum enim hominem assumpsit: ut totum curaret et sanctificaret. i. tertio sententia. Unde Joban. Damascene. oia que in nostra natura plantavit dei verbum assumpsit corpus

etiam intellectualē et. Unde in filio Niceno
vnius substantie credimus deū patrem et filiū et
spūs sanctum. nō tamen dicimus trinitatē unitā
tē maria virgo genuerit: sed tantum filiū qui
solus naturam nostram in unitate sue persone
assumpsit incarnationē quoque huius filij dei to
trinitas operatā esse credendū est et. Quia
opera trinitatis indiuia sunt a dextra: quic
quid vna persona operatur et alia exemplis ha
bemus in tribus domicellis induentibus tertiā
ipsarū vestibus suis de quibus potest dici quod
quid vna facit alia. Tamen vna sola indui
tur. Sic solus filius incarnatur. xv. Pro quo est
notandum quod opus incarnationis quicqz attribuit
patri: ut ad Galat. iij. qm venit plenitudo
temporis. Misit dñs filiū suū quicqz attribuitur
filio. Jo. xvi. Exiit a patre et venit in mundū: quic
qz attribuitur spūs sancto: ut in symbolo. Qui
conceptus est de spiritu sancto et. Et hoc idē dici
tur quia opus incarnationis fuit maxime sapiē
tie potentie et bonitatis que tribus personis at
tribuantur. Nota tamē super istud. Exiit a pa
tre et venit in mundum quod non debet intelligi lo
ci mutatio: sed nature humane assumptione: quia
ipsius mitti non est esse vbi prius nō fuit. Sed
aliter et hoc ratione nature assumptione: vñ fm pbm
in. iij. pbisicorum et in. iij. In loci mutatione exi
gitur esse vbi prius non erat: modo sic de filio
dei non potest dici.

**Queritur quod fuit precipua causa in
carnationis dñi.** Solutio. Reparatio hūani gē
ris fuit quia nisi ouē suā deus pdidisset de celo
ad terrā nō descendisset: vñ Augusti. sup illud
Jobanis. xi. Ecce quē amas infirmat. Sic pec
catores deus nō amaret de celo ad terrā nō de
scendisset et sup illud Mat. xviij. Venit filius
hominis saluare quod perierat. Si hō nō perisset
filia hominis nō venisset.

**Queritur quare filius potius sit in
carnatus quod pater vel spūs sanctus.** So. fm Angu.
Quia homo lapsus est appetēdo dei similitudinē
et equalitatē que filio attribuuntur respectu
patris: ideo sicut homo sumpsit ad hoc occasio
nez lapsus ita debuit de congruitate sumere repa
rationē fm Berni. super illud Jone. i. Tollite
me et mittite in mare et cessabit tempestas et.

**Alia causa quare filius potius incarnatus fu
it: quod filius est verbum dei patris. et sicut ad in
tentionis manifestationem verbum intelligibi
le copulat voci sensibili sic ad diuinā reuelatio
nem verbum patris congruum fuit vñri carni
vnde Jobannis. xviij. Pater manifestati nomē
tuum hominibus et. Alia causa quia conueni
entius mittitur qui est ab alio sicut filius: quod qui**

est a nullo ut est pater in diuinis. etiam si pater
fuisset incarnatus nulla persona fuisset sine prin
cipio. Alia causa quia si spiritus sanctus fuisset in
carnatus aut pater tunc essent duo filij. Alia causa
quia medius inter personas debuit esse media
tor: dei et hominū: quia fm magistrum sententia
rum xps fm humanitatē et nō diuinitatem dicit
mediator inter nos et deum: vnde Augustinus.
Mediatorum mediatorum inter nos et deū mor
tem oportuit habere transeuntem et beatitudi
nem permanentem et horum vterqz cōpetit xps
fm humanam naturam. Alia causa quia yma
go debuit per ymaginem reparari. Pro quo
est notandum quod triplex est ymago: scilicet equa
litas ut filius: imitationis ut homo. represen
tationis ut mundus: vnde Berni. i. Faciamus bo
minem et. Alia causa quia congruentius sonat
filium supplicare patri quod alias personā. Alia
ratio quia deus pater p ipsum omnia fecit. Job.
i. Et alibi. omnia in sapientia fecisti. i. in filio ad
Dei. ij. decebat enim eum per quem omnia et
propter quem omnia qui multos filios in glo
riam adduxerat pro omnibus gustaret mortem
ideo congruentius erat ut per ipsum filium re
paretur humanum genus. Item ut qui filius erat
in diuinitate esset filius in humanitate. xvij.

**Queritur quare incarnationem filij dei fecit
angelica annuntiatio.** Solutio. Dicendum
quod incarnationem debuit precedere angelica an
nuntiatio: sicut hominis preuaricationem pre
cessit dyabolica temptatio ut sic ordo reparatio
nis correspondeat ordini preuaricationis.

Unde sicut dyabolus temptauit mulierē ut eā
traheret ad dubitationem: et per dubitationem
ad consensum: et per consensum ad lapsum: sic
angelus nuntiavit virgini ut nunciando excita
ret ad fidem: et per fidem ad consensum: et per con
sensum ad concipiendum dei filiū per spiritum
sanctum. Alia causa potest esse quia beata vir
go pro tunc erat in statu viarctis et angelus in
statu comprehensoris et ideo pro tunc clari⁹ cog
noscebat quod beata virgo: quia deum videbat fa
cie ad faciem. Beata autem virgo per speculum
et in enigmate. Et ponitur ista pro solutione vni
us rationis que posset fieri talis deus vicinior
erat cordi beate virginis fm gratiam quod ange
lice menti quod potius debuit trāsire illuminatio per
beatam virginem ad angelum quod econuerso.

**Alia causa potest esse seu congruentie ratio:
quia incarnatio et generis humani redemptio
non tantum faciebant ad reparationem lapsus
humani. verum etiam ad reparationem angeli
ce ruine: et ideo angeli beati non debuerunt ex
cludi in misterio incarnationis in quo fuit con**

curus angeli annuntians virginis precipientis
et verbi dei carne assumptis. et. Queritur quare
xps tm distulit incarnari. So. Multiplex est causa
vna propter manifestationē diuine iusticie quod tan
tos clamores et luctus sustinuit tāto tpe antequā
descenderet ut peccatorum hominis puniretur.
Alia causa ut homo de lege scripta et naturali
conuinceretur et sic comperto quod nec sic nec sic sal
uari poterat cum omnes ad inferos descende
rent conuictus confugeret ad diuinam gratiam
et sic efficacius curaretur quoniam morbus spi
ritualis non curatur efficaciter nisi cognitus.
Alia causa propter incarnationis beneficium
amplius commendandum: quia quod diutius de
sideratur preciosius reputatur dum obtinetur.
Alia causa ut sicut primus homo fuit condi
tus sexta die ad totius mundi complementum
sic deus homo fieret in sexta etate ad totius cre
ature perfectionem. et. Per verbum enim in
carnatum facta est humani generis reparatio:
non quia aliter saluari non posset homo: sed quia
nullus alius modus ita congruus fuit. Unde ma
gister sententiarum. Gratia tantum est assum
pta illa anima. et illa caro a verbo dei. et augusti
nus. xij. de trinitate. In rebus per tempus or
tis illa summa gratia est quod homo in unitate per
sone cōiunctus est deo. et idem augustinus ibi
dem de trinitate. Poterat vtrūqz deus aliunde
dominam suscipere in quo esset mediator dei et
hominum non de genere illius ade qui peccato
suo obligauit genus humanum sicut ipse quem
prius creauerat non de genere alicuius creauit
ergo de congruitate fuit sic assumpta a filio dei
humana natura. Congruebat ille modus repa
torum quoniam decebat ostendere suam potenti
am sapientiam et bonitatem. Quid enim po
tentius quod coniungere duo extrema summe di
stantia: id est creatorem et creaturam. Magna
enim fuit potentia in coniunctione disparium ele
mentorum maior in coniunctione illorum ad spi
ritum creatum. Maxima in coniunctione illo
rum omnium: ad spiritum increatū vbi est ma
xima disparitas. Quid vero sapientius quod quod
ad perfectionem vniuersi fieret coniunctio pri
mi et vltimi: hoc est verbi dei quod est omnium
principiū humane nature que in operibus sex
dierum fuit vltima omnium creaturarum: ut ba
betur Genesis primo. Quid enim beniuolenti
us quod creator omnium rerum communicare se
voluit rebus creatis. Congruebat etiam ille mo
dus ipsi reparabili: quia homo per peccatū cor
ruit in infirmitatem malitiam et ignorantiam:
per que ineptus factus est ad virtutem diuinam
imitandam: ad veritatem cognoscendam: et ad

bonitatem diligendam: ideo deus homo factus
est per quod reddidit se homini imitabilem: cog
noscibilem: et amabilem. Congruebat etiam il
le modus reparationi nostre quo dominus in for
ma serui procreauit salutem serui. Congruebat
enim finaliter quia sicut preuaricator abstulit
rat nobis deum reparatores redderet nobis deū.
Item ut prophetie adimplerentur. Vñ ysaie
li. Ego ipse qui loquebar esse assum. Abacuc.
secundo capitulo. Apparebit in fine et non men
tetur. Item ad vitandum inconueniens quia
si dominus incarnari nō potuit nesciuit vel nos
luit. videntur enim in ipso impotentia: ignorantia:
vel inuidia quod abest. Item alia causa in
carnationis de congruitate potest esse ut tanta
esset humilitas in redemptore quanta fuit super
bia in preuaricatione: quia tanta superbia fuit in
homine ut vellet esse ut deus. tanta autem hu
militas in deo ut vellet fieri homo. Et quia nō
potuit humiliari in natura diuina assumpsit ali
am naturam: scilicet humanam. Item ut nos
trum amorem excitaret et spem erigeret sicut in
diuinitate vna est essentia et tres sunt persone:
ita in christo est econuerso: scilicet vna persona
et tres essentie. scilicet diuinitas: anima: et caro:
et caro hoc est eternum nouum et antiquus. diu
nitas est eterna. anima noua: quia in assumptione
ne creata: caro vero antiqua: quia ab adam pro
pagata. Et christus fm naturam diuinitatis est
genitus. fm animā creatus. fm carnem factus
et. Item est notandum quod vnio fuit triplex in
christo. scilicet diuinitatis ad animam et econuer
so deitatis ad carnem et anime ad carnem. Due
prime semper māsuerunt. tertia separata fuit in
morte et fuit bec vnio in unitate persone non
humane nec diuine. sed persone filij. Pro quo
est notandum quod ad esse persone triplex erigitur
distinctio: scilicet singularitas naturalis: incom
municabilitas et excellentia. et. Propter pri
mum nullus vniuersale est persona. Propter se
cundum anima non est persona. Propter ter
tium christus fm quod homo non est persona. Itē
est notandum quod compositio proprie est corporis
coniunctio corporis et anime vnio est diuine na
ture ad humanam. et. Item est notandum
quod quicqz fuerit status primi hominis et de quo
libet statu accepit christus aliquid. Primus sta
tus fuit innocentie de quo accepit immunitatē
peccati. Secundus status fuit gratie de quo ac
cepit plenitudinem gratie. Tertius fuit culpe
de quo accepit recompensationē pene. Quartus
fuit penitentie de quo accepit panem dolo
ris et tristitie. Quintus fuit glorie de quo acce
pit plenā fruitionem. et. Et quis dicitur in

primo articulo. Natus est maria virgine. Est no-
tandum quod triplex est christi natiuitas diuina hu-
mana et gratuita. Prima est ex patre. Secunda
ex matre. Tertia in mente fit. De patre nascit
eternaliter. de matre temporaliter. in mente spi-
ritualiter per gratiam. Has tres natiuitates
representat ecclesia in die natiuitatis xpi in tri-
bus missis. In prima que dicitur in media nocte
et. vide in cap. de sacramento eucharistie. xxv.

Queritur vtrum aliqua pura creatura potuisset
satisfacere pro toto humano genere. Solutio.
De duobus conuenit fieri satisfactio. scilicet iuria
et de damno. Iuria deo facta nulla creatura
potuisset nec posset recompensare ab excellen-
tissimam eius diuinitatem. De damno nullus pu-
rus homo potuisset nec posset satisfacere: quia
non potuisset nec posset toti humano generi equi-
pollere nec similis alia pura creatura posset da-
num recompensare quod si posset: non tamen satis-
faceret: quia ad illum spectat satisfactio ad quem
spectat transgressio. et. xvi. Queritur vtrum
maior congruitas sit diuine nature ad vno-
cum humanam quam cum angelica. Solutio. Dicu-
m est quod sic. Primo quia homo magis indige-
bat: quia locus lapsus erat. Item quia angelus
sine medio suggerente eleuatus in superbia ce-
cidit. homo autem diabolica suggestionem corruit.
Item homo non fuit obstinatus sicut angeli ma-
licie: sed suam culpam cognouit penitentiam egit
modo diuina misericordia non deliberat eos qui
nolunt penitere. vnde Augu. Qui creauit te sine
te non iustificabit te sine te. Item dicit Bre.
quod natura humana comunicat cum omni creatu-
ra: sic omnis natura exaltatur dum in suo simili
diuinitati vnitur. Item quia quando aliquis
deuenit ad terminum vite sue non potest deflecti
ab illo sine cuius inbecit siue sit bonus siue sit ma-
lus. Finis autem vite hominis est mors: sua finis
autem angeli est terminus sue electio: quia bo-
no adbehit siue malo. Unde sicut homines in
bono vel in malo confirmantur post mortem: ita
angeli post conversionem vel eersionem. Unde
eadem ratio obstinatio inuenitur in homini-
bus damnatis et angelis peccatis: quia secundum Da-
mascenum quod est in angelis casus hoc est in ho-
minibus mors. Et ideo angeli casus fuit irropa-
rabilis. et.

Queritur quomodo intelligitur illud
Apostoli ad galatas. iij. et Epheios. pro-
factum sub lege quia dicitur in simbolo geni-
tum non factum. Solutio. Christus secundum diuinam
naturam est genitus non factus: quia non est crea-
tura: sed secundum humanam naturam ita est genitus

factus faciente diuina virtute. Item christus
non fuit sub lege quantum ad causam sicut illi qui
sunt sub peccato: nec ad motuum sicut illi qui
timore seruiunt: sed solum fuit sub lege quantum ad
obseruantiam. aliter tamen quam alii homines qui
seruant legem propter obedientiam obligatoriam
quia christus seruauit legem quantum ad obedientiam
spontanea propter exemplum obedientie. et. viij.

Queritur vtrum christus assumpse-
rit omnes defectus nostros. Solutio. Christus
erat minister iustitie segregatus a peccato: ideo
non sumpsit defectus qui sunt via ad culpam ut
prontitas ad malum difficultas ad bonum et simi-
lia. et. Defectus vero naturalis assumpsit. ut sa-
men: sicut in. secundum compendium theologie cum pe-
ne sint exercitatie virtutis perfecte et ineffica-
tiue humane nature non simulate assumpsit pe-
nalitates tam corporales quam spirituales que re-
spiciunt naturam nostram in comuni sicut fame
et sitim in absentia alimenti calorem frigus sati-
gationem et huiusmodi nec tamen omnes defectus
corporales assumpsit: ut egritudines: multiformes
mes: neque omnes defectus spirituales: sicut sunt
peccata ignorantia rebellio carnis ad spiritum
et. Christus enim sic penalitates suscepit volun-
tarie et nullo modo inuite. et. xix.

Queritur vtrum in christo fuerint
defectus a natura vel a voluntate. Solutio. Pe-
nalitates sunt in nobis contracte ex cursu duo-
rum: videlicet propagationis nature et corporis
concupiscentie quorum neutrum fuit in christo:
et ideo non fuerunt in christo defectus necessitate
generationis sed voluntate dispensationis:
voluntate in qua diuina preuenire voluitarie hu-
mana concomitante. et.

Quartus articulus est credere in
eius passionem: ubi passus sub potio pylato cru-
cifixus mortuus et sepultus. Quem coposuit san-
ctus Iohannes euangelista. de quo Daniel. ix.
Post hebdomadas. lxxij. Occidetur christus que-
iudas scarioth tradidit et potius pylatus morti
adiudicauit. Legitur enim de iuda in quadam
hystoria. licet apocrypha quod fuit quidam vir in ieru-
salem nomine Ruben qui alio nomine dicitur
est Symeon d. tribu iuda. Vel secundum Hieronimum
de tribu Ysachar qui habebat uxorem nuncupa-
tam cibozeam. Quadam ergo nocte cum sibi de-
bitum mutuo exoluissent cibozea obdormiens
somnia vidit quod perterrita gemitibus et su-
spiribus viro suo retulit dicens. Videbatur mihi
quod filium flagitiosissimum parerem qui totius gen-

itis nostre perditionis causa existeret. Cui Ru-
ben nepharias inquit rem nec relatu dignam pro-
fari et spiritu ut puto phitonico raperis. cui il-
la. Si me concepisse sensero et filium perperco
absque dubio non spiritus phitonicus extitit: sed
reuelatio certa fuit. Procedente igitur tempo-
re cum filium peperisset parentes plurimum ti-
merant et quid de eo faceret cogitare ceperunt
cunctis illum occidere abhorrent: nec vellem
destructionem sui generis enutrire ipsum in fisco-
la positum mari exponunt quez marini fluctus
ad insulam que scarioth dicitur protulerunt: et
ad illa insula iudas scarioth appellatur. Regina
autem loci illius carens liberis ad littus maris
causa spaciandi processit: et fiscoellam a marinis
fluctibus lactari videns ipsam aperiri facit: in-
ueniens ibidem puerum elegantis forme suspi-
rans ait. O si solatus tate subleuans soboles ne-
regni mei successore putarer. Puerum igitur se-
creto nutriri fecit et se gravidam simulauit. Ta-
dem se filium peperisse mentitur et per totum re-
gnum bec fama celebris divulgatur. Princeps
pro suscepta prole veuementer exultauit et inge-
ti gaudio plebs letatur ipsumque secundum magnifice-
tiam regina educari fecit. Non post multum te-
poris regina de rege concepit et suo tempore fi-
lium reperit. Cum autem pueri aliquantulum
creuissent ad iunice sepius collubebat. Et pue-
rum regium iudas crebris iniurijs molestabat
et ad iterum sepius pronocabat. Regina autem
hoc moleste ferens et iudas ad se non pertinere
sciens ipsum crebris verberabat: sed nec sic a
molestis pueri desisteat. Tandem res pandit:
et iudas non regine filius: sed inuentus fuisse a-
peritur. Quod iudas vni conperit veuementer
erubuit et fratrem suum putatum regis filium
occidit latenter ob hoc capitalem sententiam ti-
mens cum tributarijs in ierusalem aufugit: se-
que pylati tunc preceps obsequio mancipant: et
quoniam res sibi similes sunt babiles. Pylatum
iudam suis moribus inuenit congruere. et ideo
cepit ipsum valde carum habere. Inuise enim
curie pylati iudas preficitur: et ad eius nutum
omnia disponuntur. Quadam autem die pyla-
tus de palatio suo in quodam pomerium aspici-
ens illozum pomerium tanto desiderio captus
est: ut pene deficere videretur erat autem illud
pomerium Ruben patris iude sed ne iudas pa-
trem nec ruben filium cognoscebat: quia ruben
ipsus in marinis fluctibus pisse putabat: et de pre-
sentibus que patria sua iudas pensit ignorabat. Pyl-
lato itaque accersito iuda ait tanto illozum fru-
ctu um captus sum desiderio: quod si bis frustratus fu-

ero spiritum exhalabo. Concitatus autem iudas
in pomerium insiluit: et velocius mala carpit. In-
rea ruben venit et iudem mala sua carpit: in-
uenit fortiterque ambo contendunt et iurgia sus-
peraddit post iurgia surgunt ad verba et maris
se iniurijs affecerunt. Tandem iudas ruben in ea
parte qua cernit collo conecitur lapide percussus
pariter et occidit. poma ergo sustulit et pylato
acciderat enarravit. iam die inclinante et nocte
superueniente ruben mortuus inuenitur et sub-
tanea morte preuentus putatur. Tunc pylatus
omnes facultates ruben inde tradidit et cibore
am uxorem ruben in coniuges inde dedit. Qua-
dam autem die dam cibozea graniter suspiraret
et iudas vir eius quid haberet diligenter interro-
garet. ipsa respondit. ben infelicissima sum ois
seminarum quia infantulum meum marinis flu-
ctibus submersit: virum meum morte preuentum
inuenit: sed et dolorem ac mihi misere pylatus addi-
dit dolorem qui me mestam nuptui tradidit et inu-
tissimam me tibi diu coniugem copulauit. Longe
oia illa de infantulo illo enarrasset et iudas illa
que sibi acciderat retulisset inuentum est quod iudas
matrem suam in uxorem duxerat et patrem occide-
rat. Penitentia ergo ductus suadete cibozea
dominum nostrum iesum christum abijt et suorum delictorum
uentiam postulauit. Dominus autem cum suum fecit
discipulum: et de discipulo eum fecit apostolum
suum. Deinde procurator: quod post modum pertu-
lit peditorem. portabat enim oculos: et ea que
christo dabantur furabatur. Et de passionibus do-
mini super residuo.

De pylato enim legitur quod fuit quis-
dam rex nomine titus qui quandam puellam nomine
pylam filiam cuiusdam molendinarii nomine Atus
carnaliter cognouit et de ea filium habuit. Pyla-
tus autem ex nomine suo et ex nomine patris sui quod
dicebatur Atus unum nomen composuit: et ma-
to puero imposuit nomen pylatus. Cum autem
pylatus tres annos haberet ipsum ad regem pa-
trem suum transmisit. Dabebat autem rex fili-
um de regina coniuge sua qui fere pylato coe-
taneus videbatur. Isti dum annos discreto-
nis attingissent sepius luctamine et pugna et fun-
da ad iunice collubebant: sed regis legitimus
filius ut genere erat nobilitas sic in omni gene-
re certaminis aptior. Ob hoc pylatus inuidie li-
uore motus nimio dolore et stimularus fratrem su-
um latenter occidit. Quod rex audiens veu-
ementer doluit et corione convocata quid de se-
lerato et homicida faciendum sit filio requisit.
Cui omnes cum esse reum mortis acclamauerunt

unanimitate. Rex autem ad se reuersus ad iniquitatem: iniquitates noluit duplicare: sed ipse pro tributo quo annuatim debebat romanis in obsequium misit. cum uolens esse innocuus ab occisione filii. tum a tributo romano cupiens liberari. Tunc temporis erat rome filius regis franco cum quem similiter regi romanorum miserat pro tributo hunc pylatus associat: cum se ab eo moribus et industria precelli uideret: cum inuidie stimulis agitatus occidit. Sed cum romani quod de eo faciendum esset inquirerent consilium habuerunt tale. Dic si superuicerit qui fratres necauit occidem iugulam. reipublice quod plurimum uillis erit et colla ferorum hostius feror ipse dormabit. Diserunt ergo cum reus mortis habebat in pontos insulam gentibus illis qui nullam patiuntur iudicem. Iudex preficiatur: si forte et nequitia ipsorum contumacia ebdometur si non quod meruit patiat. Missos ergo pylatus ad gentem ferocem et suorum iudicum perempticem non iustus ad quos missus sit: quod pendula uite sententia tacite rem considerans uitam seruare uoluit et gentem nequam ipse nimis et promissa supplicio et precepto penitus subiugauit: quia igitur tam dure gentis extitit victor: a pontos insula pontius pylatus nomen accepit. Derodes autem hominis illius industriam et audiuit eius uersutus congaudens ipse uersutus eum ad se ueneribus et internicijs inuitauit et super iudeam et hierosalem potestatem et uicem suam ei tradidit. qui cum pecuniam innumerabilem congregasset nesciente berode romam adiret: in finitima pecunia tyberio imperatori contulit et ab eo sibi dari quod ab berode tenebat muneribus impetravit. Huiusmodi causa facti sunt inimici Pylatus et Derodes quo ad usque ad passionem domini. Tunc autem pylatus misit dominum nostrum ad berodem et facti sunt amici. Unde residuum in passione domini nostri.

Passio domini nostri Jesu christi commendatur in opere per patientiam insuperabilem: in modo per humilitatem admirabilem. in causa per charitatem inestimabilem. Quantum ad primum. Christus sustinuit in tactu clauorum asperitatem. In auditu opprobriorum confusionem. In odoratu sputorum se ditatem. In gustu fellis et aceti amaritudinem. In oculis lacrymarum effusionem. In corde timorem. Nota ergo quod christus timuit. Pro quo est notandum quod sex sunt species timoris ut inferius in capitulo de donis. titulo de dono timoris notatur. Sed christus timuit timore naturali

quo quislibet timet uocamentum nature et ille timor nec est meritorius nec demeritorius quia non subiacet libero arbitrio. et dicitur naturalis non a natura instituta sed desinita quia suble timor est pena pro peccato primorum parentum inflata. unde Marti. ix. Lepit Jesus parere et. Sed contra hoc potest argui sic. Perfecta charitas foras mittit timorem. i. Joban. iiii. Sed ipse habuit perfectissimam charitatem ergo uidetur quod non timuerit. Item dicit augustinus. quod signum perfectionis est nullus timor sed in christo fuit summa perfectio ergo nullus in eo fuit timor. Sed aliqui doctores distinguunt dicentes quod triplex est timor. gratitudo. libidiniosus et naturalis. Item timor naturalis est triplex. Nam quidam est timor pene. quidam timor offensus quidam timor reuerentie. primus et secundus non fuerunt in christo eo quod facta charitas foras mittit timorem. Tertius autem fuit in christo quia sic a perfecta charitate non expellitur sed consummatur secundum illud ysa. xi. Replebit eum spiritus timoris domini. Sed quia in eiusdem ysa. quinquagesimo tertio habetur. Oblatus est quia uoluit: et Mat. xvi. habetur contrarium: quia dicit pater si possibile est transeat a me calce iste.

Queritur de uoluntate christi pro quo est notandum quod duplex uoluntas fuit in christo scilicet increata et creata. increata est duplex. scilicet uoluntas signi et uoluntas beneplaciti. uoluntas signi quandoque manet inexplata: quia sic uoluntas dicitur metaphorice. alio modo dicitur uoluntas dei proprie et sic est uoluntas beneplaciti. Lapidando proprie uelle dei est ipse deus. Sed lapidando metaphorice est se habere ad modum uoluntatis. Et hoc uelle non est deus. tamen hec diuissio non rei sed uocis est. Uoluntas beneplaciti est duplex. scilicet antecedens que sepe non expletur: consequens que nunquam remanet inexplata. Uoluntas creata secundum compendium theologie est duplex. scilicet rationis et sensualitatis. Item uoluntas rationis est duplex. scilicet rationis ut ratio est. Et uoluntas rationis ut natura est. uoluntate rationis ut ratio est forma ut se uoluntati increate: sed uoluntate rationis ut natura est. Et uoluntate sensualitatis uoluit aliquid proprium quod non uoluit uoluntate rationis ut ratio est: scilicet non mori secundum uero bonauenturam. Uoluntas christi tripliciter potest considerari. primo secundum duas naturas scilicet diuinam et humanam: sic habet duas uoluntates ut diuidit Damascus. Secundo consideratur uoluntas secundum potentias per quas quis uult et sic fuit in christo potentia diuina. potentia rationalis creata et potentia sensuum per quas

qualibet eribat in actum uolendi: et sic diuidit magister sententiarum. Tertio consideratur uoluntas christi per comparationem uoluntatis: quantum ad modum uolendi: sic uoluntas christi diuiditur quadrupliciter secundum Dugon. d. sic in christo fuit uoluntas diuinitatis. uoluntas rationis. uoluntas pietatis: et uoluntas carnis. Uoluntas diuinitatis per iustitiam sententiam dicebat. Uoluntas rationis per obedientiam ueritatem approbabat. Uoluntas pietatis per compassionem in malo alieno suspirabat: et uoluntas carnis per passionem in malo proprio gemebat. Et licet diuersa essent uoluntas. Uoluntates tamen in christo habuerunt consonantiam. Uoluntas enim superior non uult inferior uelle quod ipsa uult sed ipsa magis uult eam uelle contrarium et sic est ei subiecta: et sic patet quod christus in oratione cur dixit. Non sicut ego uolo et. Et quando stebat super Hierusalem non repugnabat diuine uoluntati: erat enim consonans in ratione uolendi. Quis non esset in uolito quod enim sic ualet habebat a deo: deus uolebat eum sic uelle. Uoluntate patientis et pietatis: nec tamen caro christi concupiuit aduersus spiritum: nec sensualitas rebellauit rationi: quia dissensus sensualitatis ad rationem potest esse: et quantum ad uolentiam et quantum ad actum uolendi: hoc patet ad naturam lapsam per culpam et penam. et est ponere consensum quantum ad utrumque. ita quod sensualitas subiacet rationi: et hoc pertinet ad naturam institutam et est ponere medium: ita quod ratio consentiat sensualitati respectu actus uolendi: sed non respectu uoliti: et hoc pertinet ad naturam habentem penam absque culpa. qualis fuit natura christi assumpta que habuit aliquid de natura instituta: et aliquid de natura lapsa et. Sed quia sit mentio Marti. xvi. de oratione saluatoris nostri. Est notandum quod docuit christum orare propter meritum: quia sua oratione meruit nobis ut essemus ydonei ad susceptionem beneficiorum dei. Secundo propter exemplum uirtutum: ut nos inuitaret ad orationis studium: cuius exercitio maxime superatur aduersarius. Tertio propter ueritatis articulum: ut ostenderet se uerum dominum et uere a deo missum. unde Joban. xi. Gratias ago tibi domine quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audiret: sed propter populum qui circumstant: dixi ut credant: quia tu me misisti. Quarto propter officium implendum: quia ipse habebat dignitatem sacerdotalem et pontificalem. unde sicut obtulit sacrificium pro peccatoribus ita orauit pro ipsis. ad Debr. v. Omnis pontifex offerat dona et sacrificia pro peccatis.

Queritur utrum ipse in oratione fuerit exauditus. Solutio. In oratione que procedebat a uoluntate rationis semper exauditus fuit Job. xi. Ego autem sciebam quod semper me audis in oratione: et que procedebat ex uoluntate carnis et pietatis non semper exaudiebatur. Sic enim magis petebat ut nos erudiret quam ut deum patrem ad petitionem suam inclinaret. Petiuit enim uolentem a se transferri et crucifixorum condonari et. Sed talis oratio erat sensualitatis. tamen quod fuit sensualitatis quo ad naturam rationis quo ad formam sensualitatis ut a quo rationis ut pro quo sensualitatis: ut mouentis rationis ut proponitis.

Queritur cum ratio sciret sensualitatem in hac petitione non exaudiendam quare proponeretur. Solutio. Proponebat propter tria. Primo propter manifestandam ueritatem nature ad sumptum que naturaliter abhorruit passionem et in hoc erudit fides nostram. Secundo ad confirmandam nostram inbecillitatem ut non dissidamus si passionum pericula abhorremus. Et in hoc erexit speciem nostram. Tertio ut ostenderet uoluntatem nostram omnino uoluntati diuine subiectandam: quod ostendit in additione apposita non sicut ego uolo et. Et in hoc ordinauit charitatem que effectum diuine uoluntati per omnia subicere conatur. Sed secundum formam orationis orauit pro se. sed secundum intentionem orauit pro nobis et. Quantum ad quartum in modo patendi tenendum est quod ipse passus est passione generalis: quia secundum omnia membra corporis. Ysaie lxiij. Non est ei species neque decore. Item passio ne acerba. Trench. i. O vos omnes qui transitis per uiam attendite et uidete si est dolor similis et. Passio enim christi fuit maxime penalis. Tum ratione intentionis propter optimam dispositionem ipsius patientis. Tum propter eius innocentiam. Tum propter bonorum eius excellentiam. Non mirabilis enim si confunditur plus leditur et precipue inter suos. Illis autem homo de morte sua dolere non debet cum turpido sua tunc sine accipiat. Fuit enim passio saluatoris nisi ignominiosa: quod crucis patibulo que erat pessimorum supplicium in sortio iniquorum. i. latronum cum quibus erat deputatus. Quantum ad tertium. i. in causa attendit charitas maxima qua nos liberauit ab inferno danda animam suam: qua mundum renouauit largiendo gratiam: qua celum aperuit perforando gloriam. Dec tria notantur in titulo crucis. Nam propter primum dicitur iesus propter secundum nazarenus propter tertium rex iudeorum. xxxij. Christus sex uel cibum sanguinem suum fudit quinquies in uita: et semel mortuus. in uita. in circuncisione. in oratione. in coronatione. in flagellatione. et in crucifixione. et in morte. in lanceatione. Per primum

docemur peccata obijcere. per scdm mentis angustias pro salute nostra tenere. Per tertium animam nostram virtutibus ornare. Per quartum carnem nostram domare. Per quintum membra nostra maderis dei ligare. Per sextum vulneratum cor vel eleuatum in dei amore habere. xxxij. **C**irca illud quod separata anima a corpore remansit diuinitas immediate unita corpori et aie. Nota quia quod semel assumpsit nunquam dimisit. assumpsit coniunctam supple.

De effectu passionis christi.

Effectus passionis christi multiplex est. Passio christi virtutem demonum debilitat. Job. xl. Quasi bano capiat leuitas. spoliat infernum. Ysa. viij. Voca nomen eius accelera. spolia. detrahe. For mat per exemplum. prima petri. v. Christus pro nobis est passus nobis relinquens exemplum. vii. Berni. Super omnia te reddis mihi amabilez bone iesu. Lax quez bibisti opus redemptionis nostre est. Passio christi reparat ruinam angelorum. ipse enim christus lapis est angularis qui fecit vtrumque vnum. scilicet pacem inter deum et hominem. In ter angelum et hominem. inter hominem et hominem. vii. Ecclesi. xliij. In tempore iracundie factus est reconciliatio. Armatus contra mundum carnem et diabolum quod significatur per clypeum quod lenauit. Josue. contra bay. Josue. viij. Sanat. scilicet membris vulnera. Unde Nume. xxi. Aspicietes serpentem eum sanabatur. Significat scilicet spiritualiter. ad Ephe. seos. ij. Cum essemus mortui peccatis conuiscabit nos. christus. Dulcorat exemplo de ligno misso in aquas marinas. Ezo. v. Referat. scilicet celum. Ysa. xli. Dabo clauem domus dauid super huiusmodi et aperiet et non erit qui claudat. claudet et non erit qui aperiet. Tollit enim passio christi seprem vicia capitalia. Superbiam tollit capitis inclinatio per quam videbat titulus crucis in quo scriptum est rex iudeorum. Inuidiam brachiorum extentio ad amplectum nos inuitans. Auaritiam multorum erogatio que in passione dicit. unde Berni. Disce christiane christus debet diligere christum qui dedit nobis carnem suam in cibum. sanguinem in potum. aiam in precium aquam lateris in lauacrum. vestis crucifixorum. corpus discipulis matrem iobani. Accidia tollit festinatio ad passionem. Inram mollis responsio. Sulam fellis et acetipotatio. Lupuliam lateris vulneratio. Circa passionem nota septem suauitates: scilicet capit in elinationem ad obsequium in signum nostre reconciliationis: brachiorum extentionem ad amplectum in signum redemptionis redeuntis de peccato in gratiam. lateris aperiens propter effusio nem precium nostri nostre redemptionis et absolutio nis. Est enim et lateris christi sanguis et aqua

clauorum in manibus et pedibus signum propter memoriam nostre recordationis. Corporis demnationem in exemplum nostre passionis que debet esse nuda. crucis portationem in exemplum sue imitationis. Loxone spinee impositionem in figuram nostre glorificationis. In redemptione nostra fuit mira gratia. Primo ex parte motus: quia caritas deividit quod nec per amicos nec per precium poteramus redimi: id fratrem nostrum se fecit nostram naturam assumendo: et precium reddidit sanguinem pro nobis fundendo. Unde Psal. Miserere mei quia misericus. id est non habens amicos et pauper sum ego id est precium non habens. Secundo ex parte redimentis qui cum liberare nos posset ex potentia: potius voluit nos redimere ex misericordia ut ad amorem nos auerteret et dei iusticie facili fieret. Tertio ex parte redempti qui optimus batur criminum seruitute et detinebatur in carcere. Quantum ad primum videamus quod mirum sit ut filius dei qui erat liber dominus fieret seruus? Quantum ad secundum quod dominus ad carcerem descenderit ut seruus inde exiret. Item ex parte iusticie: quia nulla iusticia dicitur ut innocens puniretur pro reo. Item ex parte excellente diuine quia mirum erat quod imprecabile ponebatur sub peccato vilis creature. Item ex parte precium datur: quia si redemisset nos solo corpore adhuc ad gratias teneremur. Nunc autem redemit nos anima: corpore et vita: ut nihil eorum subtraheremus ei. In cruce christi nota que sequitur supplicium quo nullum malum nec equale. Tbr. i. d. vos omnes qui transitis per viam attendite etc. Dico no: ante quo nullum mains ex eo quod ipse iustissimus passus est pro iniustus: ab iniustus cum iniustus et iniustus causis: iniustus iudicibus: et iniustus penis. Opprobrium quo nullum vilius. Sapient. ij. c. Voite turpissima condemnemus eum. Precium quo nullum conuenientius: quia sicut per lignum venit culpa: sic per lignum redemptio. Myserium quo nullo profundius ad Ephe. ij. Et possitis comprehendere cum oibus sanctis que sit latitudo: longitudo: sublimitas. et profundum etiam super eminentem scientie caritatem christi etc. Exemplum quo nullum perfectius. prima Petri. ij. Christus passus est pro nobis: nobis relinquens exemplum. xxxij. Christus enim in cruce protulit septem verba. Primum pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. Luc. xxiij. Secundum verbum quando dicit latroni. Hodie mecum eris in paradiso. Luc. xxiij. Tertium Ecce mulier filius tuus. Jo. xij. Quartum Sitio. Jo. eod. Quintum. Veli vely lamazababani. Mathei. xxvij. Sextum. Pater in manus

tuas comando spiritui meo. Luc. xxij. Septimum consummatum est. Job. xij. Per primum verbum docemur iniurias dimittere. Per secundum petentes exaudire. Per tertium parentes honorare. Per quartum salutem nostram desiderare. Per quintum ad deum in necessitatibus clamare. Per sextum auxilium nostrum in deum ponere. Per septimum vitam nostram sine determinato debito consummare. xxxv. In cruce enim sunt quattuor brachia que signant quattuor virtutes quibus extendi debet non homo interior. Pars superior signat caritatem inferior humilitatem. A dextris obedientiam a sinistris patientiam. In quattuor brachijs caritatis notantur quattuor beneficia caritatis. Pars superior signat ianue celestis aperiens. Inferior inferni destructio nem. A dextris collationem gratie. A sinistris peccatorum remissionem. Dicit enim magister in bysioris quod quattuor ligna fuerunt in cruce: pes fuit de cedro per quam cedron significatur altitudo contemplationis. Stipes de cypro p quoque designat fama bone opinionis: transuersale de palma per quam designatur fructus iusticie. Tabula de oliua per quam designatur leuitas misericordie. xxxvi. Querit vtrum passio tristitie fuerit in christo. Solutio dicendum est quod est tristitia per rationis imperium communis bonis et malis sapientibus: insipientibus que consurgit ex quadam necessitate et est tristitia contra rationis iudicium. Rectus in qua ratio subditur censurari et non tantum turbatur: sed etiam perturbatur. Item est tristitia secundum iudicium rationis rectum cum quis tristatur ratione dicente de qua ad Roma. xij. Fiere cur silentibus etc. Et hoc tertio modo fuit tristitia in christo: quia de nullo tristis fuit nisi secundum quod dicebat ratio: hoc innuitur. io. x. Iesus autem infremuit spiritu et turbauit semetipsum: et de hac tristitia dicit. Mat. xxvi. Tristis est anima mea usque ad mortem. et Luc. xx. Fleuit super iherusalem. Et si obijciatur illud ysa. xxi. Non erit tristis dicendum est quod loquebatur de tristitia perturbante. xxxvij. Querit vtrum passio vel afflictio ire fuerit in christo. Solutio. ira reperitur in quadruplici differentia. Uno modo dicit pure affectu detestationis mali: sic potuisset fuisse in adam. Alio modo dicit detestationem mali cum inquietate et turbatione sentimentalis: sic fuit in christo. alio modo dicit affectum detestationis non solum partis sensualis sed et rationis ad tempus: et hoc modo reperitur in vtilis iustis. Quarto modo dicit affectu detestationis cum commotione sentimentalis: et etiam rationis seu mentis: ita quod commotio illa habet perturbationem mentis amplexus: et sic est ira per vi-

cia et est in peccatis. unde Jo. v. Itra stultum interfecit iracundia. Ad hoc Greg. concord. Ira per viciu oculu metis excecatur. Ira per zelu turbat. xxxvij. Querit vtrum passio christi liberavit nos a peccate diaboli. Solutio. Diabolus ante passionem habebat duplicem manum. scilicet manum attrahentem et manum impellentem. Manus attrahens trahit ad limbam etiam iustos et sanctos. hoc fuit apertus ta oino per passionem. Manus impellens pene oes precipitabat in malum vel astutia vel violentia: quod tentabat ut draco et leo hoc debilitata est per passionem ut nullum possit seducere vel violenter subingere nisi nostra negligentia interueniat. vel peruersitas recusat resistere negligentia. Ita enim apertus lumen veritatis interioris diuina inspiratione et exterius per humanam instructionem contra diabolicam fraudulenciam. Infusa est enim gratia spiritus sancti: que reprimit concupiscentiam. Datus est et angelicum presidium quod reprimit peccates aduersas. et hoc fit virtute et merito passionis christi. Vnde diabolus super oia timet memoriam passionis christi et signum crucis per quod sumus a peccate et liberati. cuius etiam prectio se extendit ad infideles: ut per i dialolo Grego. de iudeo que diaboli dixerunt vas vacuu sed signatu. vii. Apo. xx. Vidi angelum descendente de celo apprehendit drachonem qui est diabolus per angelum intelligit christus. Et si obijciatur quod diabolus ante passionem nullum poterat tentare sine consensu sicut post passionem. dicendum est quod de iusto iudicio ipsum apertus tentare permittebat et consensu nosster ei amplius subiebat ex vicio nostro propter hoc renabat ignorantia et concupiscentia. deficiebat virtus veritas et gratia. vii. Jo. i. Lex per moysen data est. Vera et veritas per christum. xxxix. Querit vtrum christus meruit nobis ianue vite aperiens. Solutio. Ad peccante ex sententia diuini decreti clausa fuit paradisi terrestris in signum clausione ianue paradisi celestis que est aperta dei visio. Decreuerat enim de nemine ad sui aspectum admittere nisi esset si bi facta emenda pro peccato seu peccis illis etc. Et quoniam christus satisfecit meruit nobis ianue apertioez. unde Aug. non potuit nobis aperiri aditum et fieri salus nisi per mortem vniuersi. Cui tanta fuit humilitas ut eius merito patere credentibus regnum aditum. Et quod sit hic merito de merito. et notan. quod christus in christum apprehensio non meruit sibi sed in christum vltimo. secundum magistrum seu meruit captiuorum redemptionem regni reuerentio nisi corporis impassibilitatem et immortalitatem iudicare preter dignitatem et glorificationem ac manifestationem sui nois etc. vii. ad Phil. ij. c. christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem propter quod exaltatum illi. et de dit illi nomen quod est super omne nomen ut in noie.

iesu omne genua flectatur celestium terrestrium et infernorum etc. Unde ad illa auctoritates proficiebat sapientia et etate coram deo et hominibus. ridentur quod intelligit ad illum sensum qui sequitur quod in se non proficiebat quia scientia ab instanti conceptionis que fuit plena: quod ut deus eius cognitionem scientiam excellentiam etc. non amisit propter assumptionem humane nature etc. Sed potest proficiebat in alijs qui doctrina sua et exemplo profecerunt et hoc coram deo. i. ad gloriam dei et hominibus. i. ad utilitatem hominum etc. De merito autem fit talis declaratio secundum doctores quod aliqui dicunt mereri tripliciter. vno modo de non debito faciendo debitum: ut in infusione gratie et motu liberi. vel de debito faciendo magis debitum vel de vno modo debito faciendo. alio modo debitu. primo et secundo modo sibi non meruit cum a principio fuerit perfectissimus. Tertio modo sibi meruit. quod donum gratie quod sibi fuit debitum per gratiam unionis fecit sibi debitum. alio modo. scilicet per meritum bone actionis. Meruit enim sibi vitam eternam tam habitam sicut nobis habendam secundum copiam. item. li. iij. adhuc super hoc restat amplior distinctio quam mereri contingit tripliciter: vno modo abusive sicut facere opus de genere bonorum. prava intentione sicut facere elemosinam cum murmure et talia aliquid remuneratur ex liberalitate divine misericordie et vocat tale meritum interpretatum meritis. Secundo modo dicitur mereri partim abusive et partim sicut facere opus de genere bonorum bona intentione: sed non ex charitate: et tale meritum dicitur meritum agrui. Tertio modo dicitur aliquid mereri simpliciter et proprie sicut facere opus de genere bonorum bona intentione et ex charitate. et tale meritum dicitur meritum condigni. Et adhuc contingit mereri ex digno tripliciter: vno modo faciendo de indebito debitum ut supradictum est ut in infusione gratie et motu liberi. alio modo faciendo de debito. vno modo debitu. alio modo sicut de debito per habitum faciendo debitum per actum et de vno debito per actum faciendo aliud debitum per actum equum bonum. Duo tribus meruit christus vobis gratie infusionem. gratie promotionem et bonorum operum multiplicationem secundum Bonaven. sibi autem non meruit nisi tertio modo: tunc post conceptionem ipse non potuit de indebito sibi facere debitum cum omni bono esset plenus nec potuit sibi de debito facere magis debitum cum esset ab illa conceptione omni gratia plena sed quod erat debitum. vno modo fecit debitum pluribus modis: ita sibi meruit secundum trius modum dicitur de merito tunc non fuit propter perfectionem a premerito: sed propter perfectionem a premeritis et hoc dicitur magis. seu. d. non profecit secundum meritum quantum

ad virtutem meriti. profecit tamen quantum ad numerum meritorum et sequitur quo ad hoc plura tamen habuit in passione merita quam in conceptione secundum dictum Bonaven. et. Querit cum fiat merito de clausione et aperitione ianne paradisi quod hoc intelligit. Solu. per ianne celestis clausione spiritualiter intelligit prohibenda illa propter quod nullus poterat ingredi ad dei aspectum. illa autem prohibenda erat a divina iustitia iuste puniende et a peccato primi hominis promerente etc. Alio ianne celestis videtur facta fuisse in passione: quod habet in glo. ad col. l. Crucis eius fuit quod in celis sine quod in terra sunt pacificas per sanguinem etc. per passionem introitum in celum tamen secundum bedam supra lucam habet dicitur ille iordanis aquas superbiit nobis celi iannam pandit exponens illud Lucam iij. Jesu baptizato et orate aptum est celus per quod videtur quod per baptismum fuerit aperta celi ianna. per orationem tamen quod cantat in die resurrectionis videtur quod in resurrectione fuerit aperta quia dicitur. De quibus bonorum dierna die per virginem tamen eternitatis nobis aditum devicta morte reserasti. Super similibus est tenendum quod obstaculum culpe ammonere baptismus. obstaculum debiti ratione offense amonuit passio ubi facta fuit satisfactio obstaculum mortis christi resurrectio. et ita ianne apertio inchoari dicitur in baptismo perfectionem habere in passione complementum in resurrectione manifestationem in assensu ne. et. Et quia hec ita facta sunt ideo etus baptismi est ianna aperire non per se tamen sed propter hoc quod ita facta est oblatio hostie vere. Queritur utrum per passionem liberemur a pena peccati. Sol. duplex est pena. scilicet expressiva et promotiva pena. promotiva non liberat sed aiat et aiando facit ut non possit opprimere illa pena: sed ut exerceamur per illam ad patientiam et misericordiam. A pena vero expressiva liberat quod est pena sensus. scilicet a morte eterna quod est etiam pena damni quod est carceris visionis divine. Liberat etiam a pena satisfactoria sicut per in sacro baptismi liberabit etiam in futuro ab omni pena fame sitis etc. vno. i. pe. ij. Peccata nostra protulit in corpore suo super lignum. peccata. i. penam peccatorum secundum glo. et Ysa. xliij. de languores nostros ipse tulit dolores nostros ipse portavit vulnerat est propter iniquitates nostras xliij. Querit utrum solus filius fuerit redemptor. Sol. duplex potest aliquid dici redemptor aut auctoritate aut ab executione. Si primo modo non tamen propter opus redemptionis filio sed patri et filio. Si secundo modo sic respicit humanitatem quam assumpta est a solo filio: sic cooperit soli filio. apoc. v. Redemisti nos in sanguine tuo: quoniam propter patri habet. Jo. iij. Sic dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret. Quod cooperit. ff. p. i. illa parte symboli. Qui propeus est de. si. etc. xliij. Quintus articulus est credere quod descendit ad inferna secundum quam ibi. Descendit ad inferna

na que composuit beatus philippus. de quo Dfee. xliij. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne. Dic attendenda est boia pueritas quod non vult deum sequi in celum. Qui boiem secutus est in infernum anima christi post mortem descendit ad inferna sine ad limbum ad deliberationem eorum quod christi membra extantes de hoc seculo transferant. Diabolus enim dicitur in eum manum extendit in quo nihil iustus habebat merito amisit in alijs peccatis. Ista fuit vna causa quare christus descendit ad inferna. Alia causa ut tamen fuisse descensus christus fuit liberatio doctores casus. Primus enim homo sic in statu liberi arbitrii postquam fuerat ut posset ad vitam ascendere vel ad mortem descendere. per vellit: sed peccato peccato sic vna brachium statere per omnes culpe deplisus est ut esset in ymo in inferni. altero vero brachium in summo celum. non enim descendit brachium deplisus nisi ascenderet aliud brachium. Descendit enim dicitur visus ad infernum ut boia captivum elevarit visus ad celum. Alia causa quare christus descendit ad infernum. scilicet ut sicut visus fuerat lumen mundi per peccatum corporalem ita mortuus esset lumen inferni per divinitatem manifestat. Alia causa ut idem christus hoc exequeret per efficaciam quod passione sua meruerat per sufferentiam. meruit ei nobis principalem dono per suam passionem. scilicet satisfactorem et tamen actionem: ideo hec duo efficit in descensu suo ad inferos: quod satisfactorem soluta sunt vincula captivitatis. per actionem autem ianne facta est illuminatio ipsius carceris etiam secundum lucem exteriorum. Liberavit autem christus omnes illos qui meriti sui fuerunt captives sicut fuerunt sancti patres qui non propter reatum plene sed tamen propter reatum nature. scilicet propter peccatum originis detinebantur. dicitur enim huiusmodi meriti non erant capaces. anima enim christi per triduum mortis sue cum sanctis patribus in limbo fuit. ibidem fuit aial latronis cui dicitur dicitur: bodie mecum eris in paradiso et noie paradisi notat dei fructio: quod peccata passione tam latro quod alij qui erant in limbo viderunt deum per essentiam. Sed quod descendit ad inferna. nota quod nomen inferni sumit dupliciter. scilicet per penam et per locum pene secundum primam modum dicitur quod demones sunt inferni secum portant: sed in quantum inferni sumit per locum pene inferni quadrupliciter distinguitur quoniam unus est infernus dicitur in quo est pena sensus et damni ac tenebre exteriores et interiores. scilicet absentia gratie etc. super istum infernum seu locum est limbus puerorum: ibi est pena damni et non sensus et sunt ibi tenebre exteriores et interiores. super hunc locum est purgatorius locus in quo est pena sensus et damni ad tempus: sunt ibi tenebre exteriores: sed non interiores: quia per gratiam habent lucem interiozem. Superius locus inter hec est limbus sanctorum ubi fuit pena damni et non sensus et fuerunt ibi tenebre exteriores: sed non tenebre per

natōis gratie. Ad hunc locum christus descendit et suos inde liberauit: et sic inferni momordit: quod partem abstulit: partem reliquit: mortem vero quo ad electos christus penitus destruxit sicut dicitur in osee. O mors ero morsus tuus. Dic quoque locum finis abrahe dicebat quod ibi abraha fuit: sed nunc celum emperum est finis abrahe: ibi est abraha. Item a nullo predictorum locorum est transitus ad alium nisi a purgatorio ad limbum sanctorum patrum. Ex predictis etiam patet quare cantat sancta mater ecclesia. Libera aias omnium defunctorum de manu inferni et de profundo lacu. ubi inferni sumitur per purgatorium sicut quod dicitur quod christus descendit ad inferna intelligit ad limbum sanctorum patrum. Item ex similibus est notandum quod christus mortuus in corpore descendit ad inferos in anima et surrexit in vitro. Item est tenendum quod christus in illo triduo totus fuit in se pulchro: sed non totus: quod totus dicitur personam vultum vero naturam. Item est notandum quod cum vultu aie cum corpore faciat boiem christus in illo triduo non fuit homo caro unita esset cum verbo. etc. Sed videtur quod credere christum descendisse ad inferna non sit articulus. nam dubitare de articulis infidelitas est: cum ergo Job baptista de hoc dubitaverit. et Job fidelis fuerit et sanctus vester quod non fuerit articulus quod dubitaverit apparet. Dat. xi. c. tu es qui venturus es an alium expectam. Glo. non ait quod venisti. q. d. cum ad inferna descensus sim debeo nunciare te inferis qui te nunciavi super terris. dubitavit ergo Job. utrum christus descensus esset ad inferos. Sol. duplex est dubitatio quedam infidelitatis: de qua Dat. xij. generatio adultera signis querit. Alia est dubitatio pietatis vel copassivonis. de qua habet Dat. xvi. dicit christus petro et discipulis. scilicet quod oportebat eum pati et occidi a scribis et principibus sacerdotum et tertia die resurgere a mortuis: cui petrus absit hoc a te dicit. primo modo non dubitavit Job. cum esset fidelis si crederet christum descendisse ad inferos: sed secundo modo dubitavit ex amore et copassione considerans quod passurus erat sicut mater videns infantem suum mortuum gemit ex copassione es ne mortuus filij mei: et tunc non dubitavit hoc est quod dicit glo. Non fide sed pietate dubitavit. etc. Sextus articulus est credere quod tertia die resurrexit a mortuis que proposuit beatus Thomas. de quo Dfee. vi. In die tertia suscitabo eum et resurget de habitaculo sancto suo. Christus resurrexit tertia die a mortuis resumendo corpus non tale quod prius habuit: sed impossibile et immortale. Caro enim christi quod in nativitate floruit in passione cecidit et in resurrectione resurrexit: tunc vivificatus est granum frumenti quod cadens in terra mortuum fuerat: tamen sine corruptioe corporis: vultus sua. Non dabis sanctum

tesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum etc. Et ad illa auctoritates proficiebat sapientia et erate coram deo et hominibus. ridentur quod intelligit ad illum sensum qui sequitur quod in se non proficiebat quia scientia ab instanti conceptionis que fuit plena: quia ut deus eius cognitionem scientiam excellentiam etc. non amisit propter assumptionem humane nature etc. Sed potius proficiebat in alijs qui doctrina sua et exemplo profecerunt et hoc coram deo. i. ad gloriam dei et hominibus. i. ad utilitatem hominum etc. De merito autem fit talis declaratio secundum doctores quod aliqui dicunt mereri tripliciter. vno modo de non debito faciendo debitum: ut in infusione gratie et motu. i. ar. vel de debito faciendo magis debitum vel de vno modo debito faciendo. alio modo debitum. primo et secundo modo sibi non meruit cum a principio fuerit perfectissimus. Tertio modo sibi meruit. quod donum gratie quod sibi fuit debitum per gratiam unionis fecit sibi debitum. alio modo. s. per meritum bone actionis. Meruit enim sibi vitam eternam tam habitam sicut nobis habendam secundum copiam. theo. li. iij. adducit super hoc restat amplior distinctio quam mereri contingit tripliciter: vno modo abusive sicut facere opus de genere bonorum. prava intentione sicut facere elemosinam cum murmure et talia aliquid remuneratur ex liberalitate diuine misericordie et vocatur tale meritum interpretatum meritum. Secundo modo dicitur mereri partim abusive et partim proprie sicut facere opus de genere bonorum bona intentione: sed non ex charitate: et tale meritum dicitur meritum operum. Tertio modo dicitur aliquid mereri simpliciter et proprie sicut facere opus de genere bonorum bona intentione et ex charitate. et tale meritum dicitur meritum condigni. Et adducit contingit mereri ex condigno tripliciter: vno modo faciendo de debito debitum ut supradictum est ut in infusione gratie et motu. i. ar. alio modo faciendo de debito magis debitum sicut in profectu de virtute in virtute. alio modo faciendo de debito per habitum faciendo debitum per actum et de vno debito per actum faciendo aliud debitum per actum eque bonum. Duo tribus meruit christus nobis gratie infusionem. gratie promotionem et bonorum operum multiplicationem secundum Bonauenturam. sibi autem non meruit nisi tertio modo: tunc post conceptionem ipse non potuit de debito sibi facere debitum cum omni bono esset plenus nec potuit sibi de debito facere magis debitum cum esset illa conceptione omni gratia plena sed quod erat debitum. vno modo fecit debitum pluribus modis: ita sibi meruit secundum trius modum dicitur de merito tunc non fuit propter perfectionem a premerito: sed propter perfectionem a premeritis et hoc dicitur magis. seu. d. non profecit secundum meritum quantum

ad virtutem meriti profecit tunc quantum ad numerum meritorum et sequitur quo ad hoc plura tunc habuit in passione merita quod in conceptione secundum dicitur Bonauentura. r. l. Querit cum fiat merito de clausione et apertione ianne paradisi quod hoc intelligit. Solu. per ianne celestis clausione spiritualiter intelligit prohibitionem illa propter quod nullus poterat ingredi ad dei aspectum. illa autem prohibitionem erat a diuina iustitia iuste puniende et a peccato sibi hominibus promerente etc. Apertio ianne celestis videtur facta fuisse in passione: quod habet in glo. ad colo. l. Crucis eius fuit quod in celis fuit quod in terris sunt pacificas per sanguinem etc. per passionem introitum in celum tamen secundum bedam supra lucam habet dicitur ille torquens aquas fuit nobis celi ianuam pandit exponens illud Lucam iij. Jesu baptizato et orate aptum est celus per quod videtur quod per baptismum fuerit aperta celi ianuam. per orationem tamen quod cantat in die resurrectionis videtur quod in resurrectione fuerit aperta qua dicitur. De quibus diuina die per virginem tuam eternitatis nobis adiutum deuicta morte reuerasti. Super premissis est tenendum quod obstaculum culpe ammonere baptismus. obstaculum debiti ratione offense amouit passio vbi facta fuit satisfactio obstaculum mortis christi resurrectio. et ita ianne apertio inchoari dicitur in baptismo perfectionem habere in passione complementum in resurrectione manifestationem in ascensionem. r. l. Et quibus bec ita facta sunt ideo dicitur sicut baptizatus est ianne apertio non per se tamen sed per hoc quod facta est oblatio hostie vere. Queritur utrum per passionem liberemur a pena peccati. Sol. duplex est pena. scilicet expressa et promota: a pena promota non liberat sed aiat et aiando facit ut non possit opprimere illa pena: sed per exercitum per illam ad patientiam et misericordiam. A pena vero oppressiva liberat quod est pena sensus. i. a morte eterna quod est etiam pena dani quod est carceris visionis diuine. Liberat etiam a pena satisfactoria sicut per in sacro baptismi liberabit etiam in futuro ab omni pena fame siti etc. vno. i. pe. ij. Peccata nostra preterita in corpore suo super lignum peccati. i. penam peccatorum secundum glo. et ysa. r. liij. de languores nostros ipse tulit dolores nostros ipse portauit vulnera est propter iniquitates nostras etc. Querit utrum solus filius fuerit redemptor. Sol. duplex potest aliquid dici redemptor aut auctoritate aut ab executione. Si primo modo non tamen appetit opus redemptionis filio sed patri etc. Si secundo modo sic respicit humanitatem quod assumptionem a solo filio: sic competit soli filio. apoc. v. Redemisti nos in sanguine tuo: quoniam appetit patri habet. Jo. ij. Sic dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret. Quod competit. scilicet per illa parte symboli. Qui preceptus est de. si. r. c. r. liij. Quintus articulus est credere quod descendit ad inferna secundum quam ibi. Descendit ad infer-

na que coposuit beatus philippus de quo dicitur. r. ij. O mors ero mors tua mortuus tuus ero inferne Dic attendenda est hominis pueritas quod non vult deum sequi in celum. Qui hominem secutus est in infernum anima christi post mortem descendit ad inferna sive ad limbum ad deliberationem eorum quod christi membra existentes de hoc seculo transferant. Diabolus enim dux in eum manum extendit in quo nihil iuris habebat merito amisit in alijs partem. Ista fuit vna causa quare christus descendit ad inferna. Alia causa ut tamen fuisse descensus christus fuit liberatio eorum casus. Primus enim homo sic iustitiam liberi arbitrii posuit fuerat ut posset ad vitam ascendere vel ad mortem descendere. per vellit: sed peccato peccato sic vni brachium statere per omnes culpe decessit ut esset in ymo inferni. aliter vero brachium in summo celli non esset descenderet brachium decessit nisi ascenderet alio brachium. Descendit enim dominus visus ad infernum ut dominum captiuum eleuaret visus ad celum. Alia causa quare christus descendit ad infernum. s. ut sicut visus fuerat lumen mundi per peccatum corporalem ita mortuus esset lumen inferni per diuinitatem maiestatem. Alia causa ut idem christus hoc exequeret per efficaciam quod passione sua meruerat per sufferentiam. meruit ei nobis principaliter duo per sua passione. scilicet satisfactio et iam aptio: et ideo bec duo efficiunt in descensu suo ad inferos: quod satisfactio visus soluta sunt vincula captiuitatis. per aptio autem ianne facta est illuminatio ipsius carceris etiam secundum lucem exteriorum. Liberavit autem christus omnes illos qui meriti sui fuerunt carceres sicut fuerunt sancti patres qui non propter reatum peccati sed tamen propter reatum nature. s. propter peccatum originale detinebantur. dani autem esset dicitur meriti non erant carceres. anima ei christi per triduum mortis sue cum sanctis patribus in limbo fuit. ibidem fuit aial latronis cui dicitur dominus: hodie mecum eris in paradiso et nocte paradisi notat dei fructus: quod peccata passione tam latro quod alij qui erant in limbo viderunt deum per essentiam. Sed quod dicitur descendit ad inferna. nota quod non men inferni sumit dupliciter. s. per pena et per loco pene secundum modum dicitur quod demones sunt inferni secum portauit: sed in infernum sumit per loco pene inferni quadrupliciter distinguit quoniam vnus est infernus dani in quo est pena sensus et dani ac tenebre exteriores et interiores. i. absentia gratie etc. super istum infernum seu locum est limbus pueros: ibi est pena dani et non sensus et sunt ibi tenebre exteriores et interiores. super hunc locum est purgatorius locus in quo est pena sensus et dani ad tempus: et sunt ibi tenebre exteriores: sed non interiores: quia per gratiam habent lucem interiozem. Superius locus inter bec est libus: scilicet tunc vbi fuit pena dani et non sensus et fuerunt ibi tenebre exteriores: sed non tenebre pri-

uatis gratie. Ad hunc locum christus descendit et suos inde liberauit: et sic infernum momordit: quod partem abstulit: preter reliquit: mortem vero quo ad electos christus penitus destruxit sicut dicitur in osee. O mors ero mortuus tuus. Dic quoque locum finis abraham dicebat quod ibi abraham fuit: sed nunc celum emptum est finis abraham: quod ibi est abraham. Item a nullo predictorum locorum est transitus ad alium nisi a purgatorio ad limbum sanctorum patrum. Ex predictis patet quare cantat sancta mater ecclesia. Liberas omnes defunctorum de manu inferni et de profundo lacu. vbi infernum sumitur per purgatorio sicut quod dicitur quod christus descendit ad inferna intelligit ad limbum sanctorum patrum. r. liij. Item ex premissis est notandum quod christus mortuus in corpore descendit ad inferos in anima et surrexit in vtroque. Item est tenendum quod christus in illo triduo rotus fuit in se pulchro: sed non totus: quod totus dicitur personam vultum vero naturam. r. l. v. Item est notandum quod cum vno aie cum corpore faciat hominem christus in illo triduo non fuit homo caro vultus esset cum verbo. r. l. v. Sed videtur quod credere christum descendisse ad inferna non sit articulus. nam dubitare de articulis infidelitas est: cum ergo Job. baptista de hoc dubitauerit. et Job. fidelis fuerit et sanctus: vester quod non fuerit articulus quod dubitauerit apparet. Dat. r. l. c. tu es qui venturus es an alium expectamus? Glo. non ait quod venisset. i. q. d. cum ad inferna descendisset sim debeo nunciare te inferis qui te nunciavit super terris. dubitauit ergo Job. utrum christus descendisset ad inferos. Sed duplex est dubitatio quedam infidelitatis: de qua Dat. r. ij. generatio adultera signis querit. Alia est dubitatio pietatis vel copassionis. de qua habet Dat. r. vi. dixit christus petro et discipulis. s. quod oportebat eum pati et occidi a scribis et principibus sacerdotum et tertia die resurgere a mortuis: cui petrus absit boca te dicit. primo modo non dubitauit Job. cum esset fidelis si crederet christum descendisse ad inferos: sed secundo modo dubitauit ex amore et copassione considerans quod passurus erat sicut mulier videns infantem suum mortuum quirit et copassione es ne mortuus filium: et tamen non dubitauit et hoc est quod dicit glo. Non fide sed pietate dubitauit. r. l. v. Sed articulus est credere quod tertia die resurrexit a mortuis quem coposuit beatus Thomas. de quo dicitur. r. vi. In die tertia suscitabo eum et resurget de habitaculo sancto suo. Christus resurrexit tertia die a mortuis resumendo corpus non tale quod prius habuit: sed impossibile et immortale. Caro enim christi in mortalitate floruit in passione cecidit et in resurrectione resurrexit: tunc viuificatus est granum frumenti quod cadens in terra mortuus fuerat: tamen sine corruptioe corporis: vni. Non dabis sanctum

tum videre corruptionem. Probat enim dñs resurrectione esse veram p angelos q non mentitur. Dat. xvij. Responde aut angelus mulieribus dicit nolite timere. scio enim q iesus qui crucifixus est qritis surrexit sicut dicitur. Jo. xx. Itē pbant p nictos quoz validissimū est testimoniū. Dat. xvij. angelus quōsdā de custodi bus terruit qui venerūt in civitate. Et nūcia nerūt pncipibus sacerdotibus. Itē pbant eam esse factā in eodē corpore. hoc p ostensionē cicatricū. Jo. xx. Itē pbant eaz esse factam in corpore glorificato vnto semp dñiū tati. hoc p ingressū ad discipulos ianuis clausis. Jo. xx. cū esset sero et fores essent clausē ubi erant discipuli cōgregati ppter metuz iudeoz venit iesus et stetit in medio. Itē pbant eā do minus idem multis alijs apparitōib. apparuit enim ipa die resurrectionis quātes marie magdaleney tenetur cōter ab ecclesia. Itē petrosed non invenitur modus. Itē apparuit discipulis enntib. in emaus. Lu. xxij. Itē ianuis clausis quādo thomas erat cum alijs discipulis. Jo. xx. Itē apparuit inter resurrectionē et ascensionē pluries ad mare tyberiadis. Jo. xxi. In monte taboz. Dat. vlt. In bierusalem qd cōcedit cū discipulis. Lu. xxij. In monte oliueti quādo ascendit celum. act. i. videntib. illis eleuat. est. Lu. xlvij. Multis de canis dñs surrexit a mortuis vna vt scripturas impleret qm dixerat ecce ascēdimus hierosolimā et sllus hoīs tradetur pncipib. sacerdotū et scribis et pdenabunt eū morte et sequitur tertia die resurget. Itē vt nos spūaliter puocaret quia turpe ē vt sedeat serū quādo coram eo surgit dñs. Itē vt futuram resurrectionē eē pbaret. Itē vt potentiam sue diuinitatis ostēderet q mortuos viuificare nō est opus nature sed potētie diuine. Non est enim regressus de priuatione ad habitū in via naturali. Itē vt nos ad ptenendū terrena p adipsens da celestia gloria aiaret. et resurrexit ergo tertia die nam sicut ianuis clausis ad discipulos in trauit et sicut salua virginitate de vtero matris eruit. sic eū mortuū nec petra in qua iacuit nec militū custodia potuit retinere. xlij. Querit qre tertia die resurrexit. So. vt pbaretur vere mortuus. Et sicut in ore triū testū statōe verbū. ita de testi. et Dat. xvij. sic in tribus dieb. experitur omne factus. i. ad Lox. xv. Resurrexit tertia die. Glo. pbata vna morte. Et sic argueret sic ficut fuit tonas in ventre cete. Dat. xij. trib. diebus et tribus noctib. et postea resurrexit. sic erit filius hoīs in corde terre tribus dieb. et tribus

noctib. hoc ē in sepulchro et postea resurget. Itē xps nō fuit tribus dieb. et trib. noctib. in sepulchro per illud qd habetur ad Ro. vi. scietes qve tus homo noster crucifixus ē. ibi. d. glo. aug. q vna die et duab. noctib. fuit xps i sepulchro: ergo et. Sol. computatio in scriptura fit duobus modis. vno modo cū precisione vt tantū ita est q nec plus nec min. ita dicit Aug. super illud ad Roma. vi. scietes q homo crucifixus est qui vna die et duab. noctib. iacuit in sepulchro. alio modo fit cōputatio per synodocē ita vt p partem intelligatur totū et ita intelligit auctoritas beati Dat. et. l. Queritur quā hora resurrexit dominus. Quidam dicunt q media nocte qd probant per illud Judicuz. vi. Dominus sanon vsq ad mediaz noctem Glo. sanon media nocte non solum eruit: sed et portas tulit. sic saluator noster non tm liber eruit de inferno: sed et claustra inferni confregit et habetur per glo. q exiit stus per sanonē designatur ergo media nocte. Alij dicūt q surrexit diluclo. in tra illud Dat. xij. elegit lissas ptholomeū. Glo. ab hora mortis christi vsq ad horam resurrectionis. et. l. boze computantur. ergo diluclo resurrexit. Na. et. boze sunt ad hora none parasceues vsq ad dilucloz diei dominice. Ad hoc respondent illi pme optimonis q nō surrexit diluclo: sed debet intelligi illud de manifestatōe resurrectionis nō de tēpore: sic tenet q surrexit media nocte: sed et resurrectione nō fuit manifesta vsq diluclo. Dat. nostra ecclesia videt tenere q diluclo surrexit. et idē tenet brūs Aug. in lib. de tri. Sed q dicitur q multa corpora sanctorū surreperūt cum eo. li. Queritur quid postea de eis actū est. Solu. dicendū est q postea redacta sunt in puluerē. vnde Aug. Corpora sanctorū de monumētis veniētis se retraherūt vt vltimā resurrectio nez expectent quīs aliqui fantastici tenuerint q resurrectōeoz fuerit fantastica. Cōtra quos Jobā. in. vi. c. testes nō essent nisi vera esset eoz resurrectio. li. Queritur quare discipuli cōgnouerunt christum potius in fractione panis q in alio actu. So. quia fractio christi erat sicut cutelli scissio. liij. Queritur vlt. quare pot. in domo q in via. So. fm Bōn. q veritas melius operando q audiendo intelligit. liij. Queritur vtrum thomas tetigerit cicatrices christi aut solū viderit. So. ad suā finē sibi reficere vide res. ppter nostras fidē tetigit. Vñ dñs Thome. Jo. xx. quia vidisti me thoma credidisti non enim dicit quia tetigisti. lv. Nota q resurrectio xpi est causa et figura nostre resurrectionis causa supple motiua cōparatōe nō i. dū em pideram glo riā resurrectionis xpi mouemur ad resurgēdū in

novitate vite. Figura em fuit q sicut xps resurrexit in novitate vite: ita et nos in novitate vite ambulem. Itē sicut die resurrectionis xpi pcessit dies mortis in passione. et dies quietis in sabbato sequenti: ita gloria nostre resurrectionis pcedit in nobis mortificatio vicior et quies pteplatiois eternoz. Itē est notandū q sicut duplex est ita duplex est resurrectio: scz anime p gratiam et corporis per gloriam. Et sicut anime mors causavit mortē corporis: vt habetur gen. ij. ecōner. so anime resurrectio causabit resurrectionē corporis gloriosam. lvi. Itē sciendū est q quidaz resuscitatur fide: sicut samuel vt dicitur in bystoria ecclesiastica quidam imperfecte vt lazarus iterū moriturus: quidā perfecte sicut xps semp victurus. prima resurrectio significat conversionem ipocritarum. scda recidiantū conversionem tertia cōuersionem perseverantiū. et. Septim. articulus est credere q ascendit ad celos et q sedet ad dexteram dei patris omnipotentis quem composuit beatus bartholomeus de quo amos. ix. que edificat in celo ascensionem suam: et michae. ij. ascendit iter paudēs ante eos. lviij. Vñ differentia est inter ascensionē et assumptionē et euolationē seu eleuationē: quoniam ascēso pntet ad christum: assumptio ad beatā virginem: euolatio sine eleuatione ad alios sanctos. Ratio huius est quia ascensio fit propria nature ascēderis: assumptio vere virtute dei assumptis quia filius obsequatur matri. eleuatio seu euolatio fit ministerio angeloz. Itē est notandū q in loco eleuatoz est distinctio eborozum: locus assumptis virginis est super omnes eborozum. locus xpi ascendentis supra locum assumptis virginis. lviij. Queritur vtrum ascensio christi fuerit motus naturalis vel violentus. So. christus prozia virtute ascendit ysa. lxiij. quis est iste qui venit de edon et sequit gradens in multitudine virtutis sue: illud aut quod dicit glo. super illud. ps. angelis suis mandauit de te: scz p manibus angelozum sublatu est xps in celum intelligit de obsequio venerationis sicut rex fertura militibus: papa ab episcopis vel similibus. vñ leo papa cum audis eleuatum agnosce militie celestis obsequium. vñ. ps. Lurus dei detē militib. multiplex milia letantium lit. Querit fm quā naturā xps descendit et ascendit. So. descensus dicitur duplex: scz improprie et proprie: improprie dicitur descensus de tpo fm diuinitatē descendit qd dicitur nō locali: s; inantōe q eterna: vñ semetipm formā serui accipēs ad phil. ij. et bec descensio nō ponit motū: s; terminū vnto ius glo. sup illud ephe. x. descendit in inferos partes terre. Descensus aut proprie est ppteratis

substantie distinctibilis in loco fm q dicit Jo. da mal. descendit enim fm animā ad inferos quōs diuinitas fuerit coniuncta aie et corpori: fm corpus et animā ascendit celos et sic vtraz fuit fm humanā naturam q diuinitas est vbiq. Circa ascensionē xpi sunt octo consideranda q circūstant ascensionē et colliguntur in officio de ascensionē: primum est q videntibus discipulis eleuatus est: vt desiderium ventendi ad ipsum exci taretur in eis: fm q nubes clara suscepit eū ab oculis eozum per vmbraam nubis significatur iesum nō possumus videre in alto in hoc mortali corpore. tertiū quia eleuatis manibus ferebatur in celos. eleuauit enim manus propt duo scz vt suos patri offerret: vt in inimicos alte manu retracta percuteret. quartus quia benedixit eis vt eos contra hostem munitet et bonis celestibus auget. qntum quia ascendit in sublatōne qd refertur ad vocem locunditatis redēptōrū ascendentiū cū ipso q pus voce lacrymabiliter clamauerant in pte inferni. Aduentū desiderabilis que expectabamus in tenebris. Sextus quia ascendit in voce tube: hoc refert ad sonum p dicationis apostolorū q sonus fuit eis tūc in iuncto dicente dño. Euntes in mundum vniuersum p dicate euāgelium oi creature. Marci. xvi. et tunc in oēm terrā eruit sonus eoz. Septimus quia ascendens in altū captiua dicit captiuitatem. i. captiuos captiuitate inferni quos secum dicit. Octauū q dedit dona hominibus: q omnia nostra bona desursus sunt quo ascendit dñs: ibi Doz p ima duo habentur act. pmo. tertium et quartū luce. xxiij. quintū et sextū p ps. Ascendit deus in iubilatione: et dñs in voce tube. septimū et octauū sicut p psal. ascendēs in altum captiua dicit captiuitatē dedit dona hominibus regressus enim est ad celum tanq obediēs deo patri tā q bonus mediator facta: pace et concordia q ad boies tanq strenuū pugnator cōtra demōes. Itē xps em ascendit plurib. de causis. sed descēdum post laborem quo fatigat fuit. xxij. anis nobis seruiens ad intercedendum pro amicis p quibus vtiliter laborauit: vñ Ber. Securus habes accessum o bō ad deū vbi bēs filium mediatorē et matrē interuenientē. fil. ostendit patri lat. et vulnera mater ostendit pecc. et vbera ibi nulla potest esse repulsa vbi tot concurrūt amoris insignia. et. Itē xps ascendit ad conquerēdū de inimicis pro quibus vices suas inutiliter expandit. ysa. xlij. in vacuum laborauit. Itē ascendit xps vt locum nobis prepararet. Jo. xiiij. vado parare vobis locū. Itē vt fiducia i ipsius sperandi nobis tribueret. Itē vt i corpale possessionē eterne hereditatis nos mitteret. Itē vt. ff. mit.

teret. Jo. xvi. si non abiero paraclitus non veniet ad vos. Item ut desiderium nostrum post se traheret. Lau. i. trabe me post te. Item ut nobis via ad celum ostenderet. dicitur enim Luce. vii. Eduxit primum discipulos suos foras civitatem in betaniam ut ipsi per educationem cognoscerent hic se non habere manentes civitates. quod autem in betaniam eduxit eos prius que interpretatur domus obedientie significat per opera obedientie eos transire ad ecclesiam. post hoc fecit eos transire in montem olivum. i. olivarum ut per montem intelligatur eminentia spiritus in contemplatione. per olivas. n. puris simi pectoris devotio designat. spiritus enim fuit exaltatus in terra per vite meritum supra terram per crucis suspensionem super celos per ascensionis sublimem. Ascensio spiritus fuit angelis mirabilis. ysa. lx. quis est ille qui venit de edon tinctus vestibus de bofra et. fuit demorsus terribilis. Ro. iiii. cum venisset archa domini in castra vociferatus est populus israel cum clamore gratiam et timuerunt philistinim dicentes non fuit tanta exultatio ab heri et nudius tertius ve vobis hoc sunt verba philistinim qui vociferabantur filii israel dum adduceret archa federis de silo in castra. ut per ea dominus adiutor darent in filio boibus est salutaris sicut super ps. de multiplici fructu ascensionis. Ascendit spiritus patris: quod videtur illis elevaris est potestas quod elevari manibus ferebat. gaudenter quod in sublatione ascendit deceter: quod cum omnibus turibus gradiebat. s. boibus et angelorum non tamen dico quod ibi fuerit angelus in adiutorium necessitatis: sed in obsequio dignitatis: boiesque dico illos quos dominus de inferis liberavit et qui post resurrectionem usque ad ascensionem mortui sunt de numero salvandorum nec purgatione ulterius indigentes ascendit clemeter qui benedixit illis. Querit quare. xl. die ascendit. So. d. glo. act. i. xl. boibus mortuus fuerat spiritus et cum iste. xl. boe fuerit spiritus tribulationis apostolorum. dies debuerunt esse per tpe consolationis et sic dilatata fuit ascensio ut veritas resurrectionis perba ref. Item ut post patientiam nostram informaret quam mercedem debemus equanimiter expectare sicut agricola non statim post sementem metit sed fructum maturitatem expectat et. Querit quid sibi velit illa verba sedet ad dexteram dei patris. So. p. duo itell. scz equalis maiestatis ad quam sedet per divinitatem ad bebie. viij. rale habemus pontifice qui cum sedet in dextera maiestatis in excelsis. Item intelligitur per dexteram potentia bona glorie in quibus spiritus sedet secundum humanitatem: quoniam collatum est ei a deo quicquid conferri potuit et. Querit utrum aliqua iocunditas occurrat spiritus ex sua ascensione. So. non quo ad numerum gaudiorum quia de nullo gaudium fuit in ascensione sua de quo patet non gauderet per sedebat enim se sessum ad dexteram

patris: tamen nonus modus gaudendi accretit humanitati cum per experientiam sciuit et vidit militiam angelorum sibi subiecta: unde per. Delectationes in dextera tua glo. delectatio et letitia erit mihi in conspectu tuo humanis obtusibus substractio secundum Bona. quod illa tractat compendium tamen theo. d. quod ascensio fuit tam ad locum quam ad dignitatem: in quantum quidem fuit ad locum sic ascendit super omnes celos. i. usque ad dignissimum locum celi epirei eo quod spiritus corpori nobilissimo detur talis locustis non est dicendum quod spiritus corpus sit obligatum ad illum locum: sed quod illi locus ille sit secundum congruentiam deputatus. In quantum vero ascensio fuit ad dignitatem sic ascendit ad equalitatem patris quod ad divinitatem et ad simi perfectionem quod ad humanitatem intelligendo ex per mentaliter: ut supra habitum est. Et quibus oculis dicit quod sedet ad dexteram patris. non enim. quoad situm que patris non cooperit: sed quod ad excellentiam duplicem sicut dicitur est: quod per dexteram intelligitur vel equalitatis maiestatis que cooperit spiritus secundum divinitatem vel perfectionem secundum quam cooperit sibi secundum humanitatem. Derito sedere dicitur spiritus ad dei dexteram quod laboravit. ps. In laboribus suis a iuventute mea Item dicit sedere ad dexteram dei: quod dicitur fuit in sinistra adversitatis. ps. Afflictus sum et humilitatus sum nimis. Sed videtur quod spiritus ascendisse non sit articulus: quod si aliquid sine peccato possit illud credere esse verum. Nam de magda. dicitur Jo. xij. super illud. Noli me tangere in gl. quod illa adhuc in illis carnaliter credebat que sicut boiem flebar: cum aut noli me tangere. i. sic in me crede. Nondum enim in corde tuo ascendit ad patrem. i. nondum credis me equaliter patri: tunc autem tanges cum me patri equaliter credes: ergo magda. non credidit spiritum ascendisse ad celos. i. ipsum esse equaliter patri: et tamen constat quod habebat charitatem: ergo relinquit quod ille non est articulus quod ipsa haberet charitatem per quod super Jo. xx. c. currit ad sermonem petrum glo. ex nimio amore. Item cantat ecclesia precedens discipulis non recedebat. sed nimio amoris igne succensa ardebat desiderio. Ad hoc dicitur quodammodo magda. non credidit et dicitur quod non habuit charitatem tunc et exponunt illas anctoritates dicentes quod debet intelligi gl. de amore naturali non gratuito: unde dicitur quod in sola beata virgine remansit fides de spiritu quod evertetur deus et verus deus: propter hoc dicitur eius memoria fieri in sabbato. Alij dicitur quod magda. habuit charitatem et quod opponit de gl. super illud. Noli me tangere et. dicitur sic exponendo nondum credis me equaliter patri. i. credendo nondum advertis quod d. quod credebat habitum sed non advertebat actu et hoc credo melius patet. Nam si adverteret quod peccata dimisisset eum deum crederet. Et ad hoc quod ipsi dicunt de beata virgine quod propter hoc

in die sabbati fiat commemoratio eius quod sola stetit in vera fide: dicunt quod hoc non est causa: sed quod ipsa maxime passa fuit propter passionem filii sui secundum verbum symeonis. Luc. ij. Et tuam ipsius propter an fuit gladius propter hoc sicut i septa feria celebratur memoria passionis spiritus: ita in die immediate sequente debuit celebrari memoria beate virginis cum maxime passa fuerit in passione filii sui. Octavus articulus est credere et adventum ad iudicium tibi. Unde videtur iudicare vivos et mortuos quem composuit beatus matheus. de quo Jo. ij. Invalle iosaphat iudicabit oes gentes: et in eodem. c. Eodem gregabo oes gentes et deducam eas in valle iosaphat et disceptabo cum eis: ibi et in eodem. c. Losit gentes et ascendet gentes in valles iosaphat: quia tibi sedebit ut iudicet oes gentes in circuitu. Queritur de veritate huius articuli: nam super illud ps. Impius non resurgit in iudicio. Glo. distinguit quatuor ordines futuros in iudicio. Nam quidam iudicabunt et non iudicabuntur sicut perfecti et veteri apostolici. Quidam iudicabuntur et non iudicabunt sicut mali christiani. Quidam iudicabuntur et iudicabuntur sicut mediocriter boni. Quidam nec iudicabunt nec iudicabuntur: quia ius iudicati et pden nati sunt: sicut infideles: de quibus dicitur Jo. ij. Qui non creditur tam iudicatus est. So. ad questum quod spiritus iudicabit vivos et mortuos: quia oes stabunt ante tribunal spiritus. scilicet ad Lox. v. Omnis nos manifestari oportet ante tribunal spiritus: ut referat unusquisque in corpore propter quod gessit sive bonum sive malum. unde Job. v. Pater non iudicat quemque: sed omne iudicium dedit filio et. Sed dicitur non iudicare oes: quod non efercebit in oes solenitas iudicij: ut pote illud esurivit et. cum illis qui fuerunt extra ecclesiam: ut dicit glo. super illud math. xxv. Statuer quidam oves a dextris. Nonus articulus est credere in. ff. ibi. Credo in. ff. que composuit Jacob minor de quo ager. ij. spiritus meus erit in medio vestrum nolite timere. In simbolo sanctorum patrum addit qui est pater filiosque pcedit quod negat greci. Dicitur enim quod ex parte solo pcedit super illud Jo. xv. Spiritus veritatis qui a patre pcedit: non legitur autem ut dicunt in enag. quod pcedat a filio quare et. Ad hoc tamen respondendum est quod necessarium est credere. ff. pcedere ab utroque et tamen greci quod legat quod pcedat a patre: non tamen solo patre: ideo ab utroque pcedit non tanquam a duabus causis seu principibus: sed tanquam ab uno principio. Decimus articulus est credere unam sanctam ecclesiam catholicam in qua est communio sanctorum per quam sit remissio peccatorum bis qui sunt in ea per gratiam spiritus sancti in sacramentis et. vel sic. credo in quod illos qui sunt de communione sanctorum per veram fidem. i. in beata ecclesie per que remittuntur peccata virtute sua

cramentorum et gratie. ff. effectine in ipsis sacramentis operantis que composuit beatus symon. d. Credo sanctam ecclesiam catholicam sanctorum comunem: remissionem peccatorum: de quo superbo. ij. hoc est civitas gloriosa habitans in confidentia quod dicebat in corde suo ego sum et extra me non est alia: et sequitur pro eodem articulo: Malach. ij. Cum odio habueris dimittite dicit dominus de israel Queritur cum fides solus sit de deo qui est prima veritas et de eo quod est circa deum sicut de humana natura que est ei coniuncta. ecclesia vero o nullus istos scit qualiter dicit spiritus habitans credo ecclesiam sanctam. So. quia ecclesia est corpus spiritus sancti. spiritus vero caput ut ergo plene habeat fides de capite necesse est credere corpus quod est ecclesia catholica. Queritur quare non dicitur in una sanctam ecclesiam: sicut dicit credo in. ff. So. quod quod dicitur credo in. ff. ibi notat simpliciter fines ut sit sensus. Credo in. ff. et credendo tendo in eum sicut in fines ecclesia vero non est finis ultimarum: sed potius via ad finem. ideo et. Undecimus articulus est credere carnis resurrectionem: ibi. Carnis resurrectionem quem composuit iudas frater symonis de quo Zacha. ix. Suscitabo filios syon: et exerebielis. xxxv. Ossa arida audite verbum domini dicit dominus deus ecce ego imromittam in vobis spiritum et vivetis: et Eza. xvi. Vivent mortui tui et interfecti tui resurgent. Ergo scilicet et laudate qui habitatis in pulvere. Si spiritus sua virtute mortuus surrexit. verisimile est quod ipse tam vivens mortuos resuscitare possit. Duodecimus articulus est credere remunerationem beatorum vitam eternam: et damnationem suam reproborum punitionem. i. pena eternam tibi. vitam eternam quem composuit beatus matthias de quo ab die primo. Et erit dominus regnum: et Dani. viij. Suscipiet autem regnum sancti dei altissimi et obtinebunt usque in seculum et seculum seculorum. qui carnis resurrectionem fideliter credit non timet miserum corpus expendere in servitio spiritus ex quo sperat se recepturum illud cum qua duplici gloria claritatis: impossibilitatis: sublimitatis: et agilitatis.

Sequitur textus.
Sed tamen hoc aliquid sic distingueret perit
 Sed nihil augetur. fidei sic nec remouetur
 Unum crede deum personis dic. fore trinum
 Sunt pater et natus et pneuma sacrum
 deus unus
 Cuncta creans peccata levans et premia donans

Conceptus natus cruce mortuus infera fregit Surrexit scādit cūctos cēlere redibit.

In ista pte auctor noster determinat de articulis fidei habendo respectum ad illa que radicaliter tenentur credere. d. q. isto respectu sunt. xliij. articuli fidei quorum. vij. pertinent ad divinitatē qui signantur in Apo. i. 4. h. c. vbi Jo. vidit similes filio bo minis ad dexteram habentem septem stellas li minos que sunt septem articuli respicientes divinitatem. Primus articulus est vnum credere esse deum qui tangitur ibi in textu. Vnum credere deum. Secundus articulus credere deum patrem esse deū. Tertius credere deum filium esse deū. Quartus credere. sc. esse deum. Et hoc est credere trinitatem personarū: isti tres articuli tan gunt in textu vbi dicitur. Personis die fore tri num sunt pater et natus et pneuma sacrum deus vnus propter essentias. Queritur cum vnus sit deus quare dant tres articuli de deo. Sol. hoc fit ppter distinctionem personarum quia quan tum ad essentiam est vnus articulus: quia vnus deus. Credere em debem? vnā essentiā in tribus? sonis pte et si. sc. q. p. et si. sc. vnus est deus. Pro cuius aliquali similitudine accipe soles in quo sunt tria substantia. sc. splendor et calor que in tantū sunt inseparabilia vt si velis inde splendor rez segregare pntes mundū sole. Et si iterus te ptes calores remouere careas sole fm Aug. xi. de trini. In ignea substantia intellige patrem. in splendore filium. in calore. sc. et idem fm Ancel. et elucidariū in his tribus personis nihil maius aut minus. nihil prius aut posterius quoniam coe eterne sunt et coequales. Sed hoc dicit beatus Ber. pluralitatem personarū in vnitatem essen tie et ipsam vnitatem essentiam in pluralitate personarum scrutari est cemeritas. pietas autē credere nosse vero vitam eternam et illud recitat Al. in. i. li. sui compen. Quintus articulus est credere deus omnia creasse in esse nature ex nihilo q. tangitur ibi. Luncta creans. Sextus articulus est credere q. deus recreat omnia in esse gratie qui tangitur ibi. Peccata lauans. Alius articulus ē credere q. deus resuscitabit bonos in col lectione glorie. Et malos in reprobatione vite q. tangitur ibi premia donans ista expositio est iux ta litteram auctoris. Istorum. vij. arti. ad diuinitatem spectantius sufficientiam in se: et vnus articulus scilicet q. est vnica et simplex essentia diuina: et hoc innuitur credo in deum. Aut respiciunt personas diuine essentie: sic sūt tres ar

ticuli quorum vnus est. Credo in patrem omnipotentem. secundus. Et in iesum christum filium eius vnicum dominum nostrum. tertius. Credo in spiritū sanctum. Aut respiciunt diuine essentie operationes. et hoc potest fieri tripliciter scilicet q. tres eius sunt operationes. quarum vna est in collatione nature: et hoc est creatio. alia ē in collatione gratie: et hoc est sanctificatio. alia est in collatione seu datione glorie: et hoc est resuscitatio. et fm hoc sunt tres articuli. vnus. Credo in creatorem celi et terre. alius. Sanctus in ecclesia catholicam scilicet cuius remissione peccatorum. alius. Carnis resurrectione et vitam eternam. fm em Albertum in suo compendio primus articulus spectans ad diuinitatem est credere in vnum deū. secundus credere deus patrem esse deū. tertius credere filium esse deum. quartus credere. sc. esse deum. quintus credere remissionem peccatorum fieri per gratiam. sc. bis qui sunt in ecclesia. sextus articulus. Credere mortuorum resurrectionem. alius. Credere beatorum remunerationem et malorum punitionem. primus ibi. Credo in deum. secundus ibi. Patrem omnipotentem. tertius ibi. Et in iesum christum filium eius vnicum dominum nostrum. quartus ibi. Credo in spiritū sanctū. quintus ibi. Sanctam ecclesiam catholicam. sextus ibi. Carnis resurrectione. Longue sequitur ille articulus. Carnis resurrectionem remissionem peccatorum nam remissio peccatorum est resurrectio eorum et resurrectio prior ad quam sequitur resurrectio eorum postis glorificati q. est resurrectio. sc. alii. ibi. Vitam eternam. per vitam eternam facilliter comprehenditur dationem eternam reprobationem: cui cognitio vno oppositorum facilliter cognoscat reliquum. primū et secundū coposuit beatus Petrus. tertium beatus Andreas. quartum beatus Bartholomeus. quintus beatus Symon. sextum beatus Mattheus. septimus beatus Mattheus. Septem articuli spectantes ad humanitatem signantur in Apo. capitulis pallegaris vbi vidit. Job. vij. candalabra aurea que quidem articuli sunt manifesti in littera ac: ibi Conceptus natus: cruce mortuus: inferna fregit surrexit. scādit cūctos cēlere redibit. primū et secundū coposuit Jacobus maior. tertium Job. quartum Thomas. quintum Mattheus. sextum Iacobus minor. septimum Philippus. Non septem articuloz sufficientia potest sic haberi. actus christi q. ordiat ad nostram reparacionem est simplex. quorum primus ē incarnatio. et de hoc est vnus articulus: ibi. Qui conceptus est de spiritu sancto. secundus est natus: sic est alius articulus ibi. Natus ex maria virgine. tertius est passus sub pontio pylato crucifixus mortuus: et sepultus. Queritur circa istud cum sunt hic quatuor actus

differentiis: scilicet passus: crucifixus: mortuus et sepultus: quare non faciunt quatuor articulos sicut isti duo conceptus: natus: crucifixus: mortuus et sepultus. Solutio. isti quatuor actus sub vno articulo comprehenduntur propter cōtinuitatē temporis: quia isti actus qui sunt passus: crucifixus: mortuus et sepultus: fuerunt tamen eodē die conceptus aut natus non sic. quartus infernū spoliare et sic est alius articulus ibi. Descendit ad inferna quoniam est de morte triumphare: et sic est alius articulus ibi. Tertia die resurrexit a mortuis. sextus ad celum ascendere: et sic est alius articulus ibi. Ascendit ad celos: sed et ad dexteram dei patris omnipotentis. alius est ad iudiciū venire: et sic est alius articulus ibi. Inde venturus iudicare vivos et mortuos. et hoc fm Bonau. Queritur vtrum illos qui precesserunt aduentum christi oportuerit credere articulos humanitatis. Solutio nullus post lapsum a deo potuit saluari absque fide mediatoris: tamen explicite bis soli credebatur quibus deus reuelauerat articulos humanitatis. alij vero credebant implicite. Implicite autem credere illos est expectare redemptores futurū vbi dicit Augustinus eadem fides mediatoris saluus faciebat antiquos pusillos et magnos: quia sicut nos credimus christum in carne venisse: sic illi venturū sicut nos mortuū: sic illi mortuū. Pro maiori declaratione premissorum est notandum quod tria sunt symbola. vnum apostolorum: scilicet. Credo in deum patrem quod deus: submitta voce. Luitus cā est: quia tunc erat nouella ecclesia: et ideo non publicē fiebat fidei prestatio. Aliud symbolum scilicet. Credo in vnum deū est consilium niceni vbi apostolorum in simul congregatorum precipue ad extirpationem et expugnationem illius heresis que dicebat ad orationem non debere erubescere. Aliud symbolum: scilicet. Quicumque uult saluus esse compo sit Anastasius ad expugnationem illius heresis que dicebat contra incarnationem mortuorum resurrectionem: dicitur illa duo vltima alta voce: quia tunc fiebat publice fidei prestatio: ideo huiusmodi symbolum ad fidei instructionem secundū ad fidei explanationem. tertium ad fidei defensionem fm Albertum in suo compendio et Bossi. in libro sententiarum dicitur seu ordinata sunt

Et est catholica sincera fides et amica christo lata per discipulos publicata. Signis firmata. diuina lege probata.

In ista parte auctor noster epilogat dicens quod bec que dicta sunt: est fides catholica ornata articulis supradictis etc.

Pro cuius profundiori declaratione est notandum quod fides sumitur pluribus modis. vno modo per sacramento baptismi. xlv. dist. ca. de iudeis: et per beati augustini ad bonifacium dicentē quod est vnus habere fidem nisi baptismi sacramentum. Alio modo sumitur fides per castitatem boni. xxvij. q. ij. c. iuges et pme ad tibi. v. huiusmodi fides. i. thori castitate irrita fecerunt. Alio modo fides id est quod securitas sine pactu. xxij. q. i. c. Noli. Alio modo fides id est quod cōscia. xxvij. q. i. c. i. et ad Ro. xliij. De quod non est ex fide. i. scilicet pactum est. Alio modo fides id est quod fidelitas. puer. xx. vii. fides. i. si delitatem quod inueniet. Alio modo sumitur per habitum meritis bene operantem: sic sumitur in ethicus. Alio modo sumitur fides per credito sine collectioe creditoz: de quibus supra quā quidē finem nisi quisque firmiter fideliterque crediderit saluus esse non poterit fm anastasiū et omnes catholicos doctoros. Et diffinit sic iuxta istā vltimā acceptio nē ad Deū. xi. Fides est substantia rerū sperandarū argumentū non apparentiū. In illa diffinitione ponitur suba per fundamentum subsistente edificatioe spūali quod est gratia et gloria. Ipsa enim fides genuit spes. spes caritatem fm glo. super illud Matthei. i. Abraham genuit ysaac. ysaac genuit iacob. Ipsa enim fides est firma petra super quam sapiens edificat domum suam: tamen caritas maior est: quia posterior modo posteriora generatione. i. perfectione sunt posteriora fm p. m. i. c. merdaphisice. Notanter dicitur rerū sperandarū: quia fides per ascensum facit in nobis subsistere res sperandas argumentū. Languēs mentem: quia fides inclinatur intellectum ad credendum ea que non apparent. Et propter hoc dicitur potest fides argumentum quod conclusio quia fides probat et non apparentibus que sint et non probatur: quia rationem: quoniam fides non habet meritum vbi vel cui ratio humana prebet experimentum sufficientem super. Notanter dicitur non apparentiū: quia fides sua luce et virtutis diffinitione manifestat ea que non apparent: quia apparentia non habent fidem: sed agnitionem fm eodē Greg. in quadam omelia. Nec enim fides catholica ornatur articulis supradictis sicut corona in capite sponte ornata stellis lucentibus. Nec enim fides a christo est lata per discipulos publicata: quia signis firmata et diuina lege probata vt habetur in pluribus passibus sacre scripture. Josue. x. de statione solis et lune ad spacium duodecim horarum de obseruatione solis et lune in passionem. Matthei. xxvij. et Lucę. xxij. de mortuis resuscitatis a christo a fidelibus eius in nomine ipsius.

Sequitur textus

Plus adorandus deus est sanctusq; rogandus

Latria debetur dno quia summus habetur siue rogare Effigiem factam sed significata per ipsam.

si ista pte auctoz assignat dls feretia inf latria dula diceo q latria dz exbiberi soli deo qd p ei diffinitione q talis est Latria e summe veneratiois culti soli do exbiberi s mag. sen. fr. di. iij. l. i. talis veneratio pbe e adoratio q alij a creatore exbiberi no dz. Dula aut pbe est exbiberio veneratiois facte creature. It in sumat auctor i littera q nullus dz adorare siue rogat effigie siue imaginis: s r p ipas effigie d signata siue respicata r b p litterali expositione. Pro vteriois declaratoe pmissoz mouent ali qua dubia. Prmo est vtru ipus inqum bo fit adorand. So. damas. dicit due sunt nature xpi rone: r mo differetes vntevero fm ipostatum: vn ergo ipus pfect de: r pfect bo que adora mus cu pre r. si vna adoratioe cum incotumata carne ei no inadozabile carne dicetes: r ides is bonae. Et io no dicim? ppe oia p nobis: q xps suppoit supposito p cut no est ozare: s aduina re io dicim? ppe audi nos. Querit vtru matri xpi debeat latria. So. dicendū est q no: s ei de betur iperdula qd sumit a glofa sup Jobā. viij. c. vbi d: q dulia e duplex maior r minor. Que ritur vtz cult latrie debeat cruci. So. dicendum est fm albertū in suo cōpendio q vere cruci xpi in qua pepedit debet ipdulia: q instrumentū fu it nre dedeptionis crucib? aut factis inquatum sunt ligna siue res tales nihil debet: s crucibus factis in signū xpi crucifixi bene debetur latria vñ Hona. imago xpi respicat nobis est qui pro nobis crucifixus e. Et io reuerētia q exbiberi et exbiberi ppo r ppterea imagini xpi dz exbiberi culte latrie. Ad hoc concordat damas. d. Donoz imaginis referit ad pbotipū. Itē gen. xviij. d: q abrahā vidit tres viros: tres vidit vñū ado raut in quib? adorauit sanctā trinitatē. Glofa tamen ibidem videtur dicere q illi viri no erāt trinitas: s eam figurabant: rñ August. exponit illud abraham tres vidit vñū adorauit. d. q viri illi erant angeli quib? vt creaturis intellectuā bus exbiberit cultū dulia: r inquatus erāt signū

seu figura trinitatis exbiberit cultū latrie r ista materia sumpta est. Ezo. xliij. c. vbi dicitur deus timete r adorete eū. Qui autē ad. auerit bestis am aut imaginē excitabit iram dei. Similiter il la materia habetur. efo. xij. c. eis dē vbi dicit. De um adora. Et si obijciat illud Ezo. xj. Nō facies tibi sculptile neq; oēm similitudinē q est in celo desup r que in terra deosus. Item si obijciat il lud damas. d. magne impietas r impietatis est si gurare qd diuinitatis est. Rñ dicitur ad ista q ba bebant veritatē p illo tpe in quo de? nondū hu manā assumpserat naturā. Tūc em cū de? oino spūs esset ipm figurare erat erroneū r impietas sec? aut post bñmitatē assumptā: vñ narrat Au gust. dñm misisse regi imaginē: lucas depicisse dñm r matrē suaz. Et hoc qrit qre imagines in troducte sunt in ecclesia. Solutio ppter simpli ciū ruditatem vt q scripturas legere nesciūt le gent in picturis. Item ppter affectū tarditatē vt q non excitantur ad deuotionez dū aure pct piunt ea q xps p nobis gessit excitent dū ea cer nūt in figuris. Item ppter memorie labilitatem qz q audiat facili? datur obliuioni q ea q vidēt Querit v trū cult latrie possit exbiberi aduer sario xpi si forte trāffiguraret se in similitudinem xpi Solutio. si quis adoret simplr sine pditoe est pctm ydolatrie nec excusat ignorātia quia tri plex remediū pōt adhiberi ne erret. Pmū sacra scriptura q dicit multos venturos in nomie xpi mendaciter fm oratio vt cor illuminetur. tertiu m q non debet se reputare ydoneum ad tales vñionem. Si vero sub conditione actuali ado ret non adorat chrisi aduersarius: sed ipius cri stum quia non stat adoratio nisi stante conditio ne. Si autem sit habitualis conditio non suffi cit ad vitandum peccatus ydolatrie: quia ad taz insolitam apparitionem non debet sequi pcepti pntanter adoratio: sed cum maturitate r pntia oratione. Queritur vtrum cum dulia debeat angelo bono quare angelus probibuit se adora ri a Jo. Solutio fm Bonauē. quia Jo. erat ex cellentior multis angelis merito. Item probi buit me aliquis credere q angeli deberent ado rari latria. Item propter manifestationem di gnitatis humani generis ex incarnatione salua tois.

Sequitur textus.

Era fides saluat que vita decens bene firmat Nam fides aliqua sine fa ctis mortua dicta Non pdest sed obest si pos sit agens bene prodest.

Sūme malū vita bñfac bec ē bona vita Sic bñ credēdo saluaberis et faciēdo Cur videas ista q sunt ifra tibi scripta

si ista pte auctoz noster docet effectus fidei dicens q vera fides saluat. Pro cūus declaratione est notādū q fides est multiplex vna r mortua ficta r non ficta magna modica explicita r implicita. Fides vna est q potens est elicere debitas opationes que ex charitate elicuntur et in charitate fiunt. Fides mortua est q impotens ē elicere opatio nes finaliter r simpliciter meritorias. Vñ Jac. ij. Fides siue operib? mortua est in semetipsa: si des enim mortua est sicut cadaver deo oblatuz eodes. ij. c. in quo seqtur. Si frat aut soroz nudi sunt r indigeant victu quotidiano dicat autem aliquis de vobis ite in pace calefacimini r satu ramini: nō dederit? autem eis q necessaria corpū sunt quid pderit sic? fides si nō habeat opera mortua est in semetipsa. Tu creditis quim? est de us beneficus r demones credunt r ptremescūt Vñ o homo scire quō fides sine operibus mor tua est Abraam pater noster: nōne ex operibus iustificat? est offerēs ylaac filiū suū vnicū super altare. Fides qm fides cooperatur operibus il lius r ex operibus fides cōsummata est. Lredit Abraam deo r reputatū est illi ad iustitiā. eodē h. c. r ad Ro. iij. Fides em credit in augmentū pene r culpe bis qui bñt r nō faciunt opa credē tes: q cum sic cognitio aggrauat: vñ Bern. ad dānationis culmen videtur nobis relicta fides future pmissiois r idē in lib. de contemptu mū di. Crede mibi magnū facit illa fides sibi dānū. Quam si nescisset fidei quid dogma fuisset. De lus enim erant illis nō cognoscere viam iustitie q post agnitam retrosum abire ab eo quod tra ditum est illis in sancto mādato. h. pe. ij. c. Ficta fides dicit esse i adultis qui sicte accedūt ad sa cramentū baptismi sine deuotioe qui factm tñi r nō rem inscipiūt. de qd? Hiero. iij. di. iij. sen. sum lauacra gentiliū r hereticoz: sed non lauāt in salutem. Oibus em iudeis cōia erāt sacramē tar: sed nō cōis erat oibus grata q ē virt? factoz fm Aug. Tales em q sic sicte accedūt non reba ptifantur: sed veraci cōfessione purgātur. Vñ Aug. li. de pnia. Dis qui iā sue voluntatis arbi ter pstitutus est cum accedit ad sacramētū fidei liū nisi peniteat eum veteris vite nouā non pōt inchoare. Tūc em valere incipit bap. ad salutē cū ab illa fictione veraci cōfessione recesserit q corde in malitia perseverate pctoz ablutionem nō sinebat fieri. ridē mgf. sen. in. ij. di. iij. Nō fi cta ē in adultis q cū fide r deuotōe r sacramētū

et rem sacramēti accipiunt. Item paruul in ba ptismo merito passionis xpi suscipiunt et factm et rem sacramēti. Item merito fidei aliene: et virtute sacramētū fm Bonauentu. magna et citur fides propter firmitatem r stabilitatē cre dular? de qua habet. Dat. xv. Mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. modica fides est in incipientibus operari r in bis qui nō credūt firmiter credēda sine formidine. vñ Dat. xliij. modice fidei quare dubitasti. Quid sit implicita r explicita. p3 satis ex pmissis qm explicita r publica perfectione oim articuloz. Implicita autē tacita credendoz pessione. Quis em vna sit fides in pteritis pntibus r futuris. rñ mag? clara ē r magis explicita i bis que sequitur ad uentū xpi q in bis q pceserūt fm Albertum in suo cōpendio. Itē quis fides sine charitate sit qualitas mentis fm pñm in exbtis. rñ est in foetis sicut in pualis: vt bñ p beati Aug. Item in adultis in mortali existētibz. Fides em dz esse charitate formata salti in adultis: qm null? actus nat? ē dicit meritoz? nisi sit informat? cha ritate extrinsece r deuotiatue fm Laudulpbz xriij. di. iij. sen. r in hoc pueniant oēs doctozes De hac loquit Apo. i. ad Loz. xij. c. Si linguis boim loquar r angeloz charitatem aut non ha beam factus sum velut es sonans r cymbalū tin niens. Et si būero pphetiā r nouerim mysteria oia r oēm sciam r habuero oēm fidez utavt mō tes transferre. charitatē aut nō habeaz nihil sū r si distribuero in cibos paupēz oēs facultates meas: r si tradidero corpus meum itavt ardeaz charitatē aut nō habuero nihil mibi pdest. Si ne enim fide operante p dilectionē nō est possi bile deo placere. Ad Debe. xi. Sine fide nō vi detur dñs habere dñm in cor de creature cū nō habeat ibi ingressum. Ezechielis. xvi. Ipsa est porta aurea p quā intravit mentē virginis. Lux r decus sabice mundi prius em intravit filius dei ad mentē virginis q ventrē. Lu. i. Beata q credidisti qm pficiētur in te q dicta sunt tibi ab angelo. Fides em est fundamentū r initium no stre salutis: q primus habitus ordie nature vir tū. vñ Aug. ille. xps in cruce exaltatus est q sanat a morfu serpentis infernalium. Vñ Jo. ij. Sicut moyses exaltavit serpentē in deserto ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis q credit in eum non pereat: sed habeat vitaz eter nam. Et hoc figuratū fuit Numeri. xxi. vbi legi tur q deus dixit moysi q faceret serpentem eneam et poneret eum in eminentiori loco des erti r. Fides ergo saluat. Vñ magdalene di ctum fuit. Luce. viij. Fides tua te saluam fecit. r Darb. ij. Et de muliere que patiebat fluxus

sanguinis. **M**arci. v. Fides em mundum vincit unde prima. Job. v. Dec est victoria que vincit mundum fides vestra. Et eodem quis est q vincit mundum qui credunt quoniam christus filius dei. Fides enis cōtra mundū pugnat ⁊ eius oblectamenta. ad Debeos. xi. Sancti per fidē vicerunt regna contra tentationes dyabolicas resistit. vñ p̄ma Petri. v. Fratres vigilate qm̄ aduersari⁹ ves̄ter diabolus tanq̄ leo rugiēs circumsp̄rens quem deuoret: cui resistite fortes i fide. Fides postulata impetrat. unde Dat. xv. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis: perseverantiam dat. vñ Apo. tu autem in fide sta. temporalia cōtēnit. vñ ad Debe. xi. Fide moyses grandæus effectus negavit se esse filium filie p̄baraonis magis eligens affugi cū populo dei: fides iustificat. Gen. xv. et ad Ro. iij. Credidit Abraam deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiam. ⁊ eodem. v. Iustificari ex fide habem⁹ pacem ad deum per dñm nostrū iesū xpm̄. Fides beatificat. Job. xx. Thomas quia me vidisti: credidisti. beati qui non viderunt ⁊ crederunt. Ad fides enim perfectionem septem requiruntur. p̄m̄ q̄ sit prime virtuti innita: sicut fides moy⁹ si qui negavit se esse filium filie p̄baraonis ⁊c. Secundum q̄ fides sit charitate formata sicut fides Magdalene. Tertium q̄ sit deuotione firmata sicut illius mulieris cui dixit dñs. O mulier magna est fides tua ⁊c. Quartum q̄ sit bonis operibus p̄bata sicut fides corneliū. Actu. e. Quintum q̄ sit fortitudine roborata sicut fides beati stephani. laurētij ⁊c. unde s̄m̄ macrobiū. Fortitudo est turpia metuere prospera ⁊ aduersa fortiter tolerare: qm̄ fortis oia facilliter tolerat: p̄pter illud qd̄ amatur s̄m̄ Augu. Sextum q̄ sit obediētia decorata sicut fides Abrahe. Septimum q̄ sit humilitate fundata sicut fides beate marie dicētis. Ecce ancilla dñi: fiat mibi s̄m̄ verbum tuū. Luce s̄mo. Sed quia dicit auctor in littera sua sic bene nisi credendo saluaberis ⁊c. Est notandum qd̄ differentia inter credere deū deo ⁊ credere in deū. Credere deo ē credere vera esse que loquit̄. Credere in deū ē credere obliuere ⁊ diligendo ei adherere ⁊ ei⁹ mēbris incorporari s̄m̄ mag. senten. xxiij. di. iij. Credēdo in eū quis iustificat seipm̄ ad Roma. iij. ⁊c.

⁊ Sequitur textus.

Ad mala vitanduz necnon bona continuanduz sunt data p̄cepta que cōmoda sunt ⁊ honesta Primo nature lex vult sic

viuere pure
Nō facias alijs ea que tibi fieri nō vis
 Postea lex moyfi data vult subscripta teneri
 Sperne deos plures: non per dominū male iures
 Sabbata sanctifices venerare tuosq̄ parentes
 Non interficias non mech⁹ co:pe fias
 Non facias furtuū nec testeris quosq̄ falsum
 Non cupias sponsam: nec rem quam scis alienam
 Sic quoq̄ ius scripturū prohibet mala mandat bonestum
 Jus mandat cuiq̄ qd̄ vsuat s̄p̄ boneste
 Ut nullū ledat cūcti sua iuraq̄ reddat
 Inde iesus cuncta p̄cepta reduxit ad ista
 Dilige corde deū toto super oia veruz
 Dilige quēcūq̄ sicut te diligis ipse
 Istis complete p̄det lex atq̄ p̄p̄ete
 Sic non offendes dominū: fratrem neq̄ ledes
 Semper gaudebunt dominū qui iussa sua tenebunt
 Et male peccabit q̄ iussa dei violabit
 Non sit peccatum: nisi per iussum violatum

Ista littera vsq̄ ad rubricam sequentem continet tres partes principales ⁊ quartam adiungit. In prima parte de terminat de lege nature. In secūda de lege scripta. In tertia parte reducit p̄cepta omnia ad duo. prima ibi. Primo nature. secūda ibi. Postea moyfi. tertia ibi. Inde iesus cuncta quartam adiungit ibi. Semper gaudebunt ⁊c. cetera particule diuidende patent de se. Quantum ad primam partem in qua auctor proponit ⁊c. Est notandum qd̄ p̄ceptum est imperinz faciendi vel non faciendi: vñ p̄ceptorū alia sunt affirmatiua: vt solum crede deum: bonoz prem ⁊ matrem ⁊c. Alia sunt negatiua: vt non falsum testimoniū dices. non mechaberis ⁊c. Item est notandum qd̄ p̄cepta decalogi possunt intelligi vel data vel innata. Primomodo pertinent ad populum israeliticū. Secundo modo ad omnes: quia quicquid cōtinet decalogus explicate hoc cōtinet lex nature que scripta est in cor

de cuiuslibet implicite qd̄ est istud quod tibi nō vis fieri alijs non facias: vt legitur Tho. et per Mag. sen. xxvij. di. iij. ⁊ hoc quo ad illd̄ qd̄ auctor noster p̄ponebat ⁊ quo ad primā partem q̄ habebat determinare de lege nature. Sequitur secūda pars in textu. Postea lex moyfi ⁊c. vbi auctor determinat de lege scripta. Pro cui⁹ ptis declaratiōe p̄mittendū est qd̄ p̄ceptorū decalogi qdam ordinant nos ad deum sicut illa tria q̄ sunt p̄ia tabula quoz primū p̄tinet ad deū p̄trem quia est de diuinitate. secūduz ad filiū quia est de iuramētū vitate. tertiū ad sp̄m̄ sanctū quia est de spiritali vocatiōe. primū ibi. sperne deos plures. scdm̄ ibi. Non p̄ dñm male iures. tertiū ibi. Sabbata sancti. Alia p̄cepta ordinant nos ad primum sicut alia septez scripta in scda tabula quoz primū est de eribēdis bonis parentib⁹ qd̄ tangitur ibi. Venerare tuosq̄ parentes. Alia sex sunt de cauēdis malis que in ferri possunt trib⁹ modis. corde: ore ⁊ ope. Ope re legitur primus tripliciter p̄pter qd̄ dant nobis tria p̄cepta. primū est. Non occides. scdm̄ non mechaberis. tertiū nō furtū facies. Ore legitur primus p̄ferēdo p̄tra ipm̄ falsum qd̄ datur illi p̄ceptū. Non dices cōtra primum qd̄ datur illi p̄ceptū. Non dices cōtra primum qd̄ datur illi p̄ceptū. Non concupisces rem primi tui. ⁊ de istis Ero. xx. et p̄ mag. sen. xxvij. dist. iij. li. Primū p̄ceptū prime tabule est istud. Solum crede deum qd̄ habet tres clausulas. prima est. Non habebis coram me deos alienos. vñ Ero. xx. Audi israel nō erit in te de⁹ recēs neq̄ adorabis deum alienū. ⁊c. Leni. xij. ⁊c. Loquar iudicia mea cum eis super omni malicia eozum q̄ dereliquerunt me ⁊ liberauerūt dñs alienis ⁊ adorauerunt opus manuum tuarum. Iere. i. ca. Non ariolos suscitet neq̄ somnia obseruet atq̄ auguria non sūt masculia aut incātozes neq̄ p̄bitones consulant atq̄ diuinos vt querant a mortuis veritatē. omnia bec abominatur dominus ⁊ p̄pter huiusmodi scelera delebo ip̄s inquit domin⁹ in circuitu tuo. Deu. xvij. Dic p̄bitemur adorare creaturam spirituale vt angelos ⁊c. Secūda clausula est. Nō facies tibi sculptile hoc est imagines fictas que nullius rei naturalis sunt representatiue. tertia. Neq̄ omnem similitudinē q̄ in celo est desup vt sol luna ⁊c. Neq̄ eozum in terra vt bos leo ⁊c. Neq̄ eozum q̄ sunt in aq̄: vt pisces nō adorabis ea actu exteriori neq̄ coles ea affectu interiori qm̄ sol⁹

deus est adorandus. Ero. ix. p̄ Mag. ix. dist. iij. sent. de con. dist. iij. ca. latum. ⁊ cap. sequenti. vñ Deu. xi. Cauere ne forte decipiat cor vestruz ⁊ recedatis a dño seruatisq̄ aduersarijs eius ⁊ adorētis eos: iratusq̄ dñs claudit celum ⁊ pluuie non descendant neq̄ terra det germē suū pereatisq̄ velociter de terra optima quā dominus daturus est vobis ponite bec verba in cordib⁹ vestris ⁊ in manibus vestris ⁊ docete filios vestros vt illa meditentur. Si enim feceritis ea q̄ p̄cepto vobis disperdet dñs omnes inimicos vestros ante faciē vestrā ⁊ possidebitis eos q̄ fortiores ⁊ maiores vobis sunt tamen nō reprobentur christiani qui cōponūt imagines non q̄ dem ad adorandū ⁊ collendū: s̄ ad memorandū. Prima clausula ostēdit sarracenos ⁊ iudeos ydolatrās esse et malos xp̄ianos sortilegos: sarracenos qui adorant macbometum iudeos qui messiam et anticristum. malos christianos sortilegos qui consulūt demones inuocationibus dēstantis. omnis enim diuiniatio prohibita est et maledicta tanq̄ ydolatria. nam qd̄ solius dei est volūt scire s̄m̄ Raymūdm̄. Secūda clausula facit cōtra hereticos qui nō credūt de deo nisi ex imaginatione et fantasia confingunt. Tertia clausula facit contra malos christianos qui a mali christiani supbi collūt similitudinē eozū q̄ sunt in celo desup: q̄ diligunt platurā. Auarus colit similitudinē eoz que sūt in terra scz pecunie ⁊ diuitiaz voluptuosus ⁊ carnalis colit similitudinē eoz que sunt in aqua scz delicias. Secūda p̄ceptum est non assumes nomen dei tui inuacum Ero. xx. p̄bibe hoc iuramētū qd̄ fit sine cā et peritūm vterq̄ enim peccat scz p̄o nibilo iurās s̄ assumes nomen dei inuacū: q̄ primus sine causa summā nominat veritatē ⁊ secūdu⁹ autē nominatā cōtēnit. Pro quo est notandū qd̄ nomē dei multipliciter assumit inuacū. scz ore corde ⁊ opere. Corde sicut mali qui tantū nomine sine re dicuntur christiani. tales enim sacramentū suscipiunt: sed non rem sacramenti scilicet gratiam spiritus sancti s̄m̄ Magi. iij. sentē. Ore assumitur mala intentione. scz voti transgressionē ⁊ predicatione que fit vana intentione et in deuota oratione de quo dicitur Mat. xv. ypocrite bñ p̄phetauit de vobis Ita. d. yfate fr̄. p̄plus hic labijs ne honozat: cor aut eozum a me longe est. Opere sumitur nomen dei inuacum sicut faciūt ypocrite in simulatiōe operis exterioris ⁊ non impuritate cordis: tales enim suū illud inuacū: q̄ recipiunt merdē suā in hoc mundo Mat. vi. oia enim faciūt vt videantur ab hominib⁹. talib⁹ em̄ infert dñs maledictio nem. Mat. xxij. ⁊c. ve vobis scribe et pharisei

runt vltimo in virga iniquitates eoz: et in verbis peccata eoz.

Sequitur de consilio. Et primo in genere.

Consilium putat dividit per preceptum est persuasio boni melioris ad quod non tenemur: consilia in multis differunt a preceptis. primo quia ad precepta tenemur ad consilia vero non quia precepta servare est necessitas. Illa vero voluntatis. Item lex vetus dat precepta evangelio. Lex vero persuadet consilia. Item consilium pertinet ad perfectos preceptum vero ad proficiendum. Item consilium servatum affert premium preceptum non servatum adducit supplicium. Item ad precepta constringimur ex debito et ad consilia non nisi ex voto. Item consilium per votum fit preceptum: sicut ait Augustinus. Honore inquit est voluntatis reddere non necessitate. Item melius est devotum in minoribus quam inde notum in maioribus promissionibus inveniri. vnde melius est nuda precepta servare cum devotio quam se ad consilia obligare et in his negligentem esse. Item notandum est quod in lege moysica fuerunt iudicia cerimonialia et moralia. Lex autem evangelica iudicia temperat parte auferendo figuras et auerbat rerum veritate exhibendo precepta summa bat ad proficiendum. Addidit enim tria instructiones documentorum promissionem premiorum et perfectionem consiliorum. et ideo de lege moysica differre ab evangelica: quia illa figurarum ista veritas. illa pene bec gratia litteralis bec spiritualis. illa occidens bec vivificans. illa timoris. bec amoris. illa servatur bec libertatis. illa oneris bec honoris.

Sequitur de consiliis in specie.

Consilia que per adiecit preceptis sunt illa que sequuntur. Primus est paupertatis que consistit in abdicacione proprietatis. Luce. ix. Qui non renunciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. et Mat. xix. Qui relinquit domum fratris sorores et gratias et propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Secundum consilium est obedientie. vnde Mat. xxiii. super cathedram moysi sederunt scribe et pharisaei. Dia igitur quecumque dixerint vobis servate et facite. secundum autem opera eorum nolite facere. dicunt enim et non faciunt: alii ergo faciunt et non faciunt. Digno autem suo nolunt ea mouere. et Mat. xvi. Si quis vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Pro quo est notandum quod duplex est obedientia perfecta que se extendit ad omnia que non sunt contra deum vel contra regulam quam quis professus est et dispensationi prelati non

subditur de qua dicit Bernardus. Perfecta obedientia nescit legere terminis non artatur. Ad banc nullus de debito tenetur necessitatis: sed solus perfectionis sicut semper tenemur emulari: laudatam meliora alia est obedientia imperfecta tamen sufficiens ad salutem qua quis obedit nisi in his que servare promissit. vel in his que implicite in illis continentur: sicut sunt illa sine quibus religionis professio non servatur ut recipere officia etc. Et talis obedientia est necessitatis. Cum ergo dicit beatus Bernardus in regula sua quod si prelati precipiat aliquid impossibile retendum est facere. Loquitur de perfecta obedientia quam dum servat subditus in his ad que non obligat ad prelati preceptum magne perfectionis est et non necessitatis: si servet tale quod ad simplicem admonitionem adhuc est maioris perfectionis Tertium consilium est castitatis: de qua Mat. xix. Sunt eunuchi qui seipsum castraverunt propter regnum celorum ad id pertinet illud. Mat. v. Audistis quia dictum est antiquis non mechaaberis. Ego autem dico vobis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechaabatur est eam in corde. Sic ostenditur quod non solum voluntas est consensus ad opus mechaabatur: sed etiam consensus ad delectandum. Pro cuius vltimo declaratione est notandum quod concupiscere ex subito motu veniale est: sed concupiscere ex deliberatione ad perficiendum mortale est. Predicta tria consilia sunt omnis perfectionis religionis: quia suos observatores elongant a malo: non solum quantum ad culpam sed etiam quantum ad causam. Omne enim malum oritur ex triplici radice. scilicet ex concupiscentia carnis: ex concupiscentia oculorum. et superbia vite. i. Jo. ij. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia oculorum: aut concupiscentia carnis: aut superbia vite. Predicta vero consilia perfecte nos elongant ab hac radice triplici. Quartum consilium est caritatis Mat. v. Diligite inimicos vestros et benefacite his qui oderunt vos et orate pro persecutoribus et calumniatoribus vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est. qui solem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis: nonne et publicani hoc faciunt etc. Quintum autem ad dilectionem affectus est preceptum: quantum ad dilectionem effectus est consilium: quia inimico velle gloriam et gratiam necessitatis est sed ostendere illa signa benivolentie perfectionis et consilium est. Unde ad hoc non omnes tenentur sane negare homini signa familiaritatis quam veniam petit: vel quando necessitas exposcit videtur: vel quando se ille qui hostis habet ad

familiaritatem ingerit si babeatur presumptio quod non simulare: vel derisorie faciat quia tunc diligit et inter amicos deputandus est: sed quod aliquid vltra se ad familiaritatem inimico ingerat perfectionis est. vnde quod aliquid iniuriatus reconciliationem querat vel amicitiam non est debitum necessitatis sine quo non est salus: sed est perfectionis et consilium quo magnus expectatur premium secundum Alber. Quintum consilium est mansuetudinis. Mat. v. Si quis te percusserit in dextram maxillam prebe et etiam: quod sic intelligitur paratus non sustinere patienter aliam et illud consilium patienti est respectu lesionis corporis. Ad ides patet illud quod est respectu oblationis rerum. de quo Mat. v. Qui tecum vult indicium contendere et tunc tollere relinque ei et pallium pro quo notandum est quod contingit sua repetere coram iudice fidei dupliciter. aut cum contentione et fraude: aut cum caritate: primum nulli libet. Secundum licet infirmis et imperfectis: perfectis autem non. Quare non repetere consilium est infirmis: perfectis autem preceptum. Illis autem qui renunciant propter gratiam non licet repetere aliquid ut sua: sed ut congregacionis: nec propter se: sed propter commune bonum. Sextum consilium est misericordie et erogacionis iuxta illud. Luce vi. Omnipotenti te tribue et qui aufert que tua sunt ne repetas et illud Mat. xix. Si vis perfectus esse vade et vende omnia que habes et da pauperibus: et habebis thesaurum in celo et veni sequere me. Pro quo est notandum quod dare superfluum est necessitatis: sed dare ea quibus egemus est consilium. Unde Augustinus. Melius est magis egere quam plus habere: quod autem dicit dominus. Mat. vi. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis. Intelligitur quecumque vultis rationabiliter et dicente caritate ut faciatis vobis etc. Unde si peteremus rem aliquam et non indigeremus non vellemus rationabiliter illam dari nobis. Septimum consilium est de simplicitate verborum. iuxta illud Mat. xvi. et Jacobi. vltimo. Sit sermo vester est: est vel non est si affirmatio vel negatio est in ore: sic in corde. Ad hoc consilium reducitur illud Mat. v. Audistis quia dictum est antiquis non per iuramentum. Ego autem dico vobis non iurare omnino. Pro quo est notandum: quod iurare in quantum ad infirmitatem pertinet est permissionis non iurare autem in quantum ad perfectionem pertinet est consilium. Prohibet enim dominus iurare per creaturas per celum per terram etc. Propter idolatriam ne scilicet credamus aliquid numis esse in illis: sit tamen interdum iuramentum per evangelium per crucem: et per eum cuius decus est dedicata. Octavum consilium est de evitanda occasione peccandi. Unde dicit Mat. xvi. Si oculus tuus scandalizaverit te erue eum et proice abs te. bonum est tibi vnum oculus habentem in vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: secundum Augustinum autem nullum membrum ad litteram erui precipitur sed occasio peccandi. Quae quidem occasio potest esse ex aspectu: et cum oculus scandalizat potest esse ex visu et cum auris scandalizat ex auditu: et sic de alijs membris. Nonum consilium est de rectitudine intentionis ac simplicitate finis: iuxta illud Mat. v. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Luce igitur facis elemosinam non turbare cor te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi: illud Mat. v. Sic luceat opus vestra coram hominibus ut glorificent patrem vestrum qui in celis est. Pro quo notandum est quod est constitutum duos fines temporales et eternum. Si si eternus est finis vltimus hoc bene est. Actio autem spiritualis ut predicatio non potest referri ad finem temporalem: ita quod illud temporale referat ad deum quod non sunt facienda mala ut inde eveniat quecumque bona et hoc est quod ait Augustinus. Non debemus evangelizare ut manducemus: sed manducare ut evangelizemus. Item est notandum quod debemus et tenemur illos actus referre ad deum quorum habemus dominum et imperio rationis ut cogitare eligere et similia: sed non tenemur referre actus virtutum in obedientiam rationi ut sunt nutritiva respirativa et similia. Decimum consilium est de conformitate operis ad doctrinam. iuxta illud Mat. xxiii. Super cathedram moysi etc. alligat onera gravia et digito noluit ea movere. Dicit enim et non faciunt omnia opera sua faciunt ut videatur ab hominibus: eodem modo illud Mat. vi. Quid vides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides. Aut quid dicit fratri tuo: si ne eiciat festucam de oculo tuo et ecce trabs est in oculo tuo hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Luce. vi. Pro quo est notandum quod in predicacione aliquid sit generaliter merito de his que continentur ad statum salutis. Aliqui autem afferunt aliquid secundum statum perfectionis ut vota religionis. Primo modo tenentur facere predicatores illud quod dicit cum oculos teneantur ad hoc. Secundo modo non tenentur nisi et ipse perfectionem

quis non audet mori. peccatus summe displicet deo. Sapientia. rti. Diligis omnia que sunt et nihil odisti bonorum que fecisti: et cum ipse non fecerit peccatum sequitur quod ipse non oderit. Venientia potest haberi ex ea sequenti in li. Sapientia. diabolo summe placet. In greg. assidua tentatione diabolus temptat ut saltem tedio vincat. Nihil enim potest homini nocere nisi per peccatum. Unde Grego. nulla nocet aduersitas si nulla dicitur iniquitas. Amplius enim non potest diabolus nocere iusto nisi quod fabricabit ei coronam eternam. vñ Ber. Jocundum dei iudicium quod ille superbus malleator nesciens iustis coronas fabricat eternas: oes impugnando et oibus succubendo sacro flamine puat. Diere. vlt. Ne nobis quia peccauimus propterea mestum factum est cor nostrum: ideo obtenebrati sunt oculi non stri propter montem syon quia disperit: et vulpes ambulauerunt in eo. asfert splendorem. vñ Tbo. i. ster cora irumdinum et cecauerunt oculos eius. Et augu. Oculis egris odiosa et lux mentem debilitat. In dicitur. xvi. De sanone dicit. si rarus fuerit caput meum: recedet a me fortitudo mea difficiam: erogus ut ceteri homines. In morte peccatus grauat hominem quia priuatur solatio visibilium que dilexit propter corpore turbabitur peccator quando in morte videbit scursum demonum ad aliam parentes vel alienos ad res suas quibus vrebatur ad libitum accurrere. Trens. i. Oes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias aperuerunt super te os suum inimici tui: sibilauerunt et fremuerunt dentibus et dixerunt denotabimus. et ista est dies qua expectabamus Trens. ij. Qui vescebatur voluptuose interierunt in vijs et qui nutriebatur in croceis aplerati sunt ster cora. Trens. iij. Luctauerunt vestigia nostra in itinere platearum nostra rum. appropinquauit finis noster. copletis sunt dies nostri. qui auenit finis noster. velotores fuerunt psecutores nostri adhis celi super montes psecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis. Trens. iij. In morte enim anima traditur punitio ni. corpore verminuz corrosioni. diuitie vulpibus forte vel quibus bono non sperat. vñ Eccl. x. Dux mortitur homo hereditabit serpentes bestias et ermes. vñ Eccl. ij. Detestatus sum oem industriam meam qua sub sole studiose laboraui habitur pro me herede quem ignoro vtrum sapiens an stultus futurus sit. et ostenditur in laboribus meis quibus defraudam et sollicitus fui. Post mortem peccatum pmit multiplex. Nam peccator ex opere denudatione magna habebit confusionem. vñ Naum. iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua: ostendat gentibus in dicitate tuam et regi ignominiam tuam. Et probra tionem christi audier in iudicio. d. Esuriui et non deditis mihi manducare. sitiui et non deditis mihi potum.

tam. bospes erat et non collegistis me. nudus et non cooperuistis me. Discedite a me. Datb. xxxv. Requie et luce suabit. Datb. xxxij. Ligat pedibus et manibus mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium. Suffragia ecclesie non gaudebit. Ysaie vlt. Vermis eorum non morietur et ignis non eringuet et erunt visus ad sanctitatem visionis ois carnis a deo et electis omnibus separabit. Datb. xxxv. Discedite a me. Item maledicti in igne eternum qui paratus est diadolo et angelis eius. A statu penitendi cecidit vnde Diere. viij. Transiit estis: finita est messis et nos saluari non sumus. Et esa. xxxij. Consummata est enim vindemia collectio ultra non veniet. obstupescite et turbamini propter tentes opuletis accingite lumbos vestros plagite super regione desiderabili. Omnis spes misericordie prescindit. Et saie. xxx. Non inuenietur in fragmentis eius. Et sta in qua portetur igniculus charitatis supple de incendio aut dauriatur parus aque de foueas divina misericordie supple. Peccatum penitentis nocet primo quia gloria prime innocentie non recuperabit sicut corrupta nunquam virginitatem potest recuperare. paret multis exemplis. nam post sanationem vulneris semper remanet cicatrix. Item symon quem dominus a lepra mundauit post emundationem tamen semper vocabatur symon leprosus. Item peccatum dimissus in confessione etiam obligat ad penam temporalem. vñ Datb. xvij. Iratus dominus eius tradidit eum toribus quoad usque redderet vniuersum debitum aliter enim regnum celorum non intrabit. donec lignum fenem et stipulam. i. penam peccatorum in presentia soluta non est adimpleverit. Et quo propter quod gloria retardat quod figuratum est in absalon quod post reconciliationem fuit patri suo dauid: tamen mansit duobus annis quod faciem eius non vidit. ij. Regum xij. tandiu enim retardatur a gloria seu a visione beatifica quod diu aliqua errat macula purganda. Sequitur i. tertio. Sunt tumor accidia. Que est finalis pars premisse diuisionis. In qua auctores enumerat species peccati dices quod sunt iste que sequuntur. tumor. i. superbia: accidia: gula: in guria: ira: inuidia: i. inuidia et auaritia. Que quidem species possunt comprehendere per litteras istas diuisionis. Sallgia. et. Pro quo est notandum quod peccatorum actualium secundum Alber. in tertio lib. sui est pendij. vnum est initium. i. superbia. vnde Eccl. x. Initium omnis peccati superbia. Duplex ratio. i. tumor male humilians et amor male attendens. Triplex fomentum. i. tria que sunt in mundo concupiscentia carnis. concupiscentia oculorum et superbia vite. Septiforme caput. i. superbia auaritia: alie species: de quibus supra dictum est. Peccatum

enim inicitatur in cognitione. crecit in delectatione: et perficitur in consensu secundum albertum in suo compendio: et secundum glo. beati augu. super illud. Darbet. iij. Ductus est iesus in desertum diuisiones peccatorum in deum in seipsum et primum dimitto causa breuitatis de quibus videat quod voluerit in tertio libro compen. alber. Sed quia auctor noster dicit in littera. adhibetque bona que sunt in crimine nata Queritur vtrum opera in peccato mortali facta sint meritoria. Respondeatur quod non sunt secundum bona. Mortua semper erunt quod mortua nata fuerunt. i. facta in peccato mortali. et est quia si opera extra charitatem facta essent meritoria tunc aliqui sine charitate possent mereri vitam eternam quod est absurdum secundum beatum Thomas. rtiij. di. quarti. et de peni. di. l. c. omnis prius enim respicit deus ad abel quam ad numerum eius. Res. iij. Et ca quare talia opera que fiunt in peccato mortali semper remanent mortua est quod non sunt a charitate licita: et ideo causa mortis ab eis non tollitur per penitentiam secundum beatum Thomas. di. p. callegata. Valent tamen talia opera extra charitatem facta si stant bona intentione ad spiritualium multiplicationem. Na. i. Si voluerit et audierit me bona terre comedet ad dispositionem ad gratiam ad bonorum assuetudinem. de pe. di. iij. c. canendum. Querit vtrum penitentia restituat boni bona opera quod mortificata sunt per culpam. So. Dicendum est quod opera suscipiunt non moriuntur per se sed moriuntur per accidens. Et ideo remoto illo accidente vultu facta dicuntur secundum beatum Thomas. rtiij. di. sen. Pro cuius vltiori declaratio est notandum quod opera boni triplici modo se habent viuia. Nam quod dicuntur: sunt illa que bonum ad vitam eternam producere possunt. illa autem que bonum ad vitam eternam producere non possunt. illa autem dicuntur mortificata mortua que banc potestatem amiserunt cum prius ea habuerint. que licet transeant actu manent tamen quantum ad meritum in dei acceptioe et remoto prohibete. i. peccato mortali reuiscunt. et. De ista materia tractabo plenius in ca. de suffragiis. et. Hec vltima bona opera quod diuisionem sicut conuicta radice mercedi dicuntur viuere: quod ab illa separantur dicuntur mortui: quod reuertuntur dicuntur viuificari: quod reddunt ad statum suum originis: videlicet charitatis. Sequitur de peccato superbie

Quattuor: his reb' quod dicitur esse superbus. Spiritus obedire tumidus vult obuius ire. Vult appere melior: male cepta tenere. Tunc proferre se vult sua magna proferre. Nunquam rancores dimittit et abicit bonos. Nulla molestia pati scit gestus est variati. Quatuor: bonus fueris cecidit superbus. Lotus deprauat te sola superbia danat. Sis simplex humilis ne daneris quasi vilis. Nas deus exaltat humiles tumidos pede calcet.

In isto capitulo auctor noster determinat species peccati superbie diuidens istam speciem in tres partes. In prima ponit intentionem. In secunda ponit sequitur de speciebus superbie. In tertia docet remedium contra superbia. Prima in principio secundo ubi. Cum bonum. tertia ubi. Sis simplex humilis. Alie particule patebunt legendo istam. Quantum ad primam est notandum quod superbia est prope sine querele studium appetit secundum beatum Augustinum. in li. de vicijs. vñ. et secundum albertum in suo compendio. et committit de bono corde et opere. iuxta eundem et ac. in ista in duobus primis metris. Tu non sis tumidus. et. Superbus enim superioribus inuidet. quod illis non egerit. Inferioribus inuidet ne ei adequetur. paribus inuidet quod ei equatur secundum beatum Augustinum. loco pallegato et secundum Alber. Superbia enim inicitur est ois peccati. Eccl. x. et h triplici de causa prima quod in ois peccato inuenitur conceptus dei quod est quod peccati: et talis conceptus est auersio a creatore quod in ois peccato est vbi sponit donum commutabile bono incommutabili. talis enim conceptus peccati est superbia. secunda causa quod dicitur in initio ois peccati est: quod fuit conceptus peccati hoc enim peccato peccauit diabolus in loco et secundum bonum in paradiso terrestri. tertia causa quod dicitur in initio ois peccati est: quod ex eo nascuntur oia vicia secundum bonum et posterius. i. mediate vel immediate. Sequitur cum bona quod dicitur: vbi auctor noster enumerat quattuor species principales superbie cui concordat mag. sen. xlij. di. ij. et Greg. xxiij. mora. Quorum prima est quasi aliquis credit bona quod habet a seipso habere de qua Job. xi. vir vanus erigit in superbijs: et quasi nullum onagri liberum se natum putat. Et. li. ad cor. iij. Quid habes quod non accepisti. Secunda species est quasi credit a deo collata sed suis meritis de qua Lu. xvij. Cum feceritis oia que precepta sunt vobis dicite seruis inutiles sumus quod propter vilitatem similitur in hoc fecimus et non vilitatem dei: quasi bonorum nostrorum non eget. David in psalmo. xv. et Job. xxij. Quid prodest deo si iustus fuerit aut quod committit seers ei si immaculata fuerit vita tua. Tertia species est quasi dicitur se habere quod non habet de qua ysa. v. Ne quasi sapientes estis in oculis vestris: et coram vobis

Non sis tumidus vbi
nec corde superbus
Nec sis elatus factis si vis
fore gratus
Cum bona quis credit et
se meritis vel habere
Cui false tribuit sibi quod se credit egere
Aut alios spiritus ponit quod credens seque valere

de quo Eccl. xi. In vestitu ne glorieris: nec in
 dse bono tuo cui extollaris: qm̄ mirabilia opa al
 tissimi solus. Pro quo est notandū q̄ ille qui
 gloriat̄ de veste similis est furi de gloriā caute
 rio. patet: q̄ ppter transgressionē primorū parē
 tum introductus est vestim̄ visus. Gene. iij. Lū
 q̄ cognovissent se esse nudos consueverunt fo
 lia ficus ⁊ fecerunt sibi personata sup̄ quo Au
 gust. Quis est latrone nō irideret si videret eū
 gloriari de fino sibi facto pio latrocinio suo qd̄
 in facie sua portat. Illud enim signus est nobis
 representatum peccati primorū parentum cui
 us infectione omnes inficimur cuius cōsidera
 tione debem⁹ potius lugere et lacrymari q̄
 gloriari. Tales ei qui sic se exterius ornāt simi
 les sunt sepulchris dealbatis que exter⁹ appa
 rent boibus preciosas: intus vero sunt plena os
 sibus mortuorū. corpus em̄ peccatoris aie mor
 tue sepulchrum est s̄m beatū Augu. vii. Matb.
 xxiij. Evobis scribe ⁊ pbarisei ⁊ ipocrite qui si
 miles estis sepulchris dealbatis que a foris ap
 parent boibus preciosas: int⁹ vero sunt plena of
 sibus mortuorū. i. operib⁹ mortuis ⁊ omni spur
 citia. De hoc habemus quoddā exemplū de quo
 dam rege nūcpato balaan q̄ extens a curia sua
 obviavit duobus boibus habentibus vestes for
 didas. Isti enim boies facte pallidi ⁊ ultra mo
 dum macillenti erant quos cum vidisset rex am
 plectatus est eos eis obuiasse nūmū gauisus eo
 rum obuiamine: quod cum magnates sui vidis
 sent ceperunt mirari ⁊ nō audientes enz increpa
 re dixerūt fratri suo vt sciscitaref ab eo cur hoc
 fecisset quod factum est. Lūc⁹ audisset rex vba
 fratris sui ⁊ magnatum suorum nō rēdit eis ver
 bum: sed fecit fieri quattuor: archas: quaz̄ duas
 fecit de auratis in quibus posuit cadauera ⁊ of
 fa mortuorū. Alias duas bitumie ⁊ pisce limuit
 ad extra ⁊ infra posuit aurum ⁊ argentum: mar
 garitas ⁊ gemmas preciosas infinitas. Illas
 firmavit ferris ⁊ clauibus aureis. scilicet deaura
 tas ⁊ bitumie ⁊ pisce limuitas firmavit ferris fer
 reis ⁊ clauibus. Tūc cōuocauit suos magnates:
 ⁊ ostēdit eis illas quattuor archas suscitans ab
 eis quas tenerent esse preciosiores qui respon
 derūt q̄ auratas quibus rex dixit errat: ⁊ ius
 sit corā ipsis archas aperiri: ⁊ apertis exteri⁹ de
 auratis reperta fuerūt infra ossa mortuorū fetē
 tia. Tūc iussit rex alias duas archas aperiri: et
 intus reperti sunt lapides preciosi innumerabi
 les: margarite: iaspides: carbūculi: iacinti: berili
 ⁊ topassion: auz ⁊ argentū: sine numero cū alijs
 localibus preciosissimis. Tūc rex suis magnati
 bus dicit de archis deauratis: iste est typus eorū
 qui exterius sūt gloriosi: ⁊ intus repleti mortuis

et fetētib⁹ operibus. De alijs duab⁹ dixit iste
 est typus eorum qui exterius sordidat⁹ vestibus
 sunt operti. Interius autem sunt preciosi bñ re
 dolentes deo quales erant illi de quorū venera
 tione me fecistis reprehendi. Seruus enim dei
 nō d̄z habere vestimēta ad decorem vel ad dele
 ctationem: sed tantū ad regendum nuditatem.
 glo. super illud. Mat. iij. Jobānes habebat ves
 timēta de pillis camelloz. Habētes enim ali
 mēta ⁊ quib⁹ tegamur. hīs cōtenti debem⁹ esse
 pria ad Tby. vi. Sunt enim ⁊ alie vestes sangui
 nolente sicut vestes vſurarioz ⁊ raptorū. aduoca
 toz: vt in pluribus reorū fororū filiarū ⁊. De
 quibus Dier. ij. In alijs tuis tumentus est san
 guis aiarum pauperū ⁊ innocentū. In istis alijs
 nō volat ad celum: sed descendit ad infernū p
 pter nimā ponderositatē corporis peccati. In
 alijs ei istis inuenit duplet sanguis. i. spolia pau
 perū: ⁊ q̄b⁹ ille vestes cōponit. vii. Eccl. xxiij.
 Pams egentū vita pauperis est qui defraudat
 illū bō: sanguis est q̄ auferit sudore panē quasi
 qui odit primū. qui enim effundit sanguines ⁊
 qui fraudē facit mercenariō fures sunt. Eccl.
 eodem ca. Alius sanguis est mors illius qui pal
 liuz de re iniusta siue iniuste acquisita desert cū
 ad dānationē illud palliū desferat. patz: q̄a sine
 restitutione nō potest haberi vera cōfessio. ⁊ si
 ne vera cōfessione nemo potest saluari: ⁊ si non
 saluari ergo dānari. Istud figuratū est in clami
 de cocinea in qua illusus est saluator n̄r: ⁊ si nō
 Unde. i. ad Tby. ij. Volo viros orare in omni lo
 co leuātes puras manus sine fraz̄ discrepatōe: s̄līr
 ⁊ mulieres in habitu ornato cū verecūdia ⁊ so
 brietate orātes se nō in torris criminib⁹ aut au
 ro aut margaritis: aut veste preciosa. sed qd̄ de
 cet mulieres. p̄mittentes pietatem p̄ opa bona
 Mulier in silentio discat cum oī subiectōne do
 cere aut mulier non permitto neq̄ dominari in
 viris: sed esse in silētio. Istud enī vicium supbie
 rex est victorū. Ad modū em̄ regis venit hoc vici
 um ad aliquē ⁊ adducit magnā societate vicioz
 Eccl. x. Initiū ois peccati superbia ⁊ q̄ tenuerit
 eaz̄ adimplebitur maledictis. i. vicijs ⁊ sequit⁹ ⁊
 subuertet eū in fine ⁊ abominabilis erit apud
 deū: propterea et bonorū deus conuenit⁹ ma
 loz ⁊ destruxit eos vſq̄ in finē. Et supbia em̄ na
 scunt hereses: scismata: detractiones: inuidia:
 verboritas: iactātia: p̄tentōes: ⁊ infinita alia vi
 cia: ⁊ iō vocat̄ mariniū peccatū: vñ ps. Emunda
 boza delicto marimo. glo. i. supbia: vñ metris
 cator loquēs de supbia. Inquinat egregios ad
 iuncta supbia mores. Si tibi grā si sapiētia for
 magz̄ decus. Inq̄nat oīa sola supbia si p̄mittet.
 ad idēz Aug. in li. de vicijs ⁊ virtutib⁹. ⁊ Alber.

in suo cōpēdio. Qui enumerat plures disformi
 tates quas inducit superbia. Supbia. em̄ facit
 boiem vſurpare illū qd̄ est dei s̄m gloriā. vnde
 Ysa. xliij. Gloriā meā alteri nō dabo. In bonis
 em̄ operibus que facimus sunt duo: scz̄ bono: ⁊
 vtilitas. primū sibi de⁹ reseruat: aliud nobis tri
 buit. Vnde debem⁹ deo suā partē relinquere si
 nostra parte volumus spoliari. Perfecte viros
 ipugnat. Vñ ang. Supbia bonis morib⁹ infidias
 bitur vt pareat. Supbia em̄ ē inerpugnabilis
 sicut castrū in alto monte sitū. Supbia grā dei
 boiem denudat. vii. ij. Regū. i. Monte gelboe
 nec ros nec pluuia descēdat sup̄ vos ros supple
 gre ⁊ pluuia vere et interioris doctrine boiem
 deo priuat. vnde Dugo de sancto victore. Sup
 bia auferit mibi deū: inuidia primū ira meipm̄
 Supbia deo est odibilis ⁊ p̄sequens supbum
 reddit odibile. Eccl. x. Odibilis corā domio est
 boibus superbia. Superbia em̄ deū ipugnat:
 q̄ superb⁹ verillū inimici dei scz̄ diaboli ponit i
 castrū suoz: ⁊ deponit verillū xp̄i: scz̄ crucem quā
 semp̄ homo debet portare iurta illud. Luc. ix.
 Qui vult venire post me abneget semetipm̄ et
 tollat crucē suā ⁊ sequatur me. Superbia boies
 stultum: demonstratq̄ ancillam ornāt ⁊ dñam
 nudā relinquit. Supbia facit dominē infensatū
 cū per suā superbiā credit attingere vbi diabo
 lus existens euz ca non potuit stare. Superbia
 boiem diabolo assimilat. Ipse em̄ diabolus est
 rex sup̄ oēs filios supbie. Job. xli. Quare p̄la
 dit q̄ sicut dñs dixit discipulo suis. Discite a me
 qm̄ mitis sūz ⁊ humilis corde. Mat. xi. Ita po
 test diabolus dicere discipulis suis. Discite a me
 qm̄ superb⁹ sūm valde: et de istis superbis legi
 Ecclesia. Terras gentium subuertit dñs ⁊ per
 didit eas vſq̄ ad fundamentum propter supbias
 vnde psal. Vidi impiū superexaltatū ⁊ eleuatus
 sicut cedros libani ⁊ transfui ⁊ ecce nō erat: que
 sicut euz ⁊ nō est inuētus locus eius. Et Dier. i.
 Dñs loquēs superbo ait. Veniet dies tua tem
 pus visitationis tue ⁊ cadat superbus ⁊ corruet
 ⁊ nō erit qui suscitet euz quomā dies dñi super
 omnem superbū ⁊ excellsum: ⁊ ysaie ij. Talibus
 em̄ superbis infert dñs maledictionē. ysa. lxxvij.
 De corone superbie. ⁊ Amos. vi. Dicit vobis
 qui epulēti estis in syon ⁊ p̄siditis i mōre sama
 ricoptimates capita populorū igrediētis pom
 pacite domus israel. Istud enī viciū p̄suat dia
 bolus saluator: i nostro supra pinaculū templi di
 cens. si fili⁹ dei es. mitte te deorsum. Matb. iij.
 Lm̄ signū erat. s̄m august. q̄ plures deceperat
 per hoc pinaculum superbie. ⁊ Sequitur i tertio
 sic simplex humilis ⁊. Vbi aut. noster infirmat
 remediū contra superbiā. dicēs q̄ p̄ humilita

tem calcatur superbia. Quare pōt facilliter p̄la
 di q̄ sicut superbia est maximū viciū: ita humilit
 tas ē maxima virtus cū oppositorū eadem sit of
 sciplinā: teste p̄slosofpo. Per humilitates em̄
 efficitur scbola dirigēs. Mat. lxxvij. Nisi p̄ueri
 fueritis ⁊ efficacim̄ sicut puill nō itrobstis
 in regnū celoz. ⁊ David tu populū saluabis dñe
 ⁊ p̄ supbiā est via ad infernū. vñ David. Inimic⁹
 ei domini vt mor̄ honorificati fuerit ⁊ epulati
 que admodū fumus deficiēt. Et sicut supbi fam⁹
 est in culpa sic erit fumus in pena. ysaie. lxxij. et
 Eccl. x. Perdidit em̄ memoriā supboz ⁊ reliq̄t
 memoriā humiliū. Ipse em̄ dñs destruxit sedes
 ducū superboz ⁊ sedere fecit mites p̄eis. Eccl.
 eodē. De⁹ em̄ potēter resisit supbis ⁊ humilib⁹
 grā misericorditer elargit. Jac. iij. Deus sup
 bis resisit humilib⁹ aut dat grām.

De peccato accidie

Accidā linque que dat ma
 la tedia vite
 Segnicie fugias nunq̄ pl
 ger ad bona fias
 Si bona tristis odis diu
 na vel ipse relinquis

Sedes ⁊ negligēs q̄ p̄summare tener
 Tel cñ tristeris cū nolens bec operis
 Aut nimū tristis p̄p̄ quis mala fistil
 Quatuor bis dicitis. sic accidiosus ha
 beris.

Ocia deuita: si vls bona sit tibi vita
 Ocia q̄ sequitur sine crimie vix reperit
 Sepe libēs ora faciēdo sancta laboza
 Pigrī diuin putant operari tempora
 desunt.

In isto capitulo auctor noster de
 minat de accidia diuidens illud ca
 pitulum in tres partes. In prima p
 te proponit quid sit accidia. In se
 cūda parte assignat species accidie.
 In tertia parte ostēdit remedia cō
 tra accidiam. Prima in principio. Secūda ibi
 Si bona tristis odis. Tertia ibi. Sepe libens
 ora. Quantum ad primam partem est notan
 dum q̄ accidia. s̄m beatum Augustinum in li
 bro de vicijs ⁊ virtutibus est languor animi et
 defectu diuini amoris pueniens. Alia diffinitio
 s̄m Albertum in suo compendio theologie est
 illa accidia est diffidentia de p̄cipijs virtutibus
 ⁊ auxilio dei implendi ardua. Quantum ad se
 cūdam partē vbi auctor noster assignat quat

tuor spes principales accidit: in ista est notandum quod plures sunt spes accidie sicut doctor theolo. vna vocat tepiditas: et est tepiditas pnis amor boni. De multis enim vicijs tentat diabolus boiem tepidus: de quibus non audet tentare boiem. charitate feruente. Unde Augu. Olle seruati mulce non infidetales tepidi parum habent desiderium agendi penitentiam: ideo talibus dicit dominus sicut quinq; virginibus fatuis. Amé dico vobis nescio vos. Dat. xv. Alia species est mollicies. vñ molles est ille qui succumbit tribulationibus et quando in opere inchoato aliquid duru occurrit ipse ab opere desistit. Mollicies illa est quassioa cilitra in qua diabolus in homine quiescit. Alia species est somnolenta. Pigredo enim immittit soporem in pigris quibus loquitur beatus petrus. i. Petri. iij. Estote prudentes et vigilate in orationibus. ante omnia mutua in vobis in caritate continuiam habete. Tempus enim in quo dormiendum non est est tempus martini quo est vacandū orationi studij et diuine laudi. Nam tempore illo dei solatio frequenter recipitur. vñ David. Domine assisto tibi et videbo te. et Jobanis. vij. Si diluculo cum surrexeris ad dominum et omnipotentem fueris deprecatus: si mundus et rectus inceseris statim emiglabit ad te et placati reddet habitaculum iusticie tue. Alia spes est ociositas. vñ Prover. xij. Qui operabitur terram suam saturabitur panibus: qui autem sectatur ocium stultissimus est. Ociosus enim negligit sibi necessaria conuenire. vñ Eccle. xij. In lapide luteo lapidatus est piger: quia noluit manum eius quidquam operari. id omnia loquitur in aspernatione illi? talis ociosus vitam suam hostibus indefensam exponit et hostes qui iam suam interimunt pascit. Talis enim vite future que eterna est non prouidet cum hostibus suis se exponat. talium enim non est regnum celorum: quia regnum celorum est merces eorum qui operati fuerunt. Dat. xv. voca operatores et redde ei mercedem tales enim non recipiuntur in purgatorio. vñ David. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur in purgatorio supple: sed eius de monibus in inferno tales in mundo non acceptabuntur: sicut nec ficulnea sterilis quas iussit dominus succindi Lu. xij. Arborescens fici habebat quidam plantata in vinea sua venit querens habere fructum et non inuenit. Dixit ergo ad cultorem vinee: amicum sunt tres quibus venio querens fructum in hac ficulnea: et non inuenio suscinde ergo eas. ut quid etiam terra occupat. Alia spes accidie est dilatio cui sunt due spes. Prima est dilatio conuersionis de qua Eccle. v. Non tardes conuerti ad dominum et ne differas

de die in die. Subito cum veniet ira eius et in tepe vindicte disperdet te. talibus enim procurat diabolus ut vnu differat venire ad deum vadant ad infernum et vadant retrosum. i. iprouise moriamur irrecupabiliter danent. Secunda est dilatio confessionis. Sunt enim aliqui qui differunt confiteri vltimo ad infirmitatem dum iam sunt impossibiles ad agendam penitentiam contra quos Eccle. xvij. virtus et sancti confiteberis et laudabis deum et glorificaberis in miserationibus eius. Et eodem xvij. ante laqueum adhibe medicinam et ante iudicium interrogare ipsum: et in conspectu domini inuenies propiciationem. Non demoreris in errore impiorum et ante mortem confiteri a mortuo quasi nihil perit vel perit. Eccle. xvij. talium enim confessio est velut confessio latronum qui nunquam confiterentur nisi viderent mortem et id non est preciosa deo secundum b. augu. in suo pñial. et de penit. dist. vij. put latius tractabo in ca. de pe. Alii autem sunt qui credunt abscondere peccata volentes assimilari ad eum quod omnino querent vbi esset ruidit vocem tuam domine audiri in paradiso et timui eo quod nudus essem et abscondi me. Gen. iij. Contra quos david psalmus. Iusticia mea domino non abscondidit vbi dicit. Glo. Cum homo tegit deus detegit. et cum homo detegit deus tegit. alij autem sunt qui differunt confiteri singulis annis vltimo ad pascha Tales enim volunt facere in vltimo quod omnino vult primo fieri. vñ ps. Precinuite domino in confessione et alibi occupem faciem eius in confessione. Itē qui vult opera sua esse meritoria debet esse in statu gratie. Eccle. xxx. Disserere aie tue placens deo: quia prius deus respicit ad offerentem quam oblatum. Bene. quar. to: vbi dicit quod prius respicit deus ad abel. quam ad munus eius: et de ista materia tractabo inferi vbi dicit tertius et. Talibus enim qui differunt confiteri eminet periculum: quia interdum amittunt loquelam ut qui noluerunt confiteri dum poterunt non possunt dum voluerunt. Itē talis infirmitate grauat non pot cogitare de peccatis suis. de penit. di. vij. circa fines que moribus viget et pena terret ad veram vitam veniet satisfactionem. alia spes accidie est tarditas sicut enim accidiosus differt inchoare opus: quod facturus est tarde. pcedit in opere iam inchoato sicut enim acetum dentibus sum oculis molestus est: sic piger his qui misert eum in via puer. x. Sic ei dicit molestus in nimia tarditate eorum qui sibi seruiunt alia spes est negligentia. Negligentia enim attenditur in homine qui non curat qualiter inchoatū faciat vtrum bonum vel male sed solus curat ut ab opere inchoari laboris se erpediat ad detestationem dum peccati negligentie facit illud quod legitur. Die. xlvij. Maledictus qui facit opus dei fraudulenter alij dicit negligentem. alia spes est imperfeuerātia: hoc vicio laborat illi qui raro ad perfectionem

opus ducit aliquid quod inchoant extra quos ait veritas Job. iij. De accibus est ut facta voluntate eius qui misit me et perficiat opus eius. Parum enim pdest per mare navigando laborasse: si tunc nauis pierit quam portui prima per leuam vna fuerit. vñ Dat. l. et eo. xxv. denique non dicitur quod pene rauerit vltimo in fine hic salu erit ad idē. Lix. et Greg. in suo pastoralis in cassum bonum agit si ante vite terminum deseratur. Alia species est remissio hoc vicio laborat qui quotidie deterior efficitur et si inchoat aliquid opus primo die strenue operatur sedo minus. tertio die minus. De tali legitur. Eccle. xij. Filia fatua in deminuatione sicut glo. filia fatua est aia tale sapientie non dicit que tempore in decrescendo pcedit. Alia species accidie est dissolutio: hoc vicio laborat ille qui inueniens difficultate in sui regimen se dimittit. oino abique gubernatio. iuxta illud puer. xij. Eris si cut dormies in medio mari: et quasi sopor gubernasor amittis clauo. Si enim aliquid bonum in fundat tamen nihil in eo retinet. Est ei velut dolum non ligatum vñ Eccle. xxi. Loz fatui quasi vas fractum et oem sapientiam non tenebit. Hoc ei viciū pcedit et quada diffidentia de deo quasi diffidit posse seipsum regere dissoluti sunt corde: quia non credunt deo: ratio non ptegnat ab eo. Alia species est in curia hoc vicio laborat ille qui suorum debitam curam non debet talis sua non excolit: culta non colligit: collecta non custodit. Alia species est ignavia hoc vicio laborat ille qui potius eligit in magna miseria permanere quam aliquantulum labori subire. de quo puerbio. xvi. Dicit piger leo est in via leena in itinere: sicut hostium voluitur cardine sic piger in lectulo suo. abscondit piger manus suas sub axillis suis et laborat si ad os suum eas conuertit: tamen talis piger sapientior sibi videtur se ptemeris loquentibus sententias eodem capitulo Alia species accidie est in deuotio que est quedam arditas spiritualis: vñ psal. David. Anima mea sicut terra sine aqua tibi et procedit aliquando in in deuotio est superbia. Tanta est enim aliquando duricia cordis in deuotio quod non potest compungit ad lacrymas: nec ad orandum nec ipsum delectat: sanctas mediat deosacram scripturam: seruitur suffragia et similia que concupiscunt saluare. Tales enim in deuotio duri sunt ad ea que sunt statuta: et infertibiles ad ea que sunt obedienda. ad bona opera steriles sunt et pigri: que opera alijs facilia sunt. Alia species accidie est tristitia. Illud enim victum est valde detestabile in seruo dei: displicet deo: placet diabolo nocet homini. Quantum ad primum patet scdm ad Corin. iij. Dilare dotoze deligit deus: igitur econuerso tristis odit: quantum ad secundum beatus aug.

dicit quod vnicuique ratio vincendi inuincibilem est leticia spiritualis: ergo tristitia spiritualis sibi placet ab opposito. Quantum ad tertium patet. puer. xv. Sicut tinea vestimento et vermibus lignocina tristitia viri nocet cordi. Alia spes accidie est tedius vite. hoc enim vicijs aliquando prouenit ex longa tristitia in diuino seruitio. Postquam enim alijs tristitiam patit paulatim elogatur a deo. ut non solum displiceat ei seruire deo sed etiam vivere aliquando enim venit ex detamoz et desiderio celestis vite. Unde Gregorius sancti grauer tollerant illud quod non amant propter illud quod amant. aliquando prouenit tale tedium ex consideratione malorum quibus mundus plenus est ecclesiastes secundo. Doctur doctus similiter et indoctus. Idcirco teduit me vite mee vides mala vniuersa esse sub sole et cuncta vanitate atque afflictioe spiritus quibus venit ex vebemētia tribulationis. Job. x. Teder aiam meam vite mee. Et iuxta illud apostoli supra modum grauari sumus. Alia species accidie est desperatio. Solet enim peruenire desperatio aliquando ex nimia tristitia Prover. xv. Loz gaudens exbilat faciem et in merore animi deicitur spiritus in profundum desperationis: id felix est que non habuit animi tristitia et non excidit a spe sua. Eccle. xliij. Na multos occidit tristitia et non est vtilitas in ea. et eodem. xx. Gaudens enim animus etates floridam facit et spūs tristis efficit ossa. puer. xvij. et in pbe. ff. s. ut autem. Tristitia enim fortem animus deficiat ab humore gratie: ut per pccatum desperatiois frangat: extra quam desperatio in summum remedium est memoria diuine passionis. vñ Bernar. Peccati pccati gratia mea turbat: sed non turbabitur quasi vulnerum domini recordabor. Et subdit nihil tam ad mortem quod non morte ppi saluat. si in mente venerit tam potes et tam efficacis est medicamentum nulla iam possit morbi malignitati terreri. Multa enim inchoemētia sequitur accidiositas. Et accidia preceptum dei negligit. Ben. iij. In iudice vult tui vesceri pane tuo donec reuertari in terram de qua sumptus es. Maledictione incurrit: quia non fructificat. Exemplum. Dat. xl. De ficulna maledixit dominus: quia esuribat et non inuenit fructum. Discrepat a ceteris creaturis. Exemplum in sole et luna qui quotidie mane surgunt et perficiunt cursum suum. In huius exemplum de fornica. Prover. vi. O piger vade ad fornica et considera vias eius: et discite sapientiam que cum non habeat ducem nec pcepto rez: neque principem parat in estate cibum sibi congregat in messe quod comedat. Exemplum in vegetantibus et arboribus et plantis: que fructificant in suo genere qui quous in hyeme nuda sunt tamen virtutem seruat et tempore suo redent. Aliud incho

veniens: qz piger preciosum tēpus perdit. patet: qz brevis bona possit obtinere veniam gratiā et gloriam: que omnia amittit propter pigritiā suam sicut Berni. Et ecclesia. iij. Observa tempus et declina a malo. Unde Bernar. Non parū estis mes tempus quod in dictis vel factis expēdis ociosus. volat enim verbum irremocabile: volat tempus irremocabile. Nec advertit incipiens qd attingit. Omne enim tempus nobis impensum requiritur a nobis qualiter sit expēdit: qz sicut capillus nō peribit de capite nec luffas de tēpo re. aliquid incōveniens: quia incitāmēta vicioz colligit. Prover. xxiij. Per hominis pigritiam agrum transiit: et per vineam viri stultici: et ecce totum repleverunt vitice et operuerunt superficies eius spine et materia lapidum destructa est aliud incōveniens: qz corruptiōne inducit: patz naturaliter de aqua inquiere que cito corrumpitur: et de ferro quod cōtrahit turbidinem et de poco mactādo qui permittit in quiete pinguefcere. Aliud incōveniens: qz locus temptationi bus dat. Unde in collationibz patrū monachū operantem nullus demon pulsat ociosus in nu meri temptat. Dozem pervertit: quia vult me tere et nō feminare: sicut catus qui libēter come dit pisces: sed non libenter intrat aquam piger furem parietem fodientes nō repellit: qz mors fur est: et quotidie tollit unum asserem. i. unū di em: contra quez Datbei. xxiij. Si sciret pater familias qua bona fur vcturus esset vigilaret: et qz non fineret perfodi domum suam. Dulcē fa tis videtur concordare Seneca dicens. Inter dus est quo loco mors te expectat. ideo tu illaz in omni loco expecta. Accidia reddit hominem receptaculum foetium. Unde bernardus. Om niū temptationum sentina est ocium. Ipa enim est efficacior occasio luxurie. vnde Duidi? de re medio amoris. Ocia si tollas ptere libidinis ar tes. Sultum hominem ostendit quia tonitrua au diens nō surgit. Tonitruū autē sps in cruce in pre dicatione et tonabit in die iudicii. Similiter et p apostolos aliosqz predicatores et. ad huc piger non surgit. Quidam ad tertiam partem scilicet accidiam. Sepe libens oza. auctor noster insinu at plura remedia contra accidiam. Primum lic terale est assidua et libens oratio. Datbei. xxvi. Vigilate et orate ne intretis in temptationem. Scdm remediū est facere opera sancta. vii Die ron. n. Semper aliquid boni facito: vt diabolus te inuentat occupatū. Nā sensus prompti sunt ad malum. Secū. viij. Sensus et cogitatio huma ni cordis prona sunt in malū ab adolescētia sua Tertiu remediū est consideratio futuri premij vñ Augustinus. Labor te terret vide mercedē

Si terret labor pigrum attrahat eum merce. Quartum est consideratio pene future: que pot esse triplex: paupertas: vtilitas et afflictio. de pau pertate. Ecclesia. xviij. Memento paupertatis tpe abundantie. Et puerbi. xx. Propter frigus piger arare noluit. mendicabit ergo estate et nō dabitur ei. Et puerbio. xxviij. Qui sectatur ocium replebitur egestate. De vilitate habetur Ec clesi. xxij. In lapide luteo piger lapidabitur. De afflictione habetur Datb. xxv. Inutile ser vum eicit in tenebras exteriores. et eodem. iij. capitu. Omnis arbor que nō fecerit fructus bo num excidetur et in ignem mittetur. Quintū re medium est consideratio beneficiorz que nobis christus exhibuit in carne mortali assumpta. Va de. Bernardus. Recordemur passionum penam riam necessitatum et laborum christi in predica do: orando: sciunando: qui pro nostra redemp tione nō timuit morē subire temporalē. Ergo facientes bonum nō deficiam? tpe eni suo me temus nō deficiētes. Eredo ad galatas. vi. Qui venit nō in qua nemo poterit operari Joban. ix. et. Contra accidiam est fortitudo.

Sequitur de gula.

None gule frenum tibi vel dabit ipsa venenum Est sibi damnosus in mul tis quisqz gulosus Nam nimis expendit citius mala q̄ bona pendit Qui nimium comedit bibit ardēs aut studiose Laute seu ppe fertur peccare gulose Crapula vitef ne corp⁹ inde grauetur Nausea non def et morbus nō gnetur Mens non damnetur nec vitta tibi bre uietur Ut tēpestatē fuge vel magis ebrietatē Mens alienatur corpus vino victaf Sensus turbaf secretum notificatur Lingua nimis satur vino verbum va riatur Tuli⁹ fedaf et riga frequens gēraf Ois eneuatur vino sapiens ebrietur Sic diffamatur nomen et luxuriatur Prodigia frenet gula sobrietatē dñet Ni compescatur gula corpus mentis grauetur Stulte letatur q̄ ni pigeat reprobatur

In isto capitulo auctor noster de ter. de gula dicit dicens istud capitu in q̄ tior pres. In prima pte auctor poit diffinitiones gule. In secūda parte enumerat eius spēs. In tertia enu merat incōvenientia que sequuntur ex gula. In quarta pte insinuat remedia contra gulā. P̄tia in p̄ncipio scda sibi. Qui nimis come dit. tertia sibi. Crapula vitef. q̄tia sibi. Prodigia frenetur. Quantū ad primā ptem est notandū scdm angustū. qz gula ē imoderata cibi aviditas Quidam ad scdam ptem est notandū qz gule sunt species nonē. Quarū prima ē qz q̄ nimis comedit. vñ mensura istius nimietatis comedē di nō p̄sistit in cibi quātitate s̄ in comedētis q̄ litate. Dulcē spēs iugit nimi⁹ pot⁹. Alia spēs est qz quis ardetur comedit et nimis amde sumit ci bū. vñ nō vltus ciboz s̄ scriptū ē in vicio est. Alia spēs est qz q̄ studiose p̄parat cibaria sua nona et incōsuetā req̄rens. vñ Ber. Nō sapor s̄ sames excitat appetitū. alia spēs est qz q̄ lau te vult vivere vt habet. i. Reg. ij. de filiis belij. Filij hely: filij helyal nesciētes vitz et. alia spēs est qz q̄ p̄pere comedit qd p̄t intelligi duob⁹ mōis. vno mō qz q̄ nimis frequenter comedit v̄l bibit: super quo noteris qz vita hūana ē q̄ p̄sistit in exercitio virtutū moralū q̄ significata fuit p̄ Datbā. Lucē. t. martha autē satagebat circa frequēs misteria. alia est vita cōtemplativa que nō est p̄pe hūana s̄ super hūana q̄ significa ta fuit p̄ marīā magdalēnā. Lu. t. Maria autē se debat secus pedes iesu et audiebat verbū illi. et illa est excellētor quia sp̄ctis terrenis intēdit sp̄ualib⁹. alia est vita voluptuosa q̄ inheret sensi bus bonis et nō est p̄prie hūana sed bestialis Illa vltima vita est detestabilis et cōpetit hūic speciei gule. Prima vita. factina pertinet p̄pe secularibus et non vouētib⁹. Scda scilicet cōtem plativa vita que est p̄fectior p̄tinet anachoritis et vere religiosis. vnde metrificaroz. Qui semel est iustus hō quib⁹ bis bestia q̄ plus. alio modo p̄ p̄prie potest intelligi qz quis bonam comedendū puenit: et hoc puenit ex impatiētia tēpus debi tas expectādī. de quibus loq̄tur sapiēs. Eccl. t. Quis vult terra cui⁹ rex puer ē et cui⁹ p̄ncipes ma gis comedūt. Terra autē est hō. Rex est liberū ar bitriū qd animā bz regere p̄ncipes sunt quinqz sensus. alia spēs gule est qz quis nimis delicata vult cibaria: de quibus est versus. Est virtus pla cētis abstinuisse bonis. vñ Jfido. Tota die epu lus ruminant qui ad erplendā gulaz vespe deli tias p̄parat. alia spēs est qz q̄ variis ferculis vult vti. vñ Seneca. fastidiētis stomachi est mul ta degustare. alia spēs qz quis nō habēs p̄cio

sa cibaria et sumptuosa respectum habet ad hoc qz sint magis saporosa. in victualibus enim sumē da sūt nō q̄ voluptas: sed q̄ querit necessitas s̄ Ber. Unius enim vici⁹ gule quinqz sunt filie vt narrat Greg. scz scurrilitas: quia gula mouet ad verba scurrilia multiloquū dei furatio vitupe ria et alia verba inuantiā: inopia leticia. id est lasci uia carnis siue gestus corporis iordnat⁹ demō strans lasciuā: mētis immāditia que solet p̄ue nire ex gula vomit⁹: luxuria: erutationes: ebreta do mētis. i. subuersio rōnis. Gula enī duo p̄ple ctitur comestationē et ebrietatē. Comestatio est est ciboz voracitas et imoderata aviditas. vnde Juuenalis. Sunt quibus in solo est viuendū cura patato. Nā sicut oculi spiritualiū ad deū ita oculi gulosoꝝ ad cibū quoz deus vctur est ad p̄bi. iij. Voluptas enim breuis fastidio subiecta q̄ aut dus hausta est citius cedit in p̄trariū sicut Seneca. Ebrietas vñ imoderata sumptio: q̄ sicut culto ribus multa infert nocumēta. In aug. Exuber tas auferit memoriā dissipat sensus. Mandat in tellectu: incitat libidine: immoluit lingua: corru pit sanguine: oia membra de dilatat: vita diuulsa: et oem salutē exterminat. Vbi ei ebrietas sibi nul la sapiētia: sed incipitētia p̄parat sicut Boet. in li. de discip. scolariū. Quantū ad tertiā ptem est est notandū qz multa incōuenientia sequuntur ex vicio gule. Primum incōueniēs: qz rēdes ē demo num. In aug. Nisi qz more potz vixerit. i. gulo sit: diabolus in eo p̄tēz nō accipit. ad hoc p̄cor dat illud qd dicit Datb. xij. Cū exierit in mundus spūs ad boie ambulat p̄ loca arida. i. p̄ boies tē perate viuētes q̄rens requiē et inueniēs dicit re uertar in domū meā vñ exiit. et eodē vñ. Dices bar lego demonū. Dñe si eicitis nos mitte nos i gregē porcoꝝ. i. in gulose viuētes. viij. q. ij. visio et Job. xl. Dormitat i loc⁹ humētib⁹ vebemot. i. diabol⁹: tescit in gulosis. Gula enī primos parē tes de paradiso eiecit. Secū. iij. de sic. di. iij. ca. fir missime. Gula enī aggrauat spm. Lu. xxi. atten dite aut vobis ne grauetur corda vestra crapu la et ebrietate et cur⁹ bus vite et frequētat in vos repētina dies illa. aie enī epuloniū adipibus q̄ si luto inuoluitur p̄it aliqd celeste excogitare p̄ gulā sapiētia p̄dit. Job. xxviij. Sapiētia nō ine nitur in terra suauiteruientū. Impossibile ēi est aiam imundā q̄tūlibz desiderauerit lectōis instātia sapiam app̄ndere spiritualē. Nam in vase fetido et corrupto p̄ciosum vnguetum fest da testa p̄caminat. de pe. di. iij. Per gulā natura leditur. vñ Job. xx. Cū saturatus fuerit artabitur estuabit et ois dolor irruet i eū ita qz natura sua non pot libere exercere opatōnes: nimia ciboz repletionē suffocata. Vnde Seneca copia ci

80

bov animi subtilitas ipeditur. et Diero. Veter pinguis sensus tennē non gignit. Gula inducit corpis infestatōez. vii. Eccl. v. Saturaas dicit non finit eū dormire p gulas amittit esau iura s moquenture. Bēsi. xviii. Gula iducit corpis in firmitatē. Eccl. xxxv. Noli avidus esse in omī epulatoe r nō te effundas sup oēs escā. In mal tis escis erit i firmitas raviditas appropinqua bit vsq ad coleras. Et Sene. Multos morbos scruula multa fecere: seruū ptra dīm animat. p nēb. xli. Qui a pueritia delicate nutrit seruū suū. i. ventrē sentit se pumacē. Dicit nature inducit. Bēsi. iij. Quacūq; boza comederit: mozte moriemint. Dicit culpe inducit. vii. ap. s. i. ad Tbimo. v. Vidua viuas in delitijs mortua. ē. Dicit gebēne inducit. Lu. xv. Dives epulo se pulsus est in inferno. Et. eccl. xxxv. Prop' cra palatōem multo obierūt. r. D. ee. it. Dēmpbis sepeliet eos. i. mors eterna. Gulosus est vilissi mam creaturam desiccāt. i. ventrē. ad Pbili. iij. quoz deus veter est. r. sibi glo. Aug. illa est dete rior ydolatria paganoz: qz illi auro argento r p ciosis lapidib' diuinis bonozes impendere so lēt. Gulosus aut ventrē p deo honozat. de qb' Seneca. Dēs ventri obediētes loco aialuz nu merem' nō boim. Gulosus em de tēplo spūsan cti facit cōsulio cōquā. i. ad Loz. iij. Nescitis qz tēplū dei estis vos: r spūs dei habitat in vo bis. Et qz aut tēplū dei violauerit: dispdet il lūz deus. Et idē. ij. ad. Loz. vi. Itē. i. ad. Loz. vi Nescitis qz membra vestra tēplū sunt spūsan cti. Gula inducit dei obliuionē. D. ee. xij. iura pasqua sua adimpleri sunt r saturati r eleuauerūt coz suū r obiti sunt mei r ero eis quasi leena r si cut pardus in via affirtoz occurat eis quasi v: la raptis catulis r dirumpā lterioza tecozis eo ruz r consumā eos quasi leo. Gula blasphemā inducit glo. Aug. sup illud. p me ad. Corin. r. Sine comeditis sine bibitis omnia ad gloriā dei facite: r subdit. Absurdum est enim nimia sa turitate onerare ventrem quem scimus deo pla cere per abstinentiam. Gula em est quasi pīmū telmū diaboli: pater quia primo subiecit. Eue co medē de ligno vetito. Bēsi. h. r. xi. q. iij. c. q. igif Item saluatori nostro suggestit gulā dicēs: dīc vt lapides isti panes fiant. Mat. iij. Sup quo Aug. sinū erat qz multos recesserat per illud vicium. Nisi prius gula frenetur: frustra contra alia vicia laboratur. Aug. sup Mat. S3 gula dicit qz gula duo cōplectitur comestationem et ebrietatez. Super ebrietate notetis qz vinū in moderate sumptum qz plura incōmoda confert prouocat ad ardōz libidinis. ad Ephe. v. Noli te inebriari vino in quo est luxuria. r. Prouer.

L

ff. Luxuriosa res ē vinū r tumultuosa ebrietas Quicūq; bis delectabit non erit sapiēs. et. xxv. di. ca. venter. Venter em vino mero estuans ci to despumat in libidinem. Stimus enim deuicit Noe qui perfectus erat in generationibus suis Nam vino inebriatus nudatus est in tabernacu lo suo. Bēsi. ix. Vinum deuicit Lotb: Quem so doma nō deuicit. Nam inebriatus duplicē ince stum cōmisit. Bēsi. xij. Vinū deuicit absalon et amon. Absalon fecit cōsulū r cuz temulentus esset vino. Absalon frater amon fecit eum occi di. ij. regū. xij. cū temulētus fuerit vino pcutite eū et interficite dixit absalon filijs suis qz sicut dixit factū ē. vinū dicit oloferne quē cū nimia potatōe fuisse sopit' occidit iudieb. Judieb. xij. Vinū sapiētā habitā pfundit r habēdā ipedit vii. Eccl. ij. Cogitauit in corde meo a vino abstra bere carnē meā vt aiām meā transferrē ad sapi entā. Nō ituearis vinū qn flarescit r cū splēdu erit in vitro color et' ingerit blādē s3 in nouissi mo mordebit vt colaber r sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbūt extranea r coz tuū loqtur pueria r eris sicut dormiēs in medio ma ri r qn sopit' gubernator amisso clauo r dicens verberauerūt: sed non doluit: traxerūt me r ego nō sensi r qn eniglabo r cursus veniaz reperā Vinū em imoderate sumptū est vile sepulch: ū scientie s3 aristotelē r s3 Augu. Et pmissi i fl ne secūde partis pferentis ca. Vinū secretū reue lat. puer. xxi. Noli regibus dare vinū: qz nulluz secretū est vbi regnat ebrietas. Talib' em poro sis infert dñs maledictionē. ysa. v. De qui surgit mane ad ebrietatē sectandā r potandā a ma ne vsq ad vesperā. De vobis qui saturati estis quoniā elurietis. Luce. vi. Quot probdoloze periuūt tales gulosi modernis tpbus qui pro pter gulositatē r delicias corporales infringūt tpa ieiunabilia singlis dieb' festiuis quib' potis sine deberēt vacare diuinis officijs diuine lau di r. c. intēdunt comestationib' et ebrietatibus a mane vsq ad vesperā discurretes per tabernas cōsumentes prodigaliter bona a deo eis collata ad sui sustentationē r pauperū recreationē quo rum omnis labor est in ore eorum. Ecclesia. vi. Unde prouerbio. x. Qui diligit epulas puge state erit r qui amat vinū et pinguis nō dicitur. Quantū ad quartā partē in q' auctor n' inuenit remedia ptra gulā est notandū qz plura enūcra tur remedia vniuz remediū est abstinentia s3 sobrietas. Unde genesis. ij. Prohibitum fuit a deo primis parentibus ne comederēt de ligno r ebrietatib' animus reficitur humas' sed vigi līs: ieiunijs: et orationib'. Hic ad Ro. xij. Car

nis curam non feceritis in desiderijs. Abstinē tia eualet ad diurnitatē vite. Eccl. xxxvij. q' ab stinēs est adijcit vitā. Aliud remediū sermo di uinus. Mat. xij. Non in solo pane viuit ho mo sed in vbo qd' pcedit ex ore dei. vii. ambrosi us. Obluiscere panem corruptibile r corpora lem q' est vnum teluz diabolit: vt impingues ani mam tuaz pane incorruptibili qui est verbū dei Aliud remediū est occupatio in bono. vii. pro uer. xxi. Desideriū occidunt pigri. r. Diero. Sē per aliquid boni factoz diabol' te inueniat oc cupatum. Nam sensus r cogitatio pnt sunt ad malum. Aliud remediū est elongatio ab his que dant occasionem. Eccl. xxi. quasi a facie colubiz fuge peccata: qz si accesseris ad ea suscipient te. aliud remediū est cōsideratio carnis post mor tem. vii. Greg. Nihil a deo valet ad domāda car nis desideria: sicut cogitare qualis sit tpa futu ra mortua. vnde Diero. Facile cōtēnit oia q' se semper cogitat moriturus. aliud remediū est cōsideratio maloz q' pueniunt ex peccato mor tali. sicut dixi superius in tertia parte istius ca pituli de incōueniētib' q' sequuntur ex gula r. Aliud remediū est meditatio eterne cene. vnd Lucas euāgelista. Domo quidaz fecit cenā ma gnā r vocauit multos. Luce. xij. aliud reme diū est p'sideratio penarū xpi seu famis. Trefi. ij. Recordare paupertatis mee absinbū fellis r passionis. aliud remediū apponit gra dei. i. q' homo sit in gratia. Sic em facilliter euitabit oē peccatū. vnd Jobānis. iij. Qui biberit ex aqua quam ego dabo non sitiet in eternuz. Et ad De breos. xij. Optimus est enī gratia stabilitate coz non elcis. Sobrietas ei valet ad sanitatem coz pozis et anime. Eccl. xxxi. Sanctas est antine r corporis sobrius potus. r similiter sobri' estus: r in eodem capitu. Ecultatio cozpis r anime est vinum moderate potatū: qm' sufficiens est domi ni eruditio vinus eriguus: r i dormiēdo nō labo rabis ab illo r nō senties dolorē. Multos ems exterminauit vinū aqua autē hominibus vita. vi num in sobrietate si bibas illud moderate eris sobrius. vinū em creatū est nō inebrietate: sed i locū ditate ab initio. Vinū multū potum irrita tionē iraz r ruinas multas facit. amaritudo ani me vinus multū potatū. Eccl. eodē. Dis em q' i delictijs vitā ducunt resoluta quedā cozpa oi ce ra mollioza fiunt r voluptatib' repleta quib' ad cumulū maloz podagere humoz r matura sene ctus accedit. Et est eis vita i medicis r medica mentis: sensus aut tardi granes r obtusi r quo dāmodo iam sepulti s3 in Lrifo. Quicquidetur cō cordare Greg. in suo pastoratū dices q' iposibili te est q' ho viuat delictiosus i mundo r gloriosus

in celo r. Inter ei aialia magnoz cozpoz noli li dedit natura tam paruum os s3m cozpis quan titatē sicut bomi qd' sine dubio factū est ad com mendationē tēperantie r detestationē gule r. s3m Senecas. Virtus contraria gule est sobrie tas seu abstinentia.

De quitur de luxuria.

Luxurias fugias cast' si ne crimine fias Nil domino gratum sit luxuria maculatum Luxuria peccat q'squis

consentit in actum
Quā cū delectat cōsentit agēdoq; factū Actus carnalis est semp pncialis
 Dēpt' cōiugib' qb' ē cōsensus bōest' Quicūq; mōis peccant cū coniuge sepe mariti
Lēpore mēte mō cōditōe loco
 Luxurie spēs dicuntur scilicet bee sep Inter nō muptos ppe fornit fore fert: Stupriū causat cū hgo volēs violatur Cōiugis alteri' violat fertur adulter Cū sibi cognatis incest' vel moniali Rap' cū rapitur ac oppmif violēter Cōtra nām peccat sodomita nepbād' Effuge luxuriā qz tollit nēpe sopbiā Mortificās aiaz ledit cū cozpe samā Excecat mentēvalde turbat rationem Subuertit sensuz cōsumit tpa censum Ostendit dñs fert hostes tollit amicū Gires obilitat cozp' maclat bōavitat Glorē petozat r vitam sepe minorat Lites adducit r plurima scādala ducit Dōa dī tollit r fortioza corda remollit Subtenebrat visū tandē tollit padisuz Demonib' subdit i sermo deniq; trudit Sis semp castus fugiēdo h' bula tact' Ocia vina dapes loca prompta caue quasi labes.
In isto cap. auctor noster determinat de peccō luxurie diuidēs istū cap' in quat tuoz ptes pncipales. In pma pte docet quid sit luxuria. In scda enumerat spes cies luxurie. in tertia pte ostendit incōueniētia que sequūtur ex luxuria. in quarta pte docet res media p luxuriā. Pcia i pncipio. scda sibi. Luru rie spēs. tertia sibi. Effuge luxuriā. quarta sibi

et bona exteriora que sunt bona fortune. Quod
 per experientia. Et etiam posset probari multis
 exemplis sacre scripture. vñ metrificator hñs.
 femina: corpus: opes: aiam: vñ lumina voces
 destruit. anniblat. necat: eripit: orbat: acerbat.
 In coitu ser damna luo: quia denarium do: bo:
 nozēq; bonū pprio de corpore fundo. Offendo
 q; deum dum tali sorte redundo. Corpus et in
 genium studiū cum more remitto. Apocopo vi
 tā famā cū noie perdo. et illa possunt notari. Lu
 ce. xv. De filio pdigo q; vinendo luxuriose disti
 sipavit substantiā suā. Vocem peiorat. patet per
 experientiam de illis iuuenib; q; statim postq; cō
 miscuerint mulieribus amittunt vocem pueri
 lem zc. Luxuria vitam abrenuat. p; naturaliter
 q; substantia illa que deberet cōverti in augmē
 tatione deperdit. Item humidū radicale quod
 est subiectū extensue pductionis minoratur i
 cōtinuatione luxurie. igit et vita luxuriosi mino
 ratur fm Aristotelē in compendio nature: vbi
 dicit mecū oritur q; me interfecit et mecū mori
 ficit meū oritur seu abrenuat vitā ppter melencoli
 arū multitudinē q; geritur ex hoc vitio. puer.
 xvij. Spūs tristis et ficcat ossa. vñ metrificator
 Equore quot conchertot sunt i amore dolores.
 Ad hoc cōcordat illa q; sequitur primo in li. de
 lōgitudine et breuitate vite habetur q; aialia
 multi coitus sunt breuitatis vite q; sint alia. Et
 illud outidij nequitia. i. luxuria est q; te non finit
 esse senē igit luxuria minorat vitā. Lites addu
 cit. vñ Latbo. Cum venere et habo lis est. eccle.
 xxv. Ascensus arenosus pedibus veterani mu
 lier linguataviro qeto. et eodē mō est fra sup trā
 mulieris et plurima scādala iducit vt homicidia
 giuria et filia zc. vide per experientia: dona dei
 tollit. p; de David cui dicit dñs. Nō recedet gla
 dias d; domo tua zc. et i. ad. Loz. iij. Si q; viola
 uerit tēplū dei dispdet illū dñs. De ei punit eos
 qui sequuntur carnis delicias et abstrahit se ab
 eis fm Alber. i suo cōpen. Londa fortia mollit
 vñ Ber. de pemptu mūdi. Loz rapit et tollit et
 pectora ferrea mollit. et Dies. Quis sanfione for
 tior. quis salomone sapientior: et tñ amor mulie
 ris eos enertit: vñ Adam. sanfonē. dauid regē
 salomonē femina decepit q; mō tur? erit. Luxu
 ria subrenebrat visum tā interiorē q; exteriorē
 et totū iudiciū rōnis offuscat fm Boetū in li.
 de disciplina scolariū. Eccle. xxv. Neqtia mulie
 ris immutat faciē eius et obcecat vultū zc. Lu
 xuria viliſſimo dominio: sc; carni et sensualitati
 boiz subdit seu subijcit. vñ Ben. iij. Quia obedi
 ſti voci mulieris tue pſuſq; mee male dicta ter
 ra in ope tuo zc. Luxuria tollitur paradysus ad
 Salatas. v. Dāſſeſta sunt opera carnis q; sunt

fornicatio: immundicia: luxuria: ydeloz seruitus
 inimicie: ebrietates: cōmessationes: p̄tentiones:
 ire: rixē zc. Et subdit que talia agunt regnū dei
 nō psequētur. et ad Ephe. v. Doc scitote intelli
 ligentes q; ois fornicator. aut imūdus: aut au
 rus qd est ydeloz fructus nō habebit heredita
 tē in regno dei. Et ps. Perdes omne qui fornicā
 tur abs te. Fornicatores emi et adulteros iudica
 bit deus. i. cōdēnabit. Ad Debe. xij. Demoni
 bus subdit hominē. patet quia per peccatū mor
 tale homo subdit diabolo: sc; luxuria ē peccatū
 mortale: igit per ipm dō subditur demoni. Lu
 xuria tradit boiem in infernū satis patet ex p̄
 dictis. vñ Bernar. Nam decoz illaruz laqueus
 fallat animaz. Illaqueat stultos et fert ad tarta
 ra multos. Et puer. xix. Qui applicat illi descē
 dat ad inferos. Istud ei viciū luxurie fere totū
 mundū ad infernū trahit. vñ abacucb. i. totū in
 bamo suo subleuauit: et trahit illud sagena sua et
 pgregauit in retbe suū. Nam ei et retbe diaboli
 sunt pulchre mulieres q; totū mūdū i perditō
 nē trahūt. Meretrici emi visu incautos inficit
 sicut basilicis. puer. xxiij. Fovea p̄funda merē
 tris est et puteus angust; aliena infidiatur i via
 quasi latro et quos incautos viderit interficiet
 Et pmissis inducitur q; octo sunt pncipaliter
 q; parēt occasionē huic pctō. Prīmū ocuz. Qui
 dñs de remedio amoris. Querit egillus quare
 sit fact; adulter. In promptu cā est: desidiōsus
 erat: et in eodem. Dcia si tollas perire libidinis
 artes. Scdm imoderata sumptio cibi et potus.
 Eze. xvi. Dec fuit iniquitas sodome sororis tue
 superbia saturitas panis abundantia et pctum
 ipsius et filiaz eius zc. xxv. di. c. v. et. v. et. me
 ro estumas cito dispanat in libidinē. et Hieron.
 Difficile est inter epistolaz suare pudicitia. ter
 tiū est exhortatio vetulaz vel aliaz personaruz
 q; p̄sulunt meretriciū. vñ Jobe. iij. Posuerūt pu
 erū in prostribulo. et puellā vendiderunt p̄ vino:
 vt biberēt et sequit: cito reddam vicissitudinem
 vobis sup caput vestrū. Tales emi sunt aduoca
 trices demonū. Quartū est p̄auus exemplū de
 quo Eccle. xij. Qui se contūgit fornicarijs neq;
 erit putredo et vermis hereditabit illū: et tolle
 tur de nūero iustoz sup. aia ei? Et. i. ad. Loz. v.
 loquēs ap̄s de fornicatiōe. Nescit q; modicus
 fermētū totā missam corripit. Et ps. Cū sancto
 sanct; eris: et cu; peruerso peruerteris: bis q; vo
 lūt sed p̄auā societate. loquit; Salomon eis cō
 sulendo p̄ouer. i. Si limi si te lactauerint pctō
 res ne acquiescas eis: si dixerint vent; vobiscum
 ne ambules cū eis. p̄bide pedē tuū a femit; eoz
 pedes ei eoz ad malū currūt et festinat vt effun
 dat sanguinē. Quintū est aspect; mulieris: quo

babetur Judicb. xxi. c. Quomodo olofernes ca
 ptus fuit statim in oculis Judicb. vnde puerb.
 vi. Nō cōcupiscat cor tuū pulchritudinē mulie
 ris ne capiaris nutibus illi: p̄ciuz emi scorti vix
 vnus est panis. Mulier autez viri aiam precio
 sam capit qui autez adulter est ppter cordis in
 opiam perdit aiam suam turpitudinē et ignomi
 niam p̄gregat sibi: et opprobriū nō delebitur: q;
 zelus et furor viri nō parcat in die vindicte nec
 acquiescet cuiusq; p̄ciibus nec recipiet pro redē
 ptione dona plurima. ideo dicebat beatus Augu
 stinus canonicis sutis. Cū p̄cederis per viā fe
 minas videre nō p̄bibeant: sc; eas appetere vt
 ab ipsis appeti criminofum est. vñ Salo. puer.
 vij. De fenestra domus mee p cancellos p̄spici
 iuuenem et video puulos p̄sideo recordē tunc
 nem qui transijt per plateam iuxta angulū et p
 pe viā dom; illi gradis in obscuro adueſpascēte
 die in nocte tenebris et caligine et ecce mulier oc
 currit illi ornata meretrico preparata ad anias
 captiens garula et vaga quietis impatiēs: nec
 valens in domo consistere pedibus suis nūc for
 ris nunc in plateis nunc iuxta angulos infidiās
 apprebensuz quēq; deſculabitur iuuenē et pro
 caci vultu blanditur dicens victimas pro salute
 deuoti bodie reddidi vota mea: idcirco egressa
 sum in occursum tuū desiderās te videre et repe
 ri. Interui funibus lectū meū strauit tapetib; pi
 ctis et egypto aspi cubile meum mirra et aloē et
 cynamomo. Veni inebriamur vberibus et fruas
 mur cupitis amplexibus donec illuceſcat dies.
 Non est emi vir in domo sua: abijt viola lōgiss
 ma sacculū pecunie secum tulit. In die plene lu
 ne reuerſus est domū suā irretiuit eum multis
 sermonibus et blandicis labioz prostravit illum
 statim eā sequit quasi bos ductus ad victimā et
 quasi agnus lactuēns et ignorans et nescit q; ad
 vincula stultus trabatur donec transſigat sagit
 ta secur eius: velut flauis festinet ad laqueum et
 nescit quia de periculo anime illi agit. Igit
 sili nunc andi me et attende verbis oris mei ne
 abstrahatur in vñs illius mēs tua neq; decipia
 ris semit; illius multos emi vulneratos deſecit
 et fortissimi quicq; interfecti sunt ab ea vie infe
 ri dom; eius penetrātes inferioza mortis. Ec
 cle. ix. Ne respicias mulieres multuolam ne
 que incidas in laqueos eius: et eodez. Virginē
 ne respicias ne forte scandalizetis in decore ei.
 Unde bernardus. Nam decoz illaruz laqueus
 fallat aniaz. A planta pedis vsq; ad verticem
 non est locus in muliere vbi non sit positus la
 queus ad capiendum oculos. Fornicatio mu
 lier in extollētia oculoꝝ et in palpebris illi co
 gnoscet. Eccle. xvi. Sextū inducens illud viciū

luxurie est colloquū cū mulierib;. Unde Ber
 nardus. Colloquū quarū nihil ē nisi virus ama
 rum p̄bēs sub mellis dulcedine pocula fellis
 et puer. v. Longe fac ab eayiam tuā et ne appo
 pinques forib; dom; sue. et Eccle. ix. Cū saltatrice
 ne affidu; sis: nec audias illā ne forte peas inef
 ficacia illius colloquū illi q; si ignis et ardēſcet
 et multa emi loquela tētabit te et subidēs inter
 rogabit te de absconditis tuis. Eccle. xij. Septi
 mum est auditus cārilenariū vel similitū cōmūis
 choreaz vt sup. Eccle. ix. Cū saltatrice ne affidu;
 sis nec audias illā zc. cybara et lyra tympanū et
 sibia. et vinū in p̄mūis vñs: et opa dei nō respici
 tis nec opera manū ei; p̄sideratis. Propterea
 dilatauit infernū aiam et apuit os suū absq; villo
 termino. ysa. v. Detantū est tact;. Eccle. xxvi. Qui
 tangit causa q; h; appbendit scorpionē: et eodē.
 xij. Qui tetigerit p̄cē inq̄nabitur ab ea. Quan
 tum ad quartū in quo auctoz insinuat remedia
 p̄tra luxuriā est notandū q; plura reperim; re
 media. Prīmū remediū est fugere occasiōes. Ec
 cle. ix. Noli circūspicere viciis ciuitat; nec ober
 raneris in plateis illi; auerte faciē tuā a mulie
 re compta et nō circūspicias spēm alienā. ppter
 spēm mulieris multi perierūt. Dū muliere alte
 na ne sed eas oino nec accūbas cū ea sup cubitū
 ne forte declinet cor tuū in illa. et sanguine tuo la
 baris in pditiōem. Eccle. xxv. Lōmorari leoni et
 draconi mag; placebit q; cū muliere neq;. Et eo
 dez. xij. In medio mulierū nō p̄morari. de ve
 ſtimētis emi p̄cedit tinea et a muliere inq̄tas vi
 ri et sequitur in eodē. Delio: est inq̄tas vñs q;
 bñfaciens mulier. qd est multū obscūrū zc. Et. i.
 ad. Loz. vi. Fugite fornicatiōem sup qd h̄bū di
 cit Ambro. cū alijs quippe vicijs pōt expectari
 p̄ſictus: sc; ad hoc ne approp̄imes. Exēplum de
 Ioseph q; cū dñā sua diceret sibi dormi mecū: fu
 git et egressus ē foras. Beſi. xxix. ideo dicebat
 Job. xxxi. c. Depigi sedus cū oculis meis ne co
 gitare de h̄gine. Aliud remediū est extrema co
 gitare. Eccle. vij. In oibus opibus tuis memora
 re nouissima tua et in eternū nō peccabis. et ideoz
 puer. xiiij. Et istud remediū pōt adduci p̄tra oē
 peccatū qm oē peccatū mortale mortē eternam
 mereſ. vñ ad Roma. vi. Si p̄dicia pcti mortalis
 sup. mozs eterna. et Daſi. xij. de susanna. Si hoc
 egero mozs mibi ē. ideo dicit Greg. nihil valet
 ad domādo carnis desideria: sicut cogitare q̄ſa
 fit futura. ad Roma. viij. Si fm carnē viceritis
 mortemini. Si aut spū facta carnis mortificane
 ritis viuetis. A muliere initiū factū est pcti. et p
 illā oēs morimur. Eccle. xxv. Aliud remediū ē de
 se nō p̄sumere: quia dauid cecidit sanctissim; ve
 ita loquat post Alber. in suo p̄pen. theo. Salo
 diij

mon sapiētissim⁹. sanon fortissim⁹ babes de da
uid. ij. reg. xi. De salomōe. ij. reg. xi. De sanone
iudi. xiiij. xv. xvi. c. Aristo. Virgi. sic de pluri
bus alijs sapientib⁹ qui p mulierē suat decepti.
Irez padis boiez mulier de possessiōe sua cie
cit. Bēsi. iij. x. iij. qz obediuit mulieri sue nolēs
eam pstritari. Aliud remediū est frequēter se
occupare bonis operib⁹. vñ Je. Semp aliquid
boni factoyt diabolus te inueniat occupat um.
vñ vsus. Ocla si tollas perire libidinis artes. c.
Aliud remediū est carnes domare abstinentia.
vñ Lururiat raro nō bene pascat caro. vñ puer.
xvi. Cum defecerim ligna extinguetur ignis. c.
Ecc. xviij. Sed ei ligna silue et ardēcet ignis
ideo dicebat btūs Pe. i. pe. ij. Obsecrovos tāq̄
aduēnas et peregrinos abstinere a carnalibus
desiderijs q̄ militāt aduersus aiām. Aliud reme
diū est vacare orationi. vñ Sap. viij. Et sci
ui qm̄ alit nō possz esse p̄tēs nisi deus det adh
vñm et deprecatus sum eum. bis duobus reme
dijs vltimis cōcordat illd qd̄ babes. Mat. xvij.
et Mar. ix. hoc genus demoniorū nō eijct nisi
in oratiōe et ieiunio. s. p orationē. et ieiunū. Ali
ud remediū est resistere in p̄ncipio tentationi.
Bēsi. iij. Ipsa p̄teret caput tuū tu aut infidiabe
ris calcaneo ei. et out. p̄ncipijs obsta: sero medi
cina paraf: ergo: charissimi estote et vigilate in
oratiōe sup. qm̄ aduersari⁹ vestrer diabol⁹ tanq̄
leo rugiēs circūit q̄rens quē deuoret. et sequitur
cur resistite fontes in fide. i. Pe. v. c. p̄traria lu
turie est castitas seu abstinentia. vñ Ero. xij. Re
nes vestros accingetis. et Ln. xij. Sint lumbi ve
stri p̄cincti. c. **¶** Sequitur de ira.

IRa cor accendit et prius ad
mala redit
Cur bñ frenetur ratiōi ne do
minetur
Ira furens animo de verbis
existit actum
Sic triplici numero magnuz facit ira
reatum
Ira cecatur mens sensus p̄cipitatur
Cor cōturbatur et corp⁹ dānicatur
Clerbū fuscatur iustus q̄nqz grauatur
Pax enaruatur discordia p̄generatur
Ligua venenaf necnō mors anticipaf
Nō odias aliq̄: s; eū poti⁹ tibi placā
Quisqz odit f̄rez cēsē ob b homicida
Multa satur dira si non cōpescit ira
Cur quasi delirā patiētia tēperat irā.

In isto cap. auctor noster determinat de
peccato ire. P̄tio diuidēs litteram suoz
in quattuor p̄tes. In p̄ma parte ponit
diffinitionē ire. In scda pte ponit spēs
eius. In tertia enumerat incōuenientia q̄ sequū
tur ex ira. In quarta pte infinnat modū p quem
remediandū est p̄tra iram. P̄ma in principio.
scda ibi. Ira furens anio. tertia ibi. Ira cecatur
mens. q̄ta ibi. Nō odias aliq̄ cū scq̄la sua. c.
¶ Quantū ad p̄mā est notū dū q̄ ira diffinitur
pluribus modis. vno modo fm̄ castio doz. Ira ē
motus animi cōcitatus ad penam. fm̄ Augusti.
aut diffinitur sic. Ira est vlciscendi libido. Alio
modo fm̄ eundē diffinitur sic. Ira est p̄notatio
cordis cum perturbatiōe rōnis. Ex p̄missis no
tandū est q̄ ira habz duplex esse. s. nature et mo
ris. Esse nature inq̄tus est ebullitio sanguis cir
ca cor: et inter ceteros in colericis et melācolicis
p̄notat aut deo: dīnat ab optimo bz esse morale
q̄ viciū est. vnde ira nō est peccatū p̄p̄ie rōne
pure passionis: sed cum hoc dicit quādam actio
nem per quā deo: dīnat hominē et quantū ad de
um et quantū ad p̄mā. vult em̄ ep̄petere de fe
vel a se vindictā quā non debet ep̄petere nisi a
deo vel a iudicē sub do p̄stituto: fm̄ Alb. in suo
cōpen. ¶ Quantū ad scdaz partē in qua illa erāt
infinnāde spēs ire. ibi ter. Ira furēs animo est
primo notā. q̄ quedā est ira que est bona. et est
illa qua hō irascit vicijs glo. sup illd ps. Irasci
mini: quid est hō irascēs sibi nisi penitētiō et
po. irascimini de p̄terit⁹ p̄ctis et de cetero nolite
peccare. vel alio mō irascimi et nolite peccare. s.
si subitus motus ire surgat i vobis nō p̄sentiat
ratio et illa ira d̄z subita sine deliberatiōe et qua
si primus motus q̄ nō est peccatū vt hic sumitur
vñ Eccle. vij. Melior est ira risu q̄ tristitiam
corrigitur anim⁹ delinq̄ntis. Alia est ira q̄ fit cū
deliberatiōe q̄ si inueterescat odiū dicitur et est
odium inueterata ira quas videt p̄hibere apo
stolus ad Ep̄. iij. d. Sol nō occidat sup iracū
diam vestrā: videtur esse tres spēs fm̄ lzaz ac
scz aio h̄bo et ope iuxta illud. Ira furens aio de
h̄bis est i actus fit triplici nūero. c. Qui videt
p̄cordare saluator noster. Mat. v. ponēs tres
gradus ire: scz ira sine voce iudicio cū dicit q̄ ira
scitur fratri suo reus erit iudicio. Ira cū voce cō
silio cū dicit q̄ aut dixerit racha reus erit p̄silio.
Ira cū fm̄de p̄tumelioso sine exp̄ssione derisi
onis cū dicit q̄ aut dixerit fatue reus erit gebē
ne ignis. s. gebēne ignib⁹ mācipabit. In primo
fm̄ Aug. ē ira em̄. In scdo ira et voc. In tertio ira
et vox cū p̄tumelia. vñ fm̄ Greg. Iudiciū est cau
se discursio cōsiliuz siue diffinitio gebēne ignis
siue ep̄cunctio. ¶ Sille ire fm̄ Gregorij sunt. scz.

prima est rita q̄ est audax voluntas vindicandi
iniuriā facti p̄cedēs. Secunda est tumor me
tis que voluntas vindicādit: tamen fugiens ad
veritatem propter estimatas inimicitias. Tertia
cōtumelia que est voluntas se vindicādi per ep̄
probationem maloz. Quarta est clamor que est
voluntas se vindicandi in exultando vocem per
vituperium ad aliorū aures perueniēs. Quinta
est indignatio q̄ est voluntas vindicādi p signū
molestie exterius declaratū. Sexta est blasphem
ia que est voluntas se vindicās vel melius in
dicans per opprobrium deo et sanctis illatum vt
turādo periurando negādo deū. ¶ Quantū ad
tertiam partē littere auctor noster ostēdit incō
uenientia que sequuntur ex ira. Ira em̄ inducit
lites. p̄verbio. xvi. Sicut carbonēs ad p̄mā
et ligna ad ignē: sic homo iracundus suscitāt ri
tas. et Eccle. xvij. Homo iracundus intēdit
lites et vir peccator turbabit amicos: et in medio
pacē habentium imittet inimicitiam. Ex ira se
quitur guerra. p̄ per experientia in seip̄o. Ira
causat diuisiones inter se et deum. inter se et p̄
mum. vñ d̄z Job. vij. q̄ militia est super terram
dominis vita. Ex ira sequitur incendia. ps. Incē
dunt igne sanctuariz vel in terra similes sunt
iracundi diaboni q̄ ex ore emittit ignem iudi
cū. it. x. xv. Sanon succēdit segetes p̄bilistino
ruz: qui postea captus a p̄bilistinis excecatus ē
et a semet interfectus eodē. xvi. Ex ira sequitur
violentiā vnde. puer. xij. Nō facias violentiā
pauperi q̄ pang est neqz conteras egenum q̄
iudicabit d̄ns causam eius et cōfiget eos qui cō
fiterint aiām eius. Dec violentiā variatur quia
alia in p̄sona. alia in rem: et que in personaz alia
in ecclesiasticā personā scz in clericum. De qua
b̄ i. c. si quis suadēte diabolo. xvij. q. iij. et p̄ma
de sen. exēpli in. v. decre. pur latius declarabo i
ca. de p̄nia in cassibus reseruat. Violētia in rē.
alia in rem ecclesiasticā que d̄z sacrilegiuz. Alia
in rem p̄p̄banam. et de his oibus tractabo infe
rius. Ex ira sequitur aliq̄n rapina. vnde. ysa. lxi.
Ego d̄ns amans iudiciū et odio habens rapi
nam. vñ p̄verbi. xxi. Rapine impioz detrahent
eos ad inferos. vñ Eccle. iij. Verti me ad alia q̄
sub sole gerunt: et vidi calumnias et lacrimas
innocētum et cōsolatorē nemine posse eoz v̄vio
lentiē resistere cunctoz auxilio et destitutos: et
laudari magis mortuos q̄ viuentes et feliciozē
vtroz iudicant. q̄ nondū natus est nec vidit ma
la q̄ sub sole fiunt. Ex ira homo displicet deo ad
Ep̄be. iij. Nolite cōtristari sp̄m̄ sc̄m̄ dei in quo
signati estis in die redēptionis. et ibi Greg. Dū
ira aiām pulsāt sp̄m̄ sancto suā hereditatem tur
bat. Ira diabolo locum p̄stat. vñ ad Ep̄be. iij.

Post aliud sol nō occidat sup iracūdiam vestrā
sequitur. Nolite locū dare diabolo qm̄ sicut in pa
ce fact⁹ est locus dei. ita tu discordia loc⁹ diaboli
sicut em̄ deus cōmendat et cōmendauit pacem
discipulis suis: ita diabolus cōmendat guerras
et discordiā suis s; Aug. Ex ira ascēdit rebellio
vñ Job. xv. Tetendit aduersus deū manū suam
et p̄tra oipotentē roborat⁹ est. currit aduersus
deū erecto collo et pingui seruice armatus est:
bomo iratus cōtumelios⁹ deus afficit denegādo
deum et nitit⁹ ep̄puere in faciē eius. vñ Job. xxx.
In faciē meā cōspuere nō verent⁹ q̄ in altū mit
te lapidē sup caput eius cadet Eccle. xvij. glo.
ille mittit lapidē i altū q̄ blasphemāt. vñ Leui.
xx. iij. qui blasphemauerit nomē d̄ni morte mo
riat. lapidib⁹ opprimet eū ois multitudo. Ira no
cet boi mirabilis. puer. xvij. Graue est sarc⁹ et
onerosa ē arena: s; ira stulti vtroz granos⁹ est.
Ira em̄ mentes bois excecāt. vñ Dugo. de sc̄o
victore. auferenda est ira a corde q̄ ad modum
turbinis oculū cordis impedit. vñ catbo. Impe
dit ira animū ne possit cernere verū. veloz em̄
ad irā in p̄cto trāsit a porta paradisi. s. a grā ad
portā inferni. i. ad p̄ctm̄ mortale. iō auferit iram
a corde tuo et amoue malitias a carne tua. Eccle.
xi. Ira em̄ nocet aie quā obcecāt. Job. xvij. Lab
canit ab indignatione oculus me⁹. et in ps. Tur
batus est a furore oculus meus. Ira nocet cor
p̄o. Eccle. xxx. Zelus et iracūdia minuit dies et
ante tempus senectā adducit cogitatus exulta
tio autē viri est lōgeuitas. Ira uibilat possessi
onem. Eccle. xxi. Labaplectatio aut obiurgatio
et iniurie annullabant substantiam. Ira auferit
boi veram iusticiā: que est reddere vnicuiqz q̄
suum est. Iaco. i. ira viri iusticiā de nō operatur
ira auferit boi miam. puer. xvij. ira non habet
miam. ira em̄ ponit boiem extra cognitionem:
patet qz quod dei est dei est sibi vsurpat. s. vin
dictam. ad Ro. xij. Vbi vindictā et egoretri
bunam qz sanguine seruoꝝ suoz vlciscetur d̄ns et
retribuet vindictā in hostes eoz. Deutro. xxxij.
Ne veloz sis ad irascendū qz ira redescit in simi
stulti. Eccle. vij. Talis enim qui se vult vindica
re vult facere se iudicē: et deū tortozē: s; ang. itē
vult se iudex et auctor in eadē causa. ira demoni
strat hominē stultum qz p cor suuz mittit gladis
um vt ledat tunicā iūnici. ira em̄ limā purgatio
nis p̄uertit in rubiginē dānationis p impatien
tiam que ipsum deberet p patientiā mundare a
peccato. vnde iaco. i. p̄batio fidei vestre patien
tiā operatur qm̄ paciētia p̄fectum opus habet.
ira em̄ inducit homicidiū vñ d̄z. i. io. iij. Qui odit
fratrem suum homicida est: tales em̄ assimilan
tur diabolo q̄ fuit homicida suūp̄sus ab initio
o iij

cum bona cernit
 Gaudet de dānis bona nō nocēat sibi
 Emul' ipugnat verū de fratre susurrat
 Detrahit accusat aliofopiuuare fculat
 Propter liuorē fraternū frāgit amorē
 Lumine cecat de re munda maculatur
 Laguet marcescit homo liuidus atqz
 senescit
 Corpore marcescit cernēs q res mea
 Effuge liuorē zelādo fratris bonozem
 Qui bōa frīl amat semetiputib' ornat

In isto cap. auctor noster determinat de pccō inuidie diuidēs illud ca. in qtuor partes. In prima pte ponit diffinitionē inuidie. in scda assignat spēs inuidie. in tertia insinuat incōueniētia q pueniūt et inuidia. In quarta docet remedia contra inuidiam. Pna in principio. scda ibi. Inuid' est tristis. tertia ibi. Lumine cecat. quarta ibi. Effugo liuorē. Quantū ad primā pte ē no. q inuidia fm Augu. est maluz felicitat' aliene. vel fm Jo. dāmalce. Inuidia est tristitia d bonis alienis. r d inuidia ab in qd est nō r video es. q nō pōt videre bōa alioz. Quātum ad scdam ptem in q erant ifinuande spēs inuidie est no. fm beatū Greg. r Alb. in suo ppen. q inuidie pncipaliter sunt quinqz spēs. Pna est odium qd est velle malū alicui et nolle bonū. Secūda spēs est exultatio in aduersis pimi. talis exultatio est quasi gaudiū freneticoz qui gaudēt de eo. vñ eēt dolendus. de hoc legitur puer. xvij. Qui iniuria letatur alterius nō erit impunit'. qm pro exultatione transitōria dabitur ei pena etna. vñ scda ad Cor. xi. Quis infirmat' r ego nō infirmoz. Tertia spēs ē afflictio in bonis pimi. Quarta spēs est detractio latēs q cōiter d' susurratio. quinta spēs est detractio in apto eo q intēdit aperire melior illo cui detrahit. Quantū ad tertā partē est notādus q inuidia multa incōueniētia inducit. Sūū qz bona pimi videre nō pōt. ideo de lumine cecatur cum nō pōt videre bona proximi de qbus deberet gaudere: qz est pceptū dñi. Mat. xxiij. vñ Job. v. Loquens de isto incōueniētia ait. Per diem incurrēt tenebras r quasi in nocte sic palpabūt in meridie. sup' quo glo. Greg. Oens in uidit tam de alieno bono affligitur q radio lucis obscurat'. Et subditur dies boni operis in primo lucet exteri: sed quasi in nocte palpāt inuidi: qz liuorē cecitō inuid' cōparat' noctue r vesperitōni q nō pōt videre lucē. vñ aug. Ocul' egris odiosa ē lux q oculis pur' amabilis ē. Inuid' em' deterior est porco qz porc' porco q occidit ppa-

tatur: vt pz p experientia. Inuid' autē fratri suo cui inuidet nō pparit: istud em' viciū facit boni nē inuidam assimilari diabolo. vñ Sap. ij. Inuidia diaboli introiuit mors in orbē terrarū. et se quis in eodē. c. imitant' illuz q sunt ex parte ipsi us. Aliud incōueniens: qz illud viciū facit boni nē assimilari diaconib' r serpētibus. ysa. xij. vñ Mat. iij. Progentes viperarū quis demonstribit vobis fugere a vctura ira. q. d. nullus. et eodē. xxiij. Serpētes genimina viperaruz quō fugietis a iudicio gebēne. Lanza est qz inuidi dī recte faciūt ptra cbaritatē sine qua null' pōt saluari vt videtur velle Apost. i. ad Cor. xij. Vbi postq enumerauit oēs actus virtuosos elemosynā martyriū r. qñ dicit si dederō corp' meuz ita vt ardeā r distribuero oēs facultates meas i cibos pauperū r. cbaritatē aut nō habēā nihil sum glo. quo ad actuz alique quo saluari possim: ideo sine cbaritate ipossibile est saluari. Jo. vi. Aug. xv. De trinitate illo dono cbaritat' nulluz est excellētius r. Istud em' viciū est pessim' et difficulter remissibile qz inuidiētia fraterni bōi est vna species peccatoz in. ff. r pcrū in. ff. dicit irremissibile. Mat. xij. Qui dixerit ptra. ff. verū nō remittef ei nec in hoc seculo nec in futuro r. i. Job. v. Est enim peccatū ad mortē nec p eo dicovt quis ozet: quare dicatur irremissibile r. Declarabo inferius vbi est text' de illa materia ibi. Qui peccat nimiiū. Qd fit pessimuz peccatū sen viciū patet qz p trariaf cbaritati large loquēdo. mō cbaritas ē optima r excellentissima virtus: ergo inuidia pessimū viciū. vñ Sen. rrvij. Vocat' fera pessima: fera pessima di. Jacob denozauit filiaz meum ioseph qñ vidit vestimēta glo. fera pessima. i. inuidia. Aliud incōueniens ē: qz talis de pinguedie alioz marcescit et reb' ei optimis inuidi colligūt spinas r de sicub' tribulos. Mat. vij. ideo dicit dñs Mat. xx. Inuido ocul' tuus neqz eo q inuid' nō pōt videre bonū pimi sui. vñde Eccle. xx. Neqz est oculus inuidi et auertēs faciē r despiciens aiā suā. Aliud incōueniens est: qz tales inuidi de sanitate alioz infirmātur r de vita moriūtur: r sicut deū diligētib' oia cooperātur in bonū ad Ro. viij. ita inuidis in malū. Inuidus em' morit' de bono odore de quo alij viuūt. vñ assimilatur bufoni q non pōt pati odorem yinee florentis: assimilatur inde q murmuravit de effusione vnguētū pcciosi. Jobā. xij. Aliud incōueniens est qz inuidia cruciat domi num suum sicut vermis q nascitur in ligno pzo lignū in quo nascit' corrodit. puer. xxv. vñ Die ro. Inuidia primū sui mordax. r ala. d para. Nil aliud nisi se valz ardeō et bna cremare. Sic se nō alios inuid' igne coquit. vñ Sene. Utinā inuid'

oculos in oibus ciuitatib' haberēt: vt de oibus pfectib' ro: querētur. Aliud incōueniens: qz inuidia aufert homini pmiū quē debet amare si cut seipsum. vñ Dugo de scō vic. supbia aufert mihi deū tra meipm inuidia pmiū. Aliud incōueniens est: qz et inuidia paupraz ignominia se pe pueniūt. vñ. puer. xxvij. vir q festiat ditari r alij inuidet ignozat qz egestas supeminet ei et psumella ppetuū. Inuidus em' pparat' p dicit' r. vñ. puer. xxij. Ne comedas cum boie iuido r ne desideres cibos eius: comede r bibe dicit' tibi r mēs ei' non est tecum: q p dicit'. In hoc em' assimilaf cani qui blāditur i facie r a tergo mor det r iude q magistru suuz osculo tradidit. Inuidia em' est signū cognoscēdi discipulos diaboli. vñ sicut dñs di. dicit' suis. Jobā. xij. In hoc cognoscēt boiesqz discipuli mei estis si dilectioez babueritis inuicē. sicut. d. diabol' discipulis suis in hoc cognoscēt boies: qz discipuli mei estis si inuidiā babueritis inuicē. Inuidi em' socij sunt diaboli r in lucro r in dāno: qz qñ diabol' lucrat' tur gaudet r qñ p dicit' dolet fm Augu. Inuidus em' potius vult habere sociū in miseria qz in felicitate. pz per quoddā exemplū de quodam rege qui cōcessit vni auaro r cuidā inido inuicem inimicātib' mnn' qd eligerēt tali mō q donum eius q posteri' peteret duplicaref r cum vterqz differret petere pceptū rex inuido vt prius peteret statim inuidus petēf vt sibi erueretur vñ oculus ad finē vt inimico suo erueretur ambo. r qz efficeret orbis r. Tales ei inuidi frequēter mala morte moriūtur. vñ Eccle. xxvij. Laqueo peribunt qui oblectātur casu iustoz et dolor cōsus met eos anteqz moriant'. et Job. v. virū stultum interfecit tracundia r paruulū inuidia. Virabiliter em' cecidit inuidi que dolorem sponunt gaudijs eternis. naz dolore r cruciatu quoridis no dolorem merentur eternū. Inuidus cōparatur febricitanti cui boni cbi sunt contrarij deo em' cōtrariatur: quia vt dicit Augu. tam bonus est deus q etiam bonū de malo eliciat: sed inuidus tam malus est qz de bono malū elicit. Item diuina bonitas oia bona sua cōmunicat. inuid' autē nō. deo em' placet bonum r malū displicet: inuido aut ecōuerfo: vñde poeta Quidius in libris de trāsfomatib' describēs inuidum. sic ait. Pallor in ore sedens macles in corpore toto. Et nūqz recta facies linēt rubigine dētes. Pezoza stelle virēt ligue suffusa veneno r ifus abest nisi tunc cū suffecere dolores. Nec fruitur somno curis inblandō macrescit. Quantum ad qz tum est notandū qz pta sunt remedia p inuidiā. Primū cōsideratio maledictōis quā dñs ifert i uidis. ysa. v. ve q dicit' bonū malū r malū bonū

ponentes amarū in dulce r dulce i amarū. aliud remediū est cōsideratio erboratōis sacre scri. q distadet nobis illud viciū sub pena dānatiōis ad Gal. v. Manifesta sunt opa carnis emulatio nes inuidie r. Et seqtur q talia agūt regnū dei nō pntur. Aliud remediū est cōsideratio pcepti saluatoris nri de dilectōe Job. xv. Hoc est pceptū meū vt diligatis inuicē r. Aliud remediū ē qz bō ponat amorē suū in illis bonis q pnt bēri a plibus et ab vno quoqz plene. vñ grego. Qui fauibus inuidie carere desiderat illā hereditatē appetat q nullū possidentū angustat. Unde Grego. Iustus p hoc q nihil in terris appetit alienis pfectibus inuidere nescit. Aliud remediū est meditatio eoz q suadēt nobis dilectōnē ad Gala. v. Nō efficiamur inanis glorie cupidū inuicem inuidentes omnes em' sumus fratres. vñ ad Ro. xij. Sicut in vno corpore multa mēbra habemus oia aut mēbra nō eundez actum habēt. ita multi vñū corpus sumus in xpo. Si aut parit vñū mēbrum corpis cōpatiuntur ei oia alia mēbra. r Eccle. xij. Omne aial diligit suum simile. Sic r ois bō pmiū sibi. Inuidus ei nō est dignus vt deus ei eternā gloriā cōmunicet qz bona sua nō cōmunicauit primo suo r. vñ r' contraria beniuolentia r dilectio.

Sequitur de auaricia

Avis pclarus nō sis cupidus nec auarus
 Clivill' carus cupid' nec quis sit auarus
 Qui capit aut retinet in

luste res alienas
 Aut damās gazas dñi sponit amorē
 Qui fat' ē diues cupit r p' nō satiat'
 Et q paupib' donare supflua non vult
 Omis pfati merito censent auari
 Furtū rapinā sen' fraudes symoniam
 Causat auaricia ludum periuria bella
 Omis thesauri nūqz faciant cor auari
 Quando plus crescit census plus in de famefcit
 Et plus ardescit ambitio qñ senescit
 Bazas qredo labor r timor i retinēdo
 Ipas pcedo dolor r languor cupitēdo
 Nūqz fit clar' nec tut' diues auarus
 Raptorē furem plenum credit fore ege num
 Semp egen' eris si plus sp tibi qris
 Lū cōtentus eris diues tūc efficieris

vel si nō sit pdig? vel auar? an pot? sibi placet i elemosynis cētū librarū expēdere. s. in p̄stitūōe alicui? capelle? fundatōe ei? vel alio mō sibi ppter illā auctoritatē. Lu. xvi. facite vobis amicos de māmōna iniquitatis vt cū defeceritis recipiat vos in eterna tabernacula quā capiūt ad laterā ad eorū cōfessionē. nā intelligit sic illos q̄s fecistis vobis inimicos male acq̄rendo facite amicos legitime restituēdo. alio mō māmōna iniquitatis dī sup̄flūū qd̄ auari detinēt vltra modū: sō exponit. facite vobis amicos de māmōna iniquitatis. i. de sup̄flūo qd̄ vltra modū detinetis. et hoc intelligit erogādo paup̄ib? p̄ quorū defectus talis erogās poterit acq̄rere grām in hoc mundo et gl̄iam in alio. Mat. xxv. Qd̄ fecistis vni ex minimis istis mihi fecistis. et Job. xliij. Qui suscipit pauperē in noīe meo me suscipit. et sequit. Mat. xxv. Retributio qm̄ tales miseri cordes vocat saluator n̄ ad gl̄iaz dīcēs. Venite b̄ndicti p̄ris mei percipite regnū. et qd̄ nimis est absurdū si credat vlturari? vlt̄ q̄cūq; alī? male acq̄rēs sic restituere. xliij. q. ij. c. Nolite nolite facere elemosynas de fenore ex vlturis: qz q̄ totū tribuit pctōrib? qd̄ abstulit paup̄ib? pot? addit peccatū qd̄ minuit. e. q. v. c. Forze. r. c. Ab illō. s. Qd̄ dō. et idē aug. et Eccl. xxv. Noli offerre munera prana qm̄ nō accipiet illa dñs. Si ei res aliā ppter quā pctū ē reddi possit et non reddat pnia nō agit: s; sicut nec dimittit pctū nisi restituat ablatū. xliij. q. v. c. Nisi res idē aug. B̄nēt de illicite acq̄s q̄ quoz nō trāstert dñū et si trāstert: rā: s; p̄petit repetitio nō pot̄ fieri elemosyna vt i vltura. ar. extra de iure i. c. Debita res. vt in symonia extra de sy. ca. Veniēs. et. Qui ei facit elemosynā d̄ substātia paup̄is ē sicut q̄ victimat filiū in p̄spectu p̄ris. Eccl. xliij. Ergo tales q̄ male acq̄rūt et acq̄sierūt sūt nimis isensati si credāt sic satisfacere. de illa materia tractabo latius in rubrica de elemosyna. et. Dona iniquoz nō p̄bat altissim? nec respicit in oblatōib? eorū nec in multitudine sacrificioz eorū p̄cipiabitur pctis. Eccl. xliij. Vlturari? ei assilat cū dāvasi b̄nēt vnicū foramē per qd̄ denariū mittunt in frā: s; p̄ illud nō p̄t rebaberi: s; vt habeant opz vas p̄ringere. sic ē de vlturariis. P̄tio qz nō restitunt qd̄ tenent. Sedo si p̄tingat q̄ raro accidit qz. restituat hoc est in fractōe vasis. i. in morte. vñ Gene. Auar? nūq; bonū facit nisi cū morit. Vlturari? ei b̄nditas libēt nō trāst ad tertius beredē. vñ Eccl. xli. Filioz pctōz p̄bit bereditas et cum semine eorū assiduitas opprobriū. et eodē. xli. Qui edificat domum in p̄dīs alienis quasi qui colligit lapides muros in hyeme edificat: enim qd̄ sit in hyeme cito rut sic

diuile acquisite male dilabuntur. Ideo dicit Eccl. xi. Nō miferis in operibus peccatoz. B̄nēt viter omnes vlturari? et eorū beredes nisi restituē rine penas eterne dānatōis incurrūt. Eze. xliij. Vlturā et sup̄abundantiam acceperūt amare pro timos suos calumniātes ecce cōgregabo eos in mediū fornacis et in indignatione furoris mei succendā in eā ignē ad cōflādā ad hoc p̄cordat illō. ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo. et sequitur respōsio. Qui ingredit sine macula et operat iusticiā qui pecuniā suā nō dedit ad vlturā: et munera super innocētē nō accepit. et. bi introibūt et habitabūt in tabernaculo altissimi. igitur a sensu opposito qui dedit pecuniā suā ad vlturā. nō habitabit: ergo dānabit. et. Aliud incōueniēs est frans in mercatoribus et negotiatorib?. vñ Leui. xix. Ego dñs deus nolite facere aliquid iniquum in iudicio in regula in p̄dere in mētura statera iusta et equa sūt p̄dera iust? modi? et equus sextari? ego dñs deus vlt̄ statera dolosa abominatio est apud deū. pro uer. xi. Et sequit in eodē et pond? equū volūtas ei? Itud enī inducit duplex incōueniēs spūale et tēporale: vt b̄ Deu. xxiij. Non habebis in saculo tuo diuersa p̄dera: mai? et min? nō erit in domo tua: modi? maior? et minor? vt multo vlturā p̄oze sup̄ frā. De spūali habet. Dicbe. vi. Num quid iustificabo staterā impiā et facellū pondera dolosa in quibus diuites eiorepleti sūt. et eod. Adhuc ignis est in domo ip̄ij et t̄bauri iniquitatis et mensura mīroz ire plena. aliquando enim vendūt plus ad terminū. Aliqñ ostendūt vnum et vendunt aliud. aliqñ celant verū et decipiunt ignozantes. Aliqñ eligunt loca obscura ne em̄ ptoz agnoscat defectum rei in quib? se ostēdunt filios tenebrarum: ideo nō recedāt de tenebris Job. xv. vñ ps. Sani filij hominū mendaces filij hominū in stateris vt decipiant. Nolite sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere diuile si affi nāt nolite cor apponere. Ex auaricia sequitur multotiens mendala. p̄tz per experientiam in venditoribus qui mentuntur vt altiori precio vendant: de quibus loquitur Salomon in ecclesiastico. Assiduitas viri mendacis pctoz est q̄ fur. Ex auaricia inducuntur alia quādo p̄iuria qd̄ est nimis detestabile assume re nomē dei inuānum. Ex auaricia sequit symonia. Unde symonia est p̄ op̄te voluntas emendi vel vendendi aliquod spūale seu annexū spūali. i. q. i. in cōtinuatione rubrice et cōtrabit tribus modis principaliter: manu: obsequio: et lingua. ea. q. c. sūt nonnulli. Quidam qñ aliquis obrinet spūale per pecuniā seu per aliud donum equiuale. Lingua quando quis obtinet

beneficiū: seu aliquod spūale per preces orationū per adulationes. et. Obsequio quādo aliq̄s obtinet beneficiū pro seruitio suo: sicut sunt mango nes et similes inepti seruitores qui seruiūt dñis pro obtinēdo beneficia in recōpensatione suoz seruitioz. et. Et intelligat is qñ isto modo obtinent beneficia q̄ als de iure nō obtinerāt. Nam ad ministeriū et dispēlationē patrimoniū xp̄i debent eligi vtri p̄bi ac timētes deum. vñ Exod. xvij. dixit dñs moysi. P̄tonide autē de oī plebe viros potētes et timētes deum in qd̄ sit veritas et q̄ oderit auariciā et cōstitue eos centuriones decanos. et. Opz enī ep̄m esse sine crimine sicut dei dispensatores nō sup̄bum: nō tractandum nō violentū: nō percussorē: nō turpis lucri turpidū sed hospitalē benignū: sobriū: iustū: sanctū: cōtinentē: bene docentē: nō lucrī grā. ad Titū. i. ca. Et no. per ep̄m oēm qui accipit curā pastorales ab ep̄i qd̄ est supra et copos quod ē labor: vel scō p̄m qd̄ est intēdēs: quasi supra gregē sibi cōmissum laboras et intēdēs. et. vñ Greg. Dabēt bus curā aiarum tacere p̄niciosum est: qm̄ sacerdos igredies morit si de eo sonitus predicatio nis nō audiat: nec quisq; sibi assumat bonorem nisi q̄ vocat? fuerit a deo tanq; Aaron ad Deū. v. Talis enī Aarō ostēsus fuit dign? sacerdotio p̄ virgā q̄ fronduit floruit et fructū fecit. Nūeri xvij. Doc est dice. q̄ nullus p̄sumat accipere beneficiū nisi sit p̄bare vite sane doctrine iusto titulo. et. vñ Eze. xxiij. Speculatores te dedi domui israel audies igit sermōnē meū ammiclabis eis ex me si enī nō fuer? locut? vt se custodiat ipius a via sua mala et ip̄e ipius in iniquitate sua morietur a te sanguinē eius requirā: si te aut annūciā te nō fuerit cōuersus moriet. Tu aiam tuā liberasti. et. Damasi? papa loquēs de magnitudine ist? vicij dicit oīa crimina ad cōparationē simoniacē berests qñ p̄ n̄bilo reputāt et in. c. Per tuas extra de sy. r. i. q. vlti. c. vlti. Sunt enim nō nulli qui ministrāt sacra p̄cio appciato et pacto expresso vt in celebratōe missarū. et. qd̄ ē nimis cōtumeliosum: qz nō est aliquis ita pauper q̄ nō indignaretur si quis vellet eū ad forū ducere et eū venalē exhibere. id dicit saluator n̄. Mat. p. Satis accepistis gratis date. vñ infra de sy. mo. c. i. r. c. non satis. r. c. ad nostrā habetur qz p̄ ministerio ecclesiastico exercēdo siue p̄ vicariis assignādis siue p̄ crismate pecunia nullaten? ē exhibenda. si aut sponte def? et sine aliquo pacto potest recipi. vñ legitur in actib? ap̄loz. Act. vñ. Qd̄ symon qui ante fuerat in ciuitate mag? obtulit pecuniā apostolis dicēs. Date mihi hāc potestātē vt quicūq; imposuero manus accipiat spūritū sanctū: cui beatus Petrus pecuniā tuā

teci sit in p̄ditionē: qz domū dei estimasti pecunia possideri. Tales enī symoniaci deteriores sunt: Iudas: qz iudas vēdidit xp̄m moralē: isti autē vendūt imozalē. Iudas restituit et penituit isti autē symoniaci nunq; vel raro restitūt nec similititer penitent: id tales nō saluant: qz oportet renūciare beneficio symoniace acq̄sio: seu cuiuscūq; similit spūrituali seu anero spūrituali per symoniā obtēto. i. q. ij. c. Si q̄s datur: si grant saluari qd̄ raro contingit: qz sicut p̄sicio in nassem egressus nō de facili regredit: sic symoniace acq̄sio: rā aliter nō pot saluari. Tales enī symoniaci exberedāt filios dei a patrimonio xp̄i quā intrasi patrimonio xp̄i occupāt iniuste et indebite et illos quib? de iure debetur expellāt ergo eos exberedant. Tales enī vocātur fures et latrones. Joban. r. Qui non intrat per ostiū in ouile ouium: sed ascendit aliūde ille fur est et latro. Per me autem si quis introierit saluabitur eodem: qui enim intrat per ostiū ipse est pastor ouium. Christus autem est ostiū per quod oportet intrare beneficium: eodem per symoniā enī accidit sep̄ssime qz dispensatores patrimoniū xp̄i sunt talpe mōstruose. i. qñ sunt auari serpētes: scz qñ sūt detractores adulatores caute losi. in istis mūdānis inuidi. et. asini scz qñ p̄ mouētur ignari et insufficientes rudes: et imbecilles. Proch dolor modernis tēporibus si fuerint filij sufficientes militāt mūdo si insufficientes tradūtur deo. Si mōstruosi si lozpedes vel a. io nō difformes mācipantur diuino seruitio. contra quos dñs Leuit. cxi. Domo de semine tuo q̄ habuerit maculā nō offert deo suo nec accedet ad ministeriū ei?. si clausus si cecus si tortor naso si fracto pede. et. Inferius tractabo latius. Et si p̄tingat qz aliquis filioz bene dispositus ponatur in aliquo monasterio nō pōitur p̄ncipaliter vt deo seruiat: et ex deuotione: sed vt dicatur et subueniat suis de bonis crucifiri: et sepe tales mitrātur et tunc possunt votari asini cornuti. et. De talibus enī symoniaci loq̄tur dñs p̄ osee p̄betam. Osee. vij. Ipsi regnauerūt et nō ex me principes extiterūt et non cognouit argentū sūū et aurū: fecerunt sibi ydola in interitū. et. Antiquus enī qñ supposita ecclesie erant in illa bānitate et deuotione in quibus debebāt et deberent eē p̄uidebatur ecclesie de pastoribus ydoneis diuinitus. vt p̄tz Nume. xvij. De aaron. et eodez xvij. De ioseph. de beato Amiano. de beato Nicolao. et. Modernis autē tēporibus electiones canonicē recesserunt ab usu et infringuntur per fauores detestabiles. et. Per symoniā enī p̄mo uenit aliquādo indigni ad sacros ordines qd̄

quicquid lucratur i ludo fortiali in bonis lucratis non computatur ut dicam latius inferius in. c. de elemosyna. Auaro enim nihil est infidelius primor: quod ut pmissi in principio capituli per auaricia ferre oia ppetratur scelera. vii. i. ad Lbi. vi. Lupi ditas dicit radice malorum. secundo quod auarus agit contra legem nature. Luc. vi. et put vultis ut faciat vobis boies et vos eis facite. sicut et idem. Datbei vii. tertio quod auarus agit contra legem scriptam. Luc. vi. Estote misericordes sicut pater vester misericors est. quarto quod auarus agit contra legem vniuersalem que est in oibus rebus que compellunt se dare. auarus autem detinet res captiuas ne se communicare possint. auarus enim est iniquus deo: quia non distribuit proximo suo indigenti bona a deo sibi collata. iuxta preceptum domini. Deute. xv. Precipio tibi ut aperies manum tuam fratri tuo egeno et pauperi. calum enim bonorum non est auarus dominus sed solum miser et dispensator. i. ad Cor. iij. Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores ministeriorum eius. auarus cum iniquus est sibi quia amat spinas diuitiarum quibus comburendus est. puer. i. Ipsi pro sanguine suorum insidiatur et molliuntur fraudes animas suas: et ad Phil. iij. Gloria in confusione eorum qui terrena sapienter auarus: iniquus est filius et beredibus suis quibus materia incendij infernalis congregat. Eccl. xli. De preter impio conuerunt filij quoniam propter illum sunt in opprobrium et auarus enim semper eget. vii. Hiero. Auaro tam deest quod habet quam quod non habet. vii. Eccl. xliij. Infatiabilis est oculus cupidi in partem indigentis non satiabitur donec consumat arefacies animam suam. auarus non implebitur pecunia et quod amat diuitias fructus non capiet ex eis. Eccl. v. quoniam ei plus senescit auarus tanto plus crescit in eo auaricia. quod est nimis detestabile cum gloria senum debeat esse timor dei et coram multa peritio. Eccl. xxv. tales enim assimilantur inferno quod nunquam dicit sufficit. puer. xxviij. In fernus et perditio non replebunt. sicut et oculi domini infatiabiles: et idem eodem. xxx. Auaricia enim corporis auari euaserat quadrupli in desiderio et affectu cupiendo in labore acqrendo in timore custodiendo: et in dolore ipsas diuitias amittendo: et in morte relinquendo. Eccl. v. Diuitie seruantur in malum domini sui perent in afflictione pessima. Unde metrificator. Diues diuitias non congregat absque labore. non tenet absque metu: non desinit absque dolore. Multotiens enim laborant et labores eorum alij intrant ut mali filij raptorum furesque domini. viro cupido et tenaci sine ratione est substantia: qui acruat ex animo suo iniusto alij congregat et in bonis illius alius luxuria bif Eccl. xliij. Nonne alij relinques dolores et la

bores tuos in diuisione sortis. da et accipe et iustifica animam ante obitum tuum opere iusticia quoniam non est apud inferos iuvenire cibum ecclesiastici eodem Similes enim sunt araneae que faciunt relata per multa capienda seipsum euiserat. Ecclesi. x. c. Nihil enim est iniquius quam amare pecuniam: hic enim animas suas am venales habet. quoniam in vita sua precit intima sua. In Boe. de consolatio. iij. vti nam modo nostra redirent in mores tempora prius: sed sentio ignis et ne seruens amor ardet bndi. Nunquam enim auarus eminet clarus: sed semper marcidus. vii. Jacobi. i. Exortus est sol cum ardoze et crescit fennum et flos eius decidit et decore vultus eius deperit. ita et diues in itineribus suis marcescet diues enim semper timet. In metrificator. Diues non audet paupertas libera gaudet. Tutus in exiguo stramine dormit inops. Diues enim semper est suspectus: ideo miserabilis. vnde Latbo. Suspectus caueas ne sis miser omnibus bonis. Nam timidus et suspectus aptissima mors est. Si enim credit pauperes vicini suos fures et raptores. Tales enim auari comparantur ydolatri: quod auaricia est ydolorum seruitus. Sicut apostolus ad Gala. v. et ad Ephe. v. Tbesuros ei eorum desificant ergo ydolatrie. et auaritia enim puenit detentio salarii mercenarij et elongatio solutionis. In Deute. xliij. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui: sed in eadem die redde ei precium laboris sui ne clamet contra te ad dominum et imputetur tibi in peccatum. et Datbei. xx. Voca operarios et redde eis mercedem dignam enim est operarius mercede sua. i. ad Cor. mo. iij. et ad Roma. xij. Reddite omnibus debita. Unde Facetus. Si tibi seruerit aliquis suam premia tecum. Non retinere diu cures si diligis equum. Et auaricia enim sepe pcedit quod homo epulentus viuit sine caritate et misericordia: quia non distribuit indigentibus quod tenetur erogare. Deute. xv. Precipio tibi ut aperias manum tuam inopi et. Misericordiam fac cum fratre tuo: ut habetur Datbei. xviij. De illo feno cui dominus dimiserat debitum: et quis noluit misereri conseruis suis iussit dominus suum eum tradi tortoribus quousque redderet vniuersum debitum et. Ecclesia. xliij. Propter mandatum assume pauperem et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum: non abscondas pecuniam sub lapide in perditione: sed pone tbesaurum tuum in sceptra altissimi. Et ysai. lviij. Frange elurenti panem tuum et egenos ragosque induc in domum tuam cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despereris. tunc erumpet quasi mane lumen tuum et sanitas tua citius orietur: et ante sicut faciem tuam iustitia tua et gloria domini

colliget te. tunc inuocabis et dominus exaudiet te: clamabis et dicit ecce assumam effuderis esuriet: tunc animam tuam et animam afflictam repleveris orietur in tenebris lat tua et tenebre tue erunt sicut meridies et requiem dabit dominus deus semper et implebit splendoribus animam tuam: tunc deletraberis super domino et sustola te super altitudines terre et cibabo te hereditate iacob patris tui. Quod enim domini locutus est eodem capitulo. Ysay. Qui autem obturauerit aurem suam ad clamorem pauperis clamabit et non exaudietur. puerbio. xxi. Et pro peccatis rogaturus frustra manum ad deum expandit qui has ad pauperes non extendit. glo. super illud Datb. xij. Et tende manus tuas et extendit et restituta est sanitas et. talibus enim qui viuunt sine caritate et misericordia fiet iudicium sine misericordia. Jaco. ij. Iudicium sine misericordia fiet illi qui misericordiam non fecit. exemplum habetur Luc. xvi. De prauo ditite. et. Et si contingat quod auarus erogat pauperibus hoc est in morte: quia videt quod diuitias suas non potest portare secum: sed quod earum usum transferat in altum. Eccl. v. Sicut egressus est nudus de utero matris sue: sic reuertet et nihil afferet secum de labore suo. Et idem Job. i. Nudus egressus sum et. Psalmista. Relinquent alienis diuitias suas sepulchra eorum domus illorum in eternum. Nihil enim inueniunt viri diuitiarum in manibus suis. et alibi idem ps. Ne timearis cum diues factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius quoniam cum interierit non sumet omnia neque descendet cum eo gloria domus eius: et sequitur. Introibit vltimus progenies patrum suorum et in eternum non vltimus debet lumen. vnde Job. xxviij. Luz dormierit nihil secum afferet aperiet oculos suos et nihil inueniet nocte opprimet eum tempestas. tollet eum ventus viens et rapiet eum sicut turbo de loco suo et mittet super eum flagellum et non parceret sibi labit super eum intuens locum eius. talis enim auarus erit in derisum toti mundo. In ps. Ecce homo qui non posuit deum in adiutorem suum: sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum: et perauit in vanitate sua. Quid pdeat igitur et quod laborauerit in ventum cum cunctis diebus vite sue commedit in tenebris in curis multis in eruna atque tristitia. Ecclesi. v. Qui aurum diligit non iustificabitur. Multi enim dati sunt in auri casus et facta est in specie ipsius perditio illorum: vel illis qui sectantur illum et omnes impudens deperiet in illo. Beatus autem diues qui inuentus est sine macula: et qui post aurum non abiit nec sperauit in pecunie tbesauris. Quis est hic et laudabimus eum: fecit enim mirabilia in vita sua. hic pro

batus est in illis et perfectus est et erit illi gloria eterna que potuit transgredi et non est transgressus facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino et elemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Ecclesi. xxi. Contra tales enim qui expectant bene agere vsque ad mortem loquitur Gregorius dicens. Florem inuentatis dant seruire mammonem fecem autem tbesauris altissimo. et Ecclesi. xviij. Si uis et sanus confiteberis et laudabis dominum et glorificaberis in miseratibus illius. et eodem. xvij. Ante languorem adhibe medicinam et ante iudicium interroga teipsum et in conspectu dei inuenies propitiationem. Sunt enim nonnulli qui acruant in debito modo pro filiis suis animas suas pro ipsis submittentes. eterne damnationi contra quos loquitur saluator noster. Datbei xvi. Quid enim prodest domini si uincit manus dum lucratur: anime autem sine detrimetum patitur. Tales enim pro cumulando filiis inordinate incurrunt dei indignationem. patet quia deus prohibet superfluum. tbesaurizationem. Dat. vi. Nolite tbesaurizare uobis in terris et. Item quia tales proponunt amorem filiorum quibus acruant amorem ipsius altissimi. vnde Datb. x. Qui amat filium aut filiam super me non est meus dignus. vnde Jaco. iij. Scienti bonum facere et non facienti peccatum est illi. et sequit in quinto capitulo eiusdem. Audite diuites plorare uiuantes in miseris que aduenient uobis diuitie vestre putre facte sunt uestimenta uestra et tinea comesta aurum et argenti uestrum eruginauit et eorum erugo erit uobis in testimonium et maleducabit carnes uestras quasi ignis et sequitur. Tbesaurizationis uobis ira in nouissimis diebus. Ad destititionem talium loquitur salomon. Eccl. ij. c. Detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiose laboraui habiturus herede post me quem ignozouit sapiens an stultus futurus sic et dñabitur in laboribus meis quibus desudauit et sollicitus fui. Item sime alij quorum oculi non facti sunt diuitijs et tamen habent de quibus loquitur salomon. Eccl. iij. Considera reperi altam uauitatem sub sole unus est: et scdm non habet non filium non fratrem non laborare non cessat: nec facti sunt oculi eius diuitijs nec cogitat dices cui laboro et frango animam meam bonis. hec uanitas et afflictio pessima est. Sunt enim alij auari qui quousque infinitas habent diuitias non audet ipsis uti exigente necessitate sed malunt eas nesciunt cui custodire et miserabiliter uiuere vnde salomon. Eccl. vi. Vir cui dedit deus diuitias substantiam et bonorum nihil deesse ait eius ex oibus que desiderat nec tribuit ei potestatem deus ut comedat et homo sed bono extraneus uora

bit illud. bec vanitas et magna miseria est miserabilis prolixus infinitas quo venit sic reuertet. Tame est notadu qd no licet cuiq tbeaurizare ex affectu auaricie absqz omni intentione necessitatis aliene vel proprie: sed bene licet tbeaurizare ex prudentia: et hoc vel consideratione necessitatū parētibz scolaribus ob necessitate filioz educandoz vel filiaz cōiugio tradēdaruz nō autē ditādaru: sed cōseruato mō et statu persone vel cōsideratiōe pub lice utilitatis. s. regni defendendi vel cultus dei ampliādi sic est concessum a regibus et dñis tbalibus tbeaurizare debito mō. psonis vero eccliaisticis pprie nūq licet tbeaurizare neqz pecunias tenere intentione fruandi. vñ Ambro. Aurū bz ecclesia non vt cōseruet sed vt erogat. rj. q. ij. c. aurū. Ex quibz pōt inferri qd duplī pōt esse amor pecunie sine tbalit. s. respectu necessarij et respectu superflui. Primū non pbibet dñs: sed tñ pbibet p̄focātē sollicitudinē. Scdm pbibet dñs qñ pbibet tbeaurizationē de pmo. Dat. vi. Nō solliciti sitis aie vestre qd māducat. neqz corpū vestro qd in duamini. 2c. de scdo eodē ibi. Nolite tbeaurizare vobis tbeauros in frīs. 2c. qz qñsio oīū de bonis clericoz est notādū qd clerici de bonis p̄fmonialibus possunt vti: dñi tñ non fiat pctm qz in oībus attendit modus et illa bona possunt seruari. p relatione suaz necessitatū et ea amicis distribuere nec i hoc peccāt dñi tñ modū seruādum nōn excedāt: sed bñ peccāt seruādo ea tpe necessitatis nō subueniēdo parētibz. 2c. De rebus vero ecclesie cū clerici nō sint dñi: sed ministri solū si supflua pauperibus nō erogēt peccāt. Sup quo est notādū qd bona ecclesie diuidunt quadr uplī. Una pars pastoz: alia clericis defuit entibus. tertia fabrice ecclesie. quarta pauperibz. rj. q. ij. c. Quattuor aut et cap. Auruz bz ecclesia id dicit Bernar. qd facultates eccliaz patrimonio sunt pauperū et sequitur sacrilega crudelitate surripitur quicunqz minister ultra victum et vestitū accipit. De rebus em ecclesie nō debet aliquis titulo successionis relinquere hereditē sed debēt erogari pauperibus vel dimitti ecclesie in cap. Placuit et cap. Sacerdotes. rj. q. ij. Secus de rebus patrimonialibus vel rebus qz proprio labore acquisiuit quia de talibus potest disponere ad libitū. 2c. Et si de bonis ecclesie restatus fuerit vel alio mō p̄bane alienauerit debet tñ de p̄prio patrimonio vel de acquisitiis p̄prio labore restituere ecclesie i ca. de rebus. rj. q. ij. Absoluta et in ca. cum in officijs cbaritatis de testa. Sunt em talij detestabiles auari qui q̄nis in grabato cōstituti sunt nō faciunt ea ad que tenebantur et tenentur sed onerant eorum

heredes vt eoz ordinatiōes legata et cetera erent. tales ei sunt nimis exequati qui lucerna post ponunt qd deberet precedere. Lucerna em sunt bona opa qd debēt p̄cedere boiem in morte vt videat ne cadat in foueā ideo d: Eccle. rj. si li bene fac tecum. De talibus em loq̄tur beatus Greg. d. Lomsonē vt qui noluit dū vixeret satisfacere desiderat aut nullā habeat post mortē satisfactorē auctor: inferius in ca. de elemofyna Da bona dū tua sunt qz nunc data plus tibi pro sunt. qd si p̄beres cur non retinere valeres. Er ras si speres qd plus te diligat heres. Sub terra postuz qd tu te diligis ipm. Non tñ excusantur heredes et illi quibus bona de functi venerūt qz si nō adimpleuerint voluntatē de functi incidunt in iudiciū dei fm eundez Greg. Tales em heredes possunt dici filij abominationū. Ecclesia. xl. Non em concupiscit deus multitudinē filiorū infidelium et inutilium. Eccle. xv. Non em iocundus in filijs impijs si multiplicentur nō oblecteris sup ipos si nō est timor dei cū ipis melior est ei vnus timēs deū qm mille filij impij. 2c. est mori sine filijs qm relinq̄re filios impios. Ec cle. xvi. Et nota qd hereditē qd nō adimplent voluntatē de functi tota hereditas est auferēda fm Imo. In cap. Licet in vltima glosa de vo. rvo. re. Et ideo dicit canon. rj. q. i. ca. Siluester. i ca. Veredes de testi. Quātū ad quartā partē in q̄ erāt remedia insinuādo cōtra auariciā est notādū qd multiplex remediū reperit. Vnū p̄sideratio breuitatis termini. vñ plura frustra portant cū ppe est quo itur. vñ Ja. ij. Quid est vita v̄sa nisi vapo: modicū patēs et deinceps exterminabitur. Aliū remediū ē cōsiderare qd diuitias qz auarus cū dānabili sollicitudinē acq̄rit alijs relinquet. vñ ps. Relinquet alienis diuitias suas vt premisi. et Alan de parabolis. Nō sibi s; relinquit artes sua vellera portat. Sic alijs vnit sp̄ auarus opes. Aliū remediū est p̄sideratio piculi se aut expōit auarus reponendo in sudario: qz deū iūbz erogari p̄is opibus. exēplū Dat. bei. rj. De illo seruo neq̄ qd posuit mnā dñi sui i sudario. vñ Aug. Stultū est boi vivere in statu in quo nō audet mori. vñ Job. xxi. Semp em quis timētes sup me fluctus timui et pondus ei? ferre nō potui sup quo Greg. Lū fluctus timētes de sup eminet tunc denarij p̄ficiū p̄ quibus lōga naufragia sumpserūt auari. 2c. Aliū remediū est cōsideratio officij paupertatis. vñ Dat. viij. Vulpes foueas habēt: aues celi mīdos filij aut boīs nō bz vbi caput reclinat magna squidem abussio qd diues velit fieri vermiculus. vltis pro que de matēstat et dñs sabaoth paup fieri voluit. Ber. vñ Tre. ij. Recordare paupertatis mee

absinthij et felix memoria memor ero et tabescet in me aia mea hoc recolēs i corde meo i deo sperabo. Aliud remediū est cōsideratio mortis. vñ Diero. i magno plogo biblie facile oia p̄tēnt qd se sp̄ cōsiderat mortuz. vñ Bern. de cōceptu mundi. Nec mō leterioz qz forsan cras morieris Dec statio manet in dubio noctuz dieqz. Vita breuis velut aura leuis sic annibilat. Sic vadit subitoqz cadit duz stare putat. Regia maiestas omnis terrena potestas. Trāstet absqz mora dū mortis venerit hora. Itē p̄sideratio qd redditurus est in morte rationē villicatōis sue. vñ Lu. xvi. Redde rōnez villicatōis tue iā em nō poteris villicare. vñ. ij. ad Loz. v. Oēs ei nos manifestari opz an tribunal xp̄i vt referat vniūsqz p̄p̄tia corpis prout gessit siue bonū siue maluz. et idē ad Roma. rj. Retributiones accepturos fm opa nra. ps. Reddes vnicuiqz iuxta opa sua qd boiem oporteat totum tpa le in morte relinq̄re habem? exēpluz. Luc. xij. cuiusdā diuitioberes fructus cui? ager attulit et cogitabat. itra se diues dicens. qd faciā: qz nō habeo quo cōgregē fructus meos et dixit faciās bozea mea maiorā et illic p̄gregabo oia qd nata sunt mihi et dicā ante me anima habes multa bona posita in annos plurimos. requiesce comede bibe et epulare di: et autē illi dñs. Stulte hac nocte aia tua reuertetur a te. que aut parasti cui? erunt sic ē qui sibi tbeaurizat et nō ē in deum diues. Aliū remediū est p̄sideratio incertitudinis hore mortis Dat. rrv. Vigilate itaqz: qz nescitis diē neqz horā. et eod. rxiij. Estote parati: qz hora nescitis filij hoīs v̄tū? ē hoc em scim? qz statutū est omni boi semel mori. ad De. ix. S; qñ deus sc̄i. vñ Eccl. ij. Nescit dō sine sumis: sicut p̄ sc̄es accipiunt bano. Et sicut aues cōprehēduntur laqueo. sic capiuntur boies tpe malo. aliud remediū ē p̄siderare qd post mortē nō est tēp̄ merēdi. Die. viij. Finita est messis trāstet estas et nos saluati nō sum? Trāstet estas. i. tēpus me redi. finita est messis. i. vita. 2c. Ad hoc p̄cordat illd. Esai. xxxij. Cōsummata est vindemia collectio: vltra nō veniet obstupescite opulētī. aliū remediū est cōsiderare qd tales tbeaurizari seu accumulatiōes diuitiaz nō p̄derunt homini in morte nec post mortē. Eccle. v. Noli anxius ēē in diuitijs iniustis. nihil ei p̄derunt tibi in die vindicte nō p̄derunt inq̄ tbeauri impietatis. puer. x. De p̄ficiatu peccatoz noli ēē sine metu neqz adicias pctm sup peccatum et ne dicas miseratio dei magna est multitudine peccatoz meoz miserebit. misericordia ei et tra ab eo cito appropinquant et in pctōes respicit ira illius. Ec cle. v. Et eodē. rvi. Dia et ira cum illo est. et boi

mnē fm opa sua iudicabit et nō effugiet i raptina peccator et nō retardabit sufferētia mīaz factentis. vñ Bern. de p̄ceptu mūdi. Quid tūc tbeauri qd aceru? p̄derit auri. Lū pctōes mittentur in inferiores. Inferni latebras ignē pariter qz tenebras. Sēp passuri nec ab bis vnq̄ redituri. Tunc flens et tristis qd penis traditur istis. Dallet p̄terite qd in oi tpe vite. Paup vitisset qd diuitias habuisset. et sequitur exhortatio eiusdē. Nō iḡ cures gazas acq̄rere plures. Gazas sablades incertas atqz fugaces. Que magis optant cū pleni? accumulanti. Nec faciāt mentē iq̄ maioza petentē. Diuitie tales sunt oībz c̄ritiales. Nā sibi credētes miserōs faciūt et egētes. Post carnis vitā p̄ blādimenta nutritā. Et p̄terqz boi cito tradit obliuioni. vñ Salomon. Sap. v. Quid nobis p̄fuit supbia aut qd diuitiaruz iactātia cōtulit nobis: trāstierunt tāq̄ vmbra et i maligmitate nra p̄sumpti sum? Noli ei accēdere ad possessiones iniq̄s et ne dixeris ē mihi sufficiēta vita. nihil em p̄derūt in tpe vindicte. Eccle. v. aliud remediū est exhortatio sacre scripture qd dicit suadet nobis auariciā. ps. Diuitie si affluat nolite cor appōdere. qd p̄fidit i diuitijs suis corruet. iusti aut quasi vites folij germinabūt. puer. xi. Delit? est paz cuz iustitia qd multi fruct? cū iustitate. puer. vi. et ad Tbi. vi. Est aut questus magnus: pietas cū sufficiētia. Nil em intulimus in hūc mūdū: bāud dubiū: qz nec auferre qd possimus: bñtes em alimēta et qbus tegamur bis cōtenti sim? Nā qd volūt diuites fieri incidunt in tentationē et laqueum diaboli et desideria multa inutilia et nociua qd mergūt boies in interitū et p̄ditionē. radit ei oim maloz est cupiditas quā quidā appetētes errauerūt a fide et iseruerunt se doloribz multz. Et seq̄ tu aut hō dei bec fuge et sectare iustitiā pietatē cbaritatē fidē. 2c. Itē Dat. vi. Nolite vobis tbeaurizare tbeauros in terra vbi erugo et tinea demolit et vbi furea effodiūt et furātur: s; tbeaurizate vobis tbeauros i celoz: i pluribz alijs passibz. vñ Bern. Non diuina sonat qd nō spē sibi ponat. In rebz mundi qd cām dāt pereūdi. Que cito labunt magno qz labore petunt. Aliū remediū est cōminatio scripture sacre. Dat. rix. Difficile introibit i regnū celoz: facili? est em camelū p̄ fo: amē ac? qd valeat diues intrare regnū celoz. Itē barnub. ij. Quis inuenit locū illoz qd argētū tbeaurizant et auruz in qd p̄fidunt: et nō est finis acq̄sitiōis eoz qd argentuz fabricāt: et solliciti sunt nec est inuētio operū suoz exterminati sūt et ad inferos descēdūt et alij loco ipoz exurrexerūt. Itē amos. ij. Auaricia in capite oim et nouissimuz eoz i gladio iusticiā. nō em erit fuga eia. et Esch. rxiij. e ij

Scorta argenti facti sunt propterea congregabo eos in medium fornacis et succendā in ea ignē. Itē Eccl. viij. Multos enim perdidit aurū et argentū Exemplū de malo diuitie. Lu. xvi. tñ notetis qd iste scripture et similes intelligunt de malis diuitibus et nō de bonis. vñ Ber. de cōtē. mū. Nō tñ credat qd ab ista luce recedat. Ignib' arsur' vel ppter opes periturus. Si propitiū seruet v' diuitias coaceruet. Quāuis sit rarū poterit posse fessos earū. Iuste saluari fugiat si nomē auari. Sicut prudētē gazas habeat sapiētē. Nō abscondendo sed egentis distribuendo. Aliud remediū est elōgatio ab auariis et cupidis. vñ ps. Eū sancto sanct' eris et cū pueris puerteris. et Eccl. ix. Vtri iusti sint tibi cōiue et timore dei sit tibi gloriatio et in sensu sit tibi cogitatio dei et ois narratio tua in pceptis altissimi. et eodez. xij. Qui retigerit pcepta inqñabitur ab ea et qui commūnerit sapbo induet supbiā: ergo a simili qd cōmunicauerit auaro induet auariciā. Aliud remediū est cōsideratio eternarū diuitiarū. vñ de Greg. Vilescūt tēporalia cū desiderātur eterna. diuine salut' sapiētia et scia timor domini ipse thesaurus est. Esa. lxxij. Aliud remediū est cōsideratio maledictionum qd inferunt auariis. Abacuch. ij. Ne qui congregat auariciā malā domū suē: vt sicut in excelsu nidus eius: et in eodem. Ne qd edificatis ciuitatē in sanguinibus. et Esa. v. Ne qd cōiungitis domū ad domum et agnum agno copularis. Itē abacuch. ij. Ne ei qui multiplicat nō suauis acerbat contra se de psum lorum. Itē luce. vi. Ne vobis diuitibus. itē Aug. Ne illis qui inbiant vt augeant res perituras vnde amittunt eterna: idē aug. Male dicitur dispēfator auar' cui' largus est dñs: ergo tēpestine an lāguozē vnuq'q' in meli' ne pocu patas boza mortis querat tēpus penitētie et in ventre nō possit: q' fm apo. ad Heb. x. Non redum est incidere in manus dei viuētis: ideo q' rite dñm dum inueniri potest. Esa. lv. Doc ē tēpestine: q' quis melior sit secunda penitētia q' nulla. tamē nullus expectet q' plus peccare nō pot. de pe. di. vñ. et melius p brū augu. in lib. de pen. vñ Berni. Nō est mirus si hic hūc erit qualiter vixit: ergo nullus expectet q' si positus in vltima necessitate sue egritudinis: q' tunc difficile est vt stvera pnia q' cruciatur mēbra ligat et dolor sensus opprimat et pena terret. de pe. di. vñ. c. Si quis positus et. derelinquat igit' impius viā suā et ante languozē reuertatur ad dñm et miseretur eius et. Esa. lv. Qui nisi penitētiaz egeritis oēs sūt peribitis. Lu. xij. Contra auariciā est virtus qd dicitur liberalitas.

Sequitur videre quādo seprē vicia de quib'

bus supra sunt mortalia et quando non. Primo notandum est quod vana gloria quod est species superbie ex suo genere est veniale: quod genus operis sumit ex obiecto. vñ num aut fm se non est obiectum peccati mortalis sed venialis quare nō semper est peccatum mortale: erit tñ vana gloria peccati mortale dupliciter. scilicet ratione finis propter quod laus appetit. nā opus tale est quale est illud propter quod appetitur. Itē ratione operis in quo laus appetit. Circa primum dicendum est quod laus appetitur quadrupliciter sine. Primo ad vitādum malum infamie sicut famulus se laudauit. i. Reg. xij. d. Populo loquimini de me corā dño et corā xpō eius vtrum boues cutisq' tulerim an asinum. si quēq' calūniat' sū. si oppressi aliquē: si de manu cuiusq' munus accepi. Secundo propter utilitatē aliquā spūale vt est gloria dei vel edificatio primi sicut Paul' se cōmēdauit. ij. ad Cor. xij. et. i. ad Cor. xv. Ego enim sum minimus apostolorum sed abundantius omnibus illis laboraui. et. ij. ad Tim. iij. Bonum certamē certamē cursum cōsummaui fidē seruauit. Tertio propter lucrum auaricie sicut pharisei qd deuozāt domos viduarum simulātes longā orationē. Mat. xxij. Quarto propter aliquē actum venialis peccati sicut quod laudari vult. eo quod veniale ter i laude delectat. primum est pudētie. scdm est cbaritatis. tertius est peccati mortale. quartum est peccati veniale. Sequitur scda causa quare vana gloria est peccati mortale. scilicet ratione operis pro quod laus acquiritur. hoc autē pot fieri tripliciter. Nam laus quod quiritur pro opa illicita. quod pro opa indifferētia. quod pro opa virtutis. si primo modo sic est peccatum tale quale est illicitus. scilicet mortale veniale. si secundo modo sic est peccati veniale sicut est habere diuitias vel vestes preciosas cuius abusu talis i laudē. verū tamē si talia de se sūt ordiatayt sint occasio mortalis peccati sicut si mulier ornata meretricio se preparat ad capiēdas aias vel si factus illud est illicitum ex prohibitiōe superioris vt tripudia et filia sic sunt mortalia. si tertio modo laus quod pro opavirtutum. hoc est dupl'r: quod vel appetitio laudis adiungit operi virtutis tūq' incidēs sicut ptingit i cātu. et quod in p'dicationē et tunc veniale. vel laus sine principaliter p'stita nō op' virtutis operantis est. ita quod ibi p'stituit finē vltimū et sic est mortale cuius et ibereat vt in vltio. nā maius peccati est gloriari d bonis spūalib' q' de tpalib': quod min' hnt motiuz eo quod min' appeant extra q' tpalia et. Inuidia ex suo genere est peccati mortale: quia cū inuidia sine rem. sit dolor de aliō bono p'iat directe cbaritati qd nō emulat: s' cōgaudet vitati. i. ad Cor. xij. Cbaritati nihil ē p'riū nisi mortale peccati: tñ illud qd est ex genere mortale peccati pot

esse veniale put in pmo motu consistit vel extra suā rōem p'rabitur. dolor autē de alieno bono est quadruplex. quod vel est pmo p'mus motus est natura veniens sicut quidā naturaliter sunt et. Et b' mo nullū est peccati cū nullo modo sit in peccate nra vel est secdo p'mus mot' q' scz appetit' sine p'le ta deliberatione tali passione afficit et sic est veniale peccati: vñ est act' voluntari' deliberatiue et sic est mortale peccati. vel trahit vt intētionē extra suā rōnem vt qñ dolor de bono alieno surgit et cā bona sicut qñ quis dolo de bono tpali altius quod videt redūdare illud in detrimētū aie vel in detrimētū cōtatis et talis dolor bon' est quod meli' bonū mag' ē appetēdū. Ira ex suo genere est peccati mortale. quod fm cassiodozū. Ira ē anim' concitata ad penā puocati inferēdā. talis autē mot' p'traria cbaritati qd nō irritat nec cogitat malū. p'ma ad Cor. xij. Iravel dicit irā zelū qd est delectatio vicij et hoc nō est peccati: s' ē p'fectio. Et pot' etiā sibi p' hūc modū qd irasci sic dicit glo. sup illud. Irasci min' et nolite peccare qd est inq't bō peccans nisi bō irascens sibi. quod em ira dicit i pacētā cū appetit vindictē et hoc cōtigit tripl'r quod ei hoc a natura est sic i melancolic' in qd' fm p'bm cōtinue mordez natura p'p' qd sp' sūt turbulāti et sic nullū est peccati cū sit mot' naturalis. quod hoc est cū appetitu indeliberato: tūc ē veniale sicut aliq' p'mi mot' quod a voluntate deliberatiua tūc est mortale peccati. Accidia ex suo genere est peccati veniale fm Aug. accidia est tediū b' aut nō opponit cbaritati. se i dicit diminutionem seruois cbaritatis i quo consistit eē veniale. istud igit' tediū vel ē mot' naturalis et sic nullū est peccati vel ē motus appetit' p'rtitari de opere spūali laborioso et sic ē veniale quod quis etiā appetit' iste sit deliberatiu': q' p'sensus i veniale nō ē nisi veniale. Sed si hoc tediū redūdet i omissionē eoz qd sunt necessaria salutē tūc ē mortale. Si autē tediū istud est omissione boni et difficultate aggrediēdi bonū ducit in desperationē iā accedit ad peccatū in sp'm sc'm. Auaricia fm Tiliū ē imoderatus amor habēti hoc ergo p'sistit in appetendo vel in acquirēdo vel in retinendo. Si p'mo modo pot' cōtingere quod modis. Vno quod appetit aliena appetitu completo qui pcederet in opus si esset factas et sic erit mortale. secundo quod appetit illicita voluntate cōpleta vt si aliquis indignus conatur adipisci beneficiū ecclesiasticū sic iterū est mortale. tertio si appetit alia sine sint alia sine illicita cū voluntate cōditionata. scilicet si possit habere sine offensa dei ac iniuria primi et tūc vel nullū vel veniale est sine talem conditionem actualit' addat sine habitualit' cā intēdat. Quarto si simpliciter appetat habere supflua et hoc appe-

ritu suffocāte mentē a cura sui et cōsideratiōe de utroz et hoc est peccati mortale. Quinto si supfluo amore inberet tpalibus: tñ infra dei amor veniale ē. Si autē auaricia consistit in acquirēdo hoc ē tripl'r. quod vel acqrit res iuste quocūq' modo tūc ē mortale vt acqrit res p' tale op' aut artes aut officia qd p' se mortale peccati est. si etiā esset sine lucro est mortale vel acqrit talia p' opera illicita tūc ē veniale peccati vt cū aliquis vba iocosa p'ponit ad lucrū saluata bonestate et b' ē veniale nisi aliquis propter dilectationē dissolutionis totalit' det se talib': tūc ei est mortale. Dico autē propter delectationē quod si qd propter necessitatem p' talia sustentationē sibi acqretet cū aliā artes lucrosam nesciret nō deputare eū in statu dānotozū. Si autē auaricia consistit in retinēdo hoc pot' esse quod modis. Primo quod retinet sciētē ea qd restituere tenet et aio retinēdi et sic est mortale peccati. Secdo quod retinet ea qd ad necessitatē suā p'inet vt suoz vt ad p'seruatiōē stat' sui et suoz rū fm qd decet suā dignitatē: et hoc nō est peccati mortale. Tertio quod retinet supflua respectu vtri usq' iā dictozū et hoc tpe extreme necessitat' aliquid nec sic est mortale peccati. Quarto quod retinet supflua etiā citra extremā necessitatē et ifacia bili cupiditate: sic est mortale peccati. Precipuum autē signū talis effect' est quod quod potius res putrescere sinit apud se q' vtilit' alijs dispēfer. Quinto quod retinet supflua ex inordinato amore tpaliuz p' quē modicuz deficit a medio largitatis saluati statu virtutis: sic est veniale. Nota quod auaricia ex suo genere est mortale peccati: quod ab aposto. ydolatrie cōpatur: nō quod sit de specie illi' peccati cū nō bēat act' ei': sed quod aliqd simile facit ydolatrie. scilicet seruādo creature poti' q' creatori. Vnde ex suo genere est peccati veniale: quod appetit' comedēdi ex sua rōne nō subiacet dominio voluntatis. quia est imoderat' appetit' edēdi qd pot' eē quod modis. p'mo si ibi est solus appetit' cibi hoc nunq' est peccati. nec est delectatio cibum consequēs peccati inq'tuz ordinaf supra defectu sibi p'trariū bec ei pure sunt naturalia in quibus nec est meritū nec demeritū. secundo si appetitui necessitatis adiungit appetit' delectatiōis et voluntatis in cibo hoc est veniale peccati. tertio si est ibi trasgressiō p'cepti vt cum aliq' sine necessitate soluit ieiuniū ecclesie: vel qñ religiosus comedit carnes cū hoc in suo ordine sit p'bituz sub p'cepto. sic est mortale peccati. q'to si appetit' tus comedendi est cum libidine: qñ nimis et si nali effectū inberet delectationem cibi et sic est mortale: quomodo ducitur in cōsuetudinē tales que faciat torā vitā hominis delectabilibus diuis mundi deputari bec tam vicina sunt mortale

li pctō q̄ ebrietas ab apo. inter mortalia peccata cōputatur. ebrietas tamen quādoq̄ est pctm̄ veniale vt qm̄ vltra necessitatē quis accipit s̄m mensurā n̄ inperceptibile. Sed qm̄q̄ egredit̄ quis a mensura perceptibili s̄z rationē bene ordi natam ad discernādū & hoc in tali mensura ex q̄ evertitur status mentis effrenata libidine qm̄ homo hoc deo p̄ponit peccat mortaliter. Si q̄s autē aliū inebriat: sc̄z ita inuitans eum ad potum vt intendat statum eius evertere & hoc facit in eius innocētū peccat mortaliter: q̄ magis auferet ei q̄ si auferret aliqd̄ temporale. q̄ vltimū ratiōis tollit ei qui est nobilior oī re temporalī. Luraria ex suo genere est pctm̄ mortale q̄ est p̄ra illud p̄ceptū nō mecbaberis. Concupiscētia laturā discernit qm̄q̄ modis. p̄mus est cōcupiscētia que p̄sistit in primo motu tantū & sic est veniale pctm̄. sc̄dus est cum sequitur p̄sensu i delectatione licz non in opus. & sic est mortale peccatū. t̄rtius est cum q̄s consentit in opus: & sic est iterū mortale peccatū. quartū ē cum concupiscētia tenet non solum cor de s̄z & pascitur vt visu: & sic iterum est mortale peccatū vnde qui viderit mulierē ad concupiscēdū eam: & sic hoc animo & sine respiciat mulierē vt eam cōcupiscat q̄ s̄m Augu. Doc nō est tam titillari sed plene consentire libidini. vnde aut̄ d̄ ad concupiscēdum eam. quia si aliquis videret eam vt rē pulchrā & vltra nō p̄cederet paruū vel nullū esset peccatū. Quit̄ modus est in stultiloquio vt cū quis mulierē peccatur p̄pter libidīnē vel h̄z cū ea familiaritatē et colloquiū sic ē mortale peccatū. Sert̄ modus vocat̄ ab Apo. Turpitudine glo. vt in oculis amplectibus & s̄ilibus: hoc etiā ē peccatū mortale & tāto q̄ntius p̄cedētib̄ q̄ro magis p̄ralia libido accendit p̄pter nimīā appropinuatōnē ad ignē t̄n nota q̄ tangere mulierē nō ē peccatū s̄m̄r tangere cū intentione necessitatis: sed cū libidine: vel oculari ad se nō p̄tinētē peccatū mortale ē. Septimus modus ē qm̄ concupiscētia p̄cedit in opus: & tunc ē mortale peccatū.

Sequit̄ de pctis in spiritum sanctum.

Qui peccat nimium p̄sumens de pietate
Vel qui desperat de diuina bonitate
Aut induratus nō cessat

ab impietate
Et q̄ fratris odit virtutes in p̄b̄tate
Impugnās verū cert̄ sine comoditate
Qui non sine piget de culparum grauitate

Contra pneuma sacrum peccat sp̄s ta deitate

Que p̄tē qm̄q̄ culpe vix sunt releuate
S̄ta caret venia q̄ corruit immediate

In ista p̄te auctor noster determinat de peccatis in spiritum sanctum: p̄ quo est notandum q̄ sc̄dm̄ auctorem nostrum sex sunt species peccati in spiritum sanctum: licz quodlibz peccatū mortale dicat̄ peccatū i. sc̄. quia qui vnā p̄sonā offēdit: alterā. t̄n sp̄alis de peccatū in. sc̄. qd̄ ex odio v̄l maglignitate. p̄cedit nā. sc̄. est amor & benignitas. iō p̄mū peccatū serie. plationis iuxta litterā ac. ē p̄sumptio cuius q̄s peccat secutus q̄ p̄ sp̄ali pctō nō sit eternuz suppliciu passurus putās in articulo mortis sufficiens penitere: vt latro v̄l ali' p̄suptuosus maleficus. d̄. in mortis absoluat de oibus pctis. de quibus apo. Maledictus d̄o qui peccat i spe sc̄da species est desperatio de diuina mia: vt cum quis credit suoz delictoz magnitudinem excedere diuinā misericordiam vt cayn. Gen. liij. d̄. Dator est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. idē de Iuda. de pe. di. i. & magi. xliij. di. ij. sen. Tertia sp̄s est induratio siue obstinatio mētis p̄ cui' mēbz declarā. est notā. q̄ h̄c itel ligif de obstinatioē q̄ comitat̄ in p̄nia & non de obstinatioē q̄ deserit p̄ p̄niam. vñ Aug. sup̄ illū locū ps̄. Lūentā in p̄fundū maris. i. eos q̄ erāt desperatissimi: & ibi. Dicit̄ cristallū suū sic frustram panis. i. obstinatos de hoc b̄etur p̄ magi. liij. di. sc̄di. Quarta sp̄s est fraterne gr̄e inuidētia. i. cū quis inuidet de gr̄a fratri suo a deo colata ne sibi p̄feratur. viij. di. qua cōtemptra veritate. & p̄ magi. xliij. di. ij. Quinta sp̄s ē impugnatio veritatis sc̄is p̄trariū illi' q̄ impugnat esse falsuz p̄ mag. loco p̄alleg. vel alio mō vocat̄ impugnatio veritatis agnite. Sert̄ sp̄s est finalis ipenitētia q̄ obstinatioē durat vsq̄ ad mortem capitēdo vsq̄ inclusiuē: vt si quis obstinat̄ nolēs v̄rie ad clauē sacrosctē m̄tis moriā in pctō suo vel seipm̄ occiderit: vt iudas & plures alij reperit̄ur in scripturis sacris. De illa finali ipenitētia est notādum q̄ ille terminus finalis ipenitētia duob̄ modis accipit̄. Vno mō prout inest alicui qui nō b̄t p̄positum penitēdi: t̄n b̄ p̄posituz potest dimittere. Alio mō finalis ipenitētia d̄: q̄ inest alicui ex eo q̄ nunq̄ penitit: ita q̄ nō p̄t desinere eē subiecto existēte: tō sp̄ tales obnoxi p̄ne p̄sistunt. viij. di. in fi. et de illa finali ipenitētia intelligitur vltimum mēbz in glo. s̄. p̄t. de pe. di. i. Alia sp̄s intelligit̄ blasphemā in p̄sona. sc̄. de qua. di. iij. c. Diuino beretici. De hac sp̄e loquit̄ Amb. in. li. de. sc̄.

di. Cur dicit̄ d̄s q̄ blasphemauerit in filiu del remittit̄ ei q̄ in. sc̄. nec dic̄ nec i futuro remittit̄ ei cū eandē babeat̄ p̄tēz dignitatē: maiestātē &c. Ad hoc dicendū est q̄ q̄ peccat p̄ ipotentiaz seu infirmitatē d̄: peccare i patrē cui attribuit̄ potentia. xliij. di. q̄ eps. Qui peccat p̄ ignozatiā d̄: peccare i filiu: q̄ sapia filio attribuit̄. xxxij. di. si iuxta. apo. & p̄ mag. xliij. di. ij. Qui peccat ex p̄tēptu d̄: peccare in. sc̄. vt in sp̄ibus supradict̄. xxx. di. qualis. de pe. di. i. s̄. ipotuna. s̄. p̄t. & s̄. sequēti. & eo. ti. di. ij. c. sc̄dū. & p̄ mag. xliij. di. ij. Istud em̄ pctm̄ dicit̄ irremissibile nō q̄ de' non possit remittere: sed q̄ raro dimittit̄ aut vix in hoc seculo q̄rum ad culpam. Itē q̄: nō legit̄ dimissum p̄pter qd̄ d̄: irremissibile sicut melchisedeb. dicit̄ eē sine patre: q̄ nō legit̄ de ei' p̄te Item q̄ aduersas fontē remissionis. i. sc̄. p̄pter ipotentia boīs q̄ vix potest se p̄parare ad gram̄ quē tanta moles pcti p̄mitit̄ qm̄ voluntas p̄t & h̄t resistere alicui malo: & t̄n ex sola malicia illd̄ eligit̄ pctm̄ in. sc̄. est: & q̄ p̄cedit ex iproba volūtate lib. ar. & directe ipugnat gratiaz. sc̄. ideo nō habet̄ colorē excusationis: q̄ impugnatiaū est medici & remedij per quod fieri b̄z pctōrum remissio. Pro talib' eni' eps̄ non orant̄ in passionē: sed p̄ illis qui ignozatē crucifigebāt eum dices Pater ignosce illis q̄ nesciunt quid faciunt. de pe. di. i. s̄. potest in glo. finali. & ad illud Jobā. in sua canonica. i. ca. v. Est peccatum ad mortē nec p̄o eo dico vt quis ozet. Ad dēdū est s̄m Augu. Si talis peccator in hac scelerata mentis p̄ueritate sinerit h̄c vitā. q̄ de quo t̄nq̄ pessimo in hac vita cōstituto nō est desperandū: nec p̄o illo ip̄udēter ozat̄ de quo desperatur. Sciendū est t̄n q̄ hoc nomē irremissibile dicitur tripliciter. negatiue. i. q̄ nullo modo potest dimitti hoc modo peccatū luciferi & damnatoruz est irremissibile. Alio modo p̄uatiue sc̄z q̄ non h̄z congruentiam ex se quare remitti debeat leget̄ ex p̄gruo dei possit omne peccatū remitti & hoc modo quodlibz peccatū mortale ē irremissibile. Alio modo p̄trarie s̄m q̄ aliq̄ culpa habet̄ p̄trariam dispositionē ad remittēdum hoc modo peccatū in. sc̄. est irremissibile. q̄ p̄trariatur gratie remittēdi peccatū: hoc per desperationē obstinationē. & sic de alijs speciebz. que enumerant̄ in compendio theologie. sc̄z desperatio p̄sumptio impugnatio veritatis agnite in uidentia caritatis fraterne. obstinatio & finalis impenitentia. quarum specierū numerus sic accipit̄ sufficienter. In remissione tria sunt ip̄e remittēs ille cui remittitur & dispositio remittendi in eo cui remittitur. in ip̄o remittere duo sunt mia & iusticia. p̄tra p̄mū est desperatio. cō

tra sc̄dm̄ est p̄sumptio. Itē in eo cui remittit̄ duo sūt dolor de pctis p̄missis & p̄positū de nō cōmittēdo. p̄mū est obstinatio. p̄tra s̄m̄ est finalis impenitentia. Itē in dispositione remittēdi duo sunt. i. agnitio veri & amor boni. cōtra p̄mū est impugnatio veritatis agnite. contra s̄m̄ est inuidētia caritatis si ne gr̄e fraterne

Sequitur de peccatis lingue.

Strige tuā linguā ne mē tem reddat iniquam
Lingua cito ledit & lesio raro recedit
Qui male nō loquit̄ magna virtute potitur

Lingua frenare p̄tē q̄ castra domare
Non sis verbosus iactator litigiosus
Nūq̄ sis s̄sōz temerari' aut rep̄b̄sōz
Non sis defensor peccati siue rec̄sōz
Nō sis detractor nec rumoris nouus auctor
Blad' adulator nō sis nec cōuiciator
Nec discordator fratru nō ip̄rogator
Nec blasphemator irrisor siue miator
Nō accusab̄ false nec murmur amabis
Nō diffamabis alios nec vituperabis
Si diffamari nō vis vel vituperari
Nō sis scurrilis rebellis siue diliguis
Nūq̄ p̄mittas nisi p̄missū dar̄ credas
Nō alijs p̄das secretū nec maledicas
Nūq̄ sis mendax nec vaniloquens ne q̄ fallat

Nōst iurare nisi res sit debita quare
Debet & hoc esse verū licitūq̄ necesse
Ergo sic frena linguam rōnis habena
Ne te cōfundat si verba sup̄flua fūdat.

In ista parte auctor noster determinat de peccatis lingue diuidens suum cap. in tres partes. In prima dicit̄ quem linguam suam linguaz refrenare ne effrenis veuena diffundat. vnde mens coinquinē. In secūda parte enumerat species peccatorum lingue. In tertia parte docet modum refrenandi linguam. prima in principio. secunda ibi. Nō sis verbosus. tertia ibi. Ergo sic frena linguam. In prima parte dicit̄ auctor noster. Stringe tuam linguā ne mens per eā cōtaminetur. Dat. xv. Que p̄cedunt de ore de corde exeūt & ea coinquināt boiem lingua cito ledit: sed lesio cum maxima difficultate sanat. Unde Ja. ij. Lingua

idem modicum medius est et magna exaltat...
ce quatus ignis q magna silua incedit et lingua...

rigio b p.b. Aug. q nihil est similis actibus de...
monu q litigare. lingua em constituitur in mem...

et us. Rumoris fugias tu nuncius esse sinistri...
vii. Ber. Abusiones claustru sunt bee prelati ne...

ledicit patri suo et matri extrinquet lucerna eius...
in medys tenebris. glosa. Patri em maledixit...

queritur felicitas et in istis non timere aduersitas. De decima septima specie. scilicet diffamatio dicitur per Augustinum qui aliquem diffamat ut tam sibi aufert loquendo specialiter: quia per bonam famam prius vivebat in consuetudine primorum suorum: per diffamationem occidit in consuetudine auerentium. et Eccle. xxviii. Quis illi? mox nequis fama et potius vitis inferius quam illa qui relinquit deum incidit in illam. vii. Eccl. xli. Curam habe de bono nomine hoc enim magis preualebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi: et Prover. xxv. Melius est nomen bonum quam diuine multe: ergo qui diffamat alium cum maxima difficultate potest et restituere. et puer. xxv. Que viderunt oculi tui ne peras iurgio ne postea emendare non possis cum de bono fueris amicum tuum. ut dicam latius inferius in ca. de penitentia titulo de restitutione, unde metrificator. Volo perire fame quam nomen perdere fame. De decima octava specie scilicet vituperio dicitur per Augustinum. Qui vituperio afficit. primum suum reus erit nec laudabit. De decima nona specie. scilicet scurrilitate quam alto nomine nuncupatur scurrilitas secundum Gregorium. habetur ad Epistolam. v. Fornicatio et omnis immundicia aut auaricia non nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpiloquium aut scurrilitas. De vice prima specie scilicet de bilinguitate dicitur. Ecclesia. xxviii. In furro et bilinguis maledictus multos turbabit pacem habentes. bilinguis enim dicuntur qui male loquuntur de hominibus in absentia et bona in presentia. Unde Eccle. vi. ca. Improperium et contumeliam malus hereditabit et omnis peccator iudicatur bilinguis. unde metrificator. Quid nisi vas ignis ipsa extat lingua bilinguis. Qui geminis linguis patet secreta malignis. Tales enim bilinguis sunt peccatores et detractores etc. Verba enim bilinguis quasi simplicia et ipsa puerunt versus ad interiora ventris. puer. xviii. Talibus enim inferunt maledictio. Eccle. ii. vbi legitur De duplici corde et labijs celestibus. et Prover. viii. vbi dicitur. Os bilingue detestor. De vice prima specie. scilicet indiscreta permissione dicitur. Eccle. xx. Qui pro profusione permittit amico lucratus est cum inimico gratis. ideo ne spodeas supra virtutem tuam quam si sponderis quasi restituens cogita. Eccle. viii. De vice prima specie. scilicet de secreti reuelatione dicitur. Eccle. xxviii. Qui denudat archana primum sui fidei perdit et non inueniet amicum ad animam suam. Reuelatio enim secreti est vni illorum de quibus vir fit concordatio. Eccl. xxviii. Est enim concordatio ad amicum excepto conuicio et improperio et supbia et ministri reuelatione et plaga dolosa in his omnibus effugiet amicus. Unde Latbo. Quod pudeat socios prudens celare me

metor: alibi. Quatumcumque potes cela te crimine amici. De vice prima specie. scilicet maledictione dicitur ad Roma. xii. Vidicite et nolite maledicere. Exemplo saluatoris nostri qui cum maledicere non maledicebat. i. petri. ii. Talibus maledictis permittat sacra scriptura prima ad Cor. vi. di. Neque maledicite neque rapaces regnum dei possidebunt. De vice prima specie. scilicet mendacio dicitur secundum beati Augustini. quod mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi: ideo ad mendacium duo requiruntur. Primum quod falsa profertur. Secundum quod profertur cum intentione fallendi. Mendacium. n. assignantur contra tres species. Prima est mendacium officiosum quod fit pro salute et modo alicui non malicia sed benignitate dicitur. Alia species est mendacium iocosum quod nemini infert lesionem. Et hoc duo non sunt sine culpa: sed non magna. Perfectis enim non venit metiri nec pro corpore sua vita amici nec alio quouismodo: quod dicitur suas occidit animas: licet enim eis verum tacere: sed non falsum dicere: ut si quis novisset malefactorum ad mortem perire verum taceret: sed non falsum dicit. xxii. q. ii. c. ne quis. Tertia species mendacii est mendacium perniciosum quod fit cum decipiendi: et istud omnibus est mortale: tunc secunda species mendacii dicitur esse mortale perit perfectis per magistrum. xxviii. di. tertium. et in glo. c. ne quis. xxii. q. ii. absoluti beatus Augustinus in li. de mendacio tradit octo genera mendacii vni capitale quod fit in docto. religionis. secundum quod nulli prodest: et obest alicui. tertium quod ita prodest ut obest alteri: quartum sola causa fallendi mentiri. quintum quod fit cupiditate placendi de suo vi eloquio. sextum quod nulli obest et prodest alicui. Septimum breuitatis videat quod voluerit de istis speciebus. xxviii. dist. tertium. Sen. Vbi dicitur: quisquis vero aliquid genus mendacii putauerit non esse peccatum decipiet seipsum. Nam omne genus mendacii summopere est fugiendum. unde Sapientia. primo. Os quod mentis occidit animam. magnum enim opprobrium in homine mendacium. Eccl. xi. Opprobrium enim neque in homine est mendacium. Nam mores hominum mendacium sine bonere et profusio illorum cum ipsis sine intermissione. et ps. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Peccator enim est fur quam assiduitas viri mendacis. Eccle. xi. De vice prima specie. scilicet perurio dicitur secundum doctorem. quod perurium est mendacium iuramento affirmatum et precipue per magistrum. dist. tertium. sententiarum. Jaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. proverbia. xxv. Falsum enim dicere dissuadet nobis dominus. Erodi vice primo. Et Machi decimonono. dicens. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Illud enim est vni de decem

preceptis. Tales enim perurii vix saluabuntur. vni psalmi. Dne quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requiescet in loco sancto tuo. Sequitur responsio quo ad hoc qui loquitur veritatem in corde suo qui non egit dolus in lingua sua: et alibi Innocentius manibus et mundo corde qui non accipit inuani animam suam nec iuravit in dolo proxiimo suo. Sic accipiet benedictionem a domino. ergo perurii accipiet maledictionem etc. De ista materia tractatur in rubrica de preceptis in primo. §. Non falsum testimonium loqueris aduersus proximum tuum. testis falsus non erit impunitus: et qui mendacia loquitur peribit. proverbia. xix. De secunda specie. scilicet crebra iuratione dicitur Ecclesia. xxviii. Jurationi non affuecat os tuum. Multi enim casus sunt in ea. et in eodem capitulo Vir multum iurans replebitur iniquitate et non discedet a domo eius plaga. Ista enim species habetur sub secundo precepto illo. Non assumes nomen dei tui inuani. Erodi. xx. et Machi. v. Audistis quia dicitur est antiquis non peruribus ego autem dico vobis non iurare oino: immo sit sermo vester est est. non no. et capitulo. Et si scriptus de regu. iuris. Idem dicitur de vice prima specie. scilicet de verbo octofo. habetur per Hieronymum quod est illud quod sine utilitate loqueris est et audientis dei. Verba enim scurrilia et turpia proprie non sunt dicenda octofo. habetur per Hieronymum quod scurrilitate replicat et carbenis ora dissoluit et aliquid profertur turpitudinis non octofo: sed criminuosi reus tenet ad eramen diuini iudicis veniet verba octofo. Machi. xii. vbi dicitur. Dico vobis dicit saluator noster quod de omni verbo octofo quod locuti fuerint homines reddent rationem in die iudicii. et verbis enim tuis iustificaberis ex verbis tuis condemnaberis. eodem de vice prima specie. scilicet de multiloquio dicitur Eccle. xi. In ore fatuorum cor illozum: et in corde sapientum os illozum. stultus enim multiplicat verba: qui aut sapiens est moderatur labia sua. Proverbia. xv. Os fatuorum ebullit stulticia. Tales enim qui nimis abundant verbis non sunt immunes a peccato. vni Eccle. xi. Qui multis utitur verbis ledit animam et puerbio. et. In multiloquio peccatum non deerit. Multiloquium enim est signum imbecillitatis secundum Hieronymum. di. Inter canes qui infirmior est magis latrat. De vice prima specie. scilicet de turpiloquio dicitur ad Colocent. ii. Deponite turpem sermonem de ore vestro. Turpiloquium enim corripit profertur secundum Senecam. dicens. Ne dixeris turpitudinem. nam per verba tua in ore tuo pudor dinoscitur. Turpiloquium corripit bonos mores. i. ad Cor. xv. Corripunt bonos mores colloquia prava ideo exhortatio dicebat ad Epistolam. v. For

nicatio: aut omnis immundicia: aut auaricia: aut turpitudine non noietur in vobis sicut decet sanctos. De trigesima specie. scilicet prauo consilio. habetur per beati Augustini. quod prauus consiliarius est proditor. Consilia enim mali quasi omnia mala faciunt ipsi dant palmas in facie christi in membris eius dicentes. proberbia nobis ipse quod est qui te percussit: quasi credant quod dominus ignoret astutias eorum. Ipse enim dominus nouit decipientem et illi qui decipit. Adducit consiliarios in stultum finem et iudices in stuporem. Job. xii. et Eccle. xxviii. Facienti nequissimum consilium super ipsum reuelatur et non cognoscat unde adueniet illi. Pravi enim consiliarii de rapinis et eractioibus quas faciunt fieri habent grave peccatum et ad restitutionem tenentur cum alii habeant lucrum consilio eorum. Tales enim consiliarii prauitiores sunt meretricibus: quam meretrices vendunt vilius mebum quod habeant: consiliarii vero pravi nobilitas: sed linguam secundum Vincentium in suo speculo libro. i. Vis speciebus. secundum alber. in suo compendio. Postest addi impugnationis aguite impugnationis felicitatis: contradictio de quibus Eccle. iiii. Nec contradicas homo veritatis villo modo: et de mendacio in eruditionis tue confundere. De trigesima prima specie: scilicet indiscreta taciturnitate secundum Augustinum. Est notandum quod sicut victiosa est loquacitas sic perniciosum est nimis tacere. unde Eccle. ii. Tempus tacere dicitur tempus ridendi etc. et Ysa. Servanda est lingua non isolabiter liganda: ideo ore ponenda est custodiatur nec vitalem edificationem clausum daret. nec letalis pernicies liberum forcia tur egressum quam mors et vita in manibus lingue. puerbio. xviii. Habebit enim curam animarum tacere est perniciosum. unde Ero. xxviii. Precepit dominus ut in extremis partibus vestrum sacerdotum fierent tintinabula aurea mixta malis puniatis: et egredere se templum: et sedetur ne morerentur super quod Greg. Sacerdos ingredies moris. si de eo sonit? non audiat: extra se enim ira iudicis prouocat si de eo sonit? predicacionis non procedat. Si enim speculator viderit gladium venientem et non infomerit bucina et populum non se custodierit: venientem gladium et tulerit de eis animam. Ille quidam in iniquitate captus est: sanguinem autem eius de manu speculatoris requirat. Ezechie. xxxiii. Si ante te annunciate ad impiam ut a vobis suis conuertatur non fuerit conuersus vobis sua: tunc in iniquitate sua morietur: tu autem animam tuam liberaisti eodem capitulo. Talibus enim pastoribus qui non docent populum sibi subditum inferunt maledictio per verbum apostoli. i. ad Cor. ix. d. De enim est mihi si non euangelizauero. si enim propter taciturnitatem prelati vel pastoris aliquis pereat simile est ac si eius

interficiat loquēdo spiritualiter. vñd Apo. act. 17. Quid sum a sanguine oim non em subter fugi quo nimis annunciarē omne pñliū deo bis: ergo per oppositum reus erit q non ammittabit. Itē pōt esse taciturnitas dānabilis quādo qd celat sua pctā seu tacet. Proverb. 17. viij. Qui abscondit scelera sua non diriget. q autem pñfessus fuerit r relinquerit linguā cordiā cōsequetur. Quātum ad tertiā pte in qua restat modus refrenandī ea miseri. est notādus primo q ratio est regula modificās linguā r refrenans: ideo homo debet loqui cū deliberatione matu ra. vñd Hierony. Prius veniet sermo ad limā supple rationis q ad linguam: id dicebat Salomon. Eccl. 17. Verba prudentium i statera pō derabunt. Ille q nō vult loqui nisi pcedēte cordis deliberatione clauē oris habet in archa cordis. prouerbi. 13. Astutus agit oia cū consilio. qui autem fatuus est aperiet stulticiam. Remedia em sunt facilliter inducenda ex pmissis vñd cōsideratio priuilegiū quo in lingua deus hominē p ceteris creaturis dotauit. Nulli enim dñs dedit linguā materialē ad vsum loquele nisi homini: ideo dñs homo cobibere linguā suā a malo r implicare bono: iuxta illud. ps. Declina a malo r fac bonū. Secundū remediū est vt bō orādo linguā suam cōmendet deo. Nā bōis est animū preparare r dñi gubernare linguam. Pro uerbio. xvi. r. ps. Pone domie custodiā ori meo r ostium circumstātie in labijs meis. id dicebat Salomon Eccl. 17. Quis dabit ori meo custodiā r super labia mea signaculum certus vt nō cadā in ipis r lingua mea pereat a me. aliud remediū est cōsideratio periculi propter hostes inuisibiles que apertioni porte. i. oris insidiant vt intrent. vñd Job. 41. Memēto belli r non addas amplius quicq loqui. Vir em iustus celum dicit: r os eius porta celis: r ideo nō est aperiri dū sine magna causa. Nō legitur enim celū aptum fuisse nisi aliqd mirum inde subsecutus sit. vñd in. ps. Pluit eis māna de celo ad manducandū. Itē Luc. 11. Jesu baptisato r orante apertum est celus: r seqtur. Descēdit spūssanctus in spē columbe r vox patris audita est. Item in actibus apostolorum de beato Stepbano act. 17. Vidit celum apertum. r ideo quando porta celi spiritualis aperitur. s. os iusti debz etire in de magna. s. verbum magne vtilitatis. Sed de pluribz cū expectat q creat manna erit rana. s. verbum garrulitatis vel vanitatis r male: quoniam lingua est calamus. s. ps. Lingua mea calamus scribe velociter scribētis. Aliud remediū est os suum claudere ne aliquid vanitatis r inutilitatis pferat. Eccl. 17. viij. Beat⁹ qui rect⁹ est a lingua

neq qui iracūdiam illius nō trāsmit et qui non abstrahit iugum eius r in vinculis illi nō est ligatus. Jugu em illius iugum frenū est r vinculum illius vinculum erum est. Sepeli ergo aures tuas i spinis r noli audire linguā neq r os tuo facito ostia: r seras auribus tuis: aurū tuū r argentū cōsta: r verbis tuis facito statera: r freno os tuo rectos et attēdere nec fonte labaris in lingua tua r cadas in cōspectu inimicorū insidiantū tibi r sit casus tu⁹ insānabilis in mortez ideo dicebat Salomon eodē. v. ca. Si est tibi intellectus responde primo tuo. Si aut sit manus tua super os tuū ne captaris in verbo indisciplinatio r pfundaris. Honor enī r gloria in sermone sensati lingua vero imprudētis subuersio est impius. ideo fm Senecā dno frena opponūtur lingue ad denotandum qd est mēbrum periculo sum si non frenetur ratione vñd Jacob. 1. In quietum malum plena veneno mortifero in ipa benedicimus deum patrem: et in ipa maledicimus boēs qui ad similitudinē dei facti sunt. Qui enim custodit os suū custodit aīas suas. Qui autem inconsideratus est ad loquendū sentiet mala puerbio. 17. Aliud remediū est cōsideratio pene corresponsdētis peccatis lingue. De qua pena habetur. Luc. 17. De malo diuite qui inter alias penas exprimit penā ligue per hoc qd dicit Abzabe. mitte lazari vt intingat extre mū digiti sui i aquā vt refrigeret r. qz crucior in hac flāma. Aliud remediū est cōsideratio pñij quod pmittitur illis qui refrenāt linguas suas a malo. eccl. 17. Beatus vir qui non est lapsus verbo oris sui. igitur qui vult vitam dilgere r videre dies bonos coberceat linguā suā a molo r labia sua ne loquātur dolus. prima Pe tri tertio.

Sequitur de peccatis venialibus.

Dicitur a venia veniale cito sibi danda Multis nāq modis bonum veniale remittit Infra contenta deuote facta recepta Si tibi mortale nō ē deletū sit veniale Confiteor tūdo respergor cōteroz oro Ungor ieiuno patior: cōuerto remitto Signoz edo dōo mala sic venialia pono Quāuis expedit bonū veniale fateri Ut tñ hoc faciat nō dico quēqz teneri Ni qñ dubitat illd graue forsan haberi

Vel si nō habeat grauitas decet illa referri Et ius perficiat mādans quemcumqz fateri.

Istud caplm vsqz ad caplm sequens diuiditur in tres pres. In pma pte ponit diffinitionē peccati venialis cū interpretationē sui noīs capiēdo interpretationem large. In scda parte enumerat modos qbz peccatū veniale remittit. In tertia pte auctor r mouet vñd dubitū: videlz vtrū homo teneat cōfiteri venialia. pma in principio. scda ibi. Multis nāq modis. tertia ibi. Quāuis expedit. partes cū suis diuisionibz patebūt legendo litterā. In prima parte auctor diffinit pctm veniale r. dicens qd peccatū veniale est qd boiem vsqz ad reatum ppetue mortis nō grauat. Verū tamen penam meretur fm Augu. r magistrū. 11. di. 11. r dicitur veniale a venia q pro veniali cito datur respectu mortalis: quā tamen ppter rōem pceditaz sit in sensualitate peccatū nō tñ hoc erit mortale: sed tantūmodo veniale q voluntas nō habet dominū completū sup primos motus qui sunt sensuali tatis: vt in illis actibus qui nō per deliberatōem ratiōis pcedūt r tñ voluntatis. tales motus sensualitatis impedire poterat: r ideo sunt pctā venialia. pmi quoqz motus sensualitatis idcirco ascribūtur qz tali um motiū pñm motiū est sensualitatis r subiectū. Dicendū quoqz est vterius q pmi motus fm pctā pdicta sunt venialia triplici rōne. Prima qz mouenti ad illi citū. scda quia sunt quodāmodo voluntarij non fm se sed qz nō impedunt a voluntate. tertia ppter delectationē annexā cum emāia p delectationē p iungit creature obtenebratur et peioratur: sed qñ p iungit deo illuminatur r meliorat. Item nota qd homo pñoz est ad malū q ad bonum multo de causis. Prima qz sicut dicit Sap. 17. Corpus aggrauat aīam trabēs illam ad maluz et non sic erigens ad bonū. scdo quia sicut dicit Aug. Plus potest malū solitū q bonū insolitū tertio qz naturaliter facili⁹ est descēdere q ascēdere: r vnus magis trahit deo: sum q deoz sursum. quarto quia incitans ad malum pñens est: sed finis vt utis absens. Delectabile aut appretensum p sensu vel p imaginatōez de necessitate mouet cōcupiscētā. quinto qz plures circūstantie requirunt ad bonū q ad malū. sexto qz redimus ad nostrū principū. ex quo. s. ad nibillū. se ptimo qz fomes qui mouet ad malū semp intra nos est: gloria vero quā querim⁹ extra nos ē. octauo qz vires aīe sunt actiue ad diligendum tpa lia: sed passiue ad ea que sunt grē et glie: qz non

possunt haberi virtutes per moduz acqñitionis simpliciter s per modū receptionis. vñ r malū possumus facere per nos: sed bonū nō possum⁹ sine gratia adiutrice. Demozosa delectatione r cōsensu in pctm. Nota qd nō dicitur mozosa mora tēporis: sed ex pñsensu. Delectatio em que consistit citra cōsensum veniale peccatū est. Sive ro pcedat pñsensu vter⁹. ita qd vult in delectatione voluptari: nec tñ vult in opus pcedere talis pñsensu inter mortalia cōputandus est sicut in peccatis carnalibz. Item si ratio pñsentit cum deliberatōne que fit per rōnes diuinas bec mō qz omne qd lege dei est pbibitum est vitandum tūc dicitur esse peccatū in superiori parte rōis. Si autem ratio pñsentit cum deliberatōne q fit per rationes humanas hoc modo omne in quo transcenditur mediū virtus est vitandū tunc dicitur peccatū esse in inferiori parte rationis: ad hoc pcedit vterius cōsensu scz quando pponit opus consummare: tunc voluntas pro facto reputat r. si facultas desit pficiēdo opus ipm. Si vero seqtur opus pñsensu in bis que sunt lege diuina pbibita: peccatū est mortale consummatum. peccatum enim veniale minoris est culpe. Nam in parulis post baptismum primo surgunt venialia post hoc mortalia. Peccatū enim veniale sp est a voluntate ad hoc monēte vel p mittente vel nō cobibente. Peccatū enī aliqd ē veniale tribz modis. Vno modo ex genere sicut verbū ociosum est veniale. scdo ex eūte fm qd per pñias de mortali sit veniale. tertio mō ex causa: vt quando sunt quedā ex infirmitate vel ignorantia q licet qñqz sint mortalia: tñ dicunt venialia ex pparatōne ad peccatū quod fit ex certa malicia. tñ hoc nota qd peccatū veniale nunquam potest fieri mortale nec quātum ad actuz nec quantum ad maculam. ratio est: quia nulla res potest mutare naturam suā siue speciē: peccatum autē veniale r mortale sunt diuerse spēs peccati: tamen act⁹ qui ex se est de genere venialis potest fieri mortalis quattuor modis. primo ex pñsentia quia quicquid fit contra pñsentiaz edificat ad gebēnam etiā si fit ptra pñsentiam erroneā. Et ratio ē quia cū in peccato duo sunt scilicet auersio r cōuersio penes pñmū iudicatur peccatū a deo: quoniam auersio a deo est quasi formale: r cōuersio ad creaturam quasi materiale. Quāuis enim lenare calamus de tertia videatur lenari: tamen quando fit contra conscientiaz peccatum est: quia sumi tur bonū cōmutabile: et sic fit auersio a creatore. Nota primo qd cōscientia est habitus naturalis nō solum cognitiuus. Sed etiā mortuus inclinans aīam ad pñsecutionem boni r fugam mali. Vel alio modo cōscien

tia est habitus animi agendorum et non agendorum. Vel alio modo conscientia est habitus mentis boni et mali discretus. Alterius est notandum quod conscientia dicitur erronea octo modis. Uno modo est ignorantia quando nescit aliquis quid eligendum sit vel quid declinandum. Unde secundum paralipomenon. Et. Lum ignorem agere debemus. hoc solum habemus refidat oculos nostros dirigam ad te deus. Secundo est negligentia: ut cum quis negligit conscientiam discutere. vel si nescit se expedit negligit ab alijs querere. Tertio est superbia ut quando quis non humiliat intellectum suum ut sapientioribus se velit credere. Quarto est singularitate quia homo sensum proprium sequitur nolens se conformare alijs. Quinto est affectu inordinato. unde Seneca. Perit omne iudicium cum res transferit in affectum. Sexto est pusillanimitate quia quis timet non timenda sine recto iudicium rationis. Septimo est propter peccata qua homo se credit esse positum inter duo peccata quorum alterum sit impossibile declinare. Octavo est humilitate cordis et puritate. unde Grego. Bonorum mentium est ibi culpam agnoscere ubi culpa non est. Conscientia erronea est reprehensibilis primis septem modis laudabilis vero octavo modo imo nec error dicitur meretur: sed humilis suorum defectum recognoscit. Secundo est complacentia. unde Aug. Nihil peccatum a deo veniale quod non fiat mortale dum placet. tertio est dispositio: quia per frequentem lapsus in venialia disponitur homo ad mortale et sine hoc intelligitur illud Grego. Vitasti gratia vide ne obuiaris aren. hoc dicit quia sepe de peccatis minimis venis ad magna: sicut de modica scintilla quae surgit magnum ignis. vii. Be. Qui minima negligit paulatim deficiunt. Quarto est progressus: quia quae insurgit veniale si non prohibetur potest progressum quaeque vitia ad mortale. non quod ipsum veniale in substantia fieret mortale: sed quia ex ipso occasionaliter fieret progressus ad mortale illud per in primis motibus qui iter venialia percutitur sed quia delectatio squalescit intantum quod sensus accedit: iam peccatum est mortale. Peccatum enim veniale est libido siue voluptas in creatura super deum vel eam deo. Recte enim ordo postulat iusticie et bonum incommutabile prestat commutabile et bonum utile et voluntas dei voluntati nostre ratione sensuali tati quando vero ille ordo pervertitur tunc peccatum perpetratur. Effectus peccati venialis multiplex est unus qui ad penam obligat saltem aliqualem. alii effectus est qui animam maculat et ponit tale exemplum plura aliqua denigrat aliqua imago depicta intantum ut videri non possit: aliquid vero sic offuscatur: ut videri quidem possit: sed non plene discerni. et ideo dicit Grego. quod veniale obscurat et mortale obte-

nebrat totaliter: ut videri non possit imago. Alius effectus est quod minuit feruorem caritatis sicut aqua in ignem piecra feruorem ignis teperrat licet non extinguat ignem. Alius effectus est quod potentias anime in omnibus bonis lassat sicut quia ponitur onus super equum minus erit promptus ad ambulandum. Alius effectus est quia retardat a gloria: quia homo qui deberet et postquam statim post mortem euolare cogitur propter venialia ad tempus in purgatorio expectare. Nunquam enim ab aliquo facies dei videbitur donec soluat per penas minimum quadrantem venialium peccatorum oportet enim quod liber ita mundum esse antequam ingrediatur sine introeat paradysum sicut fuerat in innocentia baptismali. Alius effectus est quia aliqua venialia sunt occasio peccatorum mortalium: ut dicitur extitit. Quantum ad secundam partem in qua erant insinuandi plures modi per quos venialia delentur dum tamen aliquantula contritio precedat est notandum quod peccata venialia delentur per sacrificium altaris per assumptionem eucharistie. per elemosinam per orationem dominicales: per asperionem aque benedictae. per benedictionem episcopalem: per confessionem generalem. per ieiunium. per extremam unctionem. per patientiam in tribulationibus. per signum crucis. per contritionem percutiendo pectus in signum displicentiae peccati: remittendo iniurias: docendo indoctos: et breuiter adimplendo opera misericordie spiritualia et corporalia: etiam per oia alia sacramenta delent venialia. De illa materia videatur. xxv. c. Crimibus. et c. Qualis vult quicquid egreditur. et de pe. di. i. c. Si peccatum. c. serpens. et ea. di. ca. penul. et vlti. rri. dist. liij. et rviij. di. et iudez. vii. Augu. in auctiridion de quotidianis leuibuscum peccatis sine quibus vita non inducitur quotidiana oratio satisfacti et integritas dum nullum mortale fuerit peccatum: quia peccato mortali existere veniali non dimittit de pe. dist. i. c. Verbum pauli. Lnius causa est. quia cum mortale peccatum tollat caritatem que vniuersa delicta operit constat quod existenti in mortali peccato nullum veniale remittitur de co. dist. iij. c. Non potest. Ex illa secunda parte inducitur quod quinquaginta sunt principaliter quae debent timere circa venialia. Primum multitudinem eorum: unde Aug. Illa leuia noli contemere. Secundum quia ad iudicium dei pro talibus sumus tractabendi glo. super illud Job. rri. Nonne ipse vias meas considerat: et cunctos gressus meos dinumerat glo. ibi. sic dens vnus cuiuscumque vias considerat et gressus dinumerat ut nec minutissime cogitationes nec minutissima verba que apud nos insulerunt eius iudicio et indiscussa remaneant. Tertium est ne inter multa venialia aliud mortale incidat boie ignorate. vii. Job. alient co-

medunt robur eius et ipse nesciuit. Quartum est ne venialia homo tamen debilitet quod in aliquo cadat mortale. Eccl. xij. Qui signit modica paulatim decidit. de hoc habet figura. ij. reg. liij. ubi habet quod semel in anno absalon filius dauid rondebatur: quod grauabat eum cesaries. et eodem. rviij. quod occasione criminum interfectus est a ioab principe militie dauid quod capillis pedebatur ad ramum vni? quere? per crimines enim peccata venialia debent intelligere sine motibus. Alia figura habet iudicium. rvi. quod sanctorum cesis crinibus debilis factus est: quod dat intelligi quod per peccata venialia aliquid debilitatur in operando siue in suis operationibus. Quintum est quia peccata venialia peccatum impediunt: modicus enim pluries oculum obnubilat. si venialia peccata: seruicium alicuius minus gratius videntur aliqualem reddere deorum: ad eius dilectionem requiritur non motus caritatis quous non requiritur non caritatis habitus: quia peccatum veniale non tollit veritatis habitum: sed obscurando impedit aliqualem veritatis actum. Item quod peccatum veniale non dimittit sine contritione: per quia quod diu manet voluntas in aliquo veniali nunquam dimittit sed voluntate auertere ab eo quod quis suus volebat est displicere ei quod voluit. Talis autem displicentia dolor peccatoris dicitur super quo nota quod peccatum potest accipi tripliciter in habitu: in actu: et medio modo. Contritio in habitu non sufficit ad peccatum venialis dimissionem: quia tunc quicquid habet eum penitentem veritatis habitum non posset habere veniale peccatum: sic peccatum veniale non posset esse cum gratia. Contritio in actu non semper requiritur: quia sequeretur quod peccatum quod quod in memoria non habet remitti non posset propter hoc requiritur contritio medio modo. s. ut peccatum displiceat actualiter vel explicitate vel implicite. Dico autem implicite quod talis actus sufficit: quia displicet explicitate peccatum veniale si cogitatio ferretur ad illud. Item est notandum quod tamen seruens potest esse motus caritatis in deum quod oia peccata venialia sumunt etiam sine actuali contritione vel cognitione ipsorum: quia quia quis in deum seruenter fertur displicet ei de quod a deo retardat: licet explicitate de peccato veniali non cogitet: tamen in illo motu tenet implicite displicentia peccati venialis vel vnus vel oim. Item est sciendum quod in contritione de venialibus non exigitur positum non peccandi venialiter sicut in contritione de mortali exigebatur: sed sufficit quod displiceat ei peccatum preteritum et infirmitas qua ad peccatum veniale inclinatur quous ab eo oim inuincibile esse non possit. ita tamen quod voluntas non maneat fixa in uno veniali: quia illud sic retentum nec dimittet in contritione generali nec in speciali. ratio quia peccata mortalia sunt in parte nostrorum vitentur non so-

lum singula: sed oia venialia vero et singula vitentur possunt non tamen oia quod est infirmitate nostra contingit. Quantum ad tertiam partem in qua erat vnus dubium remouendum videlicet vtrum homo teneatur confiteri venialia est permittendum quod penitentia est remedium institutum ad expellendum peccatum cui debet pena sensibilis quae debet peccato non solum mortali sed etiam veniali. per quod penitentia est remedium contra vtrumque: tamen penitentia non est simpliciter de venialibus: sed de mortalibus: quia penitentia introducta est ad reconciliandum amicitiam quam peccatum mortale tollit. licet igitur penitentia non sit de venialibus simpliciter: tamen est per accidens. Super quo est notandum quod ad confessionem dupliciter tenemur. vno modo quod iure diuino hoc ipso quod est medicina contra peccatum post naufragium: et sine hoc non oes tenentur ad confessionem sed illi tamen qui peccatum mortale incurrunt post baptismum. Alio modo tenemur ex iuris positum precepto: et sic tenentur omnes adulti ex institutione ecclesie edita in consilio generali sub Inno. iij. Confiteri semel in anno proprio sacerdoti. de pe. et re. cap. Ois vtriusque ferus dum ad annos discretos peruenierit: et sic tenet qui non habet mortalia confiteri venialia. Tunc vbi quilibet se peccatorum recognoscat: quia omnes peccauerunt et eget gratia dei iustificati gratis per gratiam ipsam. ad Roma. iij. Tunc ut cum maiori reuerentia ad eucharistiam accedant. tunc ut eorum rectoribus sui subditi innotescant ne lupus inter gregem lateat. Nam ad rectores ecclesiarum pertinet diligenter vultum peccatorum sui agnoscere. per v. r. r. Item causa dubitationis veniale est ostendendum: quia propter circumstantias etc. quod creditur ad boie veniale est aliquid mortale. Deut. rviij. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse. spereris inter sanguinem et sanguinem causas et causam lepra et lepra. surge et ascende ad iudicem et sacerdotes qui iudicabunt tibi iudicij veritatem et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus requiritis: quia sententia eorum non declinans etc.

Sequitur de sententia excoicationis.

Quoniam peccata semper caueas anathema
Nam grauis est pena quous sit pro medicina
Hec patitur dāna quae magis fert anathema
Hic non eligitur non eligat at prohibetur
Ecclesie porta comunio sit sacramenta
Tradit e satbane peccator caret ecclesie

Ac sibi legitimum prohibetur quibus actus
 Nam secus est iure restrictus clauis minoris
 Quis solus pellis a sacris percipiendis
 Nunc participes bis quos anathema
 cohercet
 Qualicumque modo nisi casu iure remissio
 Casus recepti super hoc sunt iure repleti
 Eorum et nati famulorum qui debita querit
 Ignorans super bis et dicitur vtile metis
 Et qui vitare nequit bos vrgente necesse
 Participans iure restrictus anathema tute
 Sunt interdicta suspensio nempe ca
 uende
 Quauis sint pene leuiiores tamen sunt
 metuende.

Dicitur auctor noster superius determinat de peccatis in generali et in speciali. Dic determinat de sententia excommunicationis: diuidens suum capitulum in duas partes. In prima determinat de sententia excommunicationis. In secunda de sententia interdicti et suspensionis. In tertia de sententia interdicti et suspensionis. In quarta determinat de sententia excommunicationis maioris que dicitur anathema. In secunda de minori excommunicatione. In tertia de interdicto et suspensione. In quarta de interdicto et suspensione. In quinta de interdicto et suspensione. In sexta de interdicto et suspensione. In septima de interdicto et suspensione. In octava de interdicto et suspensione. In nona de interdicto et suspensione. In decima de interdicto et suspensione. In undecima de interdicto et suspensione. In duodecima de interdicto et suspensione. In trigesima de interdicto et suspensione. In quadraginta de interdicto et suspensione. In quinquagesima de interdicto et suspensione. In sexagesima de interdicto et suspensione. In septuagesima de interdicto et suspensione. In octuagesima de interdicto et suspensione. In nonagesima de interdicto et suspensione. In centesima de interdicto et suspensione.

in principio istius capituli est sententia ecclesie
 qua quis precipitur ab ingressu ecclesie a sacra
 mentorum coione et fidelium consortio. xvij. di. iij.
 sen. Ergo graue pena inducit quibus fiat p med
 cina: quia excommunicatio solet fieri vt illi q ex
 comunicatur corrigatur ne populus exemplum eo
 rum corrumpatur. Quantus ad secundam partem in
 qua insinuanda sunt inconuenientia que pueniunt
 ex anathemate est notandum q excommunicatus ma
 ior excommunicatione et. nec potest eligere nec eli
 gi de electio. p totus. Item aliud inconueniens quia
 talis excommunicatus no potest agere capi. Excommu
 nicatus. i. s. credentes de hereticis: nec impetrare
 rescriptum ad agendum. de re. iudi. c. Inter mo
 nasterium. Aliud inconueniens: qz talis excommu
 nicatus a pceptione sacramentorum et coione. i. ceti si
 delium separatus est. vi. q. ij. p. sententi. r. xi. q. iij. si qd
 epus. p magi. xvij. di. iij. sen. et p bnm Tbo. sup
 eandem di. Aliud inconueniens est: qz talis traditur
 satbane. c. audi deniq. r. c. ois xpianus. xi. q. iij.
 r. i. ad Lox. v. r. causa reddis a mag. sen. xvij. di.
 iij. Na extra ecclesiam non est xps: et hoc diabo
 lo tradit q ab ecclesiastica remouet coione. aliud
 inconueniens est: qz talis excommunicatus non picipat
 quibuscumq bonis et suffragiis que fiunt in eccle
 sia: quia de his q extra ecclesiam sunt nihil ad nos
 pertinet. q. i. r. h. i. ad Lox. v. p magis. xvij. di. iij.
 sic dicentem. Anathematizatio banc pena illis
 qui digne expelluntur infligit: qz gratia dei et
 protectio illis amplius subtrahitur ac sibipphis
 relinquuntur: vt sit eis liber ruere in interitum
 peccati. i. ad Lox. v. in quos etiam datur diabo
 lo maior potestas senedi ois ois quoq ecclesie
 ac bndictiones et viatorum suffragia eis nequaquam
 suffragari putant. aliud inconueniens est: qz ois
 actus legitimus et coicatus interdicit in. c. ve
 nerabilis. de excep. ij. c. pia consideratione. iij. r.
 vbi est textus notabilis. ad hoc grauius em punit
 tur excommunicatus. excommunicatio est ictu gladij materi
 alis et q si a feris deuoretur et flammis exturres
 fm bnm angu. super illud. Luc. xxi. Ecce duo gla
 dij hic. Excommunicatus em est velut homo captus
 ab hostibus omni auxilio destitutus omniq suc
 cursu: quia suatur coione fidelium picipatione
 sacramentorum nec pretem habet in aliquibus bo
 nis que fiunt ab ecclesia. talis excommunicatus si
 militis est illi qui cadit in foueas pre poderosita
 te oneris non habes qui subleuet: et ideo ve illi
 Eccl. iij. Ne illi quis si ceciderit non habet sub
 leuantem. Excommunicatio em est velut lepra que
 est morbus contagiosus: nam participantes co
 taminat. Excommunicatus est velut canis immu
 dus cui non licet intrare ecclesiam. Apoca. vlti
 mo. Beati qui lauant stolas suas vt sit potestas

eorum in ligno vite et per portas intrent in ci
 uitate: et sequitur foras canes. i. excommunicati et
 infideles. r. c. Eccl. xij. Que comunicatio san
 cto bonum ad canem: quasi dicat nulla: inter il
 lum qui est de gremio ecclesie et illu qui est foris
 Excommunicatus est velut membrum abscissum a
 corpore q nullius vtilitatis est. vnde Joban.
 xv. si quis in me non manserit mittetur foras et
 ardet sicut palmes qui non possunt ferre fructus
 a semetipso: nisi sit in vite. sic nec vos dicit dñs
 discipulis suis nisi in me manseritis. vnde Aug.
 Super hoc nil plus debet formidari christiani
 q separari a corpore christi mystico: quia sepa
 ratus no vegetatur spiritu eius: sicut ramus ab
 scissus a trunco non participat humore trunci
 quare arefcit: talis em excommunicatus compa
 ritur infideli. Datbei. xvij. Si ecclesiam non audi
 erit fit tibi sicut et bnicus et publicanus. Excom
 municatus em est deterior gentili: quia aposta
 ta a christiana religione: et sicut apostota est de
 terioris conditionis q qui nunq intravit religi
 onem. Ita qui suo defectu extra ecclesiam positus
 est. p. uerbis. vi. Domo apostata inutilis est
 bulc exemplo veniet perditio sua nec habebit
 vltra medicinam. Notanter dico suo defectu: nam
 qui non meruit sententia ecclesie no legitur ni
 si conteneret. vnde Orig. super leui. quando quis
 non recto iudicio foras mittit nihil ledit. nam
 interdum qui foras mittit iudicio ecclesie in
 tus est iudicio dei per eundem: et per mag. xvij.
 distin. iij. Quantu ad tertiam partem videlicet de
 minore excommunicatione ibi in textu. Nam se
 cus est iure et. Est notandum q minor excommu
 nicatio separa a pceptione sacramentorum. de sentent. ex.
 ca. Officij. v. q. ij. ca. presentis per magi. xvij. di.
 iij. et per beatu Thomam eodem. Dec em minor ex
 comunicatio differt ab anathemate vt dictum
 extitit superius in prima parte. Quantu ad quartam
 partem de picipando excommunicatis ibi. Nun
 q picipes: notandum q qui comunicat seu p
 cipat excommunicato incurrit minorem excommu
 nicationem qui multipliciter dicitur peccare i se i eu cui co
 municat: in eum pro cuius sententia excommunicatio
 lata est in matre ecclesia in patre spiritualem
 cuius sententia contemnit: et patre celestem de q
 Luce. x. Dicit dñs discipulis suis qui vos sper
 nit me spernit: talis em participans magis vult
 priuari mensa dei. i. altari q mensa ydoli: et po
 tius amat societatem filioz diaboli q filioz dei
 id tal in inferno merito erit socius diaboli: filioz
 eius p imitationem fm bnm Aug. Quantu ad qu
 tam partem in qua enumerati sunt casus in quib
 pot quis participare cu excommunicatis sine pe
 riculo. ibi in textu. Casus excepti est notandum q

plures sunt casus in quibus participandum est cum
 excommunicatis q quidam casus continent in isto versu
 culo. Utile lex huile res ignorata necesse. Dec
 anathema soluit ne possit obesse. d sen. excō. c.
 Lū desideres. in glo. q incipit: nisi in casibus q
 rū declaratio sequitur. vtile. i. ppter vtilitatem me
 am et excoicati possunt participare cu excoicato
 boc est docedo eius salute et petedo ab eo qd mi
 bi debitū est. in. c. Excommunicato. r. c. Si vero.
 de sen. excō. r. q. iij. antecessor. r. c. se. r. c. cu volū
 tate. r. c. responso. de sen. ex. lex. Propter eandem
 legē q est in viro et vxore vxor pot coicare viro
 suo excoicato: extra de sen. ex. ca. Int alia. r. xi.
 q. iij. quoniam multos. tñ vir excoicatus non te
 netur petere debitum mulieri. sed reddere fm
 Du. Dumile. i. ppter humilitatem vt liberi emā
 cipati acille serui q tenentur reddere opera suis
 dominis: possunt participare excommunicato pa
 tri vel dño: vt in glo. dicti capituli cu desideres
 Res ignorata. i. ignorantia excusat hoc intelli
 gatis de ignorantia inuincibili. vñ si tāta sit igno
 rantia q omnino priuet rationem voluntarij et ratio
 nem contemptus ex toto excusat. Si vero non
 priuet omnino excusat a tanto. vnde Apoca. Ec
 clesia dei psecutus sum sed veniam psequut sum
 qz ignoras feci. i. ad Thomam. i. et hoc fm Bon.
 Alio modo fm doc. sup. iij. sent. in di. it. tractatur
 de pctō primoz parentū querendo quis pl pecc
 auerit. Adam vel Eva. est notandum q ignorā
 tia est multiplex. scz simplicis: negationis: priua
 tionis: dispositionis: ignorantia iacti: et ignorantia
 turis. Et omnis alij de duab vltimis dicā p
 pnti Ignorantia facti excusat a toto adhibita de
 bita diligentia et sustentia. vñ non peccat cui
 supponit no sua p suis. Ignorantia iuris est tri
 plex: scz simplex crassa et astuta prima excusat:
 qz hac dicitur habere ille q nescit qd tenetur sci
 re laboranti vt sciat quis no excuset a toto: s
 a tato. Secunda scz crassa non excusat a toto: s
 a tato et minus q simplex: et banc habet ille qui
 nescit quod tenetur scire et negligit scire. Ter
 tia: scilicet astuta est duplex. scz determinata et
 indeterminata. determinata habet qui affectat
 nescire aliquid de quo determinatum est apud se
 quod illud tenetur scire et talis ignorantia nullo
 modo excusat. Indeterminata habet ille qui ad
 affectat nescire qd tenetur scire: sed non est deter
 minatum apd se q teneatur illud scire: et hec ex
 cusat non a toto: sed tanto et minus q simplex et
 crassa: tamen opinio theologo: um plurimum est
 q ignorantia anepta contemptui vel negligētie
 est semper peccatum et. De illa materia habet
 extr ad cle. ex. c. apostolicę. r. xi. q. ij. c. q ex bna
 nis. Necesse est vt peregrini pauperes viatores

quos astringit necessitas emere a talibus excō-
catis q̄zq; bibere: comedere: dormire: hospita-
ri cū ipsi in cap. qm̄ multos absoluto. xi. q. ij. et
cap. inter alia. de sen. excōi. Quantū ad sextam
partē in qua ē determinādū de duob; sentētijs
lenioribus ibi in tertio. Sūt iterdicta. Et no-
randū q̄ sentētiē suspensionis interditi sūt le-
niores sentētiē ip̄a excōicatione de quib; habet
de officio lega. c. Sane. r. c. x. q. i. c. m̄ro: nul-
lus. Dēs iste sentētiē sunt timēde q̄ immediate i-
ficiūt aiām: iō trahunt secū executionē sine ius-
sue sine iniuste late in capit. Sententia pastoris
xl. q. ij. et cōsilio antiochēno. r. fm̄ beatū Tho.
sup. xvij. dist. quarti. r. in cap. Pastoralis. de ap-
pella. Dinc excipiūt duo casus quibus sentē-
tiā iniuste lata nō est timēda. Prim⁹ est si sentē-
tiā sit lata post apella. Secundus est cū sentētiā
continet errozē intolerabilē r. hoc intelligatis
cum de bis consistit. vñ d̄ erroz intolerabilis
si aliq̄s excōicatur q̄ nō furat vel mechatur vñ
quia non vult incidere in berefim r. sic de simili-
bus erroribus in ca. p. tuas extra de sen. cf. Qui-
dam apponit si prelatus p̄cipiat sub pena excō-
municacionis aliquod impossibile. Itē qñ aliq̄s
excōicatur p̄ indebitis exactōibus. extra de ex-
cef. pla. cū ad quozūdā. Nota q̄ sententia tribus
modis d̄ iniusta. ij. ca. eps̄ presbyter. s. si ergo
xl. q. ij. Primo mō ex animo cū iudex malo zelo
p̄iudicat. Et cā cū certa cā nō subest. r. Ex ordi-
ne cū p̄mittit ordō iuris in ca. Nō debet. xl.
q. ij. vbi d̄ q̄ iusta sentētiā nullū alligat apud
deū si de hoc p̄stituerit. In oib; bis sentētijs ca-
ueatur p̄emptus. xl. q. ij. c. Nemo em̄ contēnat
vincula ecclesiastica. nā homo nō est q̄ ligat: sed
p̄s. Querit̄ circa p̄missa si filius aut seru⁹ su-
erit excōicatus vtrū pater vel dñs possit p̄ci-
pare cū ip̄sis sine periculo sentētiē excōicacionis
Solū. nō possunt. i. ca. de filia. xvij. q. i. Querit̄
quis pōt excōicare. Solutio. illi soli p̄nt̄ ex-
cōicare qui habēt iurisdictionē in foro iudiciali:
vt papa: archiep̄s: ep̄s: arcbid. et decan⁹
fm̄ b̄m̄ Thomā sup. xvij. di. quarti. sentē. ij.
q. i. ca. Nemo tm̄ aliqui voluerūt dicere q̄ cura-
tus parrochiales potest et cōicare in parrochia
sua ex cōmissione ei facta vel in certis casibus
sicut furto rapina i capitulo cū ab ecclesijs. de
offi. or. sed hoc nō credo fore verū nisi cōsuetu-
do hoc in aliqua patria inueniret in cap. cōque-
stus. ix. q. ij. r. causa quare nō credo istd̄ fore ve-
rū est q̄ l3 tales curati habeāt clauē ordinis et
iurisdictionis in foro cōsciētiē supra subditos suos
tamen non habent clauē iurisdictionis in foro
iudiciali qd̄ requiritur ad hoc p̄ possunt excom-
municare fm̄ beatū Thomā loco p̄allegato

Uidet̄ q̄ quilibet sacerdos possit excōicare
q̄ excōicatio est actus clauū: sed quilibet sacer-
dos habet clauēs. igitur quilibet sacerdos pōt
excōicare. Secūdo sic maius ē absoluerē r. liga-
re. in foro penitētiālī q̄ in foro iudiciali: s; quilibet
sacerdos pōt sibi subditos in foro peniten-
li absoluerē ligare. ergo pōt sibi subditos excōi-
care. Solū. dicendū ē ad hoc q̄ in ea in quibus
eminet mai⁹ periculū sunt maioribus reseruan-
da d̄ car bo. edi. l. ij. S; pena excōicacionis ē valde
p̄iculosa: ergo nō d̄ cōmitti cuiilibet sacerdoti.
Alterius est notādū q̄ in foro cōsciētiē tantū
agit̄ inter deū boiēm s; in foro exterioris iudicij
cij tm̄ agit̄ bois ad boiēm. r. ideo absolutio vel
ligatio q̄ vñ boies obligat i cōpatiōē ad alios
boies ad forū publicū exterioris iudicij p̄tinet:
q̄ p̄ excōicationē bō a cōione fidelium separatur
iō excōicatio ad forū exterioris p̄tinet: quare illi
soli possunt excōicare qui habent iurisdictionē i
foro iudiciali. ideo soli ep̄s: r. illi de quibus
in littera dicit̄ ext̄t̄. Tunc ad primā rōem d̄
cendū ē q̄ excōicatio nō est act⁹ clauis directe
sed magis i respectu exterioris iudicij. S; q̄uis
sententia excōicationis in exteriori iudicio pro-
mulgetur tm̄ aliquomodo pertinet ad auditum
regni s; q̄ ecclesia militās est via ad triūphātē
ideo talis iurisdictionis p̄ quā excōicare quis pōt.
potest dici clauis. Alio mō pōt dici q̄ ē clauis
ordinis quā om̄s sacerdotes habet et est clauis
iurisdictionis in foro iudiciali quā habet soli iu-
dices exterioris fori. vtr̄q; tm̄ contulit x̄ps pe-
tro. Mat. xvi. Ad secundā dicēdū est q̄ sacer-
dotes procbiales bñt̄ quandā iurisdictionem in
subditos suos q̄m̄ ad forū cōsciētiē sed non
q̄m̄ ad forū iudiciale r. iō sacerdotes parro-
chiales excōmunicare nō possunt s; absoluerē
p̄nt̄ in foro penitētiālī: r. q̄uis forū penitētiāle
sit dignus tamē in foro iudiciali maior solēnis-
tas requiritur: q̄ in eo oportet q̄ nō solum deo
s; etiam boī satisfiat fm̄ beatū Thomā. xvij.
dist. iij. senten. Querit̄ vtrū aliq̄s possit
seip̄m excōicare. Solū. dico q̄ non p̄ capit. si is
qui. xl. q. iij. Querit̄ vtrū excōicatus possit
sepius excōicari. r. videt̄ q̄ sic. ij. q. iij. c. engel-
trudam. r. ar. xi. q. ij. c. excellentissimus Opposi-
tū videt̄ per. c. multi. ij. q. i. vbi dicitur q̄ de bis
qui foris sunt nihil ad nos. r. xl. q. i. c. ij. r. ij. et
extra de iudi. ca. cum non ab boie. Item q̄ est ex-
tra ecclesiam non pōt esse magis extra. xl. q. ij. c.
ois xp̄ianus. Sol. Aliquoz iuristarū ē q̄ excōi-
catus amplius nō pōt excōicari sed denunciari
pōt excōicatus: sic intelligunt̄ oīa iura q̄ dicūt
q̄ sepius pōt quis excōicari: s; melius ē dicere
q̄ excōicatus pōt sepius excōicari: et sunt die

duo effectus excōicacionis. prim⁹ effect⁹ est eū
cedi extra ecclesiam. Sed effect⁹ est detinendi
extra sicut qui est ligatus vno vinculo ad hoc li-
gari pōt: sicut q̄ est in vno peccato pōt alid cō-
mittere: r. sic plus puniti debz̄ ita de excōicato
q̄ plures excōicatur. i. c. ita quozūdā de iudeis
Querit̄ qñ dicitur quis excōicatus vtrū a tē-
pore receptōis litterarū. an a tempore cōcessio-
nis. Solutio. Dicendum est q̄ nulla sentētiā ef-
ficaciter ligat nisi postq̄ scitur ab eo q̄ est excō-
municatus. ij. q. vi. ca. Videt̄: r. boez̄ est cuz
p̄babilis est ignorātia. secus si crassa et supina
ar. c. Illud de clert. excōi. Alij dicunt q̄ imedia-
te q̄ p̄fertur ab ore iudicis est excōicatio: i. c. pa-
storalis de appella. q̄ sentētiā excōicacionis stat̄
trahit secum suā executionē: r. hoc dūmodo sit
pura r. nō cōditionalis: verūtamen nō punitur
si ingerat se cōmunioni dominum nisi sciat in
c. illud absoluto. Un̄ apo. Misericordiā merui
quia ignorās feci. viij. di. ca. Suetudo. Querit̄
vtrū q̄s sit vitandus an̄ denunciationē. Sol.
Dicendum est q̄ sic ab bis q̄ sciunt enim excōica-
tum in. c. cū nō ab boie de sen. excō. xi. q. ij. c. ad-
mensam. s. euidenter. vi. q. ij. si tm̄. r. c. placuit.
qui em̄ scit certiorari nō debet. ff. de ac. emptio.
v. l. i. in fi. xl. q. ij. si inimicus. Nā denuncia-
tio nō fit nisi p̄pter ignorātes. deus em̄ ligat r.
non homo. xl. q. ij. c. nemo. Querit̄ vtrū ali-
quis debet excōicari. videt̄ q̄ non: q̄ excōica-
tio maledictio quēdā est: sed ad Ro. xij. Probi-
bemur maledicere: ergo videt̄ q̄ nullus debe-
at excōicari. Itē ecclesia militans d̄ imitari tri-
ūphātē sed vt in ep̄istola idē habetur micha-
el archāgelus cū p̄latur cuz diabolo sup̄ corpe
moyss̄ nō est ausus iudiciū blasphemie inferre:
s; ait iperet tibi dñs: ergo nec ecclesia militās
d̄ alicui iudicium maledictōis seu excōicacionis
inferre. Itē nullus est in manu bis tradēd⁹: sed
p̄ excōicacionē tradit̄ d̄s satba. xl. q. ij. boī aud̄
dēt̄. r. c. ois xp̄ian⁹. Oppositū bñ Mat. xvij.
Vbi dicit̄ q̄ ecclesiam audire cōtēnit sic tibi sicut
etb̄nicus r. publicanus. r. ibi glo. sicut heretic⁹:
sed heretic⁹ sunt extra ecclesiam: ergo r. illi q̄ eccle-
siaz audire cōtēnunt p̄ excōicacionē extra eccle-
siam sunt ponēdi. Breuiter dicendū ē q̄ iudi-
cium ecclesie p̄forme d̄ esse iudicio dei. De an-
tē multiplicat peccatores punit vt eos ad bonū
trahat. vno mō a cōione fidelium eos separando.
alio mō penā eis reliquēdo. s. a suffragijs eccle-
sie r. alijs sp̄sualibus bonis eos suando vt auer-
sū substractis quibus a malo p̄peditabāt suam
firmitatē cognoscāt r. humiles ad deū redeāt
s; quo p̄ superbiā recesserunt. Et q̄tuz a d̄vtr̄q;
ecclesia in excōicacionis diuina iudiciū mutat. Inq̄

tm̄ est a cōione fidelium separat vt sepat̄ erit
becant mutat̄ ecclesiam diuinum iudiciū q̄ per
flagella castigat. Inq̄tuz autē a suffragijs r. alijs
sp̄sualibus sepat̄ imitatur ecclesie diuinum iudici-
um quo penā sibi relinquit vt per humilitatem
seip̄m cognoscēs ad deum redeat. Querit̄ ad ra-
tiones. Ad primā dicendū est q̄ maledictio po-
test esse dupliciter. vno modo ita q̄ in malo qd̄
irrogat vel dicit p̄ intentionē sicut r. sic maledi-
ctio oibus modis est p̄b̄bita: alio modo qd̄ ma-
ledictio imprecatur ad bonum illius ordinē q̄
maledictur r. ita nō est p̄b̄bita sed salutifera.
Ad scdam dicēdū est q̄ diabolus in cōp̄tatis
est extra statum merēdi: ideo non est susceptibi-
lis alicuius boni p̄ excōicacionis penā. ad terti-
am dicendū ē q̄ ex dōc̄io q̄ alijs suffragijs
ecclesie suatur triplet̄ in cōmōdū icidit̄ p̄p̄ter-
ria q̄ d̄s ex suffragijs p̄fertur valent em̄ suffra-
gia ad augmentum gr̄a bis qui habēt gr̄am: va-
lent ad merendum eis q̄ nō bñt̄: valēt etiam ad
custodiā vtr̄tutis: valent ad defendendū ab ho-
ste r. c. Un̄ in primitiua ecclesia qñ oportebat p̄ si-
gna bonies ad fidē iutare: sp̄s sancti domi-
ni sibi signo manifestabat: ita r. excōicatio corpa-
li veneratione a diabolo inicebat̄ nec est in cōue-
niēs si ille qui nō est despat⁹ hosti datur: q̄a nō
datur ei quasi dānā dū: sed quasi corrigendus.
Querit̄ vtrū excōicatus possit excōmunicari
r. videt̄ q̄ sic quia ille q̄ est excōicatus vel su-
spēsus neq; ordinē nec iurisdictionē amittit: q̄
neq; reordinatur cuz absoluitur nec ei cura ite-
rum cōmittit̄: sed excōicatio nō requirit nisi or-
dinē vel iurisdictionē: ergo excōicatus pōt ex-
cōicare. item maius est p̄ficere corpus xp̄i q̄ ex-
cōicare: sed excōicatus r. suspēsus pōt p̄ficere. i.
q. i. dñs declarauit. r. ea. q. c. qm̄ p̄fectiones. r. c.
quodā. de p̄se. di. iij. c. nō in vobis. Et p̄ beatū
Thomā. sup. xij. di. iij. sen. Ergo possunt excōi-
care. Oppositum arguitur: quia ligatus corpa-
raliter non pōt alium ligare: sed vinculum sp̄i-
tuale est fortius q̄ corporale: ergo excōmuni-
catus nō pōt excōicare cū excōicatio sit vinculū
sp̄siale. Sol. Dicendum est fm̄ b̄m̄ Thomā sup.
xvij. di. iij. sen. q̄v̄sus iurisdictionis est in com-
paratione ad alium dominē: r. ideo cum omnis
excōmunicatus a cōmunionē fidelium sepat̄
quilibet excōmunicatus vsū iurisdictionis suat̄
tur excōmunicatio est iurisdictionis: ideo excō-
municatus excōmunicare non potest: r. eadē ra-
tio est de suspensio r. iurisdictione: si em̄ sit suspē-
sus ab ordinē nisi tunc non potest ea que sunt or-
dinē: sed potest ea que sunt iurisdictionis: r. econ-
uerio. si sit suspēsus a iurisdictione r. non ab or-
dine potest ea que sunt ordinis r. non ea q̄ sunt
f ij

quos astringit necessitas emere a talibus exco-
municatis quibus bibere: comedere dormire: hospita-
ri cum ipsi in cap. qm multos absoluit. r. l. q. ij. et
capit. inter alia. de sen. excoi. Quantum ad sextam
partem in qua est determinatum de duabus sententijs
lenioribus ibi in textu. Sunt iterdicta r. Est no-
tandum quod sententie suspensionis interdicitur sunt le-
niores sententie ipse excoicatione de quibus habetur
de officio lega. c. Sane. r. r. q. i. c. miro: nul-
lus. Desiste sententie sunt timede quod immediate i-
ficiunt animam: ideo trahunt secum executionem siue ius-
te siue iniuste late in capit. Sententia pastoralis
r. l. q. ij. et consilio antiocheno. r. fm beatu Thoma.
sup. r. vij. dist. quarti. r. in cap. Pastoralis. de ap-
pella. Dicitur excipiuntur duo casus quibus sente-
ntia iniuste lata non est timenda. Primus est si sente-
ntia fit lata post appella. Secundus est cum sententia
continet errorem intolerabilem r. hoc intelligitur
cum de bis consistit. vbi de error intolerabilis
si alius excoicatur quod non fuerit vel mechatur ut
quia non vult incidere in heresim r. sic de simili-
bus erroribus in ca. p. tuas extra de sen. cf. Qui-
dam apponunt si prelatus precipiat sub pena exco-
municacionis aliquid impossibile. Item quod alius
excoicatur p. indebitis exactioibus. extra de ex-
co. pla. cum ad quondam. Nota quod sententia tribus
modis est iniusta. ij. ca. eps presbyter. s. si ergo
r. l. q. ij. Primo modo ex animo cum iudex malo zelo
pronunciat. Ex causa certa cum non subest r. Ex ordi-
ne cum permittit excoicacionem in ca. non debet. r. l.
q. ij. vbi de quod iniusta sententia nullum alligat apud
deum si de hoc constituerit. In omnibus sententijs ca-
neatur contemptus. r. l. q. ij. c. Nemo enim continet
vincula ecclesiastica. nam homo non est quod ligat: sed
ipsus. Queritur circa premissa si filius aut servus
erit excoicatus vtrum pater vel dominus possit preci-
pare cum ipsis sine periculo sententie excoicacionis
Solu. non possunt. i. ca. de filia. r. vij. q. i. Queritur
quis potest excoicare. Solutio. illi soli possunt ex-
coicare qui habent iurisdictionem in foro iudiciali:
vt papa: archiepiscopi: episcopi: archidiaconi. et decani
fm beati Thomae sup. r. vij. di. quarti. sententia. q. i. ca.
Nemo tamen aliquid voluerunt dicere quod cura-
tus parrochiales potest excoicare in parrochia
sua et commissione et facta vel in certis casibus
sicut furto rapina i. capitulo cum ab ecclesijs: de
offi. oz. sed hoc non credo fore verum nisi consuetudo
hoc in aliqua patria inueniret in capitulo coque-
tus. r. l. q. ij. causa quare non credo istud fore verum
est quod tales curati habeant clavem ordinis et
iurisdictionis in foro conscientie supra subditos suos
tamen non habent clavem iurisdictionis in foro
iudiciali quod requiritur ad hoc quod possint excom-
municare fm beatum Thomam loco preallegato

Videtur quod quilibet sacerdos possit excoicare
quod excoicatio est actus clavium: sed quilibet sacer-
dos habet claves. igitur quilibet sacerdos potest
excoicare. Secundo sic maius est absolvere r. liga-
re. in foro penitentiali quod in foro iudiciali: sicut
liber sacerdos potest sibi subditos in foro peniten-
tiali absolvere: ligare. ergo potest sibi subditos excoi-
care. Solu. dicendum est ad hoc quod in ea in quibus
eminet maius periculum sunt maioribus reservan-
da d. carbo. edi. l. ij. Sed pena excoicacionis est valde
periculosa: ergo non debet committi cuilibet sacerdoti.
Alterius est notandum quod in foro conscientie tantum
agitur inter deum boiem sicut in foro exterioris iudi-
cij tamen agitur boies ad boiem. r. ideo absolutio vel
ligatio que vni boies obligat i. copatiōe ad alios
boies ad forum publicum exterioris iudicij pertinet
quod excoicacione boni a comunione fidelium separatur
ideo excoicatio ad forum exterioris pertinet: quare illi
soli possunt excoicare qui habeant iurisdictionem i.
foro iudiciali. ideo soli episcopi r. illi de quibus
in littera dictum est. Tunc ad primam rationem di-
cendum est quod excoicatio non est actus clavium directe
sed magis i. respectu exterioris iudicij. Sed quod sententia
excoicacionis in exteriori iudicio pro-
mulgetur tamen aliquomodo pertinet ad auditum
regni sed quod ecclesia militans est via ad triumphantem
ideo talis iurisdictionis per quam excoicare quis potest.
potest dici clavium. Alio modo potest dici quod est clavium
ordinis quam omnia sacerdotes habent et est clavium
iurisdictionis in foro iudiciali quam habent soli iu-
dices exterioris fori. vtrumque tamen contulit ipse pe-
tro. Dat. b. vi. Ad secundam dicendum est quod sacer-
dotes parrochiales habent quandam iurisdictionem in
subditos suos quantum ad forum conscientie sed non
quantum ad forum iudiciale r. ideo sacerdotes parro-
chiales excoimunicare non possunt sed absolvere
possunt in foro penitentiali: quod forum penitentiale
fit dignitas tamen in foro iudiciali maior solentia
tas requiritur: quod in eo oportet quod non solum deo
sed etiam boi satisfactio fm beati Thomae. r. vij.
dist. iii. sententia. Queritur vtrum alius possit
seipsum excoicare. Solu. dico quod non potest. si is
qui. r. l. q. iij. Queritur vtrum excoicatus possit
sepius excoicari. r. videtur quod sic. iij. q. iij. c. engel-
trudam. r. r. q. iij. c. excellentissimus Oppositi-
um videtur per. c. multi. q. i. vbi dicitur quod de bis
qui foris sunt mibil ad nos. r. ij. q. i. c. iij. et
extra de iudi. ca. cum non ab boie. Item dicitur ex-
tra ecclesiam non potest esse magis extra. r. l. q. iij. c.
ois epianus. Solu. Aliquorum iuristarum est quod excoi-
catus amplius non potest excoicari sed denunciari
potest excoicatus: sic intelligunt omnia iura que dicuntur
quod sepius potest quis excoicari: sed melius est dicere
quod excoicatus potest sepius excoicari: et sunt dic-

duo effectus excoicacionis. primus effectus est ex-
cludendi extra ecclesiam. Secundus effectus est detinendi
extra sicut qui est ligatus vno vinculo adhuc li-
gari potest: sicut dicitur in vno peccato potest alio com-
mittere: r. sic plus puniri debet ita de excoicato
quod pluries excoicatur. i. c. ita quondam de iudeis
Queritur quod dicatur quis excoicatus vtrum a te-
mora receptio litterarum an a tempore coecessio-
nis. Solutio. Dicendum est quod nulla sententia ef-
ficaciter ligat nisi postquam scitur ab eo dicitur quod
municatus. i. q. vi. ca. Videtur: hoc verum est cum
probabilis est ignorancia. secus si crassa et supina
ar. c. illud de cler. excoi. Alii dicunt quod imedia-
te quod perfertur ab ore iudicis est excoicatio: i. c. pa-
storalis de appella. quod sententia excoicacionis statim
trahit secum suam executionem: hoc dummodo sit
pura r. non conditionalis: verumtamen non puniatur
si ingerat se comunioni hominum usque sciat in
c. illud absoluit. In apo. Diferenciam meriti
quia ignoras feci. vij. di. ca. p. huc. Queritur
vtrumque quod sit vitandus nisi denunciacio. Solu.
Dicendum est quod sic ab his que sciunt eum excoica-
tum in. c. cum non ab boie de sen. exco. r. l. q. iij. c. ad-
mensam. s. evidenter. vi. q. iij. si tamen. r. c. placuit.
qui enim scit certiorari non debet. ff. de ac. emptio.
r. ven. l. i. in si. r. l. q. iij. si inimicus. Nam denunciacio
non fit nisi propter ignorancia. deus enim ligat r.
non homo. r. l. q. iij. c. nemo. Queritur vtrum quis
quod debeat excoicari. videtur quod non: quod excoi-
cacio maledictio quedam est: sed ad Ro. r. q. Probi-
bemur maledicere: ergo videtur quod nullus debe-
at excoicari. Item ecclesia militans non imitari tri-
umpphantem sed vt in epistola i. de habetur micba-
el archangelus cum pliaree cum diabolo sup corpe
mortui. non est aulus iudicij diabolie inferre:
sed ait iperere tibi dnis: ergo nec ecclesia militans
deus alicui iudicium maledictiois seu excoicacionis
inferre. Item nullus est in manu his tradendus: sed
per excoicacionem tradit quod sarba. r. l. q. iij. boi: audi
dentis. r. c. ois epianus. Oppositum videtur Dat. r. vij.
vbi dicitur quod ecclesiam audire contemnit sic tibi sicut
ebnicus r. publicanus. r. ibi glo. sicut hereticus:
sed hereticus sunt extra ecclesiam: ergo r. illi de eccle-
siaz audire continentur per excoicacionem extra eccle-
siam sunt ponendi. Breuiter dicendum est quod iudi-
cium ecclesie est forme deesse iudicio dei. de au-
te multipliciter peccatores puniunt eos ad bonum
trahat. vno modo a comunione fidelium eos separando.
alio modo pena eis reliquitur do. sa suffragijs eccle-
sie r. alijs spualibus bonis eos fruando vt aucu-
lly substractis quibus a malo precipiebatur suam
firmitate cognoscant r. humiles ad deum redeant
a quo per superbiam recesserunt. Et quoniam a vtriusque
ecclesia in excoicacionis diuina iudicia mutat. Inq-

etiam est a comunione fidelium separare vt separet eum
debeat: mutat ecclesiam diuinum iudicium quod per
flagella castigat. Inq. q. autem a suffragijs r. alijs
spualibus separet imitatur ecclesie diuinum iudicium
cum quo pena sibi relinquit vt per humilitatem
seipm cognoscens ad deum redeat. Queritur tunc ad ra-
tiones. Ad primam dicendum est quod maledictio po-
test esse dupliciter. vno modo ita quod in malo quod
irrogat vel dicitur p intentionem fitat: sic maledic-
tio oibus modis est probibita. alio modo quod ma-
ledictio imprecatur ad bonum illius ordinet quod
maledictur r. ista non est probibita sed salutifera.
Ad secundam dicendum est quod diabolus incorporealis
est extra statum meredit: ideo non est susceptibilis
alicuius boni per excoicacionis pena. ad terti-
am dicendum est quod excoicacio est alijs suffragijs
ecclesie suatur triplex incommodu scilicet propter
tria que sunt suffragijs sequuntur valent enim suffra-
gia ad augmentum gra bis qui habet gram: va-
lent ad merendum eis quod non dicitur: valent etiam ad
custodiendum: valent ad defendendum ab bo-
ste r. c. In primitia ecclesia que oportebat per si-
gna bonis ad fidei iurare: spualiter domini
sibi signo manifestabatur: r. excoicatio corpa-
li vexatione a diabolo iniicebat nec est incor-
porealis si ille qui non est deus: hosti datur: quod non
datur ei quasi dandus: sed quasi corrigendus.
Queritur vtrum excoicatus possit excoimunica-
re: videtur quod sic quia ille dicitur quod est excoicatus vel su-
spensus neque ordinem nec iurisdictionem amittit: quod
neque reordinatur cum absoluitur nec ei cura ite-
rum committitur: sed excoicatio non requirit nisi or-
dinem vel iurisdictionem: ergo excoicatus potest ex-
coicare. item magis est officere corpus ipi quod ex-
coicare: sed excoicatus r. suspensus potest officere. l. i.
q. i. dnis declaravit. r. ca. q. c. qui perfectione: r. c.
quodam. de pte. di. iij. c. non in vobis. Et per beatum
Thomam sup. r. iij. di. iij. sen. Ergo possunt excoi-
care. Oppositum arguitur: quia ligatus corpo-
raliter non potest alium ligare: sed vinculum spiri-
tuale est fortius quod corporale: ergo excoimuni-
catus non potest excoicare cum excoicatio sit vinculum
spuale. Solu. Dicendum est fm beati Thomae sup.
r. vij. di. iij. sen. quod iurisdictionis est in com-
paratione ad alium dominum: ideo cum omnis
excoimunicatus a comunione fidelium separet
quilibet excoimunicatus vni iurisdictionis: ideo exco-
municatus excoimunicare non potest: r. eadem ra-
tio est de suspensio r. iurisdictione: si enim sit suspensio
sus ab ordine tamen tunc non potest ea que sunt or-
dinis: sed potest ea que sunt iurisdictionis: r. econ-
uerio. si sit suspensus a iurisdictione r. non ab or-
dine potest ea que sunt ordinis r. non ea que sunt
f. ij

jurisdictionis. Si autem ab utroque tunc neutrum potest per beatum Thome loco pallegato. r. r. q. i. In summa dicitur ab episcopo episcopatus re. c. h. i. textu r in glo. Tunc ad rationes. Ad primam dicendum est quod quis non amittat jurisdictionem: amittit tamen iurisdictum ad scdam dicendum est quod consistere sequitur potestate characteris qui debilis est: ideo homo ex quo character ordinis habet potestatem semper conficere licet non semper ei liceat: secus autem est de excommunicatione que sequitur jurisdictionem que auferri potest et ligari. Queritur utrum pre contradicte adversa excommunicatus possit absolui. So. Dicendum est quod sic per contumacia. dum excommunicatus offert se ad iustitiam de his pro quibus ipsam suam excepit etiam si pars adversa appellationis obstaculum interponeret absolueretur ab ipso tamen excommunicato prius sufficere cautio recepta. Tamen si quis est excommunicatus pro manifesta offensa non absoluit nisi satisfactionem infra de hbo. sig. ca. ex parte. Si autem sit excommunicatus pro iudicio non potest inde eum absolueri sine consensu partis adversae. in. c. excommunicatus. r. q. ii. r. c. ex parte absoluto. Queritur si quis potest absolueri excommunicatus. de isto dubio tractabo in ca. de penitentia: ubi. Si fuit ignarus aut anathema taceat ubi est textus ad hoc. Queritur utrum excommunicatus possit absolui inuit. So. luto. Dicendum est quod sic: sicut excommunicatio fertur in eum inuitum: etiam potest absolui inuitus. Queritur nunquid ille qui est excommunicatus pluribus excommunicationibus potest ab una absolui alia vel alijs remanentibus. So. Dicendum est cum distinctio: quod aut alijs excommunicatus est ab uno iudice aut a pluribus si ab uno: aut una sententia tunc est ligatus: aut pluribus si una tunc per unam absolutionem est absolutus. si pluribus sententis est ligatus. tunc iterum est distinguendum: quia aut una est principalis alie iudicet: sic absolutus a principali absolutus est ab incidentibus aut utraq; est principalis: et sic absolutus ab una non est absolutus ab alia: aut alijs est excommunicatus a diversis iudicibus: tunc aut debent eandem iurisdictionem aut non. Si sicut tunc si unus absolutus vice aliorum absolutus est. Si non habet eandem iurisdictionem: tunc qui absolutus est ab uno non censetur absolutus ab alijs: ut notatur in. c. cum pro causa. extra de sententia. excom. r. c. officij. e. in. c. cum pro causa notatur ulterius quod in absolutione debet exprimi cause propter quas fuerat excommunicatus.

D Sequitur de contumelia ipsorum qui de facili excommunicant. Er excommunicationem esse sic absque membro sit a capite ecclesie. Un alia

remedia omnia deberet adhiberi antequam fieret excommunicatio: sicut membrum infirmo adhibetur primo plura remedia: et si remedia valere non possunt tunc abscinditur ne pars sana corrumperetur. alia est nobilitas corporis a quo per excommunicationem membrum abscinditur. corpus enim illud corpus christi est mystice loquendo. Si enim rex francie haberet infirmitatem in aliquo membro non de facili abscinderetur membrum illud. cum quanta: ergo contumelia est abscindendum membrum a corpore christi. tota enim ecclesia contremescere deberet quando unum membrum debet inde abscindi sicut accidit in corpore humano quando ab eo unum membrum abscinditur vel est abscindendum. tertia consideratio periculi: quod quando aliquis excommunicatur ipse gladio percutitur. sabane traditur sine consilio et auxilio relinquitur: non debet esse modica causa pro qua mater filium percutit gladio. lapsus infernalis exponit et infirmum ad mortem sine consilio relinquit. Quarta consideratio obstinacitatis quod excommunicatio solebat fieri ad hoc ut illi qui excommunicabatur corrigerentur: et ne populus exemplo eorum corrumperetur. bodie enim contrarium accidit: quia qui excommunicatur excommunicationem contemnit et ad deteriosa frenalaxat. Alij etiam corrumperuntur: quia excommunicant eis. unde remedium versum est invenit etiam multoties impetrantur tales excommunicationes ad vindictam et non propter causa correctionis quare rare sunt fiende excommunicationes propter pericula que eminent excommunicanti et excommunicato sicut beatum Augustinum in libro de virtutibus et vitijs.

Sequitur de modo vitandi peccata et vincendi tentationes.

Riplex est hostis bomis demon caro mundus Demo agit tumidum mundus cupidum caro sedum Non faueas istis ut sis a crimine mundus

Cur contemneris caueas ne despiciaris
Mundum spredovices carne repmedo
Prosternes sabanam servando fides bene sanam
Letat die astute ne cures vivere iuste
Et male delinqs: et non peccata relinquant
Cur te prudet serva meditatio frequet
Dd danatus eris si mortali moreris
At mala divites aliqd fac oia vites

Nunc age nunc ora lege nunc vaga nula sit siora
Obsta principijs quod tunc cito vicis hostis
Qui nimis crevit tentatio raro qescit
Cerne deum qui te semper speculat ubiq;
Qui malavit celat sed punit et tpa fuelat
Nil est tam tectum quin sit quicquid repertum
Postea profusus reus est et sepe retrusus
Inspice quanta bona dominus tribuit tibi dona
Precipue morte christi bene respice fortes
Ne sis ingratus sibi committendo reatus
Cum male delinqs iterum christum crucifigis
Inspice sanctorum necnon exempla eorum
Bona pro merito iustis mala datur iniquis
Inspicias aiam sic christi morte redempta
At tibi omnia cur crimine destruis ipaz
Prospice fetore culpe penam pudore
Longa datur pena: sed delectatio curta
Cerne quot et quanta peccata dat tibi dana
Nulla queunt tamen te ledere crimina quantum
Cerne diem mortis que pulsat ad ostia fortis
Quod quanti subito moriunt sepe memeto
Scis quod obibis bono nescit ubi quod quoniam
Pensa iudicium quo nihil remanebit iustus
Cerne graves penas baratri fortesq;
catbenas
Cerne domum celi ne perdas turbine tell
Sacre scripture studium quod fit tibi cure
Sic mala vitabis mentes tuas faciabis
Sctos sectare pravaos noli sociare
Sensus fricare satagas carneq; dore
Cim sumedo sis sobrius et comedendo
Et loca pmptra mal fuge ne sis pncipal
Na loc errare pmpri facit et fatuare
Idec bene servando christi cum matre rogado
Criminavitab hostesq; tuos supabis
Nemo tamen credat quod eum tentatio ledat
Si non consentit aio quod tunc bene sentit
Debilis est hostis quod nullum ni velit vrit
Non est peccatum nisi sit pro velle patratum
Velle neq; cogi quis dat ad mala pungi
No excusatur ideo quis cum superatur
Ergo tui velle cōpescas crimina pelle
Ut careas pena letaris in ede serena
Te bene conante domino simul auxiliante.

A Riplex est hostis. unde Facetus. Nocte dieq; tuis tria sunt berentia costis. Immundus mundus furiosa caro: ferus hostis. Dec ac quicquid eis appendet odire teneris. Tentatio enim bona est dum tamen non vincat. in pbemio Apocalipsis. Prepara aiam tuam ad tentationem. Tentatio namq; est vita hominis super terram. Contra mundum. i. Joban. ij. Nolite diligere mundum: neq; ea que in mundo sunt. Si quis enim diligit mundum non est caritas patris in illo. De enim quod est in mundo aut est concupiscencia carnis aut concupiscencia oculorum aut supbia vite. Ideo nolite commorari in seculo: sed reformamini in novitate sensus vestri ut probetis quod sit voluntas dei bona. ad Roma. xij. unde. Bernar. de cotempn mundi. Vox divina sonat quod nemo spem sibi ponat. In rebus mundi que cam dant pereundi Si quis amat christum mundum non diligit istum. contra carnem ad Romanos. viij. Si finem carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Qui enim seminat sua de carne metet corruptio. ad Gala. v. vij. Ber. de contempn mundi. Tu quocq; frater ita carnis contagia vita. Et placeas spiritu mundo dum vivis in isto. Contra demonem habet prima Petri. v. Vigilate quod adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem devoret. et sequitur remedium. Qui resistit fortis infide: ergo certa bonum certamen fidei apprehendete vitam i qua vocat es. prima ad Thimo. v. Et mala devites Semper aliquid facito boni: ut diabolus te inveniat occupatum. Nam sensus et cogitatio prout sunt ad malum. Hierony. et Ben. vij. Sensus et cogitatio cordis in malum prout sunt ab adolescentia sua. Nunc age. r. ad Thessalo. v. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite: dec enim est voluntas dei. et ad Colocenses. iij. Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione. r. Da tbei. xvi. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Principijs obsta sero medicina paratur r. Tentio enim inchoatur pro suggestio: ideo obsta et resiste vite principio ne progrediat in delectationem. et deiceps i consensu quonia modica scintilla in materia combustibili si non prohibeatur magnam infert incendium: ideo principijs obsta se re medicina parat. Nam mala per longas conualluere moras. Duidius. Inspice sanctorum r. Exeplu do vobis ut queadmodum ego feci ita et vos faciatis hoc est bonum r. Joban. xij. Quia sicut iustis omnia dant ita impijs supplicia. r. Matb. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum quo ad primam partem. quo ad scdam. Disce dite a me maledicti in ignem eternum. Cerne de

jurisdictionis. Si autem ab utroque tunc neutrum potest per beatum Thome loco pallegato. r. xi. q. i. In summa dicitur ab episcopo. q. episcopatui re. c. q. i. textu r. in glo. Tunc ad rationes. Ad primam dicendum est quod quibus non amittat jurisdictionem: amittit tamen iuris iurisdictionem. ad secundam dicendum est quod consuetudo sequitur potestate characteris qui debilis est: ideo homo ex quo character ordinis habet potestatem semper conficitur licet non semper ei licet: secus autem est de excommunicatione que sequitur jurisdictionem que auferri potest et ligari. Queritur utrum pre contradictione adversa excommunicatus possit absolvi. So. Dicendum est quod sic per contumacia. dum excommunicatus offert se ad iustitiam de bis pro quibus ipsam suam excepit etiam si pars adversa appellationis obstaculum interponeret absolueretur ab ipso tamen excommunicato prius sufficere cautione recepta. Tamen si quis est excommunicatus pro manifesta offensa non absoluit nisi satisfactiones infra de hbo. sig. ca. ex parte. Si autem sit excommunicatus pro iudicio non potest inde eum absolvere sine consensu partis adversae. in. c. excommunicatus. r. q. iij. r. c. ex parte absoluto. Queritur si quis potest absolvi excommunicatus. de isto dubio tractabo in ca. de penitentia: ubi. Si fuit ignarus aut amens tunc tacens ubi est textus ad hoc. Queritur utrum excommunicatus possit absolvi inuitus. Solutio. Dicendum est quod sic: sicut excommunicatio fertur in eum inuitus: ita etiam potest absolvi inuitus. Queritur nunquam ille qui est excommunicatus pluribus excommunicationibus potest ab una absolvi alia vel alijs remanentibus. So. Dicendum est cum diffinitione: quod aut alijs excommunicatus est ab uno iudice: aut a pluribus si ab uno: aut una sententia tunc est ligatus: aut pluribus si una tunc per unam absolutionem est absolutus. si pluribus sententias est ligatus. tunc iterum est diffinguendum: quia aut una est principalis alie incidentes: sic absolutus a principali absolutus est ab incidentibus aut utraque est principalis: sic absolutus ab una non est absolutus ab alia: aut alijs est excommunicatus a diversis iudicibus: tunc aut habent eandem jurisdictionem aut non. Si sicut tunc si unus absolutus vice aliorum absolutus est. Si non habet eandem jurisdictionem: tunc qui absolutus est ab uno non censetur absolutus ab alijs: ut notatur in. c. cum pro causa. extra de sententia. excom. r. c. officij. e. in. c. cum pro causa notatur ulterius quod in absolutione debet exprimi cause propter quas fuerat excommunicatus.

D Sequitur de contumelia ipsorum qui de facili excommunicant. Et excommunicationem enim sic absque membrum sit a capite ecclesie. Ut alia

remedia omnia deberet adhiberi antequam fieret excommunicatio: sicut membrum infirmo adhibetur primo plura remedia: si remedia valere non possunt tunc abscinditur ne pars sana corrumpatur. alia est nobilitas corporis a quo per excommunicationem membrum abscinditur. corpus enim illud corpus christi est mystice loquendo. Si enim rex francie haberet infirmitatem in aliquo membro non de facili abscinderetur membrum illud. cum quantaliter ergo contumelia est abscindendum membrum a corpore christi. tota enim ecclesia contremescere deberet quando unum membrum debet inde abscindi sicut accidit in corpore humano quando ab eo unum membrum abscinditur vel est abscindendum. tertia consideratio periculi: quod quando aliquis excommunicatur ipse gladio percutitur. sicut dicitur in corpore humano quando ab eo unum membrum abscinditur vel est abscindendum. tertia consideratio periculi: quod quando aliquis excommunicatur ipse gladio percutitur. sicut dicitur in corpore humano quando ab eo unum membrum abscinditur vel est abscindendum. quarta consideratio obstinacitatis: haec excommunicatio solebat fieri ad hoc ut illi qui excommunicabatur corrigerentur: et ne populus exemplo eorum corrumpatur. bodie enim contrarium accidit: quia qui excommunicatur excommunicationem contemnit et ad deteriores frenas lapat. Alij etiam corrumpuntur: quia excommunicati cant eis. unde remedium verum est invenire: etiam multoties impetrantur tales excommunicationes ad vindictam: et non proprie causa correctio nis quare rare sunt fiende excommunicationes propter pericula que eminent excommunicanti et excommunicato sicut beatus Augustinus in libro de virtutibus et vitijs.

Sequitur de modo vitandi peccata et vincendi tentationes.

A Riplex est hostis hominis demon caro mundus. Demo agit tumidum mundus cupidum caro fedum. Non faueas istis ut sis a crimine mundus.

Cur contemneris caueas ne despicias. Mundum spiritus dicitur carnis remedium. Prosterne satanam seruando fides bene sanam. Letat hic astute ne cures vivere iuste. Et male delinquit: et non peccata relinquit. Cur te prudenter serua meditatio frequenter. Ad danatus eris si mortali morteris. Ut mala diuites aliqd fac oia vites.

Nunc age nunc ora lege nunc vaga nulla sit fiora. Obsta principijs quod tunc cito vici hostis. Qui nimis crescit tentatio raro quiescit. Cerne deum qui te semper speculat ubique. Qui malavit celat sed punit et tunc svelat. Nil est tam tectum quin sit quibus repertum. Postea confusus reus est et sepe retrusus. Inspice quanta bona dominus tribuit tibi dona. Preceptue morte christi bene respice fortiter. Ne sis ingratus sibi committendo reatus. Cum male delinquit iterum christum crucifigis. Inspice sanctorum necnon exempla eorum. Bona pro merito iustis mala dantur iniquis. Inspicias animam sic christi morte redemptam. At tibi promissa cur crimine destruis ipsam. Prospice fetore culpe penamque pudore. Longa datur pena: sed delectatio curta. Cerne quot et quanta peccata dant tibi dona. Nulla queunt tamen te ledere crimina quantum. Cerne diem mortis que pulsat ad ostia fortis. Ad quantum subito moriunt sepe memeto. Scis quod obibis bono nescit ubi quod quod. Pensa iudicium quo nil remanebit ultum. Cerne graues penas baratri fortiterque catenas. Cerne domum celi ne perdas turbine telli. Sacre scripture studium quod sit tibi cura. Sic mala vitabis metemque tuam faciabis. Scotos sectare prauos noli sociare. Sensus frangere satagas carnesque odare. Cui sumedo sis sobrius et comedendo. Et loca prompta malis fuge ne sis pernicialis. Na locum errare promptum facit et fatuare. Nec bene seruando christum cum matre rogando. Crimina vitas hostesque tuos superabis. Nemo tamen credat quod eum tentatio ledat. Si non consentit animo quod tunc bene sentit. Debilis est hostis quod nullum nisi velit vrit. Non est peccatum nisi sit pro velle patratum. Velle nequit cogi quod quis quod ad mala pergit. Non excusatur ideo quis cum superatur. Ergo tuum velle contempnas crimina pelle. Ut careas pena leteris in ede serena. Te bene conante domino simul auxiliante.

A Riplex est hostis. unde Facetus. Nocte dieque tuis tria sunt berentia costis. Immundus mundus furiosus caro: serus hostis. Decet autem quod eis appendet odire teneris. Tentatio enim bona est dum tamen non vincat. in premissio Apocalypsis. Prepara animam tuam ad tentationem. Tentatio namque est vita hominis super terram. Contra mundum. Joban. ij. Nolite diligere mundum: neque ea que in mundo sunt. Si quis enim diligit mundum non est caritas patris in illo. De enim quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. Ideo nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri ut probetis quod sit voluntas dei bona. ad Roma. xij. vnde. Bernar. de contemptu mundi. Hoc divina sonat quod nemo spem sibi ponat. In rebus mundi que cum dant peruenit. Si quis amat christum mundum non diligit illum. contra carnem ad Romanos. viij. Si enim carnem videritis mortemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis vivetis. Qui enim seminat sua de carne metet et corruptionem. ad Gala. v. vij. Bernar. de contemptu mundi. Tu quoque frater ita carnis contagia vitas. Ut placeas pro mundo dum vinit in isto. Contra demonem habet prima Petri. v. Vigilate quod aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. et sequitur remedium. Qui resistite fortiter infide: ergo certa bonum certamen fidei appendet de vita i qua vocat es. prima ad Thimo. v. Ut mala deuities. Semper aliquid facito boni: ut diabolus te inueniat occupatum. Nam sensus et cogitatio prouit sunt ad malum. Hierony. et Bern. viij. Sensus et cogitatio cordis in malum prouit sunt ab adolescentia sua. Nunc age. r. ad Thessalo. v. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite: bec enim est voluntas dei. et ad Colocenses. iij. Orationem instate vigilantes in ea in gratiarum actione. r. Da tibi. rvi. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Principijs obsta sero medicina paratur. Tentio enim inchoatur pro suggestione: ideo obsta et resiste huic principio ne progrediat in delectationem. et deiceps i consensu quoniam modica scintilla in materia combustibili si non prohibeatur magnam infert incendium: ideo principijs obsta se re medicina parat. Nam mala per longas conualuere moras. Ouidius. Inspice sanctorum r. Erre plura do vobis ut quemadmodum ego feci ita et vos faciatis hoc est bonum r. Joban. r. q. Quia sicut iustis promissa dant ita impijs supplicia. r. Datb. r. v. Venite benedicti patris mei percipite regnum quo ad primam partem. quo ad secundam. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Cerne de

jurisdictionis. Si autem ab utroque tunc neutrum potest per beati Thome loco pallegato. r. xi. q. i. In summa dicitur ab episcopo episcopatus re. c. h. i. tunc r. in glo. Tunc ad rationes. Ad primam dicendum est quod quis non amittat jurisdictionem: amittit tamen iurisdictum. ad secundam dicendum est quod consuetudo sequitur potestate characteris qui debilis est: ideo homo ex quo character ordinis habet potestatem semper conficitur licet non semper ei liceat: secus autem est de excommunicatione que sequitur jurisdictionem que auferri potest et ligari. Queritur utrum pre contradictione adversa excommunicatus possit absolvi. So. Dicendum est quod sic per consuetudinem. dum excommunicatus offert se ad iustitiam de his pro quibus ipsam suam excepit etiam si pars adversa appellationis obstaculum interponeret absolveretur ab ipso tamen excommunicatus sufficeret cautione recepta. Tamen si quis est excommunicatus pro manifesta offensa non absolvi nisi satisfactiones infra de p. bo. sig. ca. ex parte. Si autem sit excommunicatus pro indicato non potest inde enim absolvi sine condicione preter adversa. in. c. excommunicatus. r. q. ii. r. c. et parte absoluto. Queritur si quis potest absolvi excommunicatus. de isto dubio tractabo in ca. de penitentia: ibi. Si fuit ignarus aut anathema taceat ubi est textus ad hoc. Queritur utrum excommunicatus possit absolvi inuitus. Solutio. Dicendum est quod sic: sicut excommunicatio fertur in eum inuitus: ita etiam potest absolvi inuitus. Queritur nunquam ille qui est excommunicatus pluribus excommunicationibus potest ab una absolvi alia vel alijs remanentibus. So. Dicendum est cum distinctio: quia aut alijs excommunicatus est ab uno iudice: aut a pluribus si ab uno: aut una sententia tunc est ligatus: aut pluribus si una tunc per unam absolutionem est absolutus. si pluribus sententijs est ligatus. tunc iterum est distinguendum: quia aut una est principalis alie incidentes: sic absolutus a principali absolutus est ab incidentibus aut utraque est principalis: sic absolutus ab una non est absolutus ab alia: aut alijs est excommunicatus a diversis iudicibus: tunc aut habent eandem jurisdictionem aut non. Si sicut tunc si unus absoluit vice aliorum absolutus est. Si non habet eandem jurisdictionem: tunc qui absolutus est ab uno non censetur absolutus ab alijs: ut notatur in. c. cum pro causa. extra de sententia. excom. r. c. officij. e. in. c. cum pro causa notatur ulterius quod in absolutione debet exprimi cause propter quas fuerat excommunicatus.

D Sequitur de contumelia ipsorum qui de facili excommunicant. Et excommunicationem esse sit abscessio membri sit a capite ecclesie. Ubi alia

remedia omnia deberet adhiberi antequam fieret excommunicatio: sicut membro infirmo adhibentur primo plura remedia: et si remedia valere non possunt tunc absconditur ne pars sana corrumpatur. alia est nobilitas corporis a quo per excommunicationem membrum absconditur. corpus enim illud corpus christi est mystice loquendo. Si enim rex francie haberet infirmitatem in aliquo membro non de facili absconderetur membrum illud. cum quanta ergo contumelia est abscondendum membrum a corpore christi. tota enim ecclesia contremescere deberet quando unum membrum debet inde abscondi sicut accidit in corpore humana quando ab eo unum membrum absconditur vel est abscondendum. tertia consideratio periculi: quia quando aliquis excommunicatur ipse gladio percussitur. satane traditur sine consilio et auxilio relinquitur: non debet esse modica causa pro qua mater filium percussit gladio. lupis infernalibus exponit et infirmum ad mortem sine consilio relinquit. Quarta consideratio obstinacitatis: quia excommunicatio solebat fieri ad hoc ut illi qui excommunicabatur corrigerentur: et ne populus exemplo eorum corrumpatur. bodie enim contrarium accidit: quia qui excommunicatur excommunicationem contemnit et ad deteriores frenas laxat. Alij etiam corrumpuntur: quia excommunicant eis. unde remedium verum est invenire etiam multoties impetrantur tales excommunicationes ad vindictam et non proprie causa correctio nis quare rare sunt fiende excommunicationes propter pericula que eminent excommunicanti et excommunicato fuit beatus Augustinus in libro de virtutibus et vitijs.

Sequitur de modo vitandi peccata et vincendi tentationes.

A Riplex est hostis hominis demon caro mundi. Demo agit tumidum mundus cupidum caro sedum. Non faueas istis ut sis

a crimine mundus. Cur contemneris caueas ne despiciaris. Mundum spernere vices carne repemere. Prosterne satanam seruando fidei bene sanam. Letat hic astute ne cures vivere iuste. Et male delinqs: et non peccata relinquant. Cur te prudet serua meditando frequenter. Ad danatus eris si mortali moderis. Et mala diuites aliqd fac oclia vites.

Nunc age nunc ora lege nunc vaga nulla sit fiora. Obsta principijs quia tunc cito vicis hostis. Qui nimis crescit tentatio raro quiescit. Cerne demum qui te semper speculat ubique. Qui malavit celat se prout et tunc ruelat. Nil est tam tectum quin sit quibus repertum. Postea confusus reus est et sepe retrusus. Inspice quanta bona dominus tribuit tibi dona. Precipue morte christi bene respice fortes. Ne sis ingratus sibi committendo reatus. Cum male delinqs iterum christum crucifigis. Inspice sanctorum necnon exempla eorum. Bona pro merito iustis mala dantur iniquis. Inspicias animam sic christi morte redemptam. Et tibi commissa cur crimine destruis ipsam. Prospice fetore culpe penam pudore. Longa datur pena: sed delectatio curta. Cerne quot et quanta peccata dant tibi dona. Nulla queunt tamen te ledere crimina quantum. Cerne diem mortis que pulsat ad ostia fortis. Ad quanti subito moriunt sepe memeto. Scis quod obibis bene nescis ubi quod quoniam. Pensa iudicium quo nil remanebit iultus. Cerne graues penas baratri fortesque catenas. Cerne domum celi ne perdas turbine tellis. Sacre scripture studium quod sit tibi cura. Sic mala vitabis metesque tuas faciabis. Sanctos sectare prauos noli sociare. Sensus frangere satagas carnesque dare. Unum sumedo sis sobrius et comedendo. Et loca prompta malis fuge ne sis pernicialis. Nam locum errare promptum facit et fatuare. Nec bene seruando christum cum matre rogando. Crimina vitas hostesque tuos superabis. Nemo tamen credat quod eum tentatio ledat. Si non consentit animo quia tunc bene sentit. Debilis est hostis quia nullum in velis vrit. Non est peccatum nisi sit pro velle patratum. Velle nequit cogi quoniam quod ad mala pugni. Non excusatur ideo quis cui superatur. Ergo tuum velle contempnas crimina pelle. Ut careas pena leteris in eade serena. Te bene conante domino simul auxiliante.

A Riplex est hostis. unde Facetus. Nocte dieque tuis tria sunt berentia costis. Immundus mundus furiosa caro: ferus hostis. Decet quicquid eis appendet odire teneris. Tentatio enim bona est dum tamen non vincat. in prehemio Apocalypsis. Prepara animam tuam ad tentationem. Tentatio namque est vita hominis super terram. Contra mundum. Joban. ij. Nolite diligere mundum: neque ea que in mundo sunt. Si quis enim diligit mundum non est caritas patris in illo. De enim quod est in mundo aut est concupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut supbia vite. Ideo nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vestri ut probetis que sit voluntas dei bona. ad Romanos. xij. vnde. Bernardus de contemptu mundi. Non diuina sonat quod nemo spem sibi ponat. In rebus mundi que cum dant pereundum. Si quis amat christum mundum non diligit istum. contra carnem ad Romanos. viij. Si enim carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis. Qui enim seminat sua de carne meret: corruptum. ad Galatas. v. Ber. de contemptu mundi. Tu quoque frater ita carnis contagia vita. Et placeas tempore mundo dum uiuis in isto. Contra demonem habet prima Petri. v. Vigilate quia aduersarius uester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. et sequitur remedium. Cui resistite fortes infidei: ergo certa bonum certamen fidei apprehendite de vita in qua vocati estis. prima ad Thimotheum. v. Et mala dentibus. Semper aliquid factio boni: ut diabolus te inueniat occupatum. Nam sensus et cogitatio prompti sunt ad malum. Hierony. et Bern. viij. Sensus et cogitatio cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Nunc age. r. ad Thimotheum. v. Sine intermissione orate in omnibus gratias agite: bec enim est voluntas dei. et ad Colocenses. iij. Oracioni instate vigilantes in ea in gratiarum actio. r. Dauid. rvi. Vigilate et orate ne intreritis in tentationem. Principijs obsta sero medicina paratur. Tentio enim inchoatur pro suggestione: ideo obsta et resiste huic principio ne progrediat in delectationem. et deiceps in consensu quoniam modica scintilla in materia combustibili si non prohibeatur magnam inferi incendium: ideo principijs obsta se re medicina parat. Nam mala per longas conuoluerunt moras. Ouidius. Inspice sanctorum r. Erre pluri do vobis ut quemadmodum ego feci ita et vos faciatis hoc est bonum r. Joban. riiij. Quia sicut iustis premia dant ita impijs supplicia. et Marb. rrv. Venite benedicti patri mei percipite regnum quo ad primam partem. quo ad secundam. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Cerne de

um et. Oculis mentis tue: serua mandata eius sicut Joba. ij. Quia te cernit vltis. Eccl. xxxij. Opera omnis carnis coram illo nec est quicquam absconditum ab oculis eius. Qui mala et. Nauis. iij. Renelabo pudentia tua. id est peccata: quia quando homo regit deus detegit: sequitur punit: quia nullum malum impunitum nec bonum irremuneratum. Inspice quanta bona et. Gratuita naturalis reposita et. Tu Apo. sicut ad Corinthios. iij. Quid habes quod non accepisti: quasi dicat uibil. vii. Bre. O magna ignominia homini eo quod creature irrationales magis obediunt deo quam deus non tot contumelias beneficentia sicut homini. Non enim creauit eas ad ymaginem et similitudinem suam: nec redemit eas sanguine suo et. Pro redemptione autem humani generis carnes assumpsit humanas: infinita passus est opprobria mortem subiit temporalem tam acerba cuius passioni omnes diuites mundi passiones non valent comparari. Trenzoum. i. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor similis sicut dolor meus. Audite obsecro vniuersi populi et videte dolorem meum eodem. Non est species ei neque decorem vidimus eius et non erat aspectus. Esai. liij. Ergo hoc sentite in vobis quod et in Christo Iesu qui humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. ad Philippen. ij. Vere enim languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit. Ipse enim est vulneratus propter iniquitates nostras. Esai. liij. Proprio enim filio non percussit: sed pro nobis omnibus tradidit illum. ad Roma. viij. Inspicias animam ad Romanos. iij. Iustificati gratia gratia ipsius per redemptionem que est in Christo Iesu. vnde David. Exulta dum labia mea cum cantauero tibi et anima mea quam redemisti. Vnde magister in tertio libro sententiarum: quia in homine tota natura humana corrupta erat totam assumpsit. id est animam et carnem ut totam curaret. ergo cum anima sit tibi commissa cur crimine maculas ipsam. Creata est enim ad dei imaginem et similitudinem. Beati. p. io. Post lapsum redempta peccato magno quia sanguine preciosissimo saluatoris nostri. sicut in ad Corinthios. vi. Empti enim estis precio magno glorificate et portate deum in corpore vestro sed per peccatum deturpatur imago trinitatis Trenzoum. iij. Denigrata est super carbones facies eorum: et non sunt cogniti in plateis. Ergo non est talis anima qualem eam creauit deus. Per magistrum i. ij. sententiarum. Imago dicitur tripliciter. equalitas et sic filii dei est imago patris mutationis: et sic homo interior est imago dei. Representationis: et sic mundus dicitur ymago dei sicut melius speculum seu vestigiū nota. No-

ta quod differentia est inter librum vite specularem et exemplar. quia exempla est respectu rerum exteriorum. liber vite respectu rerum interiorum. Item libri vite sunt due pagine. vna est pietatis et alia iusticie a qua quis potest deleri. Prospice fetores culpe penamque pudorem et. quia ut dicit Augustinus. Anima deo coniuncta per charitatem ei redolet sicut odor balsami. ergo disuncta per peccatum mortale feret eodem. Et si in suo peccato diem clauerit vltimum pena punietur eterna quia quousque peccatum fuerit transitorium tamen pena est eterna pluribus rationibus. Prima ratio est quia peccando peremit bonum quod poterat esse eternum. Secunda quia materia ignis infernalis est eterna. scilicet culpa ideo et pena: quia si ante dedecore culpe non potest fieri remissio pene. Tertia ratio quia peccator peccavit contra eum qui est infinitus: ergo pena debet esse infinita: duratione non acerbitate. Quarta quia peccata mortaliter sine sue dilectionis in eo in quod mortaliter peccat ponit ut etiam deum pro illo contemnat: et ex illo actu voluntatis quo peccatum mortale eligit sempiternum peccato adberet: et ideo in suo eterno peccat: et per consequens pena eterna est dignus sicut in ma. et gre. et tbo. et. vnde Bernardus. de contemptu mundi. Et fit si anima furas illos sine fine perures. Nescia finiri semper videtur oziri. ideo dicebat Hieronymus. momentaneum est quod delectat eternum quod cruciat. Et beatus Paulus secunda ad Corinthios. iij. Illud enim quod in presenti est momentaneum et leue tribulationis nostre supra modum in sublimitate eterne glorie pondus operatur in nobis. Et hoc enim est maximum pudor cum peccatum quod per penitentiam poterat deleri cunctis manifestabitur populis. Naum. iij. O sceleratus generis nuditate tuam et regnis ignominiam tuam. Terne quot et quanta. vide superius vbi tractatur de peccatis in generali. Terne diem mortis et. Nihil est certius mortale nihil vero incertius boia mortis. vnde ad hebreos. ix. Statutum est hominibus semel mori. vnde Bernardus. Nullum tam fortis cui parcat vincula mortis. Per nullam sortem potereris depellere mortem. Tu dominus quod principibus communis habes. Mors inuenies rapit atque senes nulli misere. Ido dicebat Latbo. Quocumque ingrediens sequitur mors corporis umbra. Umbra enim transitus est tempus nostrum et non est reuersio finis nostri. Sap. ij. Semper enim mors furat dies nostros: ideo cauendum est summe ne subito subuertat nostram arborē et proccipit morti subitanea queramus tempus penitentiae et inuenire non possumus. Scis quod obliuiscere. Tertium est enim omni homini quod debet mori. sed nescit vbi quando nec quomodo. Ecclesia. ij. Nescit ho-

mo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo: et aues capiuntur laqueo sic capiuntur homines tempore malo: ideo dicebat Bernardus. Vita breuis velut umbra leuis sic ambulatur. Sic vadit subitocum cadit dum stare putatur. Dies domini ei sicut fur in nocte veniet cum enim dixerint homines pax et securitas est tunc repentinus eis superueniet interitus: ad Thessalonicenses. v. Ergo esto te parati: quia quia bona nescitis filius hominis venturus est. Dat. xxiij. Pena iudicium et. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi ut referat vniuersis propriis corporis pur gestit sine bonum sine malum. ij. ad Corinthios. v. et prima ad Corinthios. ij. Vniuersisque proprias mercedem capiet sicut labor eius. In illo discreto iudicio fiet retributio vniuersis quae opera sua. Esai. xxxv. Ecce dominus vester vltione adducet retributionem nullus eum dolet capere introibit ad conspectum domini maiestatis: donec totaliter peccata scoria in purgatorio purgetur: hoc intelligit de mediocriter malis: quia valde mali eternaliter cruciabitur in inferno ut dicam latius in fine libri vbi est textus de hoc et. Sacre scripture et. homo enim qui vult terrena vitare debet frequenter vacare sacre scripture. secunda ad Thimotheum. ij. Sacras litteras nosti que possunt te instruere ad salutem. Omnis scriptura diminuitur inspirata vtilis est ad docendum arguendum ad corripiendum iustificandam ut perfectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. eodem capitulo. Nam sacre scripture sunt ad nostram instructionem ad Romanos. xv. Quocumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam et consolationem scripture vobis spiritus habemus et. vnde Bernardus Iudice scriptura poteris cognoscere plura. Vita queret iter sacra lectio mentis. Sacros sectare et. vnde David. Tu sancto factus eris: et cum viro innocente innocens eris. et cum electo electus eris. et cum peruerso peruerteris. vnde puerbiorum. i. Fili si te laetauerit peccatores ne accedat eis si dixerint tibi veni nobiscum ne ambules cum eis. vnde Latbo Lum bonis ambula. Illis iungeris quorum tu facta sequeris. sensus tuos frena. vnde Augustinus. Continendus est animus a voluptate oculorum a voluptate aurium: a voluptate odoratus a voluptate gustus: et a voluptate tactus. quia mors intrat per istas fenestras. Diere. ix. Peccatum enim mortale generat mortem eternam. Jacobi. i. et ad Roma. vi. Itē satage carnem tuam domare abstinentia. vnde puerbiorum. xxxv. Lum defecerim linguam extinguetur ignis. et Apo. ad Gala. v. Spiritus ambulare desideris carnis non possidetis. vnde Bernardus. Spiritus inde perit dum corpus dulcetur. Et dum vespas caro spiritus altentur. De ioco

et alio quodstant occasione peccandi loquitur saluator noster. Dat. xvij. c. Si scandalifer te oculi tui erue eum et. i. caue ea quod dant occasionem peccandi sicut glo. et. Dec beue seruando. i. quod dicta sunt spiritum cum matre. i. gloriosissima virgine maria rogado crimina vitabis. vnde Isidorus. Hoc est remedium eius quod vitioz temperamentis est natum quoties quilibet tangit vitioz toties ad orationem se subdat: quia frequens orationem impugnationem extinguit. Oportet enim liberari ab inimicis. Baruch. iij. Clamate ad dominum et eripiet vos de manu principum et. Act. xij. de beato Petro quod erat vinctus carceris. vnde Bernus. Ergo fide pura te spiritus subdere cura. Auxilio cuius fugies mala temporis tui? et. Nemo tamen credat et. sicut bona. Tentatio bona est: quia ordiatur in probationem et persequens in augmentationem glorie dum tamen tentat resistat. Exerplum de Job et de pluribus sanctis. vnde Jaco. i. Beatus quod suffert tentationes quam cum probatus fuerit bonus accipiet coronam vite quam repromisit deus diligentibus se. Pro quo est notandum quod tentatio quod est a deo sicut bona est: quod est a carne non est appetenda: quod est a diabolo perfectis. i. charitate seruicibus appetenda est: sicut fragilibus non est appetenda ne vincat sicut bona. Debilis est hostis et. Super hoc sunt opinioniones. dicitur ei alii qui quod diabolus superat ab vno boie resistendo sue tentationi apostoli de illo vitio non potest quod tentare: sicut alius diabolus bene potest de illo vitio tentare. Alii doctores tenent quod sicut diabolus fuerit superat nullus alioz potest illum boiem de illo vitio quo ille diabolus fuit superat amplius tentare. Alii tenent quod licet vni diabolus fuerit superat ab vno boie de vno vitio: quod non possit deinceps tentare de alio vitio quo fuit superatus. potest tamen eundem boiem de illo vitio tentare. hoc narrat Albertus in suo compendio theologie. ergo debilis est hostis: quia non potest cogere voluntatem bois ad consentendum sue tentationi nisi ipsa velit. Ipsa enim voluntas est libera quia nullo alio valet cogi nisi ab ipsa deo. angelus bene potest incendere affectum mouendo excitando et adiuuando: sed non aliquid efficiendo in ipsa anima: quia non potest eius intentionem quo vult conuertere: ergo non excusatur homo cum superatur. Ad hoc Bernardus in definitionibus ecclesiasticorum dogmatum illabi anime illi soli possibile est quod creatur eam qui natura subsistens in corporea capabilis est sine facture. Quod queritur vtrum demones rimentur secreta cordium. Solutio per Augustinum. Internas cogitationes nostras diabolus nescire certum est: nec obstat illud eiusdem Augustinus dicit quod mali angeli cogitationes hominum norunt alias que predicant non predicant: quia ibi Augustinus loquitur de cogitatione conies

cturali: nō certe scientie s̄m Bona. & Bēda. super illū locū Act. apostolor. Act. v. vbi Petrus ait amantē. Tur tētavit satanas cor tuum dicit mentē hominis iuxta substantiam nihil implere potest nisi creatrix trinitas: q̄ tātūmō s̄z operationem & volūtatis instinctum anima de his que sunt creata impletur. Impletvero satba. cor hominis large loquendo fraudulenta: deceptioe aiām in affectum malicie trabēs per cogitationes & incertitudines &c. viij. di. i. sen. ergo cū voluntas hoīs nō possit cogi ad malū nisi velit quīs possit pungi. i. excitari & p̄ctm nō sit nisi voluntas p̄sentiar videt q̄ nō sit loc⁹ excitationis si q̄s peccet. hoc dicit auctor noster i lictera sua. Ergo tuum velle p̄pelas declinando a malo & vitare bonū facere. iuxta dictum ps. Declina a malo & fac bonū vt careas pena & leteris cum elect⁹ dei i ede serena. hoc est i paradiso diuino s̄z precedere auxilio: q̄ sine ip̄o factum ē nihil. Job. i. & eo. xv. Sine me nihil potestis facere: iō notat̄ d̄r d̄no simul auxiliare: q̄ sine ei⁹ auxilio nullus p̄t mereri. Bernar. Virtutum mun⁹ prestare p̄t deus v̄. Nā cū mutat mala mens deus hoc opatur. vnde apost. i. ad Corin. xv. Etia dei sum id q̄d sum & gratia ei⁹ in me vacua nō fuit. & eodē. iij. Fiducia habem⁹ per sp̄m ad deum: nō q̄ sufficiens simus cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis sed sufficiens nostra ex deo est. Notanter dicitur te bene cogitante: q̄a gr̄a est quedā forma. Et forma loquēdo naturaliter nō introducitur in quālibet materia: sed in materiam dispositam sic loquēdo similitudinarie anima se habet in infusioe gratie ad modū materię: & ip̄e deus vero sicut mōēs & efficiēs. Unde in tali infusione requiritur ex parte hominis motus li. ar. ad dispositionem ad gratie infusione et contritio. i. discessus a peccō ad dispositionem et ad culpe expulsionem quib⁹ prenotatis introducitur forma: scilicet gratia. De illa materia tractabo ad longum in capitulo de penitentiā. Nota circa precedente textum de tētatione & modo tentandi q̄ sicut serpens suggestit mulier delectata est & vir comedit. sic i nobis s̄m Grego. Diabolus gerit serpentis officium. sensualitatis gerit officium mulieristratio tenet locum viri per p̄sensum. vel aliter s̄m Augusti. Suggestio serpentis est primus mot⁹ ex fomite comestio mulieris delectatio est cogitationis per inferiorē partē rationis. Sed comestio viri est p̄sensus superioris ptis rationis. p̄ bec tria. i. suggestioe delectationē & cōsensum homo in tētationē deijcit: q̄ tētatio per suggestionē inchoatur: per delectationē progreditur: per cōsensum consummat. Sunt autē alia

tria per que quis in tētatione detinet. s. opus prauum: consuetudo: & desperatio. Item est iciedum q̄ tētatio est triplex. prima est a diabolo p̄ modum suggestionis vel per modū afflictionis secunda est a mundo q̄ voluptate vel vanitate allicit vel p̄secutione frangit. Tertia est carnis que p̄ sensualitatem & fomite ad p̄ctm impellit: quibus etiā ratio p̄sentis perficit peccatū due sp̄s. prime tētationis. s. diaboli & mūdi sunt extra nos: nō habent peccatū. vñ Aug. Tētatio non est p̄ctm sed materia exercende virtutis. Tertius modus tētati ē intra nos & est p̄ctm veniale q̄ primus motus tantū est: & mortale si p̄sensus aduenerit. Contra predictos tētatores deus dedit nobis tria remedia. Cōtra demonē dedit nobis sp̄s angelicos qui ad bonū nos stimulant & cōtra insultus eius defendunt. Cōtra mundū dedit nobis exempla sui & sanctorū qui despiciēbant ista mundana & non timebant nec terrebant supplicia relinquētes nobis exēplū vt quēadmodum et ipsi fecerūt & nos faciamus Cōtra carnem habemus bona naturalia. s. fin der esim: vim irascibile: bona gratuita: cbaritatem: tēperantiam: fortitudinē: sacrorum & scripturarū testimonius q̄ detestatur opera carnis His & similibus carnis vitia mortificamus. Est autē differentia inter istas tētationes. Nā tētationes que a diabolo sunt oriūtur sepe p̄ter rationem vt nuper satias? fames patias? & post doctrinam longam somno p̄grauat. Tētationes vero q̄ sunt a carne frequēter surgunt p̄pter necessitatē sed iterdū exēscūt in superbia: vt si cibus post seiniū immoderate appetatur vel in comedēdo si mensura vel modus nō tenetur. Item nota q̄ tētatio est multiplex: quedā est p̄babilis que ē a deo vnde tētavit de⁹ abraam. q̄dam tētatio est exāminationis que ē ab homine quedā tētatio est p̄cipitationis q̄ est a diabolo qui sic tentavit primos parētes. q̄dam delectationis que est a carne quedam p̄sensensus que est rōnis. Itē nota q̄ tētationū quatuor sunt sp̄s. Prima est aspera: que est de laboribus inconsuetis in principio cōuersionis. Secūda ē vana & oriūtur de p̄speritatib⁹ sp̄ialibus: vt cū quis de virtutū successib⁹ gloriā. Tertia ē dubia. vt q̄ quis ambigit quid certus de aliqua re tenere debeat. vñ accidit q̄ senior quisq̄ ad bonū redditur q̄ id q̄d agit bonū esse dubitat: & p̄ntio: sit ad malū q̄ malū esse nescit. Quarta est fraudulentiā: vt q̄ diabol⁹ se in angelum lucis transfiguratur sub specie scz virtutum inducens vitium hoc est q̄ suadēdo bonitatē inducit superbā vel suadēdo discretū officii sen obsequiū inducit nimū carnis comodū: vel suadē

do iustum iudiciū inducit crudelitātē. In talib⁹ periculosum est periculū non videre. Primū appellat. ps. Timorē nocturnū: per noctē enim aduersitas designat. Scdm appellat sagittam volante in die: quia p̄ diem p̄speritas designatur. Tertium appellat negociū perambulans in tenebris: & hoc p̄pter dubiū perplexitatis. Quartum vocat demoniū meridianum. vñ dicit. Non timebis a timorē nocturno a sagitta volante in die a negociū perambulante in tenebris ab incursum & demonio meridiano. De his q̄tuo tētatiōib⁹ idē. ps. ait sup aspide quo ad primum et basiliscum quo ad scdm. & sculcabis leonē quo ad tertium: & dracōnem quo ad quartum. Remedia contra tētationes sunt memoria dñice passionis mortificatio carnis: vtile exercitiū: declinatio occasiōnū: & calcatio p̄cipij tētationū.

¶ Sequitur de sacramentis.

Contra peccata deus instituit sacramenta Per que delētur cōmissa futura cauētur Gratia confertur et sic bona vita refertur Percipe mēte pia septē fides sacra Nam male delinquit qui non digne sacra sumit Baptisoz firmoz & p̄iteo ciboz vngoz Ordie pmoueo: grat (cū cōiuge iūgoz Ordio tborus velle sumit q̄nqz necesse Ordinat et firmat p̄sul q̄nqz sacerdos Q̄do baptisoz firmatio nō iteratur Certa sumpta semel sacramēta valent iterari

Ista ē quarta pars principalis istius libri in qua auctor noster intēdit de terminare de sacramentis ecclesie sicut promiserat in suo probemio diuineus illam partem. prima sui diuisione in duas partes. in prima determinat de sacramentis in generali. In secunda parte determinat de singulis in speciali. Prima in principio. Secunda ibi incipit. Est aqua materia &c. Item prima pars diuiditur in tres partes. In prima ponit diffinitionem sacramenti. In secunda enumerat sacramenta. In tertia docet que sacramēta possunt reiterari: & que nō Prima in principio. Secunda ibi. Percipe mēte pia baptisoz firmoz. Tertia ibi. Q̄do baptisoz firmoz. Quantum ad primam partem est notandū

¶ Sacramentum s̄m beatū Augusti. sic diffinit Sacramentū est inuisibilis gratie visibilis forma. Si autem illa diffinitio attribuat tantūmodo sacramentis none legis sic est supplēda. Sacramentū est inuisibilis gratie visibilis forma vt eius similitudinē gerat & causa existat vt notatur in s̄ma disti. iij. sentē. quia sacramēta none legis noue solū ex similitudine representant: vñ ex institutione significāt: sed etiā ex virtute diuina sanctificāt & grām p̄ferūt per quā aia curatur ab infirmitatib⁹ vicior: & hoc est q̄d Augu. insinuat in quadā alia diffinitioe dicēs. Sacramentū est illud in q̄ sub tegumēto rerū visibilitū diuina virtus salutē secretius opatur. Est & alia diffinitio s̄m Aug. de sancto victore. Sacramentū est materiale elemētum extrinsecus oculis suppositū ex institutione significās ex similitudine representās ex sanctificatiōe aliquid gratiaz inuisibilē p̄ferēs. In hac diffinitioe tria tanguntur que sunt p̄p̄e de rōne sacramēti. Primū est naturalis similitudo ex aqua habet aptitudinē significādi. Scdm est actualis institutio ex qua habet ordinē determinatum respectu vniū si significati. Tertium est spiritalis sanctificatio ex qua habet virtutē efficiendi illud significatum. Beatus Augu. ponit aliam diffinitionem dicens q̄ sacramētum est sacre rei signū. & idem habetur per mag. i. di. iij. sen. sed nou est p̄p̄e diffinitio sed et vmo. Sed quia dicit auctor in principio q̄ deus instituit sacramenta p̄tra peccā Est notandū q̄ sacramēta sunt instituta contra triplicē culpam & p̄ quadruplicē penā. Baptisimus institutus fuit p̄ncipaliter cōtra originale p̄ctm deleat offe peccatū: vt dicitur suo loco in ferius. Penitētia contra mortale: extrēma vinctio contra veniale: ordo contra ignorantia: eu cbaristia p̄tra maliciam: confirmatio contra impotentia: matrimonium contra cōcupiscentiaz quam temperat & excusat s̄m Albertū in suo cōpendio. de se. di. Ab initio est instituta sunt sacramenta ad curatōem hominū & semp cū morbo concurrerūt. In lege est nature fuerūt oblationes sacrificia & decimationes. In lege scripta introducta est circūcisio & adiūcta est expiatio: atq̄ supaddita oblationū multiformis distinctio In lege aut noua sanctificata sunt sacramenta numero pauciora vtilitate & virtute efficaciora in quibus est impletio simul & enacuatio oim p̄dictoz. sicut dicit Dug. de sancto victore. Item in lege distinguebat circūcisio populū dei ab alijs gentibus s̄z nūc distinguit caracter baptisimi del populū p̄p̄tā: omnes p̄p̄tā ab infidelibus ac ab omnib⁹ baptisimum non recipiētibus. Item s̄m Augusti. legalia fuerunt ante passioz

nem dñi viua ⁊ statim post passionem mortua ⁊ postq̄ claruit veritas euāgelij sunt sepulta. nostra vero sacramēta vsq̄ ad finem semp manebunt. Instituit enī sacramēta legis gratie sp̄s tanq̄ noue legis: vt ait Aug. Accedit verbum ad elemētum ⁊ fit sacm̄: ⁊ est ibi elemētum p̄ materia ⁊ prolatio verborū pro forma. Ad hoc enim instituta sunt sacramēta in verbis ⁊ elemētis vt haberēt euidētiam significādi ⁊ efficaciam sanctificādi: q̄ dum elemēta oculis ⁊ verba aurib⁹ se offerunt qui sunt duo sensus sci p̄ne cognitiui dant euidētiam significatiōis. Deinde verba sanctificant elemēta vt plerūq̄ fiat humana creationis efficaciam. Instituit ergo de sacramēta diuersimode: quedā ante aduentū suū in carnem vt matrimoniū ⁊ penitentiam: s̄ bec duo p̄firmavit in lege euāgelica dum penitentiam predicauit ⁊ nuptijs inter fuit. Alia q̄nq̄ sacramēta sp̄s instituit ⁊ p̄firmavit: p̄firmatiō nem quidem manū parvulis imponendo: extreme vnctionē discipulos mittēdo ad curandum q̄ infirmos vngebant oleo baptismū suscipiēdo deinde formā dādo ordinē potestatem ligādi ⁊ soluēdi tribuendo ⁊ p̄ficiēdo sacramēta altarū: eucharistiā se cōparando grano frumenti dādo discipulis eminente passione sacramētū cum corpis ⁊ sanguinis sumptiōe. Instituta sacra sunt multiplici de causa. vna p̄pter humilitatiōē qua homo querit salutē inferioribus se subiūctendo. Scda causa p̄pter eruditiōē qua homo per vīdibilia ad cognoscēda inuisibilia rapiatur. Tertia causa p̄pter exercitatiōē qua nocua declinet homo: puta in malo occupatiōem ⁊ oclū. Quarta p̄pter p̄gruitatē medici ad medicinā: q̄ cū medicus sit deus ⁊ sacm̄ medicina p̄grūter debet cōtinere aliquid diuinū. s. inuisibilem gratiam ⁊ aliquid humanam. s. vīdibilem gratie formā. Quinta causa est p̄gruitas ex parte infirmi: q̄ cum infirmus sit hō p̄stans ex corpore ⁊ spū. Spū autē i corpore nō bene p̄parat spūalia i corpore: sicut pillule ⁊ nebule galine. bles. Sexta causa ē p̄pter augmentatiōes meriti. nullū enī valet ad meritū q̄n deo creditur in his quib⁹ ratio diuina nō p̄bet experiri. Quātū ad scdam p̄tē est notandū q̄ septē sunt sacra: scz baptism⁹ p̄firmatiō: penitentia: eucharistia: extrema vnctio: ordo: ⁊ matrimoniū:

que dicūtur fm̄ diuērsitate hoim in ecclia. Prīmū est intratiū. s. baptism⁹. Scdm̄ p̄gnatiū scz p̄firmatiō Tertii ē vires resumentium: scilicet eucharistia. Quartū resurgētū scz penitentia. Quintū exentiū: vt extrema vnctio. Sextū ministrantiū: vt ordo. Septimū nouos milites introducentiū. vt matrimoniū. Vel alio mō sacramēta noue legis sunt septē q̄ disponunt ad septē virtutes. Sacramētū baptismi est fidei p̄fessio: cōfirmatiō fidei defensor: eucharistia caritatis: p̄nia iusticie extrema vnctio p̄uentiō rātie q̄ est fortitudinis p̄plementū: ordo: p̄uētiōe matrimonii tēperantie. Quātū ad tertiam partē est notādū q̄ istoz septē sacramētoz tria sūt q̄ nō iterantur: scz baptism⁹ p̄firmatiō ⁊ ordo. Cuius ratio ē q̄ in eis imprimitur caracter. vñ caracter baptismalis est incipientiū p̄firmatiōnis p̄ficiētiū ordinis p̄fectoz. Caracter enī baptismalis ē fundamentū alioz caracteroz: iō illo nō habito nō p̄nt ceteri caracteris imprimi. vñ si quis ordiat nō baptisat⁹ nihil prius agit. Alia quattuor p̄nt iterari: scz penitentia: matrimoniū extrema vnctio ⁊ eucharistia vt in sequētib⁹ plen⁹ tractabit⁹. Itē nota q̄ istoz sacramētoz nū quedā respiciūt excellentiaz dignitatis: vt ordo ⁊ cōfirmatiō: iō cōferunt ab ep̄is: quedam respiciūt indigentia necessitatē vt baptism⁹ ⁊ matrimoniū quoz vnū generat aliud ⁊ regenerat: iō boiū dispensio etiā p̄sonis inferioribus cōcedit. martine in articulo necessitatis qd̄ dico rōne baptismi quedā sunt quasi media vt eucharistia p̄nia ⁊ extrema vnctio: ⁊ istoz dispensio ad solos spectat sacerdotes ⁊ sunt q̄n in medio inter ep̄os ⁊ mōres p̄sonas p̄stituti. Item a quibus possunt p̄ferri sacramēta dicitur inferius.

Sequitur de sacramēto baptismi.

Baptism⁹ est aqua materia baptismi. Verbaq̄ forma. Ac baptismantis intentio debet adesse. Baptism⁹ fructus est plena remissio culpe.

Oratio p̄fertur ⁊ pena remittitur oīs.

In isto capitulo auctor noster intendit determinare de sacramēto baptismi q̄ ē tanua oim sacramētoz: p̄ q̄ nulli cōfertur ante ip̄m in ecclia aliq̄d alioz sacramētoz diuisiōes litterā suā in quattuor partes p̄ncipales. In prima p̄te ostendit qd̄ sit sacramētū baptismi. In scda qd̄ sit forma. In tertia q̄ intentio debeat eē. In quarta qd̄ sit effect⁹

baptismi. prima ibi Est aqua materia baptismi. scda ibi Verbaq̄ forma. tertia ibi Ac baptismantis: quarta ibi Baptismi fructus. In prima p̄te dicit auctor n̄ q̄ aqua ē materia baptismi. Pro cui⁹ maiori declaratione est p̄mittendū qd̄ sit baptism⁹ ⁊ quoz p̄ter. Quātū ad primum est notandū q̄ baptism⁹ est ablutiō corpis exterior facta sub forma verborū p̄scripta. vñ accedere verbo ad elemētū sit sacramētū per mag. di. li. iij. sen. l. q. i. c. detrabere. ⁊ per beatū Aug. Quātū ad scdm̄ est notandū q̄ triplex est baptism⁹. s. flammis: sanguinis: fluminis: flammis. s. spūsancti: quo p̄fiteres sp̄m ⁊ triti in necessitatis articulo baptism⁹: ⁊ talis baptism⁹ delet culpaz nō semel t̄m: sed pluries: ⁊ h̄z ḡram in vñ in quo consistit meritum. Baptism⁹ sanguinis est quo martyres pro xp̄i fide moriātes baptisat⁹: ⁊ talis liberat ab omni tētatione ⁊ p̄fert statim premiū: q̄ p̄p̄riū est martyri statz euolare. Fluminis est materialis aqua quo quoz tidie fideles ⁊ p̄ueri regenerantur: ⁊ talis baptism⁹ liberat culpa ⁊ a pena: ḡram in habitu: in fundit ⁊ caracterē imprimit. s. q. i. c. firmissime. de con. di. liij. c. baptismi vicē. ⁊ de baptism⁹ q̄n per totum: ⁊ in omnib⁹ istis sp̄eb⁹ baptismi sit omniū pctoz remissio. ⁊ quo ad penam: quo ad culpā. in. c. vt ostenderet. de con. di. liij. capitulo. Nequaquā. ⁊. c. regenerante. e. di. xvi. di. c. deinde ⁊ extra de diuor. c. gaudemus. ⁊ p̄ mag. disti. v. quartū sententiā. Nunc venio ad primā p̄tem littere auct. in qua restat declarandū que sit materia sacramēti baptismi. Pro quo est notandū q̄ materia baptismi est aqua ⁊ nō ali⁹ liquor: vt nota per mag. di. iij. li. iij. sententiā. Jo. li. c. Ni si quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu factō nō p̄t introire in regnū dei. ⁊ eodē. xij. vbi habet q̄ ex latere xp̄i exiit sanguis ⁊ aq̄: sanguis sup̄ple redēptionis ⁊ aqua baptismatis. Querit nūquid oīs aqua potest esse materia baptismi. So. Dicendū est q̄ nō nisi ex sola aqua naturali. Nō ex aqua rosacea vel quacūq̄ artificialiter facta nō p̄t fieri baptism⁹: neq̄ ex vna cū tal aqua sit porius hūo: q̄ aq̄ naturalis. Ex balneo tamen lirinio vel aqua decoctōis carniū ⁊ h̄mōt bene p̄t fieri baptism⁹: q̄ in eis natura aque nō p̄mutatur. Sicut ex plumia ⁊ rose collectis potest fieri baptism⁹: q̄ licet generetur ex vaporibus ⁊ humorib⁹ terretamen per virtutem nature q̄ fortior est arte resoluitur in verā aquam qd̄ ars nō potest facere. ⁊ sic vniuersaliter omnis aqua naturalis ē materia sacramēti baptismi. Queritur vltorius q̄re magis ex aqua q̄ ex alio elemēto sit materia baptismi. Solutio p̄t p̄t videri l. iij. sen. Jo p̄ncipio dicēdū ē q̄ sicut aqua

mundat fordes exterius: sic baptism⁹ mundat boiem interius. Alia cā est: q̄ sicut aqua p̄pter eius frigiditatē mitigat caloz: sic baptism⁹ concupiscētie fomitem. alia cā est p̄pter cōitatē aq̄ ⁊ eius abundantia ne p̄pter defectum materie aliquis possit a baptismi susceptione excusari. Quātū ad tertiaz est notandū q̄ forma baptismi est bec. Ego baptiso te. In noie patris ⁊ filij ⁊ spūsancti Amē. Dat. vlti. Eumes i mundum vniuersus docete oēs gentes baptismantes eos. In noie patris ⁊ filij ⁊ spūsancti: s̄ amen addit ecclia. de con. di. liij. in p̄ncipio. ⁊ de baptism⁹ ⁊ effectu ca. l. z. h. Pro quo est notādū q̄ ego nō est de essentia forme cū intelligat in hoc verbo prime p̄sonae baptism⁹. peccaret antez quis omitteret sc̄lētē mādatum ecclesie trāsgre diendo: idē dicendūz est de ista dictione amē. Queritur nūquid p̄t dici baptiso me sicut dicitur baptiso te. Solutio. Nō q̄ sicut nullus p̄t sc̄ipm̄ generare sic nec baptism⁹: cū baptism⁹ sit quedam generatiō spūalis in. c. debitum de baptism⁹. Querit nūquid p̄t dici baptiso te in nominibus sicut dicit in noie. Solutio. Dico q̄ non q̄ virtus diuina que operat in baptism⁹ pertinet ad diuinā essentia que est vna i trib⁹ p̄sonis ideo ad denotādū vnitatē essentie in trib⁹ p̄sonis dicit. In noie ⁊ nō in noib⁹. de p̄se. di. liij. in p̄ncipio. ⁊ per mag. di. iij. quartū. Querit nūquid p̄t baptisari in noie genitoris ⁊ geniti ⁊ flammis sicut. In noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsancti: cui idē significat. Solutio. Dico q̄ nō q̄ ex illis vbi sit baptism⁹ que significat proprietates relativas p̄sonarū. bec autē significat p̄t. z. ff. in ca. scdm̄ de conse. di. liij. Querit nūquid p̄t fieri baptism⁹ dicendo baptiso te. In noie patris ⁊ filij ⁊ spūsancti: vt dicunt aliqui layci nescientes h̄z formare voces. So. Formam vltat quicq̄ mōia. vno modo circa significatiōē verborū: vt dictū est genitoris geniti ⁊ c. ⁊ sic nō sit baptism⁹. alio modo circa voces solū manēte eadē significatiōe ⁊ modo significādi: ⁊ sic diuersis liguis sit baptism⁹ sicut latino greco ⁊ hebreo: sicut gallico ⁊ talis variatiō nō obest. Similiter variando circa voces manēte eadē significatiōe: hoc ex mera simplicitate sicut faciūt layci qui nesciunt verba latina p̄ferre p̄fecte siue formare: vt dicente. In noie patris ⁊ filij ⁊ c. sic nō impeditur baptism⁹. Sec⁹ etiā si intelligēs hoc faceret ex intentione vt nouū ritū veller inducere: q̄ sic peccaret ⁊ nō baptisaret in ca. si nō sacrificat. de cōse. di. liij. ⁊ c. retulerunt ar. ca. di. Alio modo mutatur forma corūpedo. s. diminuēdo addēdo vlt subtrahēdo id quod est de essentia forme: vt si dimitteret baptism⁹ te ⁊ c. ⁊ sic nō

fieret baptismus. Verum si necessitate mortis emineret: si una persona tñi nominet & puer de- cedat anteq̄ alie persone nominetur: vt dicen- do baptiso te. In noie patris: tñc puer moria- tur pio credendū est q̄ summ' sacerdos de? sup- plet defectum. Tñ si puer supueniret ratiōe du- biy sub cōditōe baptisandus eēt. eo q̄ ecclesia i- baptisando exprimit tres psonas & nō solū vna. de se. di. i. in pncipio. Si vero subtrahat illud qd nō est absolute de essentia forme: sed solū de institutione ecclesie: sicut est ego vel amen non impeditur baptismus. peccaret tñ q̄ hoc sciēter faceret. ar. c. retulerunt. de se. di. iij. Si autē fiat additio corrupēs sensum: vt dicendo ego baptiso te. In noie patris maioris & filij mino- ris & c. tunc sine dubio ipeditur baptismus: q̄ pso- ne: puta pater filius & spūsanctus quāq̄ distin- guantur realiter coequales sunt. Si vero addi- tio nō corrumpat sensum nec sit contra reuerenti- am personarū nō impedit baptismum: siue fiat a parte ante: vt dicendo baptiso te. In noie p̄tis oipotētis & filij vngenti & spūsancti paraclē- ti. Siue etiam fiat a parte post: vt dicēdo. Ego baptiso te. In noie patris & filij & spūsancti et beate marie virginis & binōi: hoc intelligēdū est quādo ille qui addit hoc nō intendit facere nouum ritum nec hoc facit ex certa malicia sed ex mera simplicitate in capitulo. Si nō sanctifi- cantur. de cōse. di. iij. i. q. i. capi. detrahere. Et si militer q̄ taliter pferens non credat q̄ bap- tismus habeat efficaciam ex inuocatione beate ma- rie: sed ex sola inuocatione trinitatis. Quarto i- peditur baptismus trāspōnēdo litteras vel syl- labas quib' sensus corrumpitur. Si vero trāspō- nat dictiones: sicut dicendo ego te baptiso: & huiusmodi nō impeditur baptismus licet peccet hoc faciens. Quinto corrumpitur baptismus inter- pausando quādo sit tanta interpauatio verbo- rum vel operum quod corrumpitur actus & in- tentio baptisantis: vt intermiscēdo aliquod im- pertinens ad sacramentū vt dicendo ego bap- tiso te. In noie patris: tunc operet aliquā per- magnum tempus: vel aliquid dicat in medio: si- cut dicendo ego baptiso te. In nomine patris: et postea dicat clerice vade positum mapam et huiusmodi: talis magna discōtinuatio impedit baptismum. De istis verbis interpositis est alter- catio in cap. cum causam. de rescriptis. Si vero propter necessitates fiet modica interpauatio sicut ablutendo creando sternutando & huius- modi nō impeditur baptismus. ¶ Tunc ad dubium re- spondetur q̄ fm sensum illū dicēdo. Ego bap- tiso te. In noie patris & filia & c. nō impeditur ba- ptismus dūz tamē hoc pcedat ex mera simplici-

tate pferentis sicut faciunt layci Bonauē. tamē dicit q̄ si corruptio fuerit tanta q̄ sensus dictionis quē habet ex institutione nullo modo maneat vt dicendo. Ego te baptiso. In noie pa- tris & c. tunc impeditur baptismus. ¶ Queritur vltterius nūquid baptisans potest dicere ego ba- ptiso vos si sint plures. Solu. Dico q̄ sic: si sint plures vel si sit princeps. ¶ Querit nūquid potest dicere lauo: intingo: vt madefatio sicut dicit ba- ptiso. Solutio. Non q̄ plus importat illud vbi baptiso q̄ alia verba q̄ includit lotionem et sa- cramentū. ¶ Queritur nūquid possit baptisari. In noie trinitatis: videt q̄ sic per textum. ca. sanctū. de conse. dist. iij. Sed verius est dicere q̄ nō: q̄ ecclesia statuit q̄ explicate persone tri- nitatis exprimeretur: sed extrinū dicit veritas. Actū. xi. Dices vos baptisabimini in spūsancto vbi indicat nos posse baptisari: spūsancti inuo- catione & per psequēs inuocatione vnus psona: dum tñ baptisans fidē trinitatis teneat. Solu. Melius & tutius est ibidez tres personas noia- re fm Ambro. in. li. de spiritus sancto: de cō. di. iij. c. in synodo. ¶ Quantum ad tertium in quo erat tractandū de intētionē baptisantis ibi in- lra auc. ac baptisantis intētio debet adesse sunt duo declaranda primū quis potest baptisare. se- cundo que sit intentio quam debet habere bap- tisans. Quantum ad primū est notādū q̄ quilibet habens naturā humanam siue sit masculus si- ue femella in casu necessitatis potest baptisare per mag. di. vi. iij. semen. Eius causa assignat q̄ sicut aqua est elementum quo naturaliter ba- ptismi sacramentum efficitur propter eius cōi- tatem vt nullus possit propter defectum mate- rie non recipiendo baptismi sacramentum excu- sari si cōis homo vtriusq̄ sex? in necessitate potest hoc sacramentū ministrare: vt nullus etiam pro- pter defectū ministri possit excusari. vñ Isodo. Constat baptismi solis sacerdotibus esse tra- ditum et usq̄ ministeriū nisi bis. p̄ca absentib' vltima languoris cogat necessitas quod etiam laicis fidelib' p̄mittitur. Sz vltēr? Beda ad- dit siue heretic? siue scismatic? siue facinorosus quisq̄ in p̄fessione sancte trinitatis baptisaret nō valet ille qui baptisatus est a bonis catholē- cis rebaptisari. in. ca. quodā de cō. di. iij. & in. c. si q. ea. di. qz nō vtr? ministri operat? in bap- tismo: sz virtus dei in. c. baptismus. de cō. di. iij. et q̄ magi. di. v. iij. Roman? potest nō boiem indi- cat qui baptisatus est spū dei subministrare gra- tiam baptismi lz pagan? sit q̄ baptisat qz misse- rii deus dedit seruis: sed potest sibi retinuit & sic baptisat seruis vt minister baptisat dñs tā q̄ potest hā deus. vnde vsis Leuiti. xxi. Ego

sum dñs qui sanctifico. Et quo potest inferri q̄ sa- cramenta dispensari possunt a bonis et a malis a fidelib' & infidelib' intra ecclesiam & extra. Lu- tus cā est qz si dispensari possent tñ a bōis nul- lus esset cert? de susceptione sacramēti cū null? sit cert? de bonitate ministri sicut nec de p̄pria bonitate: ita oportet q̄ iterare. & sicut malicia vni? p̄iudicaret aliene salutis: id sacramentorū di- spensatio cōmittit boi non ratione sanctitatis q̄ variat: sed rōne auctoritatis q̄ semp manet q̄ tum de se ē fm Alber. in suo sexto lib. cōpē. tbe. Tamē necessitate non vigente soli sacerdotes sunt ministri istius sacramēti per mag. di. vi. iij. ¶ Querit circa h' vtrū angeli possint baptisare. Solu. nō qz soli nature humane hoc ministeri- um traditū est eo q̄ boies maiorē cōuenientā habeat cū r̄po quo ad humanitātē assumptam a quo fluxerūt oīa sacramēta fm Joban. & mag. in. iij. Etia qz cū sacm sit visibile d̄z habere di- spensatorē visibile fm Bona. ¶ Querit vtrum diabolus in specie būana possit baptisare. So- lutio dicendū est q̄ nō eo q̄ infidetur humane nature nō est p̄sumendū q̄ formā p̄ferret cū intētionē baptisandi. Bona. tenet q̄ null? va- let baptisari a spiritu siue bono siue malo nec a māco nec a muto & c. ¶ Querit qd iuris si bap- tisans dicēdo In noie patris intelligat diabolu. Solutio. dicēdū est q̄ nō baptisat. i. q. i. c. detra- here. ¶ Querit vtrum baptisaret ille q̄ nō credit earecterē imp̄mi. So. dicēdū est q̄ sic qz ip̄e nō imp̄mit characterē sz de? de cō. di. iij. in glo. ca. si plura & de elec. c. generali. li. vi. & in glo. c. maio- res de batis. & effectū. ¶ Querit nūquid pater aut mater i casu necessitatis possint bap- tizare p̄ tum suū. Solu. in tāta necessitate vbi puer aliū p̄ baptisari non potest licitum est patribus p̄p̄- os baptisare liberos: nec p̄pter boca iure debi- ti matrimonij sunt p̄iuati. Aliud eēt si temera- rie alter eorū suū puerū baptisaret vel ambo: qz qui hoc faceret p̄iuaretur iure debiti matrimo- nij. ¶ Querit nūquid possint duo boies vnum puerū baptisare ita q̄ vnus qui mutus est p̄ca- sum positum puerū teneat & alter quia mancus est proferat verba. Solu. Dicendū est q̄ nō q̄ oportet in baptismo q̄ simul cōcurrant in acti- one baptisandi ex eodem verbo. platum cū opa- tione laudat. aliter falsa esset oratio que virtu- tem siue formā baptismi exprimit qñ d̄ ego bap- tiso te & c. qz oportet q̄ ille q̄ imergit seu baptisat loquatur & quod verbū eius accedat ad elemen- tum. ca. detrahendus de cō. di. iij. ¶ Queritur nūquid potest vnus puerus tenere & baptisare. Solu. Dicēdū est q̄ sicut in generatione natura- li rediunt duo. ita in generatione spūali. tamen

in casu necessitat' vnus potest fungi officio duo- rū vel triū. ¶ Querit quot sufficiunt ad leuandū puerū ex sacro fonte. Solu. Aliqñ vn? sol' suffi- cit in casu necessitatis. aliqñ duo p̄pter vnionē diuinitatis & humanitatis in r̄po aliqñ tres pro- pter trinitatē psonarū nec plures q̄ tres sunt. re- cipiēdi: iuxta illud Mat. xlvij. In ore duoz vel trium stat oē v̄bum: tñ de cōsanguineis non ob- stat si sint plures. ¶ Querit nūquid non bap- tisa- tus potest tenere aliquē ad baptismū & ad cōfirma- tionē. Sol. dicēdū est q̄ non in. c. i. baptismate. de se. di. iij. ¶ Queritur quot annorū debent eē qui puerū suscipiunt de sacro fonte. Solu. Dico q̄ tate etatis debent esse q̄ possint esse memo- res suoz factorū. ¶ Querit qd iuris si sacerdos ex ignozātia vel iprudētia sua baptisaret puerum masculū quē credit feminā esse nūquid est puer rebaptisandus. Sol. Dicēdū est q̄ nō: qz bap- tismus nullū seip̄ sibi appropriat sed solū naturā būanam tñ nomē et appropriandū ē q̄ suo sermō congruit vt si femina fuerit & fuerit nomē ei im- positum. Johannes vocet Janeta vel fm consi- lium epi. ¶ Queritur qd iuris si infans baptisan- dus emitteret sup̄flua nature i fonte baptismas- lem. Sol. Presbyter d̄z eicere illū fontē ante- q̄ aliquis alius baptisetur qz quōis statuta syno- dalia dicat q̄ non p̄creet nisi in vigilia pasche & in penthe. tñ ianris clausis debet toties reno- uari in anno quoties placuerit & fuerit necessa- riū. Si v̄o puer mingat nō d̄z renouari. ¶ Que- ritur si mulier moitura fuerit & credat puer v̄- uere quid agendū. Sol. dicendū est q̄ mater d̄z aperiri & puer extrahi & baptisari. & si puer repe- riat mortuus nūquid est sepeliendus cū matre. Solu. Reuiter dicendū est q̄ cum confiterit ipsum atam habuisse distātem ab anima matris non est sepeliendus cum matre. de con. di. i. capi. ecclesia. ¶ Queritur nūquid potest partus in vē- tre matris baptisari. Solu. Dicendū est q̄ nō de con. di. iij. ca. qui in maternis vteris. & ca. se- que. non potest renasci qui nondū natus est nō ba- ptismus est quedā renatio. ¶ Sed querit quid sit- dum si appareat vna pars pueri. Solu. Dicunt aliqui q̄ si caput apparuerit potest baptisari. sz de reliquis & sumptib' funerum lege cum in di- uersis. secus si appareant alia mēbra. ¶ Querit nūquid fetus monstruosus potest baptisari. So. Dicendū est q̄ sic. ita tamē q̄ si sint duo capita manus imponat supra principalis. Si autem equalia supra vtrūq̄. ¶ Queritur nūquid potest laycus rebaptisare causa dubitationis & c. Sol. Dicunt aliqui q̄ nō qz iteratio cōditionalis p̄- pter dubium habet vim declarationis que non pertinet ad laycum. ¶ Queritur si defunctus re-

uscietur nonne potest rebaptizari. Sol. dicendum quod non: quia anima que immortalis est habuit carectem qui durat propter aie immortalitatem. Pro quo est notandum quod character est signum spirituale idelibile distinctiuum fidelis ab infideli. ideo non conferatur in sacramentis que solent iterari: sicut mag. di. iij. sen. unde christus non habuit characterem: quia character est signum: et signum representat signantem et sic esset alio: christus autem a nullo est. Queritur utrum parvulus iudeorum possit compelli ad baptismum: et videtur quod sic. xxvii. q. i. c. iudeorum tamen glo. ibi videtur dicere de filiis iudeorum baptizatos: alii non verificaret verbum prophetie dicentis in diebus illis salvabitur iuda. Tho. et Eco. Al. legant illud. c. iudeorum dicentes quod tales sunt serui principum: ergo possunt per principem exponi baptismum. idem dicit Joba. an. in. c. cum sint iudei. de iudeis: tamen sicut opt. plurium doctorum non possunt cogi ad baptismum. p. q. quia nemini ad credendum debet vis inferri. p. v. di. c. de iudeis. Nam deus cui vult miseretur et quem vult inducit: non enim tales inveniunt saluandi sunt. sed volentes ut integra sic forma iusticie. Queritur nunquid potest dici baptizatus puer in mortis articulo piectus in puteum dicendo formam et habendo mentionem etc. Dost. narrat illud disputatum in morte pef sulano fuisse et determinatum per quendam theologum quod non. Multi vero canonice tenuerunt contrarium dicendo quod talis sic piectus debet dici baptizatus. c. de trini. de p. di. iij. Quidam iudeus non habens aquam ad immergendum filium suum seu puerum in articulo mortis piecit eundem puerum in puteum dicendo illa verba in forma cometa. Ego baptizo te etc. nunquid est baptizatus. Solu. dicendum est quod sic in. c. ad limina. r. r. q. i. sed iudeus est homicida. Tamen plures doctores tenent contrarium quia pferendo verba debet fieri mundatio seu immerio simul ab eodem pferente. Alia ratio est quod per baptismum pueri significatur duo scilicet christi mortui in sepulchro positi et eiusdem christi a morte resuscitatio. Primum significatur in baptismo p pueri submersionem. secundum significatur p pueri ex aqua elevationem: modo erat ordinatus ad pueri elevationem extra aquam: sed post ad submersionem etc. Queritur quotiens debet puer immergi. Solu. sicut puetudine ecclesie semel propter unitatem diuine essentie: vel ter propter trinitatem personarum. de p. di. iij. cap. de trinitate absolute. Nunc accedo ad secundam partem articuli que est que sit intentio quam debet habere baptizans. iuxta litteram auctoris est notandum quod Albertus in sexto libro sui compendii theologi. dicit quod intentio est duplex generalis

que est facere id quod facit ecclesia spiritualis: ut ille baptismus mundetur tamen intentio illius requiritur baptizari? si est adultus: quod qui inuente baptizantur non recipiunt rem sacramenti. etiam in adultis requiritur fides propria quod bene proprie peccatum et de se respondere possumus. In parvulis vero sufficit fides aliena: quod propter peccatum alienum: et de se respondere non possunt: ideo deus qui est misericors voluit ut per vicarium responderent possent. In omnibus enim sacramentis dispensatio necessaria est in dispensante intentio qua quis intendit facere quod christus instituit ad salutem humanam vel saltem facere quod facit ecclesia in qua clauditur in generali intentione predicta quia ipsa ecclesia sicut sacramenta a christo accepit sic ad fidelium salutem dispensat. Queritur circa hoc nunquid adultus ficte accedens est baptizatus. Solu. dicendum est quod sic dum tamen baptizans habuerit intentionem baptizandi cum debita forma et materia qualicumque intentione baptizatus habeat. de con. di. iij. capitulo. Solet queri: sed si non intendit baptizare licet verba pferat non baptizatur: quia verba debent seruire intentioni. r. q. v. cap. humane. Sed tunc valere incipit baptismus ad salutem cum illa fictio veraciter confessione recefferit qui in corde in malicia pferente peccatum ablationem fieri non sinebat nec talis qui sic accessit ad baptismum cessante fictio debet rebaptizari. quod non obstante fictione sacramenti et characterem recepit licet non rem sacramenti. s. gratiam spiritus sancti. ideo solus iugitur ei penitentia per magistrum. v. dist. iij. et per beatum Augustinum et tunc sicut Bonaventuram. Baptismus delet peccata prius perpetrata et illa vera penitentia delet peccata post baptismum perpetrata. vii. mag. in. iij. senten. circa tertia di. adulti qui cum fide baptizantur sacramentum et rem inscipiunt qui sine fide accedunt vel ficte sacramentum non rem inscipiunt. Unde Hieronimus. Sunt lanatra gentiliu hereticorum sed non lauant in salutem. Unde Augustinus. Iudeis omnibus communia erant sacramenta sed non communis erat oibus gratia: que est virtus sacramentorum. et ibidem Augustinus. Omnis qui tam sue voluntatis arbiter constituitur est cum accessit ad sacramentum fidelium nisi penitentiam enim veteris vite nouam non potest inchoare. Sed contra tam dicta possent argui. Si confessio expellat fictiones quas non potuit expellere baptismus: sequeretur quod confessio esset maioris virtutis quam baptismus. Solutio dicendum est quod confessio in quantum est sacramentalis non expellit fictiones sed in quantum est actus voluntarius recedens a malivolito vel proposito per doctorum sup. iij. sententiarum. circa principium. Queritur hic utrum

omnes adulti equaliter recipiunt sacramentum baptismi. Solutio sicut Bonaventura. In baptismo consistit deratur tria charitatis impulsio. Innocentius restituitur: gratie infusio. quo ad prima duo dico quod sic. quo ad tertium dico quod non: sed ille qui melius se disposuit. Queritur utrum baptismus equaliter recipiatur ab omnibus parvulis. Solutio sicut Bonaventura. Dicendum est quod sic de lege communi. Tamen potentia diuina non est alligata sacramentis: ideo cui vult potest conferre privilegium. Queritur utrum sanctificatio in vtero teneatur ad baptismum. Solutio. sicut eundem dicendum est quod sic propter bonum obedientie. quia christus sic ordinavit propter humilitatem ut quisque se recognoscat peccatorem et egere gratia dei. Tertio propter unitatem ut ab omnibus membris ecclesie non discordet. sed non propter hoc quod sanctificatio de se non sit sufficiens ad gloriam. Quantum ad quartum in quo auctor noster intendit determinare de effectu baptismi est notandum quod multiplex est effectus eius. Ad sacramenta preparat: patet quia est sacramentum intrantum a peccato mundat quod figuratum est in mari rubro ubi submersi sunt egyptii. Exo. xiiij. Tamen nota quod licet macula originalis deleatur in baptismo: tamen sordes non tollitur sed remittit. Penam relinquit. ratione illi minatur. idem ponitur sal in ore pueri cupiscibile ad bonum inclinatum. Unde datur candela puero irascibile confortat. Unde israel vidit amaletb post transitum maris rubri. Exodi. xvij. Gratia tribuit quod significatum fuit per columbam super christum baptismum descendentes. Lu. iij. Characterem impunit quod significatus fuit in mari vitreo. Apo. xv. Ad satisfactio exteriori liberat quod baptismus non requirit genitum neque planctum. Notanter dicitur exteriori quia interiori exigitur in adultis. s. contritio. Potestatem diaboli diminuit: quod significatur per infusio nemi. Januas celi aperit quod significatur quando christo baptizato aperti sunt celi. Luc. ij. Unde passio christi aperuit ianuas paradisi per causam generalem meritorum et satisfactoriam. Baptismus autem aperit per causam efficientes singularem. Facit enim istum singularem hominem euolare sicut Alber. in. vi. lib. sui compen. De ad laudandum aperit et aures ad audiendum: ideo ponitur salina in ore et aure pueri. Templum edificat: efficit. unde dicitur baptizato erit imunde spiritus et de loco sancto spiritus aduentum. Queritur quot sunt de essentia baptismi. Solu. Dicendum est quod tria. s. materia. t. elementum: forma id est invocatio trinitatis: modo quo supra et intentio baptizantis. Octo autem sunt de solennitate licet non sint de essentia. vii. versus. Gal. ole-

um crisma cereus crismale salua. Flatus virtutem baptizantis ista figurant. Decum paternis non mutant esse sed ornant. de p. di. iij. ca. sal celestis sapientie. et ca. di. c. postea et per alber. i suo compen. Item est notandum quod duo habent baptismum peccata: scilicet exorcismus et cathecismus. Exorcismus enim dicitur illa adiuratio que fieri debet antequam ministret baptismus: et ibi sunt plura primo infusio ad expellendum spiritum demonis et potestatem: quia diabolus propter peccatum hominis in hominem potestatem accipit: et etiam in illa que veniunt in usum hominis. Sicut tam adulti quam parvuli debent exorcisari ad expulsionem noxie potestatis. Secundus benedictio cum manus impositione ad precludendum viam diabolo expulso ne redeat. Tertium anrum cum spuito limbo propter fidei approbationem que significat doctrinam fidei receptionem. Quartum unum spiritus limbo que significat doctrinam fidei approbationem. Quintum salis in ore appositio propter doctrinam fidei confessionem. Sextum est olei sancti ante et retro iniunctio propter aptitudinem eius ad pugnam contra demones. Septimum est aqua benedicta contra diabolicas impugnationes exteriorum. Et hec septem ad exorcismum pertinent. Et dicitur exorcismus ab exorcismo scilicet. quod idem est quod adiuro ras. per magistrum. vi. dist. iij. in fine in capitulo debinc. et capitulo sacerdos. eodem titulo. di. Cathecismus institutus est tribus de causis propter instructionem de articulis fidei pro fessio ad fidei conceptionem. Secunda propter re sponsonem ad fidei professionem. Tertia propter spem fionem ad fidei observationem: quod adultus propter peccatum habet et per se respondere potest et requiritur hec ab eo. Ideo hec duo scilicet exorcismus et cathecismus debent baptismum precedere. Tres notetis quod baptizandus in quattuor locis inungitur in fronte: ut fidem publice pte stetur in vertice ut agenda subtilius ab eo intel ligantur. Inter scapulas ut iugum christi suauis portetur: in pectore ut dulci corde deus diligat sicut Alber. et alio modo dicitur quod crismatis vertice in vertice designat descensum spiritus sancti: alba vestis designat innocentie puritatem: ca delem manu positio designat lumem cognitionis quod debet habere baptizatus in bonis sectandis: in malis fugiendis. Tres notetis quod adulti debet precedere cathecismus: quia in fide prius debet informari. In parvulis vero: quia nondum habent usum rationis sicut in usum ecclesie procedit exorcismus ad expellendum diaboli potestatem per mag. di. vi. iij. senten. circa finem. et de conse. di. iij. cap. sive parvuli. et tribus capitulis sequentibus. et c. sicut nostis. et ca. di. et est cathe

risare idem q̄ in fide instrueret: per mag. di. iiii. preallegata. Queritur quando fuit illud sacramentū baptisimū institutū. Solu. Materialiter fuit institutum illud sacramentum q̄n baptisatus est christus a iohāne baptista in iordane de pse. di. iiii. c. p aquā non quia mandari voluerit cum sine pctō fuerit: sed quia cum tactu munde sue carnis vīm regeneratīā aquis cōtulit per mag. di. iij. r. iij. Formaliter autē q̄n dicit apōstolis suis. Ite docete omnes gētes baptisantes eos. In nomine p̄ris et filij et spūs sancti. Dat. vi. Effectiue q̄n tps passus ē. Jobā. xij. A latere christi exiit sanguis et aqua. Finaliter autē q̄n christus dicit Nicodemō. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non pōt introire in regnum dei. Jobā. iij. r.

Sequitur de sacramento cōfirmationis.

Resul frons crisma firmat
intentio verba
Gratia donatur constans
ad bella paratur
Qui tenet in fonte cultum
vel crismate fronte

Efficitur talis pater eius spūalis

Istud capitulum continet tres partes principales. In prima parte docet illa que sunt de essentia confirmationis. In secunda parte docet effectum confirmationis. In tertia parte docet quomodo vinculus spirituale oritur ex confirmatione et baptismo. Prima in principio. scōda ibi. Gratia donatur. tertia ibi. Qui tenet in fonte. In p̄ma parte dicitur auctor noster q̄ sex sunt de substantia p̄firmationis duo ex p̄te sacramenti in se. scilicet materia et forma. Materia est crisma cōfectus ex oleo et balsamo. Forma est talis signo te signo crucis confirmo te crismate salutis. In nomine patris et filij et spūs sancti. Duo sunt ex parte ministri. scilicet dignitas p̄ficialis et intentio debita. Duo sunt ex parte suscipientis. scilicet frons in qua debet fieri crismatio et q̄ crismatus sit baptisatus. Ex quibus pōt dari definitio confirmationis sub tali verborum forma. Confirmatio est unctio exterior: domini viatoris facta in frōte figura crucis et crismate salutis sub verborum forma prescripta ad roborandum animam per gratias ad confitendum fidem christi cum fiducia s̄m beatum thomam. distin. vij. iij. senten. Item nota q̄ unctio crismatis fit tripliciter in tribus sacramentis cuius diuersitas attenditur ex fine. In baptismo fit in vertice ad significandum fidei susceptionem: quia verter est locus cellule ratio-

nalis. In confirmatione fit in fronte ad significandum audaciā confessionis. cuius impedimentum est timor et verecundia que specialiter manifestatur in pallore vel rubore frontis ex p̄tinitate cellule imaginatis. In ordine fit in manibus ad significandum potestatem cōsecrandi sacramentum domini corpore. Quantum ad p̄mum quo dicebat q̄ duo sunt ex parte ministri scilicet dignitas pontificalis et intentio. est notandum s̄m Raba. q̄ a summo sacerdote per impositionem manus paraclitus traditur baptisato: ut roboretur per spūs sanctū ad p̄dicandum alijs illud quod in baptismo cōsecutus est. de con. di. v. ca. nouissime. et p̄ mag. dist. vij. iij. Omnes cum fides per impositionem manus episcoporum post baptismum debent accipere spūs sanctus ut pleni christiani inueniatur. de conse. di. v. Omnes per ybanum. S̄m Raba. loquens de sacramentis baptismi et confirmationis ait. Scitote verū q̄ magnum sacramentum est sed vnum maiori veneratione tenendum est: scilicet cōfirmatio: quia a maiori cōfertur ministro. de con. dist. v. c. de bis. Pro quo est notandum q̄ soli episcopi possunt crismare in frōte: ita q̄ si presbyter hoc agat p̄p̄ta auctoritate nihil agit. r. c. v. distin. c. peruenit. de con. di. v. c. i. et ij. de con. c. quāto. nihil obstat illud q̄ Gregorius concessit: ut presbyter crismaret cap. peruenit. distin. supradicta: quia hoc facit ad tempus p̄pter scandaluz de specialia indulgentia: quia papa potest hoc delegare in p̄dicto ca. peruenit cum papa habeat plenitudinem potestatis. Sed cōtra hoc arguitur sic. Si papa posset cōmittere sacerdoti simplici in fronte crismate ita poterit per locū a simili cōmittere dyabono q̄ possit conficere corp̄ xp̄i q̄ non est verum. Solu. Ad hoc dicendum est q̄ papa de potestate quā habet supra corp̄ christi mitti cū in confessione fidei in confirmatione que hominē perficit potest sacerdoti cōmittere potestatem cōfirmādi in necessitate. dist. vij. iij. senten. sed non potest cōmittere aliquem actus superauerum corpus xp̄i nisi rite ordiatis: puta sacerdotibus: quia supra illud non habet tantā plenitudinem potestatis loco palle. p̄ magi. et doc. Ep̄i autē non possunt hoc demandare suis inferioribus. licet ipsi possint crismare ut in p̄allegat. c. i. r. ij. de conse. distin. v. Quia episcopi non possunt ea que sunt ordinis episcopalis demandare seu cōmittere nisi episcopo inierint illa crismare in fronte clericos ordinare: virgines consecrare: et similia. de con. eccle. vel alta. capitulo aqua. ea tamen que sunt iurisdictionis potestatis alij etiam inferiori committere sicut de causis cognoscere et iudicare. beneficia p̄ferre. Tamē

quedam sunt iurisdictionis que non possunt de mandari nisi eis qui ad iurisdictionem ordinis ea exercere possunt ut deponere de graduare. Et quia allegauit supra Raba. dicens utriusque sacramentū scilicet baptismi et confirmationis magnum s̄ vnum scilicet confirmationis sacramentum maiori veneratione tenendum. Notetis q̄ vnum sacramentum dicitur maius alio quinqz modis. Primo modo propter significationem et sic matrimonium dicitur maius. quia significat vniōem duarum naturarū in christo. Secundo modo propter continentiam et sic eucharistia dicitur maius esse quia continet verū corpus xp̄i. Tertio modo propter efficaciam: et sic baptismus dicitur esse maius sacramentum. Quarto modo propter dignitatem ministrantiū: et sic cōfirmatio dicitur esse maius quia datur a summo sacerdote. Quinto modo propter quod potest in nobilitate graduz: et sic ordo dicitur maius sacramentū propter doloze supra. vij. distin. iij. Intentio debita cōfirmantis requiritur q̄ est q̄ intendat facere s̄m q̄ intendit ecclesia. Aliqua autē sunt in isto sacramento de bene esse sed non de esse: scilicet q̄ seipsum a seuno detur q̄ confirmandū pro aliquem episcopum presentetur q̄ binda seu vitā capiti circumligetur. Nota q̄ qui confirmatur debet teneri ab alio quando ab episcopo insungitur et specialiter debet teneri a cōfirmato nec refert siue a viro siue a muliere teneat. Item q̄ cōfirmat per triduanum debet deferre ligaturam qua frons eius ligatur propter crismatū obseruationē et triduanē dominice sepulture resurrectionem et ad sacerdotem tertia die debet accedere et sacerdos cum sale et aqua eius frontem abluere debet in piscina siue in loco sacro et ligaturam comburere et cineres in terra cimiterij operire. Quantum ad secundū est notandum q̄ multiplex est effectus istius sacramenti confirmationis: vnum quia grām in baptismo datam confirmat. unde ps. Confirma hoc deus: confirmatione supple quod operatus es in nobis in baptismo. Ad militiciā spirituale preparat. vñ confirmandi tanq̄ pugiles pugnaturi iniunguntur ne ab inimicis de facili vincantur. Et quia omnes christiani in bello xp̄i tenentur esse propterea omnes debent recipere istud sacramentum ut facilius possunt contra mundum carnem et diabolum pugnare ad cōfessionem constanter nominis xp̄i animat qua oportet verum deum et verū boiem cōfiteri. Intus et extra spiritali decore nos ornatur. Intus quidem per conscientie puritatem et extra per odorem bone fame. Et hec duo signantur in crismate quod conficitur ex oleo propter primū et ex balsamo propter secundū. In bonis agendis et malis sustinēdis roborat. Datur em

spiritus sanctus ad robur animæ et corpus armat: Animā quidem per impressionem characteris contra pusillanimitatis vitium corpus vero pro clipeum crucis contra insulas demonum. Contra verecundiā et timorem in confessione nominis christi audaciā p̄stat. Primū notatur in crismatione frontis que est locus verecundie secundum in potestate ministri post pugnam coronat: quod notatur in vita que circa caput ligatur. Quantum ad tertium est notandum q̄ inter illum qui tenet confirmandū et confirmatū oritur cōsanguinitas spiritalis sicut inter tenentem baptisandum et baptisatum et de hoc tractabo latius in capitulo de matrimonio. Sed querit quare xp̄us non fuit vnus hoc sacramento sicut baptismus. S̄m rōne excellētie nō fuit vnus forma seu materia: tñ tacite insinuat p̄ b̄ q̄ dicit apō. Quā ipōnēt sup egros. Dat. vi. Alia rō potest esse q̄ spūs sanctus visibilis opas in primitiua ecclesia ut in spē colūbe in lignis igneis: nūc autē secretius operatur ut habet distin. vij. iij. per maḡm et doctore ibidē.

Sequitur de sacramento penitentie.

Contra peccatum graue
post baptisma patratum
Exiit inuentus sacre
pene sacramentum

Conteroz i corde mala cōfiteoz simul ore

Emendās ope de? indulget mibi vere.
Pēitet atqz dolzr crimia dicere spōdz
Cultqz satisfacere p̄ritus iniq̄ cauere
Crimia p̄mēora tua colligie flebil ora
Elige prudētē te soluere iure potentē
Crimia dimittit p̄fessio cūcta reuela
Cui p̄sbycō nullū graue spōte tacēdo
Integra festina simplex confessio fida
Clera libens clara discreta frequens et amara

Accusās p̄p̄ta parēs bñl verecunda
Ut reminiscaris hoc ordine p̄fitearis
Dic de criminibus mortalib? ac spōbz
Dic de mandatis dñi per te violatis
De male p̄cept? dicas etiā sacramētis
Si contempisti virtutes vel caruisti
De septē factis pietat? dic male fact?
Dic s̄sus q̄nqz nec ceta mēbra relinq̄
Dic bñ quecūqz male fecer? ac vbi cūqz
In factis dictis consensu siue relictis
Que non dixisti duduz dic si recidisti

Res circūstātes dicās pcā grauātes
 Saltem mutātes crimēnq̄ nonum ge
 nerantes
 Ita grauānt vīctum dignus status ⁊
 recidiuum
 Condītio numerus locus ordo scien
 tia pusilla tempus
 Copia causa mora modus etas lucta
 Cōfessor blād' verax prudēs pi' equ'
 Mortal' q̄rit terret pūnit mala soluit
 Postea sit tacitus vt celet crimē aliud
 Contra pctā def' contraria pena
 Supplicet elatus maceret luxuriosus
 Propa det cupid' ieiunet sepe gulos'
 Inuid' os tūdāt iratus corde remittat
 Audiāt officia pegrīnans accidiosus
 Cuius restituat si postcit res alienas
 Reddere si nequeat saltem sit p̄opta
 voluntas
 Fur vsurātor vres symō q̄q̄ repātor
 Juris deceptor alienoziq̄ repētor
 Rector dilapidans quituis dānna ma
 le donans
 Reddere si qd bnt v' amore dī dāt dnt
 Iuxta p̄siliū confessorum sapientium
 Mādās p̄siliās sociās adiutor adulās
 Celās p̄cipās d̄fēdēs atq̄ receptās
 Quilibet ⁊ fautor reddat nisi redderet
 auctor
 Hīs q̄b' est pena solēnis percipiēda
 Crimen p̄ magno totū vīlle publicato
 Quilib' artat' anathemate siue ligat'
 Et q̄ sunt ausi missas celebrare ligati
 Cleric' ex culpa p̄fect' anomal' acta
 Ignē succēdēs ad dādū dāna purens
 Debent p̄ticipi cōmuni iure remitti
 Ut dictos soluat ad maiorēve remittat
 Si fuerit ignarus p̄fessor vel sine posse
 Sicq̄ fatēs tacuit aliqd̄ mortale sciēt
 Aut anathema tacēs sic solut iure ne
 quibit
 Oblitus pene non facte sam sibi iusse
 Est dudum facta cōfessio sic iteranda
 postea fac' digne penā faciēdo bēigne
 Nā male delinq̄t q̄ penā spēte relinq̄t
 Nemo satisfaccere poterit de crimēve

Stans in mortali pctō tunc aliquali
 Iuxta tñ pena q̄uis non sit bene plena
 Nō est linq̄uēda p̄ crimine s; faciēda
 Nā facies iustitiaz referēsq̄ per hoc
 tibi fructum
 Q̄ malū pūnit de' oē bonū q̄ reddit
 Omīa q̄ sūt cur mortali bona prosunt
 Nam mundī bona dant ⁊ demonis ar
 ma refrenant
 Mētes illustrāt cūm tozmetā miorāt
 Ad maiora bona donāt vsū faciēda
 Non tñ eternā possunt acq̄rere vitam
 Nec cū purgātur boīes bec viuificāf
 S; bñ q̄ sūt post mortificata reuolūt
 I n̄ ista parte auctor noster determinat
 de sacramento penitētie diuidēs illud
 capitulū in plures partes quā quidem
 diuisionē bzēntaris causa omīto pert
 ne lectoris. veruntamen intendo seriatim per
 particulas textum ac. de clarare. Et primo a pu
 cipio capituli vsq; ad illam. Trinitia commemo
 ra prout concipio auctor duo facit. Primo qua
 re penitētia fuit inuenta. Secūdo quot sunt
 membra eētialis penitētie. Et ex his duob' po
 test inferri diffinitio penitētie. Quantum ad
 primū est notandū q̄ penitētia fuit inuenta vt
 per ipsam exhibeat remediū quo integritas
 per dīta per peccatū mortale reparetur ad salu
 tem ideo dicitur secūda tabula post naufragiū
 s; Albertū. in suo compeu. ⁊ per magi. rtiij. di.
 iiij. Dicit q̄ penitētia est secūda tabula post
 naufragiū quā si quis vestem innocētie in
 baptīsmo perceptam peccando corrupit pen
 tētie remedio reparari pot' p̄ma eī tabula ē ba
 ptīsmus vbi dēponitur vetus bō ⁊ induitur no
 uus. Penitētia vero dicitur secūda tabula
 q̄ post lapsum resurgimus. dū vetustas reuerfa
 depellit ⁊ nouitas per dīta resumitur q̄ magi.
 loco p̄real' egato. rxi. ca. deinde duplex enī
 est naufragiū scz peccato originali ⁊ peccato ac
 tuali. de primo liberamur per tabulā baptīsmi
 de secūdo liberamur per tabulā penitētie ad
 quā potest homo recurrere q̄ diu est ī statu pre
 sentis vite quotienscūq; voluerit diuinam im
 plozare clemētiā. Ezech. rviij. Quasi p̄ totū illd̄
 capitulū. Nota tñ q̄ multiplex ē p̄na qdā ē fal
 sa de q̄ Iherosol' ⁊ nō penitēs q̄ ad buca
 git qd̄ penitēs. vñ de pe. di. v. c. falsas. Falsas pe
 nitētiās eē p̄stat cū sp̄ret' p̄lib' d' vno solo p̄na
 agit: aut cū sic agit de vno vt non vscedat ab a
 lio. vñ Jac. ij. Qui totā legē s̄auerit offēdat au
 tē in vno fact' ē oīm reus. s. q̄tū ad vitā eternā

Falsa etiā penitētia est cum penitēs ab officio
 vel curialivel negociālī nō recedit qd̄ sine pctō
 agi nullaten' valet aut si odiuz in corde suo gef
 serit: aut si offēso cui libet nō satisfecerit: aut si
 offēderit offēnsus nō indūgat: aut si vnicūq;
 nō restituat qd̄ in iuste detinet: aut si s; iustitiaz
 arma serat recognoscat severā p̄niam nō posse
 agere: loco ⁊ capitulo p̄allegatis. Ido papa sibi
 dem fratres nostros p̄byteros admonem' ne
 falsis penitentijs laycoz aiās decipi ⁊ ad infer
 num p̄trahi patiātur. Quedam est p̄na coacta:
 de qua ps. Cōuersus sum in erūna mea. Quedā
 est p̄na fera. de qua augu. in li. de p̄na. Si tūc
 penitēs q̄i peccare non potes peccata te dimit
 tunt non tu illa. de peni. di. viij. ca. nemo despan
 dus. s. si quis. Quedā est p̄na iniqua. Mathei
 xxvij. Judas penitētia ductus vidēs q̄ eēt dā
 natus retulit triginta argenteos p̄ncipibus sa
 cerdotum ⁊ seniozib' dicens: peccāui tradēs san
 guinem iustum ⁊c. ⁊ de pe. di. iij. ca. Judas pen
 tuit. quedā est penitētia despata. vñ Sap. v.
 Mirabunt' in sibatōe insēpate salutis dicen
 tes intra se penitētia agentes ⁊ p̄e angustia
 spiritus gementes ⁊c. quedā est vera p̄na q̄ s; m
 augu. est cōmissa deslere ⁊ penitēda nō cōmitte
 re ⁊ illa penitētia est sancta ⁊ meritoria. de qua
 Bernar. O sēlge penitentijs humilitas. O beā
 spēs cōsentium: qua tremendus iudex cōuer
 titur in p̄sissimum patrē. Per vera eīm peniten
 tiā absoluitur bō a peccato restituitur ecclesie
 recōsiliat christo. Donis spiritalib' dicitur. de
 filio diaboli per imitacionē efficitur filius dei.
 Per hanc penitētiā paradīsus aperitur ange
 li lētificatur: impij iustificatur: mortificata bo
 na reuocant' ⁊ pena eterna evitatur per beati
 augu. in lib. de penitentijs: ⁊ per alber. in suo cō
 pen. In hoc eīm sacramento penitētie sicut in
 alijs est materia ⁊ forma. Materia ei est actus
 penitentijs dolentis de peccatis cōmissis. For
 ma autē sunt verba sacerdotis absoluentis pen
 tētie sine in absolūendo videlz ista. Ego absol
 no te ⁊c. per magi. rxiij. dist. iiij. Istā autē verba
 miserat' tul' oipotēs deus ⁊ absolūtionem ⁊ re
 missionē ⁊c. nō sunt de essentia forme sacramē
 ti p̄nie: sed sunt supplicationes intercessiue vt
 babetur per magim loco p̄allegato. Et quibus
 apparet q̄ in hoc sacramento quoddā est sacra
 mentū tantū vt actus p̄nie exterior quoddā res
 tñ vt remissio pctōz quoddā res ⁊ sacramētus
 vt cōtritiō interior: s; m albertum in suo cōpen.
 Quantum ad scdm est notanduz q̄ sicut in pctō
 mortali tria attendunt' s. impudētia delectatio
 ⁊ p̄perratio. Sic triplici remedio opus est sub
 venire. cōtra impudētiā per p̄fessionē in qua ē

verecundia. de pe. di. i. c. que penitet delectatio
 ni opponitur amaritudo cōtritiōis p̄perratio
 opponitur operis satisfactio. de peni. di. i. ca. pe
 nitentiā. ⁊c. sequēti. ⁊ per magi. rxi. dist. iiij. vñ
 Jobā. crifostom'. Dec est fructifera penitentiā
 vt sicut tribus modis deus offēndit' scz corde
 ore ⁊ ope. Ita tribus modis ei satisfacim'. s. cor
 dis cōpunctione: oris cōfessione: ⁊ operis satis
 factiōne. vñ de augu. in libro de sermone dñi in
 monte: tripliciter pctm̄ cōmittitur. corde facto
 ⁊ verbo: quare triplici remedio subueniendum
 est. s. cordis compunctione. Job. ij. Cōuertimī
 ni ad me in toto corde vestro in ieiunio in fletu
 ⁊ plāctur: scindite corda vestra ⁊ nō vestimen
 ta vestra: ⁊ cōuertimini ad dñz deum vñ: quia
 benignus ⁊ misericors est. Dñs cōfessione. de
 qua Prover. rviij. Justus p̄ior: ē accusator sul.
 ⁊ Jaco. vlt. Cōfitemini alterutrum peccata vñ
 Satisfactiōne de qua Mat. iij. Facite dignuz
 fructum penitētie. Pctm̄ mortale nō potest tol
 li nisi per p̄niam. Penitētia autem vera debz
 habere illa tria predicta. de peni. di. iij. i. c. ver
 bum dei. Justum est eīm vt peccator anime cul
 pā detestetur verbo accusat' ⁊ factō peniteat s; m
 Alber. in suo cōpen. Per pctm̄ eīm offendit bo
 mo deum ecclesiam ⁊ seipsum. Dodo per contri
 tiōē verā recōsiliatur homo deo. per cōfessio
 nē ecclesie. p̄ satisfactiōnē sibi p̄p̄. per Alber. lo
 co p̄allegato. Quantum ad tertius est notandū
 q̄ vera penitētia est dolo: cordis ⁊ amaritudo
 anime. alio mō s; m Ambro. Penitētia vera est
 p̄terita mala plāgere ⁊ plāgenda (tez non cō
 mittere s; m autē Greg. Penitere est ante acta
 peccata flere ⁊ iterum flēda non cōmittere. de
 istis diffinitionibus habetur. de peni. dist. i. ca.
 penitētia. ⁊ per magistrum. rxiij. dist. s; m Alber.
 in suo compeu. In istis eīm diffinitionib' notat
 duplex actus: vnus qui est respectu p̄teriti. s.
 plāgere mala p̄terita. alius q̄ est respectu fu
 turi: scilicet plāgenda non cōmittere. s; m
 actus est in re. secūdo in p̄posito: ⁊ dicitur pe
 nitentiā a penitēdo. de pe. di. i. c. p̄allegato: vel
 dicitur a punitendo: per mag. rxiij. dist. iiij. q; per
 ipsam penitentiā puniūtur illicita. s; m Eco. su
 per. rxiij. dist. iiij. sen. Penitentiā est absolūtiō bo
 minis penitentijs facta certis verbis cum debi
 ta intentione prolatis a sacerdote iurisdicōez
 habente signans ex institutiōe diuina efficaciter
 absolūtiōē anime a peccato. (tez penitentiā
 est duplex: quedā interior: tñ ⁊ bec de iure
 naturali: quedā est penitētia exterior: q̄ fit ad
 arbitriū hoīs. Prima eīm nō est sacramētū p̄o:
 p̄ie. scdādo est sacramētum non eīm penitentiā
 per se suscepta dicit' p̄p̄ie sacramētus ecclesie

cum talis etiam an baptismum possit fieri: scilicet penitentia inuncta per ministros ecclesie sacramentum est. Item notandum est quod lugere pro peccatis proprius est actus penitentiae. lugere pro alienis malis est actus virtutis et misericordie. lugere pro bonis eternis est actus beatitudinis: de quo dicitur Mat. v. Beati qui lugent. Item notandum est quod non oportet exteriori penitentiae esse perpetuam. circa autem interiori est distinguendum. nam quedam est penitentia interior secundum habitum et hoc debet esse perpetua. alia secundum actum et hanc non oportet esse perpetuam semper enim tenetur quod ad interiori penitentiam habitualem qua vellet non peccare: sed ad interiori actualem non semper tenetur. item est notandum quod in penitentia alius est dolor rationalis qui est peccati detestatio. alius est sensualis qui est passio. primus dolor spiritus esse in penitentia. secundus vero non est de necessitate. Item notandum est quod penitentia ad hoc est duplex. scilicet priuata que fit in secreto: quas sacerdotes iniungunt pro peccatis occultis. alia est penitentia publica: illa secundum auctorem libri de sacramentis est duplex. quedam est manifesta que iniungitur pro peccatis manifestis: ut peregrinatio pro mundum. flagellatio corporis cum baculo cubitali: et iterari potest sicut prima quod cum peccati mortale sepius iteratur: ita a penitente necessario penitentia reiteratur cum sit medicinale remedium contra illud peccatum per magistrum. riiij. dist. iij. alia est penitentia solennis que fit in capite ieiunij quod dragesime. l. di. ca. in capite quod dragesime ubi est textus nobilis super dispositione illius solennis penitentiae et solum iniungitur ab episcopo. xxvi. q. vi. c. l. pro enormi crimine notorio quod commouet totas urbem vel locum alium publicum: ut pro paruulorum periculatione cum scadalo et parentum in curia. Et hoc penitentia non reiteratur duplici de causa. prima ne uilis habeatur solennis penitentia. l. di. c. si quis post remissionem in glo. scilicet causa propter significationem eius: quod significat electionem a deo paradiso terrestri que semel facta est. e. di. ca. in capite: et de peni. dist. iij. in summa. tñ Gratianus dicit quod secundum consuetudinem quadam ecclesiarum penitentia solennis in. c. ex persona de peni. di. iij. Optimo tñ magistri. riiij. di. iij. Una cum aug. ad macedonios origene super Leuiticum est quod non debet iterari. Nota super hoc quod hoc penitentia solennis non intingitur clericis propter scandalum: quod post penitentiam solennem non debet aliquid ad sacros ordines promoueri nec effici miles qui solenniter penituit. xxiiij. q. ij. Ad mouere. l. di. ca. si quis post remissionem. Similiter non iniungitur personis ordinatis: quod deserere ordinem non possunt. Queritur qualiter habet fieri hoc solennis penitentia. Respondetur quod solennis

ter penitentes in capite ieiunij quadragesime cum suis presbyteris presentent se episcopo ciuitatis vel eius vicario an fores matris ecclesie fac co induti nudis pedibus vultibus demissis coma deponita et eis in ecclesia introductis episcopus cum clero dicit septem psalmos et postea imponit eis manum et aqua benedicta aspergit cinerem capitis eorum imponit cilicio colla eorum operit: et sic denunciatur eis lacrymabiliter quod sicut Adam eiectus est a paradiso terrestri ita et ipsi pro peccatis ab ecclesia excommuniuntur: tunc iubet episcopus ministris ut eos ab ecclesia expellant. Lero eos pro sequente et cantate illud responsorium. In sudore vultus tui etc. Beati. iij. Deinde in cena domini a suis presbyteris in ecclesia reducuntur et erunt usque ad octauas pasche: ita quod nec comunione nec pace recipiant: et tunc eribunt de ecclesia et erunt extra ecclesiam usque ad tale die sequentem scilicet in capite ieiunij anni sequentis et fiet sicut prius quolibet anno quousque aditus ecclesie eis reddat et recedat ab ecclesia secundum voluntatem episcopi ad quem spectat recedat. Mulieres autem comas non deponant in signum subiectionis: scilicet solum v. l. di. c. i. in capite ieiunij pluribus allegato. Queritur utrum penitentiae sint tres partes. scilicet contritio confessio: et satisfactio. Et videtur quod non. Nam forma simplex non habet tres partes: quia indissolubili essentia consistit: sed penitentia est unum: quia est quidam habitus in prima specie qualitatis: ergo in oppositum est magister sententia. xvi. dist. iij. ubi dicit quod in perfectione penitentiae tria sunt obseruanda scilicet propter actio cordis: confessio oris: et satisfactio operis. Dicit concordat augustinus in libro de sermone domini monte dicens. Tres sunt peccati differentie in corde: in factorum in consuetudine vel in verbo tamen tres mortes: una quasi in domo: scilicet cum in corde consentitur libidini: altera quasi plata tamen extra portam cum in factis procedit ascensio. Tertia cum male consuetudinis tanquam mole premittitur animus quasi in sepulchro iam fetens. Laudul. super. xvi. dist. iij. sententia. Ad illud dubium respondet per quatuor conclusiones. Prima conclusio est quod penitentiae que est habitus virtutis non sunt tres partes: scilicet contritio: confessio: et satisfactio: et probat ille non sunt partes alicuius totius quibus non existentibus illud totum potest esse: sed non existentibus istis tribus partibus potest esse penitentia que est virtus: ergo. Maior patet et minor probatur: quia penitentia que est habitus est quedam qualitas de difficili mobilis que est homini etiam quando dormit. Sola enim qualitas est inclinans ad frequenter penitere et inexistit quando nullus est ibi actus. Secunda conclusio est quod penitentiae que est actus

hec tria. scilicet contritio: confessio: et satisfactio non sunt partes probatur sic eque forma simplex est actus sicut habitus. Ergo sicut hec tria realiter distincta non possunt proponere habitum qui est penitentia: nec ipsam actum que est penitere. Deducitur istud per: quia si accipiatur actus penitendi pro actu voluntatis imperatino vindicte vel pactu imperato crequente imperium voluntatis semper est forma simplex. Forma autem simplex non habet partes realiter distinctas sicut sunt ille tres. Item probatur sic entia quorum esse in fieri non sunt partes entis permanentis. sed hec tria contritio: confessio et. habent entitatem in fieri. Ergo non sunt partes penitentiae que est habitus vel actus cum sint entia permanentia. maior patet et minor probatur: quia confessio que fit oris. platione est in fieri similiter satisfactio opere penoso est in fieri. Tertia conclusio est quod penitentiae que est sacramentum: contritio: confessio: et satisfactio non sunt partes probatur: quia quod non competit diffinitioni non competit diffinitio: sed hec tria non sunt partes congruentes penitentiae diffinitioni. ut est sacramentum. ergo nec ipsi penitentiae. Maior patet quia diffinitio et diffinitum idem sunt. Primum posteriorum: minor probatur: accipiendo diffinitionem positam per Scotum super. riiij. dist. iij. Apparet quod penitentia est absolutio peccatoris facta certis verbis ubi appetit quod hec tria nec aliquod illorum: sint partes penitentiae: quia si aliquod meretur dici pars penitentiae marime esset contritio quod non est dicendum cum contritio sit quoddam spirituale. Item omne sacramentum est sacre rei signum exterius existens in se signans: sed contritio non potest esse tale signum exterius: igitur. Quarta conclusio est quod hec tria contritio: confessio: et satisfactio sunt partes penitentiae integre et vocat Laudulphus penitentiam itegram non ad habitum vel actum imperantem vel imperatum: sed cum penitentia sit quedam iusticia commutativa videtur requirere ad esse sui equalentiam tanti pro tanto. scilicet pene ad culpam: ad quam equalentiam concurrunt tria. Primum pena interior que est contritio: quia sicut in culpa fuit voluntaria delectio deordinata ita debet esse displicentia equalentis. Secundo exterior: maceratio que est pars operis penosi correspondentis equalentem offensa commisse. Tertio requiritur arbitrius iudicio iuste equalentem hec pena illi culpe. Primum horum est contritio que est displicentia interior. Secundo satisfactio que est maceratio exterior. Tertium est confessio: quia nullus debet esse iudex in causa sua. in capitul. si. quem. de sen. excommunicata. Ideo debet confiteri sacerdoti cuius arbitrio decernatur que pena

equialet culpe. Dicit vltime conclusionem concordat Alber. in suo compendio theologie libro. vi. di. tres sunt partes integrales penitentiae. scilicet contritio confessio et satisfactio quod ostendit sic. Penitentia est quoddam spontaneum iudicium in quo contritio est quasi quedam citatio ubi sequitur rel. apud iudicem spontanea confessio. Deinde sequitur emende. pro iudicem impositae solutio. sed in hoc differt iudicium fori a iudicio poli quod ibi confessio in iure condemnetur hic in iudicio poli confessio ab soluit. Ista tria membra penitentiae tangit auc. nri in littera sua dicena. Conteroz in corde pro primo. mala confiteor: simul ore. pro secundo emendans opere pro tertio. Circa illud verbum conteroz. Queritur utrum requiratur contritio vel sufficiat attritio. Pro solutione istius dubij secundum compendium theologie in sexto libro assignada est differentia in inter attritionem et contritionem sic in informem et formatum secundum quod de fide formatum materia id est quod non sufficit attritio. de contritione autem habet in pluribus passibus sacre scripture: quod sufficit cum non habet copia confessionum et hoc videt tenere Laudulphus supra decimam quartam distinctionem quartae sententiae di. ca. solo actu contritionis assequitur quod peccatorum remissionem quod potest habere distinctionem tale. contritio autem est tanta quod sufficit aut non: scilicet est sola attritio que notat. Luce. xv. De filio prodigo dicente. quanti mercenaria abundam panibus in domo patris mei et ego hic fame peregrinor et ibo ad patrem meum etc. Si primo modo veritate habet illud solo actu contritionis assequitur quod peccatorum remissionem etc. Si secundo modo non: sed actione sacramentali sacerdotis illa attritio fit contritio: et sic sacerdos non solum ostendit absolutum: immo absoluit illud patet quia constat quod sola attritio non sufficit ad delectionem peccati. ergo ad hoc quod fiat sufficiens oportet quod fiat virtute sacramenti: hoc dicit Laudulphus. Quod autem inducit magister de illo qui vadit ad confessionem. xvij. dist. iij. et. xli. Quia si fuerit peccator sufficenter contritus et mortuus eundo saluatur. Si autem sit solum attritus ordinatur nisi forte propter bonam voluntatem: quod venit ad confessionem faciens quod in se est deus in instanti facit de attritione contritionem quod credere est piuum. ut habet de leprosis mundandis Luce. xvij. Sed quia dictum extitit quod actio sacramentali sacerdotis attritio fit contritio. Queritur utrum attritio sit contritio Ad illud secundum Alber. in suo compendio theologie dicendum est quod contritio dicitur cum gratia tritio quod potest esse dupliciter. uno per concomitantiam quia gratia associatur motui existenti in anima et illum informat quous non eliciat. Alio modo per causam ita quod mortuus a gratia eliciatur

prime attritio fit cōtritio: quia actus ille simplex manens in anima formatur adueniente gratia sicut color adueniente luce. Secundo modo impossibile est quod attritio fiat cōtritio: super illud verbum patet in littera auctoris. Est notandum quod penitere accipitur quadrupliciter. Uno modo pro velle punire et tunc diffinitur sic. Penitere est velle vnde dicere peccatum a se commissum. Alio modo accipitur penitere pro displicere et tunc diffinitur sic. Penitere est peccatum a se commissum detestari. Alio modo accipitur penitere pro pena acceptare. et tunc diffinitur sic. Penitere est pena inflicta pro peccato suo grate acceptare. Alio modo accipitur penitere pro punitione sufferre: et tunc diffinitur sic. Penitere est pena inflicta pro peccato suo patienter sufferre secundum Laudul. super. riiij. disti. quartum sententiarum. Differentia istorum actuum. patet: quod licet omnes isti actus intendat unum materiale scilicet peccati punitionem per aliquod incommodum penosum quod est tristitia. tamen in sequendo illud penosum est differentia: quod primus actus qui est actus vnde dicandi est pene inflictiuus. Secundus est malus pro quo inflictiuus impetratiuus. Tertius est bonus penosus incommodi approbatiuus. Quartus est eius toleratiuus si ab alio inflictiuus. Nunc dicendum est modicum de vno quocumque membro. Et primo de cōtritione. Pro cuius declaratione est notandum quod cōtritio est dolor: voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito cōfitei et satisfaciendi secundum Alber. in suo cōpendio in sexto libro. et secundum magistrum in quarto sententiarum distinctione. xv. ubi ponitur dolor pro genere voluntarie assumptus ad differentiam doloris naturalis qui non est meritozus cum non sit in genere moris se voluntas eum ponit in genere mortali pro peccatis ponitur pro materia doloris ad differentiam doloris inuidie qui est de bono alieno. Queritur vtrum sit beatis dānatis et bis qui sunt in purgatorio sit cōtritio. Dicendum est secundum Alber. in suo cōpendio quod non cuius causa est: quod in cōtritione proprie sumpta tria sunt: scilicet gratia dolor et effectus meriti satisfactionis modo in beatis non est dolor. In dānatis non est gratia existens in purgatorio non merentur: ergo. Queritur quod diu quis de peccato debet dolere. Respondet secundum Dug. de sancto victore quod deus qui absoluit boiem avinculo peccati ligat eum vinculo perpetue detestationis quod quidem detestatio perpetua potest esse duplex scilicet in bitu et in actu. Ad detestationem in habitu semper tenet homo etiam post perfectam peccati remissionem de qua Augustinus loquitur de penitente dicit semper doleat et dolere gaudeat et non semper doluisse doleat. Ad detestationem vero peccati in actu non semper tenetur homo. In cōtritione enim

duplex est dolor. vnus est voluntas qui non est aliud quam displicentia peccati. Alius est sensualis secundum us est de esse contritionis de quo intelligitur illud. Iere. vi. c. Luctu vnguenti fac tibi plantam amarum quod dicitur ex ratione magis velle nunquam peccatum se quam vnguentum viuere. Alio vero dolor qui est sensualis non requiritur de necessitate ad cōtritionem sed bene est de eius perfectione: quod talis dolor non est in nostra potestate. Ille enim penitentiam digne agit qui sic preterita mala deplorat ut futura iterum non committat Nam qui plangit peccatum suum et iterum committit peccatum est sicut ille qui lauat laetorem crudum quam potius abluit tantomagis lutum facit. de peni. di. ij. s. ille penitentia. Dicit scientie concordat. Hieronymus dicens. Irrisus est et non penitens qui adhuc agit quod penitet nec videtur deum possidere subditus: sed susannare super. Lanis reuersus ad vomitum et penitens ad peccatum secundum magistrum sententiarum. riiij. distinctione quartum et eidem distinctione. Quosdam accipere lacrymas ad penitentiam cerno: et affectum penitentiae non habere: quod inconstancia mentis nunc recordatione peccati lacrymas fundunt nunc reminiscunt vni ea que fuerunt iterando committunt. Notetur tamen quod non sufficit sola cordis cōtritio habentibus copiam sacerdotis. de peni. disti. i. c. ultimo. nec cōtritus reputatur. si post contentum confiteri. rxi. q. i. ca. ultimo. et de con. disti. iij. c. non dubito. Sicut enim precepta est nobis interior penitentia: ita oratio confessio et ita exterior satisfactio si abest facultas. de penite. disti. ij. capitulo perfecta penitentia. et per magistrum rviij. disti. iij. senten. d. Iudicet seipsum homo voluntate dum potest: mores conuertat in melius ne cum iam non poterit preter voluntate a domino iudicetur veniat ad antistes per quos illi claves in ecclesia ministrantur etc. Secundum membrum est confessio. Pro cuius presenti declaratione est notandum quod confessio est secundum Albertum in suo compendio theologie libro sexto per quam morbus latens a spe venie aperit secundum vero Crisostomum super Mattheum. et per magistrum. rviij. disti. iij. senten. Confessio est testimonium conscientie timentis deum. Et est confessio duplex. quedam est mentalis que fit deo et hec est de iure naturali. quedam est confessio vocalis que fit homini et hec non est de iure naturali. ergo ante christi incarnationem sufficebat confessio mentalis quia deus nondum erat homo: post factus est homo dicitur confessio fieri boi vicario christi. Item licet peccata alius cuius nota sint sacerdoti ut boi: tamen oportet ea confiteri quia non sunt ei nota ut iudici. Queritur quid sit instituta confessio. Respondetur ad illud dandum secundum aliquos quod fuit instituta in paradiso terrestri

statim post peccatum domino dicere ad adam. Adam ubi es. Gen. iij. Et dicitur concordat mag. rxiij. di. iij. quod a primordio humani generis fuit in penis paritibus vtriusque instituta. scilicet penitentia et coniugium Alij dicunt quod confessio fuit instituta quando dominus interrogauit cay. d. Layn ubi est abel frater tu? Gen. iij. Alij dicunt quod quoniam iohannes predicauit ab hoc offiteri crimine suum et lapidatus est. et v. di. c. sed et illud Alij dicunt quod in nouo testamento a Jacobo. Iacob. vlti. Confitemini alterutrum peccata vestra quod non credo: quod non fuit summus pontifex: quare non potuit obligare tantam ecclesiam. Alij dicunt quod fuit instituta quando christus dixit mundandis: ite ostendite vos sacerdotibus. Luce. rviij. Dicite ritus leprosi quoniam mundandus est adducetur ad sacerdotem dicit dominus ad moysen. Leui. xij. et riiij. cap. Leprosus autem secundum doctores est peccatum. Alij dicunt quod fuit instituta quando dominus dixit Petro tibi dabo claves regni celorum: et quocumque ligaueris super terram etc. Mat. rvi. Alij dicunt quod fuit instituta quando christus post resurrectionem dixit apostolis: quousque remiseritis peccata remissa erunt: et quousque retinueritis retenta erunt. Job. xx. Christus enim in hoc quod ministris sacramentorum dedit potestatem ligandi et soluedi insinuauit confessionem eis tanquam iudicibus debere fieri secundum Albertum in vi. libro sui compendii et apostoli pronulgauerunt eam. Alij dicunt quod fuit confessio instituta ab vniuersali traditione ecclesie in glo. ca. in penitentia autem de penitentia di. v. Quatum ad tertium membrum: scilicet satisfactionem est notandum quod post remissionem culpe in contritione remanet debitus pene satisfactor: ideo iungit sacerdos quedam ad satisfactionis fundamentum: sicut abstinere a peccato restituere male ablatum: quedam iniungit ad satisfactionis expeditioem: vt vitare consortia malorum quedam iniungit ad substantiam satisfactionis vt ieiunare: vigilare: dare elemosinam peregrinari. et boni opera penalia: quedam iniungit ad perfectionem et securitatem satisfactionis: vt sunt opera supererogationis. Item satisfactio nis quedam sunt partes principales: scilicet oratio: elemosina: ieiunium: quedam sunt secundarie vt vigilie peregrinationes discipline. Opera enim carnis assidua reducuntur ad ieiunium Opera autem spiritualia ad orationem. Opera misericordie ad elemosinam: per ieiunium reuocatur a concupiscentia carnis. per elemosinam a concupiscentia oculorum: per orationem a superbia vite secundum compendium theologie. De istis membris tractabo latius in sequentibus declarando textum auctoris. Crimina commemorata etc. ab ista littera vsque ad illam vt reminiscaris auctor facit duo principaliter primam docet modum quem debet habere penitens in

aggrediendo confessionem. Secundo docet conditiones vere confessionis. prima in principio. se cunda ibi. Integra festina. Quatum ad primam pre dicit auctor. uoster quod confessus siue penitens primo debet meditari crimina que commisit. Unde Crisostomus. si recordaberis peccatorum tuorum et frequenter ea in conspectu dei pronuncies et pro eis deprecaberis cito ea delebis. vñ ps. Deditur tuis nocte cum corde meo: et etercitabo et scopabaz spiritum meum. Et alibi. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Item confites debet colligere peccata propria et non aliena in. c. consideret. de peniten. dist. v. Item debet sebi liter orare. Iob. ij. Conuertimini ad me in toro corde vestro: in ieiunio: in fetu: et in plactu dicit dominus. Unde Bernardus. Lacrymarum et oratione pro peccatis tuis inuenias gratiam. et ps. Lacrymis meis stratum meum rigabo. i. conscientiam meam. Dicendum est ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordie tuae: quia pauperes facti sumus nimis. Item penitens debet eligere confessionem prudentes qui sciunt discernere inter leporem et leporem. i. inter peccatum et peccatum: de pe. dist. vi. ca. ij. qui confitetur omnino sacerdoti confiteatur meliori quam potest: et idem de peniten. dist. i. c. quod penitet. s. hoc est ego dominus pro magi. rviij. di. iij. vnde augustinus. Qui vult confiteri peccata: vt inuentat gratiam: quare sacerdotem scienter ligare et soluere ne cum negligens circa se extiterit negligatur ab illo qui eum misericorditer monet et petit ne ambo in foueam cadant quare stultus curare noluit. vnde Mat. xv. et Luc. vi. Si cecus cecum ducat ambo in foueam cadunt. Item confitens debet dicere peccata sua vni sibi terro per magi. rvi. dist. iij. ubi dicitur quod peccata vult redimere caueat ne ductus verecundia diuidat apud se confessionem scilicet vt diuersis diuersa velit sacerdotibus manifestare. Quidam enim vni celant que alij manifestanda conseruant: quod est se laudare et ad ypocritam tendere et spem care re: et idem habetur de pe. di. v. c. consideret. s. quod igitur peccata. Item confitens non debet spem celare aliquid crimen precipue mortale quod probatur per magi. rvi. di. iij. ubi dicit. Expulsi sunt septem demonia: oia crimina simul eicienda doceret Ioban. viij. Et legione demonum ab alio eiciens nullum reliquit ostendens per hoc quod si mille fuerint crimina oportet de omnibus penitere. Quomodo quoniam crimine reseruat de alio recipiet veniam sine amore dei sine quo nemo vni quod inuenit gratiam: et idem de pe. di. iij. c. sunt plures. s. quod. et di. i. di. i. Notetur sponte: quia delicta nemo intelligit oia: dauid delicta que intelligit generaliter salute confiteatur quorum memoriam non

babet et sic nihil de celare de celeribus suis. De
 tibi. xxi. dist. iij. sent. Sequitur in fine pri-
 me partis crimina dimittit confessio: quod expo-
 nit sic. Confessio haec dimittit peccata: quod per beati Au-
 gustini in libro de penitentia et de peccatis. dist. i. non ergo: ubi
 est taciturnitas confessionis non est separanda venia
 criminis. Ad hoc concordat Augustinus in una ratione
 contra pelagianos dicens. Veritate dicit deo peni-
 tentes quoniam nihil illi de commissis sceleribus celat non
 quod si voluntate celauerit deus ignoraret: sed veritate
 se sibi ab eo dicitur veniam consequatur: et idem de
 peccatis. dist. iij. c. bis auctoritatibus: et David perfrimat il-
 lud dicens. Lauabo per singulas noctes. i. peccata
 lectum meum. i. conscientiam meam. Ergo omnia pec-
 cata sua postquam debet penitentes confessioni suo
 reuelare. Qui enim timet iudicium dei non erube-
 scit peccata confiteri sicut Jobanem crisostomum super
 Mattheum. Perfectus timor soluit omnem pudorem con-
 fessio peccati pudorem habet et ipsa erubescencia est
 grauis penam iubeatur confiteri peccata ut erube-
 scencia patiamur per penam. Nam hoc ipsum per se est di-
 uini iudicii per magister. xvij. dist. iij. sent. De negli-
 gentia autem obliuio: ubi penitentes graueret dolere:
 et generaliter confiteri. Unde magister. xxi. dist. iij. si
 vero a mente aliqua exciderint confiteretur peni-
 tens veritate deo cum generaliter dixerit deus qui
 nostri occulta cordis opera mea et delicta mea a te
 non sunt abscondita: quibus veniam largiaris. Et hec
 est veritas confessionis quam diligit deus. Et hoc per
 generalis confessio etiam mortalis delet quorum
 intelligencia non habet per magistrum loco palle-
 gato. Quo ad secundam partem scilicet illa crimina di-
 mittit dicit Ambrosius. non potest quisquam iustificari a
 peccato nisi fuerit peccatum ante confessionem: qui ve-
 ro confessus fuerit iustificabitur per magister. xvij. dist.
 iij. sent. Sequitur secunda pars principalis de conditi-
 onibus confessionis: ubi integra festina: de quibus
 conditionibus dantur alia metra in instrumen-
 tario que sequuntur. Sit simplex humilis con-
 fessio pura fidelis. Atque frequens nuda discre-
 ta libens verecunda. Integra secreta lacryma-
 bilis accelerata. Fortis et accusans et sit parere
 parata. Quarum conditionum sequitur exposi-
 tio. Simplex debet esse confessio. i. sine plica
 ut nihil dicatur nisi quod pertinet ad conscientiam pec-
 cati et qualitate peccatoris sine defensione siue
 excusatione. Humilis ut cum magna humilitate
 dicat penitentes peccata sua reclamando dei mise-
 ricordiam sine iactantia: sine presumptione: sine
 ne comparatione alterius. Pura: id est cum recta
 intentione et cum proposito non recidendi. Si-
 delis: id est vera non simulata. Frequens: id est
 sepe fiat confessio. Nuda: id est sine inuolutioe
 verborum: ita quod obscure non dicat peccata sua.

Discreta ut maior peccata dicat maior pondere
 discernendo inter peccata et circumstantias.
 Libens: id est spontanea voluntate. Verecunda
 id est erubescendo de peccatis commissis et non
 iactando de bonis per eum operatis. Integra:
 id est quod nihil celet quia aliter non valet confes-
 sio: ut visum fuit superius. Secreta: scilicet qua
 tum ad forum conscientie ubi de occultis con-
 tentia agitur: quia secundum magister. dist. xvij. iij. Sicut
 publica nota publico eget remedio: ita occulta
 secreta confessione et occulta satisfactione pur-
 gatur. Lacrymabilis: quoniam ad dolorem de pec-
 catis commissis. Accelerata. scilicet iustitiam confiteatur
 post mortale peccatum tum propter recupe-
 randam gratiam quam amiserat. tum propter pe-
 riculum mortis cuius hora est incerta. Fortis scilicet
 licet ut propter erubescencia peccata confiteri non
 dimittat. Accusans seipsum et non alium se excusan-
 do. Et sic parere parata: quia in omnibus confitens
 debet suo confessori quantum ad ea que sunt in foro
 conscientie obedire: et si sentiat se debile ad per-
 agendam penitentiam quam sibi intungit suus
 confessor debet ei dicere ut eam commutet in ali-
 am etc. Ad hoc concordat magister. xvi. dist. iij. di.
 Donat se omnino confitens in iudicio et potesta-
 te sacerdoti nihil sui reseruans sibi ut oia eo iu-
 bente paratus sit facere pro recipienda vita ani-
 me que faceret gustanda corporis morte. Et
 hoc cum desiderio: quia recuperat vitam in finit-
 tam. Cum gaudio enim facere debet immortalis
 futurus: qui faceret pro differenda morte mortu-
 us. Augustinus. Queritur vtrum sine penitentia pec-
 cator possit consequi remissionem et videtur quod sic
 per glo. super illud Luc. vij. Dimissa sunt ei pec-
 cata multa: ubi dicitur quod abundantia charitas
 rubiginem peccatorum in ea consumpsit: sed aliquis
 potest conuerti in deum ardentem per charitatem
 sine hoc quod conuertatur ad peccata preterita per
 penitentiam: ergo sine penitentia potest quis salu-
 tem consequi est remissionem peccatorum. Secundo sic
 sicut se habet auersio a deo ad damnationem: ita conuer-
 sio a deo ad salutem: sed auersio a deo sine omni
 delectatione potest esse causa damnationis. ergo conuer-
 sio ad deum sine omni dolore penitentiae potest esse
 causa salutis: ergo. Tertio sic motus sine qui prece-
 dit penitentiam posset in tantum intendi quod sufficie-
 ter disponderet ad gratiam habendam: sed gratia
 sufficit ad salutem etiam sine operibus ergo sine ope-
 re penitentiae peccator possit salutem consequi. Quarto
 sic in ultimo instanti vite posset infundi gratia
 sed per ultimum instantem non remanet aliquid in-
 stans vite presentis in quo penitentia possit esse
 fructifera: ergo sine omni actu penitentiae potest
 homo consequi salutem per gratiam. In oppositum

arguitur per Augustinum in libro de penitentia di-
 cens. Nemo sine voluntatis arbiter constitutus
 potest inchoare novam vitam nisi eum penite-
 at veteris vite: sed nullus potest consequi salu-
 tem nisi in noua vite inueniatur: ergo sine pe-
 nitentia nullus vitam novam consequi potest.
 Item sicut baptismus ordinatur contra originale
 peccatum: ita penitentia contra actuale: sed
 nemo potest ab originali mundari nisi per ba-
 ptismum susceptum actu vel proposito: ergo nec
 ab actuali nisi per penitentiam. Solutio. Dicitur
 dum est quod manente causa manet effectus. Causa
 autem quare aliquis priuatur gratia per pecca-
 tum est inaequalitas peccatoris quia deum offen-
 dit. Unde quousque illa inaequalitas ad equalita-
 tem reducat non potest priuatio cessare: hoc
 enim facit penitentia per suum actum. unde si-
 ne actu penitente peccator solus esse non po-
 test. Tunc ad primam rationem dicendum est quod si
 cur inter homines non restituitur amicitia post of-
 fensam nisi per aliquem dolorem de offensa: ita
 nec charitas post peccatum nisi per penitentiam.
 Ad secundam dicendum est quod in auersione a
 deo semper est conuersio ad bonum commuta-
 bile: ita quis non habeat delectationem sensua-
 lem. semper tamen habet quandam placentiam
 voluntatis. Et similiter oportet quod conuersioni
 ad deum contingatur displicentia: et hoc dolor pe-
 nitentiae dicitur. Ad tertiam rationem dicendum
 est quod motus fidei nunquam potest tantum intendi
 quod gratie continetur nisi gratia medietate. Ad
 quartam dicendum est quod non est dare ultimum
 instantem vite: quia secundum aristotelem. in. vij. pbifico.
 Non est dare ultimum instantem rei permanens
 sed est accipere primum instantem mortis: sicut inter
 ultimum instantem vite et primum instantem mortis
 sunt alia et alio instantem esset tempus medium etc.
 alio modo respondetur dicendo quod supposito sit
 dare ultimum instantem vite tunc in illo eodem in-
 stanti: et gratia infundetur et motus penitentiae
 bulus habebit: et talis penitentia sufficit ad salu-
 tem: secundum Augustinum in libro de ecclesiasticis dogma-
 tibus hec questio secundum beatum Thomam est sup-
 r. dist. iij. sent. Queritur unde penitentia
 habet originem. dicit enim magister. sent. r. iij. di. iij.
 quod penitentia virtus timore concipitur. Solutio.
 Origo penitentiae virtutis efficacius dicitur esse: sed
 origo dispositiua est a nobis: quia secundum Augustinum. Qui
 creauit nos sine nobis non iustificabit nos sine
 nobis. Dispositus autem homo ordine precedit
 primo necessario est dei bonitatem et iustitiam
 cognoscere cui displicet omne malum et nullo
 modo relinquit impunitum. Item se aliquid fecisse
 quod sine displicet voluntati: et hoc cognoscit

bonum est diuina suia se obligatum ad penam. Secundo
 necessario est dei misericordiam cognoscere qui
 paratus est omni dolenti de culpa remittere et
 indulgere. Et prima ratio dicitur quod timor. Et
 secunda spes remissionis: et bis voluntas satisfaciendi
 et si incipiat facere quod in se est dispositus et ta-
 lis ad iustificationem secundum Bonum. Queritur qua-
 re penitentia iteratur et non baptismus. Solutio. tri-
 plex est ratio: prima quod in baptismo impunitus ca-
 racter quod est indelebilis in patria non iteratur. Secunda quod
 baptismus est contra morbum non iterabile. scilicet contra
 peccatum originale: penitentia vero contra morbum
 iterabile. Tertia ratio est: quod baptismus habet totam
 efficaciam suam a passione christi: sed penitentia non habet
 totam efficaciam suam a passione: sed etiam ab actu no-
 stro: ideo baptismus non iteratur sicut nec passio: pe-
 nitentia vero iteratur sicut et voluntas nostra varia-
 tur secundum Bonum. Queritur vtrum sufficiat sola con-
 tritio sine tanta solennitate que dicta est: et videtur
 quod sic. per philosophum. d. Sacrificium deo spiritus tribulatur
 et alibi. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam
 meam. Item eze. xvij. r. r. iij. Quousque bona iuge-
 rauerit peccator et conuersus fuerit vita uiuet et
 non morietur ibi non dicitur ore confessus fuerit. Item
 dicitur luce. xvij. Praecipit leprosis quod ostenderet
 se sacerdotibus qui antequam irent mundati sunt. Item
 Job. xi. habet quod lazarus non prius de monumento
 est eductus et post a domino suscitatus: sed in susci-
 tatus post foras vnus ut ostenderet suscita-
 tionem aie precedere confessionem. Dis auctoritati-
 bus et similibus probatur quod sola contritio de peccato
 dimittitur. In oppositum arguitur sicut auctoritate
 dicit per Esaiam. c. liij. natura si habes iniquitates
 ut iustificeris dictu iniquitates tuas ut iustificeris
 Item dicit Ambrosius in libro de paradiso. Non potest
 quisquam iustificari a peccato nisi fuerit peccatum ante con-
 fessionem. Item Job. crisostomus in sermone quod drage-
 sine. Non potest quisquam gratiam dei assumere nisi pur-
 gatus fuerit ab hoc peccato per baptismum et penite-
 ntiae confessionem. Breuiter dicitur quod ad istud
 dubium quod tractat magister. xvi. dist. iij. sent. quod sicut
 precepta est nobis interior penitentia ita et oris con-
 fessio. et exterioris satisfactio si adest facultas: per
 determinationem doctorum super predictam. di. iij. r. p.
 ca. que penitet de pe. di. i. c. capituli. penitet.
 Textus est talis in effectu presentis concordia quem
 penitet oino peniteat et dolore lacrymis offidat
 representet deo vitam suam per sacerdotem puenat iu-
 dicii dei per confessionem. et idem textus habet. xvij. di.
 iij. sen. Ergo apparet euidenter quod in habentibus
 possibilitate intendi sola contritio non sit suffici-
 ens. Unde Augustinus in libro de penitentia ad agendum
 penitentiam non sufficit mores in melius commuta-
 re et a malefactis recedere nisi et de bis que facta

hinc satisfaciatur deo per penitentiam dolorem per humilitatis gemitum per contritionem cordis sacrificium cooperacionem elemosynarum et hoc intelligitur precipue in mortalibus. Est etiam penitentia bonorum et humilium fidelium pena quotidiana in qua peccata condimus dicendo dimitte nobis etc. ubi non ea que dimissa sunt nobis in baptismo volumus nobis dimitti: sed illarum que humane fragilitati quis parua crebra tamen subripit que si collecta contra nos fuerint ita grauabunt et opprimunt sicut unum gram de peccatis. de pe. di. i. cap. medicina. §. etiam penitentia et per mag. xvi. di. iij. sen. Si quis enim penitentiam peruenit propter penitentiam eorum. Sit ut dignus morte eterna in glo. ill. §. et est etiam penitentia allegati. ff. de pactis. l. si plures. §. cui nullum ubi dicitur quod iudicatum est de pluribus minutis et de uno grauiter delicto cui minor coactura equatur. Queritur utrum possibile sit in dolore contritionis cadere ex cessum. Sol. Dicendum est quod non est ad dispensationem rationis quantum ad passionem redundantem in sensualitate si quis aduertat tamen dolorem peruenire in infirmitate non posse sufferre debet temperare per affectum gaudij vel consolationem spiritus. Bona. Queritur utrum interius oporteat contreri de uno peccato quam de alio. Solu. Contritio potest esse delectio culpe sic operatur in iustificatione ipsi in instanti et sic actu non habet ordinem intentio peccatorum: sed secundum habitum quod dolorem ille habitualiter disponit ad detestandum malum et magis testandum malum malum. Et remissionis hoc ordine confitearis. Ista littera usque ad illam confessionem blaudus tria ostendit primo docet modum et seriem penitentiam. secundo insinuat circumstantias aggrauantes peccata debere notari: tertio explicat illas circumstantias aggrauantes. prima in principio. scilicet ubi. Res circumstantias. tertia ubi Ista grauatur viciu. Quarta ad primum dicit auctor quod penitens de primo confiteri de peccatis mortalibus propter eorum pondus et ositatem et de eorum speciebus et ramis etc. de peccatis in spiritu sanctum deinde de decem preceptis legis violatis. Deinde de septem sacramentis male preceptis. Deinde de septem confiteri de negligentia in acquisitione virtutum et de amissione acquisitionum. Unde mag. xvi. di. iij. sen. Desinat virtute qua in teris caruit. Nam dolendum est non solum: quia peccauit: sed quia se virtute priuauit. Ingratam enim extitit qui plenus virtutibus deum omnino non timuit quia omnis virtus patitur detrimentum in uno vicio secundum eundem mag. loco allegato. Deinde de confiteri de septem operibus misericordie spiritualibus que habentur in isto metro. Consule: castiga: docere: solare: remitte: serua: etc. Item de septem operibus misericordie corporalibus que habentur in versu sequente. Nisi tibi potio cibo redimo te quo colligo codo. Deinde

de articulis fidei. Deinde de quinque sensibus exterioribus qui visualiter debent primo confiteri quod sunt fenestre per quas mors intravit animam. vii. Diere. ix. Ascendit mors per fenestras nostras etc. de istis quinque sensibus exterioribus siue particulibus est textus inferi ubi deo disponente tractabo de ipsis. Item debet homo confiteri de omnibus in quibus potuit offendere suum creatorem: dictis: factis: consensu: cogitatione: omissione etc. videat que voluerit confessionem. Quantum ad secundam partem que est ibi res circumstantes etc. est notandum quod ut habet in sacro: in littera auctore circumstante aggrauantes peccata non sunt omittende quin penitentiam: et maxime circumstantie que trahunt peccatum in aliam speciem. Quantum ad tertiam partem que est ibi. Ista grauatur viciu: dignus status auctore noster explicat circumstantias aggrauantes. d. quod sunt ille de quibus in littera breuiter assignantur nobis in sacramento sub istis verbis. Quis quid ubi quibus cur quomodo quomodo quando. Quis importat circumstantiam conditionis persone. s. vtrum sit iuuenis senex clericus vel laicus solus vel ligatus: quod sic aggrauat peccatum et trahitur in aliam speciem: ut si percussit clericum etc. vel cognouerit conjugatam: religiosam: comam: trem: filiam etc. Quid importat circumstantiam que est effectus actus: sicut quod plus committit malum dicitur in ferre: maiori restitutione tenetur: non sufficit dicere cepi rem alienam: imo oportet dicere quantum tate et quid. s. aurum argentum et vtrum sit occultum aut manifestum: ubi importat circumstantiam loci ut si peccatum fuerit in loco sacro in loco publico: vel priuato etc. Quis auxilijs seu per quos. s. instrumetis: ut si percussit manu baculo: gladio medietibus alijs personis quibus malum exemplum dedit sic. Cur. i. qua intentione fecit in animo rapiendi vel furandi vel animo vindicandi etc. Quo importat modum et qualitatem actus: ut si percussit leuiter vel fortiter vel motu proprio diu delibato vel in deliberato: vel alteri instigatoe pulsus etc. Quando importat tempus. s. ut si in diebus dominicis festiuis in quadragesima in tempore sacro. s. in quatuor temporibus etc. vnde Beda super illud. Mandate iij. Facite dignos fructus penitentiae sed enim qualitate et quantitate culpe sit contritio et qualitas pene. Non enim par debet esse fructus boni operis eius qui vel minus peccauit et ei qui grauus cecidit. ideo discretio penitentiae valde necessaria est: ut illa gerat que Aug. in libro de penitentia tradit dicens. Consideret qualitates criminis in loco in tempore in perseverantia in varietate persone: et quali hoc fecerit temptatione et in ipsius vicij multiplici executione. Oportet enim penitere fornicantem secundum excellentiam sui statum vel offu

et vel secundum modum meretricis et in modo operis sui: et qualiter egit turpitudinem suam: si in loco sacro: si in tempore orationis confitetur: ut sunt festiuitates sanctorum et tempora ieiunij. Consideret quod tunc peccauerit et desinat quod peccauerit peccauerit: quod peccauerit aggrauat. extra de symoniacis ca. non satis. et quanta virtus fuerit in impugnatione. hoc recitat magister. xvi. di. iij. sen. Ad firmandum quod circumstantie peccatorum aggrauantes non sint omittende quin penitentiam et nisi penitens sciat exprimere confessio debet esse interrogare. Non enim sufficit penitenti dicere quod fornicat: fuerit in genere: imo oportet descendere ad specialia. s. cum montali: cum sanguinea: cum virgine: cum coniugata etc. Et similiter nullus si fuerit fornicata cum religiosis: sacerdotibus coniugatis. De istis circumstantiis habet de pe. di. i. ca. pene. §. in huius rei consideratione. et eodem titulo distin. v. c. consideret. extra de homici. c. sicut dignum. et per magistrum loco preallegato. et beati Augustini. etc. Quotiens importat vices. i. quod penitens dicat quot vicibus peccauerit tale peccatum etc. Queritur circa illam litteram vtrum confessio sit necessaria ad salutem. Et videtur primo quod non quod sacramentum penitentiae ad remissionem culpe ordinatum est: sed culpa graue infusione sufficiens remittitur ergo ad penitentiam de peccato actuali non est necessaria confessio. Item peccatum quod est alio contractum est et alio debet habere medicinam. ergo peccatum actuale quod est proprio motu quilibet emisit debet et seipso tantum habere medicinam. Sed contra tale peccatum ordinatur penitentia: ergo confessio non est necessaria. Item aliquibus est peccatum remissum sine hoc quod confessio legatur. sicut patet de beato Petro: beato Paulo: Magdalena etc. Sed non est miror efficacie gratia remittens peccatum nunc quam tunc sunt: ergo confessio non est necessaria ad salutem. In oppositum est Boetius in libro de consolatione dicens. Si operam medicatis expectas oportet ut tui vulnus detegas sed de necessitate salutis est quod de peccatis medicina accipiat: ergo de necessitate salutis est quod moribus per confessionem detegat. Pro solutione istius dubij dicit beatus Thomas super decimas et distinctione. iij. sen. quod passio contritionis sine cuius virtute nec actuale nec originale peccatum dimittitur in nobis operatur per sacramentorum susceptionem que ex ipsa passione efficaciam habuerunt. ideo ad culpe remissionem et actualis et originalis requiritur sacramentum ecclesie. vel actu susceptus: vel saltem in vno quando articulus necessitatis non contemptus. tamen tunc excludit: ideo sicut baptismus quo delect

originale est de necessitate et penitentia sacramentum est de necessitate salutis. tunc ad rationes ante oppositum. Ad primam dicendum est quod gratie infusio sufficit ad culpe remissionem sed post culpam dimissam adhuc est peccator debitor pene temporalis: sed ad gratie infusionem sequendaz ordinata sunt gratie facta ante quorum susceptionem vel actu vel proposito aliquis gratiam non consequitur sicut patet in baptismo: et similiter est dicendum suo modo de confessione. Ad secundam dicendum est quod peccatum quod ex altero contractum est scilicet originale potest omnino ab extrinseco remedium habere in paruulis patet: sed peccatum actuale quod ex seipso commisit non potest expiari nisi aliquo modo cooperetur ille qui peccauit. Ad tertiam dicendum quod si non legatur eorum confessio potuit tamen fieri quoniam multa sunt facta que non sunt scripta. Et aliter christus habet potestates excellentie in sacramentis. In fine his que ad sacramentum pertinent potest re sacramenti conferre. Queritur vtrum confessio sit de iure naturali et videtur quod sic. Nam adam et cayn non tenebantur nisi ad precepta legis nature: sed respiciuntur et hoc quod peccatum suum non sunt confessi ergo. Ratio sicut Job non tenebatur subdi nisi legi naturali: sed ipse peccata sua confitebatur quod patet in hoc quod ipse de se dixit Job. xxxi. Si abscondi quasi homo peccatum meum et celari in sinu meo iniquitatem meam: ergo. In oppositum arguitur auctoritate. Esa. dicens quod est naturale est idem apud oes: sed confessio non est eadem apud oes: ergo non est de iure naturali. Tres confessio fit ei qui habet clauem: sed clauem ecclesie non sunt de institutione iuris naturalis: ergo nec confessio. Pro discussione istius questionis dicit scilicet thomas. xvij. distin. iij. quod in sacramenta sunt quedam protestationes fidei. Fides autem est supradictam rationis naturalis. vnde etiam et sacramenta sunt supra rationis dictamen: et quia ius naturale est quod non opinio genuit: sed inata quedam vis inseruit: ut dicit tullius: ideo sacramenta non sunt de iure naturali sed de iure diuino quod est supra naturale: licet etiam quandoque naturale dicatur secundum quod cuiuslibet rei illud est naturale quod ei a suo creatore imponitur. tamen proprie naturalia dicuntur que ex principijs nature causantur. Supernaturalia autem dicuntur que ipse deus sibi reseruat sine nature ministerio operanda sicut in operationibus miraculorum: siue in reuelationibus ministeriorum: siue in institutionibus sacramentorum et sic confessio que sacramentalem necessitatem habet non est de iure naturali: sed diuino. Tunc ad rationes ante oppositum. Et primo. Ad primam dicendum est quod adam respicietur de hoc quod

peccatū suū correptum deo nō recognouit et talis confessio que fit deo per recognitiones peccati est de iure naturali. Nunc autē loquitur de confessione que fit homini que est de iure diuino. Ad secundā dicendum est q̄ Job loquitur de illa absolutione peccati quā facit in iudicio de p̄be sus p̄ctū negādo aut excusando: vt in glosa ibi dem haberi potest. Queritur vtrum omnes tenentur ad confessionē: viderur primo q̄ nō: q̄ Hieronymus dicit et ita est per oēs doctores q̄ penitentia est secunda tabula post naufragium sed aliqui post baptismū naufragium non sunt passi: ergo eis nō cōpetit penitētia et sic nec confessio que est pars penitentię visum fuit superioris. Secūdo sic. alius quis est qui nō habet peccata venialia: sed de illis nō tenet homo cōfiteri. Ergo non omnes tenentur ad confessionē. In oppositū arguitur sic. Confessio diuidit̄ p̄tra contritionē et satisfactionē: sed oēs tenentur ad contritionē et satisfactionē. ergo omnes tenentur ad confessionē. Pro solutione istius dubij dicit sanctus thomas di. xvi. iiij. q̄ ad confessionem tenentur. vno modo ex iure diuino: hoc ipso q̄ ē mandatum et sic hoc nō omnes tenentur ad confessionem: sed illa tantum qui peccatum mortale commiserunt post baptismum. alio modo tenentur ex p̄cepto iuris positivi et sic quilibet post q̄ ad eam discretionis puenit saltem semel in anno p̄fiteatur oia peccata sua et suscipiat reuerenter in pascha eucharistię sacramentū nisi forte de p̄silio sui sacerdotis ob aliquā causā rationabilem ad tempus ab eius perceptione abstineat. Alioquin et vinctus ab ingressu ecclesie arceatur et mortuus christiana careat sepultura. de pe. et re. c. ois vtriusq̄ sexus. Et ex institutione ecclesie edicta in p̄silio generali sub Iuno. iij. Tūc quilibet se peccatorē recognoscat: q̄ oēs sumus peccatores et egemus gratia dei. tūc vt cū maior reuerentiā ad eucharistiā vnusquisq̄s accedat tum vt eorū rectoribus sui subditi innotescant. De quorū aiab' reddidit sunt rationē. ad Deb. vlt. glo. super illud duz ad annos discretionis peruenerint. id est fuerint doli capaces. Et dicitur doli capaces q̄ interrogati dāt ordiatas responsiones. tūc ad rationes. Ad primā dicendum est q̄ nō homo in hac mortalī vita post baptismū naufragium quod est peccatum mortale possit euadere nō tñ potest euadere venialia q̄bus naufragiū disponitur contra que etiā penitentia ordinatur. Ad secundā dicendum est q̄ ex vi sacramenti nō tenetur aliquis venialia cōfiteri sed ex institutione ecclesie quādo non bz que p̄fiteatur v̄l potest alio modo dici q̄ ex p̄dicta decretali nō obligat nisi illi qui hnt p̄ctā

mortalia. Queritur vtrū possit dispensari cu aliquo q̄ non cōfiteatur homini. et videatur q̄ sic: q̄ p̄cepta que sunt de iure positivo subiacēt dispensationi prelatorū ecclesie. sed confessio ē b̄mō: ergo potest dispensari cum aliquo q̄ non p̄fiteatur homini. Secūdo sic illud quod ab homine institutū est potest etiā ab homine dispensationem recipere: sed confessio nō legitur a deo instituta sed ab homine. Iaco. v. Cōfitemini alterutrum peccata vestra. papa autē habet potestatem dispensandi in his que per apostolos instituta sunt. Sicut patet de bigamis ar. l. di. quicūq̄ q̄ penitēs. c. xxiij. di. lecto: ergo potest cū aliq̄ dispensari nec p̄fiteat. In oppositū arguitur sic. Penitentia cuius pars est confessio est sacramentum necessitatis sicut et baptismus sed i baptismo nullus dispensare potest. ergo nec in confessione. Pro solutione istius questionis est notandum s̄m beatus Th. bo. xvi. di. iij. q̄ ministri ecclesie instituti in ecclesia diuinitus fundata: et ideo institutio ecclesie p̄supponit ad operationes ministrorū sicut opus creationis p̄supponitur ad opus nature: et q̄ ecclesia in fide et sacramētis cōstitit: ideo ad ministros ecclesie nec nouos articulos fidei edere aut editos remouere aut noua sacramenta instituire aut instituta remouere p̄tinet: sed hoc est potestatis excellentiē q̄ soli debetur p̄p̄o qui est ecclesie sūdamētum: et sicut papa non potest dispensare vt aliquis sine bap̄tismo saluetur: ita q̄ saluet sine confessione. Cui videtur p̄cordare illud quod habetur. c. xv. questione prima capitulo. Sunt quidam cuius tectus sequitur sunt quidā dicētes romano p̄tiffici sp̄ licuisse nouas cōdere leges: quod et nos non solū negamus sed etiā nullo modo affirmamus. Sed sciendum vero est summo p̄re: quia inde nouas leges potest papa p̄dere vbi euāgeliste aliquid nequāq̄ dixerunt. vbi vero aperte dñs vel eius apostoli eos sequentes sancti p̄res serentialiter aliquid diffinierunt sibi nouam legem potest romanus pontifex dare: sed potius quod predicatum est vsq̄ ad animas et sanguinē confirmare debet. Si em̄ quo docuerunt dñs apostoli et p̄p̄bere destruere viderentur quod absit non sententiarē: sed magis errare committerentur: sed hoc p̄ocul sit ad eis qui semper de ecclesiam luporum contra insidias optime custodiūt. Et in glosa dicitur papa nō potest dispensare contra dominiū vel apostolū. Tūc ad rationes ante oppositū. Et primo. Ad primā dicendum est q̄ p̄cepta iuris diuini non minus obligant q̄ p̄cepta iuris naturalis. vnde sicut non potest dispensari i iure naturali: ita nec in iure diuino seu positivo. Ad secundam

dicendum est q̄ p̄ceptum de confessione non est ab homine puro institutum quous sit a Jacob. p̄ mulgatum. sed a deo institutionē habuit quous expressa institutio eius non legatur: tamen que dam p̄figuratio ipsius inuenitur. Quod. iij. In hoc q̄ Jobāni cōfitebatur peccata qui baptisimo ipse ad gratiā preparabatur: et in etiā q̄ dñs sacerdotibus leprosos transmisiit qui quous non essent noui testamētī sacerdotes tamen in eis noui testamētī sacerdotū figurabatur. Et quando arguitur sic de bigamis et. Dicendum est q̄ papa potest dispensare in his que non spectant ad articulos fidei: sed in his que spectant ad articulos fidei nō. Item cōtra vniuersales statum ecclesie dispensare nō potest. c. xxiij. q. p̄ma. capitulo memor. suz. Item papa non potest dispensare contra quattuor p̄silia: ita q̄ audeat ea reprobare: sed tamen potest dispensare cōtra aliqua statuta quattuor consiliozū sicut fecit. Iuno. i. latranensi. c. illo generali extra de affi. et p̄sangu. r. non debet. Item papa nō potest dispensare cum monacho q̄ habeat propriū sp̄o stante monacho: sed potest facere de monacho non monachum. Alij tamen dicunt q̄ papa potest dispensare plenitudine potestatis: quis potest auferre subsistentiam. ar. C. de rei vro. ac. l. vna in principio: sed ego credo q̄ contra votum castitatis papa dispensare nō possit: quia nullū inuenitur eque bonū in q̄d possit fieri cōmutatio q̄ nihil est melius continentia: q̄ virginitas replet padisum. c. xij. q. ij. c. nuptie: et castitas sola ē q̄ cū fiducia potest deo aias p̄sentare in auctē. de leonibus. s. sanctissimus. colla. iij. Tamen de cōsanguinitate et affinitate potest dispensare d̄ plenitudine potestatis: sed tamen nō expedit in castitū. litteras de resti. sp̄o. vbi etiā dicit in glo. q̄ papa nō potest dispensare vt quis habeat plures vtōres simul. de traslac. capitu. vltimo: nec potest dispensare in his q̄ in sui natura sunt mala: vt scz sine peccato quis possit ad ulterari de iurciurando: et si xps. Confessor blandus et. Ista littera vsq̄ ad illam partem. Contra peccata docet cōditiones quas debet habere confessor dicens q̄ cōfesso: debz habere conditiones que sunt in littera. Unde metrificator. Confessor dulcis affabilis atq̄ suauis prudens discretus mitis pius atq̄ benignus. Primo blandif monet et postea terret. Quarto solatur. quinto demonstrat agenda. Sit piger ad penas: sit velox ad miserandum. Et doleat quotiens facit illum culpa feruētē. Cōtra naturam culpā nō eximat vllaz. Ne super enormi simplex sic cōueniatur. De quo nil sciuit ad agendū sic inenatur. Vxor adulterij res p̄fessoris p̄ito. Sic licet admif

suus ne sit suspecta marito. Sepe sibi moneat cōfessor ne reciduet sine relabatur p̄fessim cōfiteatur. Postea sit tacitus vt celet crimine alius. Sacerdos qui audit confessiones cū pio affectu et benigno vultu non excecando nec ignendo s̄ supponendo et attribuēdo d̄ penitentē audi re. rvl. q. vii. c. penitentē vbi d̄: q̄ penitēs ex cor de ita d̄ suspecti sicut xps fecit dicens. Congratulamini mihi q̄ inueni ouem meā que perierat. Luc. xv. et de penit. r. re. capitulo omnis vtriusq̄ sexus habetur q̄ p̄fessor d̄ esse cautus in inquirendo. discretus in p̄sulendo. misericors in penitentiam imponēdo. Item sacerdos cui omne offertur p̄ctū anteq̄ statuatur ois languo: in nullo eorū p̄ctōz supple sit iudicandus que in alio iudicare p̄romptus est. Aug. iudicans em̄ alium qui est. iudicandus condemnat seipsum: cognoscat igitur se et purget in se quod alios videret offendere: caueat vt ase p̄cecerit quicqd̄ in aliquo damnosum id est d̄natione dignum reperierit. de pe. di. vi. ci. sacerdos. et p̄mag. r. di. iij. Admoneat sacerdos illud Joban. viij. Qui sine peccato est primus in eam lapides mittat. ideo em̄z c̄b̄stus liberauit peccatricem q̄ non erat qui iuste p̄roiceret lapides. quo modo em̄m lapidaret qui seipsum lapidandum cognosceret. Caueat spiritalis iudex sicut non commisit crimen nequitie ita non careat munere scientie oportet em̄ q̄ sciat cognoscere quicqd̄ debet iudicare sic diligēs inquisitor subtilis inuestigator. Sapienter et affute interroget a peccatore quod forsitam ignorat vel verecundia velit occultare cognitio vero crimine varietates eius non dubitet interrogare locū tempus et. sicut visum fuit. Tamen caute inq̄rat in speciebus p̄cti carnis et. Quibus cognitū affit benignolus patens erigere secū onus portare habeat dulcedinē in afflictione discretionē in varietate circumstantiarū supple doceat p̄ferantiam in bono et. ca. sacerdos allegato. et p̄magi. dist. allegata. Item caueat sacerdos ne peccata penitentium alijs prodat alio quin deponatur p̄ magistrum. c. xxi. dist. iij. vnde Hieg. Sacerdos ante oia caueat ne de his que ei confitentur p̄ctā alicui recitet non propinquis nō extraneis nec quod absit p̄ aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit deponatur et oibus diebus vite sue ignominiosus peregrinando pergat vel in monasterium deudatur ad penitentiā peragenda. Cui concordat decretū de penit. di. vi. ca. sacerdos. r. ca. placuit: et extra de penit. r. re. ca. omnis vtriusq̄ sexus. s. caueat Confessio qua quis subicitur sacerdoti signū ē interioris confessionis qua quis deo subicitur de us autem p̄ctū illius qui se sibi p̄ penitentiam

Subiecti tegit per Augustinū super illuz locum. ps. Quoz tecta sunt peccata. tecta. i. deus eter- naliter non punit: q̄ mag. xvij. dist. iij. sentē. quare oportet necessario q̄ sacerdos p̄fessionē celet etiā per hoc homines magis ad cōfessionē attrahant et simplicius peccata cōfitentur ideo sit cautus cōfessor: vt celet omnia que per peccatus confitentis possit deprehendi siue reuelari: et idem s̄m Albertum in suo compendo. Sed ponat q̄ aliquis confessus fuerit sacerdos t̄ aliquod crimen et episcopus excommunicat omnes huius criminis scios nisi veritatem reuelauerit. Queritur an sacerdos teneatur reuelare. videtur q̄ non per capitulū sacerdos a legatus superius. capitulo argu. extra de offi. o. cap. si sacerdos. extra de adult. cap. significasti. Breuiter dicendū est ad illud dubiū q̄ sacerdos in secreto p̄t dicere episcopo vt quid p̄desse possit et non obesse. r̄q. q. v. ca. hoc videtur de illa materia. ij. q. i. ca. si peccauerit. r̄. ij. q. vj. pleriqz r̄. r. q. v. capitulo presbyter r̄. Queritur cui sit confessio faciēda hoc est quere cui debz fieri confessio. Et videtur s̄mo q̄ soli deo p̄ illud ps. Dicit confitebor domino r̄. non dicit sacerdoti r̄ etiam remissum peccatū dicit ibi: et tu remissisti r̄. Item Ambrosius ideo s̄mit petr' qz culpa obp̄sistit r̄ non inuenio q̄ dixerit inuenio q̄ flexerit. r̄ per mag. xvij. di. iij. lauant lacryme delictus qd̄ voce p̄udo: est p̄fiteri r̄ plurib' alijs auctoritatib'. de quibus dicitur s̄m in questione vtz sola contritio sufficit. Secūdo probatur q̄ p̄fessio debeat fieri sacerdoti sic absolute penitentis. p̄pter quam sit confessio non fit nisi a sacerdotibus quibus clauēs ecclesie commisse sunt. Joban. r̄. r̄. Dicit. r̄. vi. Ergo confessio non potest fieri nisi sacerdoti. Itē ad idē confessio p̄figuratur i lazari mortui suscitatioe sed dominus solis discipulis p̄cepit vt lazari soluerent. Jobā. r̄. Ego sacerdotib' sciēda ē cōfessio. Item ad idē confessio sacramentalis accusatio est. sed sacramenti dispensatio ad illū tātum pertinet qui est sacramenti minister huius modi est sacerdos. ergo nulli alijs faciēda est cōfessio. Item ad illud cōfessio i quolibet iudicio ad sententiā ordinatur. sed sententiā in foro cōtentioso a non iudice lata nulla est de iudi. capi. ar si clerici. Ideo nec faciēda est confessio nisi iudici: sed iudex i foro consciētie non est nisi sacerdos qui habet potestatem ligandi r̄ soluedi ergo. Item ad idem in baptismo quilibet baptizare potest in casu necessitatis: nec decz a sacerdote iterari baptism' vt p̄z per mag. di. vi. iij. de se. di. de baptism'. Sed si quis confiteatur layco in casu necessitatis iterū tenetur sacerdos

ti cōfiteri si articulū necessitatis euadat: ergo sacerdoti competit p̄fiteri r̄ non alteri. Tertio probatur q̄ cōfessio fieri valeat layco vel alteri a sacerdote: qz ad confessionem non obligamur. nisi ex diuina institutione: sed diuina institutio nobis proponitur Jacobi ultimo. Confitemini alterutrū peccata vestra: alterutrū. id est mutuo: vbi nō fit mētio de sacerdote: ergo non debet fieri sacerdoti potius q̄ alteri. Itē penitentia est sacramētus necessitatis sicut r̄ baptismus: sed in baptismo propter sacramenti necessitatē: quilibet homo est minister: ergo r̄ in penitentia. Item cōfessio ad hoc est necessaria vt tapetur penitenti satisfactio: sed alijs nō sacerdos discretus possit penitentem tacere satisfactiois modū melius q̄ plures sacerdotes: ergo nō oportz q̄ confessio fiat sacerdoti. Pro discussione istius q̄stionis dicit b̄tus Tho. sup. xvij. iij. q̄ gratia que in sacramentis datur a capite descendit in membra: r̄ iō solus ille est minister sacramētoz in quibus gratia datur qui habet ministeriū super corpus xpi verū qd̄ solus est sacerdos qui cōsecrare potest eucharistiā: et ideo cū in sacramento p̄nie gratia cōferatur solus sacerdos est minister huius sacramenti: ideo soli sacerdoti faciēda est cōfessio sacramentalis: r̄ huic concordat Albert' in suo compendio libro setto dicens: q̄ confessio dz fieri sacerdoti habenti clauēs que sunt scientia discernendi r̄ potestas ligandi. Tunc ad rationes pbantes q̄ cōfessio possit fieri alijs a sacerdotibus respondetur q̄ ordinē. Et primo ad primaz quando dicebatur q̄ sufficit soli deo qd̄ quid fuerit ante incarnationē. Dicendum est q̄ contra non licet alteri cōfiteri q̄ sacerdoti si assit facultas r̄. vnde Aug. in omelia pentheco. Iudicet seipm̄ hō voluntate dum p̄t vt veniat ad antistites per quos illi clauēs in ecclesia ministrantur a p̄positis sacramētoz accipiat satisfactiois sue modum in offerendo sacrificiū contribulati cordis deuotus r̄ supplex. Recitatio vero habetur per magistrū. xvij. dist. iij. Sed contra hoc arguitur sic. Esai. r̄. iij. Dabatur ego solus deleo iniquitates r̄ peccata populi. Item Ambro. ille solus dimittit peccata qui solus pro peccatis nostris mortuus est. Itē Aug. Nemo tollit peccata nisi xps qui est agnus tollens peccata mundi. His auctoritatibus et pluribus alijs de quibus legitur in quarti sentētiarum distinctione. xvij. Demonstratur r̄ solū deum per se peccata dimittere. Solutio. Dicedam est breuiter q̄ sicut deus sua gratia animā illuminat: ita r̄ simul debitū eterne mortis relapat per magistrū. xvij. distinctione. iij. Tunc

enim deus penitentiam soluit a debito pene eterne quando intus illuminat inspiciēdo verā cordis contritionē quod pbatur per magistrū distinctione predicta sic. Nemo vere de peccato cōpungitur habens cor contritum r̄ humiliatū nisi in c̄baritate: qui aut c̄baritates habet dignus est vita. Nemo autē dignus est simul morte r̄ vita. Igitur tūc ligatus debito eterne mortis. Si huius aut tre esse desit ex quo diligere est penitere cepit. Non igitur postmodum per sacerdotē cui p̄fiteretur ab ira eterna liberatur a qua iaz liberatus est per dominū. Solus igitur de hominem interius mūdatur a macula peccati: r̄ a debito eterne pene soluit s̄m mag. xvij. dist. iij. Sed queritur circa hoc si peccatum a deo omnino dimissum est per cordis contritionē ex quo penitens votus habuit confitendi quid postea dimittatur ei a sacerdote: quia vt dictum est antē confessionem sacerdoti factam per cordis contritionem de seipm̄ sine ministerio sacerdotis: r̄ debitū pene eterne relapat r̄ animā interius purgat a contagione et fetore peccati: quid igitur dimittit sacerdos aut quid mundat. questio magistri in p̄ncipio. xvij. dist. iij. Solutio. Deus sacerdotibus concessit potestatem ligandi et soluendi. i. ostendēdi homines ligatos vel solutos. Duius figura habetur. Lem. xiiij. vt visus fuit superius. Unde dominus restituit prius leprosus sanitati. de idē ad sacerdotes misit quorum iudicio ostendēret mundatus: ita r̄ lasarus iam viuificatum obtulit discipulis soluendū: qz r̄ si aliquis apud deum sit solutus. non tamen in facie ecclesie solutus habetur: nisi per iudiciū sacerdotis. Sacerdotes vero peccata dimittūt vt retinent dūz dimissa a deo: vel retenta iudicant r̄ ostendunt. Alius modus ligandi r̄ soluendi. Ligant enim sacerdotes dum satisfactioez penitentie confitētib' imponunt. Soluunt eoz de ea aliquid dimittunt vel per eaz purgatos ad sacramētoz cōmunionē admittunt. Et aliud modus ligandi r̄ soluendi qui per excoicationem geritur dum aliquis s̄m canonicam disciplinam vocatus. Tertio ad emēdationem manifestati delicti satisfaccere vilipendēs sententiā ecclesie a loco ipsius ecclesie r̄ sacramētoz cōmunionē: r̄ delictum consortio p̄scinditur vt erubescat r̄ pudore strictus conuersus peniteat vt sic spiritus eius saluus fiat. per magistrū. xvij. dist. iij. Et his ostenditur indubitāter oportere primo deo deinde sacerdoti offerre confessionem: nec aliter posse perueniri ad igressum paradisi si assit facultas per magistrū. xvij. dist. iij. Tunc ad rationes probantes confessionem posse fieri alijs a sacerdote. Et primo ad primaz quando ar-

guitur ad confessionem non obligamur: nisi ex diuina institutione r̄. Dicendū est q̄ Ja. loquitur ibidem ex p̄suppositione diuine institutionis: quia diuina institutio de confessione p̄cesserat. Leuiti. xij. r̄. xij. r̄ per hoc q̄ dedit eis potestatem remittendi peccata. Jobannis. r̄. Quoz remiseritis r̄. Ad secundā quando arguitur penitentia est sacramentum necessitatis sicut r̄ baptismus. Dicendū est q̄ baptismus magis est sacramentū necessitatis q̄ sacramentum penitentie quo ad confessionem r̄ absolutionē: quia baptismus p̄termitti nō potest sine periculo salutis eterne: vt patet in pueris qui nondum habent vsum rationis. sic non est omnino de confessione r̄ absolutione que tantū ad adultos pertinent in quibus contritio cum p̄posito confitendi et desiderio satisfactiois sufficit ad liberandum a morte eterna: vt dictum fuit superius: ideo nō est simile de baptismo r̄ confessione. Ad tertiā quando dicitur cōfessio ad hoc est necessaria vt tapetur penitenti satisfactiois modus: dicendum est q̄ nō solum quantitas pene est attendēda in p̄fessione que potest ab alio q̄ a sacerdote tarari: vt arguit ratio: sed cū hoc requiritur virtus que est in dispensatoze sacramētoz: ideo solus sacerdos secluso casu necessitatis est minister penitentiē cui cōfessio debet fieri. Notanter dicitur secluso casu necessitatis: quia in tali casu alij a sacerdote potest fieri confessio: quia sicut baptismus qui est sacramentum necessitatis habet duplicem ministrū vnū cui ex officio baptizare icumbit: scilicet sacerdotem. alium cui dispensatio baptismi committitur ratione necessitatis: per magistrū disti. vi. quarti. r̄ per doctozem ibidem. Itā in confessione in casu necessitatis vbi non habetur copia sacerdotis laycus vel alius a sacerdote potest audire confessionem. Sed videtur q̄ illa similitudo non valet: quia baptisatus ab alio a sacerdote non debet rebaptizari: vt habetur p̄ magistrū vi. dist. iij. sen. en. Et tamē confessus alij a sacerdote si enaserit periculum seu casum necessitatis tenetur confiteri sacerdoti: qz laycus sine alia a sacerdote nō potest absoluerē r̄. Solutio. Dicendum est q̄ nō est omnimoda similitudo similiter qm̄ bono per sacramenta nō solum deo sed etiam ecclesie oportet q̄ reconcilietur ecclesie autem reconciliari non potest nisi sanctificatio ecclesie ad eū perueniat. in baptismo autem sanctificatio ecclesie ad hominē peruenit p̄ ipm̄ elementū exterius ad habitū qd̄ verbo vite sanctificabit s̄m formā ecclesie: vt cū irentē a quo cūqz. r̄ ideo ex quo semel baptisatus est a quocūqz nō oportz q̄ iterū baptizetur. sed in p̄nia ecclesie

sanctificatio non peruenit ad hominem nisi per ministrum: quod non est ibi aliqd corporale: elementum exterius adhibitu quod et sacrificatio inuisibilem gratiam conferat. Et ideo quauis ille qui layco confessus in articulo necessitatis confectus sit: veniam a deo: non tamen ad huc est ecclesie recosiliatus ut ad sacramentum ecclesie admitti debeat nisi prius a sacerdote absolnatur: quod laycus non potest absoluere sicut ille qui baptismi flammis baptisat: non admittit ad eucharistias: et ideo oportet quod iterum confiteatur sacerdoti cum copiaz debere potuerit: quia laycus non est iudex eius qui ei confitetur absolute: tamen ratione necessitatis accipit iudicium super se: quod confitens et defectu sacerdotis se ei subdit: tenetur dictus laycus cui facta est confessio tenere secreta et sub sigillo confessionis dicere sacerdoti sicut in Laudul. super. xxi. dist. iij. sententia. Nota tamen quod illud dictum dico tibi in confessione non includit sigillum confessionis: sicut Alber. in suo compendio. quod non seruatur ibi forma confessionis etc. Tamen aliqui voluerunt dicere quod confessio facta layco et defectu sacerdotis est quodammodo sacramentalis quauis non sit sacramentum perfectum: quod deest ei quod est ex parte ministrum. scilicet sacerdotis. quoniam in sacramento penitentie non solum est aliquid ex parte suscipientis sacramentum. scilicet contritio et confessio: sed etiam est aliquid ex parte ministrum: scilicet absolutio et satisfactionis iniunctio: et utriusque debet concurrere ad plenitudinem sacramenti quando possibile est ut tenet beatus Thomas. xvij. dist. iij. sententia. Cum igitur per iam dicta confessio debeat fieri sacerdoti. Queritur utrum cuiuslibet sacerdoti et videtur quod sic: quia christus post resurrectionem dedit omnibus apostolis potestatem soluendi et ligandi dicens: quorum remiseritis peccata etc. Joban. xx. Secundo sic auctoritate Gregorii dicit apostolis moderatione et plenitudine officio constitutum est quod sacerdotibus monachis apostolorum figuram tenentibus liceat predicare baptizare communionem dare pro peccatoribus orare penitentiam imponere atque peccata soluere: sed monachi non sunt proprii sacerdotes aliquorum cum non habeant curam animarum: ergo cum confessio fiat propter absolutionem sufficit quod fiat cuiuslibet sacerdoti. Tertio sic sicut sacerdos est minister butius sacramentorum: scilicet eucharistie: sed hoc quilibet sacerdos potest confiteri: ergo quilibet potest sacramentum penitentie ministrare. Quarto sic illud ad quod de terminare tenemur non est de nostra electione constitutum: ut patet per Augustinum. xvij. dist. iij. sententia. Qui vult confiteri peccata ut inueniat gratiam querat sacerdotes qui sciat licet et solus ergo videtur quod non sit necessarium quod proprius sa-

cerdoti: sed solum sufficientiori quem inuenire poterit. Quinto sic illud quod institutum est per cbaritatem contra cbaritatem non militat: ut dicit Bernardus. Sed confessio que per cbaritatem instituta est contra cbaritatem militaret si homo ad confitendum vni sacerdoti esset obligatus: ut puta si peccato sciret suum sacerdotem fore beneficium aut sollicitorem ad malum aut ad fra-gilem quo ad peccatum quod quis ei confitetur vel si sit reuelator confessionis vel si peccatum sit commissum contra ipsum de quo quis confiteri debet: ergo videtur quod non semper oportet confiteri proprio sacerdoti. Sexto sic in eo quod est necessarium ad salutem non sunt homines attendendi ne impediuntur a via salutis: sed magna ratio videtur si oporteret vni sacerdoti de necessitate confiteri: quia per hoc multi possent a confessione retrahi vel timore vel verecundia vel aliquo modo ergo cum confessio sit de necessitate salutis non debet homines ad hoc artare ut videtur. In oppositum arguitur. Et videtur quod non liceat alicui alteri confiteri quam proprio sacerdoti: quia ille qui audit confessionem alicui est proprius iudex eius aliter non posset eam absoluere vel ligare. Sed vnde homines non possunt esse plures proprii sacerdotes seu iudices: quod tunc teneremur pluribus obedire quod esset impossibile. Secundo sic sicut se habet episcopus ad suam dioecesim: ita sacerdos ad suam parochiam: sed nunc licet vni episcopo in dioecesi alterius officium episcopale exercere sicut in athenis canonibus: ergo nec licet vni sacerdoti audire confessionem parochiam alterius. Cui conuincitur. ca. ois vtriusque sexus extra de penitentia. Etiam probatur istud non obstante privilegio vel mandato superioris: quod non potest aliquis privilegium indulgeri in preiudicium alterius: sed hoc esset in preiudicium sacerdotis: si alius confessionem sui subditi audiret: ergo non potest per privilegium licentiam siue mandatum superioris obtinere quod aliquis confiteatur alteri a proprio sacerdote. Item probatur sic illud per quod impeditur diuini mandatum non potest per mandatum seu privilegium alicui hominibus concedi: sed mandatum diuinum est ad rectores ecclesiarum: ut diligenter vultu peccatorum sui agnoscant. Prover. xvij. Quod impeditur si alius quam proprius sacerdos eius confessionem audiret: ergo. Pro declaratione istius est notandum quod quilibet tenetur confiteri proprio sacerdoti qui curam anime eius habet saltem in anno de omnibus peccatis suis tam propter potestatem et iurisdictionem quam habet proprius sacerdos super parochiam suam: cuius anime est redditurus rationem quam propter preceptum ecclesie in illa decreta. ois vtriusque sexus. Non est enim licitum ut-

si in casu necessitatis alicui sacerdoti greges aliter commissum sine licentia eiusdem ad penitentiam admittere. de pe. dist. vij. c. placuit. Cuius tertius talis est. Placuit ut nulli deinceps sacerdoti liceat suscipere quemquam alteri sacerdoti commissum ad penitentiam nisi urgente necessitate. Et qui contra hoc statutum temperauerint gradus sui periculo subiacent. et idem. xvi. q. i. §. ecce. extra de pe. et re. ca. quod autem. et idem sequitur ex consilio vniuersi. cap. xi. vbi habetur cum ligare et solvere subditos sit ordinarij vel eorum quibus per ipsum ordinandum est concessum statuimus ut nulli culicunque ordinis confessiones in quacunque ciuitate vel dioecesi preter specialem vel generalem ipsius dioecesis vel preter byteri parochialis licentiam petitam specialiter super hoc et obtentam de facto audire aut soluere quecumque vel ligare presumat nisi hoc eis competat ex privilegio specialis. Alioquin confitens proprio confessio non habetur et confessio audiens competatur prout ordinario videtur expedire. Et idem sicut beatus Thomas super. xvij. dist. iij. di. quod sacerdos alienus potest dupliciter impediri ne alicui confessionem audiat. Vno modo propter defectum iurisdictionis ut hic. Alio modo propter impedimentum executionis ordinis sicut excommunicati degradati et bullis innotati: confessor enim excommunicatus non potest quemquam absoluere: quod separatus a comunione sacramentorum etiam careat usu iurisdictionis. Item non habet subditos: quod si remouentur per sententiam. xi. q. i. in summa. Et de hoc visum fuit superius in ca. de sententia excommunicationis in dubijs. Item est notandum sicut Albertum in sexto libro sui compendij quod proprius sacerdos dicitur sex modis vno modo esse pastor ecclesie: secundo per determinationes superioris. tertio per privilegium quibusdam indulgentum: ut sunt predicatorum minores et similes etc. quarto modo per licentiam proprii sacerdotis. non tamen licet iurisdictionem nisi discretus et honestus. quinto modo propter necessitatem quia instante necessitate ut in mortis periculo etc. quilibet sacerdos habens clauem de hominibus dicitur inferius potest absoluere. sexto modo propter defectum sui proprii sacerdotis: videlicet quando est ydiora reuelator confessionis vel incitans penitentem ad peccatum etc. Tamen aliqui voluerunt tenere per glo. illius decreta. ois vtriusque sexus. de pe. et re. vbi dicitur quod non habentes proprium non dicitur proprii sacerdotes quod nec predicatorum nec minores etc. habentes privilegium papa possunt audire confessiones sine licentia superioris: si sacerdos quod est falsum: quod si requireret licentiam proprii sacerdotis frustra esset privilegium cum sine privilegio posset sacerdos parochialis eis licentiam concedere. extra de p. c. q. d. c. p. ap. p. p. p.

legio: et hoc probatur ratione quam fecit in consilio publico contra sic opinantes. Johannes papa. xvij. in quadam extranagati que incipit vas electio: nis si sit papa aut potest audire omnem hominem in confessione aut non. Non est dicendum quod non: quod sic dicere esset contra fidem: ergo potest et si sic potuerit committere cuiusmodi sacerdoti potest esse audire quem ipse papa posset audire cum hoc possit sacerdos parochialis: sed privilegium quibus hoc papa committit sunt sacerdotes. Idcirco dicendum est quod proprius sacerdos est ille quem papa instituit siue ex iure siue ex privilegio specialis in capitulo dudum et capitulo super cathedra que ponitur extra de pe. et re. in institutione domini cle. bone memorie: et ideo glo. c. ois vtriusque sexus superius allegata est similiter neganda. Nam privilegium dicitur quod possint confessionem fidelium audire et iniungere penitentias salutares etc. Pro maiori declaratione premissorum est notandum quod plures sunt casus in quibus potest quis confiteri alij quam proprio sacerdoti vnde casus est per auctoritatem apostolicam. Alius casus est per auctoritatem episcopalem seu dioecesanam. Alius casus cum in articulo necessitatis ut in mortis vel alto modo quod possit non potest proprius benefice plebanus. Alius casus cum quis vagatur terram nec potest ad suum accedere plebanum vel certum non habet plebanum. Alius casus est cum licentia vel ratificatione plebani quis alteri confiteatur. Alius casus postquam suo plebano semel in anno confitetur potest ante alteri per deuotionem et instructionem verborum confiteri sicut et eger potest alios peritos medicos preter suum per sanitatis remedio vocare. Alius casus si non dat plebanus subito suam copiam confitendi tempore debito perfecte potest ad alium recurrere per salutis sue alimonia requirenda. Alius casus est si plebanus sit infirmus in scientia in illis in quibus iste indiget expediri tunc potest gratiam alij quam ex inopia alij periclitetur. Exemplum de me dico ignarus et vic ductor etc. Alius casus est si plebanus est notorius fornicator: tunc subditus potest alteri confiteri. Alius casus si plebanus fuerit noratus de peccatione confessionis. Alius casus si plebanus consuevit aliquem vel aliquam sollicitare ad peccatum. Alius casus si plebanus sit peruersor sacramentorum nolens audire aliquem nisi pro precio. Alius casus si plebanus sit a iure vel a iudice ab officio per culpam sua suspensus. Alius casus si plebanus sit aliqua sententia excommunicatus innotatus seu ligatus. Alius casus si fuerit irregularitate irritus. Alius casus si contra formam canonum tenet ecclesiam et titulo non iusto. Alius casus si est vicarius talis qui non tenet iuste beneficium. Alius casus cum aliquis non potest iudici: ut suo confiteatur plebano pre verecundia vel timore etc. debet potius ab alio audiri quam in periculo relin-

qui. Alius casus si commiserit crimen quod confite-
ri intendit cum plebano suo. Item si litiget con-
tra plebanum suum pro aliquo facto iuramento. Item
quod ad hoc aliquis auditur ut sic ad melius propo-
situm attrahatur. Tamen congruum est quod parrochia-
nus qui vult confiteri aliquid a suo plebano petat li-
centiam a suo plebano quo recusante debet recur-
rere ad superiorem propter obedientiam. Item
plebanus non tenetur eidem ministrare sacramen-
ta nisi subditus eum certificet de confessione. Tunc
ad rationes et primo ad primam dicendum est quod
ad absolutionem a peccato requiritur duplex po-
testas. scilicet ordinis et iurisdictionis. Prima fuit e-
quale data omnibus in die cene quam ipse fecit discipu-
los suos sacerdotes et etiam datur omnibus sacerdo-
tibus cum omnibus dicatur hec verba: quocumque liga-
ueritis etc. ab episcopo deferente ordinem sacer-
dotum: sed potestas iurisdictionis non fuit omnibus
equaliter data: sed eam dedit ipse immediate petro
et ideo indeterminata dominus dicit. Quorum remisit
tibus etc. post resurrectionem suam. Ad secundam quam ar-
guitur auctoritate Gregorii. Dicendum est quod lo-
quitur de monachis illis qui iurisdictionem ha-
bent. id est quibus alicuius parrochie cura est. com-
missa de quibus aliqui dicebant quod hoc ipso quod mo-
nachi erant non poterant absolueret et peniten-
tias iniungere quod falsum est. Ad tertiam quam
arguitur sicut sacerdos est minister beatus sacra-
menti etc. Dicendum est quod sacramentum eucharis-
tie non requirit imperium in aliquo secus autem
de hoc sacramento. Ad quartam quando dicitur
illud ad quod determinate tenemur etc. dicitur
dum est quod electio discreti sacerdotis non est no-
bis commissa a nostro arbitrio facienda sed de li-
centia superioris si forte proprius sacerdos es-
set minus idoneus. Ad quintam quam arguitur il-
lud quod institutum est pro charitate etc. Dicendum
est quod in casibus illis in quibus probabiliter te-
met penitens periculum sibi vel sacerdoti ex confes-
sione ei facta debet recurrere ad superiorem et ab
eo petere licentiam alteri confitendi quod si licenti-
am habere non possit idem est iudicium sicut de
illo qui non habet copiam sacerdotis nec in hoc
transgreditur aliquis preceptum ecclesie quod pre-
cepta iuris positivi non se extendunt ultra intentionem
precipientis que est finis precepti hoc est autem
charitas secundum apostolum nec iterum fit aliqua iniuria
sacerdoti: quod privilegium meretur amittere qui
confessus sibi abutitur. Ad sextam dicendum est
quod in hoc quod oportet confiteri proprio sacerdoti
non artatur via salutis: sed sufficiens ad salutem
via statuitur. peccaret autem sacerdos si non esset fa-
cilis ad prebendam licentiam confitendi alteri: quia
multi a deo infirmi citius sine confessione mor-

rerentur quam tali sacerdoti confiterentur. Unde
illi qui sunt nimis solliciti ut conscientias subdi-
torum per confessionem sciant multis laqueum dam-
nationis immittunt: et persequens sibi ipsius etc.
Ad rationes post oppositam. Et primo ad primam
quam arguitur ille qui auctoritate confessionem est proprius
iudex eius. dicendum est quod non est inconueniens
si duo constituantur super eandem plebem quorum
unus sit principalis: altero sicut episcopus: pa-
pa et curatus parrochialis. Et quilibet eorum potest
ea que sunt iurisdictionis ad ipsum pertinentia
alteri committere. Ad secundam quando dicitur: sicut se-
babet episcopus ad suam dioecesim etc. dicendum
est quod hoc verum est propria auctoritate etc. Ad ter-
tiam quando dicitur non potest aliquod privile-
gium indulgere etc. dicendum est quod preiudicium
non fit alicui nisi ei subtrahatur quod est in fa-
uorem ipsius indultum modo potestas iurisdictionis
omnino non est commissa alicui boni in fauorem
suum sed in utilitatem plebis et honorem dei. et
ideo si superioribus prelatibus expedire videatur ad sa-
lutem plebis et honorem dei possunt aliquid a proprio sa-
cerdote licentiam audiendi confessiones impartiri.
Ad quartam quando dicitur illud per quod impe-
ditur diuini mandatum etc. conceditur et ad mi-
norum dicendum est quod rector ecclesie debet vultum
peccatoris sui agnoscere per sollicitam considerationem
externorum conversationis et per confessionis
manifestationem aliquo modo sed illud non im-
peditur per privilegium alicui indultum de con-
fessione audienda cum fiat ad manus bonum etc.
Contra peccata datur etc. Ab illa parte usque ad il-
lam cuius restituitur. auctoritate ostendit modum im-
ponendi seu iniungendi penitentiam secundum delicta ob-
cens quod contra superbiam debent iniungi opera hu-
militatis: quia sicut superbia dicitur maximum
peccatum secundum gloriam illi emundabo: a delicto maximo. id
est superbia. ita humilitas est maxima virtus. unde
Augustinus. Nihil est quod valeat humilitati comparari.
ideo dicebat saluator noster. Matthei. xi. Dis-
cite a me quoniam mitis sum et humilis corde. Unde
sicut incentiuum eleuatio est respectus deterio-
ris. ita cautela humilitatis est consideratio me-
lioris secundum beatum Gregorium. Superbus enim odit fre-
quenter societatem humilium. Nam sicut ille qui com-
municat superbo induit superbiam. Ecclesia. xiiij.
Ita et ille qui communicat humilium induit humi-
litate. ideo dicebat beatus Augustinus quod me-
dicina timoris hominis est humilitas christi.
Consideret superbus se esse seruum diaboli: quoniam
nam ipse diabolus est rex super omnes filios su-
perbie. Consideret superbus diem districti iudicii
ubi dominus retribuet abundanter facienti-
bus superbiam. Ecclie secundo. Dies domini sa-

per omnem superbium et excelsum. Tunc enim super-
bie corona pedibus concalcabitur. Idcirco con-
fessor discretus debet dare seu iniungere superbo
sibi confitenti opera humilitatis. Daceretur lu-
turiosus. Lurioso esse debet iniungi ieiunia et
alia opera carnes macerantia. Unde Eccle. xvij.
Secundus ligna silue et ardescit ignis glorie. secundum
modum victus crescit vel decrescit libido. ideo
subtrahere ligna. id est virtualia superflua et minuetur
ignis. id est luxuriantis appetitus. Item debent ini-
iungi vigilie orationes etc. Unde Eccle. viij. Ut
sciu quanta aliter non possem esse continens nisi
si deus det. ad hunc diem et deprecatus sum illum etc.
Propria det cupidus. Contra auaricia debet opo-
poni largitas in suis bonis distribuendis. ita quod
iniungatur auaro quod distribuatur de bonis suis secundum
qualitatem suarum diuitiarum pauperibus. Jeunet
sepe gulosus. Contra gulas debet opponi absti-
nencia: ut sic contraria contrariis curentur. In-
uidus os tundat. id est contra inuidiam debet oppo-
ni amor et dilectio. tunc dat ergo suum os inuidus
a maliloquio: ut custodiat animam suam. Proverb.
xij. Qui custodit os suum custodit animam suam. Ira-
tus corde remittat. Contra iram debet iniungi paci-
tia mansuetudo. ita quod iracundo imponatur quod re-
mittat iniuriam sibi factam aliter non absolua-
tur. Unde Augustinus. Unusquisque talem indulgentiam
accepturus est a deo qualem ipse dederit primo
suo. vii. Matthei. vi. Si dimiseritis hominibus
delicta eorum dimittet et vobis patet vester celestis
pater vester dimittet vobis. Quidam in mortis
articulo constitutus testamentum fecit in quo re-
misit in manu sacerdotis iniuriam sibi factam pro-
festo iuramento quod hoc firmiter obseruabit. postea
valebat agere actionem iniuriam queritur an pos-
sit. Solutio. Hoc dicit quod si mortis causa hoc de-
fuit si postea conualecat potest agere actionem iniu-
riarum. Secus si simpliciter remisit iniuriam. ff.
de fil. l. i. §. vlt. cum voluntas hominis ambula-
ria si usque ad extremum exitum. ff. de admini. l. iij.
et ff. de dona. inter vir. et vxor. l. cum hic status. §.
penitentia. Tamen dicit quod ammodo non ager
actione iniuriarum. Item si remisit iuras amplius
non potes repetere cum sacerdos sit persona pu-
blica. ff. de adop. l. non aliter. et ff. de pactis. l. cum
pater pro filia. Item renunciatus iuri suo ampli-
us non aditur. vi. q. i. capitulo quod periculosum et
extra de renunciatio capitulo quidam credendum
Audiat officia peregrinas accidiosus. Contra
accidiam debet opponi diligentia in bonis per-
agendis videlicet ut accidiosus vacet diuitiis per-
egrinationibus et similibus que incitant homi-
nem surgere a sterquilino accidie ne eius negli-

gentes fuerint circa seipsum negligat ipsos dominus
sicut accidit saruis ygiubus. Matthei. xxv. Iaco-
bicus auctor noster in capitulo de accidia. Sepe
libens ora faciendo sancta labora. Pigri dum
possunt operari tempora desunt. De omnibus istis
videatur in remedijs con- tra peccata. In tertia
parte istius libelli. tamen penitentie sunt arbit-
rarie de penitentia distinctio prima in princi-
pio. Queritur utrum peccator teneatur dicere
peccatum quod non fecit. Respondetur quod non per
magistrum. xxi. distin. iij. Ubi dicitur sicut peni-
tens non debet celare peccatum quia superbia est
ita nunc humilitatis causa sateri se reum illi quod
se commississe noscit incauta est talis humilitas
etc. Queritur utrum penitens teneatur notare
personam cum qua peccauit. Rursus quod non: imo si ve-
lit hoc facere inbibeat ei sacerdos tamen deditio-
nibus persone potest confessor inquirere. Queritur
nunquid statim post peccatum commissum facien-
da sit confessio. Et videtur quod sic per Hugonem
de sancto victore dicentem si necessitas est que
pretendat contentus non excusatur. Sed quilibet
tenetur vitare contentum. Ergo tenetur quod
libet statim confiteri post lapsum. Secundo
sic. quilibet tenetur plus facere ad euadendum
morbum spirituales quam corporales. Sed aliquis
infirmus corporaliter non tenetur sine detrimen-
to salutis medicum querere tardat. Ergo videtur
quod non possit esse sine detrimen- to salutis anime
si huic copia sacerdotis existente in statu pecca-
ti mortalis ea non confiteatur statim post perpe-
trationem delicti. Tertio sic. illud quod sine ter-
mino debetur statim debetur. sed sine termino
de homo confessionem deo: ergo tenetur statim
ad confitendum post peccatum. Breuiter ad il-
lud dubium dicendum est quod cum propositum con-
fitendi sit annexum contritioni. Tunc tenetur ali-
quis ad hoc propositum quando ad contritionem
tenetur: sed quando memorie peccata occurrunt:
tamen non est de necessitate precepti quod homo
statim post lapsum confiteatur: sed semel in an-
no: ut visum fuit in cap. omnis vtriusque fetus. de
peni. et re. Veritatem laudabile est ut statim post
lapsum confiteatur. Tunc propter recuperandam
gratiam quam amisit sine qua nullus potest fructuo-
se operari. Tunc propter periculum mortis cuius bo-
ra est incerta. unde Matthei. xxiij. Vigilate quia
qua hora non putatis dominus venturus est etc.
Et eodem. xxv. Vigilate quia nescitis diem
et horam. Tunc quia diu expectamur. Ecclie. v.
Expectati vultu faceret vnas et fecit labruscas. Item
confessio debet fieri statim: quia ad magna voca-
mur. Matthei. v. Gaude et exultate quoniam merces
vestra copiosa est in celis. Item ne ab eternis nu-
b ij

pūs excludamur sicut factū fuit fatuus virginibus q̄ differebat se p̄parere. Mat. xv. Itē ne ab hostib' impediamur sicut filij israel a pbaraone. Exo. v. Item ne blande seducamur sicut p̄scis per bamū & auis per laqueum. vii. Eccle. ix. Nescit homo finē suū: sicut pisces capiuntur hamo & sicut aues cōprehendunt laqueo sic capiuntur homines in tempore malo. Itē ne cōsuetudine teneamur sicut arbor de facili nō euellitur cuz bñ radicitur: ideo dicebat beat' Her. Nilis durus est cor qd nec emoluit beneficia: nec terrent supplicia nec alliciunt promissa nec castigant flagella. Tamen notandum est qd plura sunt impedimēta p̄nie. Pusillanimitas ā grediendi sicut equus ymbzaticus terretur a trūco vel simili. Pudor p̄fitendi: sed sicut dicit Aug. Verecundia magna pars penitentie est. Doroz faciendi penitentiā: sed dicit sacra scriptura. Nisi quis penituerit veteris vite non potest nouā inchoare. Aug. Stultū ē hominē viuere i statu in quo nō audet mori: ideo dicebat Salomō Eccle. xvij. Conuētere ad dñm & relinque peccata tua: ibidem vii. & sanus p̄fiteberis & laudabis deū & glorificaberis in miserationibus illi. Aliud impedimētū est delectatio peccandi: sicut dicit scriptura. Momentaneus & temporale est qd delectat eternū vero qd cruciat. Aliud impedimētū spes diu viuendi: sicut dicit dñs. Luc. iij. Jam securis ad radicē arboris posita est. Salomon. Eccle. v. Ne tardes cōuētere ad dñm: ne differas de die in diem. Subito enī veniet ira illi: & in tempore vindicte disperdet te. Aliud impedimētū est desperatio obtinendi veniam: sicut dicit dñs per Ezech. Quacuq; boza igemuerit peccator: vita viuet & non moriet. Aliud est exēplis delinquentis: sed dicit Aug. Stultus est qui videt aliquē cadentes si non sit in eodem loco cauto. Aliud consuetudo peccandi sicut Balaam consuetus monstis nō curauit cū asina loqueretur. Aliud pōt esse de confidentia de dei misericordia ipsius qm̄ penituerit recipiendū qd est vni peccatorū in sp̄m̄ sanctū: sed dicit Grego. misericordia dei debemus erubescere si iusticiā ei? nolimus formidare. Salomon Eccle. v. Ne dicas miseratio dei magna est multitudinis peccatorū meorū miserabitur qm̄ sicut misericordia: ita & ira cito ab illo proximat & in peccatores respicit ira illius. Tunc ad rationes in principio q̄stionis. Et primo ad primā qm̄ dicit per Dugo de san. vic. Dicendū est qd loquitur de illis q̄ est cōtempnū sine sacramēto decedūt. Ad secundā qm̄ dicit quilibet tenet plus facere &c. dicendū ē qd nō de necessitate salutis corporalīs qd statim medicum querat nisi qm̄ necessitas infirmitatis in-

cūbit: & similiter est dicendū de morbo spūali. tñ securus & laudabilius est qd statim post lapsum quis cōfiteatur. & hoc habet per beatū Thomaz super. xvij. d. liij. & in compen. theologie. de pe. di. iij. c. ille rex. Ad tertiā qm̄ dicitur illud qd si ne termino debet &c. Dicendū est qd retentio rei aliene inuito dño p̄stratur p̄cepto negatiuo qd obligat semp̄ & ad semp̄. & ideo tenet ad statim reddendū. secus autē est de impletōe p̄cepti affirmatiui qd obligat semp̄: sed non ad semp̄. ideo non tenetur quis ad statim implendū. **Quæritur.** Nunquid potest mulier confiteri sacerdoti cum quo peccauit carnaliter. Solu. Dicendum est qd non: sed debet licentiam petere alteri sacerdoti confiteri postea ad huc qd ille negaret tam p̄pter periculū peccandi cum illo qd p̄pter minorem erubescentiā quā de peccato haberet. Tamen si illi sacerdoti confiteret & eā absolueret absoluta esset. **Quæritur** nunquid pōt quis confiteri per nuntiū. Solu. Dicendum est qd non qm̄ dñs p̄cepit mundandis. Luc. xvij. vt ostenderent se sacerdotibus oēs nō vn' p̄ oib' docens p̄ hoc corporalī presentia peccata p̄fitenda non per scriptū nō per nunciū: non per signū seclusa tñ semp̄ causa necessitatis & ideo Leui. xiiij. Non aliū statuatis qui p̄ vobis offerat manus ad Moysen & Aaron sacerdotes: sed qui p̄ vos peccastis per vos erubescatis. & magi. xvij. di. iij. sen. **Quæritur** nunquid confessio possit fieri p̄ interpretē p̄ signa aut p̄ scripta. Solu. Dicendum est qd cōfessio debet fieri per verba tñ p̄pter erubescentiā confitentis q̄ etiā p̄pter maiorem expressiōe mentis p̄ceptus. Seruantem in illis qui sue mentis p̄ceptus sacerdotibus et primere non valent sufficiunt alia signa mentis cōceptus expressiōe per que signa possit sacerdos cognoscere animū confitentis: sicut in mutis sufficiunt signa vel scriptura: & vbi sacerdos nō intelligit ydeoma p̄fentis sufficit interpretes scriptura s̄m̄ sacramētū. **Quæritur** vtrum interpretes teneatur celare confessiones. Solu. Dicendum est qd sic. quia auris sacerdotis est s̄m̄ Bonauē. **Quæritur** vtrum adultū accedentem ad baptismum cum actuali peccato necessarium sit ante sacramētū penitentię accipere q̄ sacramētū baptismi. Solu. s̄m̄ Bonauē. Necessarium est vt penitentiā put est virt' cuius actus est cōtritiō precedat baptismū in adultū qui habet actualē culpā. penitentiā autē vt est sacramētū s̄m̄ qd homo confitetur & recipit absolutionem non est necessarium precedere. Ex quo sequitur qd penitentiā q̄tum ad contritiōe necessario p̄cedit. cōfessio vero de congruo vt bō erubescat

& peccata recognoscat & de eorū remissione deo i gratias non existat quantā ad solutionē & satisfactionē nullo modo. Ideo dico qd penitentiā s̄m̄ qd est sacramētū ecclesie sequit' qd non precedit sacramētum baptismi &c. Cuius restituat &c. ab ista parte vsq; ad illam bñ quib' est pena auctoz noster determinat de vno memb: o seu specie satisfactionis scz restitutione: qz satisfactiōis quatuor sunt species: scz oratio: ieiunū: elemosyna: & restitutio. Sed quia de alijs membris auctoz noster ponit textus inferius. ideo bñ tantūmodo intendo tractare de restitutione diuidēs suā s̄m̄ in duas pres. In prima parte determinat auctoz noster de restitutione. In secunda docet sen infirmat illos qui tenentur p̄cepte ad restitutionem. secunda s̄m̄ vsurator. Et huius partē secunde adducit quādam particulā causa dñb' remouendi: s̄m̄ mandans cōsiliis &c. De restitutione per beatū Thomā in secūda secunde questione. lxxij. **Quantum** ad hoc est notandum qd restitutio est de necessitate salutis: qd probatur: qz iusticia est de necessitate salutis. Restitutio est actus iusticie comitative: quia alteri reddere quod sum est. Ergo restitutio est de necessitate salutis. Pro maiori declaratione istius est notandū qd triplex est restitutio realis & non voluntaria: vt si quis cogatur restituere rem: et talis restitutio p̄p̄tē non est meritoria cum nō sit at libera voluntate restituentis. Alia est realis & voluntaria: vt si quis sponte restituat & ad est iusticiā vel arbitriū boni viri: seu iura consilij ecclesie. Alia est restitutio voluntaria & non realis: vt cū quis tentus restituere nō habet vñ sed habet bonaz voluntatē restituēdi: & talis restitutio voluntaria in non habentibus bene d' sufficere cū voluntas apud deū p̄ facto reputetur: scz in illo cui deest facultas. in glo. in cap. i. extra de eo qui mittit. in pos. causa rei conseruandē non obstante tali voluntate tentus ad restitutionē debet conteri & confiteri cuz p̄posito realiter satisfaciendi si ad pignozē venerit fortunam: & istud videtur sonare principium littere auct. Secūda pars est s̄m̄ vsurator &c. vbi auctoz noster infirmat illos qui p̄cepte tenentur ad restitutionē. d. qd sunt illi qui in littera contententur. Pro istius secunde partis maiori declaratione querit' primo vtrū in furto rapina & busiastimodi debeat fieri restitutio. Solu. Dicendum est qd sic nisi in casu extreme necessitatis in quo oia sunt cōia: in capitulo si quis de fur. verumta men in rebus minimis que tanq̄ derelictę vidētur a dño furtum nō cōmittitur etiam si captatur occulte: sicut est acus penna nec tenetur accipiens ad restitutionem nisi haberet animū su-

rendi et nocentū inserēdi proximo: qz sic furtū cōmitteret et ad restitutionē teneret q̄tum: cuius parū eēt. **Quæritur** si aliquis accipiat rē alterius occulte auctoritate iudicis vtrū cōmittat furtū. Solu. Dicendum est qd non. qz sibi debitu factus est sententialiter ad indicandum &c. **Quæritur** vtrū ille qui rēs suā occulte accipit ab alio detentā cōmittat furtū. Solutio. Dicendum est qd nō nec ad restitutionē tenetur cuz non grauet eū qui iniuste detinet tñ peccat cōtra cōmunē iusticiā dūz vsurpat sibi vñm sue rei ordine iuris p̄termisso. ideo tenetur deo satisfacere & confiteri. ff. vnde. vi. li. si quis intantaz: et ita de his que vi me. c. ad audientia. Super hoc tamē quidā dicunt qd si persona que res detinet sit ita fortis qd alius contra eā non possit litigare in accipiēdo sic rē suam non peccat: qz i boc obtinet vim iuris. Similiter si iudex sit absens vel fauorabilis iniurianti: qz in talibus s̄m̄ Godofredū conceditur cui libet a iure qd bono mō rem suam accipiat nec in hoc peccat. Opinio tñ beatī Thome que prima est: p̄ minor. **Quæritur** de his qui rem suā apud alium depositam accipiūt. Solutio. Dicendum est qd peccant: quia grauant depositariū & possunt cōpelli ad reddēdū & releuandū grauamē depositarij. **Quæritur** nunquid pōt aliquis rē iniuriantis accipere furtiue p̄ re sua violenter detenta. Solutio. Dicendum est qd rē alterius loco rei sue ablate etiā violenter cū in re illa nunq̄ dñm habuerit nō licet accipere alicui & qui hoc facit peccat: & ad restitutionē tenet. Dec est opio magistrorū cōmuniū: quib' sint opiones in cōtrariū. Tamen omisus oibus tutius est dicere qd nihil accipiat aliēnā cū ista estimatio difficiliter habeatur & accipiendum sint homines p̄omi. Furtū enī est p̄tractio rei aliene cōtra dñi voluntatē. in ff. d. fur. & extra de fur. in summa & furti noie ois rapina et omnis illicita vsurpatio rei aliene. p̄hibentur p̄ magi. senten. xxxvij. dist. ij. & c. l. q. v. capitulo penulti. Tamen differunt furtum & rapina: quia furtum committitur sine illatione violentie domino rei. Rapina vero est remotio rei aliene et hoc cū violentia. **Quæritur** vtrū rapina sit grauius p̄ctm̄ qd furtū. Solu. Dicendum est qd sic quia magis repugnat voluntati illi' cui aufertur: quia furtum fit p̄ ignorantiā illius cui aufertur. Rapina vero per violentiā. ideo cū nullus potestatem habeat super aliū nisi per potestatem publicā quicūq; violenter alicui' aufert nō vtens potestate publica rapinā euidentem committit & ad restitutionē tenetur: in capitulo super eo. de rapi. & incendi. tamen principes qui sunt custodes iusticie propter conseruationē reipub.

si exigant quod eis sine iusticia debetur quam violentia adhibeant non committunt rapinam. Similiter ad impugnandum hostes si per violentiam a suis subditis accipiant non committunt rapinam. Si vero absque ratione et contra iusticiam aliquid abstulerit violenter rapinam committunt: et ad restitutionem tenentur sicut latrones et vespertiones similiter illi qui in bellis predant si bellum fuerit iustus rapinam non committunt: sed possunt peccare et modo predicandi: sed ex nimio appetitu acquirendi vel accipiendi. Si vero bellum fuerit iniustum predantes rapinam committunt et ad restitutionem tenentur. Cum hic fiat mentio de bello iusto queritur quot modis bellum dicatur iustum. Solutio. dicitur esse secundum compen. septem sacramentorum quod bellum dicitur iustum tribus modis. Uno modo cum sit auctoritate principis cuius mandato bellum est gerendum quod principibus et publicis personis pertinet bella mouere et non priuatis. Secundo modo cum est iustum: scilicet cum illi qui impugnant sunt culpabiles. Tertio modo cum intentio est recta. Ita quod ille qui impugnat intendit malum corrigere et bonum promouere. Si vnum istorum desit bellum dicitur iniustum et illicitum. Proxteriori declaratione istius materie Hostien. in illa extrauagante innocenti per humani in glo. super verbo diffidatus eque decreta talis est hodie in sexto sub titulo de homic. ponit septem species belli. Prima species est bellum rationale scilicet contra infideles. l. hostes. ff. de capt. Secunda species est bellum iudiciale quod sit auctoritate iudicis contra contumaces et pro defensione iurisdictionis in l. que restituere. ff. de rei vendi. Tertia species est bellum sumptuosum. C. de se ditiosis. l. i. et ij. Quarta species est bellum licitum et dicitur bellum licitum quotiens sit auctoritate iuris C. quando. l. vnicuique sine iudi. se vindi. l. i. et ij. et l. vt vim. ff. de iusti. et tur. Quinta species belli dicitur bellum temerarium quando contra auctoritatem iuris bellatur. de sen. excom. c. perpendim. et c. in audientia. Sexta species est bellum voluntarium quando sine causa fit guerra. et ij. q. i. cap. noli. Septimum dicitur bellum necessarium se defendendo contra voluntarie se impugnantem. de resti. spo. capitulo olim. et de sen. exco. ca. dilecto. lib. vi. Et istorum dicit Hostien. quod quattuor sunt iusta. scilicet rationale iudiciale licitum et necessarium. Et vltimus dicit idem Hostien. quod bellum iustum dicitur peccare diffidatio. in c. per humani allegato. quod intendit quod est bellum de christianis ad christianos et quando fit iusta de causa que in principe presumit iuxta legem oim. C. de testa. iuncta lege humanorum de legibus Joban. Blanci in summa qui mouet. amitt. et debet dominum iurare. ponit aliqua notabilia. scilicet quod iustum bellum dicitur ex persona

et re et causa et animo et ex iusticia. Et persona scilicet ut prelians sit secularis et non ecclesiasticus propter effusionem sanguinis extra nec esse. vel mo. c. clericis. et et ij. q. viij. c. clericis et c. sepe nisi in necessitate inuitabili extra de homic. c. postulari. et de sen. excom. c. ex timore. Et id dicit Innocentius in c. olim allegato. quod platus in prelio potest in teresse et prosequi sed non occidere. Et re scilicet ut fiat pro rebus defendendis vel pro defensione patrie vel legum paternarum. et ij. q. ij. ca. i. Item dicit Innocentius in c. si nulla. et ij. q. viij. quod clerici pro tali causa pugnant et lapides vel similia iactantes: dum tamen non occidunt non sunt irregulares: ut de cle. percul. c. pe. et vltimo. Et causa. scilicet quando propter necessitatem pugnat. scilicet ut per pugnam par acquirat. et ij. q. i. noli. Et animo ut non fiat propter odium vel vltionem vel cupiditatem: sed propter charitatem iusticiam et obedientiam et c. ea. q. ca. quod culpatur. Et auctoritate hoc est auctoritate ecclesie si ecclesia sit superior iudicantis bellum et maxime quando pugnat pro fide vel auctoritate principis secularis si sit superior iudicantis bellum ut in dicto. c. quid culpatur. et per Bar. in c. et plica mns. de hereticis. Et concludit dictus Job. bla. ubi quod nisi alterum et predictis interueniat non est iustum bellum. nec compellitur vasallus dominum suum iurare. Sed quod de vasallis fit hic mentio. Queritur utrum vasallus teneatur dominum suum iurare propter sumptibus. Docto. dicunt quod aut queritur utrum vasallus teneatur iurare dominum suum in patria et non est dubium quod sic etiam propter sumptibus tamen habeat feudum sufficiens et quo possit facere sumptus alias dominum suum non debet iurare nisi domini sumptibus. ar. ff. de ope. liber. l. suo victu. et duobus. l. se. in aucte. de man. princ. §. illud quoque. ff. si seruit. ven. l. et si forte. §. etiam l. idemque. §. idem babeo. ff. manda. l. menia. §. vltimo. de an. leg. et ibi per Barto. Aut queritur an teneatur vasallus iurare dominum suum extra patriam et dicitur sic. dominus sumptibus pro quo. l. modios in fi. cum ibi notatis. dicit tamen dominus habeat in ista causam et c. et hoc quo ad furtum et rapinam. Queritur in tertio secunde partis diuisionis littere vsurarij vbi dicit auctor noster quod vsurarij tenentur ad restitutionem. unde vsurarius est qui capit aliquid ultra illud quod mutuat aut accipere intendit. Pro declaratione istius est notandum quod quedam sunt res quarum vsus est ipsarum communitio sicut tunica: vinum: bladum: oleum: ligna et similia: et in talibus rebus cum non habeant vsu fructum non potest seorsum computari res et vsus rei sed cuiuscumque conceditur vsus rei talis et ipsa res conceditur et cuiuscumque tales res conceduntur per mutuum transferuntur in eum cui mutuantur ipsarum

rerum domini: ideo quicquid mutuat alteri pecunia bladum vinum et c. non potest retinere super illud dominum cum vtendo corrumpantur: et ideo vsus talium rerum vendi non potest. quod si quis vellet vendere bladum vinum et c. seorsum vsus vni vel bladi venderet bis eandem rem vel venderet id quod non est cum vinum sit iam potatum: vel bladum comestum et sic contra iusticiam faceret et peccaret l. c. si feneraueris. et ij. q. ij. Similiter quod mutuat vinum aut triticum et petit vnam recompensationem equalis rei vel aliam recompensationem. pro precio vsus rei contra iusticiam facit et tale mutuum siue venditio vsura est que secundum Papiam dicitur incrementum fenoris: et sic de omnibus talibus rebus que vtendo consumuntur pro vsu rei nihil accipiendum est quod vsura et c. Sunt autem alie res quarum vsus non est ipsarum consumptio et habent vsu fructum sicut ager equus domus et similia et in talibus potest seorsum vendi res et vsus rei ut cum aliquis mutuat equum aut agrum aut domum et c. potest pro vsu rei talis accipere precium nec in hoc peccat. ff. de iur. iurando. l. cum qui. et in glo. c. si feneraueris allegati. Breviter dicitur dum est quod cum vsura vtriusque testameti pagina detestetur. de vsur. c. super eo. vsurarius mutuando pro vsura peccat et ad restitutionem tenetur. nec propter hoc peccat qui propter necessitatem suam accipit pecuniam alterius sub vsura: quia sua necessitate subuenit. Secus esset si ab aliis necessitate hoc faceret quia sic accipiens peccaret et vsurarium induceret ad peccandum. Item ille est particeps peccati vsurarij qui sibi prebet aut prestat pecuniam ut ex ea vsura exerceat. Et quibus id dicitur quod non licet pro pecunia mutuata vel quacumque alia re que vtendo consumuntur plus exigere quam quantitate pecunie vel rei mutuate seu valoris tempore quo mutuat. Unde manifeste vsuram committunt qui bladum vinum et huiusmodi mutuant vel vendunt ad precium tempore subsequenti quod tunc vsus rei iam consumptus venditur: similiter et tempus sine compendium septem sacramentorum. Item illi qui vendunt res suas carius quam sit iustum precium propter expectationem solutionis vsuram committunt: quod expectatio solutionis habet rationem mutui: et in hoc etiam tempore vendunt in c. consiluit de vsur. et per docto. super illud Luce. vi. Dantur dare nil inde sperantes. Similiter qui emit rem mutui quam sit iustum precium propter anticipationem solutionis vsuram committit: quod illa anticipatio temporis habet rationem mutui cuius quoddam precium est illud quod dimittit de iusto precio: et hoc maxime in rebus que traduntur non possunt. sicut sunt illi qui emunt bladum in verba et huiusmodi. Item qui debet ad certum terminum pecuniam vel aliud si aliquid

quid sibi dimittat ut citius soluat per cautellas sua vsuram committit: quod tempus solutionis venditur: et ad restitutionem tenetur: nec excusatur per hoc quod soluendo ante terminum grauatur vel a creditore iudicatur ad hoc sine compendium septem sacramentorum. Similiter illi qui pecuniam accipiunt mutuo sub vsuris et volentes recuperare vsuras vendendo pannos aut alia mobilia plus valeant propter expectationem solutionis vsuram committunt cum in hoc tempore vendatur. et illa expectatio rationem habeat mutui. nec potest se excusare eo quod voluit se seruare indenes recuperando in hoc vsuras que debent. Non tamen mercatores licite vendendo res suas repetere moderatas expensas quas fecerunt in portatione earum sicut patet in panis et consimilibus rebus: non tamen possunt repetere expensas superfluas in ca. nauiganti de vsur. Item sciendum est quod si aliquid pro pecunia obligetur domo: ager aut alia res. cuius vsus pro estimari debet ille qui mutuat vsus illius rei dicitur computare in solutione et restitutione pecunie mutuate. in c. l. et ij. de vsur. et sine Joban. an. ibi. Nil si forte talis res fuerit: cuius vsus iter amicos concedi soluit sine precio sicut liber et hmoi. Non tantum est quod decime ex debito requiruntur: et qui eas dare noluerint alienas inuadunt per beatus Thome. lxxvij. q. Unde Beatus. lxxvij. Dabatur cum ceteris que dederis mihi decimas tibi offerat. Item rvi. q. l. c. decime. Dabitur quod de militia negociatione de artificio dicitur decime reddi. et idem Aug. Tamen de male adquisitis que homo tenet restitue re non debet decimas soluere: tamen si ager sit emptus de vsura de fructu eius tenetur vsurari decimas dare si fructus illi non sint ex vsura: sed ex dei munere per beatus Thome. in. ij. q. lxxvij. Sed de illis que acquiruntur ex turpi questu: sicut meretricio bystionatu et c. que non tenentur restituere. quid iuris: de eo quod talium debent decime solui: tamen ecclesia abstinet a talium decimis ne videatur eorum peccatis communicare de primitiis fit mentio per beatus Thome. q. lxxvij. Queritur nuquid ille qui mutuat et damnum incurrit ex mutatione pecunie sue vel similibus rei poterit damnum repetere. Solutio. Dicitur est quod ille qui solummodo amore et beneuolentia mutuat alteri pecuniam vel aliam rem et non pro precio potest ex pacto deducere cum eo qui mutuum accipit recompensationem damni quod mutuantur incurrit ex hac mutatione sicut cum debet reddere pecuniam ad certam diem: et ille non soluit propter defectum solutionis mutuantis damnum incurrit potest repetere damnum suum: nec hoc est pecuniam vendere: sed se indenes seruare extra de si deico. ca. peruenit. et rj. questione. ij. capitulo si quis. et ff. pro socio. lege. socium: quia quis vsurarius

et non veniat in mutuo venit tamen interesse. Casus est notabilis extra de foro competen. ca. pitulo dilecti. r. ff. de in litem iurando. lege numerus. r. C. de summa trinitate. l. cunctos populos r. sufficit confessio sup interesse facta in carta mutui. vt notat. ff. pro socio. l. socium. Querit nunqd obsequiu potest accipi pro pecunia mutua. Solu. Dicendū est qd beniuolentia amor r. butusmodi possunt ex mutuo recipi cū nō possint pecunia mensurari. Munus tamen ab obsequio vel a lingua non poterit repeti: sicut nec munus a manu cū possit mensurari pecunia: qd patet in seruitoribus qui obsequiu suū vendunt r. similiter in aduocatis qui laborē sui consilij et penā vendit. Seruitamen tale munus ab obsequio vel a lingua ex sola beniuolentia potest accipi nō autē ex recōpensatione mutuate pecunie. Similiter posset accipi munus a manu vel donus gratuitum. non ex pacto tacito vel expresso: qd etiaz dans donasset ante qd mutuo recepisset. id donum ex beniuolentia solūmodo potest mutuantis recipere. qz per mutuatōem non fit peioris conditionis. in. c. putauit. r. iij. q. iij. c. clericus. Super premissis nota qd licet nō possit pro pecunia mutuatā plus exigi qd pecunia: tamen ille qd committit pecuniā mercatori vel artifici per modū societatis potest scz ille qui mutuat partē lucri qd ex ea prouenit repetere sicut de re sua: qz dñz pecunie nō transfert in eum cui committit pecuniā sed magis remanet apud mutuantē r. hoc intelligit qd periculū dāni nō solū spectat ad suscipientē sed etiaz ad mutuantē. Et sic est licitū qd focius det pecuniā r. alius subeat laborem. in. l. vnica. ff. pro socio. Queritur nunqd oia que lu crata sunt ex pecunia vsurata sint restituenda. Solutio. Dicendū est qd possessiones que ex vsuris sunt cōparate nō fuerunt nec sunt eorū quorum fuerunt vsure. r. ideo nō sunt eis totaliter restituēde cū ex industria sua r. labore suo ille qd recepit vsuras eas adquisierit. Et forte qz p̄ valēt qd vsure. sed qz obligate sunt bis quoz fuerunt vsure. ideo precipitur vt vēdant. Et ipsarū precia restituant s̄m q̄tatem vsurarū receptorū. Et sic intelligit de illa decretalis. cū tu. de vsu. Ille tñ qd recipit domū aut agrū aut pratu vel alia rem que habet vsufructū ab alio sub vsuris nō solum tenet restituere domū aut agrū at pratu r. c. s. cū domo vel agro r. c. tenet restituere omnis fructus inde perceptos. qz fructus illarū rerū sequitur eas r. eis debent. in. c. conuestus. de vsuris. r. c. i. r. ij. Aliud tamē est de rebus que non habent vsufructū vt sunt bladum vinum r. butusmodi. qz solū eas tenetur restituere ille qd eas vsuras recipit: nec illud quod acquisitus est

et illis rebus est restituendum cū non sit fructus earū: sed humane industrie nisi forte p̄ detrimētū eius rei alteri cui est res que est per vsuram extorta sit nimis dānicatus: quia ille tunc qui per vsuram eā recipit tenetur ad recōpensationē nocuētē. Querit vtrū filij vsurarioz teneant ad restituendas vsuras. solutio. Dicendū est qd sic p. c. tua nos. de vsuris. Cuius textus est talis. Tua nos ducit fraternitas consulendū qd sit de vsurario: um filijs obseruandum qui in crīmine vsurarū eis defunctis succedunt aut extraneis ad quos bona vsurarioz asseris deuoluta. Ebarissime. r. q. in litteris patris respondetur qd filij vsurarioz ad vsuras restituēdas ea sunt discretione cogendi qua parentes si vinerēt cogere. Et ad ipm circa heredes extraneos credemus exercendū. Unde deus dicit punire filios propter peccata parentū: vt habetur Exodi. r. capitulo. Ego sum deus zelotes visitans peccata patrum in filios quod non est intelligendum ad litteram: quoniam vt habetur Ezechie. r. vij. filius non portabit iniquitatem patris: nec pater iniquitatem filij: saltem in peccatis actualibus: sed dicit iniquitates patrum redire in filios qui oderunt ipsum: per quod ostendit euidenter non ideo punire filios: quia peccauerunt patres: sed quia eis similes quodam hereditario malo deum oderunt. per magistrum. r. r. iij. distinctio ne. secundi sententiarum. Usurarū eum manifesti ad communionē christianam: sepulturam vel oblationē altaris recipi non debent s̄m Jobā nem andree in capitulo quia in omnibus. de vsuris. r. hoc si in hoc peccato decesserint. Queritur restitutionem faciendam propter damnum illatum: in rebus dupliciter. Vno modo quia auferatur ei quod actu habet r. tale damnum restituendum est s̄m recompensationē equalem: sicut cōburendo domum vel interficiendo equum r. Restitutio debet fieri s̄m valorem domi vel eq. Alio modo damnificatur aliquis quia impeditur ad adipiscendum illud quod erat in via habendi. Et tale damnum non oportet restituere ex equalitate: sed s̄m iustam estimationem damni cum possit pluribus de causis impediri sicut de blado seminato r. lucro impedito r. butusmodi: r. sic non tenetur damnificans ad totum prouentum restituendum: sed solum s̄m ratam ex scientia damni illati vel impediti ad arbitrium boni viri. De impedimento autem beneficij ne alter adipiscatur. Notandum est qd multipliciter potest impediri. Vno modo ipedit quis iuste ne alter beneficium vel prebendam obtineat intendens ad cōmodum r. bonorem ecclesie. scilz vt dicitur d

gnior cum alter seu ipse impeditus dignus nō sit: r. talis non tenetur restituere. Alio modo impedit quis iniuste. scz causa odij inuidie aut vindicte r. Et tunc impediens si ille qui impeditur nondum obtinuerit beneficium: sed sit solum in via obtinendi non tenetur ad restituendū equale: cum alter impeditus non sit illud beneficium adeptus r. possit pluribus de causis impediri. Et tenetur ad recompensandum scdm arbitrium boni viri. Si vero iam adeptus fuerit beneficium et iam sit firmatum r. impediatur impediens tenetur ad restitutionem equalem secundum samiam septem sacramentoz r. Queritur nunquid semper est facienda restitutio ei a quo res est ablata vel ei cui damnum est illatum. Solutio. Dicendum est qd sic si possit inueniri vel be redi suo cum vna persona reputetur cum eo. ita qd si fuerit multum distans debet ei transmitti: r. precipue si sit res magni valoris nec ex eo setentant restituens granatum quod ei mittatur: et expensas faciat in mittendo: quia hoc est in recompensatione damni illati quod alter habuit propter defectum rei sue. Si vero non possit ei comode mitti debet in loco tuto deponi: vt pro eo seruetur. Si autem ille cui restitutio est faciēda sit ignotus: debet restitutio fieri scdm quod potest: scilicet per elemosinas vel alio modo secundum consiliū ecclesie. Queritur vtrum statim sit semper facienda restitutio. Solutio. Dicendū est qd plures sunt casus in quibus non est statim faciēda restitutio. Primus si restitutio eederet in damnum recipientis seu preiudicium vtpote reddere gladius iracundo. Secundus casus est quando cedit in infamiam restituentis si cut fur occultus debet captare tempus quo sine diffamatione restituat. Tertius est quando ē im potentia in illo qui tenetur restituere: quoniam inanis est actio quam excludit inopia debitoris de re. in actio enim tunc sopitur: sed non tollit. scz si veniat inops debitor ad pinguiorem fortunā extra de solutio. c. Quartus casus est quando ille qui tenetur est in extrema necessitate: qz tunc ad sustentationem nature propria sunt cōmnia de verborum significationibus. libro. vi. Sed ponat casus qd ille qd tenet restituere r. ille cui restitutio est faciēda sint ambo in extrema necessitate. qd iuris. Solutio. Dicendum est cū distinctio: qz vel ille cui restitutio dñz fieri deuenit primo ad extremā necessitatē: vel ille qui tenet restituere vel vterqz eodem tempore. Si primo modo debet ei restitutū qz primo fuit dominus rei: tum quia factus est pauper. Si vero ille qui tenebatur restituere primo deuenit ad inopiam nō tenet restituere. Si vterqz si deuenit d

inopiam dñz restitui domino principali qui nūq̄ defisit esse dominus sue rei s̄m determinationē Laudulpbi. r. v. dist. iij. Queritur vtrum mercatores teneant ad restitutionē si committat fraudē vendendo r. emendo. Solutio. Dicendū est qd cū emptio r. venditio sint inuēte pro cōmuni vtilitate boni s̄m qd rei vnus alter indiget nō magis debet esse in grauamē vnus qd alterius: ideo debz s̄m equalitatē rei contractus institui que equalitas rei r. quātitas mensuratur s̄m pecunie pro qua res datur: r. ideo siue precium excedat quantitatē valoris rei vel res excedat precium totaliter nō est equalitas iusticie: r. sic vendere carius aut vilius emere qd valeat est illicitus s̄m se r. p̄m. Verū tamen si in emptione aut venditione alter multum leditur vtpote: quia vnus multū indiget rei alterius r. alter leditur si ea careat in tali casu iustū est vt non solum respiciat ad rem que venditur: sed ad damnum qd venditor incurrit. Et sic subueniēdo damno venditoris potest res vendi licite plus qd valeat s̄m scilicet nō plus vendat necessitatem haberi. Si tamē venditor nō dānatur carere re sua nō debet eam plus vendere qd valeat: licet ille qui emit lucratur ex ea: qz vtilitatē que accretit alteri nō est suū vedere licet possit vendere dānus suū: et sic ad restitutionē tenetur. Quia tñ precium earū rerū nō est s̄m se determinatū. Inde est qd modicū plus vendere vel minus emere nō tollit equalitatē iusticie s̄z satis permittitur. Queritur quō venditio ē illicita per defectū rei. Solu. Dicendū est qd tripliciter. Vno modo s̄m speciem rei: sicut si vendatur aqua pro oleo vel stannū pro argento. Si venditor cognoscat defectus talē fraudē committit: r. ad restitutionem tenetur. Secundo modo venditio ē illicita s̄m quātitatē que per mensurā cognoscitur. Ideo si venditor scienter vtatur defectuosa mensura peccat r. ad restitutionē tenetur. Tamen nō ppter hoc inuēniēs est esse diuersas mensuras s̄m diuersitatē locoz ppter diuersitatē copie r. inopie rerū qz vbi est maior copia rege cōueniens est esse maiorē mensurā r. idem dicitur de pōdere. Hoc pertinet ad rectores ciuitatum r. non ad priuatas personas. Tertio ex parte qualitatis vt si vendatur aial infirmum p sano: qui scienter hoc facit fraudem committit: et in oibus predictis vendens scienter peccat r. ad restitutionem tenetur. Si vero ignoranter hoc fecerit non peccat vendendo: sed qm ad eius cognitionē peruenit debet recompensare emptori. Et sicut ex parte venditoris fraudē committitur sic quandoqz ex parte emptoris: sicut quādo venditor ignorat rem suam preciosam vt si det aurū purum quod credit esse auricalcum emptor: si il

lud cognoscat iniuste emit minoris precii q̄ va-
let: sic in omnib⁹ alijs rebus que nimis vendū
tur per ignorantia vendentis ⁊ cognitionē emē-
tis. Sic etiā de illo qui vendit aurū purū p auro
sopbificato. ⁊ emēs cognoscat ad restitutiones
tenet. Similiter si vendat aurū per erumias
factum p vero auro fraudez comittit cum non
sit aurum: ita preciosum in substantia sicut ve-
x aurum. Queritur nūquid venditor tenet sem-
per dicere viciū rei quā vendit. Solutio. Di-
cendū est q̄ si viciū rei que venditur oculū
sit venditor: d̄ illud emptori manifestare alio-
quin dolosa est venditio ⁊ peccat venditor: q̄
dat empti occasionē dāni ⁊ periculi: ⁊ tenet vē-
ditor ad restitutionem seu ad recōpensationes
damni: sicut si venderet equū claudicantē p ve-
loci vel domū ruinolam p firmā: ⁊ cibum corru-
ptum p sano ⁊ bmoī. Si vero est viciū manife-
stum sicut cum equus est monoculus ⁊ bmoī: q̄
licet non competat vēditori: pōt tñ esse compe-
tens alijs si ipse ppter istud viciū subtrahat de
precio q̄tum oportet non tenetur ad manifestā-
dum rei viciū: quia forte si manifestaret illud
peccaret emptor q̄ propter illud viciū plus vel
let subtrahere de precio q̄ esset subtrahendus.
Bene pōt tamen licite venditor indēm̄tati sue
consulere non manifestando re viciū sed reticē-
do. Nota tamē q̄ in re viciosa vendendo cui⁹
viciū venditor debet emptori manifestare non
oportet q̄ per preconē venditor illud viciū ma-
nifestet ⁊ pnunciet: quia sic terreret oēs ep̄to-
res ab emēdo qui als rem non cognoscerent in
quibus res est bona vel inutilis: sed sufficit sin-
gulariter ei dicere q̄ rez vult emere ⁊ cui potest
oēs pditiones rei simul aperire sc̄z bonas ⁊ ma-
las: quia nihil prohibet esse in aliquo bonū ⁊ vi-
ciū ⁊ in multis conditionib⁹ esse viciū: ⁊ in mul-
tis inutile. Item super hoc nota q̄ res potest
vendī fm̄ precii qd̄ reperitur in illis locis vici-
nis. Unde ille qui defert ad locū vbi cbaristia ē
bladū ⁊ scit plura alios blada afferentes p quos
melius forū habebit: potest bladū vendere fm̄
precii qd̄ ibi inuenietur nec tenetur d̄ rōne ius-
ticie manifestare aduentū alioz bladum appor-
tantiū. Si tñ hoc manifestaret vel de precio sub-
traheret esset magne virtutis. De ista questiōe
tractatur p beatū Tho. sc̄da sc̄de. q. lxxvij. Quer-
ritur nunquid potest quis rez vēdere plusq̄ em-
pta sit. Solutio. dicendū q̄ rem absolute vendere
propter cupiditatē lucrisolū est in bonestuz: ⁊ il-
licita est talis negociatio ⁊ clericis prohibitus ē
rē vēdere carnis q̄ empta sit. Si aut̄ propter
aliquem finem bonestū vt lucrū moderatū que-
rat ad dom⁹ sustentationē vel ad subuenienduz

indigentib⁹. aut propter publicā vtilitates. s. ne
res q̄ sunt patrie necessarie desint: sic talis nego-
ciatio licita est ⁊ lucrū expedit nō vt querat q̄si-
finis sed vt stipendiū laboris: nec pprie talis ē
negociatio. Sed ille qui rem emit solūmodo
vt carius vendat negociatur: q̄ soluz lucrū que-
rit ⁊ turpis est questus. S̄z ille qui emit non vt
vendat sed vt teneat. ppter necessitates subleuā-
dam: ⁊ postmodū ppter causam necessarias ven-
dit nō negociat: nec talis venditio est negocia-
tio: licet carius vendat q̄ emerit plurib⁹ de cau-
sis. Prima q̄ rem meliorauit: vel q̄ precius rei
immutatum est ppter loci diuersitatē aut tēpo-
ris vel ppter periculum cui emendo se exponit
vendo trāsferendo res suas de loco ad locuz
vel eas ferri faciendū: aut ppter alias necessi-
tates occurrentes: sic vendēdo res plusq̄ sint
empte nō est negociatio absolute sed iusta vēdi-
tio. Negociatio em̄ clericis ē pbibita ppter lu-
crū terrenoz cuius esse debēt cōemptores ne
animū suum a diuino seruitio subtrahant ad qd̄
specialiter sunt deputati. ij. ad Thimo. ij. Nemo
militās deo iplicat se negocijs secularib⁹ vt pla-
ceat ei cui se pmisit. Querit̄ circa pmissa vtrū
p prescriptionē aliquis excusetur a restitutione
Solutio. dicendū est q̄ prescriptio mala fide ba-
bita nō valet. Ideo si quis longo tempore mala
fide prescripserit fm̄ ius canonicū restituere tene-
tur reddendo qd̄ abstulit. Nam ius canonicum
semp tendit ad cōmodū animaz. Nullus autēz
in pctō mortali crifis saluari pōt. Ideo q̄ ma-
la fide prescripserit est in pctō mortali cum rem ab-
terius retineat iniuste. Pctō aut̄ non dimittit
nisi prius restituat ablatū fm̄ Aug. xiiij. q. v. ni-
si res. Quod aut̄ talis prescriptio mala fide babi-
ta non fit sine pctō habetur extra de prescrip-
ca. quoniam omne: vbi d̄ q̄ omne qd̄ non est ex fi-
de pctō est. Sinodali iudicio diffinimus vt nul-
la valeat absq̄ bona fide prescriptio tam cano-
nica q̄ civilis cū generaliter fit omnī pditio-
ni derogandum que absq̄ pctō mortali non pōt
obseruari. Unde oportet q̄ qui prescripserit in nul-
la parte temporis cōscientiā habeat rei aliene.
Si quis vero prescribit bona fide possidendo
non tenetur ad restitutionē. Etiam si sciuer. tali-
enā fuisse rem post prescriptionē. Pro cuius
maiori declaratione est notandū q̄ prescriptio
est acquisitio domini vniversalis vel directi p
continuationē processionis temporis a lege dif-
finiti. ff. de vsucapio. l. ij. Unde directū domini-
um habet qui est verus ⁊ principalis dñs. Stile
autem quando in veritate non est dominus sed
habet vtilitatem. Et differunt vsucapio et pre-
scriptio: quia vsucapio est in nobilibus: prescri-

ptio in imobilibus. C. de edic. diui. adri. tollē. l.
fi. Item differunt: q̄ vsucapio cōpletur triēnio
prescriptio non. Item vsucapio est fauorabilis
prescriptio odiosa. Conueniunt tamen in hoc q̄
vtrobiz requirit̄ iustū titul⁹ ⁊ bona fides ⁊ con-
tinuatio possessionis. de prescrip. si diligenti. Pre-
scriptio enim est inter presentes decennior: ⁊ in-
ter absentes. ff. an. C. de prescrip. lon. rem. l. diu-
tima. Tamen quedam sunt persone quibus non
obicitur longi tēp̄is prescriptio ipso iure vt pupi-
li. ff. de acq. re. domi. l. bone fidei. Item res fisci
insti. de vsucapio. §. res fisci. Itē fund⁹ dotalis
nō pōt prescribi. ff. de fun. do. l. si fund⁹. Itē res
publica ciuitatis. Item res furtiue. Item res sa-
cre insti. de vsucapio. §. q̄nis fm̄ aliquos res
sacre possunt prescribi quadraginta annis: vt vti-
tur dñi tēpales qui retinent decimas a sumis nō
tēpales ad tēp̄is p̄cessas pro expellēdo in-
micos fidei ⁊ malefaciūt q̄ quod pro necessita-
te tēporis factum est cessat. cessante necessitate
Sed cessare pariter quedā vgebant. i. q. i. qd̄ p
necessitate. de illa materia qui voluerit vltorio-
ra querere videat de prescrip. c. cū nō liceat. rvi.
q. iij. c. i. actione. Queritur quid iuris de ffiti-
tione nocumenti illati in personam vt est absci-
sio membrū: desozatio virginis ⁊c. Solutio. Di-
cendū est q̄ abscisio mēbz vlt desozatio ḡginis
nō potest restitui ad equale: cū mēbz: um abscisus
vel integritas carnis restitui nō possit. Tam est
fm̄ recōpensationē ad arbitriū boni viri debet
fieri restitutio: vt in pecunia vel bonoz ⁊c. Et
hoc intelligitur de virgine que per violeutiā
corruptur: q̄ si et voluntate ei⁹ sine fraude ⁊ vio-
lentia corruperetur. nō teneretur ad restitutio-
nē ille qui desozabit. Unde magister sententia-
rum. rvi. distinctio. iij. in fi. demit em̄ iuste quis
aliciū quod restituere nō valet vt oculum vel vi-
tam ⁊ bmoī: et tamen si penituerit peccatū cum
amore cōdigne satisfactionis veniam habet nec
ideo quisq̄ putet qui rem alienam iniuste abstu-
lit quam reddere potest de illo peccato penite-
re ac veniā cōsequi nisi restituerit ablatū ⁊c. On-
tilans tenetur ad restitutionē fm̄ arbitriū boni
viri: ⁊ pro cura medicis soluenda ⁊ pro victu mi-
nistando quo careret mutilatus propter mem-
bzum mutilatū ⁊ toto tēpore vite sue extra de in-
furijs ⁊ dāno dato. c. i. ff. ad. l. aquil. qua actione
in p̄cepto tenetur. etiā mutilans ad consolā-
tionem afflicti seu mutilati ⁊ q̄ humiliet se sibi.
Domicida vero debz puniri pena talionis fm̄
leges. Tamen in proposito credo q̄ occidēs te-
netur pp̄tinuis occisi. iuxta dānum ⁊ suffragia
impēdere pro aia occisi q̄uis nūq̄ possit equa-
liter satisfieri seu fieri restitutio. De lesiōe fame

quō debet restitui est notandum q̄ tripliciter vt
detur quis alteri famā auferre. Uno modo ve-
dicendo ⁊ ordine debito seruato sicut prodēdo
crimen vltorius fm̄ ordinem iuris: ⁊ sic nō tene-
tur restituere. Alio modo verū dicēdo sed nō
ordine debito ⁊ tūc debet ad restitutionē fame
quātum potest absq̄ mendacio. sc̄z dicēdo se ini-
iuste alterum diffamasse. Et si famam restituere
non pōt debet ei alter recōpensare. Alio mo-
do falsum dicendo ⁊ iniuste ⁊ tunc filr famam te-
netur restituere ⁊ fortius q̄ precedēs ita q̄ qui-
bus prodidit. l. corā illis corā quibus diffama-
uit tenetur dicere se malū dixisse ⁊ mentitū fuis-
se ac malum crimen ⁊ falsum alteri impossibile. id̄
scribitur. rxiij. q. c. magne: q̄ magne sapiētie est
reuocare boiem q̄ male locutus est. Et est bñ si
gnificandū q̄ illi qui ex officio suo habent pul-
deri saluti aiarum peccant nisi in famam pp̄riā
a se repellant cū fama sit necessaria ad edifica-
tionem proximi fm̄ Jfidoz de summo bono et
de accusatio nib⁹ capitulo qualiter. habet q̄ pa-
stozes sunt sicut signū ad sagittam quare debēt
esse sine macula. vt grex caleat odoze boni et
emplr. Repellitur em̄ infamia dupliciter. s. vel
cām infamie subtrahendo vel linguas dextrabē
tium compescendo. Sequitur in tertu aucto-
ris symon vbi auct. vult dicere q̄ symoniacus te-
netur ad restitutionē ⁊ est pprie symonia eme-
re vel vēdere aliqd̄ spūale seu annerū spūali. vt
alio modo sic symonia est studiosa voluntas emē-
di vel vendendi aliqd̄ spūale seu annerū spū-
rituali. l. q. i. in continuatione cause. ⁊. l. q. iij. ca.
student. Et dicitur symoniacus a symone mago
qui primus fuit bulus sceleris auctor. Symo-
niacus enim quātuncūq̄ sit occultus ipso iure ē
suspēsus de symonia capitulo tanta. Symonia-
cus enim nō potest saluari nisi renūciauerit be-
neficio symoniace acq̄sito ⁊ nisi restituerit om-
ne illud quod per symoniam fuit acquisitum vn-
diq̄. l. questio. iij. capitulo si quis dator. De ista
materia tractauit latius in capitulo de auaricia.
Sequitur in tertu vrens: super quo est notan-
dum q̄ combustozes sacozum locozum domoz
segetum ⁊c. si impenitentes mortui fuerint care-
re debent christianozū sepultura vt excommu-
nicati. Jobannes andreas in capitulo super eo
de rapto. ⁊ incendio. Tamē si in vita restituant
vel caueāt de restituēdo in vita vel in morte ad
mittūtur ad sepulturā ⁊c. Et intellige si fuerint
absoluti ⁊ vere penitentes. Jobannes andreas
in ca. in litteris de incendijs ⁊ in capitulo pessu-
mam. rxiij. q. viij. Tamen non est pretermittē-
dum q̄ incendiarij locozum sacozum excommuni-
cati ab episcopis suis publica denunciatione a

papa solum possunt absolui & non ab episcopis in capitulo tua nos. de sententia excommunicationis in cuius glosa dicitur quod incendiarii ecclesiarum & locorum sacrorum ipso iure sunt excommunicati. Alii autem incendiarii non ipso iure. Sequitur raptor. Super quo est notandum quod si aliquis rapuerit virginem tenetur eam ducere in uxorem si velit. si autem tenetur eam dotare ad arbitrium boni viri in. i. capitulo de adulterio & stupro. Si autem rapuerit sponfam alterius ut legitur Levitici. xx. Deuteronomij. xxij. & xxvij. questione ne. ij. capitulo omne itaq; s. si quis debet mori. Quia ibi dicitur si quis sponfam alterius opprimerit morte moriatur: quia matrimonium violavit. & eadem questione capitulo desponsatas puellas habetur quod tam raptor quam rapta nisi velint redire ad pristinum statum excommunicentur et anathematizantur & omni communione priventur. Mulier in ciuitate opprressa si non clamauerit rea est adulterij. Si in agro &c. Innocentia cetera. Violentum autem legibus subiacere desistimus. xxxij. questione prima capitulo Non satis. Alia est rapina que dicitur sacrilegium ut rapere mulierem sacratam. rapere de sacro. sacrum de non sacro. non sacrum de sacro. ut habetur in capitulo quisquis. xvij. questione quarta & per Magistrum sententiarum. xxxvij. distinctione tertia sententiarum. Alia est rapina que est ablatio rei aliene cum violentia. Unde Ecclesiastes. xxiij. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Tales raptores comparantur lupo. Sopho. ij. Iudices eius lupi versperini. Similiter comparatur leoni & viso. Proverbiorum. xvij. Leo rugiens & visus esuriens princeps impius super populum pauperem. De talibus enim loquitur dominus. Esaye primo. Cum multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam quoniam manus vestre sanguine. i. peccato seu corruptione plene sunt. Nec orationes bonorum pro eis facere exaudiuertur: quia aduersantur eis lacryme pupillorum & viduarum. secundum beatum Augustinum super illud auribus percipere lacrymas iustorum. Nullum enim profectum potest raptoribus facere rapina nec corpori nec anime. Primo corpori: quia substantie impiorum sicut fluitus torrentes siccabunt. Job. Nec anime: quia de male acquisitis non possunt facere opus fructuosum iuxta illud Ecclesiastici. xxxij. Qui facit elemosynam vel sacrificium ex substantia pauperis est quasi ille qui victimat filium in conspectu patris. Talium enim raptorum iudices erunt pauperes quos spoliauerunt. Job. Pauper sibi iusticiam tribuit &c. quia de illa materia tractauit in capitulo de auaricia. Sequitur in

textu. Juris deceptor super quo est notandum quod iuris deceptores sunt mali iudices: mali aduocati & notarii. prauis testes &c. qui malas causas scienter consulunt & conducunt & bonas fraudulenter faciunt malas. Omnes enim tales tenentur ad restitutionem de iudicibus peruersis et aduocatis. xi. q. iij. quasi per totum. De periurij & iuramentis indebite prolatis. xxij. q. i. & ij. quasi per totum: et quod penitentia septenni debet puniri vna cum satisfactione condigna. xxxij. q. iij. c. hoc ipsum: et in ca. necessarie. xxxij. q. iij. De istis prauis iudicibus & aduocatis legitur secundum Beatum Augustinum quod sunt similes immo peiores hereticis: quod sunt falsarii legum & canonum. Hereticus enim quod docet suadet hominibus quod putat esse credendum: sed malus aduocatus suadet iudici ut agat quod scit non agendum. Mali enim aduocati hostes sunt iusticie veritatis & equitatis: quarum tamen se amatores & defensores profitentur: ideo de ipsis potest dici illud Esaye. lit. Conuersum est retrosum iudicium & iusticia longe stetit corruit in plateis veritas: & equitas non potuit ingredi. Aduocati enim mali sunt hostes christi. Nam christus in mundum venit ut pacem faceret. Aduocati enim discordiam & litem amant et querunt. De talibus aduocatis legitur in quadam tragedia Senecae quod cuiusdam visum fuit Neronem apud inferos vidisse balneantes ministros vero circa eum aurum fluens infundentes: inter cetera vidit eorum aduocatos ad se venientes quibus dicebat O venale genus hominum et aduocati amici nostri huc accedite & in hoc vase omni genere tormentorum repleto mecum balneamini ad huc enim vobis superest locus. Similiter falsus testis tenetur ad restitutionem damni quod ille contra quem testatus est male incurrit secundum Landulphum. xv. distinctione quarti sententiarum & ij. questione. i. capitulo votum facientem. Sequitur in textu. Alienarumque reperor. Super quo notandum est cum distinctione que habetur in glosa. xliij. questione quinta capitulo. Si quid inuenisti: ubi dicitur si inueni rem aliquam habitam pro derelicta & intendam eam furari non committo furtum & si non habetur pro derelicta & credam quod sic non committo furtum. Si tamen non habeatur pro derelicta nec credo quod habeatur si eo animo accedi ut domino restituerem non committo furtum alio committo furtum si retineam. ff. de furtis. l. falsus. s. qui alienum. Sed si quis inuenit thesaurum in loco proprio ipsi est inuentor. Si vero in loco alieno casu fortuito dimidiaverit ipsius inuentoris & dimidiaverit loci. Si vero studiose quaerit & inuenit in loco alieno totus thesaurus erit domini loci. Si vero in loco sacro vel religioso ca

si fortuito inuenitor thesaurus est inuentoris: isti tuta de rerum diuisione. s. thesaurus. c. thesaurum l. nemo. Tamen credo quod si aliquid inueniat in loco sacro sine casu fortuito sine alio quod debet restitui illi qui amisit si reperitur: si autem debet confilio discreti sacerdotis seu confessoris poni in edificio ecclesie. Si autem in loco proprio aliquid reperitur de repperito significare rectoribus ecclesiarum propinquo ut notificent in generali quod si sit aliquis qui amisit &c. quod veniat ad ipsum & datis certis intersignis rei amisse repperito promissus est restituere. Et si non reperitur qui amiserit debet rector iudicio ecclesie erogare pauperibus seu in alia opera caritatis commutare. Dulci enim credunt sine peccato esse si alienum quod inueniunt non reddant dicentes de dedit mihi cum debeo restituere discant hoc peccatum esse simile rapine. si qui inuenta non reddant capitulo multi. xliij. q. v. Si autem aliquis thesaurus in domo agro aut alia possessione alienius reperitur debet et restitui in cuius possessione fuit repperita. Et dico notanter thesaurus quod si citius amiserit bursum suam &c. In fundo. Denique non pro tanto debet esse bursum menisimo titij in facto conscientie. De illa materia teneo breuiter in facto conscientie quod si aliquid inuenisti quod fuerit alterius siue in loco proprio siue alieno debes restituere amissori si possis eum inuenire. si autem iudicio ecclesie debes distribuere aliter non agitur penitentia nisi reddatur res aliena. xliij. q. vi. capitulo. si res. Et per beatum Augustinum in epistola ad Macedonium: & per magistrum sententiarum. xv. distinctione. iij. sententiarum. Nec ideo quis putet qui rem alienam iniuste abstulit quam reddere potest de illo peccato penitere ac veniam consequi nisi restituat ablatum &c. Talia enim illicite acquisita non sunt in bonis nostris. ff. pro socio. l. cum duobus s. ultimo. Et ideo de talibus non debet fieri deo sacrificium: cum debeat fieri de bene acquisitis. Theobaldus. iij. De tua substantia bono: dicitur. De illa materia tractabo latius in capitulo de elemosyna. Sequitur in textu rector dilapidans. Super quo est notandum quod alienatio rei ecclesiastica non tenet & qui eam alienauit excommunicatur: nisi restituat in capitulo. si quis presbyterorum. de rebus etiam alienandis vel non in summa per Jobanem andree. & quasi per totum titulum. Item talis alienator deponendus est ut preuaricator: diuinarum rerum & preceptorum castata omnino venditione que facta est in capitulo non liceat. xij. questione secunda. Item qui emerit aut perceptor aliquid ex predictis & non restituerit ecclesie iterum que ecclesie sunt anathema sit usque dum fecerit hoc opallegato. Rector ei ecclesie de bonis eiusdem

ecclesie non licet quicquam donare commutare vel vendere nisi forte propter aliquod bonum que sequitur. s. ut meliora recipiat & cum totius cleri consensu vel sanioris partis id eligat quod non sit ecclesie dubium pro futurum in capitulo cum apostolica de his que fiunt a prelatibus. Talibus enim dilapidatoribus & alienatoribus ordine iuris pretermisso dantur coadiutores & interdicitur omni administratione & ecclesie competat actio personalis contra alienatores & actio in rem contra possessores. xij. q. ij. c. apostolicos: nec tenet iuramentum in iudicio ecclesie factum etiam si alienus in iuramentum non repetere de iure i. c. intellecto. Tamen bona ecclesie possunt alienari tribus modis. primo alimonia pauperum. pro redemptione captiuorum. pro edificatione ecclesie. xij. q. ij. in summa. c. aurum hoc ecclesia: & hoc de consensu illorum ad quos spectat: quod pastor propter auctoritatem non potest in capitulo ut supra aliqua de rebus alienandis vel non alienandis. Breuiter videre meo dilapidatores sunt omnes illi qui prodigaliter patrimonia ecclesie dissipant & alienant ordine indebito. ideo sunt ipso iure excommunicati. xi. q. iij. c. canonica. extra de sen. ecclesie. c. conquesti. & xvij. q. iij. s. nullus res ecclesie distrabat. Sequitur in textu de his damnata male donata. Super quo nota quod quovismodo damnata quis inferat alteri debet teneatur ad restitutionem. extra de iniurijs. & damno dato per totum. Sequitur in textu pars adiecta tibi mandans consilium &c. ubi dicit auctor: nositer succincte quod non solum auctores: sed mandantes subditos consilium dantes auctores & ceteri de his in littera sit mentio. tenetur ad restitutionem in capitulo quare presumptio: de sententia. extra. Tamen si vnus restituerit integre alij liberantur quo ad illam cui restituitio principaliter de fieri sed tenetur quisque pro rata restituere illi qui pro omnibus restituit: licet principalis auctor: pro & principaliter teneatur. unde rei sunt non solum qui faciunt: sed etiam qui consentiunt facientibus. Et secundum compedium septem sacramentorum sub paucis clauduntur illi qui tenentur ad restitutionem. Unde versus. Iussio consilium consensus palpo reuersus. Participans inuitus non obstans non manifestans. Iussio scilicet qui iubet iniuste accipere vel damnum inferre. Consilium. i. qui dat consilium accipiendi rem alienam seu damnum inferendi alteri. Consensus. i. qui consentit: ut alter damnificetur. Palpo. i. adularis facienti: scilicet dicendo esse strenuum factum & virtuosum et cuius adulatione sequitur damnum alterius. Reuersus id est receptans dantes damnum vel adiuuans vel defendens participans id est concipiens vel socius maleficij. Datus. i. ille qui videns maleficium tacet siue sit persona publica siue priuata

Non obfians. l. nō obficiens malefactoribꝫ cum hoc possit vel facto vel dicto vt sunt p̄cipies iudices. nō manifestes malefactorē q̄ latitat. Omnes enim p̄dicti tenentur ad restitutiones veritatem p̄ncipalis auctoz tenetur p̄mo et p̄ncipaliter. Et si non babeant unde restituant peniteant cū bona voluntate restituēdi: recta intēctioe dum habuerint unde. Et p̄missis patet q̄ omne alienum debet restitui. unde alie nū d̄: illud quod detinet inuito ofio. Et dicitur alienū quinqꝫ modis. Vno modo q̄ absolute est ablatū. Secundo q̄ de viura acceptū. Tertio: q̄ dānum alicui intulit sicut q̄ tenetur ad interes sē. Quarto q̄ ex aliquo fructifero puenit vt ba deus agrū in pignore nisi fructus computet in sortē alienū retinet. Quinto alienum est q̄ acquirif in ludo tarilloꝝ vel similitū lucrorum que nō habētur ex industria hoim seu ingenio. De ludo tarilloꝝ est notandū illud q̄ habet in glo. ca. clerici. de vita et honestate clericoz: et in glo. xxxv. di. c. eps. vbi recitatur duplex opinio de ac quistis in ludo tarilloꝝ. prima fuit q̄ lucrās in ludo tarilloꝝ nō debet reddere pecuniā perdēti: sed erogare p̄s operibus in capitulo pleriqꝫ de immunitate ecclesiarū. et in glo. ca. clerici. de vitā et honestate clericoz. Alia opinio est q̄ ille q̄ perdit rem in ludo tarilloꝝ potest repetere: et ideo sibi restituendum. ff. de alea. l. j. in fine. vbi dicit q̄ si seruus vel filius familias amiserit: vel illi q̄ nō sunt sui iuris pater familias dñs vel tutor pōt repetere vsqꝫ ad quinquaginta annos p̄gnus si erpouerit et vsqꝫ ad xxx. annos pecuniā et ibidem notat q̄ si quis in illo ludo vendit hereditatē suā nō tenet de emptione accepta. ff. quarum rerū actio nō datur. l. ij. §. j. et ratio assignatur: q̄ licet forte in ludo tarilloꝝ domini vni transferatur repeti tñ potest. Landul. quidā venerabilis doctor ordinis fratrum minorū super xv. di. iij. sen. Tenet q̄ lucrans in tali ludo tenetur ad restitutionē. Et amittēs potest repetere vel si nōdum soluit potest nō solnere. Secus est de ludo scacboꝝ vbi potius humanū ingenū ex exercetur. Item ille qui trahit alium ad ludū fraudulenter tenetur ad restitutionem. Tamen alia opinio ponit que talis est q̄ si amittētes alio iuri subiecti sint vt minores. xv. anis serui furio: si et similes eis: vel illis in quozus potestate sunt debet restitui illud quod amiserunt. Et aut non sint alieno iuri subiecti illud q̄ amittūt d̄ pau peribꝫ erogari: q̄ vterqꝫ eo facto p̄nat dñs talis rei. Queritur vtrum mulier que per adultē rū suscepit puerū et dedit marito vt suum filius teneatur ad restitutionem. Solutio. Dicēdus ē q̄ talis adultera debet suadere honestis v̄s vt

intret religioz talis filius quem concepit ab alio a suo marito: vel q̄ efficiatur clericus et viuat de beneficijs ecclesiasticis: nullo modo tamē tenetur prodere suū crimen nec filio suo dicere et si nullam viā tandē inuenire valeat q̄ iste spiritus hereditatē dimittat debet de sua dote si habeat vel de aliquo alio agere ad emendam hereditatis legitimā quod si nihil habeat de pctō acerrime doleat s̄m Laudulphū sup. xv. dist. iij. sen. Querit si quis p̄scindat venas in fundo suo p̄ quas derivatur aqua ad puteus vicini sui talis q̄ aqua impedit facere cursum suū solitū. scilicet ad puteū vicini nūquid tenet ad restitutionem. Solutio. Dicendum est q̄ nō si hoc fecerit sine fraude p̄p̄te utilitati. Mulens puta q̄ vile erat sibi habere murum ibidem qui quidem murus nō poterat cōueniēter aliter haberi nisi per p̄scissionē venaz. ff. de regulis iuris. l. nemo dānat. ille casus habetur in. l. ij. ff. de noui operis iurisdictione. Sequitur in textu. Vbi quibus et ab ista parte vsqꝫ ad illam si fuit ignarus confessor ac declarat potestatem sacerdotis: quia aliquis posset dubitare vtrum quilibet sacerdos habeat potestatem absoluendi ab omni casu sine exceptione. Et auctor noster dicit q̄ nō: imo sunt plures casus in quibus confessor tenetur mittere penitentem ad dyocesanū vt eum absoluat: vel vt penitentem remittat ad summū pontificē s̄m casus enormitatis excepto casu necessitatis vbi de morte penitentis timetur: quia tunc quilibet sacerdos pōt absoluere penitentē iniūgendo ei q̄ si cōualuerit et necessitas cessauerit q̄ adhibet ep̄m suum vel suum penitentiarium vel summū pontificem pro maioribus peccatis pro quibꝫ uis emiuisset articulus necessitatis erat remittendus q̄ licet potestas sacerdotalis que p̄fertur in ordine se extēdat q̄tum est de se ad oia peccata remittenda. Tamen q̄ ad vsum huius potestatis sequitur iurisdicctio que a maioribus in inferioribus descendit potest superioꝝ aliqua sibi resuare in quibꝫ iudiciū inferiorū non cōmittit et enumeratur cōmuniter sex decim casus p̄ quibꝫ simplex sacerdos debet remittere penitentē ad suū superioꝝ quiquidē casus continent in istis verbis. Qui facit incestū de honoris aut homicida. Transgressor voti periurus sortilegus. Sacri legus patrū percussor vel sodomita. Et mentita fides faciēs incēdia prolis. Oppressor: blasphemus: hereticus: ois adulter. Clerum percussor: is adeat presulem. Incestus est concubitus carnalis inter personas eiusdem sanguinis sicut cū matre: filia: cognata et. vel eiusdem affinitatis: vt cum sanguinea vxoris et. vsqꝫ ad gradū p̄obditum per canonem in sua summa de affinitate

te et cōsanguinitate: et sicut causatur incestus ex parte viri: ita ex parte femine quando cognoscitur mulier ab aliquo de suo sanguine vsqꝫ ad gradū p̄bbitū: ita posset dici de compatre et comatre paterno et filiola si cōmisceant et. De p̄spūali et sua filia spirituali. Unde siluester vt recitat magister sententiarū. di. dist. iij. Admone mus vt ad suam penitentialem nullus sacerdos accedat: quia scriptum est omnes quos in penitentia accepimus: ita nostri filij sunt vt in baptismo suscepti quoz omniū flagitiosa est cōmixtio et. Deslorans violenter virginem. Alij dicunt quomodo extra bonū matrimonij et illud videt dicere compendij septem sacramentoz in titulo de penitentia et non p̄mū: et illud peccatū p̄p̄ie dicitur stuprum ad p̄mū capitulū refertur raptus qui est mulieris violenta oppressio. Homicida volūtaris: scz insidiando: inuadendo cōsiliū et auxilij p̄bendo: adulando: consentiendo: celando: et diligentiam debitam adhibendo: quia non solus qui manus occidunt homicida sunt: sed etiam quoz auxilij: consilio: mandato: fauore et. aliquis occiditur de peni. dist. i. c. periculose. et capitulo sicut dignū de homicidio. Tamen notetis hic de voluntate occidendi q̄ vbi factus sequitur voluntatem grauius est peccatū licet quo ad deum cēsetur homicida volens occidere. de peni. dist. i. capitulo si cui. Nam grauior penitentia imponitur interfectori q̄ volenti interficere eadem distinctione capitulo homicidiorū: et lxxvi. dist. i. capitulo pasche. Peccata enim que sola voluntate committuntur: sola voluntate dimittuntur: s̄m Bartolum arbitriū. ff. de pactis. Lab emptione: tamen illa praua voluntas debet per penitentiam purgari: qui voluntas quo ad deū reputat p̄ facto in eo cui deest potestas in glosa capitulo p̄io. extra de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande. Ad illud p̄positum querit Bonauen. vtrum grauius peccat qui vult et nō potest q̄ qui vult et facit cū vtrobiqꝫ sit voluntas plena. Solutio idē doctor dicens q̄ ratione maioris contemptus opus nō addit ad iniquitatem voluntatis quia voluntas plena auertit a deo per se sicut cum est operi cōiuncta. sed ratione delectationis et damnificationis addit opus ad nequitia voluntatis. Dāgis enim delectatur fornicans actu q̄ voluntate et maius damnum infert occidens actu q̄ voluntate: s̄m hoc exponitur glosa qui addit opus voluntati apponit iniquitatem iniquitatis: sup illud psalmū. Saluum me fac ibi appone iniquitatem sup iniquitatem eoz et non intrant in iusticia tuā et. Nota tamen q̄ p̄mū peccatū est que mala sūt cogitasse. Et cōm cogitatioibus acq̄uicisse p̄

neris. Tertium est q̄ mente quis decreuerit opere complere. Quartum est post peccatum non agere penitentia et suo sibi complacere vel cito de peni. dist. i. c. p̄obrem. s̄. ibidem sup tribus sceleribus damat. Item est notandū q̄ differētia est inter peccatū et iniquitatem quoniam peccatum est opus. iniquitas autem qualitas mentis in glosa capitulo ille res. de peni. dist. iij. vbi dicit Ambrosius q̄ peccatum est opus iniquitatis: quia ex iniquitate vt ex causa p̄cedit. Queritur vtrum casu occidēs hominem teneatur homicida. Solutio. Dicendum est quia aut dabat operam rei licite et adhibuerit diligentia quantā potuit: sic ei nō debetur imputari. extra de homicida. et capitulo dilectis: et. c. ex litteris. et. c. vlti. et i. distinctione capitulo si quis et tribus capitulis sequentibus: et. c. si duo fratres: et. c. bi que. eadez distinctione. Et aut non adhibuerit diligentiam quam potuit imputabitur ei p̄pter negligentiam suam que culpe videtur annumerari: aut nō dabat operam rei licite et tunc siue diligentiaz adhibuerit siue non semper imputabitur ei. l. di. c. si qui voluntate: et extra de homicida. capitulo cōtinebatur De hoc tractabo latius in titulo de sacramento ordinis. Transgressor voti. i. extra casum necessitatis. Super quo nota q̄ votum est p̄missio facta deo de aliquo actu virtutis. Alio modo diffinitur sic. Votū est aliquid boni cū delibere ratione deo facta pollicitatio in. ca. i. de voto et voti redemptione in glo. Alterius notandus est q̄ votū est duplex. i. tacitū et expressus. Votū tacitū fit ex sola cordis cogitatione et diffinitur sic. Votum est conceptio mellioris propositi animi deliberatione firmata. Votum vero expressus fit verbis vel signis: et diffinitur sic. Votū est reificatio quedā p̄missionis spontaneę que deo et de his que dei sunt p̄p̄te fieri d̄ per magistrū senten. xxxvii. di. iij. vbi dicit idem magister q̄ votum est duplex: cōmune et singulare. Cōmune est illud q̄ in baptismo omnes faciunt cū spondent renunciare diabolo et pompis eius. Singulare vt cum aliquis sponte p̄mittit seruare virginatē vel continentiam vel aliquid h̄mōi. Item singulare diuiditur quia aliud est p̄natū aliud est solēne. P̄natum est votum in abscondito factū: et s̄m iuristas dicitur votum simplex quod fit mente deo vel nuda p̄missione sine solēnitare specialī. Votum vero solēne fit i cōspectu ecclesie scz quādo homo actualiter se deo dedicat per sacri ordinis susceptionem per professionē debite regule debito modo facte in manu superioris cui professio debz fieri per susceptionem sacri habitus qui tantus datur professis per doctores. xxxvii. dist. iij. sententiarum.

de voto et voti redemptione. et quomodo solentur votus haberi videri. xxvii. q. i. capitulo sicut qui clerici vel vouentes capitulo rursus. In generali potest votum sic diffiniri. Notum est alicuius boni cum animi deliberatione deo facta promissio. Notanter dicitur cum animi deliberatione: quia plura requiruntur ad votum deliberatione voluntatis qua qui vouet debet prius deliberare in mente vtrum illud quod vouere vult sit ei expediens et an possit perseverare. secundo requiritur quod propositum sit firmum. Tercio respicitur promissio voti in qua ratio voti consistit. Queritur vtrum possit fieri votum de malo sicut de bono. Solutio. Dicendum est quod simpliciter votum est alicuius boni deo de eo quod malum est simpliciter non potest fieri votum. ut si aliquis voueat se fornicari aut boiem occidere. In omnibus talibus decretum voluntatis est mutandum agenda est penitentia de turpi voto. Similiter votum non debet fieri de impossibilibus ut si voueat se non moriturum. Tercio non de indifferenti in quantum scilicet non est de materia virtutis ut leuare festucam et huiusmodi. Item non debet fieri votum de bono communi quod est omnibus necessarium et ad quod omnes tenentur sicut votum baptismale. Sed solum debet fieri votum de bono supererogationis. ut religio scilicet elemosyna peregrinatio continentia. et huiusmodi secundum compendium septem sacramentorum. Queritur nunc quid tenetur vouens adimplere illud quod vouit. Solutio. Dicendum est quod sic. vii. ps. Vouete et reddite quod expouit si voueritis adimplete. xxvii. q. i. cap. i. c. qui bona. et xxvii. q. i. s. i. Sanctis est non vouere quod votum. put melius potest non proficere. xxvii. q. i. sanctus et factus. Si tibi contigerit aliquid promittere sanctis. Solue libens ne te fiat vindicta tonantis. et intelligatur nisi occurrerit impedimentum propter quod non possit adimpleri. Unde licet homo cum deliberatione voueat et poruit adimplere quod vouit dum illud vouit et postea fiat impotens ex aliqua causa ad soluendum votum non tenetur. Debet tamen facere quod in se est ut saltem habeat promptam voluntatem facienda quod potest. unde qui vouit religionem aut speciale monasterium intrare et illi qui sunt de monasterio nolunt ipsum recipere debet opera dare quantum potest ut ibi recipiatur et si non bene potest ibi recipi: quia illi de monasterio illo nolunt: non tenet aliam religionem intrare quia ad illam solum se obligauit consensu recipientium supposito qui in talibus semper intelligitur. Si vero intentionis sue fuerit se obligare ad religionis ingressum et consequenti eligat hoc monasterium. et non potest in illo recipi debet alium locum requirere donec

fecerit quod promissit. Item si ille qui votum emisit sit ex propria culpa incidat in impossibilitatem soluendi debet de culpa confiteri et agere penitentiam sicut mulier que vouit virginitatem si postea corrumpitur non solum seruare tenetur quod potest: sed perpetua continentia: sed de peccato quod commisit debet penitentiam agere secundum arbitrium confessoris. Queritur qui sunt illi qui possunt vouere. Solutio. Illi qui sunt in potestate alterius non possunt vouere nec per votum se obligare bis in quibus alteri sunt subiecti: sed in alijs in quibus non subiciuntur possunt vouere et se per votum obligare. unde vir vel mulier ad annos pubertatis perueniens sue conditionis est arbiter nec est sub potestate parentum quantum ad ea que pertinent ad personas suas: ideo potest et religionem intrare et matrimonium contrahere absque consensu parentum. Nota quod seruus qui est in potestate domini quantum ad operas personales non potest religionem vouere vel aliquid votum facere quod ab obsequio domini sui subtrahatur. Similiter nec religiosus potest vouere sine consensu superiorum sui. nec vxor sine consensu viri sui. nec puella sine consensu patris. Et nota quod licet tales qui vouere non possunt de facto voueant: non peccant vouendo si adimplere non possunt: quia in voto eorum intelligitur debita conditio. si suis superioribus placeat. Vir etiam sine consensu mulieris sine continentiam vouere non potest: nec econuerso cum vir potestatem sui corporis non habeat: sed mulier nec econtra. Et si alter eorum vouerit non est tenendum votum: sed debent agere penitentiam de voto male facto. Ille est sermo quem precepit dominus si quis vxorum votum domino vouerit aut si iuramento constrinxerit non faciet irritum verbum suum: sed omne quod iurauerit implebit. mulier vero in etate puellari que est in domo patris sui si vouerit aut se in iuramento constrinxerit si cognouit pater eius quod pollicita est et tacerit voti rea erit et quicquid pollicita est opere complebit. Si autem statim ut audiuit pater contradixerit vota irrita erunt. Si vero mulier maritum habuit et vouerit aliquid. Si vir sciens votum mulieris sue in alteram diem distulerit quicquid mulier vouit reddet: quia statim ut audiuit tacuit. Si vero maritus audiens votum mulieris sue voto contradixerit irritum erit votum mulieris sue. Numeri tertio. Tamen licet vir non possit continentiam vouere inuita vxori: potest tamen ipsa inuita crucem vouere et accipere in fauorem negocij pro quo crux sumitur sicut possit militare pro domino suo terreno a quo secundum tenet absque consensu vxoris: nec propter hoc subtrahi

tur vxori omnino ius suum cum possit virum continere et satis probabile est quod vxor debeat velle continere ad tempus subueniendo ecclesie generali. Tamen propter hoc quod vir potest accipere crucem sine consensu vxoris non sequitur quod mulier possit eam vouere sine consensu viri cuius vir sit caput mulieris. Item quia vxor cum marito periculo castitatis discurrat per terras que vir et ideo vxor illud votum peregrinationis sancte terre vouere non potest sine consensu viri sui licet vir illud possit sine consensu vxoris. Queritur ad quos spectat votorum dispensatio. Solutio. Dicendum est quod precipue et principaliter ad summum pontificem pertinet votorum dispensatio cuius plenarie gerat vicem christi. Alijs tamen prelati inferioribus committitur dispensatio in votis que communitur fiunt et que indigent frequenti dispensatione sicut in peregrinationibus ieiunijs: et dimidijs. Nota autem materia sicut continentie peregrinationes terre sancte reseruantur summo pontifici. de illa materia in titulo de voto et voti redemptione per totum: per Innocentium ibidem et per doctores in xxvii. dist. quartis sententiarum et xxvii. q. i. quanta capitulo quod deus. De voto per beatum Thomam secunda secunde questione. lxxvii. per iurur. scilicet coram iudice vel pluribus et quo scandalum oritur. Pro quo est notandum quod per iururium est falsum iurare. ut ait Augustinus in libro psalmistarum super ps. Domini est terra. et vigesima secunda questione secunda in principio capitulo predicandum. §. quod autem. Pro vltiori declaratione est notandum quod quatuor modis dicitur committi per iururium. Quo modo si aliquis ignozanter falsum iuret et illud non est peccatum mortale cum credat verum dicere. xxij. questione secunda capitulo beatus. Alio modo dicitur per iururium factum iuramentum scienter falsum et illud est peccatum mortale: ut infra eodem capitulo homines. Alio modo dicitur per iururium indiscretum iuramentum et illud quando est mortale. ut. xxij. questione quarta capitulo lo qui sacramento et quandoque veniale distinctio ne. xxv. §. alias. capitulo. Alio modo dicitur per iururium transgressio iuramenti et illud quandoque veniale quando fit indeliberate. xxij. questione quarta capitulo in malis quandoque est mortale: ut infra eadem questione quarta capitulo si quid tamen credo quod hic intelligatur de per iururio coram iudice vel coram pluribus unde scandalum oritur. De vltiori declaratione istius materie videatur. xxij. questione quinta capitulo qui per iururatum de penitentia sibi danda per episcopum eodem capitulo et pluribus alijs capitulis sequentibus per magistrum. xxij. distinctio tertia sententiarum et per beatum Thomam et plures alios doctores ibidem. De ydolatria per beatum Thomam secunda secunde questione. lxxviii. Sorites leges huius preteriti intelliguntur diuinatorios: incantatores: auxilium demonum inuocantes et eis reuerentiam exhibentes. De illa materia videatur. xxvii. dist. capitulo virgines: et §. virgines. eodem de sacrilegio per beatum Thomam in secunda secunde questione. lxxv. Sacrilagus scilicet auferendo rem sacras de loco sacro: re sacram de loco non sacro: rem non sacram de loco sacro. Ad hoc capitulum refertur violatio ecclesiarum et locorum sacrorum. scilicet hominem extra bendo crimen fornicationis vel sanguinis effusionem in eis perpetrando et similiter moniales vel mulierem sacratam carnaliter cognoscendo. Patrum percursorum scilicet voluntarie causa vindicte vel iniurie vel faciendo aliquid illicitum ex quo patris aut matris sequitur percussio. Tamen notetis quod si pater aut mater percussit atrociter filium suum in sacris constitutum scilicet excedendo modum debent remitti ad dyocesanum. scilicet si fuerit constitutus in minoribus ordinibus. Sodomita ut hominis cum boie vel mulieres cum muliere extra vas debitum: vel cum bauto et. Ad hoc capitulum refertur omnis mollicie carnalis procuratio per contractum et. Mentita fides cum intentione decipiendi vel damnum inferendi ut in seruis apparet qui res dominorum suorum seruare debent. Similiter vbi alterum preiudicium generatur sicut in debitoribus apparet qui fidem promissam dilatant. Ad hoc capitulum refertur omnis promissio perniciosa ut cum quis contraxit sponsalia cum aliqua vel econuerso et post non dissolutis iuramentis contrahit cum alia vel econuerso. Faciens incendia domorum segetum et. preter casum iniusti belli secundum compendium septem sacramentorum. Tamen secundum aliquos intelligitur non denunciatum. quod si fuerit denunciatus ab episcopo non potest absolui nisi a papa. Propter oppositum: scilicet sponte. Et ad hoc capitulum refertur procuratio sterilitatis ex abortiuorum et si fetus precreatus sex formatus fuerit in ventre habens animam homicidium est. Et ad hoc capitulum refertur eius distinctio. Pro cuius materia declaratio est notandum quod pertrans venenum sterilitatis non est homicidium nisi soboles fuerit animata in ea. si aliquis: et c. sicut: enim extra de homicidio. lxxij. que. ij. capitulo quod vero: et per magistrum sententiarum. lxxij. dist. iij. et per beatum Augustinum super exordium de blasphemis per beatum Thomam in secunda secunde questione. lxxij. Blasphemus ois versus quod est dei sibi vel alteri a deo. Hereticus supple occultus id est diuisus a fide catholica: scilicet sententia de vel predicando vel quouis modo docendo contra arti-

tulos fidei seu contra determinationē sacrosan-
 cte matris ecclesie. Omnis adulter: scz accedēs
 ad thorum alterius vel thorum suoz violans illi
 cito cōcubitu sine vir fuerit sine nuller. Cleruz
 penitens: scz animo iniuriandi in se vel in reb' si
 bi coniunctis: vestimentis: et huiusmodi &c. Et
 si atroz fuerit iniuria aut enormis absolutio spe-
 ctat ad summū pontificē. His adduntur plures
 alij casus in quib' d' confessoz remittere penitē-
 tem ad suū dyocesanū vt eū absoluat vel eum re-
 mittat ad papā &c. Unus casus est cū clericus p
 mouetur per saltum pmissio aliquo ordine: vt
 si pmouetur i dyaconū pmissio subdyacona-
 tur &c. Alius casus cū clericus facit se pmoueri
 sine licētā sui dyocesanū. Alius casus est tractā-
 tes in malis v'ibus eucharistia crisma &c. Alius
 casus est cū aliq' exposuerint filios suos in bospi-
 tali vel in alio loco. Alius casus de bis q' coemit
 cū iudea vel sarracena. Alius casus cū penitens
 est vitaris manifestus. Alius casus est cū qd
 venit cōtra iuramentū suū licite prestitū. Alius
 casus si interdici suspensū aut excommunicatū no-
 minatim se iungant diuinis. Alius casus cū ad-
 monitionē sacerdotis excommunicatus non vult
 exire ecclesiā diuinū officium perturbans. Ali'
 casus cum quis celebrat in ecclesia interdicta ni-
 si clausis ianuis. Alius casus cum quis presumit
 sepelire corpus excommunicati in terra sancta.
 Alius casus cū quis presumit sepelire cuiuscūq'
 in cimiterio: aut ecclesia supposito ecclesiastico
 interdicto. Alius casus cū nescitur de iure cui de-
 beat fieri restitutio d' penitens remitti ad epi-
 scopū: vt de epi' consilio fiat restitutio sine abla-
 tione sine inuentoz &c. Ali' casus est cum quis
 trahit metas inter duas terras. Alius casus est
 cū quis p'pna auctoritate abutitur litteris apo-
 stolicis talis em' debet remitti ad episcopum vt
 eum absoluat vel remittat eū ad superiorem fm
 enormitatem casus. Lasus vero papales sunt bi q'
sequuntur. Primus cū quis est hereticus publi-
 cus: et monitus nō vult desistere. Scd's casus est
 cū quis percussit clericū atrociter. Tertius est cū
 quis occidit patrem aut matrē scienter. Quart'
 casus est cum qd incendit ecclesias: et loca sacra:
 tñ aliqui glosant q' talis incendiarius prius fue-
 rit monitus per episcopū et excommunicatus in
 ca. tua nos de senten. excoicationis. Alij dicunt
 q' ipso iure est excoicatus: et illud credere tenen-
 dum. Quintus casus est cū quis est falsarius li-
 terarū papaliū. Sextus casus est cum quis facit
 statuta cōtraria ecclesie romane. Septimus est
 cū quis vult votū transmarinū petri: et pauli sa-
 cobi: et religionis &c. Octau' casus est cum quis p'bet
 auxilij sarracenis cōtra xpianos. Nonus casus

est cū quis obtinet beneficiū per symoniā q'uis
 aliqui dicūt q' symonia sit casus episcopalis v'
 ritamen non pōt absolui nisi renunciauerit bñ-
 ficio symoniace acquisito. Decimus casus est cū
 quis celebrat excoicatus q' sic est irregularis in
 capi. is cul. de senten. excoicationis li. v. Unde:
 cimus casus est cū quis est excoicatus a summo
 pontifice d' ad eum remitti absoluedus. Duode-
 cimus casus est cū quis cōcat in crimine cuz ex
 cōmunicatis a papa. Decimus tertius est cum qd
 extorquet violenter et iniuste ab ecclesia. Decim-
 quartus casus est cū sacerdos sine dispensa-
 tione summi pontificis audiat leges in studio pu-
 blico vel legit. Item excoicatus d' remitti ad ex-
 cōicatorez absoluedus &c. Et noteris q' si ali-
 quis non habens potestatem istoz casuū intromi-
 serit se nō absoluit imo peccat grauitet et peni-
 tens p nō p'fesso habet nisi ignorantia eū eter-
 set scz quia penitens est simplex homo credēs sa-
 cerdotē cui cōfiteretur habere potestatem soluendi
 &c. s' hoc nō est virtute clauū collata tali sacer-
 doti q' quos ad istos casus aufertur et h' et mia
 diuina qd pte credendū est &c. Illi qui audiūt cō-
 fessiones nō debent se intromittere de absoluti-
 one p'missoz nisi babuerint super bis specia-
 le mandatū vel nisi persone que in aliquo vel ali-
 quib' p'dictoz inciderint casuū fuerint a deo se-
 nes vel valitudinarū taliter q' ad suos superio-
 res ire nō possint vel nisi fuerint i articulo mor-
 tis cōstituti: tunc eis sacm penitentie nō dene-
 getur: sed nihilominus iniugatur eis q' si recu-
 perauerint sanitatē se representent summo pon-
 tifici vel dyocetano fm qualitatem casus. Ab istis
 casibus sunt exceptiones ppter quas penitens
 nō debuit remitti. Una exceptio est cum quis p-
 cutit degradatum vel euz qui deponitur ppter
 suū fore factū. Scda exceptio est si aliquis per-
 cussit clericū qui se transfert ad actus contra-
 rios priuilegio clericali vt si fiat pupil vel repe-
 ratur armatus in capitulo in audientia. de sen-
 tentia excoicationis. Tertia exceptio est si quis
 percussit apostatā post ternā monitionē in cap-
 tulo cōtingit de sententia excoicationis. Quarta
 exceptio est si percutientis reperit clericū com-
 munitentē cū vroz matre filia sorore &c. in. c. siue
 ro de sen. exco. s. vlti. Alia exceptio est si percus-
 tens clericum ignoret eum esse clericū: scz quia
 nō est cōsuetus vel q' nō bz habitū clericalez. i
 ca. si vero em' de sen. excom. Alia exceptio est si
 percussit bigamū q' bigam' amittit priuilegiū
 clericale. Alia exceptio est si penitens sit hostia-
 rius alicui' potestatis vel alicui' dñi exercendo
 suū officij dum tamen ex pposito vel odio cleri-
 cū grauitet nō percussit. in. c. si vero. de sen. etc.

Alia exceptio est si penitens fuerit valitudina-
 rius et infirmus. Alia exceptio est si penitens sic
 sener et decrepitus seu impotēs. in. c. i. de sentē.
 exco. in. c. qd de bis. &c. ea nascitur: tñ expensis
 sus talis sener debet mittere ad suū dyocesanū
 seu ad summū pontificē fm casus enormitatem
 p'obtinendo remediū anime sue vt consulit in
 summa cōfessoz: &c. de peni. si babuit vnde. Alia
 exceptio est si percutiens sit mulier: quia percus-
 sus infidiatur sue castitati. in. c. mulieres. de sen.
 exco. Alia exceptio est cū percutiens est ipubes
 non doli capax. in. c. i. de senten. exco. Alia exce-
 ptio est si penitens percussit causa discipline: vt
 prelatus magister &c. in. c. i. de sentē. exco. & idē
 est de domino qd penitit leuiter clericū suoz pro-
 pter magnū damnum sibi per suam negligentiam
 factū. iij. c. cū voluntate. de sen. exco. circa si. Alia
 exceptio est si penitens percussit finit monachi
 vel regulares: q' possunt a suis abbatib' absolui
 ne detur eis occasio vagandi et hoc nisi casus est
 multum enormis in. ca. canonica constitutione.
 &c. monachi. de senten. exco. Alia exceptio est
 quando penitens est pauper in extrema necessita-
 te: tamen super hoc videatur: quia credo q' secu-
 rius esset eum remittere ad superiorem: tñ q' si
 non habeat vnde vadat hostiatim medicās dum
 modo habeat corporale dispōem &c. Alia exceptio
 est si percutiens remittendus sit in articulo mor-
 tis: tamen iniugatur et q' si recuperet sanitatē
 q' adeat superiorem in. c. q' de bis de senten. exco.
 Alia exceptio est si quis percussit clericū io-
 cola leuitate non anio maluolo in. c. i. de sentē.
 exco. Alia exceptio est repellēdo vini incōtinētū
 cum moderamine inculpate tutele in. ca. si vero
 abso. s. si vero. Si vero non valēs sup. aliter eua-
 dere manus clericū &c. Alia exceptio est si cleri-
 cus in furto vel alio turpi facto dep'ndatur et
 nō possit aliter duci ad iusticiā: quia defendit se
 cum percussit percussus non est remittendus
 &c. de istis omnibus ē postilla in. c. cum illoz. de
 sentē. exco. in. glo. & in. c. cum voluntate: eo. ti. &c.
 Sequitur in textu. Si fuit ignarus p'fessor: vt
 sine posse &c. ab illa parte vsq' ad illam. Postea
 fac digne auc. nosser ostendit in quibus casibus
 confessio est iterāda. d. q' primus casus est ppter
 imperitiā cōfessoz: q' si sacerdos meus sit im-
 peritus: ita q' non habeat scientiā discernēdi in-
 ter lepam: lepam debeo confessionē sibi factā
 aliū discretorū ppalare. de pe. di. vi. c. l. Nota ver-
 bum Osee. iij. cap. & erit sacerdos sicut populus
 eius ppter ignorantia supple. Secundus casus
 est ppter contemptū satisfactio nis ar. infra. di.
 iij. c. si apostolus. tñ si p'fiteatur eidē cōfessoz et
 p'fessor recordet pctoz sibi p'mop'fessorū sufficit

q' dicat al's confessus fui vo bis et contempsi fa-
 cere p'nam per vos mihi iniunctam cui' p'nie si
 recordor &c. tunc confessor si recordetur d' ip'o-
 nere illam. sin aut confitens d' itez p'fiteri pctā
 vt confessor: sciat quō debeat imponere peniten-
 tiam. Tertius casus est ppter enormitatem: crimi-
 nis vt si sacerdos audito crimine remittat ad su-
 periozē vt iterū illo crimine enormi exposito su-
 p'ior: sup'ior p'nam penitēti imponat. arg. extra
 de pe. & re. c. significat. xxiij. q. ij. c. latoz. tñ tal'
 remissus ad superiorem nō tenet cōfiteri nisi illud
 peccatum de quo p'p'ius sacerdos absoluerit nō
 potuit. Quartus casus est cum quis habet plura
 peccata mortalia et aliqua confitetur et aliqua nō
 de pe. di. iij. c. sunt plures. vbi est textus notabilis
 Quintus casus est si confitens tacuit sententiaz
 excoicationis vel aliam qua erat innotatus
 nam prius debet absolui a sententia excoicatio-
 nis: patet quia sententia excoicationis
 separat a cōmuniōne sacramentoz: modo peni-
 tentia est vnum sacramentū. de sen. excom. c. offi-
 cij. penitens em' ecclesia esse debet. Nam digne
 penitere nemo potest quem non sustinet vnitās
 ecclesie. de pe. di. vi. c. ij. s. laboret. Judas em' qui
 iuit penitens ad scribas et phariseos relinquens
 apostolos nihil inuenit auxiliū: sed augmentū de-
 sperationis eodem. c. s. iudas. Sextus casus est
 si nō fecerit penitentiam et iniunctam. istis casu-
 bus demptis non est necesse peccata semel con-
 fessa sacerdoti itez confiteri. de pe. di. i. c. mensu-
 ram. s. nō est necesse. & magi. di. xvij. iij. sentē.
 Queritur utrū simplex sacerdos peccet audie-
 do cōfessiones. So. sacerdoti necessaria est sciē-
 tia. s. q' sciat discernere in peccatis cōibus q' sint
 mortalia et que sint venialia et q' sciat sp ad que
 peccata sua potestas possit se extendere. Alioqm
 periculum aie sue et confitentū audit confessio-
 nes. tñ subditi cognoscūt eius simplicitatē tenē-
 tur discretos cōsulere fm Bona. Querit utrū
 malus sacerdos cōmunicet cum bono in potesta-
 te clauum. So. dicendum est q' sic. vñ Darbei.
 xxiij. Dñs dixit discipulis suis cathedram moysi
 &c. sup loquitur de malis ministris. Itē pbatur
 rōne sic. quia si nemo habeat clauēs nisi iustus:
 cum nemo sciat de aliquo ministro q' si iust' ne-
 mo sciret utrū esset ligatus vel nō. Itē quantuz
 est de necessitate ad esse clauis sufficit donū spū-
 ritus sancti fm gratiā gratis datā que datur om-
 ni suscipienti sacramentū ordinis fm formam ec-
 clesie fm bñm Aug. in li. questionū noui ac vere-
 ris testamētū: recitatur p magi. sen. xij. di. iij.
 vbi dicit dñs ad moysen et aaron sacerdotes. pro-
 ut habet originaliter Nu. vi. In substantia saltē
 vos ponite nomē meū sup filios israel: et ego do-

minus benedicam eos ut gratiam traditio p mi
nisteriu ordinaci transfundat boibus: ne voluras
sacerdotis obesse vel prodesse possit: sed meritū
benedictione poscentib. hinc ostendit ordo nō
priuari potestate tribuendi gratiā ob ministri
dignitatē nec subditos mala via sacerdotis le
dit: si bona faciūt que ille dicit. vñ Breg. Quā
ti dum plus vitam sacerdotum q̄ sua discutiūt i
erroris foueā dilabuntur minus considerantes
q̄ non eos vita sacerdotū lederet si humilif bo
nis sacerdotū admonitionibus aurē accōmoda
rent: secus sō quantū ad idoneitatē: q̄ sacerdos
d̄ esse non tm̄ mundus: sed r̄ mundus r̄ scientifi
cus r̄. Querit vtrū cōfessio in pctō mortali fa
cta valeat. Sō. fm̄ Bona. Cōfessio est in reme
diū r̄ in p̄ceptum. vnde facta in pctō mortali nō
valet in p̄ceptū concernit remediū. confitēs tñ ab
solutur a p̄cepto omnis vtriusq̄ serus. de pen.
r̄ re. sicut fide b̄ p̄sūm̄ suscipie. is nō rebaptiz̄
r̄. ar de illa materia videat. de pe. di. iij. c. pe. r̄ ff.
vñ. q. i. q̄ p̄o. r̄. c. q̄ dā. extra de pe. r̄ re. Quer
ritur cū excōicatio separet boiem a sacramētis
an prius debeat absolui ab excōicatioe q̄ absol
uat a pctis. Sō. dicendū est q̄ prius d̄ absolui
a sententiā excōicationis ab eo qui b̄ potestatē
absoluenti eo q̄ excōmunicatio separet a sacra
mentis q̄ absoluat a peccatis nisi casus mo
rtis imineret in quo pōt quilibet sacerdos ab om
ni excōmunicatioe r̄ ab omni peccato absoluerē
in. c. non dubiū. de sen. excō. tñ ei iniungendū est
q̄ sanitate recuperata vadat ad excōmunicatozem
vt ei satisfaciāt p̄ contumaciā emendat: r̄ si recu
culauerit adire iudicem post recuperatā sanita
tem fm̄ iura in p̄stir̄ in sniam retrudet: vt b̄
tenetur de sen. excō. c. eos qui a snia. li. vi. etiā non
censetur absolutus postq̄ recuperauerit sanita
tem nisi absoluat a iudice. Si sō decesserit n̄
debet inhumari in terra sancta nisi absolutiones
obtinuerint heredes sui vel habentes causam il
lius ab excōicatore. Q̄ B̄atia cuius querit vltē
rius vtz aliquis possit excōicari vel absolui post
mortem: omīssis quibuscūq̄ obiectionibus. Ad
istud dubiū respondetur q̄ pōt excōicari r̄ absol
ui post mortē. i. mortuus. r̄. iij. q. ij. c. sane. p̄ferē
r̄ extra de sen. excō. a nobis enim i quo. c. seq̄
text̄ in hunc modū a nobis est sepe gressitū vtz
si aliquis excōicatus in que indicia fuerūt peni
tentie manifesta: nec per eum steterit quomi
nus recōsiliaref̄ ecclesiastice vnitati non susce
pto absolutionis b̄nficio decessit p̄ absoluto ab ec
clesia sit babēdus r̄ vtrū p̄ tali sit elemosina re
cipienda r̄ a fidelibus orandū. R̄fissio papa cō. r̄.
q̄ iudiciū dei veritati que nō fallit nec fallit̄ ini
tatur semp. Iudiciū autē ecclesie nō nunq̄ sequit̄

opinionē quā r̄ fallere sepe p̄tingit r̄ falli: p̄p̄
qd̄ cōtingit in erdū vt qui ligatus est apud deū
apud eccliam sit solutus: r̄ qui liber est apd̄ deū
apud eccliam sit sententiā inmodatus: per mḡm̄
r̄. iij. di. iij. sen. Vinculū em̄ quo pctōr̄ ligat̄ est
apud deum in culpe remissione dissoluitur. Illō
vero quo ligatus est apud eccliam cū sententiā
remitteretur excōicatus absoluitur. Nota tñ q̄ p̄
tr̄ cumq̄ se aliquis iuramento p̄stiro ecclesie
mādato parere b̄uiliiter curauerit q̄tūcumq̄ sig
penitētie p̄cesserit. si tñ morte p̄uenit̄ abso
lutōis b̄nficiū nō potuerit obtinere q̄nis ab
solutus apud deū credatur fuisse: nondū tñ ba
bendus est apud eccliam absolutus. Pōt em̄ r̄ d̄
ei b̄nficio ecclesie subueniri: vt si de ipsius v̄r̄
tis p̄nia p̄ eudētia signa constiterint: defuncto
etiam absolutionis b̄nficiū impēdatur: nec ob
stat illa auctoritas. Dat. r̄. vi. Quodcūq̄ liga
uerit̄ super terrā r̄. c. quia p̄elatus ecclesie licz
non habeat iurisdictionē supra mortuos p̄ modū
auctoritative r̄ iudicative potestatis: b̄z tamen
indirecte p̄ modū c̄aritative cōmūtionis: r̄ p̄
me d̄z suffragij: vt videtur velle. Doct̄. in sua
rubrica de remissio. heredes tñ per censurā ec
clesiasticā sunt cōpellēdi ad satisfaciēdum si al
qd̄ eis ex bōis excōicati p̄uenit. i. si. c. a nobis
em̄. ex de sen. excō. Itē nota q̄ ab eo d̄z absolui
mortuus a quo potuit absolui viuus. in glo. d. c.
a nobis. De excōicatioe inferenda post mortem
Nota q̄ si agatur contra personā vel de perso
na tñ post mortem oueri nō d̄z: q̄ crimina mor
te extinguntur. r̄. iij. dist. iij. c. quoz dā. c. si reus
vel accusator mortū fuerit. li. r̄. ij. nisi in beref̄
vt. c. sane. r̄ bic r̄ in auctē. gazatos. capif. de sen.
pass. Si vero agatur p̄pter bona vel contra per
sonam r̄ bona post mortem agi potest. C. si pen
appella. mors interue. l. quāuis. si post mortem
agitur de matrimonio propter bona supra qui
siliū sint legitimi. c. causam. Itē nota q̄ si cor
pus excōmunicati fuerit bumatum in terra sen
cta debet exhumari. in. c. sacris de sepulchris.
Sed si anteq̄ exhumetur absolutio fuerit. d̄z
non debet exhumari. Si vero corpus excōmuni
cati fuerit bumatū in terra p̄pbana absolutio
ne data debet exhumari r̄ poni in terra sancta
r̄. q. iij. c. tunc vera. Queritur in quid potest
iudex excōmunicatū a peccato absoluerē p̄ quo
contra euz tulit sententiā sicut eū ab excōmuni
catioe absoluit. P̄o discussione ipsius questiōis
notādū est q̄ duplex est claus: scz claus iurisdic
tionis r̄ claus ordinis. Claus iurisdictionis re
spicit eccliam militante a qua indigni excōmū
per potestatē superiorū ad quos spectat iurisdic
tio: r̄ ideo superiores p̄lati b̄c clauē iurisdictionis

nis habent ad eos p̄tinet per excōicationē a p̄:
ceptione sacramētoz r̄ cōione fidelīū p̄uincas
s̄: are r̄ eos ab excōicatione absoluerē. Claus
aut ordinis respicit eccliam triūphantē et habet
dignos ad celū ordinare: r̄ indignos repellere:
et ideo soli sacerdotes q̄ sunt mediati inter deū
r̄ boiem hanc clauem habēt: vt q̄ per pctm̄ mor
tale eijcitur homo a regno celoz: ita per absolu
tionē sacerdotis ad quē spectat claus b̄bilitet̄
ad recuperandū qd̄ peccando admiserat nec ob
stat si dicatur q̄ iudex sacerdos absoluit ab vtra
q̄: q̄ non ratione qua iudex: sed ratione qua sa
cerdos est: q̄ iudex sacerdos habet vtrāq̄ clauē.
Itē q̄ excōmunicatio non fertur in aliquē nisi
si pro pctō: ideo semper post absolutionem ab et
cōitatione d̄z fieri absolutio d̄: pctō a sacerdote
r̄. vi. q. vi. c. i. vt visum fuit superius. Itē est no
tandum q̄ licet excōicatus possit inuitus absol
ui a sententiā excōicationis non tñ a pctō quisq̄
potest absolui inuitus: q̄ oē pctm̄ et voluntate
cōmittitur r̄ ex nobis p̄cedit: ideo sicut a nobis
voluntate p̄petratū est pctm̄: ita etiā volunta
rie a nobis debet detestari p̄ magi. senten. r̄. r̄.
dist. ij. Queritur vtrum simplex sacerdos possit
absoluerē a minor excōicatione. P̄o de cla
ratione istius dubij est notādum q̄ minor excōi
catio p̄uenit participando cū excōicatis maior
excōicatione: qd̄ cōtingit multis modis. Verius
si pro delictis anathema q̄s efficiat ab ozare va
le. cōmūio mensa negatur. Ob. i. obstaculū dan
do ozare: scz vt non ozetur pro eo vel cum eo nō
cōicetur in sacramētis. vale. i. nō saluetur mensa
negetur. i. nō comedat cū eo. In bis em̄ casib̄
minor excōicationē participas incurrit et a sim
plici sacerdote p̄t absolui in capi. nup. absol.
excōicationis tñ si participates excōicetur a iudice
nō poterūt absolui nisi a iudice excōicante
r̄. Et simile dicendū est in participatibus in cri
mine substinēdo r̄ facēdo excōicatum in crim
ine pro quo est excōicatus: q̄ sic talis participas
incurrit maior: ē excōicationē in capi. nup. absol.
r̄. r̄. q. ij. ca. qui cōicauerit. Queritur vtrū sa
cerdotes legales habuerint claus: r̄ videtur q̄
sic. Nam claus est sequela ordinis: sed tales sa
cerdotes habuerūt ordinē ex quo sacerdotes di
cebantur: ergo habuerūt clauē. Itē sicut dicit
magi. senten. r̄. iij. dist. iij. due sunt claus. scz scie
tia discernēdi r̄ potentia iudicandi: scz vtrāq̄ au
toritatē habebant sacerdotes legales: ergo b̄z
habebant claus. Itē sacerdos legalis habebat ali
quā potestatem sup̄ populū non temporalem: q̄
regia potestas nō fuisset distincta a sacerdotali
e: ergo habebant potestatem spiritualement: et bec ē
cl. is: ergo habuerunt clauem r̄. In opposi

tum arguitur sic: q̄ claus ordinatur ad aperien
dum regnū celozum quod aperiri non potuit an
te passionem xp̄i: ergo sacerdos legalis clauē nō
habebat. Ad illud dubiū dicendū est q̄ in vere
ri lege sacerdotib̄ legalibus erat cōmissum im
ponere penā p̄ delicto vt dicit̄ Leuiti. v. Quod
ad claus p̄tinere videtur: sed tunc fuerunt in cō
plete. Nunc autē per xp̄m in sacerdotibus none
legis perfecte sunt: ita q̄ potestas illius sacerdo
tis legalis nō se extendebat ad celestia: sed ad fi
guras celestium: ideo dicendū est q̄ non habebat
claus sed in eis figura clauis p̄cessit. Tunc ad
rationes ante oppositū r̄ p̄mo. Ad primā dīcē
dum est q̄ claus regni celoz consequitur ad sa
cerdotū que homo in celestia introducit: non
aut talis erat ordo sacerdotū legalis: r̄ ideo cla
ues celli nō habuerūt: sed claus terrem taberna
culi. Ad secundā dicendū est q̄ sacerdotes vel
le. habebant auctoritatem discernēdi r̄ iudican
dis: sed non vt admitteteretur bō ab eis iudicat̄ in
celestia: scz in figuras celestium. Ad tertiā dicen
dum est q̄ habebant sacerdotes legales spūales
potestates que per sacramēta legalia nō a culpis
sed ab irrationabilibus boies purgabant: vt ad
manu factū tabernaculū aditus purgato p̄ eos
peteret. Queritur vtrum soli sacerdotes habe
ant istas claus: r̄ videtur q̄ nō. Nam dicit̄ Is
dorus q̄ boiarij inter bonos et malos habent
iudiciū dignos recipiēdi r̄ in indignos eijcendū
sed bec est diffinitio claus: ergo nō soli sacerdo
tes: sed etiā boiarij habent claus. In oppo
situm arguitur auctoritate Joban. r̄. vbi. d. xps̄
discipulis quoz remisit̄ pctā remittetur eis:
r̄ quoz retinueritis retenta erūt. P̄o declara
tione istius dubij est notādū q̄ claus iste non
sunt corporales: scz spūales: scz scientia discernē
di r̄ potētia iudicandi. i. ligandi r̄ soluendi. Nec
em̄ claus dātur sacerdotibus per ministerium
episcopi in p̄motione sacerdotū p̄ magi. r̄. dist.
iij. sentē. Sane tñ pōt dici q̄ nō oēs sacerdotes
habent hāc clauē: scz scientiā discernēdi: vñ do
lendū est atq̄ lugendū per eundē magi. loco p̄e
allegato. Ex p̄missis p̄ q̄ duplex est claus.
Una que se extendit ad ipm̄ celum immediate re
troro impedimēto introitus in celū per dimissi
onē peccati r̄ bec vocatur claus ordinis et hanc
soli sacerdotes habent. Alia est claus que nō ex
tendit se directe ad ipm̄ celū sed mediante eccle
sia militante per quā aliq̄s ad celū vadit dum p̄
eaz admittitur ad consortiū ecclesie militantis
per absolutionē vel excluditur per excōmunica
tionē: r̄ bec vocatur claus iurisdictionis in foro
causarij. Et hāc clauē non omnes sacerdotes ha
bent sed maiores vt ep̄i r̄ b̄i. et similes qui ex
iij

comunicare possunt de quibus visum fuit superius. Sed quia hic fit metio de foro est notandum quod duplex est forum. scilicet publicum et secretum. Et quia de ver. sig. c. foru. ubi dicitur quod forus est exercendarum litium locus a fundo dictus. et ubi est locus occulta ibi est foru scientie seu secretum ubi est locus publica ibi est foru iudiciale seu publicum. In istis enim foris requiritur potestas cognoscendi in causa auctoritas sententiandi in ea sicut in laudulphu. c. r. dist. iij. sententiarum. Tunc ad rationem ante oppositum. dicendum est quod hostiarum habet clauem custodiendi ea que in templo materiali continentur et habent iudicium excludendi a tali templo et admittendi non quidem sua auctoritate iudicantes qui sunt digni vel indigni sed iudicium sacerdotis et sequentes ut quodammodo executores sacerdotalis potestatis videantur. Reges enim per vocationem in nullo sacro ordine consecrantur sed excellentia potestatis ipsorum a christo descendere significatur. Mulieres enim nullam clauem habent quod sicut in vbi. viij. Et dicitur. Corruptio vbanitatis est quasi ad mulierem ostium puenit et. Queritur vtrum peccata semel dimissa redeant et vbi sic primo per Ambrosium super epistolam ad ephesios. d. Donare inuicem si alter in alterum peccet. Alio modo quoniam deus repetet dimissa. Similiter dicitur. Dabit de seruo nequam noluit misereri seruis suis sicut dominus suis eius fuerat miseris: quod dominus tradidit eum torquentibus quousque redderet vniuersum debitum. Ad idem Gregorius dicit quod si non ex corde dimittimus eis qui in nos delinquerunt et hoc rursum erigimus quod iam nobis per penitentiam dimissum fuisse gaudebam. Item ut dicit beatus Augustinus dominus dicit. Si non dimiseritis reuocabo: et quicquid dimiseram replicabo tibi et. Ezechiel. viij. Si aduerterit se iustus a via sua et fecerit iniustitiam et omnes iusticie eius quas fecerat non reuocabo: et quicquid dimiseram replicabo tibi et. Si enim propter misericordiam qua quis primo suo non miseretur etiam qui dimissa sunt replicantur ad penam multo magis quam nondum sunt dimissa propter odium fraternum ad penam reservari possunt. xv. dist. iij. sententiarum. Et subdit Augustinus. si ille qui arbiter sue voluntatis constitutus est non potest inchoare novam vitam nisi peniteat eum veteris vite quod ad novitatem pueniat qui odium vetustatis non deposuit. In oppositum arguitur. Si quis pro peccato de quo penitentiam et indulgentiam accepit iterum punitur non videtur iustus. Nam si requiritur quod fuit condonatum vel iniusticia est vel iusticia occulta. Item si sic deus bis in idipsum iudicaret: sic consurgere duplex tribulatio quod sacra scriptura negat. Ad istam

questionem breuiter dicendum est quod peccata semel dimissa nullo modo redeunt. ar. xliij. q. iij. c. Sic illic. l. dist. c. merore: et hoc credo catholice dictum. Dicitur tamen redire peccata: quia remissionis beneficium sequenti culpa amittimus propter ingraticuliam. de pe. di. iij. c. Auctoritate illa. ver. penul. Nam deinde priuatur quis gloria propter sequens delictum: ac si nulla peccata fuissent sibi dimissa. licet non tantam penam patiatur per magister sententiarum. dist. iij. et de penit. dist. v. ca. fratres. Penitentia enim duo facit penam tollit et gloriam acquirit de penit. dist. a. s. alij contra. Queritur vtrum penitentia sint arbitrariae. Solutio. dicendum est quod sic per magister dist. xliij. sententiarum. Tamen sacerdos debet considerare circumstantias: scilicet persone temporis loci qualitate criminis et causam et. ut habetur de penit. dist. v. in principio. Et nota quod si sacerdos non iniungatur tantam penitentiam quantum requirit qualitas delicti: tamen faciendum est. et residuum pene debite complere in purgatorio per magister. r. dist. iij. sententiarum. Queritur vtrum penitentia sint iniungenda morientibus seu infirmis. Solutio. Dicendum est quod non per magister. r. dist. iij. sententiarum. Unde Theodorus in penitentia suo ab infirmis in periculo mortis positus pura est inquirenda peccatorum confessio. Non tamen illis imponenda est quantitas penitentiae: sed immoderanda per hoc verba super vel per consimilia propter ea que tu commisit taliter debet res penitere: sed expectamus visque quoque emiseris. de penit. dist. ij. c. Qui vult. et. r. vi. caplo. Ab infirmis cum vero amicorum orationibus et elemosynarum largitionibus potius penitentia est subleuanda si forte migrauerint. Si vero conualuerint penitentiam modum a sacerdote intimatum diligenter obseruant sicut eundem Theodorum loco preallegato. et recitatur. r. dist. iij. unde verus. Eger peniteat et crimina confiteatur non imponitur huic pena: sed insinuetur. Hanc tamen implebit et firma salus sibi detur. Si migrat obseruat contritum presbyter egrum. Hincque preces releuant continua dona suorum. Queritur si aliquis fuerit mortuus sine confessione quid iuris. Solutio. Dicendum est quod si aliquis fuerit mortuus qui non sit confessus testimonium habens bonum et inopotuit venire ad sacerdotem: sed prooccupauit eum mors in domo in via vel alibi faciant pro eo parentes eius oblationem ad altare et dent redemptio nem pro captiuis. per magister. r. dist. iij. et. r. vi. q. vi. ca. si aliquis. Queritur vtrum possibile sit reconciliari deo per satisfactionem: videtur quod sic: quia satisfacere est honorem debitum deo reddere: sed hoc est impossibile: ergo. In oppositum arguitur: sed tanta est offensio quantum is cui offenditur: sed deus qui offenditur est infinitus: ergo et offensio

sa: sed quanta est offensa tanta debet esse satisfactio: alioquin non meretur dici satisfactio: ergo opus bonum in infinitum puniri: sed hoc est impossibile: ergo nemo potest satisfacere. Solutio. in peccato duo sunt. scilicet offensa et inordinata libido. offensa dei est infinita et pro illa non fit satisfactio: sed deus illam remittit ex misericordia dando suam gratiam: libido autem est finita. Et quod deus iustus est non totum remittit sed pro illa erigit penam dignam sicut in illud Deuteronomio. Iuxta mensuram peccati plagarum modus et. Queritur vtrum extra charitatem existentem pro peccato possibile sit satisfacere. Solutio. Sine gratia gratius faciente et extra charitatem impossibile est placere deo et satisfacere. l. ad Cor. xij. Si distribueris oves facultates meas in cibos pauperum charitatem autem non habeam nihil mihi prodest et. Et si obijciatur extra et illo euangelio Lucae. xi. Date elemosynam et omnia munda sunt. et dicitur. iij. dixit daniel. Nabuchodonosor peccata tua elemosynis redime. Solutio. intelligitur ad illud sensus quod per elemosynas preparat se ad gratiam: quia deus opera non acceptat nisi prius acceptet personam: sicut habetur Gene. iij. Quomodo deus prius respexit ad Abel quam ad numerum eius. Queritur vtrum peccator qui non vult accipere dignam satisfactionem peccet mortaliter. Solutio. Illud preceptum facite dignos fructus penitentiae est affirmatiuum: ideo non obligat ad semper. Et preterea commissus est in potestate sacerdotum et si penitentiam dignam penam suscipit plenam penitentiam facit. si non propter hoc quod sacerdos non imponit attendens fragilitatem peccatoris dominus expectat: solum in purgatorio Queritur vtrum post istam vitam possit remitti aliquid peccati. Solutio. Dicendum est quod peccatus mortale non dimittitur post hanc vitam. pro quia peccatum mortale obligat ad penam eternam: ergo nunquam dimittitur: sed peccato dimisso in hac vita potest ei pena correspondens in alia vita remitti: tamen quousque pena non sit perpetua. scilicet peccati mortalis confessio est tamen grauior qualibet pena quam posset in hac vita exsolui: pro quia pena tanto acceptior quanto magis voluntaria illa purgatio non est voluntaria propter: ergo. De peccato veniali dicendum est quod potest remitti post hanc vitam et quo ad culpam et quo ad penam probatur: quia veniale non tollit charitatem. Si ergo quis sit in actu peccati venialis usque ad vltimum instans vite certus est quod si dnanabit. nec cum peccato glorificabitur quia nihil iniquitatum intrat in gloriam: ergo remittitur post hanc vitam. ideo dicitur. r. vi. dist. c. Quousque peccata venialia que hunc expectantur illic igne purgabitur: in quo etiam ca. expresse dicitur quod culpa venialis remittitur et. hoc dicitur Laudulphus super. r. dist. iij. sententiarum. Queritur vtrum

aliquis in peccato mortali constitutus auctoritate sua debeat abstinere a perceptioe sacramentorum. Solutio. Breuiter dicendum est quod si quis velit abstinere hoc debet facere auctoris consilio scilicet sacerdotis in capitulo accusatione. de penitentia dist. i. et in capitulo. Omnis vtriusque sexus. de penit. et re. vbi dicitur quod nemo pro aliquo peccato debet abstinere ab ingressu ecclesie nisi sit sententia immoderata: et intellige vbi peccatum est occultum: si abstinere hoc faciat de consilio sacerdotis quia nullus ceterum iudex in causa sua. in capitulo si quem: de sententia. et c. Queritur quid de ordine ostendi. Solutio. Primo debet precedere confessio postea penitentia in iudicio. deinde absolutio. in cle. in capitulo. Dudum infra de sepul. in textu. et in glo. Queritur vtrum aliquis possit in extremo vite penitere: et videtur quod non. quia omnis vere penitens dimittit peccata: sed ille qui in fine vite sue penitet non dimittit peccata: sed a peccatis dimittitur: quia tunc vult penitentiam agere quando peccare non potest: ergo videtur quod tunc non consequatur veniam. Secundo sic. contritio que est pars penitentiae habet annexum propositum confitendi et satisfaciendi: sed hoc propositum habere non potest qui in fine penitet: quia ad hunc proponit quod scit sibi impossibile: ergo non potest confiteri et per consequens veniam consequi. In oppositum arguitur de latrone qui in fine vite sue penitens veniam inuenit. de quo habetur Lucae. xxiij. Item ad idem. Sapientia dei et misericordia vincunt humanam malitiam: sed hic potest usque ad extremum vite sue peccare: ergo et usque tunc de peccatis per diuinam misericordiam veniam consequi. Ad istam questionem dicitur multis modis. Magister enim sententiarum r. distinctione. iij. dicit quod tempus penitentiae est usque in extremum articulum vite. unde Leo papa. Nemo est desperandus dum in hoc corpore constitutus est. Et ideo de penit. dist. xvij. capitulo. Nemo desperandus. Augustinus tamen in libro de penitentia dicit. Nullus expectat quousque plus peccare non potest. Super quo verbo Bernardus. Non est mirum si hic sic hinc erit qualiter viuet: et de penit. di. vij. c. si quis postus in vltima necessitate sue egritudinis habetur idem. sed ergo difficile sit ut tunc si vera penitentia que tamen sera venit quando cruciat? ligat membra et dolor sensum opprimit: ut vix homo aliquid cogitare valeat. Tamen melior est sera penitentia quam nulla multum sera fuit latronis penitentia: sed non fuit sera indulgentia: sed licet latro veniam in fine meruisset de omni crimine: non tamen dedit baptismatis peccati et puerandi auctoritatem. r. di. iij. Ille quidem latro baptisatus fuit baptismato sanguis et. Super ista materia

beat' Tho. dicit. Deus qui dat oibus abundanter nulli gram denegat qui qd in se est facit vt se ad gram preparat. Dec aut preparatio fit p moduz liberi arbitrii: ideo qd diu manet homini vsus liberi arbitrii in hac vita in qua nondū ē pfirmatus ad malū pōt se pparare ad gram de peccatis dolendū ē gram remissiois pōtōz psequat. Tūc ad rōnes dicendū est qd nō est facile vt affectus quē bō tpe vite sue inclinavit ad aliquid subito ad contrarium retrahat. non tñ est impossibile qz li. ar. nō cogitur ex habitu aq̄sito nec diuine potentie seu providentie pōt p̄figi p quā etiā quandoqz in extremo vite vere penitētie mot' inspiratur. Et ad Augustinū dicendū est qd i suis verbis ostendit qd penitētia quā aliquis in fine vite sue agit nō est certū signū salutis: qz incertum est qñ aliquis de pctō qd facere iam nō pōt penitet. vnde voluntatē peccādi amiserit quod ad huc magis manifestum est de illo qui peccare pōt. Ad scdām rōnem dicendū est qd in cōtritiōe sufficit ppositum conditionatū satisfactiois scz vrvelit si posset. Tamē notādū est qd in. c. Ne mo desperandus. de peni. di. vii. in vno. s. circa medium dicit quem morosusget: pena terret ad veram vij. veniet satisfactioē. z sequit. Dul- tores enim serotina penitentia solet decipere zc. Sequit in textu. Postea fac digne penā patien- do benigne. Ab ista pte vsqz ad finē capituli au- ctōz pncipaliter determinat de modo faciēdi pe- nitentiā dicens qd pnia iniūcta debet adimpleri s̄m qd iniūgitur a sacerdote: qz arbitrariū ē vt visum fuit superius. Et licet penitētia iniūcta a sacerdote debeat fieri in statu gratie: tñ p mor- tali pctō nō est linquēda qñ adimpleatur: qz pe- nitētia assumpta est obligatoria. iō zc. Pro qd est notandū qd obiectū penitētie videt eē pena nō quecunqz sed voluntarie inflicta pro pctis: si gnāter dico voluntarie inflicta: qz maioritas vel minoritas pene precise nō est placatus offense. In inferno ei erit maxima pena z in purgatorio maior pena qd in isto mūdo: z tñ nō remittit eā dem offensam z ideo est: qz in isto mūdo penitē- tia est voluntaria: in inferno z in purgatorio nō. Pro cuius declaratiōe est notādū s̄m Hona- ven. qd pena dicitur voluntaria tripliciter. Prio qz a voluntate iperate vt penitētia pena. Se- cūdo qz a voluntate acceptate vt pena martyrum Tertio qz a voluntate tollerāte vt pena essētū in purgatorio. sed s̄m Laudul. xiiij. disti. iij. sen. Et dicit voluntaria q̄tuor modis. Unomō qz pa- tiēter portata sine murmure. Scdo qz volunta- rie: ceptata. Tertio qz voluntate cāta velut a cā- ptis: i. rō tñ intēdēte illū affectus. Quarto qz a voluntate cāta velut a cā itēdēte illū affectū. In

duobus p̄is pena siue tristitia ē obiectū volitō- nis: sed nō cā: qz pōt acceptare z patiēter portare tristitiā quā nō causat. Tertio mō tristitia ē tñ effectus s̄z nō obiectus: qz voluntas p̄ialiter causat tristitiā: z ideo est ei effectus: s̄z nō intēdit eā ideo nō est eius obiectū. Quarto mō tristitia est voluntas effectus qz ipsam causat z ipsam intē- dit. vii s̄m Aug. Tristitia est dissensio ab bis re- bus q nobis volentib' accidūt. Queritur vtrū penitētia iniūcta alicui penitēti in pctō morta- li cōpleta sit reiterāda. Et videt pmo qd si pecca- tor contrit' z absolut' recidit in mortale pec- catū anq̄ faciat p̄niam sibi iniūctā a sacerdote qz exsoluēdo penā in mortali vere satisfaciatur ou- rum em̄ esset nimis fragilib' pctōrib' ad peccan- dū. Oppositū probat sic. qui exq̄tur id qd nō ex- equendo peccare videt recte facere: sed si aliq̄s non exqueretur penitentiā sibi iniūctā nō ex- quendo peccaret: ergo faciens eam recte facit. Cōfirmatur sic. bec satisfactio nō est recōsilia- tio ad acceptiōē z amicitiam: sed tñ est reddi- tio equivalentis s̄m iustitiam sicut in ciuilibus cum amputatur pes offendētis cōmunicatiue non recōsiliatiue in amicitia tamen satisfaci- tur: ergo ille satisfaciatur soluēdo penam in mortali licet non ad gram recōsilletur. Cōclusio talis est qd si aliquis satisfaciatur existens in peccato mortali de peccatis de quibus cōterebat quādo fuit sibi satisfactio imposta si iterū conteratur. De il- lo peccato mortali non d̄z ei imponi satisfactio pro peccatis pro quibus satisfecit. Sed pro illo solo quod superuenit de quo conteritur modo. Exemplum. Petrus bodie confitetur z conter- rit de omnibus peccatis suis: z iungitur sibi pe- nitentia decem dierū cras fornicatur: z nibilo- minus continuat suam satisfactionem: si decima die conterat r de fornicatione commissa nō d̄z sibi imponi penitentia pro bis pro quibus satis- fecit: sed solum pro illa fornicatione. Alia cō- clusio est ista posito casu qd petrus conterat z cō- fiteat de omnibus peccatis suis bodie z im- ponatur sibi penitentia si cras recidit in mortale: z dānetur. credo qd nō habebit penā eternam pro peccatis de quibus fuit absolutus licet non satisfecerit de eis: sed exsoluet penam tēporalem satisfactiōi cōrespondentem z hoc in inferno. Probatur: qz quando fuit absolutus z contritus fuit sibi cōmutata pena eterna in tē- poralem: cū ergo respectu illorū pctōrū nō sup- uenerit aliq̄ alia obligatio ad huc remanet obli- gatio t̄p̄alis: per psequēs ab eo pro cōtritiōe et confessis nulla alia ei soluet. licet de alio vel de alijs mortalib' de quibus nō est cōtritus nec ab- soluit' p̄niam eternalif. Hoc dicit Laudulph'

sup. dy. di. iij. sen. beatus Tho. in eodē. iij. Dicit qd quedam sunt opera satisfactoria quoz effect' manet postq̄ tota facta sunt sicut postq̄ elemosi- na est facta ad huc manet eius effectus scz dimi- nutio temporalis substantie dantis. Sicut quēdo aliquis ieiunauit ad huc remanet eius effectus scz effectus ieiunij quiquidē effectus ē debilitas corporis ieiunantis: z alia q̄nta sint in pctō mor- tali facta non oportet qd reiterentur. Alia sunt opera satisfactoria que postq̄ facta sunt nihil re- manet de eis: sicut oratio. ideo si fiat in peccato mortali debet reiterari. Verbi gratia: alicui in- iungit' qd dicat septem psalmos vel. xv. p̄ter no- ster: z similia. si illa dicat in peccato mortali opor- tet qd reiteret' ea in statu gratie: secus de elemo- sinis z ieiunijs vt premisi. Queritur vtrūz pe- nitens resurgat in maiori gratia. So. dicendum est s̄m Laudulphū. sup. iij. sen. per aliquas con- clusiones quarum prima est: qd resurgens a pec- cato semp̄ surgit ad maiorem gloriā. pbat: quia ipso resurgente a peccato remittunt oia opera mortificata: z cum hoc habet nouū meritum per actum confessionis: ergo z maior gloria qz p̄ de merito sequitur plus de p̄mo. Secundo p̄clu- sio est qd si ille peccator p̄stiterit i gratia p̄uia: z nunq̄ peccasset: haberet multo magis de gra- tia z gloria qd haberet resurgendo de reciditio p- batur. qz p̄ficiens in actus per habitū cōtinuatū longe plus acq̄rit qd faciat aliquis alius p habi- tum discontinuatū. sed ille qui nunq̄ cecidit ha- bet habitū cōtinuatū: z qui cecidit habet z habi- tum discontinuatū. ergo longe plus proficiet s̄- mus qd secund'. Notetis qz hic fit mentio de gra- tia qd gratia ē tripliciter. Uno modo generali- ter: sic gratia d̄z adiutorij diuinū creature gra- tis datū z indifferenter ad quēcunqz actum: z si- ne cuius gratie adiutorio nō possum' aliqd face- re nec in esse durare. Alio modo d̄z gratia sp̄aliter que est gratia gratis data: z est donuz quo homo preparat se ad suscipiendū sancti spiritus donuz z hui' gratie est declinare libez arbitrium a ma- lo z excitare ad bonū: z sine hac gratia nullus fa- cit sufficient' qd in se est vt p̄paret se ad salutem. Alio modo d̄z gratia p̄p̄ie p̄nt est donū diuini- tus datū alicui ad merendū: que quidē gratia d̄z gratia gratū faciēs: z sine hac gratia nullus pōt mereri nec in bono p̄ficere nec puenire ad salu- tē. Ad hanc em̄ req̄rit' qd sit a deo efficiēte. scdo qd sit a gratia gratis data libez arbitriū excitan- ter a mouēte. tertio qd sit a libero arbitrio p̄ntē. Alio modo d̄z grā gratis dans vt ē deus. Alio mo- do d̄z grā gratie signum vt est propheta z pote- stas faciēdi miracula. Itē gratia gratū faciēs est duplex: scz operans z cooperans. Operans est

pueniens incipiens z liberans: qz expellit pct- Loopans est subsequens p̄ficiens z adiuuās. c. adiuret li. ar. z ei cōparat in merito s̄m compen- diū theologie. sed qz fit mentio in fine lre d̄ ope- ribus mortuis z mortificationis: sibi. Dia q̄ sunt zc. Queritur vtrū opa facta in peccato mortali p- sequentē penitentiā remittant. Et vide: p̄mo qd sic auctoritate Adamātū sup Jo. dicitis. Sicut in ecclesia credentes quidā z acquiescētēs diu- nis p̄ceptis: sed in cōuersatiōe p̄p̄ia obscuris vi- cijs involuti nec oīno deponētēs veterē boiem cum actibus suis. Istis tñ x̄ps salutem concedit ergo magis videtur qd eis qui per penitentiā es- mendationem exercent opa bona valeant ad sa- lutem. Scdo arguitur sic. plus appropinquat c̄baritati z gratie bonū virtutū qd bonum natu- rale. sed gratia sequens p̄niam restituta natu- ralia p̄ficiat z s̄m quosdā illa naturalia s̄nt gra- tuita ergo multo fortius bona virtutis acquisite sine c̄baritate facta p penitentiam viuificantur vt p̄sint ad vitam. Tertio arguitur sic. remota causa remouetur effectus. sed cā quare illa opa nō valeant ad vitā erat c̄baritatis defect' z gra- tie: ergo cū n̄ p̄niam c̄baritatē z gratiā omnes virtutes restituat etiam bōa opera sine c̄barita- te viuificabit. In oppositum arguitur sic. a nō- viuo nō pōt generari aliquid viuū vel habēs potentiam ad vitam. sed homo sine c̄baritate si- viuit vita sp̄ali. ergo nō pōt facere aliqd opus sp̄ritualiter viuū. Item si opera extra c̄baritatē facta possent aliquo modo viuificari aliquis sine c̄baritate posset aliquo modo mereri vitā eter- nam: quod est falsū. Reuiter ad istam questiō- nē omissis oibus alijs opinionib' dicēdū est s̄m beatū. Tho. sup. xiiij. di. iij. sen. qd pnia de ratōne sui ordinatur ad remotionē mali. vnde qd aliqua bona restitūtur per penitentiā non est nisi p ac- cidens. i. inc̄ptum penitētia remouet prohibens Causa autē q̄ est remonēs p̄hibens exigit causas per se aliquā respectu cuius ipsa est causa p̄acel- dens viuificās operū extra c̄baritatē factorum et ideo nō pōt poni aliqua causa per se: quia vita operū ex vita operātis depēdet: z ideo a gratia vel a c̄baritate habet opera qd viuant: grā vero vel c̄baritas quā penitētia restituit nō pōt o per- bus p̄cedentibus vitā p̄ferre: qz habitus nō for- mat actū nisi qui ab eo p̄cedit: z ita patet qd per p̄niam opera extra c̄baritatē facta viuificari nō possunt. Tunc ad rōnes z p̄mo ad p̄mā dicen- dum est qd per salutē intelligit' signū salutis: s̄m Istoz exponētē s̄ba Adamātū qd etiā signus pctōres in sacramētis suscipiūt. Vel aliter dicen- dum ē qd p̄cedit eis salutē in spe s̄z nō in re. Ad scdām qñ d̄z plus appropinq̄t zc. Dicendū est qd

potentie naturales sunt magis propinquas cbaritatē igratie q̄ bonū virtutis acq̄site in quantum sunt subiectū gratie cbaritatis et potentia naturales fieri gratuita dona nō intelligitur quantū ad actū qui transeunt: sed quo ad potētias et habitus q̄ manēt. Ad tertiā q̄ dicitur remota cā. Dicē dūm est q̄ causa quare opera sunt mortua est: q̄ nō sunt a cbaritate elicita. et ideo cā mortis ab eis nō tollitur p̄ p̄niam: quare pōt facilliter concludi q̄ nulli in pctō mortali p̄seuerati penitentiā pōt esse fructuosa. s. quo ad vitā eternā: vt habetur in glo. sup̄ illud auct. de pe. d. iij. viuere nō pōt que mortui nata fuerūt: vt de peni. ea. dist. ca. penult. et xvij. q. i. c. que t̄p̄o. valent t̄m bona opa in pctō mortali facta ad plura ad p̄secutiōes bonorū t̄p̄aliū ad dispositionē: ad gratiā: ad assuetudinē bonorū: liberant ab omissione: tollunt negligentia seu oculū: debilitant fomitem: tēptatiōes repellūt: locunditatē in mente faciūt: penam diminūt: restringūt ad flurū peccati: p̄ponant vi dentis ad laudē dei: vt habet p̄ oēs doc. theologie. **Quæritur vtrum opera in cbaritate facta p̄ pctm̄ mortale sequens possint mortificari.** videtur q̄ nō. et qd̄ nō est non pōt mortificari. sed opera que in cbaritate facta fuerūt transeunt et post pctm̄ sequens nō sunt. ergo nō pōt mortificari. Secūdo arguitur sic. Pena non debet excedere culpas. sed in aliquo q̄ multa bona facit ex maxima cbaritate pena culpā excederet si per vnū pctm̄ mortale sequens oīa bona p̄cedētia perderet. ergo pctm̄ sequens non mortificat oīa bona prius in cbaritate facta. In oppositū arguitur sic: dicitur Ezechiel. xvij. Si auerterit se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatē sicut omēs abominatiōes quas opari solet impius nuncq̄ uiuet dicit dñs: oēs iusticie eius quas fecerat non recedabuntur. Item vita opoz ex vita operantis dependet. sed p̄ pctm̄ mortale ille qui opus fecerat in cbaritate mortificat. ergo et opa ab ipso facta. Ad istā q̄onem dicendū est q̄ illud p̄prie viuere apparet qd̄ habet aliquē motū et inde vite nomē p̄prie ad alia oīa trahit que ex se habent opatio nem aliquā sine aliquo principio extra sicut q̄ intelligit et sentiūt mouent et nutriunt. et inde est nomen vite transmittit ad oīa illa que habēt de bitam opationē vel effectū. et illa que p̄manantur hac dicuntur mortua. p̄prie aut effectus humana opoz est q̄ ea homo ad vltimū finem humane vite pueniat. s. beatitudinē. et ideo illa opa hōis p̄prie viuere dicuntur que hōiem ad vitam eternam pducere pōt. Illa autem opera que hoc faciendū potestātē non hēt mortua sūt. Illa autem opa dicuntur mortificata que hęc potestātē amiserūt peccatū mortale sequens cum prius eam

habuerint: et ideo bona opa extra cbaritatē facta mortua sunt. Opera autem bona prius ex cbaritate facta in eo qui gratiam amittit: p̄ peccatū mortificata sunt: q̄ pctm̄ sequens impedit q̄ homo p̄ illa opa non possit ad vitā introduci eternā. Tūc ad rōnes et primo ad primā q̄ dicitur qd̄ nō est. Dicēdum est q̄ opera bona in cbaritate facta p̄prie actu transeunt: manent t̄m in merendo. et sicut hoc possunt mortificari: et sicut sic manent hēt efficaciam quantū in ipso est inducēdi ad vitā eternam. Sed q̄ hunc effectum in peccatore non habent est p̄ accidens p̄pter pctm̄ qd̄ facit peccatorem indispōsitū ad percipiendum effectum p̄cedentium meritorū: nec ab ipso operibus aliquid dimittitur cū in suo fieri efficaciam p̄dictam obtinuerint eo ipso q̄ extra cbaritatē sunt elicita quod eis sequens peccatū nō pōt auferre: et ideo remota indispōsitione a peccatore p̄ penitentiā opa illa p̄cedentia effectū suū in peccatoribus itē habere incipiūt: et sicut hoc viuificari dicunt. Tūc si talis pctō: moriatur in pctō mortali bona illa in cbaritate facta p̄cedentia non p̄sunt sibi ad meritum vite eterne. p̄sunt tamen iustis p̄sequentiōibus in penitentiā. Ad scđam ratiōem dicēdū est q̄ propter ingratitudinem meretur hō accepta beneficia amittere. et ideo per quantūcūq̄ paruū pctm̄ mortale quo homo deo ingratus de beneficijs p̄ceptis sit oīa bona p̄cedentia p̄dit q̄ tunc cūq̄ fuerint ad fructum vite eterne. nec p̄pter hoc pena culpam excedit: tamen ista grauis punitur p̄ vno peccato mortali sicut p̄o pluribus. **Quæritur vtrum opa mortificata p̄ penitentiā possint viuificari: et videt primo q̄ non.** Dicit enim Dug. de scđo victore q̄ nemo dicitur ipeuenire peccatori: q̄ semel amittitur amplius non recuperat: sed opera in cbaritate facta sunt per pctm̄ amissa ergo non possunt amplius per penitentiā recuperari. Secūdo arguitur sic: nihil viuificat nisi q̄ natum est habere vitam: sed vita nō ē opoz: sed facientis opoz: ergo opera nō possunt viuificari. Tertio arguitur sic: qd̄ non est nō pōt viuificari: sed opa mortificata non sunt: ergo nō possunt viuificari per p̄niam. Quarto arguitur sic: illud quod mortificatur nō solū cadit a vita sed a potentia vite q̄ principia vite corrūpūt sine quibus non est potentia ad vitā: sed opera p̄cedentia in cbaritate facta sunt per pctm̄ sequens mortificata. ergo nō manent in eis potētia ad vitam sed contra est. Jobe. ij. Super illud reddas vobis ānos quos locusta comedit vbi dicitur glo. Non patiar perire nobilitatē: quā cum perturbatiōibus animi amittis: sed nobilitas illa fuit multitudo bonorū operū: ergo illa p̄ p̄niam restituitur. Item p̄nā reuocat omnes effectus ad

perfectū. sed hoc nō esset nisi opera mortificata restitueret ad vitā: ergo per penitentiā viuificatur. Ad istud dubiū breuiter dicendū est q̄ opa in cbaritate facta et si transeant actu manēt t̄m p̄tūm ad meritū in dei acceptione et sicut sic manent habent efficaciam p̄tūm in ipso est inducēdi facientes ad vitam eternam. Tūc ad ratiōes et primo ad primā dicendū est q̄ verba Dug. intelligenda sunt quantū ad bona amissa que nuncq̄ recuperantur: q̄ tempus amissus nō recuperat: iō est iactura est grauisima vt sit Seneca. Nō aut loquitur dicit Dug. de bonis mortificatis. Ad scđam dicendū est q̄ opus dicitur viuū metaphorice. Ad tertiā ratiōem dicendū est q̄ q̄ntis nō manent actu: manent t̄m merito iō diuina acceptione sicut pctā q̄ transeunt actu et remanēt reatu. Ad quartā dicendū est q̄ opera prius viuā nō moriunt p̄ se s̄ per accidens: et iō remoto illo accidēte viuificari dicunt. vñ versus Illa reuiuiscunt q̄ mortificata fuerunt. **Quæritur vtrum remissio culpe et infusio gratie sint vna simpliciter mutatio. et videtur q̄ sic: q̄ si essent due mutatiōes haberent inter se aliquē ordinē sed hoc est impossibile: ergo nō erunt due mutatiōes: maior patet: q̄ cum culpa et gratia non possunt eē simul oportet q̄ expulsiō culpe si eēt mutatio p̄ se p̄cederet infusionem gratie. minor patet: q̄ p̄cederet mutatio expellens culpam et sequeretur alia mutatio infundens gratiam posset deus separare posteriōrē a priori. et sic eēt expulsiō culpe sine infusione gratie. In oppositū arguitur sic. Generatio et corruptio sunt due mutatiōes. v. p̄bificor. sed infusio gratie est generatio. expulsiō culpe est corruptio: ergo sunt due mutatiōes. Ad istud dubiū sicut Laudulphum super. xvi. di. iij. sen. Dicendū est per quattuor conclusiones. Prima est q̄ remissio culpe et infusio gratie sunt due mutatiōes p̄banf: q̄ impossibile est vna et eandē mutatiōem multiplicari et nō multiplicari: s̄ multiplicatur remissio culpe nō multiplicata infusione gratie. ergo non sunt eadem mutatio. Dicitur patet per primū principij et minor p̄batur: q̄ si homo habeat mille peccata erūt ibi mille remissiones et tamē erit ibi vna infusio gratie. Itē de facto fuit infusio gratie quando nō fuit remissio culpe: ergo remissio culpe nō est infusio gratie. Consequētia patet: q̄ impossibile est idē esse et nō esse: et antecedēs p̄batur q̄ in angelis bonis fuit infusio gratie et nō t̄m remissio culpe. Sicut si deus crearet hōiem in statu innocētie posset sibi infundere gratiā sine remissioe culpe: ergo hec nō ē illa. Itē vna mutatio est p̄prie priuatio iō p̄prie habitū: sed culpa non est p̄prie priuatio gratie: ergo ab eā remissioe**

in grām nō est vna mutatio. Dicitur patet in s̄st. Nam mutatio q̄ est ad albedinē nō est a quacūq̄ priuatione: sed nō albedinē. Dicitur patet: q̄ priuatio gratie est nō gratia. sed nō gratia nō est culpa: ergo et. Secūda conclusio est ista: q̄ remissio culpe et infusio gratie nō sunt due mutatiōes reales: p̄banf. Nam mutatio realis est ad terminū realem vel a termino reali: ad terminū realem in acquirēdo vt generatio a termino reali in dependendo ad corruptionē: sed in infusione gratie sit ad terminū realem t̄m remissio culpe nō est ad terminū realem nec a termino reali: ergo saltem illa secūda nō est mutatio realis. Dicitur patet: q̄ ex alio quo terminorū mutatiōes denotant. Dicitur patet: q̄ culpa postq̄ transit actus peccandi nō est aliquid quod reale absolutū vel respectiū: sed respectū rōnis quo deus obligat illū ad penā eternā: ergo expulsiō culpe nō est abiectio alicuius: positū nec actū alicuius: positū: q̄ de potētia absoluta absq̄ infusione grē alicuius: positū pōt de non obligare petri ad penā eternā ad quā ante obligabatur. Ex quo est hec obligatio est ex mera et libera volitione diuina et nō ex aliquo positū no in exiētē: q̄ nihil remanet post trāsitū actus peccandi: ergo qua ratiōe deus obligat pōt non obligare. Tertia conclusio est declarare quomō nulla facta mutatiōe in volūtate diuina potest transire a cōtradictoriō in p̄radictoriō. puta nō obligare et modo nō: et tamē nulla sit realis mutatio circa obiectum: videlicet circa animam in quo nec ille habet culpā nec gratiā: q̄ inter duō instantis est tempus mediū vbi notanda sunt duo. Primū est q̄ secus est de volitione nostra et de volitione dei. volitio enim nostra: q̄ si mitata est nō potest eadem numero exiēs ferre se super opposita oppositis modis puta eodē actu velle petrum et nolle petrum vel velle petrum et nolle martinum. Actus autem voluntatis dei: q̄ est illimitatus et infinitus potest ferri sup̄ opposita oppositis modis: q̄ eodē actu velle petri eodē instanti: et nō vult eū pro alio instanti: sicut de diuersis oppositis. Et nota q̄ differt aliquid velle absolute et aliquid velle sub p̄ditione velle absolute vt volo p̄liari nō inspecta aliqua p̄ditione. Velle sub p̄ditione vt volo p̄liari si habuero bonū premiū: ita videt deus velle sub p̄ditione aliqua saluari vel dānari nō absolute. Ad p̄positū cum deus in instanti eternitatis vnicū actū habeat simpliciū per quē ferit sup̄ petrum velle dānari et nolle dānari: et illud velle et nolle sit p̄ditionatū. s. q̄ vult q̄dū durat respectus rōis sine obligatio sequitur q̄ nulla facta mutatiōe circa obiectū. puta petri deus p̄t velle ipm esse obligatū ad penā eternā in signo. s. et nō eē

Sequitur de elemosyna.

Si tibi sit multum studeas dare multa frequenter. Si non sit modicum da iusta posse libenter. Si tibi sufficiat dare sit tibi

bi prompta voluntas

Christo conciliat elemosyna federa firmat. Crimina mortificat redimit penamque relaxat.

Bratos conseruat dates a cruce seruat.

Oia multiplicat bona p donatib' orat

Demons expugnat fraudes a morte

q saluat.

Prodest defunct' purgati carcere vict'

Is cui das mun' sit vel videat egenus

Res qua das ppria sit xps sit tibi ca.

Da bona dum tua sunt quia nunc data plus tibi profunt.

Qua si speres cu non retinere valeres.

Erras si speres q pl' te diligit beres

Sub terra positu qua tu te diligit ipm.

Ista littera diuidit in sex ptes. In prima auctor docet modum faciendi elemosynam. In secunda pte docet utilitates elemosyne. In tertia pte docet cui sit danda elemosyna. In quarta parte quid sit elemosyna eroganda. In quinta docet causam principale propter quam elemosyna docet dari. In sexta docet quando elemosyna sit danda. Prima in tribus primis metris. Secunda ubi Christo conciliat. Tertia ubi. Is cui das. Quarta ubi. Res quam das pro pria sit. Quinta ubi. Christus sit tibi causa. Sexta ubi. Da bona dum tua sunt. Pro declaratione prime partis est notandum quod elemosyna est res sancta augens presentia minuens peccata: coniu gens angelis: separans a demonibus: peccatores suo creatori reconcilians: quasi murus inexpugnabilis circa animam. Augusti. Item duplex est elemosyna. scilicet spiritualis et corporalis: et utraque cadit sub precepto affirmativo: et quia precepta affirmatiua non obligant ad semper sed pro loco et tempore: et secundum alias condiciones determinatas. Ideo oportet considerare condiciones ex parte dantis: scilicet quod det de superfluo: non solum respectu sui sed respectu familie cuius vitas gerit. Similiter ex parte recipientis consideranda est necessitas. Elemosyne corporales sunt plures species que continentur in isto metro. Vltimo poto cibo redimo te go colligo sondo. Vltimo infirmos: dare po-

tum fitientibus: cibare esurientes redimere iacentes: regere nudos: colligere hospites: pauperes supple propter deum condere. id est sepelire mortuos. Alia opera possunt istis addi. scilicet mutare proximo indigentem remittere eidem debitum. vnde dicitur. v. capitulo volenti mutua te non peruerteris. et luce. vi. Mutuum date nil inde sperantes. Aliud opus est facere potes in locis periculosis vel inuare facere. Elemosyne spirituales sunt alie septem species que continentur in isto versu. Consule castiga solare doce remitte serora. Consule inconsultum: castiga delinquentem solare desolatum: doce indoctum et inscium: remitte iniurie reatum: ser. id est opem indigenti et supposito lapsu: ser. id est sustine patienter aduersitates et iniurias tibi illatas. Alii dicunt ser. id est libenter baptizandos ad fontem baptismalem: oia pro defunctis et pro omnibus amicis et inimicis et persecutoribus tuis. Et quibus apparet quod nullus potest excusari a collatione seu datione elemosyne: quia si non habeat unde adimplere possit elemosyna corporales impleat spirituales secundum glossa. super psalmista. Iustus autem miseretur et retribuet: et si non habeat unde adimplere: saltem habeat bonam voluntatem: quia voluntas pro facto reputatur in glossa capit. primo extra de eo qui mittit. in possessione rei seruauit. ideo dicit auctor. noster in littera sua si non sufficiat dare sit tibi prompta voluntas. Item est notandum quod elemosyna est danda secundum possibilitatem et qualitatem diuitiarum. Tbo. iij. Si multa tibi fuerit abundanter tribue: si exigua etiam exigua libenter impartiri stude. Item elemosyna est danda aio voluntario. quia deus plus respicit ad animam quam ad bonum. Proverb. vii. Spirituum ponderatoz est deus. vnde super illud dicitur. v. c. Quod fecistis vni et minimis meis mihi fecistis dicit glossa. Deum ad affectum mentis magis respicere quam ad qualitatem rei exhibite. Item danda est elemosyna cum vultus hilaritate. id est ad loz. fr. Dilare datoze diligit deus. Item danda est elemosyna cum sermonis dulcedine. Eccle. iij. Declina pauperi sine tristitia aure tuaz. et responde ei in pacifica mansuetudine. Sunt enim multi qui mori ut ab egenis fratribus fuerint necessaria postulata prius in eos contumeliosa verba culantur qui si rebus ministeria pietatis perficerent verbis tamen contumeliosis errogati gratia dunt. vnde Esai. lviij. Cum videris nudum operam eam et ne desperes carnem tuam. Item danda est elemosyna cum festinatione. proverbio. iij. Ne dicas amico tuo vade et reuertere et cras dabo tibi cum statim possis dare. et Eccle. iij. Loz inopis ne afflixeris et ne tardes datum angustia. qui enim cito dat bis dat. Item danda est elemosyna secre-

te et non ad vanam gloriam. Mat. v. Cum facis elemosyna noli tuba canere ante te: sicut faciunt hypocrite in sinagogis et in vicis ut videantur ab hominibus. amē dico tibi receperunt mercedem suam: tunc autem faciente elemosyna nesciat sinistra tua quod faciat dextera tua sit elemosyna tua in abscondito et pater tuus qui vidit in abscondito reddet tibi. Eccle. xxx. Exclode elemosyna in sinu pauperis et hoc orabit pro te. Item elemosyna dicitur fieri in charitate si debeat esse fructuosa et meritoria ad vitam eternam. vnde. xv. di. iij. sen. Non enim se fallat qui per elemosynas largissimas fructum suorum vel pecunie impunitate se emere estimant in peccatis permanentes qui ita diligunt ut in eis optent verum saluati ad quos saluator noster. Mat. xxiij. Quia pater quod in est ut fiat et illud quod de foris est mundum. Nam in imundus nihil est mundum sed polluta est eorum mens et conscientia. vnde beatus Paulus. Immundi sunt omnes quos non mundat fides operans per dilectionem qua creditur in christum. de qua scriptum est Act. xv. Purificans fide corda eorum. Et his satis apparet quod peccato mortali permanentes si elemosynas largi faciant. non tamen per eas satisfaciunt. quia inordinate agunt dum a se non incipiunt. Eccle. xxx. Disere anime tue placens deo. et Aug. in enciridid. Qui vult elemosyna ordinare dare a seipso dicitur incipere: non enim ille est vere misericors qui se infirmitatis ad mortem non miseretur. cum magis eam diligere debeat quam matrem. vnde Latbo. Semp tibi primus esto. Et de illa materia satis dabitur. xv. di. iij. sen. per mag. et docto. Sine enim charitate nihil uiuit uita gratie: sed oia sunt mortua oia arida. i. Job. iij. Qui non diligit manet in morte. et. i. ad loz. xij. Si dederis officia facultates meas in cibos pauperum. et corpus meum ita ut ardeat charitates autem si habeat nihil mihi prodest: saltem quo ad vitam eternam. Item opa si debeat esse fructuosa sunt procedere ex charitate hoc est dicere quod fiant intentione charitativa. Secunda pars est ubi. Christo conciliat. ubi auctor. declarat utilitates elemosyne. Inutilitas est quod elemosyna reconciliat christo factentem: quia penitentiam homini impetrat. glossa super. iij. c. prime epistolae ad Thimo. Si quis misericordiam sequitur si ludibrium carnis patiatur vapulabit: sed non perdet. hoc tamen non est intelligendum de illo qui semper fiduciam ponens in elemosynis quos facit peccat. Item puer. xxi. Quid absconditum extinguit iras et donum in sinu indignationem maritima. Secunda pars firmat. vnde puer. xxi. Facere misericordiam et iudicium magis placet deo quam victimae. Elemosyna criminata mortificat et resistit peccatis. Eccle. iij. Ignem ardentem extinguit aqua: elemosyna resistit peccatis. elemosyna penam redemit et relaxat. pte-

quia est uerum opus satisfactorium. vnde Dani. iij. Elemosynis peccata tua redime et iniquitates tuas misericordibus pauperum foris ignoscat deus delictis tuis. Bratos conseruat factores elemosyna creatori. Eccle. xxx. Elemosyna gratia est quae si pupilla seruabit elemosyna detes a crimine seruat: a morte. Tbo. iij. Premium bonum tibi sacrificasti tibi in die necessitatis: quoniam elemosynas ab omni peccato et a morte liberat: nec paties aiam ire in tenebras. Bona temporalia multiplicat. vnde Greg. in dyalo. Terre substantie pro hoc quod pauperibus distribuunt multiplicant. de hoc dabitur exemplum de Bonifacio qui cum esset puer tritum cui matris sue expedit in usus pauperum et cum mater boreum ingressa uidisset triticum suum praeceptum incepit filium suum Bonifacium increpare: et cedere ei facte eo quod sic distribuisset bona suas: oia ne facta a Bonifa. statim boreum inuentum est plenum ergo date iuxta preceptum altissimi et dabitur vobis et spiritualiter et temporaliter. Luc. vi. Si ducta est magna coram summo deo erit elemosyna oia facientibus eam. Tbo. iij. Elemosyna orat pro donatibus. Eccle. xxx. Exclode elemosynas in sinu pauperis: et hic orabit pro te de demonibus fraudes expugnat. vnde Ang. Quid inexpugnabilis circa aiam est elemosyna: elemosyna defunctis prodest saltem extirpat in purgatorio ut tenet vltima ecclesia. vnde beatus angu. in. xlv. di. iij. sen. Neque negandum est defunctorum aias pietate suorum uiuentium releuari cum pro illis sacrificium mediator offeratur: et elemosyne fiunt in ecclesia. et mag. e. di. di. cit orationibus sancte ecclesie et sacrificio saluari et elemosynis que pro eorum spiritibus offerunt non est dubium mortuos adiuari. Tertia pars est ubi. Is cui das. ubi auctor. noster docet quibus sit danda elemosyna. d. quod pauperibus et egenis. Luc. xiiij. Luz facis iniquum noli vocare diuites: sed voca pauperes et debiles. et Tbo. iij. Panem tuum cum esurientibus et egenis comedere: et de vestimentis tuis nudos tege. gradis enim culpa est si te sciente fidelis egeat quos enim pascere boies poteris si non pausti occidisti. lxxvi. di. c. non satis. Item probat auctoritate saluatoris nostri. Luc. i. quod pauperibus sit danda elemosyna cum dicitur ibidem esurientes impleuit bonis. Ad idem ambro. Da pauperibus non locupletibus non superbis: sed humilibus. vnde abundantiam dare nihil aliud est quam perdere. i. q. ij. c. pastor. Elemosyna enim diuinitus est instituta ad primam necessitatem subleuanda: et intelligatur pro proximum non propter: propter pietate sanguinis tui: sed societate rationis: sed glossa super illud. Leui. xxi. et Mat. xxiij. Diliges proximum tuum. In elemosynis enim tres gradus reperimus: scilicet tria debent considerari: bonum debitum et necessarium. Do-

nefuz vt ppter inqoz i indigeat subuentia. vnde ambz. Proximos semis tui ne despicias si ege re cognoscas. meli' est vt ipe subuenias tuis qui b' pudor est ab alijs sumptu deponere de bitum est vt subuenias benefactorib' si egeat: no vt opes augeant: sed vt necessitas substeat: tur s'm Hiero. Notat' d' si egeant qm s'z eun dem Hiero. Pars sacrilegij est res pauperz dare non pauperib'. Necessarium est vt elemosyna def magis indigenti. Queritur numq'd dan da sit elemosyna malis. Solutio. Dicendū est q' ele mosyna dāda est bonis & malis capacib' fruct' eius vt simus imitatores eius q' solē suoz facit oziri sup bonos & malos & pluit sup iustos & iuu stios. Dat. v. r. Luc. vi. Scriptū est em̄ Matb. v. Diligite inimicos vestros & bñfacite his qui oderāt vos. & puer. rrv. Si esurierit inimicus tu' ciba illi. Si sitit potus da illi. Querit' nū q'd pōt alijs sibi elemosynā facere. Solutio. Proprie loquēdo null' pōt sibi elemosynā facere loquēdo de elemosyna corporali: q' elemo syna est op' misericordie: misericordia autē respī cit alienā miserā: iō rē. veruntū ex p'nti potest sibi comodū facere et elemosyna sicut euz distributo elemosynarū facit sibi comodus ex elemosynarum administratione sibi etiā possz accipere: si indigens fuerit sicut daret alij indigenti. Quarta ps est sibi. Res quā das ppa sit. vbi auct. docet de quo sit sciēda elemosyna. dicit q' de pprio & non de alieno. Tbo. iij. De tua substantia bonoza dñm & no de aliena substantia xiiij. q. v. c. nisi res. & idē per b'm Augusti. Et sic breuiter de male acq'stis nō debet fieri elemo syna s'm b'm Augusti. in libro de s'bis dñi. ca. ab illo. §. q' vero. riiij. q. v. Pro quo notādum est q' tripliciter dicitur aliqd male acq'situz. vno modo quia d'z restitui eia quo illicite habet: si cut de rapina furto vsura & b'mōl: & de tali non debet fieri elemosyna sed est ei restituendus a quo ablatū est. vñ Leni. ij. Dis ablatio q' offerf dño absq' fermēto scz inique acquisitionis erit Nam qui facit elemosynā de substantia pauperis est sicut d'vicitimat filium in conspectu p'ris. Eccl. xxiiij. riiij. q. v. c. imolans. r. xl. dis. ij. sen. Scdo modo dicitur aliquid male acq'situz: q' dans & accipiens contra diuinam iusticiā faciunt sicut in symonia: & tale non est restituendū ei qui dedit: nec remanere d'z apud eū qui accepit: sed in elemosynis d'z erogari. in ca. ventēs extra de symo. Tertio modo dicitur aliquid illi citū rōne actus acq'stendi nō ratione acq'ssitionis sicut in meretricio cui actus est illicitus et a deo p'dbitus. tamē illd q'd datur pōt meretrix accipere p' locatōe sui corpis: & de eo pōt me

retrix facere elemosynā: & filr bñfīōes possūt facere elemosynas de his q' sibi datur quia nulli cōpetit restitutio rviij. q. iij. c. nō sane. Quis i mane peccatū sit dare aliqd bñfīōnibus p' by strionatu. lxxvi. di. c. donare. Et idem dicendū est de citbaristis et alijs qui ludūt ad voluptatem & luxuriā: q'z deū manibus stimulant q'z vobus populū delectat. rxiij. di. c. in sancta: tamē ad laudē dei ad recreatōem infir mi vel aliā iustam causam tales ludi possunt p'mitti de con. di. v. c. puenit. ver. fina. S'z meretrix nō potest facere sacrificiū ad altare de mercede p'stbuli: tam p'ppter reuerentiam sacramenti q' p'ppter scandalū & detestationē peccati rvi. p'ppter ruborem & verecundiā citius cōuertat. r. c. di. c. oblatiōnes. & rviij. q. iij. c. mīroz. vii. Deut. rxiij. Nō oportet mercedē prostituli nec p'ctum canis in domū dñi dei tui q'qd illud est q'd vouerit: q's abominatio est vtraq' apud dñm deū tuū. De illa materia tractaui in. c. de auaricia & illa. n. elemosyna deo placet q' nō ex inīq'itate & illicitis cōgeritur: sed que de rebz cōcessis & bñ acq'ssitis impēditur. riiij. q. v. c. elemosyna. Pro quo est notandū q' elemosyne sunt tres grad'. Nam q'dam est elemosyna q' est bonarū meliora: a lia optima. Bona est q' sit de patrimonio p'p'i i quo solā dispensatiōe habēt clerici. vñ Ber. facultates ecclesiaz patrimonialia sunt pauperz: & sequitur sacrilega crudelitate subripitur quic quid ministri vltra victū & vestitum accipiunt. Delioz est que fit de pprio patrimonio. Opti ma est q' fit de bis q' acquiruntur pp'io labore: Itē notandū est q' elemosyna est deo tāto gra tior quāto res que datur est carior. ij. Reg. vii. c. vnde Nume. rviij. que offeretis deo donaria optima & electa erūt: q'd est p'ra illos q' dāt pau peribus de peiorib'. De bonis ecclesiasticis satis tractaui in ca. de auaricia: qm tenentur supflua pauperibus erogare: als grauit' peccant. vna pars pastozū altera clericis. tertia fabrice eccle sie quarta pauperib'. rxi. q. ij. c. q' tuoz aut. & ca. aurū habet ecclesia: nō vt seruet sed vt erogat pauperibus. vnde. rxi. q. ij. e. gloria episcopi. gra tia ep'i est pauperū necessitatibus prouideret: & ignozātia sacerdotis est pp'ius studere diuitijs tamen moderate viri ecclesiastici seruādō bōa ecclesie pro suis necessitatib' nō peccāt v' p'zo defensione ecclesie & Queritur vtru vroz s' i h' serui monachi & similes qui sunt alieno iur'i subiecti possint facere elemosynas sine licētia suozum superiorum. Respondetur absolute q' illi qui sunt sub potestate constituti de rebz s'm quas suis superioribus subiciuntur non pos sūt facere elemosynas sine superioris licētia

tia nisi cogente necessitate: q' cum in necessita te omnia sunt cōmunia liceret etiā de alieno suc currere indigenti. ideo monachus qui nō habz administratiōez non potest elemosynas facere de bonis ecclie sine consensu expresso vel taci to sui superioris. Si tñ bz administratiōe pōt facere elemosynas s'm q' cadunt in vsum suū. d' vroz: vero cū nihil babeat pp'ium p'eter do tem dicendū est q' nō potest facere elemosynas sine cōsensu expresso vel taci to viri sui. tñ nulli er pōt facere elemosynas moderatas ne vir su us per eas pauperetur. Seruus non potest fa cere elemosynas de reb' sui dñi q' licz eas beat ad dispensatiōe & gubernatiōe domus: non tñ ad donatiōe: tñ aliqua modica q' statim pos set corumpi pōt dare pauperibus in elemosyna: q'z in hoc p'efumit cōsensus dñi. Eodē mō dicendū est de filijs. lz filius. sit beres patris sui nōdū tñ bēt dñum sup res patris sui. ideo nō potest dare eas rē. Quinta pars est sibi. Ebi f' sit tibi causavbi aucto: noster docet cām p'ri cipalem p'ppter quā elemosyna est danda dicit' q' elemosyna debz dari p'cipaliter amore dei. supra illud. Datb. v. Lum facis elemosynam noli tuba canere s'z sit elemosyna tua in absco dito & pater tuus qui videt in absco dito reddet tibi. A deo em̄ d'z expectari retributiō non ab hoie. Luce. rxiij. Lum facis cōiuiū voca paupe res & debiles claudos & cecos & beatus eris: q' non habent vnde retribuere tibi. retribuēt aut tibi in reurrēctione iustoz. Sexta pars est sibi. Da bona dum tua sunt. vbi auct. noster docz qm elemosyna sit dāda di. q' elemosyna debz fieri dum homo est sanus & viuūt. Ecclia. rxiij. Fili si bēs benefac tecum. & deo dignas offer oblatiō nes memor esto quomā mors non tardabit an te mortē benefac & ante obitum tuū operare iu sticiā. Nā omnis elemosyna quaz quis facit in vita sua est sicut lucerna q' p'cedit aliquem ser uans eū ne cadat in lutū vel foueā. Illa aut ele mosyna q' sit post mortē est sicut lucerna q' fer tur alicui post tergū que non custodit hoiez qn cadat foueā inferni. Ideo littera auct. dicit da bona dū tua sunt que sequūtur. Quia in operi bus spūalibus mie fuit facta mētio d' correctio ne est notandū q' duplex est fraterna correctio vna q' est actus cbaritatis q' fit p' simplicē moni tione & illa spectat oibus cbaritatē habētibus siue fuerit prelatus siue subditus siue dñs. De correctione fraterna per beatū Thoma. ij. ij. q. rxiij. Nam isto modo potest i serio corrigere superiorē delinquentem cum māsuētudine & re uerentia. Alia est correctio q' est effectus iusti cie que fit per punctionē vt alij magis timeāt.

& illa pertinet supiorib'. vt p'z in eticis & per beatum Augu. in libro de sacramētis. c. de ele mosyna. Prima em̄ correctio que est actus cba ritatis potest p'termitti ad tempus scz quādo dubitat et ea deterioratio corrigēdorum. Sec cunda vero correctio nullomō debz p'termitti. vñ Augu. in libro de ver. dñi si negleris cor rigere peior: eo fact' est s'm glo. sup illd. Datb. rviij. Si peccaueri in te frater tu' corrip'e illuz inter te & ipsum solū habetur q' ita peccat qui videt fratrem suum peccare & tacet sicut q' mes um peccanti nō indulget. & hoc intelligēdū est si habeat oportunitatē corrigēdi. Insuper dicit ibidem glo. q' si peccatū fratris fuerit publi cum & manifestū debet & potest publice corrigi p'ppter alioz correctiōe vt inde e exemplum assumat. Si aut peccatū fuerit occultum distin guendū est: q' aut est in nocumētū proximoz corporaliter quia vult alios occidē se in cen dere ciuitatē: vel in nocumētū plurium spūalif q' est hereticus & hoies a fide retrahit suam tunc publice p'cedēdum est cōtra eum nisi fir miter speretur q' ad simplicē monitiōe possz impediri. Si vero peccatū occultus sit in nocu mentum peccatis solum: vel in nocumētū ei' qui eum corripit & sic debet semp secreta corri gi. postea s'm p'ceptum dñi si noluerit se emē dare debet corrigēs adhibere duos vel tres te stes & insinuare suo superiori vt eius pctm corri gaf & sic simplex admōitio & secreta d'z p'cedere publicā. Itē de iusticia publice honestatis cor rigens d'z esse mundus ab eo in quo aliū corri git s'm fido. da sumo bono. tñ si i peccato cor rigat aliquis aliū tenetur se mēdare. Quia hic fit mētio de operibus mie. Queritur vtrum in deo sit misericordia. Et arguitur primo q' non Nā dicit Damas. q' mia est compassio de alijs bonis. s'z cōpassio nō cadit in deū ergo nec mia In oppositum est. ps. d. Misericors & misator dñs. Pro solutione istius dubij ē notādū q' mī sericordia est virtus per quā animus sup calamitate affictoz mouetur. ideo dicit isido. ij. et b' mo. q' misericors appatēdo aliene miserie for titus est vocabulū: tñ binc appellata est miseri cordia: q' cor dolentis facit miserū aliena mise ria. Tunc ad dubiū dicendū est q' ex hoc d'z ali quis misericors: q' misericordia alterius suā fa cit quod contingit dupliciter. vnomō q' eliena miseria efficiatur inq'tū cōpatitur pnia sic misericordia nō est in deo. Ansel. Deus inq't misericors est s'm nos & nō s'm se misericors qm mī seros saluat: s'z misericors non est: q' nullus mī sericordie compassioē afficitur. Alio modo d'z aliquis misericors s'm quāda reputationē:

qz miseriam proximi reputat quasi suā & ex i de
mouetur ad repellendū eius miseriam p bñ
ficiū. Ideo breuiter dicendū est qz misericor
dia non est in deo fm passionē & put misericor
dia conotat passionē tristitie: s; misericordia ē
in deo fm effectū quāq; effectus ex affectu
volū tatis pcedit que nō est passio: s; volūtat
actus: nos aut naturali compassione mouemur
ad misericordiā: qz sum? membra vni? corporis
prima ad Lox. rj. Si qd copatimur videamus
quō vni mēbrū cōpatitur alteri mēbro illius
corporis lesio. Istō ei pcepit vobis dñs. Deute.
xv. Precipio tibi vt aperias manū tuam fratri
tuo egeno & pauperi. Lm? misericordie excellē
tiā insinuat nobis. ps. di. Misericordies enim
eius super oia opera eius. Queritur vtrū iusti
cia sit i deo. So. Dicēdū est qz duplex ē iusticia
scz distributua & cōmutatua. In iusticia distri
butua requiritur equalitas pportions nō quan
titatis. In iusticia cōmutatua requiritur equal
tas quātitatis nō pportions: qd intelligendū
est fm possibilitatē accedendū ad mediū virtutis
In deo iusticia cōmutatua respicit pmiā: s; pro
pctis supplicia: p bonis gaudia eterna. S; di
stributua respicit naturales pfectiones conse
quētes naturā fm quas vnus est pfectior alio.
Tunc ad dubiū dicēdū est si loqmur de iusticia
cōmutatua que respicit equalitatē quātitatis
dico qz talis iusticia nō est in deo: qz deus retrī
bit bonis vltra condignū malis citra pdignū
Si vero loquamur de cōmutatua in pportioe
pmiādo fm pportione dico qz iusticia est i deo
Si aut loquamur de iusticia distributua dico
qz ē in deo: qz dñs pportionaliter dat nature p
fectioes debitas & pueniētes ordine sapiētie
sue fm Laudul. sup. xvi. distin. iij. sen. Super
misericordia narrat Greg. quoddā exemplū in
omel. illius euangelij. Vidēs Jesus ciuitatem
fletit sup illā videlicet qz quidā monach? noie
Martyrius valde honorabilis religiosus ten
dens ad vniū patrem alterius mōasterij causa
visitatiois quendā leprosus in itinere reperit
qui assererat se nō posse ire ad hospitiū pre ni
mia fatigatione itineris que iste martyrū no
lens s; dē dimittere sub tempestate noctis in
noluit pallio suo & posuit leprosum supra collū
suū & portauit vsq; ad portas mōasterij vel qñ
cum autem appropinquaret ad fores monaste
rij quidā pater eiusdē mōasterij laudabilis vi
te clamauit & dixit religiosi eiusdē monaste
rij currite ad ianuas mōasterij. qz frater Mar
tyrius venit portans dñz nrm & statim is qui le
prosus videbat de collo fratris martyrij exili
ens i specie illa qz mudū remittit martyrio aspi

ciēte in celum ascendit & ascendens dixit mar
tyrie tu nō me eribuisse super terrā ego non te
erubescam super celos: ergo fratres cbarissimi
multotiens venit deus ad nos in specie pegrī
ni. Luc. xxiij. in specie mendici leprosi &c. que
debemus diligenter attendere qz est qd petit ele
mosynam. Matb. xv. Quod vni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis. Itē debemus attē
dere quid petit qz non nostrum: sed suum petit
vñ Aug. dicit tibi Lb. iij. da mihi d eo quo de
di tibi de meo quero & nō mihi das. da & reddā
habuisti me largitorē facito me debitozem. vñ
de. i. paralip. xxi. Tuā sunt oia dñe & que d ma
nu tua suscepimus dedimus tibi. Itē debe
mus attēdere ad qd petit. qz nō ad dādū: s; ad
mutuandum. vñ Aug. Homo qz feneraris deo
seruare & centupli accipies & vitā eternā possi
debis. Matb. xix. O magna ingratitude boiz
qui volunt mutuare alicui iudeo vel sarraceno
& nolūt mutuare deo da tales vsuras. Deditē
mur ei qz debemus petere ab eo regnū eternū
cui nō volumus elargiri modicū panis. Si. n.
negemus ei illud modicū negebit & ipse nobis
merito regnū eternū. Prover. xxi. Qui obturat
aurē suā ad clamorē paupis clamabit & nō exau
diatur. ergo sumus misericordes. alter altius
indigētā subleuātes &c.

Sequitur de oratione.

Sedulul exoro dominum
reuerenter odora.
Et sibi nunc gratum fa
ciat te postq beatum.
Sepe deū placat oratio

cor bene mundat.
Hostes exuperat celos penetrando
subintrat.
Christo pntat qz postcēs sedul? optat
Auxiliuz prestat bis quos tribulatio
vetat.
Nos deus orare iussit simul & vigilare
Disciplis formā dās orādī qz normā
Que breuis ē dig? t; i se cūcta petēda
Qz pñ in celis regnās te posco fidelis
Nomē pñio tuū sit semp sanctificatū
Adueniat regnū celeste tuū bñdictuz
Celle tuū terris fiat p nos & in altis
Da panē nostrū nobis tu quotidianū
Et pccas nobis mala sicut nos imicis
Et si tentemur nō pmittas supemur
S; nos a cūct? defēde malis & imiqs

Sit tua rota gemēs ozo sit pia feruēs
Pzio sit assidua discreta sit ac oposa
Iusta sit ac bñllis attēta sit atz fidel.

Istud caplm de oratione diuiditur pñ
cipaliter in qtuor pres. In prima pre
auctor: noster pponit. in scda parte po
nit vtilitates orationis in tertia pre in
fina: formā orādī a rpo saluatore nostro suis
discipulis traditam. in quarta pre docet condi
tiones orationis. Prima in principio Secūda
ibi. Sepe deū placat. Tertia ibi. Nos de orare
iussit cum sui annexis. Quarta ibi. Sit tua rota
gemēs oratio. Pzio declaratōe prime pris est
notādū qz oratio de vi vocis est oris ratio: & sic
apparet qz oratio o; ē vocalis vt habet in pñ
cipio summular: tamē cōpen. septem sacramen
toz dicit qz oratio que fit p populo a mistro ec
clesie debet esse vocalis: oratio vero singularis
persone siue fiat p se siue p alios potest esse mē
talis: tamē a doctozib? adiungit vocalis ppter
tria pñcipaliter. Primo ad exercitēdū interiorē
deuotionē. Secō vt homo deo seruiat de oib?
que habet: s; mēte & corpore. Tertio vt mētē affe
ctio vebemens p vocē exprimat. Item est. s;
mittēdū qz oratio sumitur tripliciter large stri
cte & strict? large est omne bonuz op? pōt dici
oratio. glo. super illd prime ad thesa. vlt. sine
intermissione orate semper em orat qui bñ sem
per agit. Strictē oratio dicitur petitio boni si
ue ad deū dirigat siue ad aliquē sanctū vel san
ctam celestis curie: sic letania dicit ozo. Stri
ctius dñ oratio put est petitio boni que ad deū
dirigitur: sic pprie sumitur bic. Et differunt
oratio & deprecatio. Nā oratio est pro adipiscē
dis bonis: & deprecatio est p malis remouēdis
glo. super illud ps. Et audiuit dñs deprecatōes
& orationē meā suscepit. Et diffinitur sic oratio
a iobā. damaf. Oratio est ascensus intellect? ad
deum: & accipim? bic intellectū prout cōprehē
dit duas vires qz sunt pprie anime rōnalī quaz
vna est appbēnsua: alia motiua. Appbēnsua
dicitur intellect? qui ad deum ascendit a cōside
ratione humanoz defectū ad cōsideratōes bo
ni sufficientissimi a potētissimi supplere defe
ctus illos vbi notat qz orās debet defect? suos
cōsiderare. Deinde ascendere ad liberalitatē illi
us qui bz potēstatē facere seu supplere. Doct
ua vero dicitur ipse affect? seu voluntas que i
ter ceteras potentias anime est liberior: quia
nec cogitur organo nec obiecto: nec potest cog
gi ad cōtrariū sue volitionis per aliquam crea
turam: quia solius trinitatis ipsius anime crea
trici est eidem anime illabi fm omēs doctores

theologie vt visus fuit super? in rubrica de mo
do vitandi peccata. Alio modo diffinitur sic ab
eodem damaf. Ozo est petitio decentiū a deo.
Non est decet filios dei omnia indifferēter pe
tere: nec deum decet indifferēter omnia dare.
Alio modo diffinitur sic. Oratio est mentis cō
uersio in deū per piū & humilē affectū. Sequ
tur in tertu secūda pars i qua auct. noster do
cet vtilitates ofonis. ibi. Sepe deum placat.
Pzio cuius pris declaratione est premittēdū
qz ozo est duplex. s; fructuosa & infructuosa. ora
tionū infructuosarū: quedam est similitica que
fit solis labijs. Matb. xv. Popul? bic labijs me
bonorat: cor autē eozū a me lōge est. Alia ē ora
tio impropera qualis fuit oratio belye cū petijt
anime sue vt mozeret qñ fugiebat ppf Jefabel
vxoē Acab. iij. Reg. xix. c. Alia est psumptuos
a qualis fuit oratio matris iobā & iacobi filio
rum zebedei. d. saluatore nostro qz faceret sedes
re duos filios suos vniū ad dexterā suā & alium
ad sinistrā quib? dixit saluator: noster: nescit qd
petatis. Matb. xx. & Luc. x. Alia oratio est ridi
culosa. qualis ē oratio ypocritaz sicut pbariset
dicētis. Ieiuno bis in sabbato: decimas do om
nium que possideo. Luce. xviij. Et de illa oratio
ne infructuosa textus auctoris nō intelligitur.
Oratio vero fructuosa est que fit puro corde et
humilē affectu qualis fuit oratio publicā qz nō
audebat leuare oculos ad celū: sed percutiebat
pect? suū. d. deus ppitius esto mihi peccatori.
Luc. xviij. Et sicut fuit oratio filij pdigi. d. Pa
ter peccauit in celum & oram te non sum dign?
vocari filius tuus. Luc. xv. Et de illa intelligit
auct. noster cum enumerat vtilitates orationis
Quarum vna est qz oratio fructuosa deum pla
cat: vt habemus. Eto. xxxij. vbi dicebat domin?
ad moysen. Dimitte me vt transeat furoz meus
contra populum istum & deleam eos: quia ydo
latrauerunt adorando vitulum confatam. duz
moyses ascēderat montem sicut domin? pce
perat ei pro tradendo moysi pcepta &c. Et se
quitur. Moyses autem orabat dominū dicens
Tur dñe trasctur furor tuus super nequitia po
puli tui: & sequitur placatus est dominus ne fa
ceret malum quod locutus fuerat aduersus po
pulum suum. Alia vtilitas orationis est quia in
firmitatem sanat. Eccle. xxxviij. Filij in tua ifir
mitate ne despicias teipsum: sed ora deum & ipe
curabit te. & iacobi vlti. ca. Oratio fidelis sana
bit infirmum. Alia vtilitas est quia vitam pro
longat. Esa. xxxviij. Audiui orationem tuam vt
vidi lacrymas tuas ecce ego adiciam super vi
es tuas. xv. annos. dixit dominus ad Eszechias
regē. alia vtilitas est quia de opprobrio liberat:
lz iij

vt habetur Thobi. iij. de sarrā filia Raguelis. Alia utilitas orationis est quia liberat a periculo et opprobrio: vt habetur Danie. xij. De sarrā quā iuste duo senes accusauerūt de adulterio: sed dum oraret deus eam liberauit. Alia utilitas est: quia ab inimicis corporalibus liberat Baruch. iij. Clamate ad dñm et eripiet vos de manu principū inimicorum. et Act. xij. de beato petro q̄ erat vinctus catenis duab⁹: et per orationē vniuersalis ecclesie fuit liberat⁹ p̄ angelum a manibus herodis. Oratio in bello triumphat corporaliter. Exo. xvij. c. Cum leuaret manus Moyses vincebat israel. i. populus ille cuius princeps erat Josue. Plus em̄ vacet vñ⁹ sanctus orando q̄ inumeri peccatores preliando super librum Numeri in glo. Quomodo esset oratio sancti cū celus penetrat in terris hostes non vincat. Oratio em̄ sanat morbos. Jaco. v. ultimo cap. Si infirmatur quis ex vobis indicat presbyteris ecclesie et orent et oratio fidelis saluabit infirmū. Oratio de hostibus spūalib⁹ triumphat. vnde Iſido. Hoc est remediū eius qui vitiō: um tēperamētis estuat vt quotiens q̄s tangitur vicio toties ad orationē se subdat: q̄ frequens oratio vicioz impugnationē extinguit. Oratio demones fugat. Marci. it. Hoc genus demonioz nō eicitur nisi p̄ orationē et ieiunū. Oratio demones cruciat. vnde clamabat demonio plenus. Bartolomee apostole dei incendit me orationes tue. Oratio hominē illuminat. Eſai. iij. Reg. i. c. Descēdit ignis de celo ad orationem Helye. Dño confortat. vñ Lu. xij. Positis genibus orabat dicens. Pater si possibile est transeat a me calix iste: et apparuit illi angelus de celo confortans eū. vñ Hiero. xxxij. c. clama ad me et ego exaudia te. Oratio celus aperit. Luc. iij. c. Jesu baptisato et orante apertū est celū et descendit spūsanctus corporalī specie etc. Qui em̄ vult cum deo esse frequēter orat et legit. Nā cū oramus ipsi cū deo loquimur: cuz legitimus deus nobis cuz loquitur s̄m Iſido. Oratio etiā preeminētiam habet respectu ieiunij et elemosyne in hoc q̄ oratio se habet in respectu eius quod supra nos est. s. respectu dei. Elemosyna vero et ieiunij respectu eius quod est iuxta nos et infra nos. Sūt em̄ elemosyna et ieiunij quasi due ale orationis. vnde Iſidorus qui orationē suā vult volare ad deus faciat illi duas alas. s. elemosynā et ieiunij. Thobi. iij. Bona ē oratio cuz elemosyna et ieiunio. Querit circa istā secundā partem. vtrum solus deus debeat orari. Et sic per diffinitionē orationis quā ponit damascenus sub tali verborum forma. Oratio est ascensus mentis in deū: sed contrarij dicit

Job. v. c. Voca si est qui respōdeat et ad aliquē sanctorū conuertere. Per que videt q̄ oratio potest fieri ad sanctos dei et non solū ad deū. Ad illud dubium dicendū est q̄ illud quod oratio peccatum est vita beata: vt dicit augustinus. quia omnia alia que petimus ad hoc ordinari debent: sed beatam vitam dat tantū solus deus: sic fieri cooperentur nobis ad hoc et beatam vitam obtineam⁹ et ideo oratio directe et proprie fit ad deū sicut ad illum a quo expectamus quod orando petimus: tamen orantis intentio ad sanctos dirigitur seu conuertitur vt eorum auxilio et intercessionē impetremus a deo que expectamus: ideo dicit Lassiōdorus q̄ oratio proprie fit ad deū. Deprecatio autē fit ad sanctos: tamē cū sancti orantur eis latrā nō exhibetur: sed illi a quo petitio orantis explenda speratur. Sed contra p̄missa arguitur sic: videtur q̄ nō debeamus sanctos interpellare ad orandum p̄ nobis. Nullus em̄ amicus amicus interpellat ad orandum pro se: nisi quia apud eos creditur facilius gratiam obtinet: sed deus est in infinitum magis misericors quodlibet sancto: et sic eius voluntas facilius inclinatur ad nos exaudiendū q̄ voluntas alicuius sancti: ergo videtur superfluum constituitur sanctos mediatores inter nos et deum. Oppositum probatur: quia sancti qui sunt in patria magis sunt accepti deo q̄ in statu viue: sed sanctos qui sunt in via constituere debemus interpellatores pro nobis ad deum. exemplo apostolo. d. ad Roma. xv. Obsecro vos fratres per dñm nostrum iesu christū et per charitatem spūsancti: vt adiuueris me in orationib⁹ vestris. p̄ me ad deū: ergo et nos multo fortius petere a sanctis qui sunt in patria debemus: vt nos iuuent suis orationibus apud deū. Ad illud dubium dicendum est q̄ oratio porrigitur alicui dupliciter. vno modo quasi per ipsū implenda. Alio modo sicut per ipsū impetranda. primo modo orationem soli deo porrigim⁹: q̄ orationes nostre ordinarī debent ad gratiam quam de⁹ dat: s̄m illud ps. Gratia et gloria dabit dominus. Secundo modo orationē porrigim⁹ sanctis angelis et bonis viris non vt per eos deus nostras orationes cognoscat: sed vt eoz precibus et meritis orationes nostre fortiantur effectus. vnde Apo. viij. Ascendit fumus incensoz de orationibus sanctorū omnium super altare aureum coram deo. Tūc ad rationē in contrariū dicendū est q̄ nō est propter defectū misericordie ipsius dei q̄ oporteat ei⁹ clementiā p̄ orationes sanctorū pulsare: sed est ad hoc vt oratio dimittit⁹ instituit⁹ in reb⁹ s̄z Dionysii per media reducat⁹ in deū. Sūt em̄ sancti q̄ sunt in patria sūt deo p̄p̄quissimi hoc diuine legis

ordo requirit vt nos qui manentes in corpore peregrinamur ad deū per sanctos medios reducamur qd̄ quidē conuenit dum p̄ eos diuina bonitas in nos suū effectū defundat. Querit vtz debeam⁹ interpellare superiores sanctos tāq̄ deo acceptiores. So. dicendū est q̄ quis superioris sancti sint deo acceptiores. vtile tñ ē etiam minores iudum orare p̄pter quinqz rationes. Prima est q̄ aliquis quicqz bz maiorem deuotionem ad factum maiorem q̄ ad maiorem. modo et deuotione maxime depēdet orationis effect⁹. Secunda ratio est p̄pter fastidiū tollēdum quod fastidius parit vñ⁹ rei assiduitas. Tertia ratio est q̄ quibusdam sanctis datum est i aliquibus specialibus causis p̄cise patrocinari. Quarta ratio vt debitas honoz exhibeat⁹ a nobis. Quinta ratio est quia plurimum orationibus quicqz impetratur quod vñ⁹ oratione non impetraret. Queritur vterius vtrum sancti cogoscāt orationes nostras. Et videt q̄ nō. Eſai. lxxij. c. Abraā nesciuit nos et israel ignozauit nos. vbi glo. Aug. moxui et sancti nesciunt quid agant vni. etiam eorum filij. Et illa auctoritas sumitur ab eodez Aug. in libro de cura pro mortuis. Oppositus dicit Greg. iij. dialogo. vbi dicit q̄ anime sanctorū cognoscent orationes nostras: ea que dicunt agunt. Ad illud dubium dicendū est q̄ diuina essentia est sufficiens medium cognoscendo oia quod p̄ hoc q̄ deus videndo suā essentia oia intuetur: nō tamen sequitur q̄ quicqz essentia dei videt oia cognoscat: sed solum qui essentia cōprehendit. vnde cum anime sanctorū diuinā essentiam nō cōprehēdant nō est consequens vt omnia cognoscat que per essentia diuinā cognosci possunt. Nā inferiores angeli a superioribus edocētur p̄ Dionysium. vi. ca. ceterar. Quis omnes essentiam dei videant ideo vnusquisqz beatus videt in essentia diuina tantum q̄ perfectio requirit beatitudinis. Hoc autem ad perfectionē beatitudinis requirit vt homo habeat quicquid velit nec aliquid inordinante velit. hoc autem recta voluntate quilibet vult vt ea que ad ipsum pertinet cognoscat. Et quia ad magnam gloriam eorum est q̄ alios iuuare possunt quasi intercessores ideo statim in verbo vident vota et orationes eorum qui eos interpellāt. Cum autē sanctis nulla rectitudo desit nolūt cognoscere ea que ad ipsos non p̄tinent. Tūc ad rationē in contrariū dicendū est q̄ auctoritas Aug. intelligenda est de cognitione naturali animarum separatarū queq̄ de m coguitio in sanctis viris nō est obtenebrata sicut in peccatoribus. Non autem loquitur de coguitioe in verbo quā constat abraam eo tempore quo

hec dicta sunt per Esaiam nō habuisse cum aī xp̄i passioez nullus ad visionē dei puenit: tñ s̄m Laudulphum sup. xlvj. di. iij. senten. q̄ beatus orationes nostras cognoscat nō est de necessitate de rōne actus beatifici: sed solum de cōgruitate. Queritur vterius p̄ quibus sancti porrigūt preces aut p̄ bis quos vident deum velle saluari: et tunc frustra rogant deum cū sine sibi prece fieret: aut p̄ bis q̄s nō vult de⁹ saluare et tales p̄ces sunt caste etc. So. Dicendū est q̄ nō est necessariū sanctos scire deū velle vel nō velle saluare eum p̄ q̄ rogāt nec deum velle vel nolle exaudire: sed facta reuelatiōe de oratione porrecta nobis sanctus dirigit nram petitionē i dei voluntatē vt suis meritis deus exaudiat si sibi placet: vel pōt dici q̄ posito casu q̄ sanctus sci ret deum velle petrus saluare nō tñ frustra porrigeret p̄ces: q̄ ad istum finē puta petri salutē de⁹ ordinauit plura media inter que cōputatur suffragia istius sancti s̄m Laudulphum supra. iij. senten. Queritur vtrum sancti q̄ sunt i patria cōpetat orare. Et videtur q̄ nō. Nā sunt color mes xp̄o inq̄tum est homo cui nō p̄petit orare ergo nec sanctis. alias dicerem⁹ r̄pe ora pro nobis. Oppositum p̄bat. iā sancti i patria magis feruēt charitate q̄ in via: s̄z charitas facit vt facti i via p̄ alijs orēt. ergo multo magis i patria cōpetat orare. Et videtur q̄ cum in sanctis q̄ sunt in patria sit p̄fectissima charitas cōpetit eis p̄ nobis orare nō autē pro se quia oia eis ad nutum succedūt. Tūc ad rationē in contrariū dicendū est q̄ r̄ps inq̄tum dō orat pro nobis sed idō nō dicim⁹ r̄pe ora pro nobis q̄ r̄ps suppositū eternum cui⁹ nō est orare s̄z adiuuare id dicimus r̄pe audi nos. Alio modo dicendū est q̄ oratio est actus quidā. actus autē s̄m Aristotelem in p̄ma philosophia est singularium suppositorum et ideo si diceremus r̄pe ora p̄ nobis nisi aliud adderetur videremur hoc ad personā xp̄i referre: ita videretur esse p̄sonum erroz nestoz qui dicit. i r̄po p̄sonā filij boīs distinguētā a p̄sona filij dei vel videret eē p̄sonum erroz r̄i arrij q̄ posuit p̄sonā filij boīs miozē p̄re: id ad h̄ euitādū nō d̄ r̄pe ora p̄ nobis: s̄z r̄pe audi nos vel miserere nobis. Sequit⁹ i textu tertia ps in qua auctor noster insinuat formā orādi xp̄o suis discipulis datā. Pro cui⁹ declaratione tria sunt consideranda. Primum de illa forma orandi scdm vtrum orare cadat sub p̄cepto tertius elucidare petitiones q̄ continentur in oratione diuina. Quātum ad p̄mum dicendū est q̄ saluator noster dixit discipulis suis ips̄s interrogātib⁹ de modo orandi. d. domie doce nos orare sicut et Johannes docuit discipulos suos qui

bus saluator noster cum oratis dicitur pater noster. Luce. x. et Mat. vi. Similiter habetur Mat. xiiij. Quod Christus dimissa turba ascendit in montem solus orare etc. Quod ad secundum quo querebatur utrum orare cadat sub precepto videtur primo quod sic per illud quod habetur Mat. xxvi. Vigilate et orate ut non intretis in tentationem. Item per Crisostomum super illud. Luc. xxviiij. Oportet semper orare. habetur quod oportet dicitur necessitate sed talis necessitas non potest esse sine precepto: ergo Item oratio dividitur contra elemosinam et ieiunium sed utraque illarum est sub precepto ergo et oratio. Oppositum videtur esse verum quia quod est voluntatis non est necessitatis: sed oratio maxime est voluntatis: quod est quedam voluntatis petitio ergo non est necessitatis. et ita non cadit sub precepto. Item petitio non videtur ad aliud esse nisi ut nostrum de fidem alteri innotescat: sed supfluum est aliquid exponere illud quod ipse scit. ergo cum christiana religio non pertinet aliqua supflua precepta videtur quod orare non cadat sub precepto et maxime deum orare cui omnia desideria nostra sunt nota. Item deus liberalissime sua dona dat: sed liberalius datur aliquid sine precibus quam cum precibus. unde Alanus de parabolis. Sed nihil est quod sit sub celo carius emptum. quod quod emittit longe fratre ru bene precetur ergo non debet preceptum erigere preces de eo quod vult dare: et sic oratio non cadit sub precepto. Solutio. Dicendum est quod oratio cadit sub precepto secundum beatum Thomas supra iij. sententia. determinate et indeterminate. Determinate quod dem: quod ad aliquas orationes ex precepto tenentur illi qui ex officio suo sunt medijs inter deum et populum constituti: sicut sunt ministri ecclesie eis enim ex officio incumbit preces ad deum in persona totius ecclesie fundere et filiter tenentur ad bonas canonicas dicendas. Indeterminate autem ad orationem quilibet tenentur ex hoc ipso: quod quilibet tenetur ad bona spiritualia ei procuranda que non dantur nisi dimittuntur. Tunc ad rationes in contrarium dicendum est et primo ad primam quod ex ipso quod aliquid est voluntatis excludit necessitas absoluta. vel etiam coactionis non autem necessitas ex suppositione finis quod amor qui maxime voluntatis est necessitatis est si quis velle ad salutem prevenire. et hoc modo est necessaria oratio: sub precepto cadens respectu eorum quorum voluntas sub necessitate predicta cadit. Nota quod multiplex est necessitas: quedam indiget prima. Joban. iij. Qui viderit fratrem suum necessitate habere. i. indigentiam quedam ex peccati ratione Mat. xvij. Necessitas est ut veniant scadala que dam concupiscentie. Luce. ix. Villam enim necesse habeo erire et videre illam quedam est dilectionis Job. vi. Necessarii mei recesserunt a me: quedam

est inevitabilitatis ps. De necessitatibus meis erue me: quedam est coactionis quia homo nec virtute nec libero arbitrio nec voluntate potest resistere: et illa necessitas coactionis secundum doctorem supra secundum sententiam dicitur esse duplex: quedam efficiens et sufficiens. quedam efficiens et inducens etc. quedam est necessitas electionis seu super excellens bonitatis. Luce. x. Porro unum est necessarium: quedam est necessitas coenitatis. unde Augustinus. Quicquid ignis est necessarium est ut luceat: quedam est necessitas in mutabilitatis ut dicitur: quod quedam vera necessaria dicuntur: quod eorum veritas mutari non potest etc. Nota quod inter omnia opera que possunt fieri in hac vita nullum opus est bonozabilius et utilius et lenius quam orare deum: bonozabilius: quod magnus bonoz est loqui frequenter et familiariter cum rege terrenis: sed multo magis cum rege celesti et eterno cum quo nos loquimur orando. unde Iheronimus. Qui vult frequenter esse cum deo frequenter orare et legat. Nam cum oramus cum deo loquimur: cum legitur deus nobiscum loquitur. Et illic quia dicit dominus. Amen dico vobis si fidem habueritis et non desistaveritis quicquid oraveritis petieritis credite quia accipietis fiet vobis. Mat. xxi. ca. Lenius: quod in omni loco et in omni tempore potest homo orare nec oportet aliquod extra se petere. quia solum huius cogitare et bene desiderare est orare. secundum illud ps. Desiderium pauperum et audivimus dominus. i. humilium. et ca. Idcirco discipuli attendentes predicta petierunt a Christo ut doceret eos orare. d. Luc. xi. c. Domine doce nos orare qui docuit eos. d. cum orabitis dicite. Pater noster etc. et hic docet nos dominus esse tales ut sumus digni esse filij patris celestis quod est in celis presentie manifestatione. Ad secundam orationem dicendum est quod per orationes precipimur vota nostra deo pandere non ut ipsum deum doceamus quid desideramus: sed ut affectum et intellectum nostrum dirigamus in illum. Ad tertiam rationem dicendum est quod deus orationem acceptat de eo quod dare vult et interdum de eo quod dare non vult ut ydonei sumus ab eo accipere. Quod ad tertium quo erat declaranda petitiones que continentur in oratione officiali est notandum quod septem continentur in ea petitiones. Pro quarum introductione petitionum premissis verbis saluatoris nostri cum orabitur dicite Pater noster qui es in celis: quasi dicat tu es pater noster tuus qui possedit te et fecit et creavit te. Item tu es pater noster redemptionis: quod sicut pater noster demisti nos proprio sanguine in apocalypsi. Tu enim es pater conservationis: contra illud Mat. xxij. Hierusalem hierusalem quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina con-

gregat: pullos suos sub ala et noluit. Christus enim comparat se gallinam: quod pro ceteris avibus comparat pulli: ita ut ipsi in firmitatibus infirmes et fiat voce rauca plumbis hospida et detrahat ori suo quod tribuit pullis suis et extendit alas super eos ut calescat et liberet eos a ore milui etc. Item Christus se comparat pellicano qui trahit sanguinem de suo pectore pro pullos mortuorum vivificatione. unde ps. Sicut facit sum pellicano solitudinis. solitudinem appellat crucem in qua Christus fuit solus a discipulis derelictus. Ecce. lxxij. Torcular calcami solus et non est dominus gentibus vir mecum. Item tu es pater educatione gubernatione et hereditate propter quod dicebat suis discipulis. Nolite vocare vobis patrem super terram quoniam pater vester unus est Christus dicit ergo pater noster si dicit non debes oratione nostra respicere: sed debes eam recipere quod tu es pater noster modo pater dicitur pro parte filijs suis. Qui es in celis quasi dicat es in celis materialibus presentie manifestatione et in celis spiritualibus. i. in celis per gratie inhabitatione. unde Esai. Celum mihi sedes est et alibi. Alia in ista sedes est dei. vel possumus dicere cum apostolus. nra conversatio est in celis. et tunc dominus habitabit in nobis per gratiam sicut pater celestis in filijs celestibus etc. Nunc aggrediendum est ad declarationem septem petitionum. Quarum prima est sibi sanctificetur nomen tuum. quod dicitur sanctificetur nomen tuum. i. da nobis domine gratiam ut nos qui habemus nomen tuum sumus et a te noiamus christiam sumus sancti sine immundicia carnalis macule. et hoc facies si des nobis virtute continentie. Ex qua petitione apparet quod hic principaliter petimus vicium luxurie a nobis amoveri: virtute castitatis nobis dari. Luxuria polluit totum boiem intus et extra. cor per imunda cogitatione delectatione et presentium. caput per orationem lenocinam et meretricium. oculos per aspectum impudicum. aures per auditum caritellarum et verborum suum amantem ad peccatum. nares ad adulterinos odores vnguentorum mercatricalium quibus depingunt se ad placendum suis lenonibus et impudica verba oscula superflua cibaria quibus incenditur luxuria. manus per tactum impudicos. et possunt mo totum corpus per concubitus nequarios. Secunda petitio est sibi. Adueniat regnum tuum. quod dicitur domine da nobis paupertatem voluntariam per quam ad regnum celeste venitur et pietatem et misericordiam per quam regnum tuum a pauperibus emittit et auferat a nobis cupiditatem et auariciam: quod cupiditas et auaritas regnum celeste auferunt. unde apostolus. Auari regnum dei non possidebunt. Et dominus in euangelio. Facilius est camelum transire per foramen acus quam diuites intrare in regnum celorum. Pauperibus autem dicitur iuxta illud Mat. v. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum glo. spiritu. i. voluntate non coacta et inuita

necessitate: quod dicit beatus Bernardus. cum sit triplex paupertas: simulatio: necessaria: voluntaria. Simulatio fugiens: necessaria patieter sustinens. voluntaria toto corde amplectere et efficiens pauper spiritu. Ad hoc beatus iacobus in sua epistola. Noie deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide et heredes regni quod reprobus misit deus diligentibus se. Item Augustinus in persona christi venale habeo quod regnum celorum quod emittit paupertate: regnum laboris: reges mortis: vita regnum: ergo celum pauperum est: ergo opus illud per paupertatem acquirunt fecerunt sancti apostoli et eorum sequaces qui relictis omnibus temporalibus secuti sunt pauperes christum ad regnum celorum vel saltem opus illud regnum a pauperibus comparari per opera misericordie ipsorum pauperibus sicut fecit zacharias quod cum esset diues dimidium bonorum suorum dabat pauperibus: et si in aliquo aliquem defraudauerat restituebat ei quadruplum Lu. xix. c. Sic emittit illa Mat. v. de diuitijs suis ministrando christo apostolis ceterisque pauperibus. Sic faciunt omnes diuites boni quibus dicit illud Mat. v. c. Venite benedicti patris mei etc. Esuriri etc. Ab butis regni emptione nemo potest se excusare: quia dicit beatus Gregorius. Regnum celeste tantum valet quantum habes: valuit sanctis apostolis nauem et retia. zachario dimidium bonorum suorum cuidam vidue duo minuta que posuit in erario ubi ponebant elemosine pro templi reparatione: cuidam alteri calcem aque frigide. Jobanis. iij. ca. Et si nihil habeam sufficit tibi bona voluntas quam deus reputat tibi pro factis: quod secundum apostolum. Solitas secundum id quod habet accepta est: non secundum illud quod non habet. et Gregorius dicit. Nihil offertur deo diuitibus bona voluntate. et alibi idem Gregorius. Nunquam est vacua manus: munere: si archa cordis plena est bona voluntate. Ex hac petitione apparet quod principaliter hic petimus vicium auaricie a nobis remoueri et dari nobis virtute paupertatis voluntarie pietatis et misericordie. Unde paupertas voluntaria secundum doctores super illud. Mat. v. c. Beati pauperes spiritu etc. Est affluentia bonorum temporalium erga deum humiliari recognitione: et erga proximum largitiue seu largitione etc. Tertia petitio est sibi. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. quod dicitur domine da nobis talem gratiam in hoc mundo ut faciamus voluntatem tuam cum spirituali exultatione. sicut faciunt sancti quorum voluntas est conformis in celo tue voluntati: quoniam qui te diligunt non reperiunt. unde Bernardus. Bone iesu amor tuus nimis est ociosus loqui de te perfecta solatio. meditari de te plena relectio: adberere tibi vita eterna. Et hac petitione apparet quod principaliter hic petimus

bus saluator noster cum orationis dicitur pater noster. Luce. x. et Matb. vi. Similiter habetur Mat. xiiij. Quod Christus dimissa turba ascendit in montes solus orare etc. Quatuor ad secundum quo querebatur utrum orare cadat sub precepto. videtur primo quod sic per illud quod habetur Matb. xvi. Vigilate et orate ut non intretis in tentationem. Item per Crisostomum super illud. Luce. xvij. Oportet semper orare. habetur quod oportet dicit necessitate sed talis necessitas non potest esse sine precepto: ergo Item oratio dividitur in elemosinam et ieiunium sed utraque illarum est sub precepto ergo et oratio. Oppositum videtur esse verum quia quod est voluntatis non est necessitatis: sed oratio maxime est voluntatis: quod est quedam voluntas petitio ergo non est necessitatis. et ita non cadit sub precepto. Item petitio non videtur ad aliud esse nisi ut nostrum de siderum alteri innotescat: sed suppositum est alicui exponere illud quod ipse scit. ergo cum christiana religio non contineat aliqua supposita precepta videtur quod orare non cadat sub precepto et maxime deum orare cui omnia desideria nostra sunt nota. Item deus liberalissime sua dona dat: sed liberalius datur aliquid sine precibus quam cum precibus. vnde Alanus de parabolis. Sed nihil est quod sit sub celo carius emptum. quam quod emunt longe fratre bene precibus: ergo non debet preceptum exigere preces de eo quod vult dare: et sic oratio non cadit sub precepto. Solutio. Dicendum est quod oratio cadit sub precepto secundum beatum Thomas supra in iij. sententia. determinate et indeterminate. Determinate quod dem: quod ad aliquas orationes et precepto tenent illi qui ex officio suo sunt mediij inter deum et populum constituti: sicut sunt ministri ecclesie eis enim ex officio incumbit preces ad deum in persona totius ecclesie fundere et filiter tenent ad bonas canonicas dicendas. Indeterminate autem ad orationem quilibet tenent ex hoc ipso: quod quilibet tenetur ad bona spiritualia ei procuranda que non dantur nisi diuinitus. Tunc ad rationes in contrarium dicendum est et primo ad primam quod ex ipso quod aliquid est voluntatis excludit necessitas absoluta. vel etiam coactionis non autem necessitas ex suppositione finis quod amor qui maxime voluntarius est necessitarius est si quis vellet ad salutem prevenire. et hoc modo est necessaria oratio sub precepto cadens respectu eorum quorum voluntas sub necessitate predicta cadit Nota quod in triplici est necessitas: quedam indiget prima. Joban. iij. Qui viderit fratrem suum necessitate habere. id est indigentiam quedam erpedientie Matb. xvij. Necessitas est ut veniat scadala quod dam cupiditatis. Luce. x. Nulla enim necessitas habeo erire et videre illa quedam est dilectionis Job. vi. Necessarii mei recesserunt a me: quedam

est inevitabilitatis ps. De necessitatibus meis erue me: quedam est coactionis quia homo nec virtute nec libero arbitrio nec voluntate potest resistere: et illa necessitas coactionis secundum doctorem supra secundum sententiam dicit esse duplex: quedam efficiens et sufficiens. quedam efficiens et inducens etc. quedam est necessitas electiois seu superior excellens bonitatis. Luce. x. Porro unum est necessarium: quedam est necessitas coactionis. vnde Augustinus. quanto ignis est necessarius est ut luceat: quedam est necessitas immutabilitatis ut dicitur: quod quedam vera necessaria dicuntur: quod eorum veritas mutari non potest etc. Nota quod inter omnia opera que possunt fieri in hac vita nullum opus est bonozabilius: quod magnus bonoz est loqui frequenter et familiariter cum rege terrenorum multo magis cum rege celesti et domino cum quo nos loquimur orando. vnde Iffido. Qui vult frequenter esse cum deo frequenter orare legat. Nam cum oramus cum deo loquimur: cum legimus deus nobiscum loquitur. Ut illic quia dicit dominus. Amen dico vobis si fidem habueritis et non desiteritis quicquid orantes petieritis credite quia accipietis: fiet vobis. Matb. xxi. ca. Lenius: quod in omni loco et in omni tempore potest homo orare nec oportet aliquid extra se petere. quia solum bene cogitare et bene desiderare est orare. secundum illud ps. Desiderium pauperum exaudiuit dominus. id est humilium. et ca. Idcirco discipuli attendentes predicta petierunt a Christo ut doceret eos orare. d. Luce. xi. c. Domine doce nos orare qui docuit eos. d. cum orabitis dicite. Pater noster etc. et hic docet nos dominus esse tales ut sumus digni esse filij patris celestis quod est in celis presentie manifestatione. Ad secundam orationem dicendum est quod per orationes precipimus vota nostra deo pandere non ut ipsum deum doceamus quid desideramus: sed ut affectum et intellectum nostrum dirigamus in illum Ad tertiam rationem dicendum est quod deus orationem acceptat de eo quod dare vult et interdum de eo quod dare non vult ut ydonei sumus ab eo accipere. Quatuor ad tertium quo erant declaranda petitiones que continentur in oratione dominicali est notandum quod septem continentur in ea petitiones. Pro quarum introductione petitionum premissis verbis saluatoris nostri cum orabitis dicite Pater noster qui es in celis: quasi dicat tu es pater noster creatione in deo. xxij. Nunquid ipse est pater tuus qui possedit te et fecit et creavit te. Item tu es pater noster redemptio: quod sicut pater pius redemisti nos proprio sanguine in apocalypsi. Tu enim es pater conservatio: sicut illud Matb. xxij. Hierusalem hierusalem quoties volui congregare filios tuos quemadmodum gallina con-

gregat: pullos suos sub ala et noluisti. Christus enim comparat se galline: quod pre ceteris avibus comparat pullis: ita ut ipsis infirmitatibus infirmetur et fiat voce rauca plumis hospida et detrahatur oratione suo quod tribuit pullis suis et extendit alas super eos ut calescat et liberet eos a ore milui etc. Item Christus se comparat pellicano quod tradit sanguinem de suo pectore pro pullos mortuorum vivificatione. vnde ps. Sicut factus sum pellicano solitudinis. solitudinem appellat crucem in qua Christus fuit solus a discipulis derelictus. Et sic. lxxij. Toxular calcami solus et non est de gentibus vir mecum. Item tu es pater educatione gubernatio et hereditatio. propter quod dicitur bar suis discipulis. Nolite vocare vobis patrem super terram quoniam pater vester unus est Christus dicit ergo pater noster quasi dicat non debes oratione nostra respondere: sed debes eam recipere quod tu es pater noster modo pater deus propter filios suos. Qui es in celis quasi dicat es in celis materialibus presentie manifestatione et in celis spiritualibus. id est in sanctis presentie gratie inhabitatione. vnde Eia. Lelam mibi sedes est et alibi. Haec iusti sedes est dei. ut possumus dicere cum apostolo. nra conversatio est in celis. et tunc dominus habitabit in nobis per gratiam sicut pater celestis in filijs celestibus etc. Nunc aggrediendum est ad declarationem septem petitionum. Quarum prima est sibi sanctificetur nomen tuum. quod sanctificetur nomen tuum. id est da nobis dominum gratiam ut nos quod habemus nomen tuum sumus et a te nominati christiani sumus sancti sine immundicia carnalis macule. et hoc facies si des nobis virtutem continentem. Et quod petitione apparet quod hic principaliter petimus viciu luxurie a nobis amoveri: virtutem castitatis nobis dari. Luxuria polluit totum boiem intrinsece extra. cor per imandam cogitationem delectationem et sensum. caput per ornatu lenocinam et meretricium. oculos per aspectu impudicum. aures per auditu caritellarum et verborum insinuationem ad peccatum. nares ad adulterinos odores vnguentorum mercatralium quibus depingunt se ad placendum suis lenonibus per impudica verba oscula superflua cibaria quibus incenditur luxuria. manus per tactu impudicos. et postremo totum corpus per cubitus nequarios. Secunda petitio est sibi. Adveniat regnum tuum. quod dicitur dominus da nobis paupertatem voluntariam per quam ad regnum celeste venitur pietate et misericordiam per quam regnum tuum a pauperibus emittit et auferat a nobis cupiditate et avaricia: quod cupiditas avaris regnum celeste auferat. vnde apostolus. Avari regnum dei non possidebunt. Et dominus in euangelio. Facilius est camelum transire per forame acus quam divitem intrare in regnum celorum. Pauperibus autem dicitur: intrate illud Matb. v. Beati pauper spiritu qui ipso est regnum celorum glo. spiritu. id est voluntate non coacta et invita

necessitate: quod dicit beatus Bernardus. cum sit triplex paupertas: simulatio: oratio: necessaria: et voluntaria. Simulatio: fugiens: necessaria: patienter sustinens. voluntaria: toto corde amplectere et efficiens pauper spiritu. Ad hoc beatus iacobus in sua epistola. Nescit deus elegit pauperes in hoc mundo divites in fide et beredes regni quod reprobus misit deus diligentibus se. Item Augustinus in persona christi venale habeo quod regnum celorum quo emittit paupertate: regnum laboris: reges mortis: vita regnum: ergo celum pauperum est: ergo opus illud per paupertatem acquiritur: sicut fecerunt sancti apostoli et eorum sequaces quod relictis omnibus temporalibus secuti sunt pauperes christum ad regnum celorum vel saltem opus illud regnum a pauperibus comparari per opera misericordie ipsa pauperibus sicut fecit zacharias quod cum esset dives dimidium bonorum suorum dabat pauperibus: et si in aliquo aliquem defraudaverat restituebat ei quadruplum. Lu. xix. c. Sic emittit illa Matb. de divitiis suis ministrando Christo apostolis ceterisque pauperibus. Sic faciunt omnes divites boni quibus dicit illud Matb. xxi. Venite benedicti patris mei etc. Esurivi etc. Ab huius regni emptione nemo potest se excusare: quia dicit beatus Gregorius. Regnum celeste tantum valet quantum habes: valuit sanctis apostolis naucem et retia. zacharias dimidium bonorum suorum cuidam vidue duo minuta quod posuit in erario ubi ponebant elemosyne pro templi reparatione: cuidam alteri calicem aque frigide. Jobanis. iij. ca. Et si nihil habeam sufficit tibi bona voluntas quam deus reparat tibi pro factore: quod secundum apostolum. Voluntas enim id quod habet accepta est: non enim illud quod non habet. Gregorius dicit. Nihil offertur deo ditius bona voluntas: et alibi idem Gregorius. Nunquam est vacua manus muneris: si archa cordis plena est bona voluntate. Et hac petitione apparet quod principaliter bic petimus viciu avaricie a nobis remoueri et dari nobis virtutem paupertatis voluntarie pietatis et misericordie. Unde paupertas voluntaria secundum doctores super illud. Matb. v. c. Beati pauperes spiritu etc. Est affluentia bonorum temporalium erga deum humiliari recognitione: et erga proximum largitine seu largitione etc. Tertia petitio est sibi. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. quod dicitur dominus da nobis talem gratiam in hoc mundo ut faciamus voluntatem tuam cum spirituali exultatione. sicut faciunt sancti quorum voluntas est conformis in celo tue voluntati: quoniam qui te diligunt non tepeccant. vnde Bernardus. Bone iesu amor tuus nunquam est otiosus loqui de te perfecta solatio. meditari de te plena refectio: adberere tibi vita eterna. Et hac petitione apparet quod principaliter bic petimus

a nobis remoueri vicium accidie: et nobis dari virtutem deuotionis vere dilectiois et bone operationis: quia in omni ope necessaria est gratuita. Nota hic quod accidie est idem quod redium boni quando nos fastidimus bona facere alios facientes videre. Et si aliquid boni facimus pigre tepide et negligentem facimus unde incurrimus maledictionem per Diere. xlvij. **Q**uod dicitur quod opus dei facit negligenter. Item accidie est quando bona que incipimus ad finem non perducimus: et propter hoc premium non consequimur: quia finis non pugna coronat: in antiqua lege iubebatur quod tota hostia eius capite et cauda auferretur glosa. Hostia quodlibet opus bonum est quod sacrificam? deo quando facim? illud propter bonorem diuinum: caput est principium operis: cauda vero finis. Et quibus concluditur bene incipere: bene continuare: et bene finire: cape ex pluz in aqua que si non moueatur putrescit et generat vermes: quos designatur pane cogitationes: delectationes: et consensus. Et quibus sequitur opera deinde perseverantia in malo et finaliter mors eterna. **Q**uarta petitio est ibi Panem nostrum quotidianum da nobis bodie: vbi principaliter petimus a nobis remoueri vicium gulae et dari nobis virtutem temperantie. **P**ro declaratione istius petitionis est notandum quod sacra scriptura facit mentionem de qua druplici pane: scilicet nature: doctrine: gratie: et glorie. Panis nature significat omnem escam que nutrit et sustentat corpoream naturam et talis panis est cum labore acquirendus. in **Genesi**. ij. cap. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec reuerteris in terram de qua sumptus est. Illud non est frustrandum: quia qui hic laborare noluit in alio mundo laborabit eternaliter: quia non licet laborare cum hominibus laborabunt cum demonibus. Unde psalmista. Laborabit in eternum etc. Et alibi. In labore hominum non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. glosa. In purgatorio: sed cum demonibus in inferno. **E**xemplum cape in saluatore nostro: et in omnibus sanctis eius. **S**umendum est cum moderamine: quia superfluitas ciborum generat luxuriam: gulam etc. unde versus. **N**estis culta cib? larg? locus ocia somnus. **E**neruant animam luxuriamque fouent. **E**cce uerso. **P**auper mensa labor somnus breuis alpe ra vestis. **P**urificant animam luxuriamque domat. **L**um moderamine ergo sumendum est: deo regradandum et pauperibus erogandum. ergo panem nostrum quotidianum da nobis bodie. i. in hac vita que non est nisi vna dies vel vna hora respectu vite eterne. Panem nostrum quotidianum id est illa que sunt nobis necessaria quotidie p

corporeis sustentatione. Panis nature est regradandum. **Genesi**. xlvij. Si custodierit me dominus et dederit mibi in via per quam ambulo panem ad vescedum et vestem ad induendum etc. De omnibus que mibi dederis decimas tibi offeras. Panis nature est pauperibus erogandus. iuxta illud **Esai**. lvij. **F**rango esurienti panem tuum. **E**t plurimum de Job qui dicebat. Si comedi buccellam meam solus cadat ab humero meo brachium meum. **A**ngeli et alii sancti inestimabiliter gaudent de sustentatione pauperum quasi fratrum suorum. Panis doctrine. i. verbi dei quo sustentatur anima sicut corpus pane corporali. **Matth**. iij. etc. Ergo panem nostrum quotidianum da nobis bodie. i. verbi tui refectionem quod nobis necessarium est quotidie quicquid panis viuificat confirmat et illuminat. **P**rimo viuificat: quia contingit frequenter quod plures veniunt ad predicationes sicut pauperes ad distributionem panis qui licet sint in mortali peccato viuificantur ex auditu diuini sermonis: quia coteruntur confitentur et satisfaciunt quibus peractis deus infundit gratiam suam. iuxta illud. **Ezechie**. xxxij. Quacumque bona ingemerit peccator: vita viuet etc. et ps. **D**ixi confitebor domino etc. de illo pane dicit saluator noster dyabolo. **Matth**. iij. Non in solo pane uiuit homo etc. Item ille panis doctrine confirmat pater: quia frequenter contingit quod quando aliquis impellitur vel mundi vel carnis vel demonis ratione bonam vitam inchoatam deserere et talis venit ad sermonem et audit quanta christus pro nobis sustinuit quanta martyres etc. pro optinendo regnum celeste et deinde quando audit quanta gaudia quanta premia parata sunt a deo vincuntibus tentationes. Item quanta supplicia parata sunt succubentibus cor: eius in dei seruitio confirmatur. Item ille panis illuminat. iuxta illud psalmista. **D**eclaratio sermonum tuorum illuminat. Item lucerna pedibus meis verbum tuum illuminat enim ad cognoscendum que sunt credenda agenda fugienda timenda et speranda. **L**redenda ut articuli fidei. agenda ut bona opera. fugienda ut peccata timenda ut inferni supplicia. speranda ut paradisi gaudia. Panis doctrine illuminat hominem ad cognoscendum deum hic per veram fidem et perducit ad cognitionem illam que erit in futuro per manifestam visionem. et hoc signatum est in duobus discipulis euntibus in emaus: quibus dominus in itinere apparuit in specie peregrini incipiens a moyse et prophetis interpretabatur scripturas que de ipso erant. et dicit quod ibidem cognouerunt eum in fractione panis. i. in manifesta expositione panis scripture sacre. **S**ed pro dolor bodie verificat illud quod dicit **Jeremias** propheta. **T**ren. iij.

Paruuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis. Paruuli enim sunt humiles populi petunt panem. i. spirituale verbi dei refectionem non est qui frangat: quia cum mundus plenus sit prelati et sacerdotibus tamquam patribus spiritualibus rarissimi sunt qui sciunt distribuere panem sacre scripture spiritualiter filiis suis ideo verificat illud bodie. **Osai**. iij. ca. **E**rit sic populus sic sacerdos et pauci sunt qui frangunt panem sacre scripture et opulenti in aperto inde est quod sunt multi qui eis frangunt panem beretice prauitatis in abscondito etc. ergo da nobis panem nostrum quotidianum. i. in presenti vita que voluitur de die in diem: panem nostrum. i. spiritualem verbi dei refectionem qui panis est nobis quotidie necessarius: quia sicut corpus indiget pane corporali: sic spiritus indiget pane spirituali ne propter defectum huius panis frangat ei illud per. **P**ercussus sum ut senum et aruit cor meum. **S**icut enim senum abscessum a radice non potest virescere sed arefcit: sic cor hominis nisi nutriatur spiritualiter pane verbi dei. da ergo nobis domine hunc panem ne veniat super nos illa terribilis comminatio que fecit dominus per prophetam qui dicit mittam famem et sitim super terram. i. famem et sitim audienti verbum dei etc. **T**ertius panis est panis gratie qui dicitur eucharistia. de illo pane dicit apostolus. **1**me ad **Lozin**. xi. **P**robet autem seipsum homo et sic de pane illo edat etc. **A**d hunc panem sacramentum debet accedere cum pura conscientia cum fide cum timore cum deuotione cum charitate etc. **I**lle panis gratie est corpus christi sub specie panis et vini. de quo dominus in euangelio. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita iste panis dicit eucharistia. i. bona gratia: ergo panem nostrum quotidianum da nobis bodie. i. spiritualem viaticum quo in itinere huius vite suscipiuri indigemus ne in via deficiamus: quia ille panis est anime existentes in statu gratie quotidiana escam anime firmam quotidianam medicinam Panis glorie est ille id est iesus christus qui est hic panis gratie in celesti patria qui erit panis glorie. **D**ic enim recipitur sub velamine illic. i. in patria recipitur manifesta visione etc. ergo panem nostrum quotidianum da nobis bodie. i. **P**ater celestis da nobis filiis tuis ut supra per gratiam tuam adoptatis bodie: id est in tua eternitate in qua non est nisi bodie: quia ibi omnia sunt presentia. panem nostrum id est teipsum quotidianum id est quem quotidie desideramus: ad quem bonorum operum gressibus peruenire nitimur. Panis glorie est in celo vbi idem dominus erit panis angelorum et hominum. unde ps. Panem angelorum manducauit homo. unde glo. **D**icitur nec deficiunt in illum quem prospiciunt fruuntur: nec

fastidiunt quo magis frui sicut. **T**imendum enim est ne plures sint qui plus intendunt petere panem nature qui est corruptibilis quam alios panes qui sunt spirituales et incorruptibiles. **Q**uinta petitio est ibi. **E**t dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: vbi principaliter petimus a nobis remoueri vicium ire et dari nobis virtutem patientie. nos enim petimus ut dominus dimittat nobis debita nostra. id est peccata nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris id est illis qui peccauerunt in nos: frustra ergo dicitur hanc orationem qui habet in corde suo iram contra aliquem etc. **S**exta petitio est ibi. **E**t ne nos inducas in tentationem: vbi principaliter intendimus vicium superbie a nobis remoueri et dari nobis virtutem humilitatis ut sit sensus: et ne nos inducas in tentationem. id est ne permittas quod propter tentationem tribulationis ex defectu patientie inducamur in laqueum blasphemie murmurationis desperantis etc. **N**on enim petimus a domino quod non patiamur nos tentari: sed ne patiamur nos in tentatione induci et vinci. **T**entari enim est vitium: sed tentatione vincit est damnable: quia si non esset tentatio non esset pugna: si non esset pugna non esset victoria: si non esset victoria non mereretur corona. unde **Paulus**. **N**on coronabit nisi qui legitime certauerit etc. **I**deo dicebat beatus iacobus. **O**mnne gaudium estimare fratres mei cum in tentationes varias incidit: nec ergo indignemini si mali in mundo florent vos vero patimini: quia non est propria ne religionis in temporalibus et altari: sed potest depurari: mali nihil habent in celo vos nihil in mundo: sed spe illius boni ad quod tendit: de quod in via contingat gaudere debetis. **S**uperbus enim confidens de propriis viribus non timet tentationes sed virtute propria purat superari: non dignetur petere auxilium a virtute diuina. **H**umilis autem semper timet considerans propria infirmitatem. **I**deo recurrit ad virtutem diuinam dicendo domino. **E**t ne nos inducas in tentationem. i. tentatione vincit: ita quod tentationi presentiamus super illum. **Matth**. iij. ductus est iesus in desertum a spiritu etc. **D**icit beatus **Gregorius** quod tribus modis tentatio agitur: suggestione: delectatione: et sensu. **S**uggerit diabolus delectatur caro presentit spiritus: sic cum tentamur in delectatione et presentium ductimur plerumque: quia de carne peccatrice propagati in nobis inest ipsi gerim? unde tentatio tolleramus. **1**ps autem tentari potuit: sed in delectationem vel presentium induci non potuit: quia caro sua erat immunis ab omni peccato: ideo omnis tentatio quam diabolus ei fecit extrinsecus non intrinsecus fuit. **S**olus enim presentium animi facit boiem in tentationem induci. **D**u plex tamen est consensus: est enim presentium in de

lectationē. et consensus in opus: consensus in delectationē: est quādo homo delectatōem percipit et nō expellit: s; placet ei in illa delectatōe morari et voluptari: licet nō velle delectatōem opere equi: vocatur talis consensus interpretarius et est mortale peccatū: vt dicit magistri qm̄ ē morosus: sed nō est ita graue sicut si cōsentiret in opus. Cōsensus vero in opus est quando h; voluntatē implēdi opesūā tentationē si haberet loci et temporis et eoz que desiderat oportunitatem. Ad instructionē em̄ nostrā sciēdum est qd quattuor sunt species tentationū quarum tres prime sunt timēde: q; incitant ad peccatum. q; ta vero est patienter sustinenda: q; pmouet ad meritū. Est em̄ tentatio ambitu sublimitatis: terrene cupiditatis: corporee voluptatis: fortuite calamitatis. Tentatione ambitu sublimitatis deicit diabolus supbos principes et platos q; statū suo nunq; cōtēti sunt: s; semp ad altioris bonoris fastigiū vel p; fas vel per nephas ascēdere tendit. Ascendūt em̄ vsq; ad celos et descendunt vsq; ad abyssos. Tales ei manifeste oīdūt qd nō sunt imitatores christi s; diaboli: quia in mundo in quo xp̄s fuit in bono natus ipi volunt bonozari nō curātes de bono celesti. Supbia enim est viciosa mētis elatio qui inferiores de dignans paribus et imparibus satagit dominari: christus vero in hoc mūdo etiā inferioribus voluit famulari: q; de Maria et Joseph suis nutritiis legitur. Luc. ij. q; erat subditus illis et humilabat semetipm̄ ad laudandū pedes discipuloz et ad crucis patibulū. Nec em̄ tentatio facit bonicem dissimilē xp̄o et similit̄ diabolo qui i celum ad equalitatē trinitatis voluit ascendere et esse similis altissimo. Estate. xliij. Tentatio enim superbie nō est humana proprie: sed diabolica. Diabolica em̄ dicitur q; hac tentatōe diabolus in celo nō ab alio: sed a seipso tentatus fuit: et p; banc primos parētes in paradiso deiecit qm̄ diuinam similitudinē eos appetere fecit quando dicit eis eritis sicut di; Gen. ij. Nec etiā tentatione xp̄m tentādum appetit dicens ei. Si filius dei est mitte te deorsum. i. de pinaculo templi. Scriptū est em̄ q; angelis suis mādamit de te et in manibus tollent te ne vnq; offendas ad lapidem pedē tuū. Et dñs respōdit ei. Uade retro satana. scriptum est em̄ non tentabis dñm deum tuū. In qua respōsione dat intelligere qd illi qui volūt qd deus p; eis faciat miracula tentant deum: quia presumētes de sanctitate sua non credūt esse in dei amicitia nisi deus faciat p; eis miracula: hoc em̄ est nō velle credere deo signe pignore. Miracula em̄ qm̄ quedā pignore sunt et signa quedā nō effectiua: sed ostēsiua

sanctitatis et plerūq; sunt signa fallibilia: quia miracula facere datus est etiā multis boib; malis sicut dñs dicit. Mat. vij. Multi dicēt et mihi in illa die dñe dñe nōne in noie tuo demonia eiecimus et in noie tuo virtutes multas fecim; et rīdebo eis: Nescio vos discite a me operari iniquitatis. vnde apłs. Neq; tentemus deus sicut quidam eoz tentauerunt et a serpētib; perierunt: s; debem; de bonitate cōfidere et credere certissime qd ipse nunq; deficit amicis suis in articulo necessitatis. vnde in libro sapiētie. Sentite de dño in bonitate et in simplicitate cordis querite illū qm̄ inuenietur ab his qui nō tentāt eum. Exēplū de beato Antonio et de bto Stephano. Secda tentatio est terrene cupiditatis: hac tēratione deiciūtur oēs amatores hui; mūdi quales sunt p̄dones raptōres: principes terreni cū suis ministris qui deuorāt plebē dñi sicut escam panis: videāt bic feneratoros p̄am consiliarij: iudices falsi: marcatores symoniaci: pprietarij claustrales hac tēratione morte subita fuerunt perēpti sicut d; in actibus apostolo. Actū. v. Ananias et sabbira q; meriti sunt bto Petro de precio agni vēditi et. Sile possit d; ci de oibus claustralibus pprietarijs q; dabent aliquid propriū sine licentia voluntate pastoris et sic de decim; primitiis testamētis obligacionibus ecclesiasticis qm̄ nō soluūtur vt dec; et iō debēt timere ne eis ptingat sicut ananie et yrori sue hac ei tēratione tenamit diabolus prios parētes et deiecit cū dicit eritis sicut di; scietes bonum et malū. auaritia em̄ nō solū est pecunie: sed etiā scientie. Itē hac tentatōe ausus est diabolus tentare xp̄m qm̄ statuit eū sup montē excelsum valde et ostēdit ei oia regna mundi et dixit ei. bec oia dabo tibi si p; cidentis adoraueris me: cui dñs respōdit. Scriptū est: dñm deū tuū adorabis et illi soli seruias p̄tra quez faciunt cupidū qui nō adorāt solum deum nec seruiunt illi soli: imo denariū p̄stituit deum suū. ad Gal. v. et. Tertia tentatio est corporee voluntatis q; tentatio decipit omne quod consensus corporis demulcere p̄suevit. Per hanc tentationem diabolus multipliciter decipit seruos suos. i. gulosos et luxuriosos. hac em̄ tentatione gula diabolus primos parentes decepit qm̄ eos ad comedandū fructū vectitū induxit. bene em̄ decepti fuerūt q; ppter mosum vni; pomi vite eterne hereditatē vendiderūt et morti eterne se et totā posterititatē subdiderūt et. bec tēratione diabolus in deserto post ieiuniū. xl. dierū xp̄s tērauit. d. si fili; di; es dic vt lapides isti panes fiant. Cui rīdit dñs n̄. Non in solo pane viuūt bō et. vbi innuit nobis dñs qd multū valet verbū dei

et studiū sacre scripture p̄tra tentationē gula in purie et. vñ. Hier. Ama scripturaz studia et carnis vitia nō amabis. qd dyabolus deicit p; hac tērationē ad iferos nouit de; p̄p istas tres species tērationis necesse est recurrere ad adiutorū diuie pietatis vt eas valeam; euiteret dicere et ne nos iducas i tērationē. Quarta tēratio ē fortuite calamitatis seu trāsitōrie aduersitatis: bec est patienter sustinēda: q; pmouet ad meritū q; mala q; bic nos p̄sumūt ad futurā gliaz nos ire p̄pellūt. Pro q; est notādū qd bec tentatio est patienter sustinēda p̄p q̄tuor. i. ppter fortū pulchritudines et multitudinē q; oēs sancti fuerūt hac tēratione tentati et probati et de; nunq; habuit quā buc nō pbauerit sicut sc̄a iudich solas populū iudaicū qui erat in ciuitate bethulie obfessus ab holoferne dicebat iudich viij. Vos qui estis p̄bri in populo dei ex vobis pendet aia eoz eloq; vestro corda eoz erigite vt memores sint patres nostri vt pbarent si vere colerent deū suū: vt Abzā de filio suo ysaac Jacob et. vñ. Ecclia. xxvij. Vasa figuli pbat fornat et boies iustos tentatio tribulationis. De; tentat hac tēratione tribulationis amicos suos sicut aurū in igne fornacis aurū ponit in fornace vt purget et p̄bet vt in thesauro purgatū et pbatū p̄as. Sic sancti ponūtur in camino tribulationis vt purgetur a culpa: p̄ben; i patientia et ponat intra celestis regni gazophilatū. vñ apłs ad Hebr. xi. Alij iudicia et verba exerciti super et vincula et carceres lapidati sūt facti sūt et. Etia ipse deifili; fuit hac tentatōe exaiat; sicut dicit Apłs ad hebr. iij. Nō em̄ habem; pontificem qui nō possit cōpati infirmitatib; nostris tentatū aut per oia s; similitudinē absq; pctō. qualiter fuit tentatus dicit apłs ibides. Videamus inq; iesum ppter passionē mortis glōria et honore coronatū vt gratia dei p oibus gustaret mortē. Qui igit voluerit esse amicus di; et poni in gazophilatio paradisi p̄paret se tentationi. Nō em̄ faciet ei de; aliud forū d; paradiso q; fecit oibus sc̄is et etiā p̄bo filio suo. vñ d; i Luca xliij. c. Nōne oportuit xp̄s pati: ita itra re in glōria suā. et iō d; in ecclia per. fl. Fili acedēs ad seruitutē de ista in iusticia et timore p; para aiam tuā ad tentationē. Secda bec tentatio est patienter sustinēda p̄p adiutorij fortitudinē et p̄optitudinē. De; em̄ est fortis et fidelis q; fortis p̄t amicos suos in tentatōe positos tuare in qua fortitudine p̄sidebat David. d. ad dñm. In te exortiar a tentatione in deo meo trāsgrediar murū in te. i. in virtute tua nō in mea: q; de illis q; in virtute sua p̄fidit d; i euāgelio qd ad tempus veniunt in tpe tribulationis reddunt.

Lum enim homo q̄rū in se est fit de nichilovirtus em̄ quātus in se est nō est nisi deficere et ad nihilū tēdere: sed si vera fide innitatur virtuti diuine cum virt; dei sit oipotēs illa in oī tēptatione potest boiem sustinētare et a casu p̄seruare: et q; fidelis ē nō p̄t p̄fidere in se in necessitate deficere. Vñ apōstol; i. ad Cor. x. Fidelis deus qui non patiet vos tēptari supra id qd potestis: sed faciat cū tēptatione etiam puentis vt possit; sustinere: et i Eccl. ij. c. Respiciete filij nationes boim et scitote q; null; sperauit in dño. et cōfusus est permansit in mandatis ei; et derelictus est. aut quis inuocauit eū et desperit eoz: qm̄ pius et misericors est deus et remittet in tēptatione tribulationis peccata et protector est oib; exquirentib; eum in veritate. Qui igitur voluerit superare oēni tēptationē recurrat ad deum per deuotā orationē et clamet. Dñe ne uos inducas in temptationē. Dumilis em̄ oratio et deuota est quasi quidē bon; et fidelis nunci; quez nos pro nobis ad celestē curiam corā deo mittimus vt impetret nobis auxiliū dei in oibus tēptationibus et necessitatib; nostris vnde glo. sup illd; ps. Intret oratio mea in p̄spectu tuo dicit magna virtus orationis ostēditur que quasi nūcius ad deū intrat et illic mādatus pagit quo caro peruenire nequit. oratio em̄ scutū est p̄tra omnem tēptationem. Tertio bec tēptatio patienter sustinēda est p̄p premij magnitudinē et lōgitudinē: q; eternū gaudiū p̄stat. vñ apōstol; i. ad Cor. ij. Deul; non vidit: nec auris audiuit: nec in cor bois ascendit que p̄parauit deus diligentibus se. vnde in li. Sapientie. Iusti in perpetuū vident. vnde beatus Jaco. Jaco. i. Beatus vir qui suffert tēptationē qm̄ cū p̄batus fuerit accipiet coronā vite qua repromissit de; diligētib; se: ergo nō debem; tristari si dñs temptet per varias tribulationes. sed debemus gaudere spe premij. vnde Aug. Consideratio p̄mij minuit vim flagelli. et beatus Ber. quātum leniat tribulatio nō putes a te deo derelictū si memineris esse scriptū cū ipso sum in tribulatione et. et sup illd; Jaco. Dñe gaudiū existimate frēs mei cū in tēptationes varias inciderit; dicit glo. Ne indignemini fratres si mali in mūdo florent: vos vero patimini: q; nō est christiane religionis in tpalib; exaltari. sed pot; deprimi. mali nihil bñt in celo: vos nihil in mūdo: s; spe illius boni ad quod tēditis quicquid in vita contingat gaudere debetis. Quarto modo bec temptatio patienter sustinēda est ppter eterne calamitatis formidinem illi q; tēptationem calamitatis presentis nolunt patienter sustinere sed eam portāt moleste. Incipiunt bic sum; in

feruū & tpale suppliciū & momentaneū faciūt si bi eternū: sic q̄ esset eis purgatoriu culpe acq̄ sitoriu uenie & in augmētū gr̄e & glorie faciunt sibi puenire in augmētū culpe in meritū gebē ne & in amissionē gr̄e & glorie: id̄ dicebat iudich iudich. viij. Illi qui temptatiōes nō susceperūt euz timore dñi & ipatiētia sua impoperiū mur muratiōis sue p̄tra dñm protulerūt exterminati sūt ab exterminatore & a serpētib⁹ perierūt: sō nō uictamur p̄ bis q̄ patimur: s̄z reputātes pct̄is n̄ris bec ip̄a eēt minora supplicia flagella dñi quasi serui q̄ corripimur ad emendationem nō ad p̄ditōem n̄r̄az euenisse credam⁹. Dec igitur or̄ia seruoz dei & dyaboli: qm̄ serui dei in tē tationis fornicō positi ad modū boni auri for ti⁹ rutilār. i. illuminādo alios p̄ exēplū sue pati entie dñs b̄ndicūt & laudāt. Dali nō ad modū palee tabescunt & fumāt. i. desperant & deū blas pbemāt: id̄ dicit Ber. sup̄ eodē. Jgne aurū ruti lar & palea fumat. Aurū emēdat seu emūdat & palea consumit: sic tribulatio bonos purgat & saluat: malos nō cruciat & dānat: q̄ illd̄ nō po test bō facere sine adiutorio diuino: id̄ bz neces se clamare ad deū dīcēdo p̄ orōnē dñicā. Et ne nos inducas in tentationē. i. ne pm̄ ttas p̄ tē tationē tribulatiōis ex defectu patiētie nos idu ci i laqueū desperatiōis blasphemie vel murmu ratiōis &c. Septima petitiō est ibi. Sed libera nos a malo vbi petim⁹ principaliter a nobisvi cti inuidie remoueri & r̄tutē c̄baritatis nobis dari q̄m̄is possent dicere q̄ hic petim⁹ nos li berari ab oī malo pene & culpe tā p̄sentē q̄ futu re &c. Inuidia em̄ opponitur c̄baritati: id̄o sicut c̄baritas est maxima virtus: ita inuidia maximū vitū vt visum fuit super⁹ in ca. de inuidia. Et sicut c̄baritas sup̄ oēs r̄tutes facit bonū bonū & deo gratū: ita inuidia sup̄ oīa uicia facit bonū malū: q̄ bonum i malū p̄uertit. Itē inuidia dī maluz: q̄ a diabolo q̄ fauctor & principuz mali cie p̄cessit itē q̄ p̄ ip̄am oē malū culpe & pene i munduz intrauit. itē q̄ fonti bonitatis. s̄z p̄tra ria extitit. Est em̄ vñ de pct̄is in sp̄m̄sanctum inuidētia fraterne gratie &c. Pr̄mo dixi q̄ inu dia bonū in malū p̄uertit Nā illd̄ op⁹ q̄d ex c̄ba ritate factū eēt bonū & meritozū ex inuidia fa ctum fit malum & demeritozuz Exēplū ponit b̄tus Greg i li. dyalogoz de quodā sc̄tō ep̄o q̄ diaboli in sp̄e pauperis hospitiū petentē repu lit q̄dam uero aliū inuidēs ep̄o eundē hospita tus est cui⁹ filiu⁹ illa nocte diabol⁹ occidit. In terrogat⁹ beat⁹ Greg. quare dñs hoc p̄miserat cum ille crederet q̄ pauper esset. R̄spōdit: q̄ nō hospitat⁹ eundē fuerat ex c̄baritate nec bon iūctiōe: sed ideo q̄ inuidebat ep̄o &c. Sec̄do d

xi q̄ inuidia malū dī: q̄ a dyabolo q̄ est p̄m⁹ au ctō: mali p̄cedit. unde beat⁹ Grego. in mora. cū in quolz peccato antiquus serpens p̄temvenent fuit malicie diffūdat in pct̄ō: n̄ inuidie serpens ille tota viscera sua p̄cutit. Tertio dixi q̄ inuidia malū dī: q̄ p̄ ip̄am omne malū culpe & pene in mundū intrauit oīs humani generis culpa ortū habuit a dyaboli inuidia qui p̄ inuidiā p̄rimos parētes ad peccādū impulit & illo eis inuidit: q̄ erāt ascensurī ad illā beatitudinē quā p̄diderat & est hoc q̄d dī i li. Sapien. Inuidia dyaboli intrauit mors i mundū. Quarto dixi q̄ inuidia malū dicitur: q̄ p̄trariat bonitatis. s̄z. quis cum in personis diuinis sit eadē potētia sapiētia: et bonitas t̄si patri attribuitur potentia: ne uideat tur filio antiquo: & er hoc min⁹ potēs filio attri buitur sapiētia ne uideat patre iunior & ex hoc minus potēs s̄z. attribuitur bonitas ne p̄pter eius impetuositatē credat esse ex uidelis. Alio modo dicit potētia attribuit patri: q̄ potētia naturaliter p̄cedit sepiētia & vtraq̄ p̄cedit bo nitatē: id̄o &c. Alio modo opera manifestatiua potētie attribuuntur patri. opa manifestatiua sa piētie filio. opa manifestatiua bonitatis sp̄m̄sc̄to ideo q̄ infirmitas est p̄traria potētie illi q̄ pec cant ex infirmitate dicunt peccare in p̄m. q̄ & peccāt ex igno: acta dicunt peccare in filiu⁹ & q̄ peccant ex pura malicia sicut inuidi faciunt dī cū peccare i. s̄. p̄. s̄. ei amor dei diffūdit in cor dibus nostris. vñ Ap̄ls. C̄baritas dei diffusa est in cordibus nostris. p̄. s̄. qui datus est nobis. & mor em̄ dei nūc p̄mittit ociosum a bono. s̄z facit bene cogitare bene dicere bene facere: et de bonis gaudere. Inuidia uero facit totū con trarium. vñ ps. Qui loquunt pacem cum proxi mo mala autē in cordibus eoz quo ad malū cogitare. exēplum de scribis & p̄bariseis. di. salua tozi n̄ro. Magister sc̄m̄ q̄ uerax es: uia dei in ueritate doces: & totū p̄trariū cogitabat. ps i oibus actib⁹ eoz & p̄cipue de muliere des̄ben sa in adulc̄io &c. q̄d dicit saluator n̄r. Qui v̄m̄ sine pct̄o est p̄m⁹ in illā lapidem mittat ecce iu sticia. Juder em̄ debet esse inmundis a pct̄o qui aliu⁹ de pct̄o condēnat. Quando autē dicit multes rī nemo te condēnauit vade & ampl⁹ noli pec care ecce misericordia. Inuidia facit malū dī cere q̄ ex abundantia cordis os loquit. & in euā gelio malus homo de malo thesauro cordis sui p̄fert mala p̄p̄ziū est inuidoz aluz detrabere q̄ uenenu asp̄idū sub labijs eoz: ligua eoz gladi⁹ acut⁹: & sepulchzū patēs est gutt eoz sepulchzū patēs exaltat cōtinuū fetoz q̄ ita inuid⁹ contri nuam detractionem & diffamationem vbiq̄ de oibus spargit. Item p̄p̄ziū est inuidozū dubia

in partē peiorē interpretari. Item si audiat ali quē laudari eū vituperabunt. Exēplū in scribis & p̄bariseis & p̄ncipibus sacerdotum q̄ de xp̄o dicebant q̄ in belzebut h̄ncipe de. e. de. G In uidia facit malū facere. nūq̄d ē malum fratē occidere sc̄tū fecit cayn abel p̄ inuidiā. Nūq̄d malum est fratrem uendere sicut fecerunt fr̄es ioseph p̄ inuidiā. Nūq̄d malum est xp̄m̄ morti tradere. sicut fecerunt iudei per inuidiam In uidia facit gaudere de malis. ps de vi uocis in uidus q̄ si non ualēs uidere bonuz alterius sine tristitia & afflictione vñd̄ uersus. Doctū errat dīcēs. inuid⁹ alteri⁹ reb⁹ marcescit opt̄imis. Et uidet illi⁹ p̄sp̄era cū lacrymis. ideo q̄ inuidus alteri⁹ bonū p̄sp̄icit in seipso tabescit & tristat ideo dicebat Gene. Ultimā inuidi in oibus clui tarib⁹ haberēt oculos vt tot cruciatus sustine rēt quot p̄sp̄eritates uiderēt. Exēpluz habem⁹ in dialogo Bre. de florentio p̄b̄o q̄ inuidēs fa me beati benedicti misit ei panē uenenuatū quē cū beato benedict⁹ fecisset offerri per cozuū nō potēs occidere beati benedictuz conatus ē oc cidere aīas discipulozū suoz per septē puellas quas fecit nudas tripudiare i orō q̄ erat iuxta cellas monachoz q̄d beati benedict⁹ nō potuit sustinere: s̄z posito vicario pro se recessit id̄: q̄d audēs florentinus p̄sbyter q̄ erat i quodā sola rio uehemētē risit. & statim solariū sub ip̄o ce cidit & miserū inuidū mortuz cū diabolo patre suo ad isernū trāsmisit. iuxta illd̄ extrema gau dij eoz luct⁹ occupabit. de hoc iḡlmal⁹ petim⁹ nos liberari. d. in orōne dñica. Sed libera nos a malo. G Sequit̄ amen vbi est p̄firmatio p̄cedentiū. & est dictio greca vel hebreā q̄ aliquādo tenet uoialiter & tūc idē est q̄ ueritas: iuxta il lud euangeliū. Amen amē dico uobis. i. uerita tem aliquē tenet uoialiter. & tūc idē est q̄ fiat vt in fine ps̄lamē. i. fiat. Aliquē tenet aduerbia r̄ tūc idē ē q̄ sine defectu sine fine. ab a. q̄d ē si ne & mene defect⁹: q̄ si sine defectu: vt in missa p oīa secula seculoz amen. unde uersus. Si pona tur amen pro uero fit tibi nomen. Sed si sit po situm pro fiat fit tibi uerbus. Si sine fine notat se post aduerbia lactat &c. G Sequit̄ in textu r̄ ta ps̄ ibi. Sit tua tota gemēs oratio. vbi auct. n̄r̄ insinuat p̄ditiones orationis dīcēs ad litte ram q̄ oratio d̄z esse euz gemitu. Esate. xxxviij. Audiu oratōem tuā et uidi lacrymas tuas. id̄ adijciā. xv. annos sup̄ dies tuos dicit dñs eze chie regi p̄ os Esafe p̄pbete. Orō d̄z esse cū ma gno desiderio. Deute. iij. Cū q̄seritis dñm deū tuum inueniēs eum si t̄n̄ toto corde tuo q̄seris Item oratio d̄z eēt humilis. vñ ps̄. R̄sp̄etit in orationem humilū & nō sp̄reuit p̄ccem eozum

Item oratio d̄z esse p̄seuerans act. ij. Apostoli p̄seuerātes in oratione muerūt accipere sp̄m̄ sc̄m̄. Itē oratio d̄z esse attent. & glo sup̄ illad. i. petri. iij. Vigilate in orationib⁹. Pro quo ē no tandū q̄ nō requiritur in oratione actualis atten tio sed sufficit habitualis q̄ ex p̄cua actuali at tentione p̄cedit. vñ oratio p̄mo mouet a deuo r̄tione orantis & attentione actuali p̄m̄ essentiaz s̄z q̄ mēs ad alia p̄pter ifirmitatē boīs & euaga tionē mētis rapitur. ideo manet attentio r̄tua liter & habitualiter vt mota ab attērtione actua li sc̄z p̄uā deuotioue sicut mortio lapidib⁹ bz uir tute ex p̄mo mouente & effectū: sic etiā oratio habet effectū ex p̄uā deuotione & attentione actuali: nisi tanta fiat euagatio q̄ oratio amittat uirtutē actualis p̄uēie attentionis: sicut ps̄ in illis q̄ bonas suas dicendo ad alia se transfe runt q̄d non pōt esse sine culpa. Si em̄ ad rari um orationis mēs se transferat sicut ad illicita pct̄a nō est sine culpa mortali: id̄ necessariū est vt bō in orādo aut bonas dicendo frequētē reuocet cor suū ad seipm̄. G Pro p̄missioz vltio r̄iori declaratione est notandū q̄ in oratōe tri plex d̄z esse attentio. prima ad uerba q̄bus peti mus. secūda ad ip̄am petitionē. tertia ad ea que petitioni circūstāt: sicut est necessitas p̄ qua deus petitur & rogatur. & si aliq̄ istarū abfit non est reputāda attentā oratio. tñ illi qui nō intel ligunt petitionis seu orationis uerbo ad ora tionē nō minus quanq̄ non intelligāt intent possunt esse: & id̄ eis sufficit p̄ma & secūda atten tio: vt ps̄ in laycis qui p̄ba latina nō intelligūt Sumarie ergo tenedū est q̄ euagatio mentis in oratione facta ex p̄posito nō est sine pct̄o et impedit fructū orationis. Et si ad p̄trariū orati onis fuerit est pct̄ū mortale. Si uero non fiat euagatio mentis ex p̄posito sed ex infirmitate mentis solūmodo nō ē pct̄ū nec ipedit oratio nis fructū cū uirtute habeat ex prima intērtōne &c. Item oratio d̄z esse iusta: ideo dictū fuit ma tri filioz zebedei. Datb. tx. Nescitis quid petatis q̄ iniusta erat sua petitiō: id̄ dicit. Latbo. Quod iustū est petito &c. Itē oratio d̄z esse pura breuis & operosa. i. compendiosa. Datb. vi. Orantes nolite multum loqui sicut et̄bnici faci unt. putant em̄ q̄ in multiloquio expandantur. item oratio d̄z esse fidelis fruens c̄baritate re uocans mentē orantis ab oī terrenitate. Dat. xxvi Assūpit secū lobanē. Petru & iacobum. per io. intelligitur gratia que non pōt esse sine c̄baritate. per Petrum intelligitur fides. per iacobum intelligitur separatio temporaluz s̄z theologos. G Circa vltimam partem queritur que sunt preparatoria que debent p̄cedere

orationes. Ad quod respondetur quod ante orationem homo debet animam suam preparare. Pro quo est notandum quod duplex reperitur preparatio orationis remota et propinqua. Ad remotam enim pertinet quod bene vivat homo. Unde Gregorius super Jobam. Sunt nonnulli in terra ecclesiam quod plenas habent ad deum orationes: sed vitam deprecantium non habent. Nec cessarium enim est ut oratione operatio et operatio ne oratio fulciatur secundum Iheronimum. Ad hanc enim preparationem spectat ieiunium et elemosina. Unde Iheronimus. Qui orationem suam vult vocare ad celum faciat et duas alias scilicet elemosinam et ieiunium. Item ad istam preparationem pertinet confessio hominis facta. Iacobus ultimus. Convertimini alterutrum peccata vestra et orate. Ad propinquam vero preparationem pertinet revocatio cordis ab exterioribus ad interiora cum intentione eiusdem. Mattheus. vi. Tu cum orabis intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum. Item pertinet consideratio superiorum. Unde Iheronimus. Cum deo assistimus et gemere et flere debemus reminiscetes quod gratia sunt quod commisimus: et quod dura sunt inferni supplicia que timeamus. Item pertinet ut attendatur ad deum sacrificium orationis. Unde psalmus. Facite et videte quoniam ego sum dominus et cetera. Queritur quod impeditur orationem. Solutio. Plura sunt que impediunt. scilicet peccatum orantis. Unde Esaias. i. Cum multiplicaveritis orationes vestras non exaudiam: quoniam manus vestre sanguine. id est peccato plene sunt. Item impedit dubietas orantis. Unde Bernardus. Indignus celesti benedictione convincitur qui dubio quod rit affectu. Item impedit quando petitur illud quod non est petendum. Iacobus. iij. Petitis et non accipietis eo quod male petitis. Item impedit in dignitas eius. pro quo oratur in Exodo. dominus ad moysen. Noli orare pro populo isto neque assumes pro eis laudem orationem: quia non exaudiam te. et ad litteras. Dicitur. viij. Item impedit orationem ne exaudiatur malorum cogitationum multitudo. id est de diabolo. iij. Templum eius sicut homo ignobilis templum est homo ignobilis cum immundis cogitationibus occupatur. Item impedit contemptus divine legis. Proverbia. xviij. Qui declinat aurem suam ne audiat legem eius oratio erit execrabilis. Item impedit durities que est in eo contra pauperes. Proverbia. xxi. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis clamabit: non exaudiet. Alia durities est erga eos qui offendentur. cum eis noluit remittere qui eos offenderunt. Mattheus. xi. Cum stabitis ad orandum dimitte si quid habetis adversus aliquem ut pater vester celestis dimittat peccata vestra quod si non dimiseritis nec pater celestis dimittet vobis peccata. Item impedit peccati addictio. Ecclesiasticus. xliij. Unus oras et alius maledicetis cuius vocem

exaudiet dominus. Item implet suggestio diaboli quod multos ab oratione retrahit quod legitur in vita plurimorum sanctorum. Item impedit pravitas desiderii. Unde Gregorius in moralibus. Eterna si ore petimus quare non corde desideramus. Item impedit orationem petens impatientia. Iudith. ix. Superbi ab initio non placuerunt tibi: sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. et eodem Iudith. viij. Qui tentationes non susceperunt cum timore dominus in patientiam suam et improprium murmurationis sue contra dominum proclerunt exterminati sunt et perierunt. Item impedit defectus perseverantie. Lucius. xi. Si perseveraverit pulsas dedit ei et quoties habet necessarios. Queritur ulterius quod sit orandum. Solutio dicendum est quod oportet semper orare et non deficere ut habetur. Lucius. xviij. Non des miles removere scutum dum bellum durat. Queritur ulterius ubi sit orandum. Solutio dicendum est quod ubique est orandum cum ubique sint pericula et ubique dei auxilio egemus. prima ad Titum. ii. Volo vos orare in omni loco levantes puras manus. tamen prius locis oportunitis fundis orationem. Iheronimus. de summo bono. Mattheus. vi. Cum orabis intra cubiculum tuum loquendo ad litteram. veritatem loci oportunitis ad orandum est ecclesia. Mattheus. xxi. Domus mea domus orationis vocabitur. Queritur quod sit petendum in oratione. Solutio. Dicitur glo. super illud Mattheus. xvi. orant. iij. eiusdem sermonem proferens. quod tria sunt a nobis petenda. scilicet prosperitas malis venia tutela a periculis et cautela a futuris. Queritur ulterius in oratione sint temporalia petenda. Et videtur quod non per illud ut habetur. Mattheus. vi. super illud. Primum querite regnum dei et omnia adicientur vobis et cetera. ubi dicitur quod nullo modo licet temporalia orando petere. Oppositum habetur in oratione divina ubi dicitur. Panem nostrum quotidianum et cetera. in qua oratione non solum spiritualis sed etiam corporalis panis petitur: ut patet in glossa. ergo licet pro temporalibus orare. Solutio. Dicendum est secundum Augustinum. quod licet orare quod licet desiderare temporalia aut licet desiderare non quidem principaliter ut in eis sine constituantur sed sicut quidam admittunt quibus adiuvamur ad tendendum in beatitudine. scilicet in quantum per ea vita corporalis sustentatur et in quantum nobis organice deserunt ad actus virtutum ut dicit philosophus libro. i. ethicorum. Et ideo pro temporalibus licet orare quod licet temporalia non sint querenda principaliter tamen sunt secundario ut dicit Augustinus in libro de sermone domini in monte cum dicit primum querite regnum dei ergo secundario temporalia. Queritur ulterius habet aliquid determinate petere in oratione et videtur quod non quod determinatio petitionis non

fit. nisi ad innotescendum desideratum: sed de quo queramus melius sit desideria nostra quam nos ipsi. ergo non debemus in oratione aliquid determinate petere. Oppositum patet per hoc quod dominus in oratione divina congruet formam orandi dedit pro quod patet quod licet aliquid determinate petere in oratione. Solutio. Dicendum est quod determinatio petendi in oratione valet ad tria. primo ad hoc quod determinatio orationis seu intentio decernit ad aliquid. Secundo ut nobis innotescat desiderium nostrum. Tertio ut ferventius petam quod bona quanto particularius inspicitur tanto ferventius concupiscitur sicut de delectabilibus corporalibus: sed per hunc. iij. ethicorum et in politicis.

Queritur de ieiunio.

Nonnulla relaxans ieiunia
que iubet ecclesia servari
scilicet ista
Vult christus natus ascensus
spiritus almus

Superiora dei genitrix ieiunando venerari
Ante diem festi nec non et apud omnes
Exceptis iacobo philippo sicque iohanne
Cum quadragesima iungantur tempora quarta
Et que pontifices in sede sua statuere
Cum ieiunabis bozam nec anticipabis
Carnem castigat ieiunia crumia vitat
Ad dominus mentem relevat faciuntque placet
Donat virtutes et prima datur salutem.

Istud capitulum de ieiunio dividitur in quatuor partes. In prima parte auctor. nos iter bonatur ieiunia ab ecclesia instituta observari. In secunda docet que sunt illa. In tertia docet bozam comedendi in diebus ieiunialibus et cetera. In quarta parte auctor. nos docet effectus seu utilitates ieiunij. Prima in principio. Secunda ibi. Vult christus natus. Tertia ibi. Cum ieiunabis. Quarta ibi. Carnem castigat ieiunia. Quantum ad primum est notandum quod per ieiunium carnis concupiscentia refrenatur: mens elevatur: virtutes conservantur. Item nota quod ieiunium est communiter de precepto iuris divini et naturalis: sed determinatio temporis ieiuniorum et modus ieiunandi ad ius positivum pertinet et ad precepta ecclesie: sic ieiunium cadit sub precepto ecclesie: id est qui ex contemptu vel sine causa rationabili transgreditur ieiunia habens etate ad hoc peccat mortaliter continendo ecclesie mandatum. Quia auctor. dicit in principio

istius littere nulla relaxans ieiunia que iubet ecclesia. Queritur ulterius sit aliqua exceptio: quod auctor. nulla facit. Solutio. Dicendum est quod sic quod pueri usque ad. xx. vel. xxi. annum secundum compendium. septem sacramentorum excusantur: quod videtur per hoc ad illud tempus propter actum nutritivum et augmentativum virtutis paucos cibo indigent et frequenter secundum per hunc. li. de animalibus. Unde in summa ray. c. de feriis. in glo. dicitur. quod pueri a. xxi. et supra ieiunare tenentur nec ante hanc etatem credo aliquem esse compellendum: tamen quia aliqui sunt in. xxi. anno debiliores quam alij in. xvij. In talibus recurrendum est arbitrium boni viri: licet talia non sint predicanda publice cum ad concupiscentiam gula iuvenes facilliter moueatur secundum quod eorum virtus roboratur. Similiter de infirmis et debilibus secundum arbitrium boni viri eorum ieiunia sunt limitanda. De peregrinis est distinctio: quod si pro modo peregrinatio differri potest debet pretermitti et ieiunium perfici. Si vero necessitas urgeat sic quod nec pretermittitur nec differri possit peregrinantes a ieiunio excusant si ieiunare non possunt. Sed si propria voluntate arripuerint peregrinationes in quadragesima vel in alijs temporibus statutis ad ieiunium dum curas illas non teneantur vel alio tempore precedente potuissent eas fecisse vel futuro tempore complere non excusantur a ieiunio. Et si ea transgrediatur peccant et tenentur alio tempore ieiunia facta recompensare secundum consilium ecclesie. Unde ad hoc a suis presbyteris ante quadragesimam sunt moniti de cursoribus magnatum quorum usus est necessarius si eos currere oporteat et ieiunare non possunt excusantur. De laboratoribus et operatoribus ubi opus est cum magno labore si adeo sint pauperes: quia per se ipsos oportet laborare seu colere vel alij de sufficienter videtur non haberent pro se et familia sua cuius curam debent nisi laborando et laborare non possunt nisi ieiunia frangant possunt ieiunia frangere et laborare. Si vero operari et laboratores divites sint et possint per alios opera sua perficere non excusant. Nam constat quod intentio maioris lucri et non necessitatis non excusat operari a ieiunio nec sunt immunes a peccato quod operarios producere nolunt nisi tali pacto quod solvant ieiunia ut plus operentur nisi forte necessitas operis pro quo laboratores expolcat festinationem. Item si servi et rustici sint qui debent opera dominis suis non peccant mortaliter frangendo ieiunia. tamen hoc non debet fieri propria auctoritate sed per dispensationem ecclesie fieri debet. Queritur quod de pregnantibus et nutriticibus. Solutio. Dicendum est quod si timeamus probabiliter de periculo fetus non solum possunt excusare ieiunium sed etiam tenentur. Quantum autem ad dispens

rationem ieiunij si constat omnibus vicinis de causa propter quam solvendum est ieiunium non est necessarium quod petatur dispensatio. Si autem dubius est illis quibus solvendum est ieiunium: tunc petat dispensatio ab episcopo vel eius penitentiario. Si vero neuter possit haberi sufficit licentia proprii sacerdotis: quia nullus propria auctoritate debet frangere ieiunia ab ecclesia instituta: nec quod dicta sunt reperit in summa Ray. c. de feriis. i. glo. Queritur utrum pauperes excuset a ieiunio. Solu. Dicendum est quod illi pauperes qui non possunt habere sibi quod ad unam comestione sufficere debeat excusantur: sicut sunt illi qui fructum panem frangunt. Illi autem qui possunt habere illud simul non excusantur. Secunda pars est ibi. Vult christus naturam ubi auctor noster docet que tempora sint ieiunanda dicens quod sunt ista que sequuntur. Vigilia natiuitatis domini. quadragesima. quattuor tempora anni. scilicet mercurij veneris et sabbati: post dominicam brandomus mercurij veneris et sabbati: post petrecostem mercus veneris et sabbati: post festum beate Lucie. vigilia petrecostes. vigilia natiuitatis beati Job. bapt. vigilia assumptionis nostre domine. vigilia omnium sanctorum. vigilia beati Lauri. vigilia omnes apostolorum propter vigilia beati Job. euangeliste. i. natiuitatis domini. et philippi et iacobi in principio maii: quod vigilia iacobi circa finem iulij ieiunant. De vigilia beati Bartholomei consuetudine tue regionis obserues: ut habet in capitulo. filium de obserua. ieiuniorum. et c. i. infra. e. de vigilia beati Matthei. ut debeat ieiunari: dicat quod sic. sicut et aliorum apostolorum in. c. i. de obser. ieiuniorum. etiam in aduentu domini est ieiunium religiosum. De ista materia ieiuniorum videat qui voluerit in. c. statum. lxxvi. di. et de con. di. iij. c. ieiunia. Supra premissis notandum est quod si vigilia ieiunanda cadat in die dominico debet ieiunari in die sabbati precedente. in. c. i. et ij. de obser. ieiuniorum. quia dies dominicus est dies leticie et non afflictionis: ideo in eo non est ieiunandum. Sicut ad detestandam manicheorum. scilicet quorundam hereticorum qui eo die ieiunabant. Queritur si dies natiuitatis domini occurrat in die veneris. utrum liceat carnes comedere. So. Dicendum est quod sic exceptis votibus et premissis votis que prouenerint non comedere in feria feria vel simile non debet comedere in. c. explicari. de obser. ieiuniorum. Queritur quod cibaria sint comedenda seu sumenda diebus ieiunantibus. Sol. Illa cibaria que non mouent ad concupiscentiam vel quod mouent: id est carnes cum cito prouentur in materia semis sunt prohibite: pisces autem non: quod non ita prouentur propter rationem bonorum nec ita cito conuertuntur in materia seminis sicut carnes: vinum autem licet inflammet concupiscentiam

tamen non prohibetur ieiunantibus: quod est inflammatio non tamen durat quantum inflammatio concupiscentie que procedit ex comestione carnis. Item vinum non prohibetur propter digestionis impedimentum que nimis debilitaretur. Tertia pars est ibi. Cum ieiunabis: ubi auctor noster docet bonam comedendi in diebus ieiunantibus dicens. primo quod ieiunantes semel in die tamen debent comedere: licet possint pluries habere propter digestionem: tamen caueatur excessus. Hora autem comedendi est hora nona vel circa: quod tali hora tempus emittit spiritum: nec requiritur determinare bonam nonam secundum subtiles estimationes sed solum secundum grossam. Queritur quod sit dicendum de seruitoribus nobilibus si ex causa necessaria aliquatulum prouenient bonam nonam ex toto comedendos vel modicum prouenient ne propter debilitatem in seruicio deficient: et hoc faciunt positum iam mensis vel parum antea: ita quod propter continuationem temporis totum debeat repunitari una mensa. Solu. Non credo quod peccent sicut non peccant seruitores mediocrii prouenire quod fuerunt de mensa domini suorum et vadunt ad vinum vel portant entena et iterum reuertentes comedunt. Idem credo dicendum de illis regularibus qui leguntur legendas ad mensam in refectorio dum tamen hoc ex licentia factum est. Circa istam tertiam partem queritur primo utrum sumptio medicinarum ieiunium ad ecclesia institutum soluat. Solu. Dicendum est quod non nisi forte aliquis sumeret in magna necessitate in fraude pro modum cibi quod sic ieiunium frange. Queritur utrum datus elemosinam possit aliquis redimere ieiunium. Dicendum est quod pene peccatorum pro elemosinam redimuntur et relaxantur in. c. medicina de pe. di. i. lxxij. di. c. psbyter. et sic ieiunium elemosina redimi potest. tamen credo quod hoc debeat fieri pro filio sacerdotis. l. c. psbyter absolutio Queritur utrum quis pro alio possit ieiunare. Solut. Dicendum est quod sic: quod denarium potest dare se redimat a ieiunio: ergo multo fortius pro altero ieiunium potest liberari in. c. psbyter absoluto. Item ieiunium vini potest mori tuo ad liberam. de pe. di. vi. c. i. et xij. q. ij. c. aie. ubi dicitur aie defunctorum: quattuor modis soluitur. scilicet oblationibus sacerdotum: precibus sanctorum elemosinis: et ieiunio congnatorum: ergo ieiunium unum potest fieri pro alio et votum tamen unum quod mortui solui potest pro supposito. xvi. q. vi. c. si quis fuerit: tamen talis commutatio non debet fieri propter auctoritatem marime in penitentia iposita ab homine. extra de voto. c. et multa in fine rotum. Supra premissis notandum est quod duplex est ieiunium. scilicet ecclesie quod fit vel debet fieri propter mortificationem carnis: et istud non soluitur propter assumptionem medicinarum aquarum. Aliud est ieiunium nature quod dicitur prouenire cuiuslibet rei si

ne aque sine vini siue medicine. et illud requirit in consecratione. Item est notandum quod duplex est effectus satisfactionis. Primum siue unum est exercitio causarum peccatorum sequentium. et isto modo prima est quodam medicina ad peccatum euandandum sicut ieiunium: peregrinatio domus corpus. Et istud pro alio non potest satisfacere: quod ieiunium et peregrinatio unum non domant corpus alterius. Secundus effectus est solutio debiti peccatorum: prout dicitur in ieiunio quod penitens fuerat obligatus post contritionem confessionem et absolutionem et quantum ad hoc unum potest satisfacere pro alio. ita tamen quod ille sit in gratia et charitate et quod habeat aliquem defectum propter quem satisfacere non possit nec satisfactio facere que alius facit pro eo. De istis ieiuniis et modo ieiunandum videatur de con. dist. v. q. si per totum et c. Quarta pars est ibi carne castigat ieiunium ubi auctor noster docet effectus et utilitates commendabiles ieiunij. ubi est notandum quod ieiunium est comedabile. exemplo moysi qui ieiunauit. xl. diebus et xl. noctibus: data est ei lex. Exo. xxxij. Item commendabile est exemplo Delye qui tanto tempore ieiunauit. iij. regu. xij. Item ieiunium est commendabile exemplo saluatoris nostri. Mat. iij. Luz ieiunasset. xl. diebus et xl. noctibus post ea esurir. Ieiunium enim est comedabile quod carne castigat crimina vitarum et littera auctor. dicitur. Ieiunium enim est comedabile quia dei misericordia impetrat. Ione. iij. Distus est dominus nuntiatis. Ieiunium consolatio dei: angelorum meretur. Mat. iij. Post ieiunium domini accesserunt angeli et admirabantur eum et consilio ieiunanti et oranti apparuit angelus actus. Ieiunium ponit diabolum in ariditate requie non habet. Mat. xij. Luz immundus spiritus exierit ab homine ambulat pro loca arida que reus requie et non inuenit. Dyabus eius ad modum piscis stat in loco humido. Job. xl. vebemot habitabit in locis humidibus et intelligatis locum humidum ubi gula colit et luxuria. Ieiunium commendabile est quod valet ad sanitatem corporis. Ecclesia. xxxvj. In multis escis erit infirmitas. qui autem abstinet est aduicet vita. Ieiunium commendabile est quod valet contra aduersitates. Uti. i. Efdre. iij. Ieiunamus et rogamus deum et venit nobis prope. Beati enim dicunt qui abstinent propter deum. Luce. vi. c. Beati qui nunc esuritis quoniam saturabimini. et idem habet. Mat. v. Sed supra hoc notandum est quod abstinentia corporis est preclara apud deum cum animus ieiunet a vitijs. Unde Esai. Doc est peccatum et rationale ieiunium quod exterius bonum ieiunat et interius vitijs caret. Qui enim in peccato mortali ieiunat corpus suum velut cadaver mortuus deo offert. Qui charitatem non habet omne bonum amittit quod debet. Mat. xij.

et xv. et prima ad Loy. xij. ca. Nihil enim potest ieiunare dentibus et luxurari voluntatibus secundum Ambrosium. Ieiunium enim debet fieri bona intentione non ad laudem populi acquiranda sicut faciunt hypocrite Mat. vi. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Item ieiunans non debet querere de licet. Nam ieiunium spernitur quod in vespe delictis compensatur. et sic finis de ieiunio est. Quia dictum est superius quod satisfactio est ieiunio sicut pres. scilicet restitudo: oratio elemosina: et ieiunium: et de quolibet istorum membrorum sufficienter extitit declaratum tamen quod materia suffragiorum est peccata precedentibus cum suffragia sunt satisfactio nes. id est de ipsis suffragijs itendo hic aliquid elucidare. Primum querendo utrum suffragia possint defunctis. Pro cuius dubij declaratio est notandum quod illorum quod purgatur tria sunt genera. Sunt enim aliquid satisfactio sibi iuncta non dum completa decedunt. Veruntamen si tantum haberet cordis contritionem quod sufficeret ad delendum peccatum liberi ad vitam transferent eternam. Et si satisfactio minime complessent quod contritio esset maria pro peccatis satisfactio et maria dilectio peccati. vbi Hiero. apud deum non tamen valet mensura temporis quantum doloris nec abstinentia ciborum quantum mortificationis vitiorum: sed a deo non sperunt et ante expletionem penitentiam moriuntur: igne purgatorij grauissime puniunt nisi forte eorum satisfactio ad aliquibus caris suis proficienda assumat. Ad hoc tamen quod preclara commutatio valeat quantum requirunt. Primum ex parte commutatis. scilicet auctoritas quod sacerdotis auctoritate fieri debet talis commutatio. Secundum ex parte illius pro quo fit commutatio. scilicet necessitas quod in tali statu debet esse quod se satisfacere non valet sed adiunari indiget. Tertius est ex parte illius in quem fit scilicet charitas quod necesse est ipsum esse in charitate quod facit ipsam satisfactionem esse meritariam et satisfactoriam. Quartum ex parte utriusque scilicet debita proportionabilitas videlicet minus pena commutetur in maiorem: quia plus satisfactio debet pena propter aliena. Pro cuius ulteriori declaratione est notandum quod triplex est pena propter et voluntaria: bec maxime satisfactio. Alia est pena propter sed non voluntaria que est in purgatorio et bec minus satisfactio quam prima. Alia est pena voluntaria sed non propter sicut in preclara commutatione et bec minus satisfactio quam prima sed magis quam secunda propter pro parte quod non est propter. propter secundum partem quod est voluntaria. unde si debuit in purgatorio penam sustinere duorum mensium talis poterit iunari suffragijs taliter quod liberabitur infra mensem. Numquam tamen inde eripitur quousque debuit si solum quo soluit illud quo soluit deinceps est illius quod facit suffragia et in finem eius commutatio.

vertitur dummodo sit in charitate. et si non indiget convertitur in finem ecclesie vel valet alijs qui sunt in purgatorio secundum voluntatem diuine distributionis et intentionem facientis. si sit in statu gratie quod aliter faciens non potest disponere proprie et directe. Alij sunt qui in purgatorio descendunt qui satisfactionem eis iniunctam copleuerunt sed sufficiens non fuit. Hi enim nisi magnitudo precitidis suppleat totum in purgatorio proplebit quod minus in hac vita fecerunt nisi prius aliquis pro ipsis satisfaciatur. Nam deus qui modos et mensuras peccatorum et penarum nouit addit penam sufficientem ne aliqd peccatum impunitum remaneat. Pro quorum maiori elucidatione est notandum quod penitentia iniuncta aut maior est aut equalis aut minor. Si maior tunc cedit ad augmentum glorie. Si equalis tunc sufficit ad diminutionem quod talis culpe et pene. Si minor tunc illud quod restat compebitur ex virtute diuine iusticie in purgatorio nisi prius etc. Alij sunt qui descendunt in purgatorium ferentes lignum fenicis stipulam. Isti etiam sunt quos modos amandi ista temporalia punientur et cremabuntur in purgatorio ferentes lignum diuinitus: ferentes fenicem minus: ferentes stipulam ad minus. Ista tamen pena purgatorum excedit omnem penam quam vnquam passus est aliquis in hac vita. unde beatus Augustinus. Nunquam in carne inuenta est tanta pena licet mirabilia passi sint martyres tormentata. Queritur prope dubia quod possit orari circa summissa pro quibus sunt illi quibus ista possunt prodesse suffragia. Ad istud questionem respondetur secundum beatum Augustinum in libro de cura pro mortuis quod omnes qui de hac vita decedunt aut sunt valde boni. et isti non indigent: at valde mali: pro istis non est orandum: aut sunt medio criter boni et mali et istis suffragia possunt. Eorum autem qui sunt valde boni sunt tria genera: primi baptisati: martyres viri perfecti qui vixerunt in dilectione dei et amore proximi mundum pro deo sperneutes qui si quicquam venialiter peccauerint: tamen charitatis seruoze: ita in eis peccati presumuntur sicut gutta aque a camino ignis protinus absoluetur prope hoc dicebat beatus Augustinus. quod iniuriam facit martyr qui orat pro martyre: et in capitulo cum martire. §. vlti. de cele. missarum. Si vero aliquis pro aliquo valde bono oraret dubitans an euolasset ad celum ille actiones essent gratiarum actiones et ad meritum tendunt orationis secundum illud. Oratio mea in sinu meo couertetur. Notetis quod si illi pro quibus suffragia sunt sint in paradiso vel in inferno reuertuntur ad eum qui facit suffragia vel quibus sua intentio dirigatur si sit in charitate aliter non. Dis eis statim tribus generibus celum aperitur. nam edifican erunt aurum argentum et lapides preciosos: et securi sunt de vitroque igne sedes beatorum Augustinus. supra

ps. cxxij. et pro magis sen. cxi. dist. iij. sen. De primo genere habetur Luca. iij. Jesu baptisato et orante aptum est celum: baptisatum enim virtute passionis christi mundatur ab omni peccato. De secundo genere habetur Act. viij. Ecce video celos apertos et iulium beatus stantem a dextris virtutis dei. verba sunt beati stephani pro bono martyris dum pateret. ita quod si tales qui patiuntur martyrium habeant aliqua cremabilia false martyrium reserant. De tertio genere habetur apo. iij. Vidi et ecce hostium aptum est in celo. Sed videtur quod suffragia possunt existere in patria pro illis quod debetur in collecta missae ubi debetur sicut sanctis tuis possunt ad gratiam sacramenta supple. ita nobis proficiat ad medellam. Sed. Dicendum est quod suffragium de sui ratio ne importat quedam auertitionem quod non cooperit ei quod defectum non parit. Icti vero nullum defectum patiuntur nec aliquo indigent inuamie quare eis non possunt prodesse suffragia quibus de omnibus bonis gaudeant: non tamen sequitur quod multiplici carnis nostris gaudijs eorum gaudium augmētetur formaliter: sed materialiter tamen: quod omnis passio formaliter auget secundum rationem sui obiecti. ratio autem gaudendi in sanctis de quibuscunque gaudet est ipse deus de quo non potest magis et minus gaudere: quod sic eorum le premium eorum varia: ut secundum beatum Thomam. supra. xlv. dist. iij. sententia. tamen Albertus in suo sermone de beo. dicit quod suffragia possunt sanctis pro modo charitatis iunctiois hoc est actualiter. Et huic sermone datus. Hinc ei mali sunt qui in infernum demerguntur de quibus beatus Augustinus. Si scire patrem meum esse in inferno non potest orare pro eo quod pro diabolo. Idem dicit beatus Dyonysius. c. vij. celo. iterar. sub taliter bonorum forma: summus sacerdos pro imundis non orat. i. pro damnatis: quod in hoc auerteretur a diuino ordine. et Gregorius. xxvij. mora. eadem causa est cur non oratur pro bonis eterno igne damnatis quod causa est ut non oratur pro diabolo angelisque eius. Sed per rariū narrat Damas. in quodam sermone. d. quod Gregorius. fundens orationem pro traiano audiuit vocem sibi diuinitus illa tamen sub tali verborum forma vocem tuam audiui et veni am de traiano cuius rei ut idem Damas. Narrat in dicto sermone testis extitit oriens et occidens: sed traianum postat in inferno fuisse: quod multorum martyrum necesse amarum instituit: ut idem Damas. narrat loco pallegato: ergo suffragia ecclesie possunt damnatis. Ad istud dubium omnis pluribus opinionibus binc et inde dicendum est quod sine fide operante pro dilectione de corde erant frustra illis a suis suffragia impenduntur secundum Augustinum. sed omnes damnati sunt boni: ergo suffragia eis non possunt prodesse alijs habuerunt opiniones alias circa hoc quod opinionem recitare premitto causa breuitatis etiam quod sunt presumptuose et inducens errorem. v. Alber. in suo sermone. beo. et. Hinc. tenent quod suffragia possunt

actualiter damnatis pro modo diuisionis seu subtractionis: quia pro plures saluatur pro merito ecclesie tanto pauciores damnabuntur: et sic non augmētatur eorum pena: quod in inferno fallit illa auctoritas. Solatiū miserorum est habere etc. Valeret etiam ipsis facientibus si sint in charitate pro modo meriti quod pro paruulis possit baptisatum decedentibus oratur non est necessarium: sed propter gratiam rationes secundum compen. tbeo. li. vij. idcirco secundum beatum Augustinum. beati Thomam. et plures alios famulos doctores: tutius est dicere simpliciter quod suffragia non possunt damnatis nec pro eis ecclesia intendit orare nec ad liberandem ut ab ipsis penis liberetur: nec ad mitigandem: ut scilicet pena in eis mitigetur: nec ad dimittendem: nec quantum ad suspensionem ut scilicet ad tepus vel horam pena eorum suspendatur: nec quantum ad satisfactionem: ut dicit Aluissus odor? qui tenuit quod pro suffragia damnati roborabantur ad melius sufferendum penam sicut si aliquis portaret graue onus et facies sua pfunderet a quo rosacea sic confortaret ad melius portandum: et tamen onus suum in nullo leuius fieret et male opinatur fuit: quod non potest esse quod pena tollatur nisi pro culpa expietur: et ideo cum culpa continue maneat in damnatis eorum pena nullatenus interruptur. ites damnati in inferno sunt extra vinculum charitatis secundum quas charitatis opera viuorum continuatur defunctis. Item quia damnati totaliter ad vitam terminum pro uenerunt recipiētes vltimam retributionem secundum Damas. ergo eorum eadem causa fit cur non oratur pro bonis in inferno damnatis que causa est ut non oratur pro diabolo angelisque eius eterno supplicio mancipatis: videtur euidenter quod suffragia nullo modo possunt damnatis: quia sancti de eis vti quos eternum damnatos supplicio iam nouerunt ante illius iustis iudicis aspectum orationis sue meritum cassari non dubitant: ergo male pro damnatis fiunt. Tunc ad rationem in contrarium dicendum est quod pro beati Gregorius. Traianus ad vitam fuit renouatus: et sic gratiam prosequitur per quam remissionem peccatorum habuit: sicut etiam apparet in omnibus illis qui fuerunt a mortuis miraculose suscitati quorum plures constat esse damnatos secundum presentem propter meritum iustitiam non autem diffinitive sine finaliter: quia ut dicit beatus Augustinus. in libro de cura pro mortuis aliqua sunt quod singulariter ex privilegio aliquibus procedunt que non procedunt omnibus ut legitur in pluribus passibus sacre scripture. De diocriter boni et mali sunt quod cremalia alijs secus ferunt. s. lignum fenicem et stipulam: vel quod penitentiam iniunctam vel sufficientem morte preoccupati non potuerunt complere: et ideo detinentur in purgatorio talibus suffragia possunt. xij. q. ij. c. aie defunctorum. et c. tps. et hoc triplici ratione. scilicet ratione vni-

tatis: quia sunt vnum corpus cum illis de ecclesia militate: et ideo bona nostra debent eis communicari. Secundo ratione dignitatis: quod dum uiuerent meruerunt ut hic suffragia eis prodesse: etiam quod dum uiuerent alios inuenerunt dignus est ut ipsi ab alijs inueniant. Tertio ratione necessitatis: quod sunt in statu in quo se iuuare non possunt sed beatus Thomam. supra. xlv. dist. iij. sententia. et secundum beatum Augustinum. et omnes alios doctores theologie. Queritur vtrum existeret in purgatorio possint scire suffragia quod fiunt pro eis. Breuiter sed beatus Augustinus. dicendum est quod sic quattuor modis. Vno modo per diuinam reuelationem. Secundo modo per bonorum angelorum manifestationem qui omnes actus nostros considerant et nunciat extantibus in purgatorio suffragia quod fiunt pro eis. Tertio modo per aliam hinc experientiam intuitum onem. Quarto modo scire possunt per experientiam cum vident se a penis releuari et sentiunt et cognoscunt pro se fieri suffragia. Queritur vtrum suffragia pro vno alteri facta possunt: ut dictum fuit superius. Et videtur quod non pro illud quod habetur ad Gal. vi. Vbi dicitur quod semianerit homo beatus mercedem si vnus ex suffragijs alteri fructum consequeretur meteret ab alio seminata: ergo suffragia per vnum facta alteri possunt. Item probatur per illud quod habetur Apoc. it. Beati mortui et subditur. Opera enim illorum sequuntur illos: ergo per prius. Item ut probatur operatio est solus existens in via: sed homines post mortem non sunt viatores: ergo oppositum apparet verum pro illud quod habetur. ij. Machabeorum. xij. Sacra et salubris est cogitatio pro defunctis orare: ergo est vtilis: et prosequens suffragia per vnus alteri seu pro altero facta et profunt. Ad idem beatus Augustinus. in libro de cura pro mortuis. d. non parua est vniuersae ecclesie auctoritas quod in hac clara consuetudine: ut in precibus sacerdotis que officio deo ad altare funduntur locus suum habeant: etiam pro mercedario mortuorum queque consuetudo ab ipsis apostolis inchoata est: ut dicit Damas. in quodam sermone de suffragijs mortuorum. Ad istud dubium dicendum est breuiter quod pro vnus nullo modo potest alteri valere ad statim consequendum pro via meriti: ut scilicet ex bis que vnus facit alii consequatur vitam eternam seu mereatur: quia sors glorie redditur sed mensura accipietis. Vnusquisque autem ex suo actu disponitur et non ex alieno. vti apostolus sermo ad Romanos. iij. Vnusquisque mercedem accipiet secundum laborem suum. Sed per via orationis facte et quantum ad aliquid consequens statim opus vni alteri dum est in via valere potest: et hoc mera liberalitate est: qui oratur. Et tunc ad rationem an oppositam. Et pro ad primam quam arguit que semianerit etc. Dicendum est quod illa metatio est proceptio vite eterne: et ipsa sors

vite eterne non datur alicui nisi p operib⁹ suis quia si aliquis alteri impetret vt ad vitā pueni at eternam: tamē hoc nō fit nisi mediātib⁹ operibus pprijs: p⁹ qz p⁹ p⁹ ei⁹ gratia alteri datur per quā mere: vt vitā eternā. vū nō ē contra diuinā iusticiā si vnus fructū pcepit de opibus factis ab eo qui est vnū secum in cbaritate. Doc etiā fm humanā iusticiā ptugit vt satis factio vnus p alia babeat: ergo fortiori rōne fm diuinā iusticiā que in mā trāscendit humanā: quia pena purgatorij est in supplementū satisfactiois q̄ non fuerat plene in coipe cōpleta. Sufferre em̄ alicui qd̄ sibi debetur repugnat iusticie: sed dare alicui qd̄ sibi nō debetur nō est iusticie cōtrariū: sed iusticie metas excedēs. Q̄ Querit vtrū suffragia p pctō: es facta p̄sint mortuis. Et videt primo qd̄ nō: qz vt dicitur Job. ij. Peccatores deus non audit. sed si suffragia p peccatores facta p̄desent mortuis p quibus o: ant a deo exaudietur: ergo videtur qd̄ nō p̄sint defunctis maloz suffragia. Item pbat illū Breg. Lū is qui displicet ad itercedendum mittit irati anim⁹ ad deteriora p̄cedatur. sed q̄libet pctō: deo displicet: ergo. Itē opus alicui⁹ magis videt esse fructuosum sibi q̄ alteri. s; peccator per opera sua nihil merei sibi: ergo nec alteri. Itē oē op⁹ bonū debet eē cbaritate informatū. sed opera per pctōres facta non sunt b̄mō: ergo non p̄sunt mortuis. Ad illū dubiū dicendum est fm b̄m Thomam qd̄ in suffragijs q̄ fiunt p malos duo p̄nt p̄siderari. s; ipm̄ opus operatū sicut sacrificiū altaris et quia nostra sacramenta ex seipsis efficaciam habēt absqz ope operantis equaliter explet p quoscumqz fiāt: et quāz ad hoc suffragia p malos facta deficiūt p̄sunt. Tamē dicit b̄m Tho. super. xi. di. iij. qd̄ missa boni sacerdotis est acceptior deo si: ut cibis paratus a mistro mūdo locund⁹ sumitur q̄ ab imundo. Notetis hic qd̄ d dam famosus doctor: ordinis fratruū predicatorum dicit qd̄ op⁹ opatiū nō solum est ecclie sacramentum: sed effect⁹ accidens ex opatione sicut et collectōe elemosynarū sequitur pauperes releuatio et eoz o: p defunctis ad deū. Alio modo possunt cōsiderari suffragia q̄tūm ad opus operās: et sic distinguendū est. Nā opatio pctō: ris suff: agia facientis potest vno modo cōsiderari vt est ei⁹: et sic nullo mō pōt esse meritoria nec sibi alteri: quia op⁹ in statu mortalīs peccati factum mortuum est: et mortua nunq̄ possūt viuificari. Alio modo potest p̄siderari opatio peccatoris seu mali: quia in illa materia loquor de peccatoribus qui sunt extra cbaritatē p̄sunt est alterius: tunc distinguendū est: quia aut

talīs peccator: extra cbaritatē p̄sint auctoritate facit: sic nec sibi nec defuncto p̄desit: s; opinio fuerit aliquoz qd̄ si talis mal⁹ faciēs suffragia gerat personā ecclie: sicut sacerdos mal⁹ dum dicit exequias mortuoz. et qd̄ suffragia talis sacerdotis mali p̄sint defunctis: aut talis peccator faciēs suffragia agit vt instrumentum alterius sicut executor testamenti alicui⁹ mortui vel heredes quib⁹ mortuis dūz vineret p̄cepit vt facerēt. p eo: et in isto casu licet ille q̄ agit exequēdo ordinationem defuncti non sit in statu merendi: tñ actio ei⁹ potest eē meritoria ratione p̄cipalis agentis scz defuncti q̄ ita ordinat dū vinerat et causa est: quia talis defunct⁹ in purgatorio existēs est in cbaritate: iō opus illū cū sit ipm̄ est meritorium sibi capiēdo meritum large scz p̄nt sibi scz defuncto valet ad diuinitionē pene et releuamē ad ea. exemplū potest capi in malo seruo q̄ facit elemosynā de p̄cepto domini sui existētis in cbaritate. qz illud opus p̄desit dño licet nō seruo: quia p̄pter peccatū mortale seruus non est capax tanti b̄ficii. Et ita dicendum est de oibus existētib⁹ i peccato mortali qd̄ nō sunt capaces talis p̄fect⁹ p̄pter ppriā indispositionē. Notetis hic qd̄ q̄cūqz mortales ep̄oscit aliq̄ suffragia sibi fieri p̄m̄ unū suffragiū p̄sequitur aut etiā quā sicut quāru ad efficaciam suffragio:ū que erat ex ope opante p̄cipalis agentis: s; q̄tūm ad efficaciam suffragio:ū q̄ est ex opere opatio vel ex opere operāte exequētis nō cōsequitur fructū aut p̄sint: et ideo si prius contingat ipm̄ detentus in purgatorio a pena purgari quantū ad hoc fraudabit suffragiū fructū qd̄ redundabit cōtra illos quorum culpa fuit mortuus defraudatus. Et iō canēat heredes et exequutores q̄ tenētur ad suffragia pro defunctis ne differant adimplere voluntatem et ordinationē defuncti: quia in tanta pena sunt in purgatorio qd̄ propter negligētiam illoz qui tenētur ad suffragia p ip̄s clamāt ad deum vindictam postulantes. et de hoc sūt plurā exempla in lombardia. Itē talibus heredibus d̄z tota hereditas auferri qd̄ nō adimplent voluntatē testatorū: fm innocentiū in c. licz in vltima glo. de voto et voti redemp. in capitulo heredes. de test. et xi. quest. i. capitulo siluester. Querit vtrū suffragia p̄sint pueris in limbo existētib⁹. Solutio. Dicendum est qd̄ nō quis tales decesserunt sine fide sine qua ip̄sibile est placere deo. ad Debe. vndecimo. Pueri enim nō baptisati nō detinentur in limbo nisi quia deficiunt a statu gratie vnde cum opera viuoz status mortuoz mutari non possit marime quantum ad meritum essentialis p̄mij vel

pene suffragia viuoz pueris in limbo existētib⁹ bus p̄desse nō possunt. qz sunt in tali statu qd̄ inuari nō possunt cū post banc vitā non sit tēpus gratiā acquirādi. Querit vtrū suffragia que fiunt p vno defuncto magis p̄sint ei q̄ alijs Solutio. Dicendū est qd̄ valor suffragio:ū p̄sari pōt ex duobus. vno mō ex virtute cbaritatis que facit oīa bona cōmunia et fm hoc magis valet ei qui magis cbaritate plē⁹ est: quia p eo p̄cipaliter nō sūt. Alio mō suffragia p̄nt p̄sari ex hoc qd̄ p intentionē vnus alteri applicatur et sic satisfactio vnus alteri cōputat. et isto mō magis p̄sint ei p quo fiūt sp̄aliter imo fm cōiozem opinionē isti soli valent quo ad satisfactioem. Querit vtrū suffragia facta p multis tñ valeāt singulis ac si p vno quoqz singularit fierēt. Solutio. Dicendū est qd̄ si valor suffragio:ū p̄sideret fm qd̄ valent ex virtute cbaritatis tñ singulis valent ac si p vno tantūm fierent. de con. dist. v. c. Non mediocriter. Si vero valor suffragio:ū p̄sideretur inq̄tum sunt quedā satisfractiones pro intentionē facientis trāssate in mortuos tūc magis valent alicui qd̄ p eo singulariter fiunt: tamen licet p vno fiant suffragia p̄sint etiā multis q̄tūm ad cōmunicatū cbaritatis qua vn⁹ diligit bonū alterius. Querit vtrū tñ valeant suffragia cōmunia illis p quibus specialia nō fiūt quantū valent illis p quibus fiunt specialia et cōmunia simul. Solutio. Dicendū est qd̄ p diuinā misericordiam si aliqd̄ de specialibus suffragijs sup̄sit bis p quibus fiūt dispensatur bis p quibus specialiter nō fiūt. si eis indigeant fm Damas. in quodā sermone de dormitione fm b̄m Thomā et Landulphū super. xi. dist. iij. sen. Et si aliqd̄ argueret de misericordia ex infimitate valoris rōne rei p̄tēte. Dicendū est qd̄ quia infimitate valoris: tñ determinatus est effectus ad quē illud sacramētū ordinat vñ nō oportet qd̄ p vno sacrificiū altaris tota pena eozum qui sunt in purgatorio expurgēt qm̄ plures misse in satisfactioe vnus pcti inuigatur. Querit vtrū indulgētie p̄sint penitētib⁹: ad solutionē pene ad quē penitēs ē obligatus p pctis. Solutio. Dicendū est qd̄ sic om̄is oibus obiectionibus. Pro cuius declaratione est notādū s; op̄. aliqz ad hoc qd̄ indulgētie valeant duo requirunt ex pte dātis: scz auctoritas et causa rōnabilis pro qua datur indulgētie p̄m̄ spectat ad clauē iurisdictionis. scdm ad clauē sciētie. Alia duo requiruntur ex pte suscipientis: scz idoneitas et dispositio: scz qd̄ suscipiens sit in statu gratie. secundum est deuotio et fides et adimpletio eius p̄pter qd̄ indulgētie datur: hoc videtur dicere cōmentū septē sacramento

ram. Et si aliquis obijceret dicēdo qd̄ existētes in purgatorio nō possunt adimplere. et. Hery est simpliciter et p seip̄os tñ interpretatiue adimpleri: qz per alios: et hoc satis potest petere. qz indulgētie sunt de excellentiorib⁹ suffragijs spiritualibus ecclie et meritū vniuersalis ecclie: sic maius est qd̄ meritū singularis p̄sone quod suffragat existētib⁹ in purgatorio vt dictum fuit superius: ergo tales indulgētie indirecte se extendūt ad eos inq̄tum vineres faciūt p eis id qd̄ cōtinent in forma indulgētiarū. Nā bi q̄ sunt in purgatorio conueniunt in impossibilitate peccandi cū illis de ecclia militate et cōueniunt cū illis de ecclia militate in pena cū vtrūqz cōueniūt aut in cbaritate: ita papa seu p̄elatus medio modo se h̄z ad illos qz illos de ecclia triumphante nō pōt ligare nec soluere illos de ecclia militate pōt ligare et soluere illos de purgatorio nō potest ligare: sed soluere nō directe p modū iurisdictionis: s; indirecte p modū suffragij: ad hoc cōcordat. Postē i sua sūma de remissi. Et si aliquis obijceret: qz ecclia aliquādo absoluit post mortē. dicēdū est qd̄ mortuus absoluitur. i. absolutus ante qd̄ moreretur p̄rtitionē fuisse monstratur et sic finiuisse vitā extra d̄ sen. ex. c. a nobis. ij. c. iij. q. h. c. sane p̄ferf. Etiā pōt ligari post mortē. id ē denūciari fuisse ligatū sentētia excoicationis i facto bere sis et. in auto. gazos. C. de sen. pas. Querit vtrū sit ille qd̄ p̄ferre tales indulgētias. Solutio. Dicendū est qd̄ papa et ep̄s: papa em̄ canōice creatus et electus in summū pōtificē h̄z plenitudinē potestatis i terra et nō potestatis limitatē: idō potest conferre planariā indulgētiam a culpa et a pena quando sibi placet. Alij autem p̄elati nō sic immo habent potestatem limitatē. extra de peni. et re. ca. quod autem et cap. cū ex eo. Vbi dicitur qd̄ possunt dare in aniuersario. quadraginta dies: et in declaratione ecclie vnum annū tñ quotquot fuerint: et intelligat semper qd̄ suscipientes fiunt in gratia. Tamen super hoc Landulphus quidā nobilis doctor ordinis fratruū minorū super. xi. dist. iij. tenet qd̄ ep̄iscopus in dedicatione ecclie nō pōt conferre indulgētias nisi suis subditis: qz qd̄ a nō suo iudice factū est nullius est molumētū in. c. at si clericus. de iudici. Et vltra dicit magister Nicolaus de scō Saturnio in sacra pagina exim⁹ possessio: cardinalis ordinis fratruū predicatorū qd̄ summū pōtificē ex collata sibi p̄tate qz eādem h̄z quā et b̄m Pet̄⁹ qd̄ ad potestatem clauū. infra illud secunda ad Lorin. ij. Si quid d̄nauit pp̄ vos in p̄sone christi cōdonauit ac si xp̄us condonasset. sed xp̄us poterat totum condonare ita

et petrus. et per consequens vicarius christi qui non est minoris auctoritatis quo ad hoc quam fuerit beatus Petrus quia voluntas christi committit regimen ecclesie petro successoribus suis legitime intrantibus sui quam petrus et sui successores legitime intrantes remitterent penam temporalem et fluita debita peccatis in toto vel in parte secundum eorum voluntatis beneplacitum adhuc non attenta cause condignitate per qua tales indulgentie dantur secundum optima predicta magistris. Nam beatorum indulgentia non respicit dignitatem cause per qua datur: sed respicit principaliter infinitam dei misericordiam meritum passionis christi et sanctorum gratiam et liberalitatem summi pontificis cui commissa est dispensatio huius thesauri inextinguibilis. Et si aliquis obijceret dicens pono casum quod summus pontifex inordinate concedat beatorum plenariam indulgentiam alicui idolo neo nunquam valebit. Solutio. Dico quod si scilicet beatorum thesauri super. et. distin. iij. sent. di. quod si das indulgentiam inordinate remittat sic quod boies quasi per nibilo liberabuntur peccatis sic faciens seu das sed nihilominus suscipies plenariam indulgentiam consequitur si fuerit capax tanti beneficii si cur prelati scienter promouerit indignum in valeret promouere. sed prelati promouens peccaret. Queritur utrum voluntas in non habet unde ad implere opus propter quod offertur indulgentia sufficiat ad consequendum indulgentiam. Solutio. Dicendum est quod non: quia dans beatorum indulgentiam apposuit certas conditiones quas oportet adimplere si quis velit consequi indulgentiam tamen illa bona voluntas valet ad meritum primarium essentialis. scilicet gratie et glorie non tamen ad relaxationem quam fieret si illi voluntati concideret opus. Queritur utrum indulgentie valeant pro populo deo offerri. Solutio. Dicendum est quod platus das ceteris beatorum indulgentias non potest sibi indulgentias conferre. proprie per se et directe tamen secundario modo et indirecte per quia episcopus non seipsum soluit a peccatis directe: sed indirecte: quia dat alteri potestatem per quam potest ab illo altero absolui. unde ad Debe. iij. Quoadmodum pontifex pro populo deo offerre et offerre pro peccatis. ita etiam pro semetipso deo quoniam et ipse circumdatus est infinitate. Queritur ulterius utrum indulgentie valeant tamen quantum sonant. Solutio. Dicendum est quod tales indulgentie tantum valent quantum sonant si ex parte conferentis sit auctoritas et iurisdictionis potestas: et per recipiens sufficiens deuotio et charitas: ideo dicitur vere confessis et penitentibus et ex parte cause discretio et pietas. et tamen superius visum fuit. Queritur utrum diues et pauper dispositi ut semper intelligit equaliter consequantur tales indulgentias. Solutio. Dicendum est quod si in talibus indulgentiis dicat indistincte

quicumque dederit pro constructione talis ecclesie sine visitatione talis ecclesie habebit mille annos indulgentiarum etc. In tali casu si diues det de narium vel obolum sicut pauper non dicitur consequi indulgentiam: quia non dat aurum in pueris secundum debitam intentionem conferentis indulgentias: quia iuxta istam formam diues debet dare plus quam pauper. Si vero formam indulgentie dicat determinate quicumque tantum dans reponat totam indulgentiam. sic non est inconueniens quod dans obolum reponat remissionem omnis pene sibi debite pro culpis sibi dimissis: quia datur vere confessis et penitentibus cum indulgentia non respiciat principaliter illud obolum vel datum: sed infinitam dei misericordiam conferentis liberalitatem qui est dispensator thesauri inextinguibilis ex merito christi beate marie virginis et omnium sanctorum etc. Queritur unde sumptus tales indulgentie originem. Solutio. Dicendum est quod ex infinita dei misericordia cui propter est misereri spiritus et peccare: et quod in ira continere non potest ut dicit Lassiiodorus. pa. lxxviij. Aut obliuiscitur misereri deus aut continebit in ira sua misericordias suas. Vniuersi modi remedia fuerunt in veteri testamento. ut dicit Gregorius in mora. Oblationes: sacrificia: circuncisiones: et le galium obseruantia. et illa omnia valebant ex fide et deuotione operantia. In persona enim christi habet Estate. lxi. Misit me ut mederer contritis corde et predicarem captiuis indulgentiam et clausis apertionem et predicarem annis placabilem domino sex annis iubilium remissionis: cuius figura fuit ille iubilium in quo remittebatur debita. Leuitici. xxv. c. Locutus est dominus ad Moysen dicens miserabis tibi septem hebdomadas annorum. id est septem septies que simul faciunt annos quadraginta nouem. et clanges bucinam mensis septimo et decima die mensis precipitationis terepore in vniuersa terra vestra sacrificabilisque annum quinquagesimum et vocabis remissionem cum ceteris habitatoribus terre tue. ipse enim est iubilium hic iubilium typicus erat et figurabat quantum iubilium quod christus venit ad nos et verum iubilium ipse predicauit dedit ac petro et suis successoribus commisit predicauit in quantum per seipsum. Mat. quarto cepit Iesus predicare et dicere penitentiam agite appropinquabit regnum celorum: in quo verbo secundum doctorem. efficaciam plenarie continetur indulgentie eo quod solam vere penitentibus et confessis conceditur. predicta cant in quantum per preconem suam Iohannes baptista. d. Penitentiam agite appropinquat regnum celorum. Mat. iij. Istud etiam commisit beato petro et suis successoribus canonicis intrantibus quando dixit ei symon iohannis diligis me plus bis. Et se

quitur pasce oves meas. ad quem pastum spirituales requirebatur magne diuitie spirituales et thesauri etc. Ibi doctores theologie et iuristas christus commisit totum thesaurum ecclesie dispensandum et distribuendum vere penitentibus et confessis petro et in persona eius suis successoribus caudice intrantibus iuxta eiusdem petri et suorum successorum arbitrium. Et si aliquis obijceret dicendo quod nunquam reperitur quod beatus Petrus fuerit usus hac potestate. Dicendum est quod hac potestate usus fuit in illis: quos corporaliter sanauit: etiam non sequitur si non fuerit usus quod non habuerit. Item beatus Gregorius vnde citans indulgentias statuit Rome in stationibus. Item Bonifacius octauus indulgentiam plenariam concessit visitantibus basilicas apostolorum petri et pauli in quolibet centenario. Item Elemeus papa sextus eam indulgentiam vel si miles dedit in quolibet quinquagenario de qua quidem indulgentia tantum habebant romani cum modico labore sicut illi quod veniebant de vltimis finibus terre licet non valerent eis equaliter quo ad meritum essentiali gratie et glorie etc. Queritur quid iuris si papa concedat indulgentiam plenariam: scilicet a culpa et pena dimittat in articulo mortis et ille cui concessit talem indulgentiam fuerit usus pluries ista gratia credens se esse in articulo mortis dum aliquando infirma retur. Solutio. Dicendum est quod papa Innocentius sextus predictam dubium determinauit dicit quod tunc valet si amplius illa gratia non usus fuerit. Si vero alias non usus fuerit illa gratia in vero mortis articulo sibi valebit: sic in vltima absolutione illa gratia habebit effectum suum etc.

Sequitur de sacramento eucharistie.

In cena summum christus statuit sacramentum sub panis specie cum discipulis tribuit se. Et specie vini dicens hoc sumite cuncti.

Missa celebratur ut mors christi recolatur.

Et deus oratur speciali et veneretur Et confortetur et pane sacro satietur Dant ornamenta tibi presbyter bec documenta.

Signat sub tunica quod mens debet fore munda.

De super astrictus spem de superis dat amictus

Uult candor tunice spondaste viuere caste

Signat cictura tibi quod non sit vaga cura Per manipulum leue continentur mala vite

Stola notat quod christo seruire deceter Stringens cuucta foris notat insula fedus amoris

Designat lignus crucis ara calixque sepulchrum

Sed panis carne christi vinumque cruorem Sudoze dat aqua sudaria linea palla Vera liber scripte que protulit ex cruce christus

In missa forma sunt verba iesu benedicta Panis materia cum vino vitis et vnda Expers ferunt non mixta fit hostia christi

Presbyter hoc sacrat iterio si timentat Sacra videt ora genibus flet et adora

Dices deuote ihesus hic quos doceo te Salue saluator mundi rex atque creator

Qui deus es et homo natus de virginis aluo Te deus exoro supplex et proxi adoro

Ut mihi condones et celi gaudia dones Necno defunctis viuis fidis que cuncti

Sanguis christi qui fusus amore fuiti Vniuersi generis nobis proxi auxiliaris

Dele peccata da nobis regna beata Quisquis di sumes corpus sit et bene credes

Orans deuotus ieiunus crimine lotus Sitque timoratus non vlla claua ligatus

Presalus proxi poterit cogere necesse Corpore precepto te custodire memeto

Ne quod sacro depellas de sacramento Redde deo grates orans tibi det bonitates

Ne sis ingratus caueas quoscumque reatus.

Istud capitulum quartum de sacramento est de sacramento eucharistie quod videtur continere undecim particulas. In prima particula auctor noster docet in institutionem sacramenti eucharistie species eius in generali. In secunda parte ostendit cur istud sacramentum seu sacrificium celebratur

In tertia docet significacionem ornamentorum consecratis. In quarta docet significacionem illorum que administrantur immediate sacramento eucharistie. In quinta docet in speciali quid sit materia et forma sacramenti eucharistie. In sexta docet quis sit minister istius sacramenti eucharistie et qua intentione debet habere. In septima docet modum reverentie que debet habere unusquisque fidelis erga sacramentum eucharistie. In octava docet in quo actu debet sumi eucharistia. In nona restringit illam particulam octave in qua dicitur seimus. In decima docet modum custodiendi corpus officii post eius sumptionem. In undecima autem post sumptionem tam preciosissimi sacramenti bonam inuentionem deo gratiarum reddere actiones et in posterum cauere ne reciduerit. Prima in principio. secunda ibi. Quia celebratur. tertia ibi. Dat ornamenta. quarta ibi. Designat lignum crucis. quinta ibi. In missa forma. sexta ibi. Presbyter hoc faciat. septima ibi. Sacra videtur ora. octava ibi. Quisq; dei sumes. nona ibi. Pransus percipere. decima ibi. Ex parte precepto. undecima ibi. Redde deo grates etc. Illa est diuisio presentis littere. Quantum ad primam particulam dicit auctor noster quod Christus in cena in die iouis sancta instituit istud sacramentum sub specie panis et vini et administravit discipulis suis. d. Supra specie panis hoc est enim corpus meum: et supra species vini. hic est enim calix sanguinis mei novi et veteris testamenti. Mat. xxvi. et Marci. xiii. et prima ad Lox. xi. Dominus ieiunus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens benedixit fregit et dedit discipulis suis. d. Hoc est enim corpus meum: hoc facite in mea commemoracione. Sicut et calicem. d. hic est enim calix sanguinis etc. ut supra. Et diffinit sic eucharistia est species panis tritici et vini sub specie verum Christi corpus et sanguinem continentis realiter: sed inuisibiliter per transubstantacionem panis in corpus et vini in sanguinem: et ut verborum precracionis a sacerdote platorum cum intentione ministrati. Et de eo quod est bonum et caritatis quod est gratia quasi bona gratia: quod in isto sacramento continetur gratie plenitudo. s. dei filii. Queritur quare Christus instituit in principio sue predicacionis sacramentum baptismi et istud sacramentum in fine. So. Quia in baptismo est ichoactio et in hoc sacramento consummatio. ideo baptismus instituit in principio sue predicacionis et istud in fine recessu a discipulis suis per hoc eis ostendens magnam signum amoris et etiam in signum rememoracionis. Nam illa que ultimo proponitur magne memorie commendatur: ideo dicit saluator noster. Luc. xxij. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum ante quam patiar. Et si queratur vtrum hoc sacramentum de-

buerit institutum a principio conditionis hoies. Rñ detur quod non primo ratione preterit: quod hoc sacramentum pertinet corpus Christi verum quod ante institutionem sacramenti oportebat de sanguine esse natum: secundo ratione effectus: quod hoc sacramentum est caritatis vinculum quod tempore gratie maxime debuit abundare. Dicit enim sacramenti figura precessit quam pluit manna in deserto populo israel quod quotidiano celi pascebatur alimeto. Exo. xvi. et per mag. sen. xij. dist. iij. in melchisedech quod obtulit panem et vinum. Gen. xiiij. In agno paschali de quo habetur in Leui. fm inno. Sacrificium abel sacrificium Christi in altari vel in cruce oblatus expressit figurabat: quod per primogenitum Greg. Christus exprimitur quod per invidiam interfectus est a iudeis. Item sacrificium abrahe intelligendo de sacrificio quod abraha voluit facere de filio suo Isaac Gen. xxij. vij. Inno. Quid per sacrificium abrahe dilectum et unicum filium offerentis nisi passio Christi designat. de quo apostolus per: pro filio non peperit: sed pro nobis omnibus tradidit illum fm mag. sen. viij. d. iij. c. l. Quattuor sunt figure speciales huius sacramenti. vna est que spectat ad legem nature. s. melchisedech. due spectat ad legem scripture. s. agnus paschalis et mamma. vna spectat ad tempus gratie. s. sanguis fusus ex latere Christi. In hoc enim sacramento est tota materia visibilis que est figura in sacrificio melchisedech. Res preta. s. verum corpus Christi quod figurat in agno paschali. Res significata. s. corpus Christi mysticum quod figuratum est in manna: vnde dicitur efficacia huic sacramento que significata est in sanguine Christi quod habet rationem figure: quod exiit de Christi mortui latere. Queritur que non sit hic mentio de oblatione abrahe: dum abraha rediret de victoria contra reges quod ducuntur Lot. et Noe. Solutio. Quia abel fuit reuelatus fm Aug. quod primogenitus dei filius humanum lapsum repararet. Hoc vero vel tempore suo fuit reuelatum quod de humanum lapsum repararet in aliqua creatura. s. ignorabat vtrum esset angelica vel humana. Tpe vero abrahe fuit reuelatum quod redimeret mundum in specie humana Gen. xxvi. In semine tuo benedicetur oes gentes. id dedit diuina decima: quod homo per diuinam decimam intelligit. Luce. xv. Aaron et Noe in pecoribus offerrebat: ideo istis tribus Abel quo ad personam unigenitum melchisedech quo ad specie panis et vini. Abrahe quo ad naturam hoies assumenda fuit veritas reuelata: id de ipsis fit mentio. Queritur que illud sacramentum debuit habere figuras. So. Primo ratione difficultatis: quod difficile est ad credendum et ad cogitandum. Secundo ratione dignitatis ut eius dignitas figuris congruentibus monstraret. Sed videtur quod istius sacramenti non debeat esse duplex materia: quod totum illud quod est res et sacramentum pertinet sub specie

panis. s. totus Christus: ergo panis est tota materia istius sacramenti. Item illud sacramentum sub vna specie populo ministratur. s. sub specie panis: ergo tunc debet esse vna materia. In oppositum arguitur dicitur istud sacramentum eucharistie a christo initium sumpsit: sed christus in cena suis discipulis illud sacramentum ministravit sub specie panis et vini: ergo. Item maderatio que est versus sacramenti requirit cibum et potum: ergo huius sacramenti duplex debet esse materia. Solutio. Dicitur enim est quod versus huius sacramenti est manducatio que ad sui integritatem et cibum et potum erigit: et ideo huius sacramenti debet esse duplex materia vna que in cibo sumat et alia que sumat in potu vtraque specierum. s. panis et vini est de integritate sacramenti eucharistie: licet totus Christus sit sub vtraque specie quo ad efficaciam: vtraque tamen barum specierum est de integritate huius sacramenti propter significacionem. significat enim hic Christus cibus perfecte reficiens. Perfecta autem refectio non est in pane tantum: nec in vino tantum: sed in vtroque simul. Tamen propter periculum effusionis sanguinis populo ministratur sub specie panis tamen sub qua specie est totus christus. Item est alia causa que si ministraret populo sub vtraque specie: simplices non crederent totum Christum in altera specie recipere fm Bonau. etc. Significatio enim huius facti est duplex. vna fm quod representat preteritum: sic in hoc sacramento representat seu significat passio Christi in qua separatus fuit sanguis ab eius corpore: et ideo separatim in hoc sacramento offerri debet signum corporis et signum sanguinis duplici materia consistere. Alia significatio huius facti est de effectu inducendo per sacramentum: quod sacramenta efficiunt quod figurat. Et sic cum hoc sacramentum ad salutem corporis et anime sumatur oportet quod sub specie panis ad significandum salutem corporis: et sub specie vini ad significandum salutem anime hoc sacramentum perficiatur et sumat fm doc. sup. xi. d. iij. sen. de con. di. ij. in summa. et extra de celebrata. missa. c. cum martine. Etiam videtur ostendatur filius dei totam naturam humanam assumpsisse vel totam redimeret. s. corpus et animam. panis enim ad corpus et vinum ad animam refertur. per mag. xi. di. iij. Quia ad rationes ante oppositas primo. Ad primam quod dicitur totum illud quod est res et sacramentum pertinet sub specie panis. s. totus Christus. Dico quod Christus totus Christus sub specie panis fm rei veritate: non tamen est ibi ex vi sacramenti nisi corpus eius fm quod venit in usum fidelium. Ad secundam rationem ante oppositam quod arguitur. Illud sacramentum tamen sub vna specie populo ministratur. Dicendum est quod populo non datur sanguis propter periculum effusionis: quod facilius vna gutta sanguinis laberet quam aliquid particulam corporis. etiam fm Bonau. quod simplices non

crederet in altera specie totum Christum recipere. Dicitur tamen vero altaris datur seu competat perceptio sanguinis: quod in ipsis sumitur maior assuetudo seu discretio. Sed videtur quod panis et vinum non debeat esse materia huius sacramenti: quod sacramenta legis moysayce propinquiora fuerunt sacramentis noue legis quam sacramenta legis nature: s. in lege moysayca per modum sacramenti comedebatur carnes animalium: ut habetur in Leui. in pluribus passibus. ergo caro debet esse magis materia huius sacramenti quam panis et vinum que sumebantur in lege nature per modum sacramenti: ut habetur in Gen. Item expressius significat caret caro animalis carne Christi quam panis: quod maior est habet convenientiam ad ipsam: ergo caro debet esse magis materia huius sacramenti quam panis et vinum Item illud sacramentum dicitur medicina infirmis: sed infirmis indiget vinum: ergo vinum non debet esse materia huius sacramenti. Solutio. Dicendum est quod causa que re panis et vinum sunt materia huius sacramenti inter alios cibos et potus est institutio diuina ut tenentur doc. sup. iij. sen. in. xi. di. Causa autem institutionis potest esse multiplex. Vna quod ista duo. s. panis et vinum conuenientius in cibo et potu veniunt quam per hoc conuenientius in cibum et potum spiritalem inducuntur. Alia causa videtur haberi in glo. prima ad Cor. xi. Panis pro ceteris cibis sustentat corpus et vinum pro ceteris poculis cor letificat. Similiter hoc sacramentum magis sustentat et letificat caritatem iherosolimitanos quam alia sacramenta. Tertia causa est ex ritu celebrationis: quod panis et vinum melius tractantur quam alia que in cibo et potu veniunt. Quarta causa est ex representatione duplici rei huius sacramenti: quod istius sacramenti duplex est res. s. corpus Christi verum et corpus mysticum. Et quod signa sunt instituta propter rei significacionem expressione talia debebant institui que vtraque rem exprimerent: quod corpus Christi mysticum est ex multis aggregatis in vnum talia elementa debuerunt esse que ex multis sunt vnum. tale autem est panis quod ex multis granis. tale etiam est vinum quod ex multis vultu seu racemis: idcirco reete vniionem corporis mystici significat quod quod dem corpus mysticum est ecclesia que est ex multis fidelibus in vnum corpus conuinctis glutino caritatis. vnde apostolus in prima ad Cor. In panis vnum corpus multi sumus oes qui de vno pane et vno calice participamus. Quinta causa est ex representatione eius quod fecit quoniam granum in area perculantur panis in fornace decoquitur: et vinum in torculari exprimitur que omnia competunt ad representandam passionem christi. Tunc ad rationes et primo. Ad primam quando arguitur quod sacramenta legis moysayce erant propinquiora et cetera. Dicendum est quod istud sacramentum non debuit in specie aliquo sacramenti

legis moſayce inſtitui. cauſa eſt. vt offēderetur ceſſario legalis. ¶ Ad ſcđam dicendū eſt ſm be arum Tbo. q̄ caro de rōne ſui nō dicit aliqd̄ ordi natū in cibis: ſed dicit quādā rem nature. Et ideo nō ita p̄peteret caro aialis ſignificaret car nem xp̄i: vt ē cibus fidelium ſm q̄ p̄tinet i ſacra mento ſicut panis: q̄ de hoc p̄fecit eſt vt ſit ci bus. ¶ Ad tertiā q̄n arguitur illd̄ ſacramētus d̄: medicina r̄c. Dicendū eſt q̄ vinū nō datur in firmis morbo febrilitate iſtud ſacramētum non debz dari bis q̄ notarie ſunt i febre pcti moria lis tñ datur fidelib⁹ hoc eſt ad cōfor: tationē ſe: bilū q̄ pctō liberati ſunt ſicut ei vinū nō sanat actu iſfirmātes ſz iā p̄ualeſcētes: ſic eucharisſtia nō sanat iacentes in pctō mortali ſed reſpicien tes ſm br̄m Aug. b. Tbo. rōes doctores theo: logie. Ex p̄miſſis videret q̄ hoc ſacramētum nō eſſet vnū. Solu. Dicendū ē q̄ vnū eſt ad illū ſenſuz q̄ in illo ſacramēto ſunt plura materialia que ordinātur ad vnuz ſacramētuz plenū r̄ p̄fec tum formalr̄: nec obſtat ſi dicat q̄ hic ſunt plu ra ſigna: q̄ ſunt ordinata ex inſtitutione ad ſigni ficandū vnū ſacramētū r̄c. q̄tum em̄ ad effica ciam totus xp̄s ē ſub vna ſp̄e r̄ totus ſub altera ſed q̄tum ad ſignificantiam vtrazq̄ ſp̄es requir tur ideo xp̄s ſub vtrazq̄ ſp̄e hoc ſacramētū inſti tuit r̄c. ¶ Querit vtrū xp̄s māducauerit ſeipm̄ i cena i die iouis ſancta q̄n admīſtrant ſe ſuis diſcipulis: r̄ videtur ſmo q̄ nō: q̄ de hoc nulla ſit mēto in euāgelio. ¶ Scđo ſic oēquod mādu caſt in cibum aſſumitnr̄: ſed aſſumēs non eſt aſſumptū: ergo xp̄s corp⁹ ſuū māducare nō po tuit. ¶ Tertio ſic illud ſacramētum ordinatur ad ſp̄ialem reſectōem: ſz xp̄s nō indigebat ſp̄i rituali reſectōne: igitur ſeipſum non aſſumpſit. ¶ Quarto ſic xp̄s nō cōpetit māducare hoc ſa cramentum nec ſacramentaliter nec ſp̄ialiter ſmo nō ſacramentaliter cū eſſet verus cōpzebē ſoz r̄ ſine velamē figurarū ad rem ſacramēti p tingeret. Nec ſp̄ialiter q̄ in ipſo gr̄a nō auge batur ḡ r̄c. ¶ In oppoſitū arguit aucto: itate il lius qd̄ habet de p̄e. diſ. ij. c. Nec moyses dedit vobis panem verū. ſed dñs ſeſus ipſe cōiua et conuiuū ipſe comedēs r̄ qui comedit ergo ipſe xp̄s corpus ſuū in cena māducauit. r̄ glo. ſuper illum textū talis eſt. prius em̄ dñs poſtq̄ bene dixit comedit. deinde dedit diſcipulis eſturis nec mirū ſi in ſacramēto ſe comedit qui ſeipſum manibus ferebat. Ex hoc mauiſte inuitur ipſz dominū in die rene ſumpſiſſe corpus ſuū: licet quidā nō admittant quib⁹ obuiat. ¶ Iſido. ſuper Leuiticū in glo. illius littere ſi p̄ gratiarū actōe L. em. vii. c. vbi dicit q̄ dñs noſter ſeipm̄ aſſum p̄ſerit. per hoc q̄ dicit aſſumpſitq̄ dedit diſci

pulis ſuis. ¶ Vñ verſus. Rex ſedet in cena turba cinct⁹ duodena. ſe tenet in manib⁹. ſe cibāt ipſe cibus. Comedit ergo xp̄s ſeipm̄ ſed non quo ad effectū vel neceſſitatē q̄ non indigebat ſicut bec fecit xp̄s vt daret alijs exēplum. diſt. viij. c. per quā r̄c. r̄ p̄ docto. ſup. xi. iij. ſenten. ¶ Tunc ad rōnes ante oppoſitū Et primo ad primā q̄n arguitur q̄ de hoc nulla ſit mēto in euāgelio Dicēdū eſt q̄ in acceptione panis vtrūq̄ poteſt intelligi ſz acceptio r̄ māducatio etiam multa fecit xp̄s que nō ſunt ſcripta in libro euāgelio rum. ¶ Ad ſecundā q̄n arguitur oē qd̄ mādu catur r̄c. Dicendū eſt q̄ xp̄s ſub ſpecie propria quodāmodo diſtat a ſeipō ſub ſpecie ſacramētī qm̄ nūc in ſpecie p̄p̄ia eſt in celo ſed ſub ſpecie ſacramēti eſt in altari r̄ ſm hunc modum nō eſt incōueniens q̄ ſeipm̄ aſſumat. ¶ Ad tertiā q̄n arguitur illud ſacramētum ordinatur ad ſp̄ialē reſectōnē r̄c. Dicendū eſt q̄ māducatio illa nō efficiebat in ſeipō aliqd̄ ſp̄iale: ſed ſignificabat ¶ Ad quartā q̄n arguitur q̄ xp̄s nō cōpetebat māducare hoc ſacramētum ſacramentaliter nec ſp̄ialiter r̄c. Dicēdū eſt ſm br̄m Tbonā q̄ nō māducauit corpus ſuū. vt inde aliquē effectum conſequeretur: ſz vt alijs ex māducatione exēpluz daret. ¶ Hoī. vero dicit q̄ ſicut xp̄s baptiſmum ſuſcepit ſacramentaliter tantū r̄ nō rem. ſic hoc ſacramētum r̄c hoc fecit in exēplū. Et vlti⁹ idem doctor dicit q̄ duplici de cauſa nō poteſt quis p̄cipere efficiā ſacramēti vna cauſa non p̄pter gratie plenitudinē ſicut in ſolo xp̄o fuit. Alia cauſa p̄pter indignitatē ſicut in peccato ribus q̄ licet p̄cipiat corpus xp̄i verūtamē fru ctum nō recipiunt q̄ indigni ſunt. ¶ Queritur vtrū ſaluator noſter in cena dederit corpus ſuū inde. Solutio. Dicendū eſt q̄ ſic. r̄ iij. q̄. ideo tu bonus magi. ſenten. xi. diſt. iij. r̄ ſm om̄s docto res theologie r̄ canonitias. Nec eſt credenduz q̄ q̄n dedit bucellā panis in trinctam inde q̄ tūc ei corpus ſuū dederit: q̄n illā bucellaz dedit el poſt in ſignū vt manifeſtaret Jobān̄ pditorē. Jobannis. r̄ iij. r̄c. Per prius em̄ corpus ſuūz de derat inde q̄n dedit alijs diſcipulis. Et ſi quera tur quare ſaluator noſter dedit inde corpus ſuū cum ſciebat ei ferre iudicium: q̄ dignus erat. Solutio vna ratio fuit ne alijs diſcipulis ipm̄ iudā ſuſceptū redderet r̄ et hoc Judas tradēdū eum occaſionem ſumeret Alia ratio vt doceret ſacerdotes nō debere reuelare ea q̄ in p̄ſeſione eis dicuntur. Sumunt em̄ boni ſumūt mali forte tñ non equali. ¶ Queritur quomō intelligit illud quarti ſententiarum q̄ ſeſus corpus ſuum dedit inde ad perniciem Solutio. Dicendū eſt q̄ ly ad non tenetur ibi cauſatiue q̄ corpus

cubiti nūq̄ eſt cā dānatiōis alicuius: ſed tene tur ibidē ad p̄ſecutiōe. ſ. quia iudas indigne aſ ſumpſit corpus xp̄i p̄ſecuta eſt ei inde dātio. ¶ Queritur quale corpus adminiſtrant xp̄s di ſcipulis ſuis p̄ die q̄ pateretur. Sola. Dicen dum eſt q̄ corpus paſſibile qd̄ tunc habebat ad miniſtrauit. licet Aug. dixerit q̄ tunc aſſūpſit dotē ipaſſibilitatis. i. q̄. viij. c. daymbertū de iur. pa. ca. quod aut. ¶ Querit vtrum corpus ſub pi r̄ide poſitū in die cene i crastino mozeret i cruce. Solutio ſm q̄ habet in. xi. di. iij. ſen. Dicē dū eſt q̄ ſic: q̄ oēs paſſiones intriſece cōpētūt corpi xp̄i ſub ſacramēto q̄ ei p̄p̄tūt ſub ſpecie p̄p̄ia ſicut mori dolorē pati r̄ ſimilia. Paſſiōes aut extriſece ſicut verberatio lanceatio r̄ ſilia nō cōpētūt ei ſub ſacramēto. quare nō pōt dici q̄ ſub ſacramēto verberetur crucifigatur r̄c. Et ratio diuerſitatis eſt q̄ paſſiones extriſece p̄ tinent ad ſubſtātiāz corpōis mediātibus dimē ſionibus p̄p̄iis. Cubit⁹ aut ſub ſacramēto exi ſtens nō cōparatur ad exteriora mediātibus di mēſionis p̄p̄iis ſed mediātibus dimēſionib⁹ panis. ¶ Bonanē. ſub alijs verbis dicit q̄ ſub ſa cramentō a nullo poterat ſibi inferri paſſio q̄ re p̄cluditur q̄ xp̄s corp⁹ paſſibile adminiſtrant i cena ſuis diſcipulis. Et breuiter dicendū eſt q̄ ſi paſſio determinet actū agētis. xp̄s nō patieba tur ſub ſacramēto nec corpus ei⁹ reſeruatū i pi r̄ide. ¶ Si aut paſſio dicat affectiōnē ſeu dolorēz illatū ſentebat in pi r̄ide quicqd̄ circa ipſuz ſie bat in cruce. vñ verſus. Pi r̄ide ſernato poteris copulare dolorē illatum ſed nō illatus p̄uēt illi. ¶ Queritur quare papa in altari frāgit ſpe cies corpōis poſtea ad ſedē ſuā vadit r̄ ibidem ſumit. Solu. ¶ Papa eſt vicari⁹ xp̄i. xp̄s autē in emans panē fregit: ſed ibidē nō comedit ſz i hieruſalē: r̄ in buī figura papa in altari frāgit r̄ in ſede comedit r̄c. ¶ Quantū ad ſecūdā par ticulā in qua aucto: noſter oſtendit cur illud ſa crificiū ſeu ſacramētuz celebrat ſbi miſſa cele brat r̄c. Eſt notandū q̄ illud ſacrificiū celebra tur ob memoriā dñice paſſionis. iuxta illd̄ p̄me ad Loz. xi. Doc facite in meā cōmēmoratiōnē Item illud ſacrificiū celebratur vt interius vini ficemur: qm̄ per virtutem huius ſacramēti ali quando ſit de attrito contritus. Per gr̄am em̄ illuminamur: purgamur: perficimur: reficimur Et bec gratia conſertur in hoc ſacramēto. De enim non tantum inſtituit ſacramētum quod nos in eſſe generaret: vt baptiſmum vel qd̄ ge nitos robozaret: vt cōfirmatiōnē: veruētā vt robozatos enutrireret eucharisſtam. Item illd̄ ſacrificiū ſeu ſacramētū offertur in augmen tationem deuotionis. vnde p̄ſalmi Impingua

ſti oleo caput meū r̄ calix meus inebriās q̄ p̄re clar⁹ eſt. Nutrimentū enim qd̄ hic datur nobis q̄tum ad eſſe gratuitum in trib⁹ attenditur: ſci licet in cōſeruatione deuotionis r̄ dilectionis ad deū: dilectionis ad proximū r̄ dilectiōis in tra noſmetipſos. Item illud ſacrificiū offertur ad mitigationem fomitis: q̄ ſicut aqua refrige rat ita illud ſacramētū refrigerat a teruore cō cupiſcētie. ¶ Itē hoc ſacramētū offertur in augmē tum virtutū r̄ in remedium pctōz venialū nō autem mortalizq̄ ſicut nutrimentū naturale p̄oſteſt viuētī r̄ nō mortuo ſic alimentū ſpiri tuale cuiuſmodi eſt illud ſacramētū. ¶ Itē illd̄ ſacramētū armat boiēm contra diabolū. vñ d̄ ps. Paraſti in cōſpectu meo menſam aduerſus eos qui tribulāt me. vnde Bernar. Diſce ebru ſtiane q̄tū debes diligere xp̄s qui dedit nobis carnē ſuā in cibū: ſanguinē ſuū in potū: aiam in precium aquā lateris in lauacrū. ſm em̄ bea tū Aug. in libro de ciuitate dei. die qua quis au dit miſſam deuote p̄ illo die neceſſaria cōcedū tur ei: leuia colloq̄a dimittūtur. iuramēta igno ranter facta cōdonātur: q̄d̄m audit miſſam nō ſeneſcit: lumē oculoꝝ ipſo die nō pdit ſeu amit tit mortē ſubitanē nō icurrit illo die ſi obierit p̄ cōicato habebitur: ab angelo eūdo ad eccleſi am r̄ redeundo paſſus ei⁹ numerūtur vt in die iudicij remunerētur. ſz em̄ eundē Auguſtinuz miſſa dicitur: q̄ celeſtis miſſus mittitur: r̄ ille celeſtis miſſus ſm Innocē. Eſt angelus magni cōſilij qui mittitur ad cōſecrandū. vnde ille eſt ſacerdos inuiſibilis qui p̄ncipaliter conſecrat hoc ſacramētū vbi cūq̄z conſiciatur. Officiū aut miſſe: vt habetur de con. di. i. Ediderūt bea tus Jacob. frater dñi ſm carnē r̄ Baſili⁹ ep̄us ceſariēn. Sacramētū autē eucharisſtie xp̄s in ſtituit vt p̄miſſum eſt. Miſſa enim nō debet di ci ſine lumie. licet poſſit dici. cui⁹ ratio eſt mul tipler: vna a parte xp̄i dicit ego ſuz lux mundi. Jo. viij. Alia ratio a parte officiij: q̄ officiū mi ſe eſt ad illuminādū. Eſaie. lxx. Surge illumina re hieruſalē: q̄ venit lumen tuū. Alia ratio eſt a pte p̄bri ſeu miniſtri qui debet eſſe illumina tus. Mat. v. Sic luceat lux v̄ſa corā hoīb⁹ r̄c. Miſſa ei d̄ trib⁹ linguīs: ebraica: greca: r̄ lati na. Nā alla: ſabaoth: ſolanna: amē. ſūt de ebrai ca lingua. lxx: ieleyſon: p̄eleyſon r̄c. ſumūtur de greca. Letera vero ſunt latina: r̄ hoc ſm ra tionale diuinōꝝ officiōꝝ: q̄ ritual⁹ xp̄i in cruce p̄dentis fuit ſcript⁹ iſtis trib⁹ vt habet p̄ euā gelitas. ¶ Itē miſſa ſm rationale diuidit i qua tuoz partes. ſ. in obſcrationē: ofones: poſtula tiones: r̄ gr̄atiarū actōes. vñ. i. ad Tbi. ij. Obſcro cāi p̄mo omniū fieri obſcrationes ofoes po

stulationes et gratiarum actiones pro omnibus hominibus.
 Prima pars pertinet ad populi instructionem. Secunda ad materiam consecrationis. Tertia ad materiam consecrationis. Quarta ad gratiarum actiones. Prima pars a principio missae usque ad offertorium. Secunda pars ab offertorio usque ad finem missae. Tertia pars a divinis officijs usque ad communionem. Quarta pars a communionem usque ad finem missae.
 Prima pars continet plures. Primo enim de introitu ab introitu introitus: quia tunc sacerdos ad altare accedit et significat introitus vaticinia prophetarum et desideria sanctorum patrum desiderantium filium dei incarnari. secundum autem compendium theologie introitus significat inchoationem boni. Et hanc tractat dicens loco introitus psalmi. tunc dicit de mandato damasii pape ordinavit diversos introitus secundum diversitatem festorum et dierum. Et de illo psalmo qui antiphona loco introitus cantabat accepit unum versum et de introitu bis in omnibus festis ad designandum quod in christo sunt due nature. scilicet divina et humana: vel secundum compendium theologie. Introitus de bis ad denotandum quod in nostra inchoatione debemus declinare a malo et facere bonum. In solennitatibus vero de ter ad designandum trinitatem personarum vel ad designandum tria tempora. scilicet ante legem sub lege et tempus gratie. Serficus iterponitur ad denotandum maiorem mentis attentionem. Aliqui tamen serficus exprimit sanctos in quorum honore celebratur missa. hoc est ad eorum commendationem: ut ibi virgo dei genitrix. exultate iusti etc. Et subdit gloria patri ad denotandum quod a tota trinitate christi adventus postulatur vel in qualibet missa trinitatem honoremus. In missa vero pro defunctis gloria patri non dicitur: quia certum sumus de eorum liberatione. Alia ratio ut inuamur ipsos esse in dura pena coniecturae. Tamen intentio orationis pro mortuis est quod participant in purgatorio. Post introitum sequitur hyzicleyson et de ter propter laudem trinitatis et nomines propter novem ordines angelorum. Unde hyzicleyson est quod christus. et ideo est quod deus est quod misere. non ideo est quod nobis. ideo hyzicleyson ideo est quod christus deus misere nobis secundum rationale. sed autem compendium theologie. hyzicleyson nomines de ad designandum invocationem misericordie dei qua novem modis indigemus tribus modis quantum ad peccatorum remissionem quod propter operem corde et opere. tribus modis quantum ad gratie collationem. scilicet fidei spei et caritatis. tribus modis quantum ad glorificationem qua gaudebimus supra nos in deo intra nos de nobis et intra nos in pro priorum autem compendium septem sacramentorum. hyzicleyson dicitur propter commemorationem presentis miserie duz mia postulat et subditur ter contra triplicem miseriam. scilicet ignorantie pene et culpe. Querit

quare non dicit semper hyzicleyson sine mutando hyzicleyson in christus leyson. Solutio. Primi tres pertinet ad patris potentiam designandum. Ultimi tres ad dei clementiam magnificandum que quod clementia attribuitur spiritibus sanctis. Tres medij pertinent ad dei sapientiam incarnatam venerandam quod quidem sapientia attribuitur filio. ideo propter pertinentiam ad dei filium mutatio fit ad denotandum quod assumpsit quod non erat: ideo dicit in tribus medijs christus pro assumptione humanitatis unice gratie miserere nobis. Post hyzicleyson sequitur hymnus angelicus. scilicet gloria in excelsis deo quez hymnum cantauerunt angeli in natiuitate saluatoris: usque ad illam partem laudamur te. reliqua vero appositus btus bylari us pitane. episcopus et dicit in medio altaris quod angelus qui natiuitatem christi annunciat pastoribus erat in medio mundi. Lu. ij. Ecce annuncio vobis gaudium magnum quod erit in populo. Sacerdos vero dicit gloria in excelsis deo gerit personam angeli. illi et chorus qui respondet gerit personam multitudinis angelorum de qua dicit ibidem facta est multitudo celestis exercitus laudantium dominum et dicentium gloria in altissimis deo. tamen gloria in excelsis non cantatur in officijs luctuosis ut in missis de defunctis in septuagesima quod dragesima etc. Item secundum inno. Gloria in excelsis dimittitur in aduentu propter tempus prime expressionis: quia ille hymnus fuit expressus in die natiuitatis domini. Alia causa est propter spei expectationem in aduentu enim dei saluatoris expectamus. Et quia expectatio expectantem affligit iuxta illud. pro uerbo. ruij. Spes quod differat affligit animam et gloria in excelsis est signum leticie in aduentu qui est tempus tristitie taceat gloria in excelsis. Sed tunc resultat unum dubium tale. Cum alleluia sit caritica leticie quare non taceat in aduentu sicut gloria in excelsis. Solutio secundum inno. Alleluia dicit roem spei quia aduentus est tempus spei. ideo cantat in aduentu alleluia. Gloria enim in excelsis secundum compendium theologie significat gratiarum actionem. secundum vero compendium theologie sacramentorum gloria in excelsis deo dicitur ad commemorandum celestem gloriam ad quam tendimus post presentem miseriam. Querit quare cessat gloria in excelsis a septuagesima usque ad diem cene. Solutio. Quia lapsus primorum parentum ab ecclesia illo tempore memoratur. Item in illo tempore debet quisque propria peccata ad mentis oculos reuocare: ideo debemus dimittere caritica leticie ut ostendam in nobis contritionem interiam pro peccatis nostris iuxta illud Ibo. v. Quare gaudium mihi est qui in tenebris sedeo et lumine celi non video. Item quia illud tempus figurat seu representat captiuitatem iudeorum in babilonia in qua fuerunt. Item. ante de qua captiuitate loquitur David. d. Super flumina babilonis illic sedimus et fleuimus: dum recordamur tunc

fron. Item ad ostendendum angelicam offensam in qua propter peccatum angelica reparatio impediret. Et ideo ante christi aduentum multitudo angelorum pro boies trahebatur. Et ideo dum peccata nostra memoramus ab hymno angelico cessamus. Et bec ratio vltima sumit in decreto in .i. di. c. bi. duo de con. et in se. c. habet quod gloria in excelsis deo inter missarum solennia in cena domini dicitur. In festo innocentium non dicitur: quia innocentes non statim intraverunt gloriam cum nondum esset ianua aperta: quia nondum tempus ascenderat. Queritur quare gloria in excelsis subdistinguitur hyzicleyson. Solutio. Dicitur dum est hoc factum: do debitas: et quo anima de uota desiderant christi aduentum in introitu missae et postulat mihi effectum. In hyzicleyson oratio debet esse: ut prestat gaudij effectum in hymno angelico. iuxta illud proverbio. ruij. Loquor quod nouit amaritudinem anime sue in gaudio eius non miscbitur extraneus. Finito gloria in excelsis: sacerdos vertit se ad populum. d. Dominus uobiscum: quod saluatio fuit sumpta de veteri testamento de li. rub. ij. ca. offi dicit boon messoribus dominus uobiscum et est sensus dominus petitionibus vestris tribuat effectum. Episcopus autem dicit par uobis: quia episcopus representat personam christi qui quando saluabat discipulos suos dicebat par uobis Jo. x. Querit quare episcopus in prima uice dicit par uobis: et in alijs dicit dominus uobiscum. Solutio. ut custodiat illud documentum Eccl. iij. Rectoris te posuerit esto in illis quasi unus ex illis. Querit bic uerum semper debeat sacerdos dicere dominus uobiscum. Solutio. Dicendum quod sic posito casu non esset nisi unus in missa sua quod loquitur toti ecclesie et chorus respondet et cum spiritu tuo. que responsio sumpta fuit ab apostolo ij. ad Thimo. iij. ubi dicit dominus iesus christus cum spiritu tuo. Post subiugit sacerdos orationem: loquens quasi si indicens in persona totius populi: et dicto orationem dicit orationem que uocat collecta quod olim prelati vel sacerdos collecto populo dicebat eam super populum: ideo uocatur collecta dicit de uotam orationem quam sacerdos facit pro populo ut populus sit dignus tantis mysterijs secundum compendium theologie. septem sacramentorum. Sup quod est sciendum quod talis oratio debet dici in numero impari. scilicet una vel tres vel quinque vel septem quando dicitur una significat unitatem essentie que est in tribus personis quasi dicuntur tres significant tres personas trinitatis: vel quod tempus in passione cuius missa est memoriale dicitur ter orationem: primo dicit pater si possibile est traseat a me calix iste secundo dices pater ignosce eis: quod nesciunt quid faciunt: tertio quasi dicit pater in manus tuas commendo spiritum meum. quando dicuntur quinque significant memoriam quinque uulnerum christi: quando dicitur septem si

gnificant quod sacerdos si digne dicit et audiat pro omnibus petitionibus que in officio diuina continentur: ut significat septem dona spiritus sancti que sacerdos petit sibi et illis pro quibus dicit missam in suum et magister Jobanes beletb dicit quod non debet dici ultra septem cui concordat inno. et hoc propter fastidium audientium. Querit quare orationes dicuntur in numero impari. Solutio. secundum inno. quia numerus impar dicit concordantiam: par uero discordantiam eo quod par potest diuidi. Alterius est notandum quod omnis oratio dirigat ad patrem uel ad filium et nulla ad spiritum sanctum. Et ratio est quod spiritus sanctus est donum et a dono non petitur sed a largitore domi secundum beatum Augustinum in lib. de doctrina christiana. Item est notandum quod si dirigat oratio ad patrem in qua non fiat mentio de filio. tunc dicitur per dominum ut in illa oratione. Protector in te speratum etc. Si autem in oratione fiat mentio de filio debet dici per eundem: ut in illa oratione. Deus qui de beate marie uirginis utero uerbum tuum angelo nuntians etc. Si autem dirigat oratio ad filium debet dici qui uiuis et regnas deus: ut in illa oratione. Deus qui uirginale aulam etc. Si uero in fine orationis fiat mentio de patre debet dici qui tecum uiuit et regnat. Si uero fiat in oratione mentio de spiritu sancto: sicut in illa. Deus qui corda fidelium sancti spiritus etc. debet dici in fine in unitate spiritus sancti deus. Unde dicitur. Per dominum dicas cum patre presbyter oras. Si christus memores per eundem dicere debes. Si christo loqueris qui uiuis dicere quertis. Qui tecum si sit collecte finis in illo. i. in ipso christo. Spiritus almus sic eiusdem dicere debes. Orationibus enim nostris non potest dari maior auctoritas quam mittere eas per iesum christum ante consistorium diuine maiestatis cum ipse et pater unum sint et ipse filius de se dixerit. Matb. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. ipse enim christus dicit Jobanis. xvi. Petite in nomine meo et accipietis. Ergo ipse est mediator dei et hominum. Item ad Thimo. ij. Item super premissis est notandum quod quando dicitur missa pro uiuis. non debet dici collecta aliqua pro defunctis: nec e converso in missa pro defunctis non debet dici collecta seu oratio pro uiuis: nisi illa communis oratio. Omnipotens sempiternus deus qui uiuus dominaris simul et mortuus etc. Si uero in missa pro uiuis aliquo casu dicatur collecta pro mortuis illa collecta non debet dici ultra: sed penultima uel antepenultima: quod finis dicitur coreponere dicitur principio et dicitur collectis respondet Amen id est fiat. De multiplici acceptatione istius dictionis uideatur in capitulo de oratione. in illa parte qua determinatur de oratione diuina in fine dicta colle

era vel collectis sequitur epistola ab epi quod est supra et stola missio quasi missio facta ab apostolis et veris orthodoxis ad instructionem populi in fide catholica. Ista est instructio in fide fit per doctrinam prophetica et apostolica secundum copiam. Septem sacramentorum: ideo aliquando epistola legitur de epistolis pauli. aliquando de epistolis petri. aliquando de actibus apostolorum. aliquando de apocalypsi etc. Queritur quare epistola sumitur de veteri testamento et aliquando de nouo. Solu. Epistola significat officium Jobanis percursoris et Jo. christum venturum non solum predicauit imo presentem monstrauit. Ideo epistola aliquando sumitur de veteri testamento et aliquando de nouo. Queritur quare oratio precedit epistolam. Solutio. Epistola est quedam lectio doctrine: et ideo ipsa precedit orationem ut audientes proficiant. Queritur quare epistola precedit euangelium. Solutio secundum copiam. tunc quia epistola notat obseruationem veteris legis euangelium: vero noue legis: ideo epistola precedit euangelium. Alia ratio est secundum Innocentium. quare epistola debet precedere euangelium ad denotandum officium percursoris quod beatus Jobanes baptista ante christum exercuit. Lu. i. Queritur quare in principio epistolarum pauli dicitur fratres in principio epistolarum canonicarum charissimissimi. In illis de apostolis in diebus illis etc. Solutio. Quia beatus paulus scribebat ad conuersos iter quos debet esse spiritualis germanitas. Ideo dicitur fratres. illi vero qui scripserunt epistolas canonicas non ad conuersos ad se specialiter: sed ad omnes generaliter scribebant inter quos debet esse charitas. ideo in signum dicitur charissimissimi. In libris vero hystorialibus prophetalibus et apocalypsis tangitur tempus rei preterite presentis et future. Ideo dum legimus de illis dicimus in diebus illis. libri autem sapientiales continent doctrinam eodem omni statui necessariam in omni tempore. Ideo dicimus Lectio libri sapientie. Et debet epistola cantari accentu circumflexo ad denotandum quod doctor in docendo debet attollere dei sublimitatem et postmodum debet redire ad propriam paruitatem et debet terminari accentu acuto ad denotandum quod omnia debemus reducere ad glorie felicitatem secundum Innocentium. Queritur quare epistola auditur sedendo. Solutio. Quia significat christi expectationem expectantium autem mos est sedere. Alia ratio est quia epistola est quedam lectio ad eruditionem neminem: et ante sedendo et quiescendo fit prudens secundum philosophum. vii. pbis. Alia ratio est secundum Innocentium ut significet inspectio legis ante aduentum christi. post epistolam sequitur responsum quod significat lamentum penitentium uocationem apostolorum qui a domino uocati non tamen uerbo:

opere responderunt eo quod relictis omnibus secuti sunt eum ut opera sequentia doctrine audite in epistola correspondant ut simus factores uerbi et non auditores tantum. Iaco. i. Alio nomine respondentium uocatur graduale eo quod significet gradum apostolorum post christum vel significat quod penitentes debent per gradus ascendere de uirtute in uirtute secundum Innocentium. secundum uero copiam. Tunc deo. respondens foris significat uite actiue perfectionem secundum uero rationale significat perfectum spiritualem uite. Dicto responso: sequitur uersus a uertute quia illi qui dicunt ipsum uersum debent se uertere ad orientem et esse in medio ebori ad infirmandum plenam conuersionem penitentium ad gremium ecclesie secundum Innocentium. Et si querat quare in tempore paschali mittitur responsum et uersus etc. Solutio quia tempus paschale significat futurum statum ecclesie felice in regno dei in quo cessabit lamentum penitentium. Apoca. xxi. Absterget deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Dicto uersu sequitur alleluia cum uersu suo et est alleluia canticum leticie. Et ideo non dicitur in tempore ieiunij sed quadragesime ieiuniorum etc. nec in missis pro defunctis et significat alleluia secundum copiam. Tunc deo. spirituales exultationem et perfectionem uite contemplatiue. vel alleluia significat gaudium populorum de miraculis per christum factis. Luce. xiiij. Dis plebs gaudebat de his que gloriose factebant ab eis et alleluia significat gaudium quod penitens habet qui exiit a peccatis. Mat. v. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Et exponitur alleluia pluribus modis. Uno modo secundum Hieronymum. sic. Alleluia saluum me fac deus. secundum Gregorium. Alleluia id est cantare deo laudes secundum Augustinum. idem est quod pater et filius et spiritus sanctus. secundum Ambrosium. idem est quod salus uita et lux. Dugucio et papias dicitur quod idem est quod laudare dominum etc. Dicto alleluia sequitur uersus. Et significat uersus interpositus conuersionem. Conuersi enim de duobus gaudent scilicet de euasione suppliciorum et de acquisitione premiorum ideo alleluia bis resumitur. Ecclesi. xxx. Non est oblectamentum super cordis gaudium. A septima gesima uero usque ad pascha tractatus dicitur et alleluia tacetur quia illud tempus est tempus penitentium et alleluia est canticum leticie ideo etc. Tractus uero dicitur quia representat miseriam presentis incolatus. de qua psalmi. Deum mihi quia incolatus meus prolongatus est etc. Post pascha uero alleluia septies repetitur propter gaudium resurrectionis nostre reconciliationis et eterne glorificationis. Dicto alleluia cum uersu suo sequitur in solennitatibus psalmi seu sequentia et est similiter prosa canticum leticie quia in prosa exprimit uictoria obtenta per glorificationem quare sublimat

est ad celi fastigia. Deinde sequitur euangelium in cuius principio saluat lecturus populum ut redat populum attentum ad audiendum euangelium: quia per euangelium populus perfecte in doctrina christi instituitur. Iaco. i. Cum mansuetudine suscipite in se uerbum quod potest saluare animas uestras. Multis enim modis locutus est nobis deus in prophetis. sed in euangelio loquitur nobis in filio. ad Hebr. i. ca. Queritur quare dicitur deus in se uerbum dicitur a dextera parte in sinistra portatur. Solu. secundum Innocentium. ad denotandum quod predicatio fidei primo fuit facta iudeis et inde gentilibus. Queritur quare aliquando dicitur in initio sancti euangelij: et aliquid sequentia sancti euangelij. Solu. quando euangelium sumitur a principio tunc dicitur in initio sancti euangelij. quando uero non sumitur a principio tunc dicitur. Sequentia sancti euangelij. Dicto uero titulo dicitur respondetur. Gloria tibi dicitur: quia in euangelio agitur de gloria dei et nostra qualiter. scilicet christus diaboli uicit et nos redemit et uictor ad gloriam patris ascendit ideo respondetur. Gloria tibi dicitur: quasi dicatur dicitur gloria tua que in euangelio predicatur nobiscum siue sine permaneat et semper crescat. Queritur quare quando euangelium legitur cerei accenduntur. Solutio. Lumen precedit euangelium ad denotandum quod lumine euangelij totus mundus illuminatur: et aliquando accenduntur duo cerei ad denotandum quod christus misit discipulos suos binos et binos predicare euangelium: uel ad denotandum quod predicatores debent habere noticiam utriusque testamenti quod autem aliquando unus cereus accensus precedit sicut in diebus festis significat quod christus in primo aduentu a paucis fuit notus uel quod in primo aduentu unum solus precur sor habuit: scilicet beatus Jobannes baptista quod antequam duo cerei preceperunt in diebus sollemnibus representat quod christus in secundo aduentu ab omnibus cognoscitur et quod in secundo aduentu habebit duos percursores Enoch et Delyam. Queritur quare in notabilibus locis crux precedit euangelium. Solu. Ad denotandum quod predicatio debet sequi crucifixum. Unde dominus petro Jobanis. xxi. Sequere me. Queritur quare legitur euangelium petit benedictionem. Solu. Ad infirmandum quod predicatores euangelij debent habere auctoritatem predicandi. Luce. xij. Rogate dominum messis ut mittat operarios suos in messes suas. Queritur quare in alta uoce sacerdos dat benedictionem dyabono. Solu. Quia euangelium significat tempus gratie sub quo christus uisus est et cum hominibus conuersatus. Baruch. iij. Ideo datur benedictio uisibiliter et postulatur. Queritur quare sacerdos non dat sic benedictionem sub dyabono. Solu. quia

in epistola legimus moysi significat. Deus autem inuisibiliter manens legem moysi docuit: et prophetas inuisibiliter misit. Queritur quare euangelium in alto loco legitur. Solu. Ad denotandum quod doctrina euangelij omnes animas precedere debet et excellere. Unde apostolus ad Hebr. vii. Nihil enim adducit lex ad perfectionem: euangelium autem dat salutem omni credenti. Alia ratio est ad designandum christi predicationem. Mat. v. Videns Iesus turbas ascendit in montem. Alia ratio est ad designandum christi predicationem prophetica. Esate. xxx. Super montes et celsum ascende tu que euangelis syon. Etiam christus dicit Mat. x. Quod in aure dicitis predicate super tecta. Queritur quare sub dyabono librum et puluinarum portat ante dyabonum lectur euangelium. Solu. Ad denotandum quod predicatores debent uitam suam cum bono opere deo offerre. Unde apostolus ad Colo. iij. Omne quodcumque factis aut uerbo aut opere in nomine domini nostri iesu christi facite. Itaque quando legitur euangelium tam proferens quam audientes debent se munire signo crucis in fronte in ore et in pectore significando quod non erubescimus dicere euangelium quod ore predicamus et corde firmiter credimus. unde saluator noster. Mat. x. Qui me erubuerit et sermones meos: hunc filius hominis erubescet cum uenerit in maiestate sua. Itaque proferens euangelium librum significat. quasi dicitur hic est liber crucifixi. dicitur cruci fieri cum tribus digitis propter inuocationem sancte trinitatis: de qua dicitur Esa. xl. Qui apprehendit tribus digitis molem terre. Itaque debet fieri crux a superiori parte frontis ad inferius: ad designandum quod christus de sinu patris descendit in uerum hominis: uel ad denotandum quod christus est genitus eternaliter de substantia patris: et dicitur crux a sinistra ad dexteram ad designandum quod christus a leua hominis inducet nos ad dexteram sue glorie. prima De. ij. De tenebris nos uocauit in admirabile lumen suum. Itaque est notandum quod lectur euangelij debet esse ad minus dyabonum propter euangelij auctoritatem: quia secundum mag. sententiam. xxiij. dist. iij. Ad dyabonum ex officio spectat dicere euangelium: ut dicitur in capitulo de sacramento ordinis Queritur quare lectur euangelium debet habere manus coniectas ad pectus. Solu. Ad designandum quod operatio legentis debet correspondere intentioni: secundum Innocentium. Queritur quare in principio euangelij dicitur in illo tempore cum in principio plurimum epistolaz dicitur in diebus illis. Solutio. Propter euangelij perfectionem tempus enim continet diem. sic euangelium continet doctrinam epistolarum secundum Innocentium. et intelligitur de tempore rei euangelisate. Queritur qua

re epistola legitur in dextra parte altaris euāgelium in sinistra. Solutio. Quia epistola significat fideles legitur in dextra. Et quia euāgelium significat infideles legitur in sinistra. Alia ratio est ad denotandum quod christus missus fuit a dextra patris in sinistra. i. in misericordia mundi. Quod euāgelium debeat legi ad aquilonem. primum quia predicatur infidelibus. Et dicitur. Dicā aqiloni dā: et austro nolit p̄b̄dere. Item euāgelium predicat p̄ infidelibus diaboli quod aquilonem significat. Dicitur. i. Ab aquilone pandet omne malum. Queritur quare portatur tibus ante euāgelium. Solutio. Ad designandum aromata quod mulieres portauerunt ad sepulchrum: vel secundum copendium septem sacramentorum sic tibus significatio ad denotandum quod christus omni bono odore est plenus: et ab ipso derivat ad fideles per officium ministrorum ecclesie vel alio modo per tibus significatio designatur ofones iustorum iuxta illud Apo. viij. Alcedit fumus incensorum de orationibus sanctorum omnium super altare aureum coram deo. Has enim dicitur turbulum quod debet esse clausum inferi. per quod designatur quod celebras deus terrena despiciere debet habere in parte interiori igne. per quod designatur quod celebras deus bene caritatem seruanda: debet bene in parte superioris apturas. per quod designatur quod celebrans debet contemplari celestia. Apoca. viij. Alius angelus stetit ante altare habens turbulum aureum. ibi glosa que dicta est. Queritur quare dicitur legitur euāgelium boies debet esse stantes. Solutio. Ad denotandum quod sint parati ad prelium per christi fide obseruanda. Queritur quare deponitur caput. Solutio. Ad denotandum quod doctrina euāgelica omnia velamina legis antiqua remouit. Item ad ostendendum quod omnes qui ergo sensus debet esse aperti ad audiendum euāgelium. Finito euāgelio deus quisque se mutare signo crucis contra diabolum ne recipiat seu removeat. Ita euāgelica a cordibus audientium. Luce. viij. Venit diabolus et tollit solum de corde eorum ne credentes salui fiant. Deinde datur liber apertus sacerdoti ad osculandum per quod designat quod sacerdos debet bene plenam cognitionem precentorum in libro euāgelio. Luc. viij. Nobis datus est nosse mysterium verbi dei. Dicitur euāgelio sequitur symbolum a synodo est conuolentia sententia: quasi sententia apostolorum simul vel orthodoxorum simul congregatorum. Et est notandum quod non semper post euāgelium dicitur symbolum: ut patet in martyrologio Gregorij super quo est notandum quod quadruplex est symbolum. unum editum a collegio apostolorum quod dicitur sub silentio in prima et in completo. Aliud symbolum fuit editum in consilio constantinopolitano. licet aliquid dixerint in consilio Niceno. et illud cantatur altero die in

missa post euāgelium. Aliud symbolum fuit editum ab Athanasio quod est quicumque uult saluus esse. Aliud fuit editum in consilio Niceno de synodis. Primum fuit ad fidei instructionem. Secundum ad fidei ampliationem. Tertium ad erroris exclusionem. Quartum ad fidei solidam defensionem. Queritur quare symbolum apostolorum non dicitur in missa. Solutio. Quia symbolum constantinopolitanum fuit factum ad multas hereses eligendas: ideo dicitur in missa. Et non illud apostolorum in quo non ita explicitate hereses refrenantur quia non solum attendenda est dignitas immo etiam utilitas. Queritur quare symbolum apostolorum dicitur submissa voce. Solutio. Ad denotandum statum primitiue ecclesie in quo statum non audebant apostoli et fideles confiteri publice fidem catholicam. Et dicitur in prima heres beatus Augustinus in libro de symbolo: quod ualeat ad bonas operationes que fiunt maxime de die. Et ideo dicitur in prima uidelicet ad vincendas temptationes que impugnant maxime de nocte: ideo dicitur in completo. Symbolum urbanum dicitur in prima quia fides que ibi explicatur dicitur prima uirtutum. ut dicitur in principio istius libri. et dicitur aliter quia fuit editum ad perfidiam hereticorum confundendam que magis confundit dum hoc symbolum publice dicitur secundum eundem Augustinum. Queritur quare dicitur in isto symbolo quod dicitur in missa. Credo in unum deum: cum in symbolo apostolorum dicitur credo in deum patrem. Solutio. Docet dicitur ad denotandum essentiam diuine unitatem cuius contra ritum tenebant plures heretici dicentes quod unitas essentie non se compatiebatur cum trinitate personarum. Consequenter loquitur de filio et spiritu sancto. Queritur quare non dicitur in illo symbolo patrem creatorem sicut in symbolo apostolorum. Solutio. Creare est aliquid de nihilo facere: facere autem de aliquo aliquid producere. ideo ut ostendatur quod non solum est creator eorum que sunt de nihilo: sed omnium que producta sunt ex materia per fitetur fides catholica factorum. Sequitur et in unum dominum iesum christum filium deiuignitum. hic tangunt sex per que excludunt sex hereses. Prima fuit quod filius non erat unus deus cum patre contra quam dicitur et in unum. Alia heresis quod filius erat minor patre contra quam dicitur deum iesum christum. i. equalem patri et spiritui sancto. Tertia heresis quod erat filius adoptiuus non naturalis. contra quam dicitur filium dei unigenitum. Quarta heresis quod filius dei erat natus ex tempore non ab eterno. contra quam est patre natum ante omnia secula. Quinta heresis quod filius dei erat creatura contra quam dicitur deus de deo. Sed

ta heresis quod si filius sit deus de deo quod aliquid mutuit de deo contra quam dicitur de lumine: quia sicut lumē est de lumine sine diminutione. ita filius de patre sine diminutione. Queritur cum filius sic conceptus et spūsanctus quare non dicitur filius spūsancti. Solutio. secundum mag. sen. li. ij. di. iij. non dicitur filius spūsancti licet operatione spūsancti conceptus ne ex hoc generaret confusio personarum in diuinis. Queritur quare hoc totum crucifixus mortuus et sepultus dicitur unus articulus. Solutio. quia hec omnia facta fuerunt in una die. Queritur quare non dicitur in illo symbolo descendit ad inferna sicut in illo apostolorum. Solutio. quia pauci dubitauerunt in hoc articulo. Alia ratio fuit ne daretur occasio aliquibus dicendi eum detentum in inferno. Queritur quare christus resurrexit. Solutio. Primo ut scripturas impleret ut nos ad resurgendum spūsancti prouocaret: quod turpe est ut seruus se deat quasi coram eo surrexit dominus. Item resurrexit propter iustificationem nostram. Queritur quare resurrexit tertia die. Solutio. propter duplicem statum iustorum quem tangit Gregorius super ezechielem di. sexta feria christus passus est. Sabbato quiescit in sepulchro. Dominico resurrexit a morte. Mens enim uita ad huc nobis est sexta feria quod angustius et doloribus cruciamur. Sabbato quasi in sepulchro quiescimus: quod requies aie post mortem inuenimus. Dominico autem una cum corpore morte resurgemus et in gloria gaudemus. Alia ratione resurrexit tertia die ad ostendendum quod sicut in ore trium firmiter stat omniverbum ita in tribus diebus ex perficit officium factum. prima ad Corinthios. xv. Resurrexit tertia die glosa probata uera morte. Queritur quare christus non expectauit communem resurrectionem. Solutio. propter sui corporis dignitatem. vii. ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Secundo propter fidei ueritatem. Unde apostolus si christus non resurrexit inanis est fides nostra. prima ad Corinthios. xv. Tertio propter nostre specialis resurrectionis exemplaritate ut scilicet sicut christus cito resurrexit a mortuis ita et nos in uouitate uite ambulemus ad Epistolam. v. Surge qui dormis et exurge a mortuis. Queritur quare dicitur in isto symbolo secundum scripturas. Solutio. intelligitur secundum scripturas. id est secundum ueritatem. Quia omnis scriptura diuinitus inspirata est utilis ad docendum et erudiendum in iusticia. secunda ad Timotheum. iij. Augustinus in libro de trinitate diuinarum scripturarum a ueritate mens nostra deuolare non debet. Queritur quare christus ascendit. Solutio. propter iam uenit celestis apertione. unde cantat ecclesia. Tu deuicto mortis aculeo apuisti credentibus resurgna celorum. Item ascendit ut spiritum sanctum mitteret. Joban. xvi. Si non abiero paraclitus

non ueniet ad uos. Item ascendit ut desiderium nostrum post se traheret can. trabe me post te. Queritur quare non ascendit statim post resurrectionem. Solutio. propter probandam ueritatem sue resurrectionis que erat articulus inter ceteros discipulos ad credendum. Queritur quod intelligitur illud sedet ad dexteram patris. Solutio. Dicendum est quod duo intelliguntur per dexteram unum. scilicet equalitas maiestatis ad quam christus sedet secundum deitatem. de hoc apostolus. Debe. viij. Talem habemus pontificem qui cōcedit in dextera maiestatis in excelsis. Aliud quod intelligitur sunt portio bona glorie in quibus christus sedet secundum humanitatem quia collatum est ei a deo patre quicquid conferri potuit. Et si dicatur illa habuit christus ab instanti sue conceptionis bene conceditur. tamen in ascensione fuerunt manifesta et incongruentia loci completa secundum compendium. ad dexteram dei patris sedet: quia diu laborauit in sinistra mundi. unde ps. In laboribus suis a iuuentute mea. et alibi. Altilicus sum et humiliatus sum nimis etc. Queritur an conueniat alij sedere ad dexteram patris. Solutio. Sedere ad dexteram patris soli christo conuenit: quia sedere ad dexteram importat equalitatem secundum gloriam. sup. illud ad Romanos. viij. Qui est ad dexteram dei patris: esse autem ad dexteram dei est esse in eterna beatitudine: et sic non uenit alius a christo. Queritur cum christus sedeat ad dexteram patris quare dicebat Dominus stephanus. Ecce video celos apertos et iesum stantem a dextris dei. Actuum. viij. Solutio. Beatus stephanus in tribulatione positus uidit iesum stantem quem nos credimus resurgnantem et quiescentem eo quod iesum habebat per pugnatore et susceptore. Queritur quare dicitur iterum Sol. propter secundum aduentum per incarnationem deum et iterum propter aduentum eius ad iudicium. Actuum. i. Sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in celum. et dicitur. Vidistis filium hominis uententem in nubibus celi. Queritur quare dicitur qui locutus est per prophetas. Solutio. Ad denotandum quod maior fides sit eis adhibenda cum sint uerba diuina: quod spiritus sanctus loquitur per prophetas. Queritur quare non dicitur in unam sanctam ecclesiam catholicam etc. Solutio. Non debet poni quia ecclesia non est finis uirtutis: sed potius uia ad finem: ideo non dicitur in secus est qui dicitur credo in spiritum sanctum: quia in ibi notat finem tripliciter ut sit sensus credo in spiritum sanctum. id est credendo tendo in eum sic in finem. Queritur quare dicitur articulus credo unam sanctam ecclesiam etc. Solutio secundum Inno. quia ecclesia est corpus christi mysticum et christus est caput: ut ergo plene habebatur fides de capite necessaria rium est credere corpus quod est ecclesia catholica

ca vnam est d: rone vnitatis fidel r charitatis ad philip. iij. Vnus deus vna fides. sancta dici tur ratione puritatis sanctitatis r bonitatis. vnde Leuitici. xi. Sancti estote: quia ego sanctus sum. Catholica dicitur rone vniuersalis cofor mitatis. qz vniuersi debet pformari in fide. iuz illud. ps. Des gentes quascunq fecisti venient r adorabunt cora te dñe. Apostolica d: quia per apostolos sumus edocti in doctrine veritate ad Ephe. iij. Querit quare d: piteo: vnu baptis ma cu no sit articulus. Solu. Quamvis no sit ar ticulus fidei fm Inno. tñ est annexu articulo q re d: cofiteor r. idem posset dici de alijs sacra mentis. Queritur quare dicit vnu baptisnu cu a doctoribus enumeret tres species: scz flamis flumis r sanguis. So. Vnu d: ppter altissimi vni tate ad philip. iij. Vnu baptisna r. Item d: vnu ppter quosdam hereticor punitatem qui dicebant boiem r rebaptisandū qñtenscuq ca deret in pctm mortale r bec fuit heresis dona tistarū r recitat btus Aug. i li. de heresi. c. l. vi. Alio mō dicendū est q solus baptisnu flumis est sacramētū r nō flamis nec sanguinis: quare bene d: vnu. Querit quare hic nō d: comunio nem sanctor sicut in alio symbolo. Solu. satis intelligitur p hoc q d: vna sancta ecclesia r. Dicto symbolo sequit offerro: iij: vbi primo fit populi saluatio cu sacerdos dicit dñs vobiscū r est tertia saluatio hic quā facit sacerdos. Nā prima fit in collecta. Secūda in euāgelio. Ter tica in offerro: r hoc ppter expresseōē trini tatis personar ante oblationē sacrificij. Et d: offerro: iij: de offerro: qz tunc offerimus nosmet ipsos r ea que sunt necessaria ad missam. s. panē vni aquā r oblationes ad sustentationē mini stroy ecclesie. Exodi. xxij. Nō apparebis coras me vacuus. Deinde sequit oratio: iij: pmissio cuz sacerdos dicit oremus ad denotādū q nisi dñs fuerit nobiscū ad salutē nostrā orare nō possu mus. Et si querat quare nō statim post pmissio nē sequit oratio Solutio. Quia isti oremus qd dicit sacerdos correspondēt secreta q post lotio nez manū dicuntur r hoc fit ppter significa tionē ad denotādū latitudinē rpi quo latuit an te tempus passionis: qz nō tā paulā ambulabat apud iudeos: sed abijt in regionē iuxta desertū in ciuitatem que d: Effren. r ibi morabatur cū discipulis suis sicut d: Jobani. xi. Et illud fit vt tam sacerdos q populus recolligat se in illo intermedio ad deuotionis orandū. Deinde sa cerdos offert panē vinum r alia sibi oblata. d. suscipe sancta trinitas r. Et facit signū crucis super panē r vinū ad hoc q deus eos sanctifi cet. tñ sacerdos si recte agat benedicit aquam r

non vinū: quia aqua significat pplm qui indi get benedictione deū vinū aut significat xps q est super omia benedictus r hoc pro prima pte misse. Sequitur scda pars misse q est ad mate rie conserationē cuius secunde partis quattu or sunt particule. prima particula dicitur secr e ta. scda pefatio. tertia canon. quarta oratio do minica fm compen. rbeologie. li. vi. secreta sig nificat statum vie. pefatio statum patrie. canō significat transitum membroru i corpus xpi mi sticum. oratio dominica significat filiationem per gratiā. Recepta oblatione sacerdos lauat manus ad denotādū q sacerdos fit interius lotus per cofessionē sicut exterius manus mū dantur per ablutionem. Et lauantur extremi tates digitoz ad designādū emūdationem a mi nutis peccatis que quidem emūdatio fit ad al tare per pfectionē in introitu misse. vel pma lo tio que fit ante missam significat q sacerdos ac cedens ad altare d: d: pectis suis plenā fecisse satisfactionē. Et secūda lotio q fit post offerro riū significat q sacerdos d: habere sanctā affe ctionē. Jo. xij. Et dū lauat manus post offerro riū dicit septē versus vni psalmi ad postlādūz septē dona spūsancti quibus indiget. Et redit ad altare r inclinat se pfunde: dices in spū bu militat r ad designādū q per mundicia cordis innocentia vite r humilitatē efficit quis dign⁹ misterio bu? sacramēti Esa. i. Lauamini r mun di estote. deinde erigit se r vertit ad pplz dices. Orate pro me fratres: per qd designat q xpus dixit discipulis suis. orate fratres ne intret in tentationē. Lu. xxij. r Datb. xxvi. Et illi q au diunt missā debēt dicere tñc s: Greg. Accepta bile fit dipotēti deo seu acceptū sacrificiū tuū. Alij dicūt dñs sit in corde tuo r i ore tuo ad di gne pagendū hoc sanctū sacrificiū. Alij dicunt illū dñs Deoz sit dñs sacrificij tui r dolocan stū tuū pingue fiat. Alij dicūt spūsanctus supue niat i te r virt⁹ altissimi obūdet tibi. In missa li vero Ro. bebenit bec verba: suscipiat dñs sa crificiū de manib⁹ tuis ad laudē r gloriā nomis sui ad vtilitatē nostrā totiusq ecclie sue sacre amen. Hoc pmissio sacerdos sub silētiō secreta dicit. Pro quo est notādū q totidez secreta in eodem ordine r de eodē debent dici quot colle cte pcellerūt ante in exordio misse. s. ante eplaz neq ples neq panciozes: r d: secreta: qz secreta pñunciat: vel qz secreta significāt tempus quo xpus latuit ppter metū iudeoz qñs olim alta voce dicerentur. Vñ aboibus laycis sciebātur fm q narrat magister Arnoldus boleti in sua lūma: r similt Jobannes boletb. Vnde cōtigit iemel super hoc vinum magnū scandalum tale

quod sequit. Pastores quadā die super quēdaz lapidē posuerunt panē r sup panē dixerunt ver ba canonis r panis in platione verbor conuer sas est in carnē r statiz ictu fulminis pculsit pa stozes r mortui sunt: r ideo a summis pontifici bus statutum fuit q decetero vba canonis sub misse sub silentio dicerētur. Alia causa assigna tur a docto. s. ne talia verba canonis vilescāt: si cut sacra scriptura data est obscure ne vilescat. Tamen notandū est q in dieb⁹ alluoz ieiunio rum dicunt plures collecte q secreta. Scdo ē ppter lectiones ante epistolam dictas q quidē lectōes significāt pdicationē: modo predicatio debet precedere orationem s: btū Augustinū in libro de doctrina christiana. Ideo illis dieb⁹ dicuntur plures collecte q secreta. In paralce ne vero qd dicit de paro as. r cena ne. qz iudei parabāt p sabbato ea q debebant comedere. Et in sabbato sancto lectio pria precedit orationē nem ad osidendum q tunc fit renouatio testa menti: r quia vetus pcedit nouum: lectio q desi gnat vetus testamētū pcedit orationē que desi gnat nouū testamētū: vel alia de causa lectio precedit ofonem ad denotādū q in illo triduo habemus xpm crucifixū tanq aduocatū fidelē r bonū: r cū cofidentia pme lectioni nō est oratio premitēda. Et finit celebras ofones se cretas dicendo. Per dñz nostruz iesuz xps filiū quim q tecum viuit r regnat in vnitare spūsan cti deus. vlg ad illaz partem. Per oia secula se cula. Prefatio incipit ibi. Per oia secula secu loz: alta voce pñunciādo vbi sunt duo notan da. primum qz pefatio est idem q plocutio seu pparatio: quia accedēs ad illō sacrificiū de bent diligentissime se pparare. Aliter indiciz sibi manducāt r bibunt. prime ad Loz. xi. Pro bet autē scipm dō r. Alid qd est notādū ē q dicendo. Per oia secula seculoz: fm btū Aug. in lib. de ciuitate dei intelligitur eternaliter ca piendo eternaliter a pre finis. Et sic. Per oia secula seculoz. s. hoc sacrificiū cat⁹ effect⁹ ē in finituz vlg ad finē seculi admistrabil sub istis specieb⁹ panis r vini in commemoratōe passio nis saluatoris nostri. iuxta illō Datbei. xxvij. Nobiscū sum omnib⁹ diebus vlg ad cōsumma tionē seculi: r post celebras nō vertens se ad po puluz dicit. Sursum corda. q. d. habete ad dñm corda sursum elenata. iuxta verbum apostoli. ad Colocēs. iij. dicētis. Que sursum sunt querite quia quīs in signuz humiliatōis proni aliqti oremus. tamen in signuz attentionis manus et oculos sursuz attollimus: vt potest videri. Des dre. r. Et populus quasi consentiēs dicit babe mus ad dñm: r quia pro omnibus que deus con

tulit nobis gratias et impedere debem⁹. Subi iungit sacerdos gratias agamus r. Et popul⁹ quasi consentiēs respondit. Dignum r iustus ē. Deinde sacerdos dicit pefationē in qua nomi nantur aliqui ordies angeloz: quia in missa an gelos pñentes cē credimus r assistere sacerdo ti. Et sunt decem pefationes: vt habetur de cō se. dist. Deinde dicitur sanctus ter ad denotan dūz trinitatē psonar: r sumitur Esa. vi. vbi Esa ias dicit se vidisse seraphin clamātia sanct⁹ san ctus sanctus. r Apocaliphs. iij. habetur q Jo bannes euāgelista audiuit quattuor animalia que non cessabant dicere illud canticum sanct⁹ sanctus sanct⁹. postea dicit versus. Benedict⁹ qui venit in nomine domini: quē cantabāt pne ri bebreoz in die ramispalmarum qñ saluator noster venit hierusalem. quidem versus scribit Datbei. cxi. Et cuz cantatur debet fieri signū crucis in signum q ille versiculus sumitur de euāgelio quod est liber crucifixi. Canon inci pit. Te igitur r. vbi sacerdos debet se inclina re ante altare ad denotandū q Petrus apo stolus inclinauit se dum prospexit in monumen tum fm rōnale: vel sacerdos inclinat se signifi cans christum orantem prostratum quando su dor eius factus est sanguineus. Luce. xxij. Et sa crus sudor eius sicut gutte sanguinis decurren tis in terram. r Datb. xxvi. Legitur q christ⁹ procedit in faciem suam orans: r dicitur canon regula: quia ex regularibus institutionibus pa trum sanctoruz cōponitur r osculatur sacerdos altare ad denotandū veram amorē concordiaz r dilectionem canticor pzo osculetur me oscu lo oris mei. r. Item. T. debet figurari in signuz crucis eo q illud sacramētus fit commemoratū passionis iesu christi: vel quia in veteri testamē to dictum fuit angelo bono percutiēt egyptū q ipse occideret senē adolescentulū virginē r p uulm: r mulieres iterficite r a sanctuario meo primo incipite. Super quem autem videbitis tau. nō occidatis. Ezechiel. ix. Nisi scriptū esset in frontibus eoz tau. quod bebraice signum est crucis in quo canone oratur pro ecclesia catho lica. pro papa. p epō r. Et si sacerdos celebrat pro aliquo specialiter debet virtutem sacramē ti referre ad ipsuz. Tamē ppter hoc non exclus ditur quin possit r debeat orare pro alijs. Item sacerdos anteq dicat missam dicit vel d: dice re domine deus ego in missa intendo tibi recō mendare istum r istum. Et postea in missa suffi cit q dicat memento domine illoz quos tibi re cōmendauit antea magna maturitate r attēcio ne pñunciando verba canonis: non ni mis mor rando ne diabolice tentationes interu eniant. m ij

Et ideo in figura dictū fuit filijs israel q̄ come-
derent agnum paschalē festinanter. Item or-
atio debet eē mēralis: vt sacerdos sit magis artē-
tus: quia sermo impedit aliquoties attentōez:
et iam deus precipue attendit ad petitiōez cor-
dis. Quod Quiritur quare in canone nulls sit me-
tio de cōfessorib⁹. Solutio. Inno. quia canon
prius fuerat editus q̄ memoriā p̄fēoz ecclēsia
celebraret. Sancti em̄ qui in canone cōmemo-
rant p̄cesserunt siluestri p̄ter Jobannē et Pau-
lum marcellinū et petrum q̄ primo successerunt
Ecclēsia vero post tpa beati siluestri cepit con-
fessorū memoriā venerari: vt dicit Innocen.
Traditur Belasium papam quinquagesimū pri-
mum a petro canonem principaliter ordinasse.
Quiritur quare isti martyres potius noiant
in canone q̄ alij. Solutio. p̄pter miraculū: q̄ a-
liqui sancti patres deleuerunt noia istoz de ca-
none: sed dum mane surgerent itēz noia istoz
quos deleuerunt litteris aureis inuenerūt itē-
rum in canone scripta. Consequēter accedit
sacerdos celebrans ad consecrationē dicendū
ba effectiua cōsecrationis super vtrāq̄ species
panis et vini. Super specie panis dicit. Hoc est
em̄ corpus meū. Et deinde eleuat in altū signi-
ficās eleuationē c̄rissi in cruce. Deinde super
vinum dicit. Hoc est em̄ calix. et eleuat in altū
ad denotandum q̄ totus xp̄us fuit eleuatus in
arboze crucis p̄ redēptionē totius humani ge-
neris: et quare sanguis separatim a corpore ad
denotandum separationē sanguinis a corpo-
re. x̄pi in passione vt clarus videbit inferi. et.
Deinde celebrans extēdit brachia ad denotan-
dum extentionem brachioz x̄pi in cruce. Dein-
de celebrans inclinat se orans suppliciter p̄ qd
designatur humilitas x̄pi et obediētia in passio-
ne. Deinde eleuat brachia ad denotandū q̄ ora-
tio eius pro populo dirigitur ad deū semp vol-
licē habendo coniunctum cum iudice quib⁹ cor-
pus cōsecratū tergit vt si aliqua particula bo-
stie cōsecrate adbeat illis digitis nō cadat et
hoc ob reuerentiā sacramenti. Quarta parti-
cula est oratio dūca. Ibi pater noster q̄ es i ce-
lis. vbi celebrans pro se et p̄ populo facit septē
petitiōez. de quibus dictum fuit superi⁹. capi-
tulo de ofone: hoc q̄tuz ad scdam p̄tē que est
ad materie cōsecrationē. Sequitur tertia ps
missē que est ad materie cōsecrate sumptionē:
ibi. Pax dñi sit semp vobiscum: vbi sacerdos ca-
pit hostiā et eā diuidit artēdendo diuisionē in
speciebus solum: et vna p̄tula sup calicē euz
signo crucis dicit ista verba: pax dñi sit semp vo-
biscum. cui respondet eborus: et cum spū tuo. De-
inde dicit sacerdos. Agn⁹ ter. Super quo sunt

aliqua notanda. primo est notandum q̄ sacer-
dos diuidit hostiā in tres p̄tes vt habetur d cō-
se. di. ij. c. trifonno. Vna pars mittitur in calicē
per quā designatur corp⁹ x̄pi qd iam resurrexit
Pars altera comeditur seu p̄cipit a celebrante
per quam designatur xp̄s ambulās sup terram
pars altera reservatur antiquē: p̄ quam desig-
nabatur corpus x̄pi in sepulchro iacēs: et idem
dicit Sergius papa vt recitatur in. iij. sen. di.
rij. Tamē bodie due partes sicce comeduntur
seu fumunt vt notatur in capitulo cum mar-
tbe. de cele. missa. in glo. Loquēdo mystice ps i
calice postea significat sanctos q̄ sunt in patria
seu statum triumphantū: ps comesta fidelis in
terra viuentes seu status militū: pars refer-
uata corpora sanctorū in sepulchris iactia seu sta-
tum in purgatorio ardentiū fm̄ compendū ses-
p̄tem sacramētoz. fm̄ vno cōpēdiū theologie
in. vi. libro. Iste tres partes sūt p̄pter trini-
tatem p̄sonaz in vna essentia. vnde licet fiant
tres partes in diuisione hostie: vnus tamen est
xp̄s totus sub qualibet parte hostie. exemplum
habemus in speculo quod si diuidatur in p̄tes
partes in qualibet parte apparet imago q̄ p̄-
parebat in integro: vbi em̄ est pars corporis
x̄pi et totum: quia qualibet pars hostie licet in-
tegre cōsecretur conuertitur in totū corp⁹ nō
pars in p̄tē. de con. dist. ij. c. vbi. et ca. dū frangit
ea. dist. Et sicut tres partes p̄pter tres status
x̄pi qui fuit mortalis mort⁹ et immortalis: vel
fuit tres p̄tes p̄pter tres substantias in xp̄o
scilicet diuinitatis anime et corporis. vnde versus in
glo. capi. cū martbe. de celebratione missarum.
Hostia diuiditur in partes tincta beatorum. Ple-
ne sicca notat viuos seruata sepultos. Secūdo
est notandū q̄ cōmixtio vini p̄tis sanguine si-
gnificat q̄ corpus x̄pi et aia in resurrectione p̄si-
cte fuerunt: q̄ deitas nunq̄ abfuit imo semper
cū aia et semp cū corp⁹. Tertio est notandū q̄
agnus dei dicit liberationē p̄ misericordiā di-
uinā: et triplicatur vt liberemur a malis p̄sent
bus p̄teritis et futuris: tamen agnus cantē in
die iouis sancta. s. in cena domini par nō datur
causa est fm̄ Innoc. quia in illa die verus agn⁹
ad immolandū capitur. Ideo agnus cantat sed
par negatur: quia illa die a discipulo mediante
oris osculo traditur. In die veneris sc̄ta nec a-
gnus dñi nec par datur p̄pter dolorē passionis.
In sabbato sc̄to. s. in vigilia pasche seu resurre-
ctionis nō dñi agnus s̄ par datur: et nō dicit agn⁹
q̄ in illa die fit memoria i officio precedere de
passione: par datur: q̄ missa illi dicit ē de resurre-
ctione p̄ quā fuit par discipulis nunciata. vnde
istus. Agn⁹ cantat i cena paros negat. Int vtrū

q̄ die nec par nec dñi agnus. Ante diē pasche
par est nec dñi agnus. tamē lobā. delect dicit q̄
in sabbato par nō datur q̄ xp̄s qui est pas aīa
nōndū surrexit: s̄ agn⁹ dei dicit ter cū miserere
nobis p̄p̄ renatos seu baptizatos. Inferi⁹
vbi est terr⁹: hoc supplebitur illa q̄ hic omit-
tunt sc̄z ibi in missa formatur. et ibi p̄sbyter hoc
faciat. Sed quarta ps missē q̄ est gratiarū
actiones. sc̄z cōmuniōez vsq̄ ad finē missē. In
illa p̄te ante postcōmuniōē dicit celebrās ali-
qua post p̄ceptionē corporis et sanguinis x̄pi q̄
sunt de gratiarū actionib⁹ q̄ cā breuitatis omit-
tor: venio ad postcōmuniōē q̄ significat boni
operis cōiunctionē vel gaudiū qd habuēre dis-
cipuli post resurrectionē x̄pi. Deinde sacerdos
salutat populū et dicit orationē sicut xp̄s post ce-
nā celebratā cū discipulis suis dixit hymnū. De-
inde iterū salutat sacerdos poplū. et dicit dyacono
vel sacerdos supplens vices p̄ficiat p̄p̄
dicēs. Ite missa est. quā maxie dñi glous in excel-
sis deo. hoc ē dicere hostia missa est. i. sacrificiū
missū est p̄ angelū ante aspectū altissimi vbi ē
requiē eterna. Ite igit. festina te ingredi illā
requiē id dicit sacerdos. sub dñi hoc p̄ferri. i.
vota fidelū p̄itari p̄ angelū in sabbato altari-
tū vel fm̄ magi. sentē. xxij. di. iij. Ite missa
est. i. sequimur hostiā q̄ missa ē. c. celebrata tendē
tēs post eā. Super his aliq̄ notanda. Primo fm̄
rōnale est notandū q̄ corpus x̄pi missicū qd est
ecclēsia ē triplex. sc̄z illud qd est in celo glorifi-
cētū sc̄z sc̄i q̄ sunt in paradiso. Et inuitas q̄ ce-
lebrant in honore istoz: q̄ sunt in tuto dñi: itē
missa ē. Aliud est corpus x̄pi missicū qd aduoc in
terra est. i. fideles q̄ sunt in hoc mudo: et idēz q̄
q̄ diu boies sunt in hoc mudo sunt icerti de sua
salute. iuxta illud euang. Lu. x. Euntes p̄tā ne
minē salutauerit. i. salutū dixerit. s. p̄pter ea in
missis q̄ dicunt p̄ salute viroz: sine d. Bene-
dicamus dño. iuxta ps. Bene licā dñm i oi tē
pore. Aliud est corpus x̄pi missicū qd ē medio
critet se bz cuiusmodi sunt fideles q̄ sūt i purga-
torio. Et sō in missis q̄ dicunt p̄ talib⁹ i sine d.
Requiescat in pace. i. per meritū passionis x̄pi
sanctorū intercessione cōfite iustitia et p̄c̄pue
per oblationē tantū mysterij liberent a pena
purgatorij et requiescant in cēna. requie vbi est
summa pax et tranquillitas: quis fm̄ doc. theo-
lo. quilibet missa respiciat totū corpus x̄pi mi-
sticum: sicut patet per triplicē hostie petitiōem
de qua superius extitit declarati. Secūdo est
notandū q̄ altare sumit pluribus modis. Vno
modo idem est q̄ excellentia trinitatis. Ego. et.
Nō ascendes ad altare meū per gradatū. Alio
modo idem est q̄ ecclēsia triumphantis. Beneficē

xxxv. Edificauit tibi altare et vocabit nomē lo-
ci illius dom⁹ dei. Alio modo idē est q̄ lex mo-
sayca. vnde. ps. Constituit diē solē in cōden-
sis. id est in vmbra legis. vsq̄ ad cornu altaris.
Alio modo idē est q̄ lex angelica. ps. Altaria
tua dñe virtutū. Alio modo idē est q̄ incarna-
tio filij dei. Ego. et. Altare de terra facietis mi-
hi. Alio modo idem est q̄ sacramenta ecclēsia-
stica Ego. et. Vno altare in sacrificiōē. et.
Alio modo idem est q̄ deuotiō cordis perfectio
Leul. vi. Ignis in altare meo semper ardebit.
Alio modo idem est q̄ vnio catholica ad De-
tū. Dabemus altare de quo non habent pote-
stetē edere qui deseruiūt tabernaculo. hic au-
tem quando dñi i sublime altare tuū. et. intelli-
gitur de trinitate vel de ecclēsia triumphantē.
Deinde dicto ite missa est sacerdos dat benedi-
ctionē populo vt gratia quā credentes recepe-
runt in oblatione tantū sacramētū maneat cum
eis semp et in eis fructificet. et. Declaratis istis
quatuor p̄tibus missē est notandū fm̄ Innocē.
in. li. de missa q̄ in missa sunt viginti quinqz cru-
cis signationes: et fiunt in septem vicib⁹: que si-
gnificant expresse passionē x̄pi prima vice sūt
tres dicendo ista verba hoc dona bec munera
et. que significant x̄pi traditionē. Nam primo
fuit traditus a deo patre qui eum in mūdum mi-
sit. vnde apostolus ad Gal. iij. Eunz venit plen-
tudo temporis misit deus filium suū. et. Secū-
do fuit traditus a Iuda scarioth. Joban. xvij.
et alijs locis. Tertio fuit traditus a iudeis. In
secūda vice sūt quinqz crucis signationes di-
cendo ista verba benedictam ascriptam. et. que
representant quinqz personas q̄ fuerūt passio-
nabiles sc̄z personā x̄pi venditi: personam in-
de vendentis: et personas emētium qui fuerūt
pontifices scribe et p̄barisei. In tertia vice sūt
due super illud verbum benedixit quod verbus
dicit. et primo super panem. secūdo super vi-
num: sūt itē due crucez p̄p̄ conversionē du-
plicitate caries: sc̄z panis et vini in corpus et san-
guis: vel ad designandā emptionem et vendi-
tionem. In quarta vice sūt quinqz dicendo il-
la verba hostiam param hostiā sanctā. et. Et
representat quinqz vulnera que c̄rissus pertu-
lit in cruce. In quinta vice sūt due crucez. vna
super corpus. alia super sanguinē dicendo illa
verba filij mi corp⁹. et. et significat vincula qd
xp̄s fuit ligat⁹. flagella seu scorpionēs qd fu-
it flagellatus. In sexta vice sūt tres dicendo
illa verba sacrificas viuificas. et. et significant
tres crucifixiones quibus xp̄us fuit crucifixus
prima fuit lingua in dōmni. secūda fuit sen-
tentia pylati. tertia fuit manibus mittam. In

septima sunt quinque crucez dicendo illa vba per ipm cu ipso scilicet tres illarum quinque sunt cum corpore super calicem due a latere et significant tres prime tres cruciatas christi: scilicet cruciatu passiois passionis: et compassiois. due significant egressum aie christi a corpore et aqua et sanguine que fluxerunt de latere christi: sic in toto sunt. xv. crucez excepto quod cum dicitur per dnm sunt tres scilicet. scilicet. Immo. Item est notandum quod quinque veritas se sacerdos ad populum: per quod denotatur quod christus in resurrectione quinque apparuit. Primo magdalene in orto in specie ortolani. Secundo mulieribus in montibus ad monumentum. Tertio beato petro: sed quando et ubi non legitur: et ideo quando sacerdos venit se. Tertio ad populum non loquitur alte. Quarto apparuit duobus discipulis euntibus in emans quod dicitur esse eistrum. Luce. xxiii. Quinto apparuit discipulis ianuis clausis. Joban. xx. et Thomas non erat cum eis. Item post apparuit discipulis et Thomas erat cum eis. Joban. eodem. Item est notandum quod nonis sacerdos osculatur altare. Primo ante quod incipiat introitum per quod designatur quod debet esse reconciliatus deo ad peccati purgationem. Secundo ante collectam primam dum dicit dominus vobiscum: per quod designatur quod debet esse deo reconciliatus per devota orationem. Tertio in offertorio dum dicit dominus vobiscum per quod designatur quod debet esse reconciliatus deo per ipsius oblationem. Quarto ante quod dicat orationem pro me fratres per quod designatur quod debet esse reconciliatus per internam mentis compunctionem. Quinto post te igitur cum dicit vti accepit habebas per quod designatur quod debet esse reconciliatus per bonorum operum acceptationem. Sexto post supplices te rogamus: cum dicit ex hac altaris participatione: per quod designatur quod debet esse deo reconciliatus per suscipiendam humiliationem. Septimo finita illa oratione Domine iesu christe qui dixisti scilicet. per quod designatur quod debet esse deo reconciliatus per omnem tam amicum quam inimicorum dilectionem. Octavo ante post communionem cum dicit dominus vobiscum: per quod designatur quod debet esse deo reconciliatus per dignam sacramenti perceptionem. Nono completa oratione placeat tibi sancta trinitas scilicet. per quod designatur huiusmodi sacramenti rememoratio. Item est notandum quod septies sacerdos in missa salutatur populum: per quod designatur secundum rationale quod virtute missae salutem consequitur eternam. In quia habemus septem dotes: scilicet quattuor a parte corporis et tres a parte anime: est dos idem quod donatio glorie a deo facta ante et corporis scilicet. Dotes enim aie sunt cognitio: comprehensio: et di-

lectio. Dotes corporis sunt seu erunt iste quattuor: claritas: impassibilitas: subtilitas: et agilitas. De istis ad preses super sedeo: quod de istis est textus in fine istius libri. vel septies salutatur populum ad designandum septiformam gratiam spiritus sancti secundum apostolum septem sacramentorum. Episcopus vero dicit par vobis quod representat in hoc personam christi qui ita salutabat discipulos suos scilicet. Joban. xi. et Luce. xxvii. Stetit iesus in medio discipulorum suorum et dicit eis par vobis: Item est notandum quod sacerdos inclinatur se octo vicibus a principio missae usque ad finem. Prima dum dicit confiteor per quod designatur reverentia quam debemus deo facere pro peccatorum remissione. Secunda vice ante gradus altaris qui dicit aufer a nobis domine scilicet. per quod designatur reverentia deo fienda pro collatione bonorum. Tertiavice dum dicit hanc orationem suscipe sancta trinitas per quod designatur deo reverentia fienda per evasione periculorum. Quarta vice in invocatione canonis qui dicit te igitur scilicet. per quod designatur reverentia deo exhibenda per collationem oblationum. Quinta vice post consecrationem dum dicit supplices te rogamus per quod designatur reverentia quam debemus deo exhibere per consecrationem collationum. Sexta vice ante pacem dum dicit domine iesu christe per quod designatur reverentia quam debemus deo per considerationem inimicorum. Septima vice post pacem dum dicit domine iesu christe fili dei per quod designatur reverentia deo exhibenda per dilectionem reconciliatorum. Octava et ultima vice inclinatur se sacerdos qui dicit placeat tibi sancta trinitas scilicet. per quod designatur quod reverentia est deo exhibenda per confessionem peccatorum. et hoc secundum Inno. Queritur hic quare sacerdos celebrat missam. cur incipit in dextra parte altaris et postea vadit ad sinistram et iterum redit ad dextram. Solutio secundum rationem: quod christus primo venit a dextera patris ad sinistram mundum. et iterum redit ad dextram patris in die ascensionis iuxta illud Job. xvi. Exiit a patre et veni in mundum iterum relinquo mundum et vado ad patrem scilicet. et hoc quo ad secundam partem. Quatuor ad tertiam partem in qua autem nos docet significationem orationum consecrationis. scilicet. ibi dant ornamenta scilicet. Est notandum quod illa ornamenta seu vestes sacerdotales fuerunt ostense figuratim moysi. Exodi. xxviii. Ubi dicitur facies vestes sanctas. Hanc in quibus sanctificat ministrum ministrum tales vestes sacerdotales debent esse benedictae ab episcopo. Singulatum enim non est de essentia seu numero istarum vestium saltem in simplici sacerdote: sed solum de benedictione. Notanter de in simplici sacerdote propter episcopos et canonicos regulares quorum talis vestis

est habitus: idcirco in generali vestes sacerdotales deputantur septem. scilicet. suppellectilium amictus: alba: cingulum. manipulus. stola. casula. Iste septem vestes significant septem dona. scilicet. quibus debet sacerdos esse perfusus. Luce. xxiii. Induimini virtute. scilicet. ex alto. vel iste septem vestes significant quod sacerdos debet esse munitus contra septem vitia mortalia. Unde apostolus ad Ephe. vi. Induite vos armatura dei ut possitis stare adversus insidias diaboli. Vel iste septem vestes sacerdotales significant septem virtutes tres theologales. scilicet. spem. fidem. et caritatem. Et quattuor morales. iustitiam. prudentiam. temperantiam et fortitudinem. quibus debet sacerdos esse adornatus. vnde ad Ro. xii. Induimini arma lucis. glo. i. arma virtutum vel significant quod septem petitiones orationis dicitur exaudiuntur in missa in signum cuius legitur in Dester. v. c. q. Dester id est vestis regalis fuit exaudita ab afluore. Primo vestimentum est superlativum: sed quod non est de esse sed de bene esse per simplicem sacerdotem ut premisi non intendo dicere aliam intentionem. Sed accedere ad alias vestes requisitas ad hoc quod sacerdos celebret missam. Primo indumentum dicitur amictus quo caput sacerdotis tegitur: et significat rationalem salutem que per fidem tribuitur. vnde apostolus ad Ephe. vi. Balneum salutis assumite et representat illud cooperimentum que velabantur in dei facie christi dicitur perbetis nobis christe quis est qui te percussit. Marci. xvi. secundum autem copiam. Amictus significat iudicium discretionis quod debet esse in sacerdote et in omni coicante. Alio modo amictus significat in christo capite nostro carnis assumptionem qua assumptione deitas velatur ut habet Apoca. v. quod Johannes vidit angelum dei forte descendente de celo amictum nube. Ille enim angelus est christus qui nube. i. humanitate fuit amictus. In sacerdote enim significat amictus secundum Augustinum de sancto victore et Innocentium. quod superior pars romis debet esse recta: quia amictus caput tegit in quo capite designatur illa superior pars romis ne sacerdos ad peccati consensum inclinet: quia amictus humeros tegit significat quod in sacerdote debet esse strenuitas operationis ne aliquid segniciei macula sacerdos percipiat: quia amictus collum sibi: quibus cingit designatur quod in sacerdote debet esse sedulitas circumspectionis ne tentationibus seducatur. Secundum indumentum dicitur alba quod indumentum corporis summo usque ad deorsum tegit et significat gratiam que de sursum provenit et ex meritis ecclesie deorsum. Unde apostolus ad Ro. viii. Sp. Salvi facti sumus: et representatur vestis alba in qua illudit berodes secundum Luce. xviii. secundum autem copiam theologice alba significat mundiciam castitatis quam debet habere sacerdos

Unde eccle. ix. Omni tempore vestimenta tua sint candida et oleum de capite tuo non deficiat. Tertium indumentum est cingulum per quod significatur iustitia: cuius duo sunt brachia inter se adstringetia: ut discamus operari bonum et declinare a malo. ysa. xi. Et erit iusticia cingulum librorum eius et fides emporiorum renu eius. Dec corrigia representat flagellum quo pylatus cecidit Iesum. Job. xix. secundum autem copiam. theolo. cingulum significat mortificationem carnis: vel significat restrictionem carnis vel cingulum significat in christo veram caritatem qua se inebriis copulavit. Apo. i. Vidi simile filio hominis praecinctum ad mammillas zona aurea. In sacerdote autem cingulum quod vestes corporis cingit significat quod sacerdos debet diligere celestia coniungendo se eis per favorem caritatis continentem deo temporalia. Quartum vestimentum est manipulus seu sanon: per quod designatur fructus bonorum operum que boni sacerdotes reportabunt in paradiso. Unde de eis dicitur per prophetam seu per psalmistam. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos: et representat iste manipulus funem quo iesus fuit ligatus. Jobannis. xi. Comprahenderunt iesum et ligaverunt eum scilicet. secundum copiam. theolo. Manipulus significat constantiam fortitudinis que debet esse in sacerdote. vnde constantia secundum Tullium est animi stabilitas firma: in proposito perseverans. Fortitudo autem secundum Augustinum est amor omnia tolerans propter id quod amat. Manipulus in sinistra manu sacerdotis positus significat christi tribulationem. Esa. i. Leva est sub capite meo. In sacerdote est significat quod debet patienter sufferre tribulationem: quia in sinistra manu ponitur signatur quod sacerdos tempore tribulationis debet se exercere per bonam operationem: quia manus cingit eo manipulo signatur quod debet cogitare mortem terminationem. Apo. xvi. Beatus qui custodit vestimenta sua: quo ad primum ne nudus ambulet et appareat confusio nuditatis sue quo ad secundum. Quintum vestimentum est stola per quod significatur rationale significat mortificatio carnis. vnde ponitur ad modum crucis ad representandum quod sacerdos debet portare crucem penitentiae in corde suo. vnde apostolus mortificationem iesu christi corpore vestro circumferetes et representat ligaturam qua christus fuit ligatus ad columnam vel aliam columnam: secundum autem compem. theolo. Istud indumentum signatur perseverantiam longanimitas quam debet habere sacerdos. Unde perseverantia secundum Tullium est in re bene considerata stabilis et perpetua mansio. De illa perseverantia loquitur Lactantius. Tolle perseverantiam nec obsequium mercedem habebit: nec laudem fortitudo cui praecedit illud. Mat. x. Dicitur non qui

Materia necessaria eucharistie est panis frumētarius: quia sine illo non potest fieri consecratio. materia non debita est quia panis ille sit asinus: quia in fermentato pane possit fieri ut faciunt greci. tamen hoc non debet fieri. Primum quia panis asinus congruit institutioni quia Christus dedit discipulis suis corpus suum consecrati in tali materia. secundo quia Christus fuit sine omni sermone peccati. ideo convenientior materia corporis Christi est panis asinus quam panis fermentarius: quia fermentum dicit corruptionem in sacra scriptura quod debeat esse panis frumētarius. patet. Job. xij. Ubi Christus comparavit se grano frumenti. dicens nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit spiritum solum manet. Tamen si aliquantulum de alio grano commisceatur cum frumento dum tamen speciem non mutat non impedit quoniam ex illo pane possit sacramentum eucharistie celebrari quia panis debeat esse asinus. patet quia Christus consecravit prima die asinum. etiam fuit figuratum. Exo. xij. Ubi dicitur decima die mensis huius tollat unusquisque agnum pro familia: et domos suas et servabit eum usque ad quartadecimam die mensis huius imolabitque eum universa multitudo filiorum israel ad vespere et sequitur septem diebus non invenitur fermentatum in domibus vestris. Et quod error grecorum quoniam dicitur quod quartadecima luna agnus erat imolatus: sed Christus prevenit quartadecima luna quod probatur per illud Jo. xij. Ante die festum pasche etc. Dicit enim quod illa dies festus erat dies quo imolabatur agnus. hoc etiam probatur per illud quod dicitur Jo. vii. Quia pasche noluerunt iudei intrare propterea ne contaminarentur etc. Ergo videtur quod in die qua Christus fuit crucifixus a iudeis erat comedendum agnus. Certum est autem dicitur ipsi quod Christus illam diem prevenit qua erat licitum comedere fermentatum. Et quo greci inserunt Christum consecrasset in pane fermentato. Sed contrarium videtur. Marc. xij. Ubi dicitur quod prima die asinum pascha comedit: et certum est quod illa eadem die consecravit. id dicit Inno. quod Christus prevenit lunam quartadecimam imo sicut erat preceptum legis. Exo. xij. Luna assistente quartadecima agnus comedit. Illa autem die iudeis non erat licitum vesci fermentato. vñ Exo. xij. Sic dicitur quarta decima die usque ad vespere comedetis asinum usque ad diem. xxi. eiusdem mensis ad vespere. si igitur sit verum quod Christus decima quarta die agnum comedit et eadem die consecravit certum est quod in asinis consecravit: nec valet quod greci adducunt. scilicet quod Christus ante diem festum pasche comedit agnum quia dies festus pasche erat quarta decima luna secundum illud. Exo. xij. Et in quinta decima die solennitate celebrabitis altissimi officio. Nam quartadecima non erat solennis nisi tamen ad vespere. Ante igitur hunc diem festum dominus pascha cum discipulis celebravit luna quartadecima in qua co-

medebatur azima et sic consecravit in azimis. Ad illud quod dicitur est quod iudei non introierunt propterea ne contaminarentur sed manducarent pascha etc. Inno. solvit dicens quod pascha capit pluribus modis. Uno modo idem est quod dies. ut ibi appropinquavit dies festus azimorum qui dicitur pascha. Luc. xxij. Alio modo pascha idem est quod solennitas ut Jo. xij. Ante diem festum pasche. Alio modo pascha idem est quod agnus. ut Marc. xvi. Ubi videtur parenthetice dicitur comedere pascha. Alio modo pascha idem est quod bovarum ibi scilicet post biduum pascha fiet. Alio modo idem est quod azima ut ibi parate nobis pascham manducem. Ubi in quolibet septem diebus non poterat introire propterea ne contaminarentur sed comederent pascha. id est azima. Sic patet quod sonat primum quod decima luna venit Christus. scilicet in die ramispalmarum et in quarta decima luna fecit pascha de agno typico et post ea ostendit veritate instituit altaris sacramentum versus. Lactida triticea tenuis non magna rotunda. Ex parte fermenti non mixta sit hostia Christi. Alique istarum ponuntur de congruitate tamen de necessitate etc. secundum Bona. Panis corpus datur aiam vinum quoque signat. Est aqua propter Christi virtute redempto. Similiter enim est materia illa quod virtute divina transubstantiatur in sanguine corporis Christi. super quo est notandum quod alta est necessaria alia debita. Materia necessaria est vinum quia sanguis Christi non potest in alia materia confici quam in vino. Materia vero debita est quod aqua vino misceatur. Et hoc duplici ratione. Prima quia talis materia convenit institutioni quia Christus sanguinem suum sub tali specie dedit iuxta illud Prover. x. Bibite vinum quod miscuitis bis nec sufficit aliter quam sacerdos aquam cum vino in calice ponat vel saltem dyabonem ex precepto sacerdotis eo quod sacerdos mediatur inter deum et populum etc. secundum copen. septem sacramentorum Secunda ratio quia talis etiam convenit signato quia ecclesia quod aqua si significatur Christo pro fidei et caritatem iungitur. vnde in Apo. Populi multi aque mulce. Item vinum requiritur ad designandum effectum huius sacramenti qui est leticia spiritualis quia vinum letificat cor hominis. Item Christus se viti comparavit. Jo. xv. Eum dicit. Ego sum vitis vera etc. Queritur hic vitum possit confici ab aceto vel agresta etc. Solutio. Dicendum quod si sit iam perfecte acetum quod non potest confici ex aceto. vñ dicitur Ps. viij. metba. quod ex aceto nunquam fit vinum sicut nec ex mortuo vivum. Tamen si sit aliquantulum acetosum et non totaliter potest confici. quia si adhuc remanet in specie vini de agresta dicitur est quod non potest fieri quia agresta est extra speciem vini et nondum est vinum. de musto potest confici quia speciem vini habet et vinum est de co. d. ij. ca. Lū oē crimē circa mediū. Tamen propter impuritatē musti nisi sit in calice necessitatis ex musto

non debet confici. vñ usus. Vinum devite propter Christi sanguine mitte. Musto sufficit si agresta non vel acetum. Et quod apparet evidenter secundum omnes theologos et canonistas quod materia huius facti est panis frumētarius asinus et vinum vitis etc. cui vino adiungitur aqua ex latere Christi exivit sanguis et aqua in passionem. Item propter significationem ut visum fuit quia hoc designat unio fidelis populi ad ipsum Christum quia per aquam populus Christianus designat: ut in Apo. ad multos populi multi: et per mag. sen. xi. d. iij. et hoc est satis manifestum. Queritur si aqua non admisceatur vino in calice nunquid impedit consecrationem. Solutio. Dicitur est quod aqua admixtio cum vino non est de essentia sacramenti: quia sine aqua posset hoc sacramentum confici per mag. xi. dist. iij. Peccaret tamen qui illam scilicet ponere dimitteret. Queritur sequenter nunquid debet tamen poni de aqua quantum de vino. Solutio. Non imo aqua debet poni in minima quantitate ut statim absorbeat a vino ad denotandum quod nos Christo incorporamur et non ipse nobis. alioquin enim si vinum ab aqua vinceret consecratio impediret secundum comp. theo. li. vi. de con. d. ij. c. ij. Quia Christus populum catholicum sibi univit quod designat amittio modice aque cum vino in calice quia populus modice est respectu Christi. Item queritur vitum sufficiat si aqua ponatur in calice ab alio qui non sit sacerdos. Solutio. Virtus aquae ad vinum est sacramentalis: ideo debet fieri a sacerdote vel a dyabone. ut premissum est post offertorium vel in principio missae secundum bona. et hoc quantum ad materiam huius facti. Quantum ad formam est notandum quod per virtutem verborum que sciuntur forma huius facti transubstantiatur panis et vinum in corpus et sanguinem Christi. Illius enim sacramenti due sunt forme una super panem et alia supervinum. forma qua panis transubstantiatur in corpus Christi hec est. Hoc est enim corpus meum: quia alia verba: sed quod pro vobis et pro multis tradit in remissionem peccatorum que adiecerunt evangeliste non sunt de essentia forme Similiter nec illa verba. Accipite et manducate ex hoc omnes secundum mag. sen. viij. dist. iij. et secundum omnes theologos tamen sacerdos peccaret si omittet quia transgrediret institutionem seu institutionem ecclesie. Forma vero super vinum quod vinum transubstantiatur in sanguinem Christi est hec que sequitur. Hic est enim calix sanguinis mei. Illa enim verba sunt de essentia forme in quibus tota virtus sacramenti consistit. Illa autem verba novi et eterni testamenti mysterium fidei qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum non sunt de essentia forme: sed de bene esse. et ad declarationem effectus sacramenti secundum mag. sen. viij. dist. iij. et secundum Inno. cen. Queritur primo circa primam formam quid demonstrat istud pronomen hoc: ubi hoc est

enim corpus meum etc. Solutio. Dicitur est quod hoc demonstrat substantiam panis quod virtute verbi transit in corpus Christi instantanee: ideo illa oratio non solum est indicativa: sed etiam operativa: propter quod vere demonstratur panis: sed sub accidentibus sensualibus quod quidem panis vere transit in corpus Christi virtute verbi operativi. Queritur quare ponitur ibi istud verbum est: quia ista forma est operativa: modo est non importat operationem. Solutio. Dicendum est quod illa oratio est operativa non operatione successiva: sed instantanea. Et propter hoc ponitur verbum presentis temporis est et non erit. Item quod non est operativa rei nove: sed eius terminus est ens actu completum in quo nulla fit mutatio in quod etiam transit panis et propter hoc melius ponitur est: quod sit: quia circa corpus Christi nulla cadit mutatio secundum Inno. et ideo hoc oratio. hoc est enim corpus meum est singularis quare in ore alterius a sacerdote esse falsa: quod illud verbum est non notat ibi simulationem: sed veritate confirmationis panis in corpus Christi. Queritur vitum hec dictio enim sit de essentia forme. Solutio. Dicendum est quod non: sed est de institutione ecclesie: ideo peccaret graniter si omittet: ponitur enim adverbium affirmandi ad denotandum quod est veritas infallibilis. Queritur quare ponitur corpus: quia melius videtur ponitur substantia de vi nois ut esset confirmatio substantie in substantia. Solutio. Dicendum est quod ibi est signum corporis mystici quod est ecclesia et ob hoc melius dicitur corpus quam caro: quia caro est homogeneum corpus non et heterogeneum: ideo magis convenit cum corpore mystico quod est ex diversis partibus constitutum. Queritur quare ponitur meum: quia melius videtur ponitur non loquitur de se sed de Christo. Solutio. Dicendum est quod quicquid est hic effectivum consecrationis fit virtute verbi increati et propter hoc melius dicitur meum in persona Christi et propter quod totum fit eius virtute. Dicitur vero istis verbis sacerdos elevat corpus Christi in medio altaris cum magna devotione et attentio in altum ut possit videri ab assistentibus. per quod designat quod Christus in medio mundi elevatus est in cruce pro redemptione omnium. Et quia semel elevatus fuit in cruce illi quod pluries in altari elevari facit contra significationem etc. Item sacerdos elevando nihil debet dicere nec aliquid iter formam super panem et super vinum interponere post elevationem corporis dicit sacerdos. Similiter postea quod cenatus etc. Sacerdos accipit calicem. Marc. xxi. Sicut et calicem postquam cenavit et dicit illis huius consecratis hic est enim calix sanguinis mei etc. Sacerdos elevat calicem etc. illud debet fieri similitudo cum magna maturitate tamen in platione: quod in attentione et modo elevandi et quod non fiat aliqua additio vel subtractio. Item non debet fieri magna iterpositio secundum

Inno. imo debet dici verba forme continue sine aliqua interruptione. Querit quare potest hic: quod deberet demonstrare Christi sanguinem: et tamen non facit imo calicem. So. Quia in hoc sacro significat sanguis Christi ut effusus in precibus et administratur in potu. Sanguis autem neutrum dicit de se esse: sed per conjunctionem: ideo hic non demonstraret sanguinem de se esse nisi cum calice sed Inno. et Bonaventura. Latet enim in scriptura quod accipit per passionem. ut Mat. xx. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. quod accipit per potum. ut in ps. Calicem meum inebriatus est per clarum est. et hic transfunditur ad preteritum merbonomiace. scilicet per calicem intelligit vinum preteritum in calice quod est materia huius sacramenti. Alii dicunt quod ponit calicem: quod Christus perficit in calice. Mat. xxij. Sicut et calicem postquam cenavit. ut sicut dicitur bibe calicem vini. idcirco propter istam duplicem acceptationem melius dicitur esse calicem sanguinis. et quod hic est sanguis: ut dicit intelligere verum non tamen potest dici de corpore hic est corpus: quod corpus de se habet rationem esse sed sanguis non nisi in calice perinat: nec etiam rationem essendi. Item mei ponitur eadem ratio quae ponebat meum in forma corporis. Querit quare dicitur novi et eterni testamenti. Solutio. Dicitur esse quod intelligitur sic. noue ac eterne promissionis: Christus est mediator: sed Innocentius. Querit quare ponit quod pro vobis et per multis effunderetur. So. Sanguis Christi effusus fuit pro omnibus quantum ad sufficientiam non tamen quantum ad efficaciam: quod non in omnibus fecit saluationem sed Inno. et omnes doctores theo. Querit vtrum illa conuersio sit subita an successiua. So. secundum Bonaventuram. Dicendum est quod est subita: quia licet per actum verbi sit successiua tamen illa conuersio fit per verbum increatum quod operatur in instanti. Uncertum est quod quando totum dictum est totum factum est. sed quoniam dominus faciat ipse solus nouit. Querit vtrum Christus per se perfecerit quod verbum protulit. Sol. Omnis alius opinio dicitur dicendum est quod semel verba dixit eis danda virtute dicendo consecravit factus instituit et forma apostoli dedit. Et cum dicitur benedixit. Dicendum est quod illa benedictio fuit quaedam gratiarum actionis promissio propter maiorem eruditionem ut ostendat nobis non debere attractare aliquem cibum nisi si preuenit benedictione. Item querit vtrum autem fregit quod perfecerit. So. Dicendum est quod duplex est fractio una ad significandum quam facit sacerdos et de ista dictum fuit superius. alia fractio est ad distribuendum et sic fregit Christus ut distribueret discipulis. scilicet fractio secundum fiat in seipso. Tunc ad questionem. dicendum est quod per se perfecerit quod fregit et quod dedit discipulis suis. secundum Innocentium et Bonaventuram. Querit vtrum panis conuertatur in totum per se. So. secundum doctores. super. xi. di. iij. sen. Dicendum est quod pa-

nis duertit in illud cum quo habet similitudinem. quod per panem habet similitudinem tamen ad corpus et verbum sacrificium sed hoc est corpus meum significat panem conuerti in corpus. panis non conuertitur in diuinitatem: nec in sanguinem nec in aiam: sed in corpus tamen: tamen corpus non est sub sacro sine istis quoniam sanguis est ibi ratione commixtionis siue conuersionis siue ex naturali concomitantia. aia ratione concomitantie et diuinitas ratione unionis. Sicut dicendum est suo modo de conuersione vini quod conuertitur in sanguinem propter similitudinem quae habet vinum ad sanguinem: nihilominus tamen est ibi sub sacramento diuinitas aia corpus non ratione conuersionis sed ex naturali concomitantia seu ratione indiuisibilitatis. secundum Bonaventuram. Querit vtrum Christus sit tantus in hostia quantum fuit in cruce. Solutio. secundum magister. sen. r. di. iij. et secundum doctores. ibidem est nota: ad quod substantia panis non conuertitur in quantitate corporis nec in aliud accidens sed solum in substantiam quae substantia inter alia substantia camenta est nobilissimum per se oem per se. Item substantia de se non est quod diuisibile: imo oino indiuisibile nisi hoc faciat mediate quantitate quae si adhaeret qua quantitate subtracta non poterit diuisi: subtracta qualitate non poterit videri. vnde aliter est Christus in celo et aliter in hostia. scilicet vbi est totus quoniam in celo est substantia mediatis diuisionibus per se. i. sub propria quantitate et mensura. scilicet tantus quantum fuit in cruce sub corpore glorificato. in hostia vero est substantia eius tota non mediantibus diuisionibus: scilicet in corpore diuisiones sequuntur quantitate. In sacramento autem sequitur substantiam: ideo quantitas et alia accidentia propria corporis Christi non sunt ibi et vtrum sacramenti sunt tamen ibi secundum rei veritatem et naturam concomitantia accidentis ad subiectum. Querit vtrum forma iste que dicitur super panem et super vinum expectent se operando. So. Dicendum est secundum Bonaventuram. Tercio. super. viij. di. iij. sen. quod non: quia si uerba forma expectaret aliam tunc sacerdos eleuans hostiam non ostenderet populo corpus Christi: sed solum panem: et sic faceret populum ydolatrare. et in hoc conueniunt omnes doctores. Ex hoc querit si sacerdos dicat formam super panem cum intentione. et quis non diceret formam supra vinum si ibi esset verum corpus Christi consecratum. So. Dicendum est quod sic: quod nec corpus sine sanguine nec sanguis sine corpore tamen grauitur peccare qui faceret: quod sanguis diuisim a corpore consecratur significat quod sanguis Christi a corpore fuit diuisus super in passione. vnde. Job. xij. De latere Christi exiit sanguis et aqua. Hieronymus. Panis mutatur forma remanente priore: sed non est talis qualis sentitur in ore. Queritur vtrum in sacramento eucharistie accidentia sint sine subiecto. Solutio. Dicendum est secundum doctores. super. xij. di. iij. sen. quod

accidentia sunt ibi sine subiecto miraculose: et per pluribus de causis secundum Bonaventuram. Tercio. vna ratione quantum ad significationem: quod spiritus sine subiecto existens expressius ducit in corpus Christi quod sub eis continetur. si enim haberet subiectum duceret immediate in subiectum illud. Secunda causa propter effectum qui est unio membrorum ad caput quod fit per fides. Et ideo in hoc sacramento operari esse aliquid super naturam per quod intellectus noster assuescat ea quae sunt non sine fidei credenda. Tercia causa quantum ad usum quod est specialis cibum: ideo competit quod nullum subiectum accidentibus subiectum. Quarta causa quantum ad perfectionem: quod hoc sacramentum est perfectissimum: omnia quae sunt in hoc sacramento altissimum statum accipiunt sicut quod substantia panis in corpore gloriosum diuinitati unitum conuertitur et propter hoc etiam accidentibus datur in hoc sacramento siue subiecto esse apud deum enim nihil est impossibile. Item deus plures potest facere quod homo possit intelligere vel imaginari: sed plures populi posuerunt diuisiones esse sine subiecto: quod fortiori ratione hoc potest de facere: quod secundum Bonaventuram. Act. in li. de causis prima causa uehemetioris impressionis est super actum cause scilicet quod ipsa causa secunda. Item intellectus humanus potest intelligere accidens non committendo subiectum per vim abstractiuam: ergo ipse deus fortiori ratione potest facere accidens esse sine subiecto. Queritur vtrum species huius sacramenti possint nutrire: quod virtute diuina dicitur eam deum virtute quam prius habebat. So. Dicendum est quod ille species nutritur secundum Bonaventuram. super. xij. di. iij. sen. et hoc potest apparere sensibilibus: quod si magna quantitate sumatur auferunt famem et sitim: ergo satiant secundum Bonaventuram. Tercio. li. vi. se inferat: quod hoc sacramentum soluit ieiunium. dicendum est quod non: quod alio modo sumitur quod alia nutrimenta: quod non est illa nutritio secundum ordinem nature. et ideo non soluit ieiunium. Et hoc quantum ad quintam partem diuisionis istius capituli. Quantum ad sextam partem in qua auctor noster docet quod sit minister istius sacramenti: ibi presbyter hoc facit. est notandum quod sacerdos est minister proprius huius sacramenti: ideo cum materia et forma requiritur quod sit sacerdos: et quod sacerdos per se habet consecrationis super materia cum intentione consecrati: secundum magister. xij. di. iij. sen. Pro cuius maiori declaratione est notandum quod aliud est intentio et aliud attentio. Intentio enim semper est necessaria vel specialis vel generalis attentio autem non est de subiecto sicut quoniam rapitur mens in platone verborum ad alia quod quoadque continentur ex infirmitate: quoadque ex negligentiavet in curia: tunc est peccatum. Item non solum requiritur intentio consecrati: sed etiam istud sacramentum instituetis. vnde si aliquis sacerdos stare

in foro et super omnes panes perferret formam veritatem etiam cum intentione consecrandi non consecraret et hoc non esset propter defectum virtutis verborum facer dos vna vice posset consecrare tot hostias qui toti mundo sufficerent si esset necessitas ecclesie: sed hoc procedit propter defectum intentionis illius qui hoc sacramentum instituit quod non intendit quod cum tali ludibrio vel stultitia fieret consecratio: sed per utilitate vel necessitate ecclesie generalis vel particularis: et secundum Bonaventuram. Tercio. li. vi. et secundum Innocentium. secundum Bonaventuram. vero est dicendum quod virtute verborum non fit conuersio nisi afficit intentio et intentio conuersio institutioni ecclesie. Institutio autem ecclesie est conuerti ad usum fidelium vnde virtus extendit se ad tantam materiam quantum potest sacerdos conficere que debeat simul in usus fidelium: et sic potest sacerdos volens conficere totum panem in foro. et nihil facit. Sed videtur quod laycus possit consecrare quod homo non consecrat virtute propria sed virtute dei. Modo bonus laycus magis est particeps diuine virtutis quam malus sacerdos: ergo magis potest bonus laycus consecrare quam malus sacerdos. In oppositum arguitur sic. Illud sacramentum offertur ad reconciliandum nos deo: ergo est officium mediatorum. quod cum sacerdotis sit esse medium inter deum et populum soli sacerdotes hoc sacramentum conficere possunt. Solutio. Dicendum est quod ordo ecclesie deriuatur ab ordine celestis hierarchie. vnde sicut in ordinibus diuersis angelis diuersi actus debentur: ita et in ecclesia militare ad diuersos actus diuersi ordines applicantur: ordines esse ecclesie distinguuntur non possunt per diuersitatem intentionis bonitatis quod ignota et indeterminata sunt gradus eius bitus enim virtutum non sunt ponendi: ut per panem in li. et bi. et ideo quod vni potest actu quem alius non potest non conuenit ex diuersitate bonitatis vel malicie sed ex potestate suscepta quam habet vnus et non alius. et ideo quod laycus potestate consecrandi non accipit sua bonitas quantum ad actum sit non tuat eum ut consecrare possit secundum Bonaventuram. super. xij. di. iij. sen. Queritur vtrum sacerdotes heretici scismatici et excommunicati possint consecrare. Solutio. Omne illud quod per consecrationem datur vbi ad istum character ipsum tunc est perpetuum: ideo sicut baptismus quod consecrationem datur nunquam amittitur quantum ad alios in bere secundum labium vel scisma vel excommunicationem ita nec sacerdotalis ordo aliquando amitti potest ut dicitur Augustinus. Item tales consecrati quantum ad suam potestatem et secundum Bonaventuram. Tercio. li. vi. di. iij. sen. et secundum canonem. dum modo seruetur debita forma materia et intentio de con. dist. ij. c. quod fit sanguis. et in. c. i. c. p. unde da. co. q. i. in summa. et idem dicendum est de deo gradato quod potest consecrare obseruatis materia et for-

ma tinctione fm Tbo. di. iij. iij. fen. 7 fm ala. lau. 7 tan. ar. i. q. l. c. neq. 7. c. qd quida. l. q. l. c. do minus declaravit. 7. e. q. c. q. pfectione. de co. di. iij. c. no in nobis: 7 ca e: q. ordo semel habitus no admittit ppter caractera qui e signu in aia indelebile quis deposit? puetur executione or dinis. Ideo si celebrat graviter peccat transgre diendo inhibitiones: 7 q degradatus retineat pratem pficiendi. p. q. q. q. reconciliat non iteruz reordinatur: q. ordi ne non amittit 7 per pns pot psecrare. ratio e. b. Tbo. supra. iij. di. iij. fen. Queritur vtruz missa boni sacerdotis magis valeat q. missa mali. Solutio. Dicendum est fm beatu Tbo. sup. iij. di. iij. fen. q. de missa possum loqui duplr. Uno modo q. ruz ad id qd est essentiale in ea. s. corp? rpi 7 sic a quocumq. dicatur missa equaliter bona e. Un Aug. in li. de corpore dñi in mysterio corporis et sanguis dñi nihil a bono maius nihil a malo minus pfi citur sacerdote: quia non in merito cosecrantis sed in verbo pficitur creatoris 7 virtute. si. 7 illud dicitur opus operatum. Alio modo possumus loqui de missa q. ruz ad illud qd est animum. sa cramento: sic missa boni sacerdotis melior e q. non solum habz efficaciam ex opere operato sed ex opere operate. manifestum em q. cibus pre paratus a mudo ministro seu tractatus locud? sumitur q. ab imundo sic a simili missa boni sacerdotis d. acceptabilior deo q. missa mali sa cerdotis du tamē non credat missa excellere in substantiali. hoc fm Bona. 7 Alber. in suo p. Tbo. Queritur si sint quidecim hostie cose crade supra altare: sacerdos no credat esse nisi duodecim: vtrū ille quidecim erunt consecrate. Berengarius archieps copostelanus magister in theologia Parisien. Ad istud dubiu respon det cum distinctioe talis: q. aut ille cosecras inte dit oēs hostias q. sunt ante se quotquot sunt cosecrare. Et tamen no credit q. sint nisi duodeci 7 tunc oēs sunt cosecrare. aut intendit p. cose crare duodecim 7 no plures: 7 non determinat q. sunt ille duodecim. Et tunc dicit idē Beren garius q. nulla est cosecrata: q. qua ratione d. ceretur q. vna non est cosecrata eadē ratione d. ceretur q. nec alia. Ideo sacerdos q. bz psecra re plures hostias no dz se determinare ad certū numerū. s. debet hēre intētionē qd psecret qd e ante se. Queritur quō rps pot esse i diner sis locis sub sacramēto: q. est totus sub qualibz hostia vbiq. fuerit. Sol. Deo cōuenit eē vbi q. simpliciter p. creature puenit esse in vno loco tm corpus rpi aut medio mō se bz de coz pose rpi: em sit creatura no dz equari creato ri in hoc q. vbiq. est in hoc vero q. est vntum

diuinitati dz excellere alia corpora vt simul in locis plurimis possit eē sub sacramēto altaris scdm cōpen. tbeo. Querit an sacerdos in pctō mortali existens ad celebrandū accedēs peccet grauitur. Sol. Dicendum est q. sacerdos cu p. scie tia peccati mortalis ad celebrandū accedens in dicitum sibi manducat et bibit non dijudicans corpus rpi. i. ad Loy. xi. Ideo debet accedere ve re contritus 7 p. fessus si copiam sacerdotis habe at quā si habere no possit p. teraf si cogat cum necessitate celebrare 7 habeat ppositum p. fite di postmodū duz habuerit oportunitatē 7 copiam sacerdotū 7 citius q. poterit scdm omīs doctores theologie. Querit si sacerdos se scire rit in peccato mortali 7 cōtritionē no habuerit 7 necessitate ad missam celebrandā accedit aut forte in missa peccatū eius memorie occurrerit 7 de illo no penituerit nunqd pot celebratōne trāsire aut certim a cōione abstinere. Solutio. Dicendum est q. no: q. sacerdos habet in se quod potest separare ad sacramētum pficiendū 7 sum mendum. s. cōtritionē 7 ppositum p. fite di vū licet cum p. scie tia peccati mortalis peccet mor taliter tm grauius peccaret si cosecratōne p. termitteret 7 se cosecrare simularet: q. populus deciperet adorando panem pro corpore 7 vinū pro sanguine rpi: ideo nullo modo dz psecratio nem simulare sicut post psecratōne nullo modo debet a pceptione sacramēti abstinere: cui? rō est q. eucharistia no solum est sacramētum: sed etiam sacrificiū. quicūq. ergo sacrificiū offert debet esse particeps sacrificij quod offert. Sa cerdos vero accedēs ad altare offert sacrificiū pro populo 7 se dispensatōe sacrificij offendit: 7 ideo primū dz esse particeps sacrificij hui? iō necessariū est quotiescūq. celebrat q. corpus 7 sanguinē rpi sumat. de con. di. ij. c. relatum. 7. c. p. racta. 7. c. reperimus. e. di. Cōmunitio em sacer dotis significat rps q. post resurrectionē cum discipulis comedit. Act. i. Queritur si panis conuertatur in carnē 7 vinū in sanguinē vt mul totiens consuevit vtrum sacerdos debeat sume re Solutio. Dicendum est q. non sed debet in lo co reuerēti reponi 7 conseruari. de con. di. ij. ca. De hac quidē cur? tertus talis est. de hac quidē hostia que in ch. risti commemoratōne fit edere licet de illa vero quā ch. risti in ara crucis obtu lit sez carne vna scdm se nulli edere licet. s. debent fundi orationes ad deum vt reuertat ad speciem panis 7 si sic debet sumi. sin. antez debz custodiri vt superius dicitur 7 debz haberi alia materia 7 consecrari fm rationale. Queritur vtrū sacerdos maculat? de nocte p. pollutionez feminis dormiendo debeat a celebratōne cessa

re cū ipse dñs dixerit estote sancti: q. ego san ctus sum. Solu. Dicendum est q. nocturna pollu tio q. q. impedit celebratōem 7 sumptionē eu charistie ex necessitate 7 q. q. no ex necessitate sed ex p. g. ritate 7 honestate. Propter cui? vlti riorē declaratōne est sciendū q. q. pollutio no cturna ex pctō mortali pcedit de necessitate i pedit. Nocturna em pollutio ex plurib? causis pcedit. Primo ex causa extrinseca sicut ex illusi one demoniuz que q. q. puenit ex defectu 7 ne gligentia p. parationis ad deuotionē 7 orōne: 7 talis negligentia q. q. est veniale peccatum et q. q. mortale fm q. maior est 7 locus datur dia boloz: 7 p. tali defectu que homo fit ex sua negli gentia pcessisse tenetur sacerdos a celebratōe 7 alius a cōmuniōne cessare. Si vero talis illu sio pcedat seu pueniat ex demonioz nequitia volentium homines a sumptione eucharistie re trahere 7 sacerdotes a celebratōne qd sepe cō tingit circa festiuitates in quib? debet populus cōmunicare 7 ppter hoc non est abstinendum: quia talis illusio q. q. cessat ppter assumptōez eucharistie sicut legitur in vitis patrum. quan doq. autem talis pollutio pcedit ex causa in trinseca spiritali q. sine peccato fit sicut cū ali quis studendo circa vicia carnalia ppter lectio nem vel predicationē ad ea p. palada vel etiam cōfessiones audiēdo: 7 hoc sine delectatōe car nali. Sed sola infirmitate carnis 7 talis pollu tio non impedit celebratōnem nec eucharistie sumptionē. q. q. autē p. uenit ex causa intrin seca 7 cum pctō. s. q. q. puenit ex cogitatione p. cedente 7 delectatōe carnali que q. q. est pctm mortale. s. q. q. p. sensus in hoc habet: 7 tūc de ne cessitate est abstinendum. Si autē sit pctm veni ale. s. q. q. no habet p. sensus: tunc no est abstinendum de necessitate sed de p. g. ritate 7 honestate. Q. q. autē talis pollutio puenit ex sola de bilitate nature sicut patiunt infirmi. q. q. pue nit talis pollutio ex nimia sup. fluitate cibi 7 po tus 7 sic ppter dubium speciei pcti: scz an sit ve niale an mortale abstinendū e iuxta oim cōsili um sapientum q. q. puenit talis pollutio ex su p. fluitate nature seu seminis. Et quia hoc no p cedit ex voluntate sed pot? ex nature corrupti one no est abstinendum a celebratōe nec a sacra menti sumptōe. In oibus em bis modis polluti onum que ex mortali pctō pcedunt debet sa cerdos abstinere a celebratōe 7 ali? a cōmuni one de necessitate dicta die 7 etiā tot dieb? quo usq. mens vagatione cessauerit. In bis vero q. ex veniali pcedunt abstinendum est: non ex ne cessitate sed ex cōgruitate 7 honestate. Ex bec oia intelligunt q. sacerdos no tenet ad officia

dum: q. si de necessitate oporteret eum pro po pulo celebrare dz p. fiteri si possit habere copiam sacerdotū 7 si no possit ppter absentia sacerdotis cōterat cum pposito p. fite di 7 accedat ad celebratōne fm cōpen. septē sacramentoz. Et am a p. p. ta vtoze e abstinendum a cōione trib? aut quatuor aut q. q. dieb? vt habet d. cōse. di. ij. ca. ois dō. Queritur vtruz sacerdoti leproso p. bibeat celebrare. Solu. Dicendum est q. p. bibeatur. tm fm notata sup. capitulū tuu nos erra de cle. egro. 7 ca. de rectorib? Sacerdos lepro sus no dz in p. fite di p. p. celebrare: pot tm alijs le prosis ad p. te 7 in secreto celebrare si vult: idē tenet Dug. ibid. Querit quoz missas dz cōtra re seu celebrare sacerdos in die. Solu. Dicendū est regulariter q. null? dz dicere missam nisi se mel i die 7 valde felix est qui vna digne celebrat in. c. sufficit. de con. di. i. 7 de cele. missa. c. te refe rente. 7. c. p. fulmissi. Excepto die natiuitatis dñi in quo celebrantur tres p. vna sacerdotē: vt ha bet de cō. di. l. c. nocte sancta. fm glo. ca. consu luiti. Elbi d. q. in die natiuitatis dñi dicūt tres missae ppter mysteriū qm prima q. dicit i media nocte rep. itat tps an legē in quo boies erant i tenebris: 7 ideo d. de nocte. Secda missa repre sentat tps sub lege i quo boies inceperūt p. dis cta p. betay p. cipere non tm clare: ideo d. in au roza. Tertia missa rep. itat tps g. rē: 7 ideo d. de die: vel fm rōnale dicunt tres ppter tres nati uitates rpi. Prima est eterna qua nascit ex deo patre: ideo d. in introitu missē dñs dicit ad me filius meus es tu ego hodie genui te 7. c. dicitur de nocte ad ostendendū q. illa natiuitas est no bis obscura 7 occulta. vñ Ela. Generatōem ei? quis enarrabit. s. ista generatōne eternaz. qua si dicat nullus. Secunda missa rep. itat nati uitatem ex virgine que p. tm fuit occulta: ideo d. in anroza. vel fm rōnale rep. itat natiuitatē sp. rituale qua nascitur rps in aibus iustoz p. gra tiam: ideo dicit. Lux fulgebit in introitu. i. lux gratie. Tertia missa rep. itat generatōem tē poralē qua natus est de virgine: ideo cantatur in introitu. Puer natus est nobis. fm Jobā. be leth. Alio modo quia p. ma missa p. tinet ad g. na tionem eternam de patre sine matre. Secunda missa p. tinet ad generatōne que fuit de matre sine patre. s. de tēporali. Tertia missa quasi com pacis est quia spectat vtrāq. ad tēporales per hoc quod dicitur in introitu. Puer nat? est nobis ad eternam: per hoc qd dicitur in euāgelio. In principio erat verbum 7c. Quis ibi verbum caro factum est loquatur de vtrāq. tm si necessi tas vigeret posset sacerdos vnam missam cele brare de die 7 aliam mortuis: vtrūq. si de ma

ne celebraverit et occurrerit quod cadaver sit bene mandans potest ad evitandum scandalum amicorum si male contentaretur celebrare unam aliam. Item si sit aliquis in articulo mortis et petat corpus christi sibi dari et sacerdos non habeat hostiam consecratam potest iterum celebrare. Item propter necessitates nuptiarum scilicet si sint nuptie celebrande et tempus artatum si per prohibitionem ecclesiasticam ut ante septuagesimam: et sic de alijs temporalibus prohibitionibus ab ecclesia potest celebrare unam aliam missam. Item propter necessitate debitorum. si unus sacerdos habeat duo beneficia annexa que non habent redditus que sufficiant duobus sacerdotibus: et si sint talia beneficia que debeant haberi in una die duas missas potest sacerdos in una die in utroque illo beneficio celebrare in causa referente. et c. consuluisti. extra de cele. missa. Tamen non credo quod in iure inveniatur preceptum expressum de unica tamen missa celebranda cum in omnibus capitulis quibus fit mentio de ista materia ponatur illud verbum sufficit quod non importat unam tantum tamen consuetudo ecclesie hoc habet: ideo nullus debet facere contra eam et si faciat peccat et debet puniri. Queritur utrum post sumptionem sanguinis in prima missa sacerdos qui debet celebrare aliam missam post debeat sumere vinum vel aquam in prima missa et c. per absolutionem. Solutio. Dicendum est quod si sacerdos celebrat plures missas in prima non debet sumere aliquod nec vinum nec aquam post sumptionem sanguinis sed potest terit sanguinem ebibat et cum lingua et labijs calicem tergat: et post aquam infundat in calice et abluto eo aqua in purificam fundat: sic calice terfo in eodem celebrare poterit. Vel alio modo faciat ut alij dicunt ob reverentiam sacramenti sumpto sanguine vinum ponat in calice et illud abluat et ablutiones in alio calice ponat vel in vase mundissimo et referat illud usque ad ablutiones secunde missae: et de eo faciat ablutionem post sanguinis summptionem et illud sumat de cele. missa. c. extra. et de con. di. v. c. ieiunij. et v. q. i. c. nihil. Caveat tamen laudatio os suum in ablutione prime missae ne alijs transglutiat: quia si sit ieiunus non esset: nec deberet celebrare: quod in institutio ecclesie ieiunus debet celebrare. de ple. di. ij. c. lxxv. Tamen quis debeat esse ieiunus secundum ordinem ecclesie si non ieiunus preferret verba consecrationis cum intentione consecranda super materia debita consecraret: sed peccaret transgrediendo statutum et ordinationem ecclesie et debet per absolutionem obtinenda remitti ad episcopum et c. Nota quod duplex est ieiunium ecclesie et nature. Ieiunium ecclesie quod fit propter mortificationem carnis non soluitur propter aegritudinem vel medicine summptionem: illud non requiritur in celebrando ne

Ieiunium vero nature quod dicitur privationem cuiuscumque requiritur in celebratione. Unde si sacerdos post mediam noctem sumpserit vel vinum vel aquam vel medicinam de illa die abstinere a celebratione secundum commentum septem sacramentorum. Sed queritur hic cur sacerdos debeat esse ieiunus quare christus salvator noster post comestione hoc sacramentum ministravit suis discipulis. Solutio. secundum Innocentium. Hoc fecit propter sacramenti veritatem ut post vinctam agni typicam qui significabat verum corpus christi: videlicet ut post vinctam seu figuram imediante sequeretur veritas huius sacramenti. Item propter dilectionis veritatem ut hoc sacramentum velut ultimum testatoris mandatum altissimi memorie commendaret discipulis. Alia ratio ad ostendendum suorum discipulorum sobrietatem et c. Queritur quare vitum vinum quod ponitur in calice post sumptionem sanguinis non transubstantiatur in sanguinem et c. Solutio. Quia supra ultimum vinum non dicuntur habere effectum consecrationis. sicut supra primum quod dicitur. Secus est de oleo addito oleo sacro. causa est quod ista olea sunt eiusdem speciei. non sic autem de sanguine christi et vino sibi addito. Queritur cur sacerdos dispositus possit semel in die celebrare quare non celebrat in pasche. Solutio. secundum rationalem in die pasche missa non dicitur: non est: quod illud sacramentum est figura et memoriale passionis christi que quidem passio tali die fuit facta. Et ideo veniente veritate debet cessare figura. Alia causa est: quod sublatum est spiritus ecclesie et tali die descendit ad inferos. Tertia causa est: quod tali die velut templum scissum est et cornua altaris transfusa sunt: et sic non habemus ubi corpus christi consecraret. Quarta causa est: quia moyses dixit in Exodo propheticum alij pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Nota quod si quis in triduo consecrasset panem fuisset conversus in corpus mortuum: non in vinum cum anima esset actualiter separata a corpore: et si dicitur quod deus poterat facere quod anima veniret ad corpus vivificandum sub sacro. dicendum est quod non: quod si vivificaret corpus sub sacro vivificaret illud in sepulchro cuius sit idem corpus micro. Item officium istius diei capite caret: quod christus caput nostrum nobis sublatum est: nec in illa die datus osculus pacis propter osculum iude: nec aliquid in illa die salutatum eo quod iudas salutatio christi tradidit. In ista enim die due lectioes leguntur: quod per duobus prophetis passus est christus. scilicet per hebreos et gentes. id est vna lectio supra est et lege. scilicet leuitico. Altera a prophetis per passio et lege figurata fuit a prophetis predicta. tractus quatuor elementis componitur redimuntur tractus per litio: denotat magnam bellum david contra goliath. et per diabolum. scilicet per. Passio et de

sine titulo. Cum autem venit ad illam propter passionis diviserunt sibi vestimenta mea. Tunc duo sub dyachoni duos panes albos altari suppositos tollunt quod quatuor milites christum crucifigentes de illis vestibus fecerunt ad byssonia respicientem vel illa remotio panis fugam significat apostolorum qui erant quasi vestes christi. vestis enim in conspectu non fuit scissa sed forte miserunt et c. per quod designat quod vultas ecclesie nunquam potuit scindi ab hereticis vel schismaticis: quod non est sapientia contra deum. christus enim cum in cruce pateretur plene oravit decantans. et psalmus. Deus deus meus respice in me usque in te domine speravi. Et cum venisset ad illam locum in manus domine comendo spiritum meum emisit spiritum ostendens nobis exemplum et c. christus enim oravit in passione. pater qui dicit pater clarifica filium tuum per suis dices pater peis rogo quos dedisti mihi per illis qui credituri erant in eum qui dicit pater non tamen per eis rogo quos dedisti mihi de mundo sed per eis qui credituri sunt in me. ita et nos debemus orare pro nobis per omni gradu ecclesie per neophytos per gentes et iudeis hereticis schismaticis et c. Pro iudeis tamen genua non flectimus quod per ipis orat ut ipsi iudei ludentes christo genua flectebat. Item est notandum quod illud quod dicitur ante geneflectionem non est oratio sed exhortatio ut oremus et c. Item in alijs diebus orationes ante euangelium dicuntur. hac autem die fit ordine mutato eo quod christus patiendo oravit et c. Et quare crux cooperitur in quadragesima. Solutio. Quia nostra redemptio fuit abscondita usque ad paschevenum. Dicitur orationibus crux cooperitur et catatur ecce lignum crucis et salutatur: quod per cruce salus hominibus reformatur postea crux adoratur et c. obsecrata cruce dicitur corpus sup altare afferretur tunc sacerdos dominicam orationem catat cum prefatione preposita: scilicet oramus preceptis salutaribus et c. quod addit dicit beatus Gregorius. Facta oratione statim vespere cantatur et vespis catatis dicitur collecta missa: quo facto de cruce in loco reponitur. Queritur quare corpus sub specie panis reservatur. Solutio. Ne aliquis sine viatico decederet ab hac vita: et hoc ordinarunt Innocentius papa. Alia causa quod per illos tres dies licitum est coicare et maxime gliosis. Sagittove ro non reservatur propter periculum effusionis. Si autem queratur utrum vinum quod ea die in catione sumitur tactu corporis dicitur secretum cum hac die deceret prohibeat ne alijs secretum dicitur est quod non: cum ad consecrationem requiratur verborum platio cum intentione et c. et non solus tactus: sed bene tactu corporis christi sanctificat quare est differentia inter consecrationem et sanctificationem: quod consecratum est quod in consecratione transubstantiatur et sanctificatum quod per sanctificationem ver-

borum efficitur sine transubstantatione vel sanctificatum dicitur quod tactu rei sancte efficitur magis reverendum. secundum Job. beletb. Queritur quare in tribus diebus: scilicet mercurij ionis et veneris tenebre dicuntur. Solutio. Quia postquam christus in cruce fuerunt tenebre per tres horas: scilicet a sexta usque ad nonam sole pariete eclipsum non naturaliter: sed miraculose: ideo ob memoriam tanti miraculi illas tres horas per tres noctes representamus. Queritur quare istis tribus diebus mercurij ionis et veneris officia tenebrarum dicitur ita alta voce et officium diurnum dicitur silenter. Solutio. Quia per nocturnum officium tenebrarum significatur prophetia prophetarum qui a prece que de christo erant ventura nunciaverunt remota formidine spiritus sancto dictante. Per officium vero diurnum significatur predicatio apostolorum ideo dicitur silentio: quod apostoli autem omnes tacerunt aut occulte predicaverunt. Item queritur de illis versiculis qui dicuntur cum lryae post benedictus et c. quid significat. Solutio. Dicendum est quod significat lamentationes et dolores mulierum que a galilea iesum fuerant secute. inter quas erant maria. Magdalenam: maria iacobi: et maria salome plorantes iuxta sepulchrum. Queritur quare non pallant cum pane in illis tribus diebus. Solutio. Quia per campanas significantur pastores et predicatores qui tunc cessaverunt ergo et c. Quomodo ergo est pulsandum. Solutio. Dicendum est quod est pulsandum tabulis ligneis. Tabula lignea christum significat qui de ligno clamabat et orabat dicens. Pater dimitte illas quod nesciunt quid faciunt. Tunc ergo ligno pulsatur: quod solus christus predicator tunc debet. Queritur quid de cadentis. Dicendum est quod in can delarum numero est diversitas: tamen cetera ponuntur quindecim candele quae duodecim significant omnes laudes dei tunc tacerunt: tamen marie minus timetes quantum poterat circa christum versabant. Notat una candela post aliam extinguitur. et non omnes simul ad denotandum quod discipuli non omnes simul liquerunt iesum magnum eorum: sed unus post alium. Quod una sola quod in altare est non extinguitur: sed occulatur et postea in apertum ducit et luce illius medio alia luminaria ecclesie reaccendantur significat iesum qui licet videatur secundum corpus extinguitur: tamen vivebat secundum divinitatem quod illi erat occulta postea resurgens cum luce clarissima suis discipulis se manifestante quod in mentibus eorum charitate iam extinctis illuminatione sua iterum reaccendit secundum Job. beletb. Queritur quare in principio tenebrarum non dicitur Domine labia sicut in alijs matutinis et c. Solutio. Quia christus caput nostrum nobis auferitur nec deus in adiutorium: quod per illud pastore nostro nos

ones illius a quo auxiliū petamus nō habem? Imitatorū nō dicitur ut nō inuitemur p hoc ad p̄uū cōsiliū iudeorū contra iesum factum. Ad lectiones benedictio non petitur: q̄ pastor qui gregi suo benedicat non habet. In p̄ncipiō em̄ altariū lectionū dicitur Jube dñe bñd̄icere: et format̄ vox imperfecte. sc̄z dōne ad denotādū q̄ nullus est p̄fectus in hoc sc̄lo. In fine lectionū dicitur. Hierusalem hierusalem p̄uerte re ad dñm. d. t. r. c. ad denotādū q̄ si velim̄ deū recuperare quē amissim̄ p̄pter pctā nostrā q̄ debemus nos cōvertere ad p̄niam. Itēz legūt lamentationes Dier. ad denotādū q̄ debem̄ deplorare mortē xp̄i. Quare antiphona de benedictus et ip̄e psalmus ita alta voce cantat̄ et tinctus cādels. Solu. Dicēdum q̄ hoc significat tumultū cohortis quā iudas adduxit cum glad̄is et sustibus cōprehēdere iesum. Nota q̄ aduēta in passione vsq̄ ad pascha nō d̄. Gloria patri. causa est q̄ ex illi om̄issione signatur iudeorum ingratitude. Secūdo q̄ ex illi om̄issione signat̄ vituperiorū xp̄i multitudo. Tertio vt omittēdo gloria patri r̄. occurrat nob̄ pene xp̄i ad memoriā quib̄ sumus liberati r̄. De p̄cussione cānozū p̄pter alas quas xp̄us dñs p̄ nobis sustinuit. Querit̄ quare altaria denuciatur in die cene. Solu. Altare signat̄ xp̄m. nā deus p̄cepit in lege altare de terra faceret̄ m̄ d̄. glo. altare de terra est xp̄us natus de virgine. vñ ps. Heritas de fra orta est. i. xp̄s de virgine r̄. Nudatio vero altaris signat̄ xp̄m in passiōe nudatū. vnde partiti sunt vestimēta mea. Alio mō pōt̄ dici altare nudatū q̄ xp̄us a suis discipulis fugientibus et nomen ip̄i us tacentibus relinquitur. Querit̄ quare vino et aqua altare spergitur. Solutio. Ad designādum sāguinem redemptionis et aquam regenerationis que de latere xp̄i fluxerunt q̄n̄ fuit in cruce lanceatus. Querit̄ quare ramis altare cū vino et aqua sgḡit. So. Ad desi gnādū coronā spineā qua coronat̄ est xp̄us et amara flagella q̄ passus est. In p̄ncipio officij sabbati totus ignis d̄ i ecclesia extingui. postea debet excuti cū calibe r̄. postea debz bñd̄icī cū cruce et aqua bñd̄icta. Deinde bñd̄icitur cereus et accenditur et duo p̄ ui cerei ab vna parte vnus et ab alia parte alius inter quos magnus statuitur cereus. Ignis q̄ ante nouus ignē in ecclesia erat significat veterem legem: q̄ ignis extinguitur significat q̄ oia legalia veteris legis in passiōe xp̄i completa sunt et extunc debuerunt cessare. Si lex de q̄ ignis extrahitur seu excutitur xp̄us est sup̄ quē sicut firmā petram ecclesia est edificata: aqua sp̄s sancti ignis procedit. Cereus illuminatus

et renouatus significat q̄ xp̄s resurgens a mortuis in carne gloriosa verus deus apparuit: vel significat xp̄m splēdore diuinitatis illuminatū. Duo parui cerei significat sanctos veteris et noui testamēti qui per xp̄m sunt illuminati: vel duo parui cerei significat p̄phetarum et apostolorum doctrinā que cū xp̄o concordat. Valios cereolos accensos et igne magni cerei et alia luminaria signat̄ q̄ oēs ecclesie fideles illuminantur igne. s̄. qui procedit a patre et filio. Lux de incendio facta in cereo representat vespertinus sacrificiū legis quod imolationē xp̄i in ara crucis factam in vespere mundi p̄figurauit q̄ in eius passione fuit cōpletum: q̄ cereus a dyabolo non benedicatur in aliquib̄ eccl̄is significat q̄ xp̄s resurgens se primo mulieribus manifestauit et p̄ eas que sunt debiliores sexus gl̄iam sue resurrectionis discipulis manifestauit. Et hoc fecit dñs ad denotādū q̄ sicut mort̄ iuitū per mulierē intrauerit mundus ita p̄ mulierē mundo nunciaret̄ rep̄atio. Mulieres em̄ debēt gaudere primo q̄ in paradiso formate. Secūdo quia xp̄us natus est ex muliere. Tertio q̄ mulier primo renūciata est nostra reparatio in resurrectione saluatoris nostri. s̄. Inban. beletb et ceteros. Lectiones em̄ q̄ leguntur in sabbato desigant p̄cessum nostre captiuitatis a p̄ncipio vsq̄ ad passiōē xp̄i r̄. Lectis lectionibus sine titulis q̄ xp̄s caput nostrum nondū nobis redditur itur ad fontē cū letania et peracto baptismo fontali redditur cū letania ad choram. Dei de incipitur missa a hyzlelyson: q̄ introit̄ nō dicitur: q̄ caput nostrum xp̄us nondum nobis redditur a hyzlelyson incipitur vt antiqua cōsuetudo missas incipiēdi que fuit ante celestinū papam representet̄ gloria in excelsis dicitur: quoniam angeli pro renatis baptisimare in cella gloriātur. Epistola vero de Paulo cōmuni sermone debet legi q̄ doctrinā apostolorū significat que iam in baptisatis est publicanda. Responsorij seu graduaie nō cantat̄ q̄ baptisati nōdum per opa in virtutibus gradu fecerunt. Alleluia q̄ est vox āgelica ideo cātatur q̄ angeli pro baptisatis a seruitute dyaboli erepti et ad fidē p̄ueri gloriānt̄. Sed q̄ cōuenit ip̄os laudare q̄ diu sunt in hoc mundo: ideo d̄ tract̄ laudate dñm. Offertoriū subtacet ad denotādū q̄ mulieres silenter ad monumentū venerunt. Cōmuni quoq̄ nō d̄: q̄ baptisati nōdum cōmunicauerūt: nam in die pasche cōmunicare debent. Deinde facta cōmunionē: vespere cantant̄ statim ante collectam et cū vno psalmo duorum versuū. sc̄z Laudate dñm oēs gentes cū magnificat̄ et ambo sine gloria patri s̄. Job. beletb.

Brenes vespere: ideo dicunt̄ ne neopbitt̄ q̄ nondum p̄uenerunt diuinum officij redio afficiant̄. Gloria patri cantat̄: q̄ nondum xp̄s resurrexit vespere: ideo dicunt̄ an̄ ofonem misse ne finita missa populus videret̄ habere licentiā abeundi et q̄ nihil ampli⁹ deberet expectare: vel alio modo sub ofone vna totū officium completur: quia sacramētuz baptisim̄ in xp̄i passione totuz p̄pletur. Queritur qua hora missa est celebrāda. Solu. s̄. m̄ comp̄. septē sacramētoz diebus dñicis et festiuis hora tertia regulariter: q̄ tali hora xp̄s linguis iudeoz crucifixus est. In diebus ferijs missa est dicenda regulariter hora sexta: quia tali hora manib⁹ militum est crucifis. In t̄p̄ibus vero ieiunioz hora nona: q̄ tali hora voce magna iesus clamans emisit spiritum. Missa nō p̄uate i auroz possunt dici vel ad libitum vsq̄ ad meridiē r̄. c. n̄ sacerdos p̄ncip̄ celebrat̄ tenet̄ dicere matutinas s̄. m̄ diez matutinas nostre dñe et primā ad min⁹ r̄. Querit̄ vbi sacerdos d̄ missam celebrare. Solu. In ecclesia et sup̄ altare s̄. m̄ oēs docto. theo. nisi p̄pter aliquā causam fiat. quādoq̄ sub r̄torio vñ in alio loco honesto: et hoc fiat de licētia superioris r̄. c. p̄. Pro quo est notandū q̄ ecclesia ē duplex sp̄ualiter loquēdo quedā que est triūphans et illa dicuntur sc̄ti qui sunt in paradiso. Alia est militans: vt tot⁹ populus fidelis: sed ecclesia materialis de qua intendo hic loqui est domus dei dedicata ad ministeriū sc̄toz r̄. Querit̄ de impedimentis que p̄cōt̄igere circa celebratiōem et primo circa p̄ficerē dōtē si missas incipit nō possit p̄ficere q̄d sienduz. So. s̄. m̄ decre. vñ. q̄. c. illud r̄. c. n̄. c. r̄. c. r̄. c. quoz d̄: q̄ vnus sacerdos pōt̄ supplere missas p̄ aliū inceptā si necessitas inuitabilis emineat: et d̄ incipere vbi alter dimisit. Si autē dubitet̄ vbi dimiserit d̄ incipere a verbis effectiuis p̄secratiōis corp̄is xp̄i vñ debz missa a capite inchoari s̄. m̄ Inno. r̄. c. Pro maiori declaratiōe istius dubij est distinguēdū: q̄ aut an̄ cōsecratiōem p̄tingit sacerdotē mori aut graui infirmitate detineri: et tunc nō opz q̄ p̄ alius sacerdotē defectus suppleat. Si vero sacerdos talis patiens vel mortē vel grauē infirmitatez inceperit verba p̄secratiōis vel totaliter illayba canonis dixerit: tunc d̄ alius sacerdos se idue re et incipere vbi prim⁹ dimisit et supplere quod missa supplendū et sacm̄ recipe. Inno. tertio d̄ q̄ meli⁹ est hostiā p̄secratā reseruare et super aliam hostiā missam a capite inchoare p̄ alium sacerdotē. Et s̄. m̄ Inno. Oblatio s̄. m̄ sacerdotis studioissime recodatur. Super istis impedimentis sub paucis sb̄is distinguēdū est: q̄ aut ante cōsecratiōem venit impedimētū: et tunc nō opz

q̄ suppleatur per alium sacerdotē. Si vero fuerit in cōsecratiōe alius sacerdos d̄ supplere et incipere vbi prim⁹ dimisit. Et si dubitet̄ vbi dimiserit d̄ incipere a verbis cōsecratiōis. Si vero prim⁹ sacerdos dixerit verba effectiua cōsecratiōis sup̄ panē et non sup̄ vinum. Alius sacerdos debet dicere verba effectiua cōsecratiōis sup̄ vinum et corpus et sanguinē recipere s̄. cōsiliū lateranens. Inno. tertio d̄ q̄ illa hostia cōsecrata d̄ reseruari et d̄ alia hostia sumi et cōsecrari. Si vero prim⁹ sacerdos perciperit corpus et non sanguinē alius sacerdos debz percipere sanguinē. vñ. q̄. i. c. illud. r̄. c. r̄. c. di. c. quo r̄. c. d̄. Queritur quid siendū si sacerdos post cōsecratiōem recordet̄ se comedisse vel bibisse. Sol. Non d̄ pro tanto p̄mittere sacm̄: sed debet eucharistiā sumere et missam p̄ficere. Si militer et si sacerdos recordat̄ fuerit se ex cōmunicatiōni subiactere debet perficere missam cū p̄posito petendū absolutiōem: et idem dicendum est si recordatus fuerit se pctm̄ mortale commisisse. s̄. q̄ debz perficere sacm̄ cum p̄posito emendandi citius quo poterit: quoniam nullo modo licet sacramentū imperfectum relinquere vt dicitur. vñ. q̄. i. c. r̄. c. r̄. c. cōtra ord̄inis r̄. c. quia vbi occurrit difficultas semper accipiendum ē illud in quo min⁹ de periculo est. maius autē periculum ē relinquere id quod pertinet ad p̄fectionē sacramēti. Quid autē periculum est id quod pertinet ad dispositionē ministerij. ideo sacerdos nullo modo debet sacramentum imperfecte relinquere. Unde ad hoc faciunt̄ verba illius decreti nihil nullus absq̄ patienti p̄uentu molestie min⁹ stervel sacerdos cum ceperit officia p̄sumat imperfecta relinquere. Si quis autē hoc temerarie p̄sumperit ex cōmunicatiōnis s̄. m̄ incurrat. Queritur de impedimentis circa species: et primo quid siendū si aranea vel musca r̄. c. ceciderit in calicē. Solu. Dicendum est q̄ si hoc acciderit an̄ cōsecratiōem debet deponere illud: et tertio calice debet sumere vinum et aquas et p̄cedere ad cōsecratiōem. Si vero istud acciderit post cōsecratiōem debz tale animal caute capi et diligēter lauare et postea cōburi et ablutio cū cineribus in sacrario intra altare poni: s̄. m̄ cōmumentum septē sacramētoz. Aliqui tñ dicunt vt r̄onale q̄ si sit venenū in calice post cōsecratiōem vt aial venenosum sanguis ille d̄ poni i vno vasculo cū reliquijs et seruari iter reliq̄as cum scriptura notificare ibi esse sanguines xp̄i nec d̄ sumi a sacerdotē ne calix vite fier̄ ei calix mortis et nisi sacerdos sumperit corp⁹ xp̄i debz ponere aliud vinū cū aqua in calice et recipere ab illo loco similitudo r̄. c. r̄. c. sacrificiū perficere

Sed aial tale debz lauari q̄ possi cōburi ⁊ cinis in sacrario referuari ⁊ lotio seu ablutio fm cōpen. theo. dz sumi sine faciendo distinctōez de aial venenoso ⁊c. Sed q̄ tuz ad muscā vel aliū animal non venenosum dz bñ lauari ⁊ lotio sumi. Et si timeat de vomitu sacerdos debet comedere aliqd̄ pbibens vomitum ⁊ musca cōburi vt superi⁹ extitit dictū: rōnale vterius dicit q̄ si sacerdos iam sumpserit corpus dñi qñ reperit aial venenosum in calice dz bñe aliam hostiam nō cōsecratā ⁊ eam dz consecrare. Queritur qd̄ iuris. si sacerdos faciendo signa ppter frigus vel alio modo dimittat hostiā cadere in fra calicē. Sol. Dicendum est q̄ dz eam dimittere in calice ⁊ eā sumere cū sanguine: qz signa ⁊ fractiones q̄ fiunt: fiunt in significatōez ⁊ nō sunt de essentia missæ. Sed qd̄ si sanguis congeletur. So. Calix debet involui p̄nis calidis vel si nō p̄ficeret dz poni in aqua ferueti candido ne aqua intret ⁊c. Queritur qd̄ si fieduz si sacereos recorder se aliqd̄ de v̄bis canonis omisisse vel saltem dubitet. Sol. Dicendum est q̄ si habuerit cōscientiā certā q̄ dimiserit ⁊ sit indutus vestimētis sacris tenet repetere saltē si illud omisissū sit de v̄bis p̄secratōis: qz nō intelligitur iteratū qd̄ dubitatur pbabiliter eē factus de con. di. iij. c. cū nulla. extra de p̄sby. non bapti. c. veniens. Propter leuēvero cōscientiā nō debent iterari diuisimōi verba ⁊c. Queritur qd̄ fiendum si aliqua brutā bestia sumat spēs cōsecratas. Sol. Dicendum est q̄ si possit fieri debet extrahi ille spēs ⁊ reuerēter poni in sacrario q̄ vis deberet sumi si posset fieri sine periculo recipiētis: sed quia eēt periculū ex pte recipiētis consultitur vt dicitur extitit. Et tale aial qd̄ eas spēs sumpserit dz cōburi ⁊ cineres intra altare recondi: qm̄ vez corpus cōbusti manet sub spēbus acceptis a bruto animali ⁊ in ventrem ei⁹ transiectis. Sed quia nulla ordinatio ē bruti ad corpus xpi fm quam possit xpo incorporari: id brutum non sumit corpus cōbusti nisi per accidens scz in q̄tū sumit illud in quo est corpus xpi. Et sic intellet mag. sen. in. iij. qñ dicit q̄ corpus xpi nō sumit a brutis. Pro quo ē notandū q̄ ad summptionem sacramentalē nō sufficit sola oris ministratio: sed p̄mo requiritur panis p̄fectio: qz nisi esset cōsecratio facta nō eēt sacramentalis sumptio. Secdo requirit ordinatio: qz si illō sumeret aial brutuz vel angelus in corpe assumpto non esset sacramentalis sumptio: qz corpus xpi non est ad hoc ordiatū. Tertio requirit itētio: qz si q̄s sumeret corpus xpi inter alios cibos ignorans se illud sumere nō esset sacramentalis sumptio. Quarto requirit fides i sumere: qz opz q̄ credat

q̄ sub illa spē aliquid spūale lateat qd̄ intendat sumere: vel q̄ saltem intendat sumere qd̄ alios credere estimat q̄uis non credat fm Honau. Sed querit quid fiendū si spēs sint putrefacte. Sol. Si tales spēs veniant ad tātā corruptiōnem q̄ substantia panis ⁊ vini non maneat sub illis spēbus non debet sumi sicut p̄secrate. Si autē in eis reperiat aliqd̄ spēi dz sumi vt p̄secratum: qz fm oēs theologos q̄dū manēt spēs cōsecrate tādiū manet ibi corpus xpi. Sed queritur quid fiendū si ex illis spēbus generetur vermes. Solu. Dicendum est q̄ vermes debet cōburi ⁊ cineres intra altare recondi ⁊ sacerdos debz ab ep̄o ad quē spectat grauiter puniri. Idcirco fit sacerdos cautus in custodiēdo corpus dñicum qm̄ ex cōsilio aurelianēsi. q̄ bene nō custodit sacramentū ⁊ mus vel aliqd̄ aial ipm̄ comederit xl. diebus peniteat: qd̄ p̄derit i ecclesia aut p̄ eius ceciderit ⁊ non inuenta fuerit. xxx. diebus peniteat. Eadē pena videt sacerdos dign⁹ eē p̄cur⁹ negligētā spēs putrefiūt vel alio quismō peccitant: qz putrefacto nō fit i corpe xpi sed in spēbus: si ista p̄nia a iure statuta potest augmētari ⁊ minui cōsiderat⁹ cōditōib⁹ negocij ⁊ p̄sonē: talis p̄nia iniungit in ieiunijs ⁊ orōne fm cōpen. septē sacramentoz. Queritur qd̄ iuris si sacerdos aī cōsecrationē corpis cognouerit vinum ⁊ aquam nō eē in calice. Solu. Debet vtrūq̄ apponere ⁊ p̄secrare ⁊c. Queritur qd̄ iuris si post p̄secrationē sanguis aduertat sacerdos aquā deficere. Sol. Nō dz aquā apponere: cum aqua non sit de necessitate sacramenti: s̄ debet sacramentū sic sumere ⁊ p̄ficere: sed de negligētia debet confiteri eo q̄ aquā dimisit. Si vero aqua sola repiatur in calice dz deponi ⁊ vinum cū aq̄ poni ⁊ verba p̄secratōis dici ⁊c. quia non est simile de aqua sicut de vino. Tamē hic cadit distinctio: qz aut sacerdos aduertit aīq̄ sumat corpus aut post si aī dz imiscere vinum cū aqua in calice ⁊ incipere ab illa pte similitudo post q̄ cenatū est ⁊c. ⁊ p̄sequit totū officij vsqz ad finem. Si vero post sumptōez corporis sacerdos aduertat illū defectuz dz ministrare vnā hostiā non cōsecratā ⁊ ponere vinū cū aqua in calicē ⁊ incipere ab illo loco cōcantes ⁊ p̄ficere ministrariū suū. ⁊ si ponat q̄ sacerdos nō p̄cepit illū defectū donec deglutierit aquā q̄ erat i calice credēs ibi eē apposita debita materia qd̄ fiendū: qz sic sacerdos nō censet ieiun⁹. So. Quā circa vnam materiā sūt duo p̄cepta forti⁹ mag⁹ obligat⁹: mō circa celebratōez missæ sunt duo p̄cepta. vnū. s̄ q̄ missa dicat a ieiuno. aliū q̄ sacz integrū p̄ficiat ⁊ q̄ celebras consecret sub vtraqz spē. s̄ panis ⁊ vini. Cōstat autē q̄ p̄ceptū de integritate sa

cramenti fortius est q̄ p̄ceptum qd̄ sumatur a ieiunio fm rōnale compen. septē sacramentoz. ⁊c. Queritur quid iuris sit plecto canone nec vinum nec aquā repiatur in calice. Sol. Statim dz infudi vtrūqz ⁊ sacerdos iterabit p̄secratōez ab illo loco similitudo ⁊ p̄ficiet vsqz in finem. excepto q̄ dz dimittere duas cruces q̄ singlarit fieri p̄suerūt sup hostiā. Queritur qd̄ iuris si aliqd̄ de sanguie stillauerit. So. de con. disti. h̄. bētur q̄ si p̄ negligētā aliqd̄ de sanguie stillauerit in terra v̄ sup lapidē vel lignū. ligna lā bātur tabula radat ⁊ igne p̄sumat ⁊ cinis intra altare recondatur ⁊ sacerdos. xl. dieb⁹ peniteat: vel fm cōpen. theo. illa rasura in loco sacro reponat. Si sup altare sanguis ceciderit mister seu sacerdos so: beat stillā ⁊ tribus diebus peniteat. Si sup limbeū altaris ⁊ ad aliud puenit stilla peniteat. iij. dieb⁹. Si vero stilla sanguis puenit vsqz ad tertium limbeū. it. diebus peniteat. Si sup uenerit stilla vsqz ad quartū limbeū peniteat. x. dieb⁹ ⁊ limbeū q̄ tergetur stille sanguinis trib⁹ vicib⁹ a sacerdote abluant calice supposito ⁊ aqua ablutionis sumat a ministro vel si nō possit sumi sine piculo recon datur intra altare vel iurta fm cōpen. septē sacramentoz. Quis cōpen. theo. dicat q̄ illa pars limbeū quā tergit stillā sanguinis dz scindi ⁊ i loco reliquiaz seruari prius facta ablutione ⁊ sumpta a sacerdote vt supra. Queritur qd̄ fiendū si q̄s enomerit sacm. So. Per distinctionē supradictā bētur q̄ si fuerit aliqd̄ q̄ pbrietatem aut voracitatē eucharistiā enomerit si layc⁹ peniteat. xl. dieb⁹. Si p̄b⁹ peniteat. lxx. diebus. Si ep̄s peniteat cētus dieb⁹. Si v̄o infirmitatis cā aliqd̄ enomerit hoc sacramentum septem dieb⁹ peniteat ⁊ post vomitū spēs dz sumi si appareat ⁊ si possit fieri sine piculo sumētis sinatē debet referuari in sacrario ⁊c. Quātū ad septimā partē in qua auc. noster docet modū reuerētē exhibere eucharistiē ibi sacra vidēs orāe notādus q̄ q̄lz in eleuatione eucharistiē dz dicere deuote ista metra. Salue saluator mūdi reator creator: q̄ metra videātur in littera istius cap. ⁊ in eleuatione sanguis debent dici illa. O sanguis xpi q̄ fufus amore fuffi ⁊c. s̄ ad illā p̄tē q̄s dei sumēs corpus ⁊c. Frater Alex. sacre pagine doctor i eleuatione corpis xpi dicebat ista verba q̄ sequuntur. Adoro te dñe iesu xpe saluator q̄ morte tuā redemisti mūdum quē credo eē sub hac specie quē video. Null⁹ ei est ita simplex q̄ in eleuatione corpis xpi aliud q̄ xps intendat adorare dū tñ sacerdos fecerit illud qd̄ debz. H. s̄o Aug. dicebat hec verba q̄ sequuntur. Ave p̄mum p̄ncipiū nostre creationis. Ave

p̄ncipiū nostre reparationis. Ave sacrificiū nostre reconciliationis. Ave antidotū nostre curationis. Ave viaticū nostre pegrinationis. Ave solatiū nostre laboris. Ave refugiū nre tribulationis. Ave p̄mū nostre expectatōis. Lacellarius parisiēsi. dz fecisse istud dictū qd̄ sequit Ave salus mūdi verbū p̄ris hostiavera viua caro deltas integraverus dō miserere mei ⁊c. Et notat extra de cele. mis. c. sane. Queritur vtrū angel⁹ vel oculus glorificat⁹ possit videre corpus xpi sub sacramēto. So. Dicendum est q̄ nō solo oculo xpi excepto q̄ sub specieb⁹ est ⁊ se videre sub speciebus pot. Nullus autē alius oculus p̄videre corpus xpi sub spēbus naturali supple visione quicqd̄ fit de brā seu intellectu qua videt angel⁹: qz de eo habet p̄fectā cognitionē fm bñm Tho. supra di. x. iij. sen. Impossibile em̄ est maius sub minori angelo videri. Tertuz est autē q̄ corpus xpi maius est q̄ species qz fides ⁊ xpm esse sub specieb⁹ sub totali ⁊ p̄fecta sua p̄ficere. Itē nihil videt nisi generet in medio similitudinem sui coloris. Corp⁹ autē xpi existēs sub spēbus nō pot ḡnare similitudinē sui coloris p̄ qz color p̄cedit q̄titatē corpis xpi modo in sacramento nō p̄patur rōne sue q̄tatis. id dicebat Bona. q̄ xps sub sacramēto est supra oēm modum essendi ois rei corpabilis vt nullus visus q̄tuncqz gloriosus videat ibi xpm sicuti est et tñ fide tenem⁹ eundē xpm ibi esse fm eadē q̄titatē quā bz in celo ⁊c. Quātū ad octauā partē in qua auc. n̄ docet in quo statu dz esse ille q̄ vult p̄cipere hoc sacm̄ eucharistiē ibi q̄s dz sumens corpus ⁊c. Est notādū q̄ talis debet esse firmus in fide. Ieiunius. nō ligat⁹ aliqua snia. Iustus ab oī crimine p̄ verā p̄fessionē ⁊c. iurta litterā auc. In apls. i. ad L. boin. r. Probet autē seipm̄ bō. i. p̄ verā p̄fessionē p̄bet. i. examinet p̄sciam suā ⁊ sic de pane illo edat et de calice bibat: qz ille panis est panis filioz. i. bonoz xpiā noz in cbaritate existētuz ⁊c. Qui em̄ ad hunc sacratissimum panē accedit dz veraciter credere q̄ ex quo sacerdos in ecclesia catholica ordinatus bz corā se materiā a xpo institutā de qua supra dcm̄ fuit supi⁹ ⁊c. dic sup materiā a xpo institutā de q̄ supra dcm̄ ē ⁊ bz sacerdos itētiōez faciendū q̄ facit ecclesia quia hec quattuor requiruntur in hoc sacramento: scilicet materialit⁹: ma: ordo: et intentio: debet credere sumens corpus cōbusti seu accedens ad ipm̄ sumadum q̄ tota substantia panis p̄uertitur in substantiā corporis xpi. Et tota substantia vini in substantiā sanguinis xpi remanēt tñ de pane ⁊ de vino: color: odor: sapor: ⁊ figura exterior tribus de causis p̄ncipaliter. prima qz si xps se ostēderet no:

bis ibi sicut ē ita q̄ eū corporeis oculis videre
 mus ibi nō audeamus eum recipere & recipiē
 do ab infidelib⁹ irridemur & crudeles & infani
 reputaremur & meritum fidei p̄derem⁹: q̄ si vi
 derem⁹ eū oculo corporeo nō mereremur i cre
 dēdo. fides em̄ nō est de his q̄ vidēt: s; de his
 q̄ nō vidēt. q̄ ei credit in eū veracit⁹ dūz est in
 hac vita videbit eū manifeste i patria nec opz q̄
 rere ratiōem quomō hoc possit esse sed sufficit
 nobis firmiter credere. Ap̄tus em̄ in s̄ma epi
 stola ad Lborint. dicit. Ego em̄ accepti a dño qd̄
 & tradidit vobis qm̄ dñs Iesus i qua nocte trade
 batur accepit panē & gras agēs fregit & dixit ac
 cipite & māducate hoc est em̄ corpus meum qd̄
 p vobis tradetur hoc facite in meā cōmemora
 tiōe. Similr & calicē postq̄ cenauit dī. hic ca
 licē nouis testameutum est in sanguie meo. hoc
 facite quotienscuq; biberis i meā cōmemora
 tiōe. Et q̄ ip̄e x̄ps verus d̄s & verus hō om̄s
 & verat hoc dixit fecit i cena & p̄cepit istd̄ fieri
 i memoria sui. oportet q̄ eādē h̄ritū det verbis
 in ore oim̄ sacerdotum quā dedit eis in ore suo
 Ip̄e em̄ p̄cepit istd̄ apostolis de discipulis. vñ lo
 co apostolorum sunt ep̄scopi loco discipulorū
 p̄sbyteri. aliter x̄ps p̄cepisset eis mentiri qd̄
 nō est dicendū: q̄ ip̄e nō pōt fallere nec fallit
 ergo cum magna fide debem⁹ accedere ad illd̄
 sanctissimū sacramētum. Itē ad hunc panē sa
 cratissimū accedendū est cum timore d̄s enī
 accedēs timere ne sit sufficiēter p̄paratus p̄pter
 qd̄ sit indignus ad istd̄ sacramētum suscipiēdū
 Si em̄ bea. Jobā. baptista sc̄tīficatus ab vtero
 tremebat qm̄ debebat x̄ps baptizare: si audebat
 verticem capit̄s eius tangere quātomagis de
 beret tremere ille qui non est ab vtero sc̄tīficatus
 sed peccatis quorū dñis & negligēt̄s inuolūt⁹
 qm̄ d̄s ip̄s x̄pm̄ intra se suscipere. deberet em̄ ti
 mere illud qd̄ dicit ap̄tus in prima ep̄stola ad
 Lborint. et. Quicūq; māducauerit panē hunc
 vel calicē biberit idigne re⁹ erit corp̄s & sāgu
 nis dñi. i. ita peccat sicut illi q̄ corp⁹ x̄pi occide
 runt & eius sanguinē effuderunt. Si em̄ mun
 dis volebat tangi manibus adhuc in p̄scepto
 positus quātomagis corp̄s suo vult adesse
 mundiciāz iam in plenitudine m̄statis & glo
 ria collocatus. Sacerdos luxuria inquinatus
 iuxta filium virginis ponit statum veneris et
 dum ore excreatissimo benedixit quasi in facie
 saluatoris et sp̄uit dum vero corpus recipit q̄ si
 in lutum plateaz ip̄m p̄icit ergo cum timore
 d̄s suscipi: q̄ qui indigne māducat & bibit iudici
 um sibi māducat & bibit nō d̄yū dicens corpus
 dñi. i. nō discernens ab alijs cibis. Deberet em̄
 timere penam eternam & temporalem qui indī

gne accedit & plures vtraq; p̄cutiunt. faciam⁹
 ergo sicut Lbo. de quo legitur q̄ manducavit
 panē cū lacte & tremore memo:ans illud dñi p
 os Amos. p̄p̄ete. dies festi vestri p̄uertent in
 lamentationē & luctū. Item d̄s homo accedere
 ad illud sacm̄ cum deuotione. Dñi em̄ panis
 masticatio est due passiōis recogitatio deuota
 q̄ sicut masticando cibum corporealē nos volu
 mus & renolumus cibū inf̄ fauces corporis sic
 masticando istum cibū spirituale debem⁹ dñicā
 passiōe cui⁹ illd̄ sacm̄ est rememoratū uolue
 re & renoluere in cordis scrinio recogitādo q̄ sit
 ter fuit a iudeis emptus a discipulo venditus:
 qualiter cum discipulis ante passiōe cenauit.
 & pedes eorum lauit & illud gloriofissimum sa
 cramētum instituit in quo viq; ad p̄sumptio
 nem seculi seipm̄ sub specie panis et vini in sig
 num amoris p̄cipui ad p̄olationem fidelium
 suoz & i ablutionē peccatoz afoz nobis reliq̄t
 q̄lter post cenā in mōte oliueti orauit in q̄ o
 ne in agonia posuit p̄ oēs p̄tes corporis iudoze
 p̄p̄riū sanguis sicut postea q̄lter postea fuit
 a iuda osculo pacis traditus: ab apostolis dere
 lictus a satellitib⁹ ligat⁹ corā Anna & Laypha
 sacerdotibus: corā Pylator. Derode p̄ncipib⁹.
 illusus: conspuratus: colapbis & alapis cesus: spo
 liatus: ad stipitē ligatus: & vsq; ad magnā effu
 sionē sanguis flagellatus & tādem morti adiu
 dicatus & eductus de atrio pylati veste purpu
 rea indut⁹ & post iterum illusus facie velat⁹ sp̄i
 nis coronat⁹: et sup̄ coronā spineam arundie in
 capite flagellat⁹ us sp̄itis & guttis sanguinis cū
 liuore facie p̄mixtis lep̄oso similis effectus.
 Item qualiter post bec oia opprobria & suppli
 cia fuit crucis patibulo super bumerum p̄p̄riū
 oneratus p̄ vicos ciuitatis p̄clamatus fm̄ illud
 Aduersum me loquebantur qui sedebāt impo
 ra in me psallebant qui bibebant vinum. Item
 qualiter fuit de ciuitate turpiter eiectus & i mō
 te caluarie vbi decapitabant latrones spoliat⁹
 in cruce: nudus est repensus in pedibus & manib⁹
 caullis ferreis crucifixus: in medio latronum
 leuatus & suspensus a p̄ncipibus sacerdotum
 a latronibus & transeuntibus subannatus: & i
 fiti sua felle & aceto potatus: & ex eius passiōe
 eclipsatis cunctis celi luminariib⁹ tenebris con
 tectus. Et ex pietate matris sue corā se languē
 tis & tabescentis. Et super dolorem parturiē
 tium fatiscētis totis cordis p̄cordijs vulne
 ratus & aurtatus. Debem⁹ cogitare qualiter inf̄
 illas penales & etremas angustias q̄ omnium
 martyrum superauerūt supplicia orauit deum
 patrem p̄ suis crucifixoribus: dedit paradisi깡
 latro ni penitenti. Matrem suā virginem disci

pulo virginis. scz Jobanni euangeliste cōmēda
 uit. Et tandem post cōpassionem populi iudayci
 patiebatur p̄pter cōpassionem populi iudayci
 quē p̄pter infidelitatem perire intuebat cum
 clamore valido & lacrymis reddidit aiā deo
 patri: qualiter in morte eius tota terra tremuit
 & cetero clamauit. Vere fili⁹ dei erat iste: q̄ sit
 mortuus fuit in latere transiactus: & exier
 runt inde sanguis & aqua q̄bus purificat ecclia
 chustianoz & saluator. Qualiter coram oculis
 matris fuit de cruce depositus sudario inuolūt⁹
 in sepulchro sub lapide ver⁹ lapis iclusus. Dec
 oia debz christians recogitare deuote. Et hoc
 tangit apostolus in ep̄stola. i. ad Lbo. p̄. Quo
 tienscuq; māducabitis panem hunc & calicem
 biberis mor:em dñi annūciabitis donec veniat
 Item homo debz per veram dilectionē se hūc
 panē incorporare. i. capiti ch̄risto & eius corp̄i
 mistico qd̄ est ecclia vntre. In hoc em̄ differt
 cibis iste a cibis corporalibus: quia in comesti
 ne corporalī comedens incorporat sibi cibū. i.
 transmittit in corpus p̄p̄riū & hoc est: q̄ ibi ma
 ior & nobilior est virt⁹ cibari q̄ cibi. In comesti
 one vero spirituali cuiusmōdi est iste cib⁹. i. x̄pus
 incorporat sibi cibū. i. illuz qui digne recipit
 panem hunc dñicum facit in seipsum trāsire et
 esse corp̄is sui mistici qd̄ est ecclia & mēbū cu
 sus ip̄e x̄ps est caput. Et hoc est: q̄ in hac come
 stione spirituali maior & nobilior est virt⁹ sibi q̄
 cibari. Et sicut in comestione corporalī incorpo
 ratio fit virtute calorū naturalis: ita i comesti
 one spirituali fit virtute veri amoris qui est qui
 dam calor sp̄ialis trāsformans amante in ama
 tum hunc illud quod dicit Dugo de sancto victo
 re in li. de arra. sp̄ose. Scio aia mea si quid dili
 gis ip̄a vi dilectionis in eius similitudinē trās
 formatis. Quis est em̄ si veraciter recogitet. ex
 cessum amorē dñi nostri iesu ch̄risti: quē ad nos
 habuit qui nō debeat totus igniri & totus in eū
 x̄pm̄ per amorē transformari & ch̄risto capiti et
 mēbris eius per verā c̄baritatem vntri. Ad hāc
 enim spiritualē & excellentissimā sumptionem
 req̄ritur fm̄ beatū Aug. Deuota & intēta recog
 gitatio & hoc loco masticationis. i. qualiter x̄ps
 se p̄ nobis exposuit in p̄cium ad redimēdum
 & in cibū ad rescitendū. Item seruida & intensa
 dilectio: & hoc loco incorporationis. & Queri
 tur vtrū necessariū sit accedere ad istud sacramē
 tum. Et videtur q̄ sic p̄ illud quod habet Jobā.
 vi. Nisi māducaueritis carnē filij hominis & bi
 beritis eius sanguinē nō habebitis vitam in vo
 bis. Sed cōtra arguitur sic. Pueri baptisati sa
 lutem consequuntur cum gratia in baptisimo
 datur: sed eis non datur corpus x̄pi manducau

dum: ergo nō est de necessitate. Solu. Dicēdū
 est q̄ hoc sacm̄ q̄tuz ē de se nō est de necessita
 te salutis: sed ex ordinatiōe ecclie boies adul
 ti obligātur corp⁹ x̄pi semel in anno: scz in pas
 cha recipere in. c. ois vtriusq; sexus. de pe. & re.
 Qui em̄ nō cōicat suo tēpore multa mala incur
 rit. p̄mo q̄ institutionē ecclie trās greditur.
 Statuit enim ecclia vt ille q̄ nou cōicat i pas
 chavinēs ab igressu ecclie arceatur & moriēs
 ecclie careat sepultura. Secdo quia talis
 maledictionē incurrit. p̄verb. ventali. i. illi q̄ x̄ps
 non habet. Tertio q̄ verendum est illi bospi
 rium denegare q̄ solet oēm pulsantē admittere.
 Quarto q̄ vires spirituales perdit. nā qui sine
 peccato mortali est: est mēbuz corp̄is x̄pi misti
 ci. Dēmbuz autem debet sustentari a limē
 to corp̄is x̄pi. Alioqn̄ efficitur aridum sicut mē
 buz corpus eum ad quod non trās mittitur cor
 poralis cibi nutrimentum. Quinto incurrit in
 curiā sue salutis. Si enim raab saluata est q̄ su
 scepit nuncios dñi: multo fortius qui ip̄m dñm
 suscipit digne &c. Circa cōtionem cōmittit pec
 catum tribus modis. Vno modo cū quis stat⁹
 to tpe cōtionē dimittit. Jo. vi. Nisi māducave
 ritis carnē &c. Alio modo cum quis suo tpe cōi
 cans male accedit. Apo. p̄ime ad Cor. xi. Qui
 autē sumit indigne &c. Alio modo cum q̄s post
 cōtionem a peccatis non se custodit. Et iā i mor
 te tenetur recipere corpus dñi nisi fuerit p̄uen
 tus &c. Et sic ad rōnem aī oppositum qm̄ argui
 tur nisi māducaueritis &c. Dicendum est q̄ illd̄
 intelligitur de manducatione spirituali q̄ est p̄
 fidem & c̄baritatē sine qua nemo adultus salua
 tur &c. Queritur vtrū peccatoz manducet cor
 pus x̄pi sacramentaliter: & videt q̄ nō: q̄ habet
 Sapi. i. In malinola aiā nō introibit sapien
 tia nec habitabit in corpe subdito pctis: s; x̄ps
 qui est res cōtenta in hoc sacro est dei sapiētia.
 vt habet. i. ad Cor. i. Ergo peccatoze non pos
 test sumi. Sed cōtra arguitur sic maior videtur
 cōsecrare corpus x̄pi q̄ sumere. sed peccatoz po
 test p̄secrare vt visū fuit superius: ergo & sume
 re. Itē corp⁹ x̄pi nō est magis nobile sub sacro
 q̄ in specie p̄p̄ia: sed in specie p̄p̄ia permittit
 se de⁹ a peccatozib⁹ tractari: ergo etiā sub spe
 cie sacramētī a pctōzib⁹ sumi pōt. Sol. Dicēdū
 est fm̄ oēs doctores theolo. & iuris canonici. Et
 vt habet per mag. it. di. iij. circa finē: q̄ & iust⁹
 & peccatoz sumit corp⁹ x̄pi sub sacramēto: s; mō
 differēt: q̄ boui sumit sacramentaliter & sp̄ualit
 ter: & sic ad eoz salutē mali solū sacramentaliter
 & ad eoz perniciē. P̄o cui⁹ declarationē ē p̄
 mittendū q̄ corp⁹ x̄pi a viatorib⁹ sumit quattu
 or modis. Vno mō sp̄ualit tū: vt ab illis bonis

qui accipiunt rem sacramenti. i. gratia: non ipsi sacramentum corporis christi. de quo Augu. Crede et madaucasti. i. corpori christi mystico incorporatus es secundum copiam theologiae. Ab alijs sumit sacramentaliter tamen ut ab illis qui coicant in mortali peccato. Ab alijs sumitur spiritualiter et sacramentaliter ut ab illis qui coicant in gratia qui accipiunt rem et sacramentum. Ab alijs nec sumitur sacramentaliter nec spiritualiter: ut ab illis qui nec rem nec sacramentum suscipiunt. Queritur utrum angelus possit madaucare corpus christi spiritualiter: quod dicitur super illud psalmi. Panem angelorum etc. quod corpus christi vere est corpus angelorum. Solutio. Dicendum est quod manducare hoc sacramentum spiritualiter non competit angelis: quod spiritus sub sacramento non proponitur eis: sed in magna veritate. Tunc ad rationem in principio dictam est quod spiritus dei est angelorum: secundum diuinitatem et secundum humanitatem. secundum diuinitatem in quantum angelos reficit. secundum humanitatem secundum quod in ipsum desiderant angeli percipere. Adhuc si angelus assumptus pro corpore species masticaret non tamen madaucaret sacramentum: quod non madaucaret sacramentum secundum rationem sacramenti cum non habeat fidem: et manifestam visionem. Item non habet conformitatem naturae. ideo etc. secundum b. Thome super. it. di. iij. sen. Dicitur enim sacramenti gemina est res: scilicet una pretata et signata ut caro christi qua de virgine trahitur: et sanguis qui pro nobis fudit. Alia res est signata et non pretata: scilicet unitas ecclesiae in predestinatis vocatis in iustificatione et glorificatione. secundum Augu. super Job. ad Roma. viij. et per mag. sen. it. di. iij. Unde Hiero. super eplam ad ephe. Dupliciter inquit intelligitur caro christi et sanguis scilicet vel illa que crucifixa est et sepulta et sanguis qui militis effusus est lancea vel spiritualis illa ac diuina de qua ipse christus ait. Caro mea est et sanguis meus vere est potus. Jo. vi. Et promissis satis potus in ferri quod hic sunt tria distinguenda. Nam quoddam est tamen sacramentum ut spes panis et vini. vbi sacramentum est secundum mag. sen. in. i. di. et in. it. qrti. E sacre rei signum vel inuisibilis gratie visibilis forma: ut forma panis et vini que hic videtur sacramentum est. i. signum sacre rei quod preter speciem quam ingerit sensibus aliquid aliud facit in cognitione venire. quoddam est res tamen: ut corpus christi mysticum quod est unitas fidelium. quoddam est sacramentum et res: ut caro christi propria qua trahitur de virgine et sanguis: illud est res propria secundum copiam theologiae. et sacramentum secundum. In hoc concordant doc. sup. it. di. iij. sen. etc. Tunc ad rationem ante oppositum. dicendum est quod illa auctoritas sapientie intelligitur seu loquitur de spirituali inhabitatore: quod de sacramentali: quod etiam spiritus corporis sui peccatoribus tractandam exhibuit etc. Queritur utrum hoc sacramentum habeat efficaciam in aliquo peccato que est in

mortali. Solutio. secundum Bonanen. Non debemus limitare largitatem dei quin in hoc sacro possit remissionem omnium culpe dare: sed secundum commune modum dicendi istud sacramentum est datum in cibum illis qui sunt de corpore christi: modo omnes tales habent charitatem: et ideo istud sacramentum habet effectum in solis iustis: quia tales sunt in charitate. et istos hoc sacramentum liberat a culpa veniali et preseruat a mortali: et sic intelligitur illa collecta in qua dicitur sit absolutio scelerum etc. quoniam temerarium esset dicere quod illud sacramentum liberaret a peccato mortali. per quod usus eius sacramenti est per mandationem quod non debetur nisi rei viuenti. Et ideo effectus huius sacramenti presupponit vitam in fumentem: modo peccatum mortale vitam tollit spiritualem: ideo hoc sacramentum non est abluenda peccata mortalia in fumentibus: sed abluendos illos solos de peccatis qui cum vita spirituali esse possunt: ut venialia etc. Et si quis obijceret sic. Si hoc sacramentum presupponat vitam in fumentem: tunc se queretur quod non prederet mortuis cuius contrarium tenet tota ecclesia. Solutio. Dicendum est secundum beatum Thome super. it. di. iij. quod eucharistia in quantum sacramentum per principali effectu habet unire hominem ad christum et ideo non aufert nisi ea que in habente vitam inuenit opposita tali unioni. Talia autem sunt venialia et pene debite per peccatis confessis etc. quod est in peccato mortali mortuus est spiritualiter: sed eucharistia in quantum est sacrificium accipit rationem satisfactionis: et secundum hoc penam tollit in parte vel in toto secundum limitatorem diuine ordinationis et secundum mensuram pene et deuotio: quod sacrificium offertur et sic prederet mortuis in purgatorio detentis etc. etiam tales spiritualiter viuunt quod in charitate decesserunt et sunt etc. Etiam per illud sacrificium quandoque existentibus in peccato mortali contritio impetratur per quam sequitur ablutio scelerum mortalium etc. Queritur utrum illud sacrificium profit beatis ad augmentum glorie et videtur quod sic per illud quod habetur in collecta leonis pape ut narrat Innocentius. Annue nobis domine anime famali tui Leonis bec proficit oblatio: sed beatus Leo papa est in paradiso ut tenet ecclesia: ergo. In oppositum arguitur sic. Sacra non profunt alicui qui non est in statu proficiendi: sed sancti in patria sunt beati. Solutio. Dicendum est quod premium sanctorum est duplex seu gaudium. scilicet essenziale quod de diuinitate habent et quantum ad hoc eorum gloria augeri non potest. Aliud est gaudium accidentale quod habet de quocumque bono creato. Et quantum ad hoc gloria eorum usque ad diem iudicij augeri potest: alioquin tunc non augeret gloria corporis Tunc ad rationem ante oppositum: dicendum est quod

vbi cum reperitur talis modus loquendi per beatus dicitur intelligi ad illum sensum qui sequitur ad hoc per fit ut a fidelibus magis sancti bono: sic in terris. Queritur utrum illud sacramentum habeat semper efficaciam in viro iusto. Solutio. Dicendum est quod si illud sacramentum recipiat iuste sancte et deuote sicut premissum est. Queritur utrum iustus sit melius frequenter illud sacramentum quam tarde accedere. Solutio. secundum Bonanen. Dicendum est quod si quis semper esset paratus semper esset ei utile hoc sacramentum recipere: quod secundum beatum Augustinum. Plus prederet manducatio spiritualis quando coniuncta est sacramentali quam quando est per se quod fit multum utile bene dispositis accedere ad illud sacramentum: patet quod reducit ad memoriam passionem: christi fides confirmat spem augere: charitatem inflamat: dat vitam gratie: christo unire manducantes spiritualiter: eterna consolatione reficit: ipsum fumentem raborat ad operatione: sustentat: praeter causam puenientem et propria infirmitate: munit contra impulsus demonis remittit ardorem concupiscentie: purgat peccatum veniale: preseruat a mortali: et infinita alia bona confert rite et sancte comunicantibus Queritur utrum peccator sumendo corpus christi semper mortaliter peccet. Solutio. Quidam sufficienter preparant se secundum veritatem et bene digne manducant. Quidam sufficienter secundum probabilitatem. secundum dicta mentem proficere sue non tamen secundum veritatem. Et tales quibus non recipiatur gratia non tamen incurrunt offensam quia nullus potest scire utrum sufficienter preparauit se quidam neutro modo preparauit: sed bene sumendo mortaliter peccat: ideo auertant in contritum et non vere penitent: ante in accessu ad tam sanctissimum et excellentissimum sacramentum. Queritur utrum quis videns se in contritum debet abstinere a comunione illius sacramenti. Solutio. Quidam abstinere a comunione propter culpam propriam puta mortales: quidam abstinere sine culpa mortali: sed propter sacramenti reuerentiam sicut sunt illi qui sentiant se minus mundos mente vel carne vel etiam indenos. Et isti bene faciunt dum modo possint sine scandalo aliorum super sedere: maxime qui peccatum est manifestum. Talibus enim nisi instare necessitas consulendum est ut de coicando expectent quousque pari deuoti et circumspecti accedere possint tamen ista abstinentia a preceptione sacramenti debet fieri consilio dyocesani: vel illius cui commiserit vices suas quia nullus censetur iudex in causa sua. in. c. si. que. de. sen. et. Tamen nulla necessitas debet compellere ut aliquis in peccato mortali scilicet comunicet. Peccatum enim facit indignam comunione tribus modis: aut in habitu ut qui quis accidit non contritus et inconfessus de peccato preterito: aut in actu ut qui quis immutat

formam sacramenti et irreuerenter ipsum tractat: aut in proposito ut qui quis habet voluntatem peccandi in futuro. Similiter defectus iudicij: rationis excludit a comunione ut in pueris sub duodecimo et quartodecimo annis nisi appareat in eis signa discretionis: reuerentie: quod sic prederet seu diu ante ista etate possunt sumere corpus domini altas non. Item ut in furiosis mente captis qui excluduntur tamen qui habet lucida interualla possunt tales furiosi coicare. Tria enim genera boium excluduntur ab esu agni. scilicet circumcisi qui significant eos qui accedunt ad comunione irreuerenter. li. reg. h. c. vi. Percussus est os. quod illa nocte non abstinuerat se ab yroze sua: quod terigit archbas dicitur alij qui excluduntur erant alienigenae qui significati sunt infideles. De talium comunione dicitur Beatus Hieronymus. Fera pessima deuorauit filium meum Ioseph Alij qui excluduntur erant imundi qui significant habentes peccatum mortale. De quibus propheta mundamini qui fertis vasa domini. vnde versus. Indigne sumis si non sumis reuerenter. Vel non cautebolice vel habens mortale scilicet. Queritur utrum madaucare corpus christi indigne sit maius peccatum quod sit. Solutio. secundum beatum Thome super. it. di. iij. sen. Contemptus seu peccatum in quo ipse deus in seipso contemnitur est peccatum grauissimum sicut peccatum in fidelitatis et blasphemie: post grauius peccatum illud in quo contemnitur deus in sacramento et in ter alia prederet in isto in quo essentialiter spiritus deus et homo contemnitur non tamen est contemnitur iste circa christum: ut est deus et homo sed per in sacramento. peccatum post est in membris suis. Et aliud post in quo contemnitur deus in preceptis suis quod commune est omni peccato mortali. Et quo peccatum peccatum de quo nunc agitur: nec in oim grauissimum nec omnium minimum: sed est medium inter peccata que committuntur in deum et illa peccata que committuntur in proximum etc. Qui enim christum occiderunt magis peccauerunt quam illi qui indigne corpus suum sub sacro recipiunt. per quod illi qui christi occiderunt commiserunt in ipsum christum personam: indigne autem sumentes committunt in ipsum secundum quod est in sacro. Item ille qui corpus christi in lutum proiceret magis peccaret quam madaucans indigne quia magis abutitur sacramento secundum quod longius a debito visum sacramenti recedit quo ab hoste iusto sumendum est. Queritur utrum bereticus manducans corpus christi minus peccet quam fidelis peccato. Solutio. secundum beatum Thome super. it. di. iij. sen. et. Indigne manducare est duo peccata considerare scilicet peccatum in quo indignus redditur ad manducandum et peccatum in quo indigne manducatur quod ergo peccatum infidelitatis est grauius alijs peccatis. ideo infidelis madaucans indignior est quam madaucandus. Sed quod non credit

Illud qd sumit esse tate dignitatis qte est: ideo no in peccat in abusu q: ignorantia fidelitatis q: utis no excuset sequas pctm a toto. excusat tñ a tanto vt pz de pcto occidentiu xpm q si cogno uissent nunq dñm crucifixissent. i. ad Loz. i. Et p bñc ignorantia pctm eoz allentat. vt Ancel. dicit r apls dicit de seipo miam psecut sum: q: ignorantia feci in incredulitate mea. r id infidelis indigne māducat: s; pctōr fidelis magis idigne Indigne sumētib' multa mala occurrūt q: nul lus op' placz deo nisi placeat ipe sus. Indigna cōmuniō boiem illaqueat dānationē pparat p pñm scandalizat: mentē excecatur: tentatōi subiu gīt: deū irritat: vitā tgalē breuiat: gratuita spo liat. De bis oibus d: per ordinē i psal. Fiat mē sa eoz corā ipis in laqueū pro pñmo. r i retribu tione pro secūdo: r in scandalū pro tertio. oscu rentur oculi eius nevideat p q̄rto. r dorsa eoz semp in curua p q̄nto effunde sup eos irā tuā r furozē p sexto fiat habitatio eoz deserta p se ptimo r in tabernaculo eoz nō sit q̄ inhabitet p octauo. fm cōpen. theo. Qualiter em sit ad cō muniōnē accedēduz offīditur nobis in esu agni paschalis cū ei comedebāt iudei accit' remib' p qd designat puritas castitatis. Lu. xij. Sint lumbi vři precincti eū comedebāt pedib' calce atis p qd designat effect' deuotōnis. Lan. vij. q̄ pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia pu cipis. Itē eū comedebāt babētes baculos i ma nib' p qd designat mēoria dñice passiois. Ben. xxij. In baculo meo trāsīti iordanē istū. Itē eū comedebāt cū lactuctis aggressib' p qd desi gnat amaritudo p̄ritōis ps. Libabit nos pane lactis ymaz. Itē comedebāt festināter p qd desi gnat p̄optitudo volūtatis r opatōis. puer. xxij. Sidisti boiem velocē in op. i. supple glo. coram regib' stabit de oib'. Ero. xij. Reues vros acci getis calciamenta habebit in pedib' tenētes ba culos in manib'. cōdedet festināter: ergo vnus quisq; speculetur modū debitū accedēdi ad tam saluberrimū sacm. Ex pmissis factis apparet qd vere penitētib' r p̄fessis saltē fm apparet dā illd sacm administrari: q: sol' de' est scrutator cor dium r. Si ergo solis fidelib' r iustis sit eucha ristia ministrāda: ergo nō dā ministrari pctōribus. Sol. Verū est pctōrib' manifestis r p iudiciuz eccl'asticū p̄ictis sicut sunt vsurarij manifesti: raptōres: bystōiōes: r bmoī. Etia s; p̄ē. septē sacramētoz iphs pctōrib' manifestis petentib' eucharistia ē denegāda r dā ipis dici amice nō est bonū sumere panē filioz: mittere canib' r. Querit si aliqs pctōr: o. cultus ipenitens a sa cerdote in die pasche sacm perierit cū alijs nū quid ei est denegādū cū notū sit sacerdoti. eius

pctm r ei' p̄scia nota. So. Si in secretis petat r occulte sit pctōr: dā a sacerdote moneri ne cōtra iudiciū aie sue sacm sumat q: si noluerit desiste re eū xpianus sit r illud qd suū est petit nō pōt ei factz p̄biberi. fm. b. Augu. Tñ pōt sacerdos dicere submissa voce. Iudicet dñs inter me r te ac si diceret dñs scit q: tu indigne accedis: ego nō possum tibi negare. De hoc habet q: beatus Bernard' p̄tulit talia vba cuidaz suoz mona choz q: indigne accedebat r statim ille indigne accedēs mortu' est: ideo r. Si vero in publico petat r sit occult' pctōr: nullo mō ei est sacm il lud denegādū ne sacerdos videat p̄itor' p̄fess ionis. Sacerdos em dā in publico oēs monere ne accedāt ad cōmuniōnē nisi fuerint p̄i' vere p̄tri ti r cōfessi r si postmodū accedat peccator occult us r in publico petat istud sacm sibi ministrat q: melius est sacerdoti: vt assumēs peccet mor taliter q: ei denegādo eucharistia suam p̄scien tiam p̄dere. Querit quid sciendū si qd petat r loco eucharistie panis sibi ministrat: nunqd debz sacerdos hoc facere. Sol. Non in decreto enim tantum est ne cuiq; hostia nō p̄secrata loco p̄se crate ministrat publice vel secreta: q: sic ydola trare faceret sumētem maxime r circumstātes adorātes panē p hostia cōsecrata. Itē cauē dum est ne fauore vel timore corp' cūisti cuiq; ad examinationē tradat q: hoc esset tētare deū Queritur vtrum co: p' xpi sit dādum excōica ti. Solutio. Dicendū est q: nō q̄ dñi sunt excōi cati: q: diuisi sunt a perceptione sacramētoz et cōmuniōne fidelū nisi in articulo mortis qñ signa penitentie apparent r promittit excōmu nicatus per se vel p alium emendatiōnem iuxta posse r. q: nō est humanū cognoscere iter deū r p̄scientiā hois: vt dicit Laudulphus sup. r vij. di. iij. sen. Tamē hoc non obstante talis excōi catus non debet inburnari in terra sancta: q: quo ad ecclesiam militātem vbi agit inter bo minem r boiem cui iudiciū diuinū nō est ma nifestum nō sensetur talis absolut' quousq; ab solutionem obrinuerit ab excōicatorē v' ab illo qui potest absoluerē: q: p sentētiā excōicatio nis inficit aia r corpus r q: nō p̄stat ecclesie mi litanti de eius absolutiōe quo ad deū semp cen setur excōicatus quousq; regrediat ad gremiū ecclesie p absolutiōnē iudicis qui in eū tulit sen tentiā. Etia expedit ad terro: ē alioz r. Que ritur vtrū istud sacramētum debeat dari hereti cis: amētibus: demoniacis: freneticis: r dānatis ad mortē. Sol. Dicendū q: dānatis ad mortē p criminib' suis nisi de gra speciali non datur cor pus sicut illis qui suspendūtur vel cōburunt vt quomodol; aliter interficiūtur. Illis aut q: pro

crimine heretis cōburūtur si cum deuotiōe r bu militate petant debeat dari corp' xpi sicut habet de hereticis. c. sup eo. li. vi. freneticis amātib' illud sacramētū nō est dandū marie qñ sine in ternallo infirmātur. Demoniacis tñ si cū reue rentia r deuotione petāt deberet eis dari cū ta les habeāt vsum rōnis r actualē deuotionem ad sc̄m. Queritur vtrū debeat istud sacm da ri leprosis. Solu. Dicēdum est q: sic nisi timeat de vomitu vel q: fuerit talis leprosus ita cor ro sus q: nō posset corp' recipe i ore suo sicut sunt plures q: amiserūt labia r. Quantū ad nonaz partē in q̄ auc. nī restringit illā p̄tialā octauē i qua d: sumēs xpi corp' dā eē seim' vbi p̄asus p cipere r. dicit q: p̄asus pōt p̄cipere istd sacm vigēte necessitate r. Tñ potius a ieiunio sumi decet sicut apostol' docet vt singulari reuerētia dīquidicef. i. discernat ab alijs cibis. vñ Aug. Ap parēt cū primo acceperūt discipuli eucharistia nō eos accepisse ieiunios nō: iō tñ calūniāduz ē vnuerse eccleie q: a ieiunio sp̄ sumit. placuit ei si. vt in honore tāti sacri p̄i' in os xpm dñicum corp' intraret q: aliq; cibi: iō vbiq; mos iste ser uat vt recitat mag. sen. vij. di. iij. Itē fm Inno. Statū post eucharistia. i. post ei' sumptiōez nō dā sumi ali' cib' r. Quantū ad decimā partem in qua auctor nī docet modū quo cōicātes post cōiōnē debēt custodire corp' dñi vbi corpe p̄ce pto. dicit auctor nī q: p̄cepto xpi corpe canēdū est ne qd pellat. de sp̄ibus vel sp̄tado vel alto quouis modo r. Undecimā partem r finalē eq̄q; tionem in q̄ fit horatio suscipiētiū ad gratiarū ac tiones post p̄ceptionē ibi reddet deo grates r. vbi est notandū q: post cōiōnē oīs debēt vaca re assidue deuotis orationibus vt tātus dñs dī gnetur habitare in suis p̄scientijs. Itē debent cauere ne reciduent in aliquod mortale sicut canes ad vomitū: quia q: sic dicitur icurrere in gratitudinem r nulla alia mala: q: xpm quē su scipit ignominiose a se expellit r sic turpi' cūci tur q: nō admittit bospes. Itē talis assimilā tude q: iudas postq̄ cū xpo cōnauit ipsum tra didit r Joab fratrem suum ad cōiugum inuita uit r eum post occidit. Item talis ordinē bone statis peruertit: q: vtrū reuerentiam exhibet r presentī nullam. Similis illis qui cum ramis oliuarum cūsto occurrerūt r ipm postmodū crucifixerūt. Idcirco cū summa diligentia p̄ce pus custodiatur r. Queritur quare dicitur illud sacramētū viaticum. Solutio. Quia dā transeuntibus de hac vita ad patriam. Item dā viaticū: q: institutum est a xpo itinerante.

Sequitur de sacramēto extreme vnctionis.

Resbytero debz infirmus adultus iungi In septem mēbris oleo cer tis quoq; verbis Angitur infirmis vt maior

gratia detur Sit leuior morbus vt pena minor tol leretur.

In isto ca. quod est de sacramēto extre me vnctionis auc. nī sex facit. p̄tio ostē dit quis sit minister ei'. secūdo ostēdit qualis dā esse suscipiēs. tertio ostēdit que mēbra debēt iungi. quarto docet qd sit ma teria extreme vnctionis. quinto quid sit forma. sexto docet vtilitates q: adueniūt infirmo p bu ius sacramēti sumptionē. quo ad primū ibi p̄ bytero dā r. quo ad fm ibi infirm' adult'. quo ad tertiu ibi. In septē mēbris. quo ad quartū ibi. Oleo. quo ad quintū ibi. Tertis verbis. quo ad sextū ibi. Angitur infirm' vīg ad finē capi tuli. Quantū ad primū est notādū q: istd sacra mēti administratio solis sacerdotib' p̄inet et cū intētiōne: vt dicit beūs Jaco. Jo. vlti. Infir matur qd ex vobis inducat p̄byteros ecclesie. r orent super eū vnguetes eum oleo in nomine dñi r. Quantū ad sc̄m est notandū q: tria sunt generaynctionis fm mag. sen. xxij. di. iij. Una ē p̄ncipalislq; sit crismate: q: in ea dā paraclet'. vñ r. p̄pter abundantia gratie duos li quozes mictos bz. i. oleū r balsamū oleum p̄ct entie r balsamū fame: nec tñ omē oleū ad vncti onē sanctificatus crisma vocatur: sed illud solū qd miscetur cū balsamo quo capita regū r pon tificū vnguntur quo etiā baptisatos sacerdos vngit in vertice r p̄tifer per impositionē ma nus p̄firmādos vngit i fronte: altud gen' vnctio nis est q: cathecumini r neopbiti vngunt in pe ctore r inter scapulas in perceptione baptisimi. Aliud genus est oleuz infirmoz: de qua vnctio ne hic agit. Jesus ei nō solū dicit mediator dei r boim inq̄tum habet saluare: sed etiā xps i q̄ tum habet vnctionis gratiam in alios diffunde re. Tribus enim vici' legit David. i. xps fuisse vnctus. prima i domo patris sui in signū regni futuri hoc signat vnctionē in baptisimo. sc̄da in ebzō sup iudā: r postea multa bella habuit hoc signat vnctionē in cōfirmatione. tertia iterum in ebzon sup oēm israel post bñc in pace regna uit. hoc signat vnctionē in extremis. Tū ad p̄ posituz dicendū est q: tales q: illud sacm recipi unt debēt esse infirmi in statu creuitū de hac vita. sanis em nō datur: q: habēt aliū remediū s; p̄niam. Itē debet dari adultis r nō pueri cū

pueri careat vsu rōnis: qz i hoc sacramēto susci-
piendo requiritur actualis denotio in suscipiente.
Itē nō debet dari furiosus & similib: nisi p iter
ualla respiciant seu vtatur rōne. Itē nō dz da-
ri factm infirmis nisi ipm postulet. Queritur
vtrum illd factm possit dari sepe vni infirmitati.
Sol. Dicendū ē qz fm pē. theo. qz i vna infir-
mitate nō dz qd iungi: s; si sanaret & post recidi-
naret posset iungi: qz nō cēset eadē infirmitas:
ergo i moris articulo seu laboratib: i extremis
dz istd factm ministrari. Querit an sacerdos mi-
nistras illd factm infirmis debeat eis aliqd de
fide dicere. So. fm cōpē. theo. septē factoz. Di-
cendū ē qz sic: qz dz eos interrogare de ofoe dñi
ca de simbolo & eos monere vt dicāt &c. Quā-
tū ad tertū est notādū qz infirmis dz iungi i se-
ptē loc. i. in aurib: i oculis: in ore: in narib: i ma-
nib: i in pedib: i hoc ppter qnq; sensus qbus
pctā ppetrauit. Et in pectore ppter pmanas cō-
gitatōes. i vmbilico: ppter ardore luxurie. Quis
dicat a plurib: nobilib: qz masculis dz dari i re-
mibus & femellis i vmbilico &c. Sacerdos infir-
m: nō dz iungi i fra man: qz sūt sacrate i factio-
ordis s; dz iungi exteri: genitalia nō iungunt
ppter reuerentiā facti &c. Etia ppter feriditas-
tem & veredūdam infirmoz. Intra b: bellum
nō dat illud factm: qz nō sūt i articulo fm na-
turā: s; s; fortunā & facta sequitur naturā nec
pānat: ad mortē dat illd factm: qz i fames sūt
&c. Querit qd sit sciendū de illis q non hnt illa
mēbra de qbus supra. So. Quis nō habeat oca-
los aures &c. dico qz debet iungi illa loca qbus
suerūt illa mēbra vel debuerūt fuisse: qz licet ex
eis peccare nō potuerit seu possint exteri: bñt:
est illa mēbra interi: in radice aie: qre &c. Quā-
tū ad quartū est notādū qz materia bñt facti ē
oleū oliuarū ab epō psecratū. Quātū ad qntū
est notādū qz forma bñt facti est ista. p illā san-
ctā vnctionē & p suā pssimā miam indulgear
tibi dñs qdqd peccasti pauditū: vltū: gustā: odo-
ratū: tactū: & sic de alijs. Et est ista forma vt p-
depcatiua. In hoc em factio sicut i alijs tria sūt
facta tm qd est vnctio exteriōr. res tm qd ē esse-
ctus duplicis sanitat. i. spūalis & corpalis vt dñ
infern: factm & res. i. quedā vnctio spūalis interi-
or: q est mētis locūditas & solatiū. De esse vniua
facti sūt qnq; pncipaliter. Primū q vnctio-
nē faciēs fit sacerdos. Sedm q sit intentio. Ter-
tiū q sit materia. i. oleū oliuarū seu infirmoz.
Quartū q sit forma: qbz quā dz dicere iungēs
Quitū est loc: i iungēd: &c. Quātū ad septū
est notādū qz fm mag. sen. xxiij. d. iij. qz plures
vtilitates psequunt infirmi p. suspensōne vniua
facti si dignē recipiant. psequunt em liberatio-

nez ab infirmitate spūali q cōtrahitur p venia-
lia qb: aia debilis efficit ad equequēdū actū grē
& glie & factm illud est ptra rēligas pctoz q nō
sufficiēter p penitētiā sūt sublata aut p neglū
gentiā. Itē illud factm disponit tāq; vltimū re-
mediū ad glām & p modū curationis exhibet.
Itē p illd factm infirmi si ipm recipiāt deuote
psequuntur sanitatē corpālē: & hoc si sanitas cor-
porāl expediat sanitati spūali tūc ei illd factm
causat vtrūq; qz aliqñ sanitas corpālī est vtil
ad meritū glie cumulādū. Itē illd factm valz ad
excitādū denotioē. Itē ad velocitē trāsitum
ad celū & ad plura alia q remitto p cile lectorz
Itē est notādū qz illd factm sūt institutū ab
aplis. vt bētr Ja. vlti. Infirma qz i vobis in-
ducit p bños ecclie &c.

Sequitur de sacramēto ordinis.
**Ordo septen: ē claro mu-
nere plenus**
Tres sūt maiores: s; bis
duo primo minores.
Janitor ē primus lector
vult esse secundus.

Exorcista subit bñc accollit: sibi mibit
Subleuita subest leuita factioz: bec ē
Septimo collat: est ordo pbyteratus
Bra cū posse dat: i pncipitur qz caract
Cullibet istozū qui fit suceptoz eozū
Ad sacra promoz: dz necnō titulatus
Horas quotidie septenas dicere rite
Ut collaudetur xps et mors memozef
Nocte iesus capt: dānat: iudice pria
Ducit in terna: sexta crucifigitur boza
Mortu: in nona: fit lancea vespe fixa
Cōdit extrema: cur septē dicim: bozas
Clerice pausando: dic bozas nō opādo
Dicas attēte: dic totū supplice mente
Dic iusta morē: primo dicasq; pzoze
Cū dño loqueris: orās nō ergo vager
Sincopa vites: versus nō anticipetur
Donec sinitus: oino sit beue primus
In tēplo vagū: fuge cātū. dilige plantū
Nō clames. tantū. coneris liqre cantū.

In isto capit. auctor nō determi-
nat de sacramēto ordinis diui-
dēs suū caplm in sex partes. In
prima pte docet nūcū ordinū
in generali. In scda pte docet q
istoz ordinū sūt digniores. In

tertia determinat de ordinib: in speciali ipsos
enumerado. In quarta parte docet quō character
imprimif in quolz ordinum. In quinta docet ad
quē tenet: p moti ad sacra. In sexta docet auctoz
noster modus dicendi ea ad q tenentur p moti cū
aliquib: annexis &c. prima in pncipio. Ordo se-
pten: secūda. Tres sūt maiores. tertia. Jani-
tor: est primus. quarta. Gratia cum posse. qnta
Ad sacra p mot: sexta ibi. Clerice pausando vs-
q; ad finē. Qrtuz ad primū est no. qz septē sūt or-
dines. i. hostiarū: lectoris: exorcistae: acoliti: sub-
diaconi: dyacoī: & p bñt. Et dicūt septē p p septi-
formē gratiā. si. cui: q non sūt pncipes ad gra-
dus ecclesiasticos indigne accedūt. Illi nō in q
rum mētib: diffusa est septiformis gratia. si. cuz
ad ecclesiasticos ordines accedūt in ipsa spūalis
grad: p motione aplioz grām pncipere credū-
tur p mag. sen. xxiij. d. iij. Ordo ei. fm Dug. de
scro victore est signaculus quoddā in quo ptās
spūalis tradit: officiū suscipiēt: seu ordinato.
Et bñc diffinitōi pcorat mag. sen. xxiij. d. iij.
In hoc em sacramēto quoddā est sacramētum
tm vt visibile signū quo ptās tradi ostenditur:
quoddā est res tm vt gratia que confertur: qd
dam est sacramētū & res: vt character. Dñt em
sacramēti materia est illa res que pertinet ad
ordinē qui suscipitur sicut calix cuz vino & pate-
na cum pane que porrigūtur sacerdoti. Dyaco-
no calix sine vino: & patena sine pane. Accolito
candelabrum & cereus &c. Forma vero bñt: sa-
cramēti sūt verba que eps dicit in porrectio-
ne illarum rerum ea dirigēs ad eos qui ordinā-
tur &c. Quātū ad secundā partē in qua auctoz
noster docet qui sūt digniores istozū ordinū
sūt tres sūt maiores est notandum qz pby-
teratus: dyaconat: & subdyaconat: sūt dignio-
res alijs quattuor: ideo dicunt. sacri respectu a-
liozū: qz eis annexa est continētia illud est sa-
tis notum. Nota qz ordo potest dici sacra casti-
tate & pncētia: & sic subdyaconat: dyaconatus:
& pbyteratus dicūtur sacri. i. fra q cle. vel vo-
ca. i. aliter dicuntur sacri a caractere quem reci-
piunt ordinati: & sic oēs sūt sacri. xv. d. in sū-
ma. hoc tenet Hosti. Quātū ad tertiam pte
in qua auctoz noster docet de ordinib: in spālī
ipsos enumerando fm suos gradus est notan-
dum qz primus dicitur hostiarus ab hostio qd
in veteri testamento electi erant ad custodiam
templi. Isti enim debent custodire locuz sacro-
rum & custodire ne inmundus ingrediat tēplum
ideo dātur eis claues cū ordinātur ab episcopo
qui eis dicit tradēdo claues sic agite tanq; deo
rōnem reddituri p rebus que clauibus istis re-
cludūtur hoc officiū dñs noster iesus xps exer-

cuit qz emētes & vedētes de tēplo eiecit. scdus
ordo dz lectoriat: a legēdo: qz p sacre scripture
lectionē illuminat intellectū fidelū. Officiū em
istius est legere. pberias et lectioes: id ei dat
ab epō. codex diuinarū electionū: & dz ei accipe
& esto vbi dei relator habitur: si fideliter ipse
neris partē cū bis q bene verbū dei ministrave-
runt q em ad hūc gradū puebitur litterarū scia
debz eē instruct: vt sensus vboz intelligat vim
accentū sciat distictē legat ne p sutionē platio-
nis in intellectu auditoribus anserat attendat qd
indicatiue qd interrogatiue sit legēdū. Dec em
male seruata intellectu turbant & alios ad rituz
puocant. hoc officiū xps exercuit cuz in medio
sentozū libzū Esāie aperiens distincte ad intel-
ligēdum legit spūs dñi sup me. Et quo dat intel-
ligi lectorib: q spūali grā clarere debet q alijs
vboz dei annūciant. Dic ordo formā & institū a
pbyter accepisse vt quib: dz clama ne cesses &c.
Tertius ordo dz exorcista: seu exorcista: ab ex-
orciso qd idē est qz adiuro seu cōiuro qz act: coz
exorcistarū ē repellere ptates demōis ab ener-
guminis seu demoniacis p purationē vel arce-
dere demones ne dñentur in corpe nondū ba-
ptisati. Talis em exorcista dz habere spūm mū-
dum q spūitib: imūdis impat & malignū expel-
lere de corde suo quez expellit de corde alieno
seu de corpe ne medicina quā aliq facit sibi nō p-
fit & dicat ei medice cura teipm. Vt cū ordina-
tur accipiūt ab epō libz exorcistozū dz eis acci-
pite & habete ptatem iponēdi manus sup ener-
guminos: cathecuminos. Doc officiū exercuit
dñs qz salua sua tetigit aures surdi & linguam
mūti dicēs. effecta. qd est ad apire: & hoc docēs
nos spūaliter debere ad apire aures pcoriozū
boim ad intelligēdū & ora ad pfitendū vt pul-
so demone vas suū spūsancti recipiat hoc offi-
ciū dñs exercuit cū demōiacus multos sanauit
&c. Quartus ordo dz acolitus & est acolitus:
cerofarinus qz dz ferre cereū qz euangeliū est
legēdū vel sacrificiū offerēdū p qd designat
excitatio fidelū ad deuotiōem & cordis accessio
nō em accēdūtur lumina & depositātur ab eis
ad effugādas aeris tenebras cū sol eo tempore
rutillet sed ad signū leticie demōstrandū vñ sub-
tipo luminis corpālī illa lux ostendatur. De q
legit erat lux vā q illuminat vēm boicm. &c. Offi-
ciū ei acoliti ē preparare lumina i sacrario por-
tare cereū vrceolos tū vino & aq. pucbaristia.
Dñt cuz ordinant cū edocti fuerit ab epō qliter
in officio suo agere debeāt ab archidiacono ac-
cipiūt cādalabzū cū cereo & vrceolū vacuū. Doc
officiū dñs se habere testat dicēs. Ego sum lux
mundi q sequitur me nō abulabat in tenebris &c.

Quintus ordo dicitur subdiaconatus et actus istius ordinis est vasa officii corporis et sanguinis portare et tradere leuitici. i. dyaconibus ut ipsi dyacones ministrarent sacerdotibus materiam consecrationis: id sub dyaconi accipiunt calicem de manu episcopi sed vacuus ipse competit oblatorem in templo a fidelibus recipere. legere enim epistolam non est actus principalis sub dyaconi. His enim imponitur lex continentie unde debent implere illud mundamini quod vertis vasa officii. His enim competit lanare corporalia et pallia altaris. hoc officium exercuit dominus qui lintbeo se percipit et mittens aquam in peluim pedes discipulorum lavit et lintbeo terxit. Sextus ordo est dyaconatus et actus istius ordinis ordinarie hostias in altari et vinum preparare epistolam et euangelium legere et ministrare sacerdoti immediatus ceteris officiantibus legere enim euangelium est actus presbiterialis. Dic ordo a veteri testamento nomine trahitur scilicet a tribu leui. Dic ordo ab apostolis est celebratus qui ut legitur in actibus apostolorum septem viros plebicos. ad hoc officium elegerunt et oratione premissa manus eis imposuerunt. Hi enim sunt septem euangelii tuba canentes in apocalypsi. quales enim debent esse dyaconi apostolus docet timotheo scribens. His cum ordinatur episcopus manu imponit quod ad ministerium applicatur ponit eis orarium. Item lam sup leui bumerum: per hoc intelligant se accepisse iugum officii suave accipiunt et textum euangelii: ut intelligant se esse presbiteriales euangelii presbiteriales. Hi enim ante ordinem prebentur ut docet apostolus et sic ministrant nullum crimen habentes. Hoc officium vultus est presbiter quando post cenam sacramentum discipulis dispensauit et qui ipse dormientes ad orationem incitauit dicens. Vigilate et orate ne intretis in temptationem. Septimus ordo est presbiteratus et est eius officium consecrare corpus et sanguinem christi et hic actus est principalis. Alius est consequens et interpretatur presbiter senior propter honorem et dignitatem quam accipit. Debet enim sacerdos seu presbiter excellere morum prudentia et maturitate diuersationis in populo. unde scriptum est senectus venerabilis est non diuturna nec anno numero computata cavi sunt sensus hominis et etas senectutis vita immaculata. per magister sen. xxiij. di. iij. sententia. Sacerdos enim interpretatur sacra datus seu sacer datus. Sacerdotibus enim cum ordinatur imponunt manus ut intelligant se accepisse gratiam consecrati et charitatis opera debere ad omnes extendere accipit enim calicem cum vino et patenam cum hostiis ut per hoc sciat se accepisse potestatem placabiles deo hostias offerendi. Dic ordo a filiis aaron sumpsit initium. De enim instituit per moysen summos presbiteres et minores sacerdotes cum instituit. Aaron in sum

mum pontificem et filios eius in minores sacerdotes. Christus enim duodecim elegit quos apostolos vocauit quorum vicem gerunt in ecclesia maiores presbiteres. Deinde. xxiij. discipulos designauit quorum vicem tenent in ecclesia presbiteres. Unus autem inter apostolos princeps extitit petrus cuius vicarius et successor est summus pontifex. Unde dicitur apostolus qui etiam papa vocatur. qualibet se habere scribitur per apostolum timotheo. Hoc officium vultus est presbiter cum seipsum in ara crucis obtulit idem sacerdos et hostia. et qui post cenam panem in corpus suum et vinum in sanguinem commutauit. De his omnibus per magister. xxiij. di. iij. sententia. Aliqui enim dicunt quod tonsura et dignitas episcopalis sunt ordines. Item de. eta. et qualita. or. ca. cum contingat de tonsura infra de con. et vel alter. ca. aqua de episcopo. et sic essent plures quam septem ordines. Tamen communio operum non est quod tonsura et dignitas episcopalis non sunt ordines immo corona seu tonsura est quoddam signum distinctum ministrorum ecclesie a plebe communi. In omni enim transitu a statu in statum conuenienter interponitur: alia dispositio media ut in transitu a statu laycorum ad statum ministrorum ecclesie et de prima tonsura interponitur et sic corona circulariter admodum coronatur: quod reges sunt sui et aliorum et ille ad cuius seruitium deputatur rex est scilicet deus cui seruire regnare est. Fit in tonsura seu corona rasio capillorum ad denotandum quod quis vult seruire deo de renunciare supstituti terre: norum quia clericus omni partem sue hereditatis constituit et se heredem dei fecit. id dicit clericus a clericos quod est foris et. Item ista rasio fit in summitate capitis ad denotandum quod clerici mentem debent habere ad deum eleuatam ut releuata facie gloriam dei contemplantur. Item magister. xxiij. di. iij. sententia. Et bis enim apparet quod tonsura non fit ordo: sed dispositio ad ordinem non necessitate sed commode. Dignitas episcopalis non est ordo ut tenetur communiter a doctoribus Super quo est notandum secundum compendium septem sacramentorum quod duplex dicitur ordo. Uno modo secundum quod est officium respectiue ad corpus christi verum scilicet ad consecrationem hostie et illo modo episcopatus non est ordo quod episcopus non habet potestatem superiorem sacerdote quantum ad consecrationem corporis christi. Alio modo dicitur secundum quod est officium respectu quarundam actionum sacrarum supra quas habet dispendere pre ceteris sacerdotibus et sic dicitur improprie ordo ratione iurisdictionis sed tamen non est sacramentum sed ut quoddam sacramentale. Idcirco dignitas episcopalis non est ordo immo presuppone ordinem sacerdotalem: sed est ordinis eminentia vel dignitas

tas secundum Bonanum. Ideo dicit magister. sententia. xxiij. di. iij. Sunt et alia quedam non ordinum sed dignitatum vel officiorum nomina ut episcopus ab episcopo quod est supra et scopum quod est intendens. Quatuor ad quartam partem in qua auctor noster docet quomodo character imprimitur in quolibet ordine gratia cum posse est notandum quod sacramentum ordinis dicitur vniuersitate perfectionis: quod omnes ordines tendunt ad vnum vltimum actum quod dicitur eucharistia: non tamen dicitur vnum sacramentum vniuersitate indiuisibilitatis vel continuationis quia vnus ordo potest esse sine alio. Tunc venient do ad presbitum dicendum est quod singulis ordinibus singuli characteres imprimuntur et distinguuntur inter se sicut ordines distinguuntur et ad vltimum characterem. scilicet presbiteratus vniuersum et imprimuntur characteres a quolibet ordine in traditione instrumenti apti ad illum ordinem quod recipitur cum debita forma verborum quod ab episcopo presbitur sicut in traditione clauium ecclesie dicens sic agite tanquam ratione deo reddituri imprimis character hostiarum. Lectoribus quod eis porrigitur liber ab episcopo dicens accipite et estote verbi dei relatores: exorcistis quod datur eis liber exorcismorum dicens accipite habete potestatem imponendi manus super energuminos et. Accolitis in traditione candelabri dicens vobis et. Sub dyacono in traditione calicis vacui consecrati cum verbis episcopi et. Dyacono et presbitero imprimis characteres scilicet copen. tbeo. quod episcopus imponit manum capiti cum verbis ad hoc statutis: tamen illud non placet alijs: quia dicit copen. septem sacramentorum quod character imprimitur in traditione alicuius rei competentis ad illud sacramentum. unde licet per manus impositionem detur plenitudo gratie ad sacramentorum administrationem. scilicet sacerdoti tanquam principali et dyacono tanquam ministro: tamen character imprimitur in traditione rebus ad illos ordines pertinentiam. unde quod principalis actus dyaconi fit portare hostiam supra patenam et in calice vinum: tamen in sua ordinatione non potest exprimi per traditionem vasorum tamen cum hoc debetur sub dyacono nec per traditionem materiam scilicet corpus et sanguinem christi cum sacerdote quod est principalis solium de panis super patenam et vinum in calice et non corpus et sanguis: Ideo quantum ad actum secundum dicitur quod est legere euangelium dicitur character imprimi dyacono in traditione libri euangeliorum cum debita forma verborum episcopi. Sicut imprimis sacerdoti in traditione panis in patena et vini in calice cum debita forma verborum episcopi et. quod principalis presbiter sacerdotis est consecrare corpus christi et sanguinem. Et hanc potestatem dicitur presbiter ante passionem suam discipulis suis cum dicit. Sa

cite hoc in mea commemoratione. i. ad Cor. xi. Actus secundarius sacerdotis est soluere et ligare fideles et disponere ad eucharistiam. i. ad eucharistie sumptionem cuius potestatem accipit per manus impositionem cum dicit episcopus accipite spiritum sanctum quorum remiseritis et. Job. xx. Et hoc pertinet ad corpus christi missicum et quod sacramentum ordinis prius respicit corpus presbiterum quam missicum: Ideo dicitur imprimi in traditione rebus cum forma verborum episcopi et. reb? facit eucharistie conficit scilicet pane in patena et vino in calice. Item in vinctio manus sacerdotis non imprimis character: sed solus fit vinctio manus sacerdotis ut cum eis tangat corpus christi sicut calix vngitur ut prebeat sanguinem: et patena ut contineat corpus christi. Tres vestimentis sacerdotis non imprimuntur characteres sed solum ex eis signatur ea quod in sacerdote et ministris ecclesie dicitur esse. De istis vestimentis dicitur fuit in sacramento eucharistie. De substantia dicitur sacramenti sunt sex potestas ordinantis: quod dicitur episcopus materia. scilicet vinctio in sacerdotibus et. et tactus illorum quod tangenda sunt forma verborum scilicet virilis: quod mulier non recipit characterem ordinis. Item intentio Item quod ordinandus sit baptizatus: quod baptismus enim est ianua omnium sacramentorum scilicet completio. tbeo. logic lib. vi. Quantum ad quantam partem in qua auctor noster docet ad que dicitur tenetur promoueri ad sacros ordines. i. ad sacra promotus et. Est notandum quod subdyaconus dyaconus et presbiter tenent singulis diebus ad septenas horas scilicet matutinas: presbiter tertias: sextas: nonas: vesperas: et completorium: hoc totum dicitur ut presbiter collaudetur et mors eius septem memoretur: et mortuus talis est iuxta verbum prophete dicitur septies in die laudetur dicitur tibi dicitur quare septies vna ratione dicitur septies eo quod homo occiditur a dyabolo septem vitis mortalibus a quibus liberavit nos donum septiformis gratie. scilicet. Alia ratio scilicet Job. beletb. Quia dies etatem vnusculusque representat. modo etas hominis est septuplex. Infantia: pueritia: adolescentia: iuuentus: virilitas: senectus: et decrepitudine. Per matutinas denotatur infantia et sic de alijs. Matutinum dicitur in memoria quod presbiter hora matutinali captus et victus fuit ductus ad annam principem sacerdotum ubi fuit multipliciter delusus et debet dici matutinum media nocte. In illis ps. cxxv. Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iusticie tue. Unde patris sapientia veritas diuina: deus homo captus est et. Primum dicitur in memoria: quod presbiter hora in domo capite ligatus fuit ad columnas et durissime illusus: et inde ductus ad pylatum iuxta illud. Hora prima ductus est iesus ad pylatum et. et ibi fuit flagellatus. iuxta illud. In colloquebatur manibus ligatus et.

Unde Elate. A planta pedis vsq; ad verticē capitū nō erat sanitas: i eo. Tertia dicitur in memoria: q; in illa hora fuit crucifixus linguis iudeorum clamantibus et dicentibus: tolle tolle: crucifige eum. Iuxta illud ps. cxi. Aperuerunt super me os suū. vñ cantat ecclesia. Crucifige clamitāt hora ter-
tiaz. Sexta dicitur in memoria q; illa hora illud flatus gellatus et expoliatus fuit et in cruce eleuatus et inclinatus: et tunc fuit impletus illud ps. cxi. Foderunt manus meas et pedes meos. vñ cantat ecclesia. Hora sexta dñs Iesus est cruci cōclauat et c. Nonā dicitur in memoria q; in illa hora spūs exspirauit dicitur. In manibus tuas dñe cōmēdo spūm meum et c. Illa hora fuit a milite laceat. vñ cātat ecclesia. Hora nona Iesus exspirauit et c. Despe dicuntur in memoria: quia in illa hora spūs datus fuit a patre nobilib; decurioni Ioseph: et tunc deposuerunt de cruce corp⁹ eius. vñ cātat ecclesia. De cruce deponitur hora vespertina et c. Cōpletorium dicitur in memoria: q; illa hora corp⁹ xpi datur sepulture a romatibus. vñ cātat ecclesia. Hora cōpletoria datur sepulture corp⁹ xpi nobile et c. Et sic est bonū q; illi q; tenent ad has horas dicēdas eas dicerēt horis determinatis. Iuxta illud septies in die laudē dicit tibi. De illa materia videat extra de cele. c. p̄byter nisi legitimum obstaret impedimentū ppter qd nō valeret dici sicut p̄mittit. Et quantum ad sextā p̄tē in qua auct. noster docet modū dicēdi ea ad q; tenēt ibi clerice pauſando et c. Est notādū q; hōre debēt dici cum nobilib; pauſis nō se festinādō: et hoc vt dicitur intelligat finiam verborū: aliter nō possz habere sapozē. Itē dicit dicitur ita q; aduertat circa illa q; dicit. Itē debēt dici mēte supplīce. i. bñmili. Itē dicit dicitur. Ita q; p̄mo matutine: deinde p̄ma et c. Itē dicit dicitur sine euagatione mētis: ita q; nō habeat mētē circa aliū et c. q; quis orat cum dño loquitur: ergo. Itē vocabula nō debēt ſinopari. Itē vnus versus nō dicitur incipi quousq; alius dñs ſinitur. Et q; sit dicit mētio de euagatione mētis dicitur q; decant euitetur quia reddit aium cantoz vagum eo q; nō ad laudem dei sed ad vanā gloriā cantat: vt p̄t̄ satis per experientia: et subdit auctor noster q; planus cantus exerceatur quī nō sic facit hominē vagari. Itē q; planus cantus p̄nūctet moderate sine exaltandō vocē nimis exēssive. vñ cantoz opteat ſistere cum magna cōfusione et derisōe et c. et de illa materia extra de cele. m̄s. c. dolētes. Queritur qui sunt illi q; possunt cōferre ordines. Sol. Dicendum est q; collatio ordinis potest alicui conuenire dupliciter aut iure cōmuni ratioe sue ordinarie potestatis et sic soli ep̄scopi possunt conferre ordines: quia ad

ip̄os solum pertinet ministros in ecclesia instituere. Alio modo potest collatio ordinis alicui conuenire ex indulgentia ſuilegio vel sp̄ali p̄missione pape. et sic alij ab ep̄scopis possunt cōferre minores ordines vt abbates alij in vel priores et c. xxiij. dist. psalmista. et c. l. di. qm. Queritur quo tpe debent ordines cōferri. Sol. Datores ordines in sabbatis quattuor tēporū et sabbato pasche in ecclesia et in missa. Et minores ordines possunt cōferri alijs tēpibus de tēpo. or. ca. l. ij. iij. et c. litteras. et c. lxxv. di. c. qd die. Ep̄scopalis dignitas cōferri et dicitur die dñica. lxxij. di. c. l. Queritur q̄liter sit faciendā p̄motio ordinandoz. Sol. Ordinandi euocādi sunt ad cōnitatē: et tunc ep̄scopus dicit eligere sacerdotes ex latere suo et alios prudentes viros doctos diuine legis et exercitatos in ecclesiasticis ſanctionibus qui ordinandoz vitam genus primā etatē institutionum inuestigent. Item si sint bene litterati si in lege dñi instructi si fides catholice firmiter teneant. xxiij. di. quando. Item si ordinādi sint de legitimo m̄rimonio. extra de elec. c. cum in cunctis. Illi em̄ quib; cōmittit examinatio caueant ne sanctorū precis aut numeris grā indignum ad sacros ordines p̄mouendum manibus ep̄si applicent in glo. p̄alleg. c. qm. xxiij. di. grauitatem em̄ peccat et ep̄si et examiatores q; p̄mouēt indignos. Queritur vtrū ep̄scopus debeat aliquē mouere ad sacros ordines sine titulo. Sol. Si ep̄scopus aliquis sine titulo de quo necessaria vite percipiatur ad sacros ordines: puta subdiaconatus: diaconatus et p̄byteratum p̄mouerit seu ordinauerit tandū et necessaria subministrat donec i. alia qua ecclesia et p̄uenientia stipēdia militie clericis assignat talis ordinatus de suauel pater na hereditate subsidium vite possit habere in causa ep̄scopi. de p̄ben. et in glo. eiusdem et c. Queritur quid iuris. si aliquis sit ep̄scopus p̄termisso subdiaconatus vel diaconatus ordine nunquā poterit cōferre omnes ordines. Sol. Dicendum est q; non potest conferre illuz ordines que nō dicitur i. q. vij. dyabertum. de con. dist. iij. ca. quomodo: quia quod quis non habet dare non potest. extra de elec. suffraganeos. Itē pro non dato habetur quod dicitur ab eo qui dare non potest. extra de in. patro. c. qd autes. Sed queritur quid siendū si quis prius efficiatur sacerdos q; diaconus. Sol. Dicendum est q; ab officio sacramentali debet prohiberi donec proximo teimto quattuor temporū ordinem diaconatus vel illuz que p̄termisit receperit quo recepto redeat ad officium sacerdotale sicut ceteri penitentiā tamen et inimica. de cle. per sal. promo. capitū. vno. et l. dist. cap. sollicitudo. et si ex certa malicia hoc

fecerit debet exponi ſin compen. septem sacramēto y. Queritur vtrū nō baptisatus et non confirmatus possit ordinari. Solu. Sacramētum ordinis de necessitate p̄supponit sacramentum baptisati: ideo nō baptisatus nō potest p̄moueri: q; baptisatus est ianua oim sacramentoz. Itē si ante baptisum p̄moueret in ep̄m nō eēt ep̄s. Et si aliquos crederet ordinare nō posset ordinarī. Quantum ad sacramētū p̄firmatōis secus est q; nō p̄supponit de necessitate. ideo nō opoz q; ille q; suscipit ordines sit p̄firmatus. verū tamē p̄grauē eēt ſin cōpen. septē sacramentoz. Queritur vtrū heretici ſchismatici degradati et ab ecclesia p̄cisi possint cōferre ordines. Sol. Dicendum est q; sic si ab ip̄s forma ecclesie seruet ſm mag. xrv. dist. iij. et l. q. i. dñs declarauit. Tamen in. c. p̄ter hoc. v. verū. xxiij. di. dicit dñs tales heretici et ab ecclesia collatū secus si sint notorij et cōmuniti per ecclesiam. Tamen si consistet p̄mouendis seu ordinādis ep̄m esse hereticū et c. deberēt ab ip̄o elongari ppter p̄culū et p̄curare ab alio ordinari: q; ſm cōpen. septē sacramentoz illi q; ordinant sciēt ab hereticis degradatis et c. nō suscipiūt grām cū illis ordinibus q; suscipiūt ab illis ep̄scopis hereticis et c. Et hoc q; ab eis scienter recipiūt sacramēta post ecclesie p̄hibitionē. Ordines tñ recipiūt et c. Idē credo tenēdū d̄ ſimōiac. vt notat p̄ doc. supra. xrv. di. iij. Queritur vtrū leprosus possit esse p̄latus. Solu. Dicendum est q; nō ppter scandalū et horrozem populū tñ si post p̄motionē supenerit infirmitas dabitur ei coadiutor et p̄uidebitur ei de bonis ecclesie q; dñi vitā dnteris in bñanis de cle. egro. c. tua. et c. et p̄tē et c. Queritur quot sunt q; impediūt susceptionē ordinis. Solu. Secus feminis non potest suscipere sacros ordines q; feminis est ymago viri et vir immediate ymago dei. i. ad Cor. i. et c. An si mulier vocef dyconissa in religione et c. hoc est rōne officij legēdi omēblas et c. et nō rōne ordinis. Itē ſurarij et filij eorū nō debent p̄moueri nisi restituant vſuras et c. arg. xliij. q. iij. c. s. ergo. Itē incognit⁹ vagabundus nō dicitur ordinarē de peregr. c. ij. Itē impedit homicidiū ppter horrozē effuſionis sanguinis. Itē fuitus impedit executionez q; fuitus nō potest alteri mācipari absq; licentia dñi cui⁹ est seruus: verū tamē si ordies erit ordiat⁹ s; executio ne ordinis carebit de f. non ordi. ca. i. et c. De fuitis p̄motis ad ordines sacros videat quia est magna p̄uerſio inter docto. quia si sit fuit⁹ p̄fomalus ordinatus fuit dño suo iuxta ſuū officiū vel soluet talliam suā dño suo et c. Si vero sit seruus realis seu p̄dialis potest renūciare ordinat⁹ dicitis rebus ſuis libere et c. libertate retinere au

tem nō potest nisi soluat dño suo talliam et c. et itel ligat si dñs sciat et p̄tradat et ſimilr si nesciat. Et si ep̄scopus sciat eū esse seruū ordinet teneat redere dño seruū eque bonū et hoc intelligit in maioribus ordinibus: q; si ep̄scopus ordinet in minoribus ordinibus deponit et remanet fuitus. l. iij. di. nulli. Itē bigamia impedit: q; per bigamiaz tollitur sacramētus vnitatis cū bigamus carnē suam diuſerit. xvi. di. c. acutus. Itē ppter ſignum incōtinentie ex eo q; bigamus de vna trā fuit ad aliā vt. lxxij. dist. i. c. p̄posuisti. Item q; bigamus nō dicitur fronte bozādi viduitatē. xvi. dist. i. c. vna. Item neopbitus nō potest p̄moueri vel nō debet. xvi. di. c. a cunctis. Item corpore viciatus. i. in membris manifestis oculo manu nāso et ceteris que generant diſſonitatem magna in boie de corpo. vi. c. l. et c. legi de claudo si potest accedere ad altare sine baclo dicitur dam est q; potest p̄moueri ſuauē nō ſm Doſtiē. ſup rubricā de corpo. vicia. Itē illegitimi non debent p̄moueri: q; requiritur claritas fame que viciatur ex viciosa origine: vt. c. i. de filiis p̄by. Verū tamē si illegitime natus suscipiat ordines characterē ordinis suscipit. s; executōe caret nisi fuerit diſp̄ſatū cū eo Itē obligati ad rationia cuiusmodi sunt tutores p̄curatores ad ne gocia aure redditā rōnem p̄moueri non debēt p̄mo q; tales nō voto religionis trāſeunt ad clericatū: sed vt fugiat reddere rōnem. li. di. ca. p̄mo. Secunda causa est: q; qñ tales p̄mouent multum mol: ſtatur ecclesia et multa incōmoda patitur quā tales impelluntur a domis ſuis quibus tenentur. li. di. capitu. p̄terea. Item ſcōm aliquos qui ſemel egerit penitētiam ſolennem non potest p̄moueri vel nō debet nec etiam miles. xxiij. q. ij. admonere. Item iudices aduocati accusatores notarij et testes in causa crimināli seu sanguinis nō debent p̄moueri vt. l. di. ca. si quis viduam. Itē milites qui effuderunt sanguinē humanum nō debent p̄moueri. li. di. ca. si quis. Item impedit matrimonium ordinis susceptionē. Itē impedit defectus cognitionis vel diſcretionis: vt in pueris dementibus et c. Itē impedit etas. vnde minores ordines nō debent conferri ante. xliij. annum. Subdiaconatus et diaconatus a. xxi. vsq; ad. xrv. in. xrv. p̄fby. teranus. Ep̄scopatus vero ſm iura non conferitur alicui ante tricesimū annum: tamen ppter necessitatē ecclesie et ydoneitatem persone potest tempus ordinū ex ep̄scopi diſp̄ſatione anticipari cum etiā quattuor primū ordines eodē die tradantur. In omnibus p̄cedentibus si aliquid impeditus impedimento p̄dictis fuerit et ad ordines accedat sacramentum recipit: sed non

executionē ordinis: excepto primo impedimen-
to de sexu femineo: qz mulier nec caracterē re-
cipit nec ordinis executionē. De dispensatione
sumi pontificis sup̄ sedeo ne videat suā potesta-
tem limitare vel eam nimis ampliare. Et p̄
missis apparet qd dignitas clericalis seu ordi-
nes nō p̄ferunt a quolibet nec i quo-
libet loco nec quolibet tēpore nec qualibet bo-
ra diei sed tempore missę. Queritur vtrum
papa possit alicui auferre p̄tatem quā p̄sequit̄
ex suo ordine. Solus. fm̄ Bonauē. quedā sum-
datur p̄ncipaliter super ordinem vt potestas
consecrandi. quedam autē sup̄ iurisdictionem ca-
nonicam vt potestas et cōmunicandi quedā su-
per ordinē et eminentiā vt potestas ordinandi
quādam super ordinem et iurisdictionem vt potestas
ligandi et absoluendi in foro penitentiali. Et qz
caracter auferri non potest. ideo potestas q̄ cō-
sequitur caracterē auferri non potest de facto
vt conficere et ordinare potestas vero que cōse-
quitur iurisdictionē vt ex cōmunicare absoluere
potest auferri: quia talis iurisdictione descendit ab
ip̄o papa. et beatus Tho. super. xij. dist. iij. dicit
q̄ ep̄us nō dedit ordinem: sed deus p̄ ministrum
ep̄i: sic deus possit auferre nō ep̄s. quia
ep̄s nō est constitutus minister auferendi ordi-
nem sicut conferendi. Queritur quales dicit
esse ordinandi. Solus. Debent esse pudici bone-
sti in habitu et ad ecclesiarum regimē tales perso-
ne sunt admittende que discretionē p̄eminēt
et moxum fulgent bonestate. de eta. et qua. ordi-
ca. in decore. potu et cibo temperati. xv. q. i. sane
sufficienter litterati. Super eo verbo sufficien-
ter l̄rati notetis verbū D̄see. iij. c. Et erit sicut
populus sic sacerdos mensueti et modesti cōsu-
ram deferentes clericalem hospitaes docētes
vilissimus computandus est nisi p̄cellat scien-
tia et sanctitate qui p̄stantior est bonoz: p̄-
ma. q. capitulo vilissimus. Correctores vitorū
per viā discipline cū increpare pastoz nō vult: et
ip̄m et delinquentes occidit. xij. di. ignorātia.
In his q̄ p̄sunt nō est digna excusatiōe neqz
venia. di. xxxvii. c. si laycis. Exemplū bone vite
ostendētes. Prelati em̄ positi sunt quasi signa
ad sagittum accu. capitulo qualiter bone fame.
Debent vitare omne crimen mortalis peccati
nō litigiosi: nō cupidi. Ignorantia sacerdotis
est p̄p̄is studere diuitijs. xij. q. ij. ca. gloria est
pauperū necessitatibus p̄uidere. non iustos
de vita et honesta. cle. c. it. sunt. Non negotiato-
res. clericum negotiatorem tanq̄ pestem fuge
Aug. Nō ererceant venationes clamosas. De
narozem nunq̄ vidimus sanctū. xxxij. di. c. q̄rū
dam. Non cobabitent cum mulieribus in. c. tua

de cobibita. cleri. et mulie. Nō sint in cōmessati-
onibus et fabulis: nō inter sint spectaculis inbo-
nestis nō immisceant se negotijs secularibz nō
intendāt iocularibus et bystrionibz: nō frequē-
tent tabernas: boras nō negligant iustū iudic-
tū nō debēt vendere nec ecclesiastica sacramē-
ta sed gratis dare: nō sint ex cōmunicati suspen-
si vel irregulares: nō apostate: nō symōiaci: nō
solēniter penitētes: oia illa reperitur i decre-
talibus in decreto. in. iij. sentē. per docto. in cō-
pen. theo. li. vi. et in glo. p̄me epi. ad Timo. iij.
Queritur qualiter sit accedendū ad susceptio-
nem ordinis. Solus. Quisqz per cōfessionē se p̄e-
paret. xxxij. dist. c. vult. In pctō mortali non
accedat. extra de temporibus ordi. c. ad aurea
primā tonsurā non negligat: nullus ordinetur
nisi ex animo p̄cedat. xxxij. dist. p̄ totū. nō acce-
pian̄ simul minores ordines cū subdyabonaz
tu. nec simul oro sacri: vt sunt tres maiores
sz gradatim. extra de tempo. ordi. cap. litteras.
Itē p̄ saltū nō accipiat h̄s ordinē nec ab alieno
episcopo. xxy. di. perlectis. nec contra episcopi
p̄hibitionem nec sine titulo. de vita et honesta-
te cle. c. cū fm̄ ap̄lm. nec furtiue de eo q̄ furtiue
oz. c. i. vlti. Dissa in qua ordinat̄ totaliter au-
diat. tangit oia q̄ sunt tangēda vniūsqz in su-
sceptione sui ordinis. xxy. dist. perlectis: ieu-
nus a seumo recipiat ordines. de tempo. ordi-
ca. litteras. Item nō recipiatur ordines nec cō-
ferantur nisi temporibus ab ecclesia institutis
de tempo. ordi. ca. i. et. iij. Et hoc sufficit de sacra-
mento ordinis.

De sacramento matrimonij.

Onigiuz primo fecit de
us in paradiso
Associās boiem: quos fe-
cerat et mulierem
Ad prolem dandum lega-
liter atqz fouendum
Sūt quoqz p̄ c̄pa lux carnis fugiēda
Coniugij bona sunt prolesqz fides sa-
cramētum
Hec tria nubentes debent seruare vio-
lentes
Ut prolem generent semperqz fidem
sibi seruent
Ut querentur: semp simul atqz iuuet̄
Fit quoqz coniugij: p̄sensu sz decet ip̄s
Consensum signis ostende siue loq̄lis
Quādo tractat bene cōiugij videat

Anteq̄ factū sit si patet impedimētuz
Nā male peccaret: si p̄tra tus sociaret
Error conditio votū cognatio crimen
Cult? dispitas: vis ordo ligamē b̄destat
Affinis si sit: si forte cōtre nequisbit
Hec sociāda vetat: conubia facta re-
tractant
S̄z ferre vetitū p̄hibēt sz nō ea solūnt
Aduētus differt: sp̄sus felix q̄ p̄fert
Septuagena negat: palcbe lux nona
relaxat

Letāiaqz vetat: sz trinū m̄mē adiuuat
Stud caplm de m̄rimonio dicitur in
duos p̄tes p̄ncipales. In prima p̄te do-
cet auct. noster institutionē matrimo-
nij vbi fuit institutum. In scda p̄te do-
cet causam quare matrimonium fuit institutum.
In tertia p̄te docet quō m̄rimonium d̄bit. In
quarta p̄te docet q̄ impediant m̄rimonius p̄tra-
hendū et dissoluant tractum. In quinta docet
auct. quibz p̄tibz p̄hibent nuptie. et. fma in fm̄
cipio. scda ibi. Ad p̄lem dandum. tertia ibi. Fit
quoqz coniugium. quarta ibi. Qm̄ tractatur. quinta
ibi. Sed ferre vetitū. Quantuz ad primā p̄tem
que est de institutionē matrimonij et vbi. est no-
tandum q̄ matrimonij est viri et mulieris legi-
tima p̄iunctio iditūdnā vite p̄suetudinē q̄tum
ad p̄positum retinēs: fm̄ mag. xxy. di. iij. et in
rubrica de nuptijs. Et si q̄rat quare pot? d̄ ma-
trimonium a matre q̄ a p̄te. Solus. Quia plura
onera matrimonij subdit mater. Nam in p̄ceptu
gravidā: in partu dolorosa: in lactando laborio-
sa. xxy. q. i. in summa. Dicitur em̄ matrimonij
quasi m̄ris munium. i. officij: qz dat mulieribz
esse matres. S̄z qz sp̄salia p̄cedunt m̄rimonij
Queritur quid sint sponsalia. Solus. Spon-
salia de sp̄deo sūt mutua p̄missio celebrādi ma-
trimonij. xxy. q. ij. i. summa. Aliter d̄ q̄ sp̄salia
sunt futurarū nuptiaz p̄missio. ff. de sp̄.
li. i. et. q. v. c. nostrates. In quo cap. d̄ q̄ d̄be-
tes an̄ d̄nt in ecclesia b̄ndicti q̄ carnaliter cōmi-
scenti. Et d̄bunt sp̄salia q̄tuor modis. vno mō
nuda p̄missiōe: vt si alij d̄cat a licui accipiāte
in vroz et illa d̄cat accipiā te in virū meū. Se-
cundo mō datz arris sp̄saliqz scz aliqua pecu-
nia vel alij rebz. Tertio mō anuli subarratiōe
que vulgariter d̄c̄t̄ desponsatio. xxy. q. ij. c. si
quis desponsatam. Quarto mō iuramēto extra
de sp̄. c. i. de illis. et. c. sterea. Quadruplex ē ma-
trimonij causa. efficiēs. scilicet: consensu p̄ver-
ba de p̄nti expressus. materialis vt ip̄e sint p̄so-
ne legitime. Formalis vt b̄ndictio et anuli sub-

arratio. Finalis est duplex. p̄ncipalis sicut pro-
lis p̄creatio: et minus p̄ncipalis sicut fornicati-
onis vitatio: quia matrimonij nō soluz est in
officium sed etiā in remedium. Quantum ad se-
cundā p̄te qua querebat vbi fuit matrimonij
institūtū est dicēdū q̄ fuit institūtuz in padiso
terrestri an̄ pctm̄ ad officium vt reparē lapsus
angeloz: et fuit institūtū bis verbis. homo nūc
os ex ossibz meis et caro de carne mea. et. Gen.
ij. c. et p̄ mag. xxy. di. iij. Alij dicunt q̄ fuit in-
stitūtum bis verbis. Crescite et multiplicamini
et. sed ego teneo primuz. Fuit etiā institūtum
matrimonij post pctm̄ ad remediū extra padis-
sum vt vitaretur fornicatio. xxy. q. ij. c. bis ita.
et per mag. xxy. di. iij. sen. Christus em̄ nuptijs
interfuit in ebana galilee vbi aquā in vinū con-
uertit. Jobā. ij. xxy. di. iij. sen. Quadruplex di-
stinguitur m̄rimonium: carnale inter virum et
mulierē. Morale inter deuz et aiaz in ecclesia mi-
litante per gratiā. Allegoricū inter sp̄s et eccle-
siam. Anagogicū inter deum et aiam in eccle-
sia triumphante per p̄iunctōez glorie. Quan-
tum ad scdam p̄tē i qua auctor noster docet q̄re
matrimonij fuit institūtuz: d̄bit. Coniugij bona
sunt. Est notandū q̄ m̄rimonius fuit institūtuz
tribus de causis p̄ncipaliter. vna causa plus ad
cultum diuinū educandē. alia causa institutiōis
fuit fides q̄ p̄stitit in reddēdo debitū vel erigē-
dorita q̄ neuter alieno tboro maculet: sz vter-
qz possideat suuz vas i sc̄rificatiōe. iuxta Apo.
Alia causa fuit sacramētū q̄tum ad infepabi-
litate vt m̄rimonium nō dissoluitur: qz m̄rimo-
nium signum est cōiunctionis sp̄i et ecclesie. Et
hoc intelligitur si m̄rimonium sit legitime cele-
bratum. quia quos deus cōiungit d̄o q̄tumcūqz
sit auctoritatis non p̄t separe. Si vero illegiti-
me matrimonia tractantur vt fuerint tractata
ecclesia p̄uidere p̄t vt videbit̄ inferi. et. Ita
em̄ tria: scz proles fides et factm̄ sunt bona pro-
pter que m̄rimonij fuit p̄ncipaliter institūtum
infra. xxy. q. i. c. offic. Tamē dicitur q̄ matrimo-
nij cause quedam sunt per quas vt sp̄salia et cō-
sequens: quedam p̄pter quas. Et barū quedaz
sunt p̄ncipales vt susceptio sobolis et vitatio
fornicationis. Alie cause sunt secundarie vt pul-
chritudo femine. vnde Ecclesi. xxxvi. Spectes
mulieris ex bilarat faciem viri sui et super oēm
concupiscentiā dominis inducit desiderium di-
nitte amicoz copia pacis reformatio. et. Qm̄
monium cōp̄datur multipliciter. Primo pro-
pter institutiōē. quia deus ip̄m instituit. Secū-
do p̄pter locum in quo: quia in paradiso terre-
stri. Gen. ij. Tertio ratiōe antiquitatis: qz p̄rio
institūtū. Quarto ratiōe status: qz in statu iuo-
o ij

ventie et in illo felici tempore in quo nondum bo-
mo peccauerat. Quidam quod hunc solum ordinem deus
saluauit tempore diluuij. Sexto quod beata virgo
mater saluatoris hunc ordinem intravit. Septimo
quia christus voluit honorare nuptias sua presentia et
miseris sue et discipulorum suorum et ibi conuenerunt aqua
in vinum etc. Octauo propter excellentem benedictionem
nem quam ecclesia facit coniugibus iuxta altare.
Nono propter preciosum fructum qui ex matrimonio
procedit. Decimo quod est unum de septem sacramen-
tis. Undecimo quod propter matrimonium opus car-
nale quod foret mortale est veniale vel omnino
sine peccato. De modo contrahendi. Ille qui
vult contrahere matrimonium primo debet habere in-
tentionem ad deum sicut dicitur in dicitur a quo generandi fili-
os secundum carnem qui post factum filij dei per adopti-
onem. exemplo 2do. vi. c. Eui dicitur angelus in
eos qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a
sua matre excludat et sue libidini vacet sicut equus
et mulus quibus non est intellectus: sed demonum
praesentem. etc. Quatuor ad tertiam partem in qua auct.
noster docet quomodo matrimonium contrahitur
ibi. Fit quoque coniugium. Est notandum quod matrimo-
nium per sponsalia inchoatur per consensum animorum
expressum per verba de presenti ratificat per carna-
lem copulam consummatur et perficitur. Et si quis quere-
ret utrum carnalis copula sit de essentia matrimonij
ita quod sine ipsa matrimonium esse non possit. Dicen-
dum est quod carnalis copula non est de essentia ma-
trimonii: quia si sic non fuisset verum matrimonium
inter virginem mariam et Ioseph quod est falsum. Que-
ritur utrum conuentus sit quod beata virgo nupsit.
Sed dicitur quod sic. quod videtur. Ber. Tollerabi-
lius fuit ut crederetur christus natus de coniugio quam
de adulterio: quod tunc iudei habuissent colorem
excusationis contra ipsum: quod adultere de tribu sa-
cerdotali comburebatur. alie vero lapidabatur
secundum compen. theo. Item propter occultationem diui-
ni consilij: quod ut dicitur Ber. Non poterat diabolo
latere quod boies scirent. vnde quod coniugata fuit per
boies scire non potuit. nec per se: quod percul a virgine
repellebatur secundum Bona. et secundum magi. sententia. etc.
dist. iij. Et virgo solatio viri sustentaretur: ut Ioseph
esset testis castitatis defendens eas ab in-
famula suspitione: ne ut adultera damnaretur etc. ut
ipsa beata virgo designaret ecclesiam desponsatam christo
qui similiter christus est. ut per Ioseph ostendit osti-
go eius: quod per viros genealogia legitur ne legi quod
comendabat matrimonium prius dominus videretur
secundum compen. theo. Queritur beata virgo fuerit de
tribu sacerdotali quod constat: quia erat cognata
elizabeth: quae nupsit Ioseph quod erat de tribu lu-
da. Sol. secundum Bona. ex parte matris erat de tribu
sacerdotum: et ex parte patris erat de tribu da-

uid: quia puella de genere sacerdotali non ar-
bantur illa lege: quod non spectabat ad eas beredi-
tas: et agrum erat ut disponeretur Ioseph. rone
generis et fidelitatis: quod sanctus et iustus fuit de quo
beata virgo certificata fuerat ut esset ei in testimo-
nium et solatio. Item rone paupertatis: quod christus qui
super omnia venit profunderi superbia potius voluit de-
ci filij fabri quam filij regis: sed ipsa esset ex regali pro-
genie orta. Queritur utrum virginem gloriosam decu-
it vouere virginitate. Sol. Dicendum est quod sic ut
esset mater christi incorrupta et corpe et voluntate. per
fecta enim incorruptio consistit in voto virginitatis
Alia causa est utrum mulieribus etiam plus virginitatis si-
cut christus est etiam plus viri. Tertia causa est propter scilicet
tatem priuilegium quod altissimum fundauit ecclesiam
etiam etiam etiam etiam. Et si obijciat quod ste-
rilis in lege erat maledicta. Sed. Quae legi aucto-
re genuit non erat sub lege. Et rursus quod spiritu dei
agunt non sunt sub lege sed beata virgo erat plena
spiritu et non pertinet ad eas sed ad euangelium quod
ab infantia scriptum erat in corde suo digito dei:
secundum Bona. Venit deo ad quatuor dico quod tam sponsalia
quam matrimonium efficiunt per verba cum consensu animorum
sed dicitur quod sponsalia fiunt per verba de futuro: ut di-
cendum accipiam te in mea etc. et matrimonium fit per verba
de presenti ut dicendum accipio te in mea. et intelligat cum
consensu utriusque coniugum: quod si verba plata fuerit et
consensus animorum defuerit ex parte vni sponsalia seu
matrimonium non valent. Ad matrimonium ei requiritur
consensus verba consensu animorum eorum quod matrimonium
copulant exprimerit ut dicendum accipio te in uxorem
meam et ipsa dicat accipio te in meum maritum. Queritur
quod si quis in illis quod sunt muti et in illis quod se adiuuare
non intelligunt: quod tales non possunt nec sciunt exprimerere
mentem. etc. Sol. In talibus quod se adiuuare itellu-
gere non possunt propter ydiomatuz diuersitatem quod loqu-
ntur non possunt signa per verba reputant et in eis signa exp-
metia consensu sufficient. Queritur utrum per verba ali-
orum quam nubentium possit effici matrimonium. Sed. Si
puella secundum tacet nec dicitur videat et pa-
retes loquantur et ipsa verba eorum non dicitur nec dicitur
cere videat verba pariter reputabunt per verba pu-
ellerum sic matrimonium habet. Item si aliquid praeter sit
praesens in aliquo posuerit procurator et praesens iter
procurator es firmes seu iter nuncios ad hunc destinatos
non dicitur illis per quod mittuntur ante deorum
procuratorum aut nuncios consensu firmes verum mat-
rimonium habet. Si tamen probabile sentiret quod ab eo vel
alio eorum non sentiret nisi per procuratoris suum pro-
beret per ipsos consensu nullum esset matrimonium.
Queritur utrum furiosi amicos etc. possint habere
matrimonium. Sol. Circa tales furiosos etc. cadit
distinctio: quod autem bini furia praecedit matrimonium
aut sequitur. si sequatur matrimonium nullo modo ipse

dirimit. Si autem precedat aut furiosus huius diluci-
da interualla. tunc non fit tutum quod contrahat ma-
trimonium eo quod nescit educare. plene tamen si contra-
bat verum est matrimonium. Si autem non habeat di-
lucida interualla: sed semper in furia permanet cum
vsum rationis non habeat per se nec consensu nec ma-
trimonium potest contrahere arg. iij. q. iij. c. iudicas.
viij. i. quis triste. et per mag. sen. xxiiij. dist. iij.
Queritur utrum consensus conditionatus faciat ma-
trimonium. Sol. Distinguentium est quod aut conditione est
de presenti aut de presenti aut de futuro. Si de pre-
senti ut dicendum contrahat tecum si maritus tuus sit mor-
tuus: tunc stante conditione tamen matrimonium. Si condi-
tio sit de presenti dicendum contrahat te cum si es virgo
tunc stante conditione tamen matrimonium alias non. si vero
conditio sit de futuro. tunc distinguendum est: quod aut il-
la conditio est contra bona matrimonium ut dicendum co-
trahat tecum si venena sterilitatis. procrees: vel acci-
pio te: quod nunquam tibi reddam debitum et bini: tunc
non tamen matrimonium. etc. q. iij. c. inter cetera. extra
de co. apo. in def. c. vi. si vero conditio sit de futu-
ro per alio sine in bono quod non est contra bona ma-
trimonium: ut dicendum contrahat tecum si furus meus co-
sentias: tunc talis consensus non impedit matrimonium
cum talis conditio per non adiecta habeat. Si autem
fuerit conditio de futuro et non necessaria ut dicendum
contrahat tecum si sol oriatum cras: tunc tamen quod ta-
lia futura sunt presentia in suis causis. si vero con-
ditio sit impossibilis tamen tamen matrimonium et illa non per
adiecta habetur. si vero conditio fuerit contingens ut
dicendum contrahat tecum si dederis mihi centum libras
vel si prius tuo placuerit: tunc stante conditione stat ma-
trimonium alias non. Queritur quod carnalis copula
pula non fit de essentia matrimonij absolute: ut dicitur
errit: sed solus consensus per verba de presenti expressus
verum tamen sequitur ad ipsum carnalis copula ipse
sicut effectus ad suam causam et versus res ad suum effectum
id est cum talis co. car. quod est actus coniugal dei consistat in peti-
tione et redditione debiti. Dubitatur utrum alter co-
iugum teneat alium reddere debitum: et teneat utrum
reddere se teneat. Sed. De ratione percepti alii coniu-
gum teneat alteri reddere debitum: quod ut ait Apo.
i. ad Cor. viij. vir uxori debitum reddat. sicut uxori
viro. mulier praeter sui corporis non habet sed vir: et vir
praeter sui corporis non habet sed mulier. et id obligatio
reddendi debitum viri et mulier sunt aequales et tenent
alter alium reddere debitum. Sed quis vult alteri an-
semper. Rude est cum distinctio: quod in columitas pro-
ne sunt de considerari: quod si ex hac reddendi videre
tur eminere periculum non est reddendum debitum ut si
et frequentia reddendi alter coniugum iurret dam-
nationem corporis etc. et id tale debitum reddendi est
sine alius coniugum lesione. Queritur utrum vir teneat
reddere debitum uxori non petenti. Sol. Quia

aliqui mulieres sunt verecunde et non audet petere
de uxore reddere: quod per bini reddendi debet
remedium contra uxoris concupiscentiam: sed ei uxores
aliqui sunt verecunde non audet verbo exprimere
illam necessitatem carnis quam patitur tamen signis
plerumque illa iudicat quod mariti possunt leuiter
percipere et per se reddere ne deteri contingat etc.
Queritur utrum viro leproso petenti debitum teneat
uxor reddere. Sed. Dicendum est quod sic. sed non te-
netur cum eo habitare quod non ita cito ex concubitu
carnali uxore inficit reddendo debitum sicut possit
inficit ex frequentia concubitatione cum eo. alio modo
et ex tali concubitu coniugum plures maculata gnetur
melius est tamen plures esse quam penitus sic non est. Que-
ritur utrum a muliere menstrua vir debeat petere de-
bitum an ipsa reddere. Sed. Distinguentium est quod aut illud
menstruum contingit ei naturaliter aut non naturaliter: si
naturaliter quod est sana et tamen definitis in tali flu-
xu menstrui prohibetur est. ne vir accedat ad mulie-
re menstruatam cum in tali fluxu mulier possit de fa-
cili cocipe plene quod de facili corripit. id talis tpe
prohibetur est ab ea debitum petere vel ei reddere
Tamen circa hoc est notandum quod si vir hoc sciuerit et
petierit ab uxore debitum uxore de auertere praeci-
bus et moti ut desistat a petitione: ne tamen sit ita a-
uertere efficaciter quod possit uxore esse occasio incidendi
di in alias tentationes culpabiles et precipue si vir sit
pnus ad illas fuerit incotinentes: quod tunc de mulier
ei credere. Si vero vir ignoret fluxum menstrui na-
turalis uxoris suae et debitum petat mulier de alio
quod occasio sine medietate praedere vel infirmis
tate alegare ne debitum reddat nisi plectus emeret
ut plus dicitur fuit de incotinentia viri quod tunc red-
dere possit cum dolore et involuntarie infirmitate
tamen bini viro suo nullo modo de iudicare de ipsa vir
abhorrentem concipiat nisi de pudetia viri uxore
probabiliter presumat. Si vero fluxus menstrui inna-
turalis fuerit: quod sit continue et imoderate. tunc
potest vir petere et reddere nec sic est prohibetur. quod
aliter oportet utrum propterea continere etiam quia
in tali statu continuo menstrui mulier percipere non
potest sic per se in fluxu naturali vir non de petere
nec reddere debitum uxori ipsum fluxum patietur: sed in
fluxu non naturali seu in naturali potest reddere et
petere. Queritur utrum liceat viro querere debitum
a muliere pugnate. Sed. si debitum reddi sine periculo
abortiuatiouis potest vir debitum petere a sua mulie-
re pugnate et ei reddere: quod versus matrimonium licit-
tus non solum est in omnibus: sed etiam in remedium contra
casum incotinentie. Si vero non possit reddi debi-
tum sine periculo fetus non de debitum erigi nec red-
di. quod principalior est matrimonij institutio in omnibus.
propter plures educationem et conseruationem in re-
medium et sic intelligitur. illud Hiero. Postquam
o iij

centie et in illo felici tempore in quo nondum bo-
mo peccauerat. Quia quod hunc solus ordinem deus
saluauit tempore diluuii. Sexto quod beata virgo
mater saluatoris hunc ordinem intravit. Septimo
quia spiritus uoluit honorare nuptias sua presentia et
miseris sue et discipulorum suorum et ibi puertere aquam
in uinum etc. Octauo propter excellentem benedictionem
quam ecclesia facit coniugibus iuxta altare.
Nono propter preciosum fructum qui ex matrimonio
procedit. Decimo quod est unum de septem sacramen-
tis. Undecimo quod propter matrimonium opus car-
nale quod foris mortale est uentale uel omnino
sine peccato. De modo contrahendi. Ille qui
uult contrahere matrimonium primo debet habere in-
tentionem ad deum scilicet ut habeat a deo generandi fili-
os secundum carnem qui possit fieri filius dei per adopti-
onem. exemplo 2do. vi. c. Qui dicitur angelus in-
uocare eos qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a
sua matre excludat et sue libertati uacat sicut equus
et mulus quibus non est intellectus: habet demonom
preteritum. etc. Quatuor ad tertiam partem in qua auct.
mostrat docet quomodo matrimonium contrahitur
ibi. Fit quoque coniugium. Est notandum quod matrimo-
nium per sponsalia inchoatur per consensum animorum
expressum per uerba de presenti ratificat per carna-
lem copulam consummatur et perficitur. Et si quis quere-
retur carnalis copula sit de essentia matrimonium
ita quod sine ipsa matrimonium esse non possit. Dicens
est quod carnalis copula non est de essentia ma-
trimonium: quia si sic non fuisset uerum matrimonium
inter virginem maritum et Ioseph quod est falsum. Que-
ritur utrum conueniens fuit quod beata uirgo nupsit.
Solutio. Dicitur quod sic. quod videtur. Tollerabi-
lius fuit ut crederetur spiritus natus de coniugio quam
de adulterio: quia tunc iudei habuissent colorem
excusationis contra ipsum: quia adulterum de tribu sa-
cerdotali comburebatur. alie uero lapidabatur
secundum compen. theo. Item propter occultationem diui-
ni consilii: quia ut dicitur Ber. Non poterat diabolo
latere quod homines scire non potuit. nec per se: quia per uel a uirgine
repellebatur secundum Bona. et secundum magi. sententia. etc.
dist. iij. Et uirgo solatio uiri sustentaret: ut Ioseph
esset testis castitatis defendens eam ab in-
fama suspitione: ne ut adultera damnaretur etc. ut
ipsa beata uirgo designaret ecclesiam desponsatam christo
qui similiter christo est. ut per Ioseph ostenderet om-
nia eius: quia per uirgos genealogia teritur ne legi quod
comendabat matrimonium. Prius dominus uideretur
secundum compen. theo. Queritur beata uirgo fuerit de
tribu sacerdotali quod constat: quia erat cognata
elizabeth: qualiter nupsit Ioseph qui erat de tribu iu-
da. Solutio. secundum Bona. ex parte matris erat de tribu
sacerdotali: et ex parte patris erat de tribu da-

uid: quia puella de genere sacerdotali non ar-
bantur illa lege: quia non spectabat ad eas heredi-
tatem: et Ioseph erat ut dispensaretur Ioseph rone
generis et fidelitatis: quia sanctus et iustus fuit de quo
beata uirgo certificata fuerat ut esset ei in testimo-
nium et solatium. Item rone paupertatis: quia spiritus qui
super omnia uenit perfundere superbia potius uoluit de-
ci fili? fabi? quam fili? regis: ipsa esset ex regali pro-
genie orta. Queritur utrum uirginem gloriosam decui-
t uouere uirginitatem. Solutio. Dicitur quod sic ut
esset mater christi incorrupta et coepta et uoluntate. per-
fecta enim incorruptio consistit in uoto uirginitatis
Alia causa est ut esset mulieribus? ex pluribus uirginitatis si-
cut spiritus est ex pluribus uiribus. Tertia causa est propter sciti-
tatem priuilegiatam quam altissimum fundantem esse lau-
diorum et amabiliorum uirginitatis. Et si obijciatur quod ste-
rilis in lege erat maledicta. Solutio. Que legi aucto-
re genuit non erat sub lege. Et rursus quod spiritu dei
agunt non sunt sub lege sed beata uirgo erat plena
spiritu sancto et non pertinet ad eas sed ad euangelium quod
ab infantia scriptum erat in corde suo digito dei:
scilicet Bona. Veniens ad quatuor dico quod tam sponsalia
quam matrimonium efficiunt per uerba cum consensu animorum:
scilicet dicitur quod sponsalia fiunt per uerba de futuro: ut di-
cendo accipiam te in mea etc. et matrimonium fit per uerba
de presenti ut dicendo accipio te in mea. et intelligitur cum
consensu uirginitatis coniugum: quia si uerba placata fuerit et
consensus animorum defuerit ex parte uirginitatis seu
matrimonium non ualeat. Ad matrimonium ei requiritur
consensus uerba consensu animorum eorum quod matrimonium
copulant exprimentur dicendo accipio te in uirginitate
mea et ipsa dicat accipio te in mea maritum. Queritur
quid in illis quod sunt murti et in illis quod se adiucet
non intelligitur: quia tales non possunt sciri exprime-
mentis conceptus. Solutio. In talibus quod se adiucet itelli-
gere non possunt propter ydionatum diuersitatem uel quod loquor
non possunt signa per uerba reputantur et in eis signa exprime-
mentis consensu sufficient. Queritur utrum uerba ali-
orum quam nubentium possit effici matrimonium. Solutio. Si
puella secundum tacet nec dicitur uideatur et par-
etes loquatur et ipsa uerba eorum non dicitur nec dicitur
uideatur uerba pariter et putabuntur per uerba pu-
ellerum sic matrimonium habet. Item si aliquid preteritum fuit
consensus in aliquo posuerit procuratorem et consensus iter
procuratores firmes seu iter nuncios ad hunc destina-
tos non dicitur illis per quod mittuntur ante deorum
procuratorum aut nuncios consensus firmes uerba mat-
rimonium habet. Si tamen probabitur sentiret quod abo uel
alio eorum non sentiret per procuratorem suum per
beret per ipsos consensus nullum esse matrimonium.
Queritur utrum furiosi amatores etc. possint habere
matrimonium. Solutio. Circa tales furiosos etc. cadit
distinctio: quia aut bmo furia preedit matrimonium
aut sequitur. si sequatur matrimonium nullo modo ipse

dirimit. Si autem precedat aut furiosus habet diluci-
da interualla. tunc habet non sit tutum quod contrahat ma-
trimonium eo quod nescit educare. plene tamen si contra-
bat uerum est matrimonium. Si autem non habeat di-
lucida interualla: sed semper in furia permanet cum
uoluntate non habeat per se nec consensus nec ma-
trimonium potest contrahere arg. iij. q. ii. c. iudicis.
vii. i. Quis triste. et per mag. sen. xxiiij. dist. iij.
Queritur utrum consensus conditionatus faciat ma-
trimonium. Solutio. Distinguentur est quod aut conditio est
de preterito aut de presenti aut de futuro. Si de pre-
terito ut dicendo contraham tecum si maritus tuus sit mor-
tuum: tunc stante conditione est matrimonium. Si condi-
tio sit de presenti ut dicendo contraham te cum si es uirgo
conditio sit de futuro. tunc distinctio est: quia aut il-
la conditio est contra bona matrimonium ut dicendo co-
traham tecum si uenena sterilitatis percures: uel acci-
pio te: quia nunquam tibi reddam debitum et bmo: tunc
non est matrimonium. xij. q. iij. c. inter cetera. extra
de co. apo. ind. c. vi. si uero conditio sit de futu-
ro pro alio sine inuoluntate non est contra bona ma-
trimonium: ut dicendo contraham tecum si furus meus co-
sentias: tunc talis consensus non impedit matrimonium
cum talis conditio pro non adiecta habeatur. Si autem
fuerit conditio de futuro et non necessaria ut dice-
do contraham tecum si sol oritur cras: tunc est quod ta-
lia futura sunt presentia in suis causis. si uero co-
ditio sit impossibilis tunc est matrimonium et illa non pro
adiecta habetur. si uero conditio fuerit contingens ut
dicens contraham tecum si dederis mihi centum libras
uel si pro tuo placuerit: tunc stante conditione stat ma-
trimonium alias non. Queritur cum carnalisco-
pula non sit de essentia matrimonium absolute dicitur
errit: sed solus consensus per uerba de presenti expressus
ueruntim sequitur ad ipsum carnalis copula ipse
sicut effectus ad suam causam uel ad suum effectum
id est cum talis copula est actus coniugal dei consistat in peti-
tione et redditione debiti. Dubitatur utrum alter co-
iugum teneatur alii reddere debitum: et si teneatur utrum
reddere se teneatur. Solutio. de ratione precepti alii cotu-
gum teneatur alteri reddere debitum: ut ait Apo-
i. ad 2. cor. viij. uir uxoribus debitum reddat. sicut uxor
uiri. mulier preteritum sui corporis non debet sed uir: et uir
preteritum sui corporis non debet sed mulier. et id obligatio
reddendi debitum uiri et mulier sunt eque et tenentur
alter alii reddere debitum. Sed quod uir alteri an-
semper. Rursus distinctio est quod incolumitas pro-
ne pus debet considerari: quia si ex hac redditione uideatur
tunc eminare periculum non est reddendum debitum ut si
et frequenter reddendi alter coniugum iurret dam-
nationem corporis etc. et id tale debitum reddendi est
sine alius coniugum lesione. Queritur utrum uir teneatur
reddere debitum uxori non petenti. Solutio. quia

aliqui mulieres sunt uerecunde et non audet petere
de uxore reddere: quia per bmo reddendum datur
remedium contra uxoribus concupiscentiam: sed ei uxoribus
aliqui per uerecundiam non audeat uerbo exprimere
illam necessitatem carnis quam patiuntur tamen signis
plerumque illam indicat que mariti possunt leuiter
percipere et per se reddere ne detur? contingat etc.
Queritur utrum uir leproso petenti debitum teneatur
reddere. Solutio. Dicitur quod sic. sed non teneatur
cum eo habitare quia non ita cito et percipitur
carnali uxoribus inficit reddendo debitum sicut possit
inficit ex frequenter cohabitatione cum eo. alio modo
et habet talis percipitur quibus plene macula gignitur
melius est tamen plene sic esse quam penitus sic non esse. Que-
ritur utrum a muliere menstrua uir debeat petere de-
bitum an ipsi reddere. Solutio. Distinguentur est quod si illud
menstruum contingit ei naturaliter aut non naturaliter: si
naturaliter quod est sana et temperata de mensura in tali fluxu
menstrui prohibetur esse. ne uir accedat ad mulie-
rem menstruatam cum in tali fluxu mulier possit de fa-
cili concipere plene quod de facili concipit. id est talis tpe
prohibetur est ab ea debitum petere uel ei reddere
Tamen circa hoc est notandum quod si uir hoc scierit et
petierit ab uxore debitum uxor debet auertere pre-
dictum et motum ut desinat a petitione: ne tamen debet ita a-
uertere efficaciter quam possit uirum esse occasio incidendi
in alias tentationes culpabiles et percipere si uir sit
pudus ad illam fuerit incotinentes: quia tunc debet mulier
ei credere. Si uero uir ignoret fluxum menstrui na-
turalis uxoribus sue et debitum petat mulier debet alii
quod occasio sine mendatio preterire uel infirmitate
ut pus dicitur fuit de incotinentia uiri quia tunc red-
dere possit cum dolore et inuoluntate infirmitate
tamen bmo uirum suo nullo modo debet iudicare de ipavir
aboboiatorem concipiat nisi de pudicitia uiri uxoribus
probabiliter presumat. Si uero fluxus menstrui inna-
turalis fuerit: quia sit continue et imoderate. tunc
potest uir petere et reddere nec sic est prohibetur. quia
aliter oportet uirum perpetuo continere etiam quia
in tali statu continuo menstrui mulier percipere non
potest sic per in fluxu naturali uir non debet petere
nec reddere debitum uxoribus ipsum fluxum pati: sed in
fluxu non naturali seu in naturali potest reddere et
petere. Queritur utrum liceat uirum quere debitum
a muliere pignate. Solutio. si debitum reddi sine periculo
abortuatiouis potest uir debitum petere a sua mulie-
re pignate et ei reddere: quia uisus matrimonium licitum
non solum est in omnibus: etiam in remedium contra
casum incotinentie. Si uero non possit reddi debi-
tum sine periculo fetus non debet debitum erigi nec red-
di. quia principalior est matrimonium institutio in omnibus. f.
propter plene educationem et conservationem in re-
medium et sic intelligitur. illud Diero. Postquam
o iij

venter intimerit non perdant filios. ¶ Quan-
tū ad quartā premā q̄ est de his q̄ impediūt ma-
trimoniū p̄trahēdū r̄ dissoluit p̄tractū sibi. Quā
tractat r̄. Est notādū q̄ plura sunt q̄ impediūt
matrimoniu cōtractū r̄ cōtrahēdū. Spōsalia
enī dissoluitur plurib' mōis. vno mō q̄ vnus
sponsor altero inuito vult trāsire ad religio-
nē an carnalē copulā ille q̄ remanet ī seculo ab-
soluit a vinculo spōsaliū etiā si sint sponsalia de
presenti extra d' spō. duo. c. l3 p̄ter solitū. Secūdo
mō q̄ nō inuenit spōsus q̄ trāsferit se ad extra-
neā regionē extra de spō. c. de illis. Tertio mō
si alter leprā currat extra de cōiu. lepro. c. litte-
ras. Quarto mō si supueiat affinitas puta quia
spōsus cognouit p̄sanguineā spōse vel ecōuerso.
¶ xvij. q. ij. c. quidā desponsauit si quis sponsas. Et
ad istud p̄bādum sufficit sola fama extra de affi-
r̄ cōsan. c. super eo. Itē q̄ reperitur inf̄ eos co-
gnatio spōsialis. Quinto mō si mutuo se absolue-
runt extra de spon. c. p̄terea. Tamē aliq̄ dicit q̄
nō est decisa r̄ sic iustū casum nō recipiūt. Fra-
trū q̄ritur utrū sponsus et sponsa possint se ab-
soluere. So. Dicēdum q̄ sic quo ad spōsalia: tñ
ille p̄ quē stetit q̄ nō p̄sumatur m̄rimoniū debz
puniri extra de spō. duo. c. i. Dug. tñ dicit q̄ nō
possunt se absoluerē nisi p̄ eccliam in. c. vno ab-
lega. ff. q. vlt. Sexto mō si alter eoz fuerit for-
nicatus vel nazus p̄dat vel oculū vel paraliticū
efficiatur vel sibi aliud horribile cōtingat post
sponsalia extra d' inter. nup. c. quēadmodū. Se-
ptimo mō q̄ per verba de p̄senti cōtrahit ma-
trimoniū vel p̄ vba d' futuro. r̄ nō sequitur car-
co. q̄pus nō sine p̄cto extra d' spō. c. cōsuluisti. r̄
extra de spō. duo. c. tua uos. Octauo q̄si minor
venit ad etatē adultā r̄ petit absolui a vinculo
sponsaliū r̄ dari sibi licētiā nubēdi alteri extra
de spō. impu. c. de illis a nobis. Tan. Fra istius
ultime particule q̄ritur qd̄ tempus requiritur
ad sponsalia p̄trahēda. Solutio. Dicēdum q̄
tempus septēniū requiritur tā in viro q̄ muliere
extra de spon. ipu. ca. lras r̄ de spon. ca. gēma.
r̄ per mḡm. xxvi. dist. iij. sen. nec ante illud te-
nent eoz sponsalia si per se aut per parentes
facta fuerint. iij. q. ij. vbi nō est cōsensus nec ali-
qua affinitas ex illis causatur nisi duz ad illud
tempus peruenētes ea ratificauerint. quia tūc
valerent sponsalia r̄ ozitur affinitas quodā mō
nō p̄p̄rie: sed p̄pter reipublice bonestatis iusti-
ciam: vt videbitur inferius. ita q̄ q̄uis spōsus
eam nō cognoscat carnaliter: tñ p̄sanguineam
etis nō poterit habere in vxorem. extra de spō
sa. impu. cap. litteras. c. accessit. r̄. c. duo p̄neri
r̄ de spon. cap. sponsam. Unde postq̄ vir vlt' mu-
lier primū septēniū tetigerit seu attigerit pōt

se per verba ce futuro obligare nō tñ matrimo-
niū cōtrahere: q̄ mulier in. xij. anno pōt ī ma-
trimonio copulari r̄ ad hoc se obligare: q̄ eo tē-
pore est apta generationi vir aut in. xiiij. anno
pōt se obligare m̄rimonio de spō. c. p̄tinebat. §.
si aut. r̄. §. si s̄o puella. d' spō. ipu. q̄ si totū. Quā-
doq̄ tñ t̄p̄s p̄uenitur fm̄ corporis eoz p̄-
teutia r̄ aptitudinē r̄ vsus rationis acceleratio
nem. Tamen si ante dictā etatē. xij. anni. r̄. xiiij.
carnaliter cōmiscuerūt matrimoniu erit cū sic
etatē videat malicia supplēuisse. extra d' despō.
impu. ca. de illis. ¶ Queritur vtrum p̄ses possint
dare nuptim filios r̄ filias vitum r̄ si supra hoc
inturauerint. §. q̄ vnus daret filio alterius filia
suam r̄. quid iuris. Solu. pōt videri de spon. c.
ex litteris. xxx. q. ij. c. i. Alienū enī factū pōt pro-
mitti nec sunt rei p̄turi l3 filij nō cōtrahāt dum
mō parētes vent operā quā possunt. xx. q. ij.
c. si q̄s parētis et si pena fuerit apposita nō pōt
peti: q̄ matrimoniu nō p̄t asstringi vinculo pe-
ne. ff. de ver. oblig. l. ticia. r̄. ca. gēma. de spō. ma-
xime cū per parētes nō steterit quin m̄rimoniū
soutret effectū. tñ si p̄ extraneas p̄sonas pena
fuerit apposita talis pena pōt peti: tenet Do-
sti. r̄ Dugo. et in. c. gēma de spō. Ad m̄rimoniū
enī cōtrahēdū requiritur cōsensus vtriusq̄ cō-
trahētis: p̄bertas r̄ potētia coeūdi. ar. xxxij. q.
i. c. i. Et hoc de impedimētis sponsaliū Itē tria
sunt oznamēta sponsarū: anulus in digito per qd̄
designatur operis puritas: monile in pectore p̄
qd̄ designat affectus sinceritas: corona in capi-
te per qd̄ designat latitudinē cōtēplationis: q̄ ī
capite est p̄p̄rietas itellec' fm̄ cōpen. tbeo.
Dens enī dicit Beñ. ij. factam? et aditū: tū s̄i
mille vbi iunuit q̄ nobilis capere nobilē debet
r̄ ignobilis ignobilē m̄rimonialis: r̄ hoc signi-
ficat nobis in anulo qui si strictior sit nō p̄gru-
it digito: si largior deccedit a digito: nec d̄ caput
mulier p̄pter pulchritudinē r̄ delectationē car-
nalē: q̄ illa fuit vna cā diluuij Beñ. vi. Viderūt
filij dei filias boim q̄ essent pulchre r̄. ¶ Que-
ritur q̄ sunt illa q̄ impediūt matrimoniu: de illa
materia pōt videri in summa can. i. ca. q̄ r̄ quot
sunt impedimēta matrimonij r̄. Solu. Dicē-
dū est q̄ illa q̄ impediūt m̄rimoniū cōtinētur
in his verbis q̄ sequuntur. Error cōditio vo-
tum cognatio cult'. Disputas vis ozdo ligamen-
bonestas. Si sis affinis si forte coire nequibis
Dec socianda vetāt cōiubia iuncta retractant.
Nūc accedēdum est ad declarationē p̄dictoz
versuū: p̄mo ad impedimētus p̄ errorē dicēdū
est q̄ quattuor sunt errores: fortune: qualitatis
p̄sonę p̄ditōis. Error: fortune ē q̄ credit aliq̄s
p̄trahere cū dimitte r̄ p̄trahit cum paupe. Error

qualitat' q̄i credit cōtrahere cū bono r̄ p̄trahit
cū malo. Isti duo errores nō dirimūt m̄rimoni-
um q̄m si q̄s ducit vxorē meretricem quā crede-
bat eē castā vel iugē nō pōt eā dimittere: r̄ ille
error vocat' error q̄litate. Similit' si quis nu-
bit pauperi nō pōt p̄ tāto repudiare: vt notatur
per doc. sup. xxx. di. iij. sen. xxx. q. i. in summa
r̄ p̄ totū r̄ per Tā. in rubrica de impedimēto cō-
ditionis. Error: vero p̄sonę r̄ seruilitis p̄ ditionis
impedit m̄rimoniū. ratio est q̄ illd̄ qd̄ impedit
cām r̄ dirimit ipedit effectū illi' cause. Quid?
aut p̄sentus cā est m̄rimoniū qui p̄sentus p̄sup-
pōit cognitionē q̄ error p̄sonę cū qua p̄trahit
tollit r̄ impedit cognitionē illius p̄sonę t̄do ipe-
dit r̄ tollit p̄sentum: vt si quis intendat p̄trahere
cum martina r̄ sibi offerat guillermeta nullus
est m̄rimoniū: quia nullus fuit consensus cuius
guillermeta. tñ si quis errat in p̄prio nomie dū
tamen certum sit de quo consentiat nō impedit
C. de testa. si in noie fecus in nomie appellati-
uo. ff. de bere. insti. nō ideo min'. r̄. ff. de leg. i. l.
iij. Error: cōditōis: vt si q̄s credit cōtrahere cū
libera r̄ contrahit cum ancilla. Ad cuius euide-
tiam est p̄mittendū q̄ m̄rimoniū duo includit
s. p̄sonas p̄trahētes: r̄ q̄tum ad hoc error per-
sonę impedit matrimoniu vt dictum extitit
Aliud quod matrimoniu includit est mutua po-
testas admittē: r̄ q̄ seruus nō bz potestātē sui
corporis: sed dñs eius: ideo nō potest seruus po-
testatem sui corporis dare alteri sine licētia dñi
sui: quare error p̄ditionis dirimit matrimoniu.
Et hoc intelligendū ē q̄i liber ignorat cōditio-
nem seruile esse in eo cum quo cōtrahit: q̄ si sci-
ret ille anteq̄ p̄traheret iam nō esset error: nec
ipeditret matrimoniu. xxx. q. ij. in summa. r̄. c. si
quis ingenuus. r̄ in summa tan. de impedimen-
to cōditionis. r̄ per mag. xxxvi. di. iij. Si vero
postq̄ cognouit vnus p̄trahētū p̄ditionē alte-
rius esse talē p̄sentit in euz verbo vel carnali co-
pula: tunc tenet matrimoniu. extra de cōiuga.
ser. c. p̄posuit. r̄. c. ad n̄az audiētia. Ex q̄ inferi-
q̄ error seruilitis p̄ditionis ipedit matrimoniu
contrahēdum r̄ dirimit iam contractum: sed
non error partis conditionis vel melioris. extra
de diuo. c. significasti. C. de hereticis quoniam
multi. ff. so. ma. l. viro. Verbigratia. si libera cō-
trahere vult cum seruo r̄ cōtrahit cū libero nō
dirimit m̄rimoniū: l3 sibi sit error cōditionis: q̄
r̄ on intelligitur illa decepta que cuz meliorē cō-
trahit quam credebat. Similit' si seruus cre-
dit contrahere cum libera r̄ contrahit cum ser-
ua non dirimitur matrimoniu: q̄ consentit in
feminā sue p̄ditōis. s. patris p̄ditionis. Et idē
dicendum est si ancilla credat contrahere cum

libero r̄ contrahit cū seruo. Itē si liber credat
cōtrahere cum serua r̄ s̄bat cū libera tenet ma-
trimoniū: q̄ vtrobiq̄ est paritas cōditionis.
xxx. q. ij. in summa. ¶ Querit' bic nunq̄d potest
liber sine iudicio ecclesie dimittere ancillā quā
credebat esse liberā. So. Dicendū est q̄ nō ex-
tra de diuo. c. porro. Itē diuortio celebrato d̄z
dos restitui in. c. p̄posuit. de cōiug. f. in fi. Que-
ritur nunq̄d pōt seru' p̄trahere matrimoniu
absq̄ p̄sentu dñi sui. Solu. Dicendum est fm̄ q̄
habetur in. c. vlti. xxx. q. ij. q̄ seru' nō debet cō-
trahere sine licētia dñoz: tñ si fuerit iter
seruos matrimoniu p̄tractū nō derimit: sed in
cōiugio seruiet dñis suis. extra de cōiug. ser. c.
i. r̄ per mag. sen. xxxvi. di. iij. vbi d̄ cōiugia ser-
uoz nō dirimātur sed ī vno cōiugio p̄manētēs
dñis seruāt suis. Et causa est: q̄ matrimoniu
est de iure naturali r̄ diuino r̄ seruicit de iure
positiuo: modo ius positiuū nō pōt p̄iudicare
iuri diuino r̄ naturali quare p̄ hoc videt' q̄ ser-
uitus licet impediāt p̄trahēdum matrimoniu
nō tñ p̄tractum. ¶ Queritur nunquid pōt vir se
seruum facere iusta vxore. So. Dicendū est q̄
sic nec p̄pter hoc dissoluit matrimoniu: q̄ licz
vir r̄ vxor in actu matrimonij ad paria indicen-
tur scz in actu co. car. in oibus tñ alijs vir ē dñs
et caput mulieris: r̄ s̄ p̄ se dare ī seruicitē non
p̄sentēte vxore. nō sic tñ de vxore: q̄ iusto ma-
rito suo nō pōt se dare in seruicitē: q̄ mulier ē
viro subiecta r̄ vir ē caput ei'. ¶ Querit' qd̄ iur'
si seru' filiu generet r̄ sequat' p̄ditiones p̄tis
anmatris. So. fm̄ iura partus sequitur ventrem
q̄tum ad libertatē r̄ seru'. r̄ ideo licet seru' ge-
neret filium ex libera matre fili' nō erit seru':
sed liber: tñ in quibusdam terris q̄ nō regūtur
iure ciuili: sed solū p̄uerudine puer sequitur de-
teriozem p̄ditionem alterius parentū. Sedetur
de tertio impedimēto qd̄ fit per votū vbi est no-
tandū q̄ votus simul ipedit m̄rimoniū p̄tra-
hendū: l3 nō dirimit iā d̄ctum. vnde q̄i vouēs
nō adimplet qd̄ p̄misit bene peccat p̄trahendo
sed postq̄ dedit potestātē sui corporis alteri per
matrimoniu cōtractum tam illd̄ matrimoniu
tenet r̄ nō dirimit. fm̄ cōpen. vij. sacra. extra d̄
cleri. vel vo. rursus. tñ talis vouens contrahēs
debet penitere de voto sen iuramēto. xxvi. di.
si vir. Et dicunt aliqui doc. q̄ tales vouentes cō-
trahendo peccant nec possunt cognoscere suas
vxores sine peccato mortali. vt recitat compē.
septem sacra. quia talibus restabat ad huc facul-
tas adimplēdi votum p̄tinentie per religionis
igressus anteq̄ matrimoniu p̄sumaretur r̄.
Sed postq̄ cōsummatū est matrimoniu p̄ car-
co. tenētur reddere debitū vxori petēti exp̄sse

vel tacite p signa. tñ qñs talis q̄ vovit: vt p̄mis-
sum est teneatur reddere debitus nō tñ p̄t pe-
tere sine p̄cō. Itē mortuo alio cōiugum ille q̄
p̄tinentiā voverat voto simplici an̄ matrimoni-
um debet p̄petuo cōtinere nec alteri d̄z nubes-
re: vt habetur i cōpen. vii. sacra. votum nō solē
ne nō solum ipedit m̄mōnium s̄bendum sed
etiā dirimit iā d̄ctum: q̄ p̄ votum solēne homo
dat deo sui corpis p̄tē ad p̄tinēter viuēdum.
xxvii. di. c. vovētib. r̄ idē tan. r̄ p̄ mag. xxxviii.
di. liii. sen. de istis vot̄ simplici r̄ solēni declara-
tum fuit in sacramēto p̄nie vbi videat q̄ volue-
rit. Sequitur de quarto impedimēto qd̄ fit p̄ co-
gnationē sup̄ quo ē no. fm̄ cōpē. vii. sacra. q̄ tri-
plex cognatio carnalis: legalis: r̄ spūalis. Car-
nalis est idē q̄ cōsanguinitas q̄ p̄ gradū distin-
gitur. Et est cōsanguinitas viculum ab eodē
stipite descendentiū carnali p̄pagatōe p̄tra-
ctum vt incipēdo a p̄re r̄ matre vsq̄ ad gradū
quartum nō ascendēdo: q̄ fm̄ cōpen. vii. sacra.
si bodie adā vueret nō posset s̄bere cuz aliqua
sc̄z descendēdo. r̄ illa cognatio impedit m̄mō-
nium s̄bendum r̄ dirimit iā d̄ctuz vsq̄ ad quar-
tum gradum fm̄ tan. in summa de cōsan. r̄ affi.
r̄ intelligat vsq̄ ad quartum gradum inclusivē
vt notat p̄ oēs doc. r̄ loquor hic sine faciēdo di-
stinctōez inter ius civile r̄ cano. q̄ s̄z ius civile
duo fr̄es attinēt sibi i sc̄do q̄du r̄. s̄z cano. duo
fratres attinēt in p̄rio gradu r̄. Et ad hoc con-
cordat magnister senten. xl. distinctōe. iiii. Sequi-
tur de cognatione legali. P̄o quo est notandū
q̄ cognatio legalis ē p̄p̄nitas et adoptiōe p̄-
ueniens: r̄ fit duob̄ modis. s̄. per adoptiones et
arrogationē. vnde adoptio est fm̄ cōpē. septem
sacra. Extraneę p̄sonę i filium v̄l nepotē seu de
inceps legitima assumptio. fm̄ autem legitas
diffinitur sic. Adoptio ē legitim̄ act̄ p̄ quē q̄s
efficitur filius illi? cui? prius nō erat naturā pe-
ne imitās vbi notatur q̄ tā mascul? q̄ femella
dūmodo sit minoris etatis adoptatē vt visum
fuit potest adoptari. ff. de adop. l. adoptio. vñ
vbi natura ex generatione deficit ars supplet p̄
adoptiōē illum defectum nature: r̄ p̄nt perfo-
ne libere adoptare: q̄ possunt de sua hereditate
disponere: serui nec vero minores. xxx. annis
etiā mulieres nō possunt aliquē adoptare in fi-
lium vel nepotē r̄. nisi ex speciali p̄ncipis p̄ces-
sione. Illi vero q̄ habēt impedimētum p̄petuuz
generatōis filioz sicut sunt frigidi nō p̄nt ado-
ptare: q̄ nō indigēt solatio filioz. S̄z illi q̄ ha-
buerunt liberos r̄ amiserunt eos: vel qui nō ha-
buerunt p̄pter aliquod impedimētum accidē-
tale possunt adoptare. ff. de adop. l. si pater. §. vl
ti. Item iunior seniozem adoptare non potest

sed oportet q̄ p̄cedat de tēpore adoptariū tanto
q̄ ipm̄ generare potuisset naturaliter. l. r̄ iiii. an-
nis vel. xv. r̄. eo q̄ adoptās d̄z adoptato domi-
nari qd̄ non esset p̄ueniēs si iunior seniozē ado-
ptaret. r̄ sic fit adoptio ad exemplū generatio-
nis naturalis aliquāter. Arrogatō em̄ differt
ab adoptione. p̄mo q̄ ille q̄ est sui iuris arroga-
tur. sed q̄ est alieno iuri subiect? adoptat. Secū-
do q̄ arrogat? trāsit i p̄tēz arrogātis. adopta-
tus vero nō insti. de adop. §. s̄z bodie. Tertio q̄
arrogatus h̄z de necessitate legitimā. C. e. l. pe-
nul. r̄. l. i. adoptat? vero non. Quarto q̄ arroga-
tio nō fit nisi auctoritate p̄ncipis. adoptio nō
cozā quocūq̄ magistrā. insti. de adop. §. i. r̄. iij.
C. de adop. l. si. Tunc veniēdo ad p̄positum est
notandū q̄ triplex est legalis cognatio. P̄ia ē
de descendētium q̄ contrahitur inter patrē adoptā-
tem r̄ filiū adoptatū r̄ filium filij adoptati r̄ ne-
potem. Secūda est iter vrozē adoptatē r̄ filius
adoptatū r̄ p̄m̄ adoptatē r̄ vrozē filij adoptā-
ti: r̄ iste due cognatōnes legales p̄petuo matri-
moniu impediūt. etia cognatio ē inter filiū ado-
ptiuū seu adoptum r̄ filium naturalē seu filiam
r̄. r̄ bec quādoq̄ ipedit matrimoniu r̄ qñq̄ nō
q̄ manente filio adoptiuo in p̄tate patris ado-
ptatis nō potest p̄trahere matrimoniu cuz filia
naturalis: q̄ illis solis adoptiu? efficitur cogna-
tus qui sunt i p̄tate p̄ris adoptatoz. ff. de ado-
l. q̄ in adoptiōe. Si nō mortu? fuerit pater ado-
ptator vel si emancipaverit filios suos p̄t m̄s
monium cōtrahi inter ipos. s̄. inter liberos na-
turales r̄ adoptiuos. extra de cogna. legali. ca.
vno. xxx. q. iij. quasi p̄ totū. Inter em̄ p̄m̄ ado-
ptantē r̄ m̄rem naturalē siue p̄rem nulla cōtra-
dit cognatio r̄ b̄mōl adoptiōe nec impedit inf
ipos m̄rimoniū cōtrahi. Tñ excipiūtur aliq̄e
p̄sonę q̄ etiā post emancipationē cōtrahere non
possunt sc̄z filius adoptiu? post mortē p̄ris ado-
ptiuū cum ea q̄ fuit vrozē p̄ris sui adoptatis con-
trahere nō p̄t. ff. de ri. nup. l. nā adoptiu?. Itē
pater adoptator nō p̄t contrahere cum filia
sua adoptata: v̄l nepte: nec cū illa que fuit vrozē
filij sui adoptiuū etiā post emancipationē. l. vltia
te allegata. r̄. l. qm̄ etiā. r̄ insti. e. §. i. r̄. iij. r̄ idē
fm̄ Tan. Sequitur de cognatōe spūali. P̄o cu-
ius declaratiōe est p̄mittēdum q̄ cognatio spū-
alis est p̄p̄nitas quedā personarum p̄ueni-
ens ex sacramenti datione vel ad illud tendens
sicut baptisanz suscipiēs de sacro fonte vterq̄
est pater spūalis baptisati. xxx. q. i. c. oēs. r̄ p̄tra-
bitur ista cognatio spūalis ex duob̄ sacramētis
sc̄z ex sacramēto baptisati r̄ ex sacramēto cōfir-
mationis. xxx. q. i. cap. si quis filia sacramē. r̄. c.
de bis qui. xxx. q. iij. nō op̄o r̄ct. r̄ extra r̄ cogn

spi. per totum Tan. Item cognatōis spūalis
tres sunt species. vna dicitur paternitas spūalis
que attendit inter baptisanz r̄ baptisati sine
confirmantē r̄ cōfirmatū seu baptisatū sine
confirmantē. Unde qui baptisat r̄ qui tenet dicitur pa-
ter spūalis pueri r̄ ille qui generavit filiū dicitur
pater carnalis. Unde versus Semper erit pue-
ri pater vnus spūalis. Alter carnalis nec fallit
regula talis. Queritur vtrum baptisanz possit
cōtrahere matrimoniu cum illa quā baptisavit
Solutio. Dicendū est q̄ nō: q̄ est filia sua spūa-
lis sicut illa quā suscepit de sacro fonte. xxx. q. i.
omnes. r̄ per. magistrus. xl. dist. quart. Quer-
ritur an filius sacerdotis poterit p̄trahere cum
illa quā pater suus baptisavit. Solutio. Dicendū
est q̄ non: r̄ matrimoniu p̄tractuz dissolueretur
sicut inter filiolā r̄ filius. extra de cogna. spūali
c. ex litteris. Alia cognatio seu species cogna-
tōis dicitur cōpateritas que contrahitur in-
ter generatam carnalē. scilicet patrem r̄ matrē
et regeneratēz spūalē. s̄. baptisanz r̄ suscipi-
entē. Tertia species dicitur fraternitas spūal-
is que p̄trahitur inter generatum carnalē r̄
regeneratū spūaliter. Dinc restat videre de
impedimēto talium. P̄ima enim species que
dicitur paternitas spūalis ipedit matrimo-
nium r̄ dirimit: q̄ pater spūalis nō p̄t h̄re
filiolā suā q̄ est eius filia spūalis. nec filius
spūalis matrē spūalē. xxx. q. i. de eo qd̄ inter-
rogasti. xxxii. q. ij. si quis cum matre spūali.
Sicut em̄ est in generatione naturali r̄ carnali:
sic est in generatione spūali: q̄ baptisanz se-
babet vt pater r̄ gerit personā r̄pi: r̄ suscipiens
se babet vt mater r̄ gerit personā ecclesie. Secūda
spēs q̄ d̄z p̄p̄nitas repellit a m̄rimonio vrozē
q̄ parētes tā carnalē q̄ spūales: q̄ p̄ carnalis
nō p̄t habere in vrozem matrē spūalē filij
sui q̄ est p̄mater: nec p̄ spūalis eius com-
matrem q̄ est mater carnalis filiolī mei. Tertia
species q̄ est fraternitas ipedit r̄ excludit om̄s
filios r̄ filias siue ante natos siue post. r̄ hoc so-
lum respectu illius persone per quam in baptis-
mo r̄ p̄firmatione cognatio spūalis est con-
tracta. scilz filiolī r̄ filiole: quia omnes aliij filij
parentum carnalium possunt cōtrahere matri-
monium cū filijs patrinoz siue cōpatrum cum
per ipos nulla cognatio spūalis p̄trahatur
extra de cognatione spūali. c. i. c. tna nos. xxx.
q. ij. c. super quibus. Querit vtrum cognatio spi-
ritualis ab vno cōiugum cōtracta possit in alte-
rum trāfire. Sol. Dicendū est q̄ sic. Verbigra
Si vir absente vrozē suscipiat de sacro fonte
aliquē sicut ipē sic efficit cōpater patri carna-
li r̄ matri illi? quē suscepit seu leuauit de sacro

fonte: ita mulier sua quis absces erit cōmater
efficitur patris r̄ matris carnaliū. Et idē dicens
dum ē de muliere si absce te marito leuet aliquē
de sacro fonte: q̄ cōiuges actiōes suas sibi cōmu-
nicant. xxx. q. iij. sc̄llicitatus: et cap. si quis vnus.
S̄z ponam? q̄ alter cōiugū leuet puerū alicui?
de sacro fonte ante q̄ m̄rimoniū sit p̄summatū
nūqd̄ cōmunicabit alteri cognationē spūalē
Sol. Dicendū est q̄ nō: q̄ nondū est effect? vna
caro cū eo qui puerū leuauit. ideo p̄ vnionē car-
nis sequentem nulla communicat cognatio r̄.
Queritur vtrum aliquis possit habere duas cō-
matres in vrozēs vñā post aliā. Solutio. Refert
vtrum cōmaternitas p̄cedat matrimoniu aut se-
quitur. si p̄cedat licite p̄t duas cōmatres h̄re in
vrozēs. v̄bigra. Maria r̄ Bertha facte sūt
cōmatres: postea Martinus p̄trahit cū maria
r̄ cognouit eā ea mortua poterit s̄bere cum ber-
tha r̄ bec est causa q̄ per vnionē carnis sequen-
tem nō transitur ad vnionē seu cognationē spi-
ritualē p̄cedentē. xxx. q. iij. c. post obitu. Si nō
cōmaternitas sequat matrimoniu distinguitur
qm̄ si vroz tua suscipit filiū alterius illa cur? filij
us suscipitur efficitur tibi cōmater p̄ factuz vroz-
ris tue r̄ mortua vrozē tua non poteris illā h̄re
in vrozē r̄ eandē cōpateritate intelligas acqui-
ri vrozī p̄ maritū. xxx. q. iij. subcidat si q̄ vnus
extra de cogna. spi. martinus bertba. Si vero
filiū vrozis tue quē de aliā virgo ḡfiant aliqua
mulier de sacro fonte leuauerit vel ad p̄firma-
tionē corā ep̄o tenuerit illa mulier est cōmater
vrozis tue r̄ nō tua q̄ non fuit tibi cōmaterni-
tas acq̄sita ideo mortua vrozē tua poteris talē
eius cōmatrē h̄re. Idē dicendū est si filius tu?
ab aliquo suscipiat quē genuisti ex aliq̄ muliere
q̄ talis suscipiēs filiū tuū ex alia muliere quā
sit cōpater tuus nō tñ est cōmater vrozī tue q̄re
post mortē tuā poterit h̄re vrozē tuā i muliere:
r̄ sic appet q̄ aliq̄s poterit h̄re duas cōmatres i
vrozēs: aliq̄ duos cōpatres in marito. xxx. q.
iij. q̄ spūalē. vñ. sus. Que mea v̄l cuius mea
natū fonte leuauit. Nec mea p̄mater fieri mea
nō valet vroz. Si qua mea natum nō ex me fon-
te leuauit. Hāc post facta mee nō inde v̄taboz
h̄re. Queritur vtrum aliq̄ cognatio spūalis
oriatur inter baptisanz r̄ suscipiēte puerū seu
inter suscipiētes. Solutio. Dicendū est q̄ non nec
inter virū r̄ suam mulierē si simul leuet aliquē
de sacro fonte. Querit qd̄ iuris si vnus p̄iugū
leuauerit filiū suuz de sacro fonte siue baptis-
auerit. Solutio. Dicendū est q̄ siue v̄r siue mulier
in necessitatis casu vel ex ignorātia filium suuz
baptisauerit seu suscepit de sacro fonte nō id
sunt separandi adinuicēz nisi ad conseruandam

continentia possint induci extra de cogna. sp. c. ij. r. q. i. in summa r. mag. r. l. dist. iij. sent. Si vero alter pinguis hoc faciat et malicia. l. vt elogetur a muliere sua vel ex alia causa malicio sa tunc ille suatur iure petendi debitor sed tene tur alteri petenti reddere: quia culpa ipsius no dz contra aliu innocentem operari in. c. manife sta. r. q. v. Si vero ambo fuerint in culpa. l. marit' r. vxor. debent separari quo ad thozu no quo ad vinculum. tamen mag. in. r. l. dist. iij. di cit q non debet separi: sed qd u uiuent debet agere penitentia. Queritur vtru quilibet tan gens baptisandus sit compater vel commater. Sol. Dicendum est q sic. in capitulo q. uis. e. t. l. vi. Querit quid iuris. si quis leuauerit filiu que habet et cocubina sua. Sol. In hoc est copater cocubine. l. no pot ea postea habere in vxorem nec dz secum ampli' commiscere. r. Que ritur quid iuris sit si baptisandus sit inuolutus lintbeo mundq tangetes. lintbeu tempore quo imergitur r. eleuatur sint spates r. comatres. Solu. Dicendum est q sic. ff. de relig. r. sump. su. l. qui religiosus. Queritur vtru iudeus baptisan do vel paganus strabat copaternitate. Solu. Dicendum est q non vt notatur in rubrica ex eo q de reg. iuris lib. vi. per Joban. ansel. Bapti sans est representat personam xpi. Queritur vtru tenendo pueru iudeus vel paganus efficia tur compater. Solutio Dicendum est q non: qz tenes representat ecclesiam militantem qua iudei r. saraceni non possunt representare cu no fue rint incorporati. Queritur qd iuris de excom municatis r. hereticis. Solu. Dicendum est q co trahit copaternitate r. vt notat. r. q. ij. in summa. p. Joban. ansel. capitur ex eo q de regu. turis li. vi. Queritur quid de muto. Solutio. Dicendum est q tenendo contrahit copaternita tez in capitulo nedu. e. t. l. vi. Queritur quid de monachis qui sunt pbbiti baptisare r. tene re in. c. monachi. de conse. di. iij. Solutio. Dicē dum est q si leuent orit cognatio. Item si bapti sent. Queritur vtru copaternitas contrahat per pcuratoz. Solu. Opinio dñi massili' est q sic. Arch. tenet contrariu. comunit' tñ puetudo principius est p pcuratoz tenere super fontes. Queritur vtru pcuratoz tenes efficia copater. Sol. Fredericus de sentis dicit q no per. c. pfrater. de of. delega. qz hoc no ite debet Job. an. die q sic. s. opinio frederici e melior. Que ritur vtru leuatus per me possit cu filia mea il legitima sber. So. Dicendum est q no. Naz te ptus q loqtur de filijs tenedis no distiguit qre no fiat dña an sit legitim' vel illegitim'. Que ritur vtru leuat' p me possit contrahere cu adoy

ptiuo meo. Sol. Dicendum q sic qz cognatio sp ritualis ortu bz a carnali cognatōe no a legali. Querit nuquid copaternitate qua strabo leu ando pueru alicui' comunito conebine mee. Sol. aliq voluerit dicere q sic p glo. vltima. c. si qd. r. q. iij. arch. tenet contrariu ibi q ego et cocubina mea p punctione no sumus vna caro effecti sicut marit' r. vxor. Itē bec coniunctio est cu pctō qre no comunicat cocubine bec cogna tio. Sequitur de crimine qd ipedit matrimoniu Pro quo est notaduz q crimia impediūt mati moniu strabendu: vt incestus. l. cognoscere co sanguinea vxoris suet extra de eo q cogno. con. vxoris sue. ca. i. r. ij. c. trāmissa. in fi. r. q. vj. ca. si quis. Vidua r. c. constituit. Aliud crimē est leuare ppuu filiu de sacro fonte ad illu sensum q talis pdit ius petēdi debitu sed si fuerit co iugatus matrimoniu no dirimit. Si vero tenu erit filiu suu de cocubina sua no pot eam duce re vxorem. r. q. i. c. de eo. Aliud crimē est vxor icidiu. r. q. ij. c. Admonere r. ca. interfecto res. de hoc dicit inferius. Aliud crimē est rapt' aliene sponse. r. q. ij. ca. statutus. Aliud crimē est interfectio presbyteri. Aliud crimen est qñ aliquis maritum alicuius occidit vt ipsam post ducat in vxorem. extra de eo qui dur. in mati: q prius polluit capitulo super. eo. r. q. i. cap. relatum r. capitulo si quis viuete. Aliud crimē est quando aliquis egit penitentia solēnem. Uñ versus. Incestus raptus sponse vel moza mulie ris. Susceptus ppuie sobolis moza presbytera lis. Vel si peniteat solemniter aut moniale acci piat pbbet bec coniugium sciendū. De hoc in capitulo cu haberet de eo qui dur. in mati. De moniali tractabitur inferius scdm em compen dium septē sacramētoz crimina q impediūt ma trimoniū contrahēdu r. dirimūt is tractu sunt tria. Primum crimē impediēs matrimoniu est cu adulteri machinatur cu effectu in morte mariti legitimi adultere vel adultera in morte vxoris adulteri: postea matrimoniu strabant inter se. Tunc si ipsi post ea iugatur dz matrimoniu di rimit: quia qñ non potuit legitime copulari. per mag. senten. r. q. v. dist. iij. secundum crimē est qd viuente legitimo coniuge adultera vel adulter prestat fidem adinuicē de matrimonio straben do per verba de futuro scz q ipsa ducet eu in ma ritu post mortē mariti sui legitimi vel ipse adul ter adultere pmittit r. Tertium crimen est qñ adulter de facto per verba de presenti contra hit matrimonium viuente legitimo viro vel a dultera. Istis tribus casibus matrimoniu stra bendū ipeditur r. tractus dirimitur r. hoc si in vxorē sit impedimentum. scz q adultera habeat

maritu r. q adulter habeat vxores: qz si aliqua strabat cu aliq que credit absolutu r. ipse e pui gatus post mortem mulieris sue poterit subse d copula carnalis inter ipos mrimonialit du tamen viuente legitima vxore nulla fuerit iter ipos carnalis copula subsecuta: qz si sit no lice ret capi. si qz vxores. extra de eo q dur. i. mari. qñ prius pol. per adulte. r. ca. cu haberet. r. ca. significasti. Itē intelligitur q nulla i illo casu iteruenerit mort' machinatio. vt i. c. ptealle. r. c. ad pnam. r. c. super hoc. dum tamen ille qui so lutus erat de nouo consentiat in mrimoniū dñ ad eius noticiāz peruenerit dispar cultus impe dit mrimoniū. strabendus r. dirimit: iam cōtra ctum sponsalia tamen contrahere possunt: sub tali condittione vt infidelis conuertatur ad fi dem. r. q. ij. c. caue xpiane: r. ca. non oportet non lz enim fideli strabere cu infideli qz bonū pncipale mrimoniū est ples educāda r. nutritio ad cultum dei. Et quia talis educatio r. nutri tio fit per patrem r. matrem: ideo infidelis con uertatur puerum educare fm ritum legis sue. Item bonum fidei non seruetur qm ad de um qz infidelis semp mteretur interuertere fi dem alterius. Item bonū matrimoniu qd est sa cramentum no seruetur. qz mrimoniū infideli um no est signū perfectum in cōiunctiōis xpi r. ec clesie cu no sint baptisati r. c. rñ licz inter infide les no sit matrimoniu: ppletu qm ad sacramē tantu inter eos est matrimoniu inqtus mati moniu e in officium nature r. in sedus societa tis. Querit nuquid tenetur fidelis conuersus ab infideli conuge discedere. So. si fidelis co uersus bz spem de suo coniuge qz debeat conuer ti ad fidem pot cu eo manere. Si vero sciat ei' obstinationē r. qz no possit cum eo manere sine cōtumelia creatoris dz enz relinquere extra de diuoz. c. q. r. c. gaudeam'. tan. vbi dicitur. De ferere spernetem vel blasphemare volentē. Ut te credentē scelus ad mortale trahentem. Nam sunt absqz moza tūc vincula rupta ptoia. Et per mag. r. q. v. di. iij. sen. Queritur nuquid licz fideli q ab infideli descessit aliud matrimonium strabere. Sol. Dicendum est q ad matrimoniu tria requiruntur: scz q sit initiatū per verba de p senti. scdo q sit psummatuz p carnale copulam: qz aliter posset per religionis igressuz dissolu' tertio reqrit q sit ratū p baptismi susceptionē vñ mrimoniū qd bz bec tria no pot dissolui nisi p morte alterius pugijs. vñ matrimoniu infide lium cu no sit ratū p baptismū qd est ianus oim factoz pot solui: puerio pmanete i fide r. alio p manente in suo errore: et pot fidelis conuersus audere cu fideli r. hoc in tribus casibus. primo

qz infidelis no vult cobabitare cu fideli couer so sed cum dimittit. in ca. gaudem'. extra de di uoz. secundo cu infidelis vult cobabitare cu fi deli: sz no pt sine blasphemā qua fidelis audire abbozet. etiā qñ no est spes de couerside in fidelis r. sufficiter fuerit infidelis monit' a fi deli vt erroze relinqt que no vult relinquere: tunc puerius fidelis nubere pot cum fideli vel religionē intrare vel sacros ordines suscipere nec est postea infideli puerio ad fidez fidelis q nupit vel votū religionis emisit vel ordies sus cepit restituendis: qz tarditas couersionis e et in penā. Si tñ cōiung infidelis ad fidē cōuerta tur anteq alter in sacre ecclesie matrimonium cōtraxerit tenet ad cōiugem suā r. c. dire. nec ali am pot ducere ipsa viuete in. c. gaudem' allega to. s. penul. et videt nouū matrimoniu. tertio qñ infidelis vult cobabitare cu fideli sine cōu melie xpi: sed non fine scādalo cōiugis fidelis eū strabendo ad pctm. hoc fm ppen. vj. sacra. r. per mag. r. q. v. di. iij. Queritur vtz puerio ad fidē possit opponi fornicatio cōmissa tpe in fidelitatis. Et videt q no cum omne pctm' r. secl la peccati i baptismo delect. r. q. v. di. c. d iudeis r. q. i. c. qd autez: qz dona baptisimi sunt sine luctu. de pte. di. iij. c. ij. r. c. sine penitētia. Sol. Dicendum e q omne crimē totaliter i baptismo quo ad deum tollit: sed qm fornicatio respiciebat altez p iugum no tollit in baptismo: sic potest qm cūqz pnam potest marit' p iugē su am accusare de fornicatioe vel ecouerso. r. q. v. q. ij. admonere. nec eā recipere tenetur post pe nitentiā. de puer. p. gaudem'. vnde delictum qd quis pmittit in se per baptismū tollit: sed de lictum qd pmittit in aliu no. ff. de bis q no. in fa. l. penul. r. l. archetas. s. pponimus: r. illa dicitur in glo. r. in tex. illoz. c. q. r. c. gaudem'. supra alle. videat. r. q. v. q. i. per totuz de illa materia r. Sequit de ipedimēto vis seu violētie. Pro quo est notandum q pensus coactus qui est p vim abiotatā matrimoniu dissoluit oim eo q talis coactio que cadit inconstantē virum tollit amicitia seu vinculu amicitie qd est signū pui crionis xpi r. ecclesie. tollit etiam perpetuitatē vinculi matrimonij in quo animus debet gau dere plena libertate. extra de spon. c. cum locū. Adhuc licet culpa alicuius precesserit metum tamen ille metus excusat in matrimonio. extra de spon. c. ventens: r. per mag. sen. r. q. v. dist. iij. Si tamen sit metus leuis qui no caderē de bet inconstantē virum r. postmodū coniuē q co actus fuerat libere cōsentiat in matrimonium Tunc matrimoniu confirmabitur nec postmodū poterit dirimi r. c. fm compē. vj. sacra. Lir

ea pmissa de vi metu et coactione. **fm** **T**ā ē no-
 tandum qd differentia est inter vim et vim metū
 et metum. unde vis est maioris rei imper? qui re-
 pellit nō pōt. ff. qd me. cā. l. i. §. penul. et vis du-
 plex leuis et violēta leuis nō excludit matrimo-
 nium seu p̄sentum maritalē. violēta vero exclu-
 dit: vt cum qd trahit vel capitur inuit? vel liga-
 tur extra de spō. c. veniēs. xxxi. q. ij. c. l. r. ij. De
 tus est instārtio vel futuri p̄cuali mentis trepida-
 tio. vt in eadē. l. r. est duplex met? Nā quidā ca-
 dit in cōstantē virū alius nō. ille qd cadit excuset
 et excludit p̄sentum matrimonij. extra qd me. cā.
 c. relatū. ff. qd me. cā. l. metum. Et si qrat qualis
 sit ille met? R̄ndet qd timor mortis cruciat? cor-
 poris extra qd me. cā. c. delicti. Itē met? seruitu-
 tis. ff. e. l. ego puto. Itē met? stupri. ff. e. l. isti qui
 dē. Itē verba terrentia potentū. Tñ si post con-
 sentit vel sublequuta est car. co. vel si stetit cum
 ea vel cū eo pannū cū dimidio nō dō postea au-
 diti allegās vim vel metū extra de spō. c. ad id
 extra dō bis qd mat. accu. pos. c. Insuper adieci
 eē. de eo qd dicit. i. mat. quā pol. c. significasti i. ff.
 r. c. Querit vtz parētes possint cōpellere libe-
 ros suos ad d̄bendū. So. dicēdū. est qd nō p̄pe.
 sō si parētes p̄mittāt iter se dare liberos suos
 nuptiū intelligit si liberi p̄sentiat s̄z cōpē. septē
 sacramentoz. Sequitur de impedimento ordinis
 p quo est notādus q tres sunt sacri ordines q
 impedūt matrimonium d̄bendū et dirimūt tā cō-
 tractū. s. subdiaconat? diaconat? et p̄byterat?:
 qz i ipsi est annexa p̄tinētia. p magi. xxxviij. di.
 liij. Si vero vir ignorāte v̄pore ordinē susce-
 rit caracterē suscipit: s̄z executiōe carebit et v̄pore
 rī petētū tenet reddere debitū s̄z ipe petere nō
 pōt r. fm p̄pē. vj. sacroz r. c. Sequitur de impedī-
 mēto ligamētis. p quo est notādū q bō ligatus
 cū muliere p̄ m̄rimoniū vel mulier cū viro non
 pōt alī copulari alio v̄nēte. Querit vtz mu-
 lier credēs maritū suū mortuū possit alī nūde-
 re v̄l vir alī v̄pore. So. extra de nup. c. d̄bis autē
 nī d̄z q null? ad sc̄das nuptias p̄sumat migrare
 d̄dec p̄stet q mortuū sit p̄m̄r ei? Nā ex sola cre-
 dultate mortū alteri? v̄l leui p̄ectura non s̄z al-
 teri m̄rimoniū d̄bere: s̄z maior requit certitudo
 q p iuramēta eoz q eū nouerūt mortuū habeat
 Dicit tñ Dug. q iuramētū v̄m̄ testis sufficit cū
 attestatiōe publice fame alī nō. Notādū tñ ē q
 qsi alter cōiugū credit aliter eē mortuū firmē
 et s̄bit si postea certitudo v̄te foris p̄singis ha-
 beat alter q cū alio s̄bit nō potest petere nec
 reddere debitū sc̄do. s̄z si hoc faciat peccat mor-
 taliter et adulteriū cōmittit. Si vero dubitet so-
 lū ex cā ronalitū: nō d̄z petere debitum a sc̄do
 iunge s̄z pōt ipe debitū reddere Si nō dubitet

quādā leui et idiscrēta dubitāte d̄z a corde suo
 abicere talē dubitāteōm temerariā et p̄pete-
 re et reddere licite debitū. Querit nūqd p̄m̄?
 vir v̄pore q sic p̄traxit cum sc̄do tenet recipere
 So. Dicēdū est q si illa q p̄traxit cum sc̄dov̄i-
 ro ex certa sciētia sciēs primū virū viuere adul-
 tera est nec p̄mus vir tenet eā recipere. Si nō
 p̄ ignorātiā p̄babilē: qz credebatur eū eē mortuū
 qn̄ euz alio p̄traxit tunc distinguēdū est: qz aut
 statim fuit reuerſa ad maritū cū vite sue cogit-
 tiōne habuit: tunc eā recipere tenet aut statim
 nō fuit reuerſa et tūc eam recipere nō tenet: qz
 adultera est et hoc fm p̄pē. septē sacramentoz et
 fm mag. sen. xxxviij. di. iij. Querit de affini-
 tate. Dicēdū est q affinitas fit p̄ p̄iunctōes ordi-
 natā ad carnis p̄pagatōem ita q affinitas est
 p̄imitas p̄sonaz ex eodē coitu pueniēs oī cas-
 rens parēta et sic apparet q affinitas fit me-
 diate p̄iunctōe carnali. et dicit Tan. q idē fuan-
 dum est in affinitate sicut in p̄sanguinitate et di-
 cit p̄pē. vj. sacra. q affinitas p̄trahitur ita bene-
 seu causat ex p̄cubitu fornicario sicut ex marita-
 li et legitimo. Ex sp̄salib? nō nō cōtrahit affi-
 nitas: p̄z qz nō est ibi carnalis cōmittiō. S̄z v̄l
 teriozis indistinctiōis p̄missoz est notādū q in
 affinitate sunt gradus: vt dictū extitit sicut i cō-
 sanguinitate et tot grad? fm mag. sen. xi. di. liij.
 Aut ergo affinitas p̄cedit matrimonij aut sequi-
 tur. Si p̄cedit tūc dirimit matrimonij iam con-
 tractū et ipedit p̄trahendū post illā affinitatez
 p̄tractā. verbigra. Aliqz vult p̄trahere cū ma-
 ria et p̄ius cognouerit eius cōsanguineā carna-
 liter in primo gradu. ij. ij. tam fact? ē affinis ma-
 rie nec pōt eā habere in v̄pore. et si eā postea ac-
 ceperit separādus ē ab ea. Si vero affinitas su-
 pueniat matrimonio tā p̄tracto nō dirimit ma-
 trimoniū iaz p̄tractū: s̄z tñ p̄sona ex cuius culpa
 affinitas p̄trahit a p̄tione debiti: s̄z nō a red-
 ditione sicut si vir post q cōtrahit matrimonij
 cū v̄pore cognouit p̄sanguineā v̄pore sue p̄dit
 amodo ius petendi debitū car. eo. s̄z tñ tenetur
 reddere debitū v̄pore petētū r. c. Sequitur de pu-
 blice honestatis iusticia pro quo est notādū q
 iusticia publice honestatis est p̄pinqtas ex sp̄-
 salibus pueniēs robur trabēs ex ecclesie p̄stitu-
 tione seu iustitiae p̄pē honestate: et differt ab
 affinitate vt dictū fuit affinitas p carnalē copu-
 lam p̄trahit iusticia publice honestatis p̄trahi-
 tur p̄ consensus p̄ba de futuro epp̄sum vel p
 verba de p̄nti ante carnalē copulaz subsequētā.
 vnde post septēntium causatur publice honesta-
 tis iusticia et non ante: qz si sponsalia contracta
 fuerint ante septēntū nō causat publice bone-
 statis iusticia cum etiā sponsalia ante septēntū

non teneat nisi forte spōdetes pacto septēntio
 sponsalia p̄ius facta approbauerint. v̄l publi-
 ce honestatis iusticia impedit matrimonij que
 admodū p̄sanguinitas vel affinitas: fm eodē
 grad? fm cōpen. vj. sacra. v̄l si qd desponsauit
 puellā septē annoz vel v̄ltra p̄ba de futuro
 v̄l d̄ p̄nti p̄uis eā carnaliter nō cognouerit et mo-
 rtuā. tñ nullus de p̄sanguinitate hui? poterit illā
 puellā habere in v̄porem vsqz ad quartum gra-
 dum. Et si cōtraxerit legandus est. xxxvi. q. ij. c.
 si qd v̄porez desponsauerit. et fm cōpen. vj. sacra.
 Sequitur de impedimēto qd p̄cedit ex ipotētia co-
 eūdi. Pro quo est notādū q ipotētia coeūdi
 puenit ex duplici cā videlz vel ex frigiditate v̄l
 ex maleficio. Impotētia coeūdi est v̄tū animi
 vel corpis vel v̄tū infoz quo qd impedit alteri cō-
 misceri carnaliter. Et istius ipotētie sunt plu-
 res spēs. scilicet frigiditas: defectus etatis arta-
 tio i muliere: illa sunt naturalia. Castratio ma-
 leficio r. et illa sunt accidentalia. Frigiditas im-
 pedit matrimonij eo q alter coniugū dar alie-
 ri sui eo: p̄pore potest ad reddendū debitum
 carnalis copule sed frigiditas b̄m̄ redditiōez
 impedit: ideo impedit matrimonij: quia frigi-
 dus ad impossibile se obligare nō pōt. Pro quo
 est v̄terius notādū q frigiditas est duplex
 temporalis et perpetua. Temporalis dicitur cui
 potest subueniri beneficio artis medicine vel
 etatis: sed hoc matrimonij nō ipedit: nec prop̄
 ipsam dissoluit matrimonij sicut est defectus
 etatis: et etias artatio in muliere si possit ei sub-
 ueniri arte medicine vel per cōtinuū v̄sum cum
 boie conueniētis stature nō impedit matrimo-
 nium. extra de frigiditate et male. cap. i. et lit-
 tera. Si nō sit talis artatio q ei subueniri non
 possit impedit matrimonij contrahendum et
 dirimit tam contractus sicut ipa frigiditas cui
 nō potest subueniri per aliquā medicinā in. ca.
 ex litteris allegato. et cap. i. frigid. Queritur
 quid iuris si vir non possit cum virgine comple-
 re carnalem copulam et possit eā complecere cum
 corrupta. Solutio dico q p̄pter hoc matrimo-
 nium non dissoluitur: qz medicinaliter possunt
 claustra pudoris aperiri r. fm compendium se-
 ptem sacramentozum. Frigiditas perpetua est
 cui nō potest subueniri: sed dupliciter conside-
 randa: qz aut p̄cessit matrimonij aut sequit.
 Si p̄cessit impedit et dirimit matrimonij ita
 p̄ ille per illud impedimētum habet perpetuo
 maneat absqz spe cōiugij. Ille nō ex pte cuius
 non est impedimētū nubat in domino cum vo-
 luerit extra de frigiditate capitulo laudabilem
 xxxvi. q. i. c. l. r. ij. Si vero impedimētum supue-
 niat post matrimonij contractū et cōsumma-

tum: vt qz castratur vel ex infirmitate frigidus
 deuenit et redditur impotēs p̄pter hoc non di-
 rimitur matrimonij. Et si aliqz quereret de se-
 nibus qui sunt frigidī. Solutio. quis non habeat
 callidum sufficiens ad generandum habent ta-
 men sufficiens ad reddendū debitū carnalis co-
 pule: et ideo eis cōcedit matrimonij cōtrahere
 fm qz est i remediū et nō fm qz est in officium
 nature ad generationes. Querit quo mō pōt
 cognosci impedimētū frigiditatis esse p̄petuū
 Sol. Et quo per triennij cōhabitauerit. ope-
 ram dantes carnali copule studiose. si aduc du-
 rat maleficiū p̄sumitur p̄petuū esse. Querit
 quomodo fit seu celebratur v̄nōtū in tali casu
 Solutio. Si ambo coniuges pariter p̄cedant
 ad iudiciū et p̄clamāt q nō possunt ambo car-
 naliter misceri quis per triennij studiosaz
 dejerint operam carnali copule bona fide sine
 fraude. tūc officialis vel cur̄p̄tinebit faciet eos
 iurare: super hoc etiā faciet iurare de credulita-
 te p̄p̄nquos eoz q statum eoz cognouerunt et
 isti p̄p̄nqui nō iurabunt nisi q credunt eos ve-
 rum dixisse. arg. extra de pur. cap. quotiens. Et
 istis iuramentis p̄stitis si p̄pter frigiditatem
 separātur datur mulieri licentia alteri nubēdi:
 sed non viro. xxxvi. q. i. cap. requiritur. et per magi
 strū sen. xxxviij. dist. iij. etiam p̄pter artationem
 mulieris datur viro licentia nubēdi alteri sed
 non mulieri. extra de impotentia coeūdi. cap.
 fraternitatis. Tamē nisi signis manifestis cons-
 stet eos. i. viros esse frigidos v̄l mulieres artas
 nō sunt ab̄innicē separādī. in auc. de nup. §. per
 occasionē. Col. liij. Debet tamē maior caliditas
 adhiberi circa virum q̄ circa mulierē quia frigi-
 ditas que faceret virū impotentem non face-
 ret mulierē fm compen. septem sacramentozū.
 Si vero alter tñ confitetur et alter negat quid
 fiendū. Sol. Si vir puocat ad separationē negā-
 te v̄pore viro incūbit p̄batio qz illi soli non cre-
 ditur. Si vero mulier puocat virū ad separatio-
 nem viro recusante et afferente carnalē copulaz
 p̄cessisse creditur viro: qz caput est mulieris ex-
 tra de spō. impu. cōtinebat. xxxviij. q. i. si quis ac-
 ceperit nisi mulier velit p̄ aspectū corpis p̄ba-
 re impedimētum: qz tunc standum est p̄bationi
 mulieris. arg. xxxviij. q. i. c. nec aliq. Et si mulier p̄
 bauerit p̄ inspectionē corpis sepandū sunt. Po-
 natur casus q mulier fuerit corrupta qd tur: qz
 tūc aspect? corpis nihil opatur. Sol. Requirit iu-
 ramētū mulier cū septia manu p̄p̄nqz. Que-
 ritur qd iuris si vir puocat ad iudiciū suā cōiu-
 gem dicēdo se non posse cognoscere eā carnali-
 ter et illa dicat se cognoscitā ab eo fuisse. Dicendū
 est qz viro non ē credēdū quāvis dicatur caput

muleris nisi sint alie pbationes. tñ qz vir e au
 co: 7 auctoz nō incubit pbatio. vi. q. i. c. auctoz
 de edendo. l. qui accusare: tum qz si crederet ver
 boynius non formidaretur incurere periuuruz
 p viros vt possent separari ab vxozibz. 7c. Sic
 dictum fuit de frigiditate ita dicēdū est de ma
 leficio: qz si maleficium sequatur matrimoniu
 iam ptractū siue fuerit cōsummatum per carna
 lem copulā siue nō: nō dirimit. Si autem prece
 dit matrimoniu aut illud maleficiū est perpetu
 um: 7 tunc dirimit matrimoniu ptractum 7 ipe
 dit ptractū. xxxij. q. i. c. si perforarias. Per
 petuū dicitur quādo humano opere ei subueni
 ri nō potest aut tēporale 7 tūc nō dirimit: et ad
 hoc experitendū ecclesia instituit tēpus triū an
 norū sicut de frigiditate differētia tamen est in
 ter frigiditatem 7 maleficium: qz frigus est im
 potens ad oēs mulieres: 7 ideo nō datur licen
 tia nubēdi cum alio. sed ex maleficio potest bō
 esse potens ad vnam mulierē et ad aliā non. et
 ideo quando iudicio ecclesie dissoluitur ppter
 maleficiū (impedimentuz malefici) datur vtriqz
 licentia ad matrimoniu contrahendum. Que
 ritur vnde pcedit maleficium. Solutio ex dya
 bolo deo pmissente. Ita qz in ymaginatione
 domini diabolus imprimat ex qua impressio
 ne tollitur viro pcupiscentia que monet ad ta
 lem mulierē 7 nō ad aliā: 7 similiter possit esse
 ad omnes mulieres tale maleficium in viro im
 pediēdo excitationē pcupiscentie per quā carna
 lis copula tollit. Et posito casu qz tale malefici
 um possit per aliud maleficium destrui 7 remo
 neri sicut malefici testātur nihilominus dicere
 tur perpetuū: quia nullo modo debet quis auci
 lium demonū inuocare: sū ppendiū septem sa
 cramentozū. Queritur quid iuris de impedi
 meuto accidētali vt puta de spadonibus. castra
 tis 7c. Solutio. Dicendū est qz si sectio precessit
 matrimoniu separādū sunt. Si autē non preces
 sit nō sunt separandi licet vir factus sit inutilis
 ad reddēdū debitum. xxxij. q. ij. extra vt libro
 non con. c. quontā frequēter. 7 illud idē qd dicit
 mus de sectione superueniēte qz nō separat ma
 trimoniū prius ptractū. Dicendū est de impotē
 tia coeundi si superuenit matrimonio psumma
 to qz nō dirimit matrimoniu. 7 sic breuiter dicē
 dum est de alijs impedimentis que supueniunt
 matrimonio iam psummato qz illud matrimoni
 um nō dissoluit. Item si ptractantes scierint
 anteqz ptractant impedimēta puallegata: tpo
 stea ptractant nō est locus separationis qz impn
 ratur eis qui scienter impotentibus se cōiunxe
 runt. ff. de adul. l. si vxoz. in fi. ca. si quis vxozem
 xxxij. que. l. ca. in sua summa 7c. Preter ista duo

decim impedimenta q dicta sunt: sunt alia q im
 pediunt matrimoniu ptractandū s3 nō dirimūt
 iam ptractū. sc3 tēpus feriarū 7 ecclesie vetitū.
 vnde versus. ecclesie vetituz necnon tempus fe
 riarum. Impediunt fieri pmittunt facta teneri
 Di em casus sc3 pbibitio ecclesie 7 tempora fe
 riarum impediunt contrahendū. Pbibitio ec
 cleste est quādo tmetur de aliquo impedimēto
 iter aliquos 7 pbibetur ne ptractant donec cō
 stiterit de declaratione sup hoc facta hac de cā
 matrimonia clan destina que finit siue consen
 su ecclesie 7 solēnitate pbibentur vt persone cō
 trahentes legitime pbibentur. Et dicuntur fie
 ri matrimonia clandestina. primo qñ nō adhibē
 tur testes. Secundo quando non adhibetur so
 lennitas quā solet ecclesia in nuptijs adhibere
 sicut benedictio. 7c. Tertio qñ non edunt bāna
 sen crides: qz cōsuetuz est in ecclesia qz fiant tria
 banna solēniter in diebus festiuis inter missa
 rum solēnia vt emineat si sit aliqd impedimen
 tum inter ptractantes. tñ si facta fuerint matri
 monia clandestina tenent cū ibi sit verus ples
 sus p verba de presenti expressus. tñ ptractēs
 si clādestine debēt puniri per epm ppter pbibi
 tionē. Tempus feriarū ptenetur in illo metro.
 Aspiciēs veterē circū quasi qs benedicta. Per
 banc dictionem aspiciēs intelligitur prima oñi
 ca aduentus in qua cantatur in matutinis aspi
 ciens. Per banc dictionem veterem intelligim
 tur octauē epiphanie. Per circum intelligitur
 septuagesima. Per quasi intelligit quasi modo
 in octauis pache. Per quis intelligitur dies lu
 ne ante ascensionem dñi. Per benedicta intelli
 gitur dies trinitatis. In prima dñica aduentus
 nō celebrātur nuptie. In octauis epiphanie ce
 lebrātur nuptie. In dñica septuagesime nō cele
 brantur nuptie. Dominica. quasi modo celebrā
 tur. die lune ante ascensionē qua cantafin euan
 gelio quis vestrū habebit amicum 7c. non cele
 brant nuptie. tamē aliqui dicunt qz sola dies tri
 nitatis ponit exclusiue 7 dicunt causam qz dies
 trinitatis nō pertinet ad solēnitatem penthe
 costes cū careat octauis etiam libēter missa de
 trinitate p nuptijs celebrat. 7 hoc videtur dice
 re illa decre. extra de ferijs. c. capellan 7 magi
 sen. xxxij. dist. iij. tñ fm cōpendium septem sa
 cramentozum qz quelibz puincia suo sensu abū
 dat standum est sup hoc puetudini. puinciaruz
 seu cinitatū 7c. Querit vtruz vir ppter crimē
 adulterij possit mulierē suam dimittere 7 alte
 ri nubere. Solutio. Dicendū est qz vir pōt vxozem
 suam dimittere ex cā adulterij vt si inuenit eam
 solam cum solo loco 7 tempore suspectis et nu
 dam cū nudo: s3 hoc qñs ad tbozū. sc3 qz potest

eam dimittere non tamen pōt alteri nubere: qz
 vinculum matrimonij perpetuū manet intervi
 rum 7 vxoz. qd si viterint. fm cōpē. vj. sacramē
 toz. Queritur vtrum vir possit ppta auctoz
 tate vxozem seimicātem dimittere. Solutio. Dicē
 dum est qz potest quo ad tboz tñ eā dimittere
 qz cito constat ei de eius fornicatōe nec tenetur
 ei reddere debitum nisi p ecclesiā compelleret
 7 tunc non generat ei pzeudiciū qñetiā possit
 eam accusare de fornicatione. Alio modo intel
 ligitur dimittere vxozē qñtum ad mutua cōba
 bitationē: 7 sic vir nō potest dimittere vxozē su
 am fornicantē nisi per iudiciū ecclie fm Bo
 nauē. 7 cōpē. vj. sacramētoz. Querit nunqd
 potest mulier dimittere viz suum sen maritum
 ex causa fornicatōis sicut vir vxozē. Solutio. Dicē
 dum est qz sic. vñ mag. sen. xxxv. dist. iij. cum dñs
 viro pcedit vxozē dimitti i causa fornicatōis ea
 dem licentia nō tollitur feminis. vñ Innoc. pa
 pa xpiana religio adulterium vtrozqz sexu pari
 rōne cōdēnat. Adultera effi vxoz: neqd dimitti
 a viro suo nisi i tpe eppers sit fornicatōis. vñ
 Aug. Nihil iniqui est causa fornicatōis dimit
 tere vxozem si tpe cōiunxerit fornicatōne. Ad
 hoc pcedat apłs dicēs in quo alium iudicas re
 ipm cōdēnas: tamē qñtum ad bonum mrimoniū
 qd est ples malus pctm ē ex pte mulieris forni
 cantis qz ex pte viri. Queritur nunquid semp
 potest vir vxozem fornicantē dimittere. Solutio.
 Dicendū est qz nō in septē casibus. Prim⁹ est
 si vir etiā fornicatus fuerit. Scds si vir eaz pro
 stituerit vel dñerit eam ad fornicandū. Tert⁹
 casus quando vxoz pbabiliter credit viz suum
 esse mortuū 7 alteri nubit 7 viro redeūte stat is
 ab illo recedit cum quo postea nupserat. Quar
 tus quando est ab alio cognita sub spē viri quē
 credebat suū esse viz. Quin⁹ qñ fuit vi oppssa
 7 intelligitur de vi absoluta que nō fit nisi p me
 tum. Sext⁹ quando reconciliant sibi eam post
 adulterium cōmissum vel publice adulterantē
 retinuit. Septimus casus quando infidelis ab
 alio infidelī coniuge dimissus fm ritum suū eo
 dimisso alter nubit: 7 postea vtrozqz ad fidē cou
 nersio cogit per ecclesiam eam recipere breui
 ter si vir diuortium v elit reconciliare sibi vxoz
 rem suam potest fm compen. septem sacramen
 tozū 7c. 7 per mag. senten. xxxv. dist. iij. vbi. d.
 possunt autē recōciliari 7 cōhabitare sicut pns
 si dimissam alter reuocare voluerit. Et sic finit
 de capitulo matrimonij 7 finaliter de septem sa
 cramentis.

Sequitur de virtutibus.
 et actibus virtuosis.

Alimibus notis dimēte
 tuaqz remotis
 Inlere virtutū semen qui
 sint tibi scutum
 Ne quando viues in pec
 catum recidiues.

Sintqz tibi lumen quo possis cernere
 numen
 Septē virtutes bēas aduersa refutes
 Esto fide firm⁹ spe rect⁹ amore leuat⁹
 Prudēs 7 iust⁹ aio fortis moderatus
 Donis impleri procura si amittis almi
 Esto timēs pius atqz sciens fortis be
 ne consul
 Dic intellect⁹ sapiētia dona dei sunt
 Sis bñ dotat⁹ vt sis i fine bñs
 Sis paup mit⁹ (fles i⁹) faciēs miseratoz
 Mūd⁹ pacific⁹ sic vult mūdi fcreator
 Per. vñ. merita dant tot pnia magna
 Paup ei regnat mit⁹ possessor abūdat
 Flens consolaf instū faciens sattuatur
 Sic pletasqz pijs dñs mūdusqz videbit
 Est qz pacific⁹ dñi ples 7 amicus.

Dicitur auct. noster determinat de se
 pte factis. dic intēdit determinare d
 virtutibz diuidēs suā litterā pta sui dī
 uisioe i duas ptes. In pma pte deter
 minat de virtutibz donis 7 bñtudintibz in gñali.
 In scda in spālī. Prima i pncipio. scda ibi. Tera
 fides firmat 7c. Itē prima diuiditur in tres. In
 pma determinat de virtutibz. In scda de donis.
 In tertia de bñtudintibz. pta in pncipio. scda
 ibi. Donis impleri. tertia ibi. Sis bñ dotat⁹ 7c.
 Item pma ps in duas. nam pta pponit. scdo
 enumerat virtutes. pta in pncipio. scda ibi. Se
 ptem virtutes. In pta pte auc. nō pponit. d. qz
 crimibz. i. pctis not⁹ vt p verā pnam remot⁹ a
 mēte virtutes dñt inseri. queqd virtutes sunt tā
 qz scutu seu clipe⁹ ad repellendū ictus 7 insul
 tūmicoz. caueat em virtuosus ne recidinet in
 aliqd mortale. qz sic pziaret virtuosum sur
 retur cecus. Virtutes em dirigunt virtuosum sur
 sum a statu gratie ad statum glorie 7c. Qz pto q
 est notandum qz virtus fm Augu. in li. de ll. ar.
 est bona qualitas mentis qua bene viuatur qua
 nullus malevitur quā deus in nobis opatur: 7
 bec diffinitio datur in cōpatōe ad agentē. Lira
 ca illā particulā pte diffinitionis quā de? i no
 bis sine nobis opatur. Possit aliqs argnere de
 illa auctoritate Augu. d. Qui fecit te sine te nō
 p

instificabit te sine te: qz illa auctoritate videt
 qz deus in nobis no operet virtute sine nobis.
 So. De' instificat boies sine boie coopante sz
 no sine homine operate: sicut sol illuminat do-
 mu cu aliq aperit fenestram tu no sine boie ope-
 rate: sz sine boie coopate. No em no coopat
 illuminado domu sic ver' sol ifundit stures no
 bis pparat ad eaz susceptoēz. no tu coopamur
 illi in illa infusioe. Aliter diffinit sic. Virt' e ba-
 bitus metis bene istitue: z bec diffinitio dat i
 copatione ad subiectum i quo e. puta ad mence
 in qua e virt' tanq i subiecto. Et iste due diffini-
 ones datur fm Aug. vñ mēs d' bñ instituta qñ
 ratio pñlit recte voluntas recte impat z vires
 subiecte voluntati recte obedunt hac bonā istit-
 utōem virtus in mēte facit. nomē virtutis au-
 tē qñs fuit soli' fortitudinis: vt ait tullius cur'
 ratio bec est: qz no statiz innotuit boibus stuo-
 fitas aliaz stutus sed stuofoi semp apparuerunt
 qui laboribus z dolorib' no facile vincit potue-
 rit: sed post experientia docuit aiz habere mul-
 ta certamina ptra delicias dicitas z bonozes:
 quoz victoria difficilis e z vtilis. vñ z virtuofoi
 noiatū sunt q tales vincere potuerunt. Alia dif-
 finitio est fm pbm in et dicit. stus z dispositio
 perfecti ad optimū. Dec diffinitio dat i ppatio-
 ne ad finē zc. qualitas i pta diffinitione ponit
 p genere. bona ponit p differētia qualitatum
 malaz aie metis d' ad dñam qualitatem q sunt
 in corpe: qua bñ vinitur ponit ad dñam qualita-
 tum qb' recte intelligit sicut scia zc. qua nullus
 male vrit ponit ad dñam qualitatum quibus z
 bene z male vti possim' quā de' in nobis opat
 ponit ad dñam stutum cardinalium q habent
 turp acquisitionē. De istis diffinitionib' supse
 deo causa breuitatis. Virt' em etymologifac
 quasi vis intus: z bec vis consistit in aggressionē
 arduoz q sunt supra se z intollerantia aduerso-
 rum. Act. xij. c. Per multas tribulationes opz
 no itrare regnū dei: z abstinentia placitoz. Be-
 ne. viij. Sēsus z cogitatio cordis humani i ma-
 lum pona sunt ab adolescentia sua. vñd metri-
 ficatoz. Qui. Est virtus placitis abstinentie bo-
 nis. Alio modo d' virt' quasi vxorem tenens v'
 quasi viz tuens. q virtus dicatur a v'piz Da-
 rbei. xi. Ubi dicitur violenti rapiunt illud. i.
 stuofoi rapiunt regnū celoz. Queritur quid
 dicendum de qualitate stutum. ad hoc respon-
 detur sub paucis v'bis q stus in medio pñsit.
 z tale medium pñsit in trib' .i. in agēdis. i. iter
 supra z circa modum. vñ paulus rationale sit
 obsequium vestz. Itē in habendis scz inter sup-
 fluum z indigentiam. Proverb. diuitias z pau-
 peritate ne dederis. Itē in sustinēdis. i. iter ele-

uari in pperis z deici in aduersis. Vñ scriptu-
 ra sancta. Deut. v. z Prover. iij. No declinabis
 ad dexterā nec ad sinistras. Tres em sunt bone
 cōditiones virtutis: scz tētationis remotio: ac-
 tum multiplicatio: in bono delectatio. Prīmū
 virtutē in radice firmat. Secundū quasi flori-
 bus decorat. Tertius quasi sapore fructuū dele-
 ctat. Itē ad cōsummationē virtutum pcurunt
 ista dispositio imperās habitus informās. opa-
 tio probās. premium coronans. Querit de q
 litate stutum pro quo est notandum q equali-
 tas stutum consistit in multis modis. Equales
 em sunt stutes quātum ad essentiam: q omnis
 virtus est simplex. Secūdo qm ad equalē radi-
 cationē in aia fm q in ipis stutibus est. Ter-
 tio qm ad relationem ad eundē finē: q omis
 ppter deum operatur. Quarto qm ad equa-
 lem effectum: q equaliter faciunt boies dignū
 vita eterna. Quinto quātuz ad equalē facilitatē
 ad actus suos quātum in ipis est nisi impedian-
 tur. Querit de stutum equalitate. Pro quo
 est notandum q stutes sunt inēquales quātuz
 ad vsum. Sunt ei stutes sicut arma: sz sicut mi-
 les nescit equaliter pugnare cū oib' generibus
 armoz q bz: imo meli' pugnat cū illis armis q
 frequētius visitant. sic est de stutib'. Secūdo
 sunt inēquales quātuz ad auctoritatē: q sz hoc
 maior oibus stutib' est cbaritas: z quelibet vir-
 tus pōt esse maior alia fm aliquā progatiuam
 quā bz vel fm aliquē effectum. Tertio quātum
 ad seruoze: q vna stus seruetius opatur alia.
 Scleuduz e tñ q eadē stus num: ro no e equa-
 lis: q stutes crescunt plurib' modis. vno mo-
 do quantum ad intentionē. Secūdo quantum ad
 radicationē. Tertio quātuz ad potentia. Quar-
 to quātuz ad maiorē expñsionē diuine filitudis
 Quico quātū ad diuturniorē pmanentiā. Itē
 crescere vna stute crescunt oēs. Exēplum habe-
 mus in citbara in qua si dz esse debita pportio
 sonoz necesse est vt qvna corda tēditur q oēs
 alie tendantur ne in armonia fiat dissonantia.
 Querit quare vn' polleat magis q ali' vñs
 vñ' sturis. Sola. plures sunt rōnes. Prīma qz
 deo sic placet qui etiā datur e stutis. Secūda rō
 est natura cōplexionis que magis e cōsona opi-
 bus vñs stutis q operibus alterius. Tertia
 ratio est visitatio: q vnus magis exercitavit se
 circa vnā virtutem q circa alia. Quarta rō e q
 minus impugnatur a vicio cōtrario illi virtuti
 Quita qz maiorē habet discretionem in operi-
 bus vnus stutis q alteri'. Sexta rō difficul-
 tas status: qz cū de nouo qz puerit licet maio-
 re cbaritatē habeat q ali' q din fuit in cbarita-
 te no est tñ ita expedit' ad beneagendum sicut

Alins ppter aliquas pctōz que ad huc inberent
 Queritur vtrū magnitudinē sciētie debeat rñ-
 dere magnitudo virtutis. So. Dicēdum e q sic
 plurib' rōnib'. pma rōne dñi exēpli. Jobā. i.
 plenū gratie z vñtatis. Ln. xxiij. Potēs in ope-
 z fmone. Actu. i. Lepit Iesus facere z docere.
 secūda rōne exēpli angelici qui quāto plus
 cognoscūt tāto pl' diligūt. Itē rōne exēpli dñi
 mi. Matb. v. Qui aut fecerit z docuerit bic ma-
 gnus vocabit in regno celoz. Itē rōne exēpli
 naturalis qm lnx z calor in sole pportionatur.
 Itē rōne obligationis. Luc. xij. Qui plus dmit-
 titur plus diligit. Itē rōne pene declinationis
 Lu. xij. seruus sciēs voluntatem dñi sui non fa-
 ciens plagis vapulabit multis. Querit de cō-
 nectione virtutū scz vt qui habet vnā virtutem
 habeat oēs. Sola. Dicēdum est q sic plurib' rō-
 nibus. Vna est largitas dei dātis q no dat vnā
 sine alia. Alia ratio est q sicut vnū mēbrū indī-
 get alio sic z in stutibus. Alia rō e q sicut i cy-
 tbara si vna corda defuerit no est armonia pfe-
 cta: ita nec in aia pfecta erit spūalis melodia ni-
 si oēs virtutes adūnt. Alia rō est q contra fin-
 gula vitia sunt alique virtutes. vñ opz oēs dfe
 virtutes vt omia vitia impugnantur. vñ sicut mi-
 les mundi no est expedit' nisi beāt omnia arma
 ita nec miles xpi si aliqua virtus sibi defuerit: z
 sicut em stelle et planete sp in spertis suis sunt:
 ita virtutes debēt esse in aia. Alia em est vas au-
 ri ornātū oibus lapidibus pciosis. i. stutibus.
 Alia em est sicut or' nobilis cui no deest decor
 alicuius floris seu arboris. Ea q dicta sunt de cō-
 nectione virtutū intelligātur de virtutibus gra-
 tuit' que omēs quo ad habitus sunt cōnege. vi-
 tia vero no sunt cōnege: ratio est: qz vitia sunt i
 nobis ex operibus nostris q simul no sunt: vir-
 tutes aut tbeologice no sunt in nobis pacifi-
 tionē sz per infusionē. Alia ratio est: qz vitia sūt
 opposita adinuitē sicut auaricia z prodigalitas
 qd no est i stutib'. Querit qd dicēdum de cō-
 mendatione virtutis. Sola. dicēdum est q vir-
 tus e cōmēdabilis. pmo ex parte cause efficien-
 tis q deus est: qz vt ait Aug. ipam deus in boie
 opatur. secūdo est cōmēdabilis ex parte cause
 materialis in qua est. qz no nisi bonos ibabitat
 no est sic de bonis naturalibus: z fortuit' qz ta-
 lia deus pluit sup iustos z iniustos. Tertio ex p-
 te cause formalis: qz virt' est decor spūalis. ps.
 Dis gla eius filie regis. Quarto ex parte cause
 finalis. vñ Augn. Premiū virtutis e ipē q vir-
 tutē dedit. Per virtutes ei distigunt filij dei a
 filijs diaboli Jo. xij. i b cognoscēt boies qz mei
 estis dilectis dilectionē habuerit' adinuitē:
 ideo oēs scī studebāt virtutibus. Cōmendabi-

lius est studiū virtutis q studiū sciētie pri-
 mo rōne exēpli q scī sic fecerunt. Itē rōne
 auctoritatis: vñ apo. i. L bozin. iij. c. No in fmo
 ne est regnū dei sed in stute rōne effectus: qz
 virtus pctū expellit. sciētia vero no rōne ori-
 ginis: qz virtus a deo infunditur. sciētia p sta-
 diū acqritur rōne finis: qz stur' finis est gla-
 z no sciētie rōne obiecti. qz virtutis obiectum
 est bonū. sciētie vero obiectū est verū: rōne ma-
 terie in qua est: qz virtus no est nisi in filijs di.
 sciētia aut non semp: rōne securitatis. qz securi-
 us est esse bonū q verū. rōne honestatis. quia
 maior gloria est sequi deū q Aristo. rōne vitā-
 di malum: qz pñmi parētes si extēdissent ma-
 nū ad lignū vite sicut ad lignū sciētie no icur-
 rissent tot mala in se et in posteris. virt' em est
 magne dignitatis cū deum beāt doctorē. iuxta
 illd Matb. xi. Discite a me qz mitis sum et hu-
 milis corde. Dagne sublimitatis. iuxta illud
 Tullij. Virtus vera est altissimis de fixa radici-
 bus. Dagne iocūditatis e virt'. vñ in custodiē-
 dis illis retributio multa. Virt' est magne vti-
 litatis. vñd Boec. nunq sine pena sunt vitia
 nunq sine premio sunt virtutes. Virtus est ma-
 gne securitatis. vñd Tullius hoc demonstrat.
 Sapiētia est vt oia tua in te posita esse dicas.
 Querit qd dicēdum de effectu virtutū. Sola.
 Dicendum est q multiplex est effectus virtutū
 rōnalem illuminat ad cognitionē veri. concupi-
 scibilem exercit ad amorē boni: irascibilem cō-
 fortat ad destationē mali. deo assimulat virtus
 virtuosim: pñs p virtutis amorē. filio per vir-
 tutis splendorē. si per cbaritatis seruoze. Vir-
 tns preterita mala expellit: pñtia mala impu-
 gnāt. a futuris presumit. Virt' dilectū deo bo-
 minē efficit: fructū addicit: qz premiū post me-
 ritū zc. Sūre em infiniti alij effect' virtutis de
 quib' supse deo causa breuitatis. Querit d me-
 rito stutū Sola. Dicēdū est q meritū est boni
 opis efficacitā ad obtinēdum id qd no bē v' ad
 habēdum iusti' qd habet. vñ per meritū de no
 debito fit debitum vel debitū fit magis debitū
 sicut rex dat equū quē no meruit miles: sed per
 vsum equi meretur eundē equū tā datus. Ad
 declarationē premiū est sciēdū q triplex di-
 stinguitur meritū. scz cōgrm. digni. z condigni
 Meritū cōgrui est per qd disponit subiectū vt
 possit recipere gñam fm rōnem diuine insticte
 Istud vocat dispositio materie: scz qñ quis fa-
 cit qd in se est. Meritū digni dicit ydoneitatē
 opantis ad assequēdū id qd meret. Meritū
 pdigni dicit eqūlitatē meriti ad remuneratōne di-
 co aut eqūlitatem non arismetica seu geometri-
 cam. i. non qritatis: sed pportionis: z illud pa-

ret: q; deus semp remunerat sup meritum sicut punit circa cōdignum. vnde nō est inter p̄mū & meritum eqlis q̄ritas: sed proportio: q; apud deum nō est iusticia cōmutatiua cum nulli debeat aliquid sed distributiua: vocat autē iusticia cōmutatiua iusticia fori: qua datur vnus panis p denario: vel vna p̄ni p solido. Iusticia vero distributiua est p̄ncipium quo distribuuntur dona fm p̄portionem ad merita: & illa est ap̄d deū vnde apo. p̄ma ad Lborim. iij. Unusquisq; capiet mercedē fm laborē suum. Tunc veniendo ad p̄positū dicēdū ē q; nullus sibi meret p̄ma gratiam merito digni vel merito condigni. s; tantū modo merito cōgrui. Si mulier existēs in cbaritate nō pōt alteri mereri p̄mā grāz merito cōdigni: sed merito digni & merito cōgrui vnde si alij modi inueniātur ad istos tres sunt reducibiles. Tunc ad illud qm dicebat q; beata vgo meruit portare sp̄m: intelligēdum est cōpatine. i. meruit potius portare. i. debuit q; alia. Item mali dicunt mereri tēpōralia: quia nullū bonū irremuneratum. sicut nullum malū impunitum sed illud dicitur improprie: q; opera in mortal facta nō sunt directe bona cum nō sint i forma: ta cbaritate: tñ q; talia opera aliquid boni habent dñs interpretatur ea vt bona & aliquid dat p eis. Item peccator aliquid meretur grām occasionā: q; pauper interdū optinet benefactoribus grām suis p̄cibus quarum precum occasio fuerunt elemosynę: tñ satis p̄prie sumitur meritis qm d; felix culpa q; talē meruit habere redemptōe: q; ibi nō ponitur meruit p̄ exi: gebat: q; quis nullus sibi mereatur p̄mā grām sicut dētm est: pōt tñ p̄cōr: se habitare ad grām faciēdo qd est in se: q; nulli talis grā denegat hoc aut nō est ex merito digni vel cōdigni s; cōgrui. Nec cōgruitas multo magis est ex pte bonitatis dei grām cōferētis q; ex pte boīs se ad grām habilitant: q; in p̄paratōe ad grām: etiā in infusione grē bz se aia admodū materie ip̄e vero deus sicut primus mouens & efficiēs. Alia rōne p̄t q; illa cōgruitas est magis a deo q; ab boie: q; bilitatio q; est ex parte boīs solūmodo dat locum diuine miē q; salua iusticia possit alii cui conferri grā: q; iniuria fieret diuine iusticie si tali dare grā in quo esset adhiberet gratie scz peccandi voluntas. Sufficiens igitur bilitatio ad grām est si bō facit qd in se est. Facere aut qd in se est tria cōplectitur. i. vt bō actū peccādi & voluntatē deserat et conet in bonum vt est sibi possibile. Omne em̄ meritū & demeritum acq̄ritur in hac vita. Item nō bonum facere s; bene facere lauabile est: nō ei verbis s; aduerbis meremur. Opa meritoria totaliter sunt a li

bero arbi. s; p̄ncipaliter a gratia: q; gratia opatur ad libe. arbi. sicut se illoz equi dirigit equū ita gratia dirigit libe. arbi. in exercitio virtutum: p nos ei malū facere possumus s; nō bonum ad efficaciam merēdi tria valēt: p̄mū ē difficultas op̄is qd p̄ i martyrio. scdo p̄mptitudo voluntatē vñ Apo. ij. ad Loz. it. Dilares datōe diligit dō tertium magnitudo cbaritatis. ipsa em̄ cbaritas est pōdus sanctnarū fm quod omnia q; i templo erant ponderabātur. Item ad hoc q; aliqd opus sit meritorium tria requiruntur. primus q; ipm opus fiat in cbaritate: q; opa q; faciunt extra cbaritate mortua sunt sicut carbo extinctus fm q; fiat ex cbaritate. multa em̄ sunt in cbaritate q; tñ nō sunt meritoria ex eo q; nō sunt ex cbaritate. i. nō sunt ad finē debitū. tertium ē q; ipm opus sit referibile ad deū hoc ideo dico q; mala nō p̄nt bona intētiōe fieri. aliqua seq̄ret absurditas. i. q; idē opus esset meritorium & demeritorium. Ex pte ei boīs in merito tria attendunt. i. subiectū qd est in aia libe. arbi. intentio siue finis. Dis respōdent tria ex pte dei. i. grā: virtus & cbaritas. Gratia em̄ reddit subiectum deo gratum virtū habilitat libe. arbi. Cbaritas intentōem dirigit ad finē debitū. B: em̄ dicēdum est q; nō meremur siue demeremur siue vsu rōnis & libe. arbi. Dicit ei p̄bs. Natura neq; boni neq; mali sumus inuitti: q; di. b̄tūs Augu. Nemo inuit? benefacit: & si bonū est qd facit de quid em̄ nō habet vsu rōnis & libe. arbi. in eo nō est meritū vel demeritum sicut sunt infātes dormiētes infāni & aialia b̄nta: q; meritū v̄ de meritum circa finē actionū attenditur. ideo nota regulas de illa materia. Ex fine d; act? bonus & malus: malus act? nō fit ex fine bon? vna intentio multos actus info: mat vt si aliq; intendat dare vnū solidūz p deo: ita q; quotidie vnū denariū dat: si q̄q; sui obliuiscit: nō refert cōmationē alicui? vel aliquoz denarioz. tñ donatio est meritoria p̄p̄ primā intētiōe finē sub fine poterit quis ponere: verbigratia. Aliq; intendit trē ad foruz & hoc intēdit vt emat medicinas ad hoc em̄ eas vt curet ab infirmitate: ad hoc curari desiderat vt deo meli? f̄uiat: p̄cedētes voluntates sunt oēs meritorie p̄p̄ istā vltimā: ideo fm vltimum finē omēs p̄cedentes voluntates iudicātur bone vel male: tñ diuersi fines nō sūt faciēdi quoz vnus non fit ad aliū referibilis. verbigratia. Aliquis intēdit trē ad domū et ad hoc vadit vt luxuriet ad hoc vult luxuriari vt sanior sit ad hoc vult esse sanus vt deo f̄uiat. Iste finis vltimus illam voluntatem que est luxuriari non info: mat sed potius deformat. quia vna intentio p̄uersa plures difformat voluntates.

Nota q; actio carnalis pōt referri ad fines tpa lē dūmodo postmodū referat ad deū. Actio autē sp̄ualis vt p̄dicatio nō pōt referri ad finē tēpōralē: etiā si illū tpa lē referat ad deū: hoc est q; dicit augu. Debem? māducare vt euāgelizemus nō euāgelizare vt māducem? Sicut in actionib? finis p̄mū ponatur de? & finis vltim? tpa lē p̄uercissimū est. B̄n autē lz p̄stituerē dñs os fines. i. tpa lē vt sit p̄mus & eternū vt sit finis vltim?. Opa bōa meritoria tria sunt. i. vite eterne augmētū gratie remissionis pene. P̄mū. i. p̄mū substantiale vite eterne r̄idet rā dicit op̄is. i. cbaritati p̄mū accidētale r̄idet generi op̄is sicut est augmētus grē: q; op̄ib? excellētib? & op̄ib? superogatis meremur magi? augmētū grē q; alijs op̄ib?. Remissio autē pene r̄idet penalitati op̄is. Naz opa que magis sunt penalia magi? sunt meritoria remissionis pene. Nota igit q; lz totavis merēdi vitā eternā & cō alia p̄sistat i cbaritate nō tñ tot? effect? q; merēdi effect? p̄sistat etiā penes magnitudinē op̄is: sicut p̄t in merito remissionis pene qd nō solū consistit in cbaritate sed etiā in op̄ib? penalis. Et hui? exēplum habem? i tpo q; meruit nobis ap̄tionē ianue paradisi cū effectu. Hoc autē meritū nō erat solū in cbaritate: s; i cbaritate & excellentia operis. i. in sua passiōe & c. Virtutes fm Macrobius q̄q; dicunt pollicite: q̄q; purgatorie: q̄q; purgati animi: q̄q; etēplares. Pollice dicunt s; q; regūt vitā humanam quo ad opa exteriora & fm q; pugnat p̄tra vicia. Purgatorie dicunt fm q; sunt tā i victoria victioz et respiciunt p̄mū interiora & p̄mū exteriora. Purgati animi dicunt qm tā deuicti vitijs possessoz virtutum h̄scit raro insurgētib? motib? p̄mū. Exēplares sunt seu dicunt q; in mēte diuina cōsistunt. Nā ydee virtutum i deo sunt & ip̄e deus oim rex est exēplar. B̄n viter circa virtutes est notādus q; sunt septē. tres theolo. i. fides: spes & cbaritas. & q̄tuor cardinales. i. p̄p̄ntia: fortitudo: prudentia: & iusticia. Et lz virtutes sunt gratulæ p info: mentē grām. p̄nt autē i formes fieri p culpā. & itez info: m̄ari p p̄niam adueniēte grā q; est habitū oīgo finis & forma. De hac lege sola cbaritas et c̄p̄s q; info: m̄is eē nō poterit sicut ceterę virtutes cum ip̄a sit virtus forma nā cum bitus aliaz virtutum habent sine grā et cbaritate in qb? p̄sistat vitā virtutuz tunc sunt info: m̄es. cuz aut grā supuenerit tūc formātur et decorātur ac deo sunt acceptabiles. vñ virtutes formate sunt sicut colores in luce. i. formes sunt sicut colores in tenebris. Itē dñs est inter virtutes dona p̄cepta fruct? & virtutines: q; virtutes potētiās disponūt. p̄cepta opa respiciunt. i. dōa

opibus facultatē addunt fruct? gustui saporem sp̄ialem apponunt b̄titudines p̄mū summe p̄trie cōiungūt & c. Dñs virtutū theologicaz & cardinaliū bec ē: q; virtutes theologicę mouēt in finē & ordināt aiaz ad finē sup̄mū. Cardinales mouēt circa ea q; sunt ad fines. Alia dñs est: q; virtutum theologicaz finis est de? & nō obiectū p̄p̄ie. Itē virtutes theologicę habētur p infusiōe: cardiales p̄acq̄sitiōe. Item virtutes theologicę attenduntur q̄tum ad actus interiores cardinales q̄tum ad opera exteriora. Item theologicę non habentur sine donis. cardinales vero sine donis haberi possunt. Itē virtutes theologicę sunt directive actū in deū: cardinales vō sunt directive actuum in p̄mū. Itē i theologicis sic est q; habit? generat act? & c. sic aut nō est in cardinalib?. Alia q̄tum ad p̄tē sup̄iore in qua p̄sistit imago trinitatē rectificari bz p̄ tres virtutes theologicę. vñ sicut imago trinitatē cōsistit i trinitatē p̄sonaz: v̄itate essentie sic imago recreatōis p̄sistit in trinitate habituz cum veritate grē. Per hos autē tres bitus virtutuz aia fert in summā trinitatē fm tria appropriata trib? p̄sonis. Itē q; fides dirigit i lumme verū credēdo & assentiēdo. Spes vō in summe ardaum imitādo & expectādo. Cbaritas aut i sūme bonū desiderādo & amādo. Virtutes theologicę differēt inter se multipl̄. p̄mo fm act? p̄p̄rios. Nā fides facit deo assentire: spes deo cōsiderare: cbaritas facit deū diligere. Scdo differūt rōne subiecti. Nā fides ē in rōnali. spes i irascibili: cbaritas i p̄cupiscibili: & ambe sunt in voluntate q; p̄pter similitudiez actū accipit nomē baz potētiāz. Tertio differēt rōne obiecti. nā fides est circa verū: spes circa arduū: cbaritas circa bonū. Quarto rōne effectus. Nā fides in p̄sentī dum sequit: spes vsq; in celū cōmittat: cbaritas penititer āplexat. Quī o d̄nt rōne finis: q; p̄ fidē cognoscit de? vt virtus: per spes habet vt eternitas: per cbaritatem diligit vt bonitas. Fide cognoscimus sup̄mū finē siue summum bonū esse bonū se cōicās: ex qua cognitiōe due affectōes oriunt. i. spes ex eo q; cognoscit libe: ralisim? bona sua cōicādo: & desiderium ex eo q; cognoscitur eē bonuz quo nihil meli? pōt desiderari. Vita em̄ boīs absq; lumie fidei vacua est & nesciēs quo tendat. Job. x. ij. Qui ambulat in tenebris nescit quo vadat.

De sequitur de fide.
Era fides credit que nō videt bis & obedit
De qua p̄scripti cur bic plus non tibi scripsi
p ij

In ista parte auc. noster determinat de vnaquaq; virtutum in spall. r pmo de fide aliqualiter se excusando ex eo qd principio istu? h. de ea sufficit? ter tracta nit: tñ ne videretur nimis crude resillire mate- ria itē dicit de fide aliqua dicere qd ppter istū tex- tum omisi in pncipio libri declarare. Et primo qd fides est substantia rez sperandaz argumētū nō apparētū zc. Ad Deb. xi. Augu. sic diffinit Fides est illuminatio mētis ad summā vīt arē: r ideo lux infusa desup est pncipalis cā qd intel lectus cōsentiat firme in ea que sunt fidei. vñ glo. sup illud Datb. ix. Credo dñe adiuna crude litatē meā zc. dicit crudelitas nostra infirma ē nisi sit iuncta dei adiutorio. Fides dicitur multiplici vno modo habitus informat? cbaritate illumi nās mēte ad credendum actuum. Fide puriff cans corda eoz. Fides alio modo est qualitas i formis. Ja. ij. Fides sine opib? mortua ē. r. i. ad Loz. xij. Alio mō idē est qd mot? fidel. Augu. Fides est credere qd nō vides. alio modo idem est qd facultas reddendi. Dat. vij. Nō inuent tñ fidē in israel. Alio mō idē est qd deuotio sū dei. Datb. xv. O mulier magna ē fides tua zc. Nota fm glo. sup illud. ij. ad Loz. ij. Nō qd suf ficientes sumus cogitare aliqd a nobis zc. qd co gitare est infirmū fidei assentire aut summe ve ritati ppter se r sup oia est ei? complementuz. Queritur vtz fides in patria euacuet. Solu. Dicendum est qd sic. vij. apo. i. ad Loz. xij. Cū ve ritatē qd pfectum est euacuabitur qd ex pte ē: fz fides est ex pte cum sit p speculum i enigmagte ergo. Sicut in alia scia quedā sunt ascedētiarū supponē. qdam sequētiarū pclusiones. quedaz sunt media vt ppositōes pbātes: ita in doctria fidei qdam sunt ad modū suppositōnum vt vñi uersalia qd ascedūt articulos. i. qd scdura tradita exposita sit ispiratiōe. ff. r bmoī qdā sūt ad mo dum cōclusionum vt ea qd ad mores prinēt. i. for micationem esse mortale pctm r bmoī. qdam ad modum pponunt vt sunt articuli fidei. Quāto em fides rōnibus firmetur tñ nec talib? nec ex perimento sensibili dō dō credere p fidez: sicut p3 in eucharistia vbi r visus r gustus r tactus r olfactus dicunt esse panē r vinuz: sed fides di cit esse corp? r sanguinē dñi. vñ. b. Aug. Quod intelligim? debem? rōn. qd credim? debemus auctoritati. qd opinamur debem? errori. Nota qd duplex est cognitio de deo. i. naturalis r acci dētalis. naturalis cognitio est duplex. i. nō pec cārum qua bō cognoscebat deuz a pte in creatu ris. Itē post pctm r hoc per speculuz i enigma te. Accidētalis cognitio est triplex. pila ē acqñ ta per rōnes naturales quā habēt pbi? dō scia.

scda est qd habet testimonijs scripturarū r mira culoz: r bec cognitio dicitur fides i fō: mis. ter tia cognitio ē qd habetur p infusionē gratie gra tum faciētis. r bec diffides formata r p talē co gnitionē assentit aia pime veritati ppter se et sup oia. vñ adueniente ea pereunt omīs alie co gnitiones accidētales ad min? quo ad actuz. cū em alie cognitōes veniunt in aia: tunc fides tā qd velocior pccupat mot? oim. cū em fides sit de nō apparētib? r difficile sit occulta credere. necessaria sunt duo ad hoc vt firmiter credatur veritas. Primū illustratio vītatis aiam eleuās scdm rectificatio auctoritatis aiam firmans quoz primuz ē per fidē. scdm p scripturā autem ticā r p. ff. editā. Auctoritas ergo pber fulcimē taz fidei r fides assentit auctoritati vtrūq; em p pfm est ppter qd r splēdoz r vñbz dī: qz men tem p fidē illuminat r vītate p doctrinā ostēdit fundamentuz fidei edificat quidā aux. xēplā tionis: qd ptemplant sine fide quasi qd nō viderē: solē sine oculis quidā argentū p dicatione nis: qd qui p dicit sine fide nō loquitur fidelem sermonē zc. Quidā lapides pcciosos bonoz ope rum: qd qd opatur bonum sine fide est sicut qd fa cit structurā super arenā. qdā edificat ligna. i. amorē ardentiorē tpalium. Alij tenuz. i. simuz delectationuz carnaliuz. Alij stipulā fz occio soz vñbz r opez infirmoz. Fides em bz quos dā effect? essentielles r pncipales: vt est facere filios dei facere similes deo r purgare aiam a tenebris peccati siue infidelitatis. r isti effect? sunt a deo. Alios bz effect? voluntarios r secū darios vt est credere r dirigere opera altarum virtutum r imperare omnibus suo mō: r isti effe ctus sunt a libero arbitrio.

Itequitur de spe. **T**ernaz spectat vitam spes et meritis stat In domino fixa secus est p sumptio dicta Spnit terrena spes celli spe rat amena Egris solamē tribulat (dare reuelamē Non i dñitijz pprijz speres vel amic? In domio spera q donat gaudia vera Qui vult pdesse speranti nescit abesse Debet qsq; fore cū spe simul atq; tiorē Et si diffidat peccās nīmū neq; fidat

In ista parte auc. noster determinat de spe. Pro cur? declaratōe est pmissen dum qd fm magi. senten. Spes est ceter

ta expectatio future beatitudinis et dei gra et meritis proprijs pueniēs. r sumit bic spes fm summā virtutū p motu virtutis. In hac diffini tione nō sumitur certitudo demonstratiōis in qd plene vni perfecti consentit: qz r ratione pbari tlonis quavni pti consentit: qz r ratione pbari videtur nec tñ oino sed cum formidine. Quis autem expectatiōis causa pncipalis est dei gra r nō nostra merita: qz opera nostra nō sunt me ritoria nisi ex dei gra sine meritis tñ sperare ali quid nō est spes sicut dicit Greg. fz psumptio. Item in p dicit diffinitione diffinit motus spei r nō virtus. Vlt? em spei sic diffinit. Spes est audacia mentis de largitate dei concepta habē di vitā eternā per bona merita. Itē super voca bulo certa expectatio zc. Est notāduz qd est que dam certitudo cognitōis qd opponitur dubita tioni: r bec pertinet ad finē. Alia est certitudo fiducie que opponitur desperationi r bec perti net ad spē. r est certitudo securitatis qd oppōit tiorē. Et bec erit i p rā fm bñm Aug. in summa virtutū. Inter fidem et spem est differentia: qz fides est de pteritis r futuris. spes autem de futuris tantum. Fides est de bonis r de malis spes aut de bonis tantum cōuenit tamen i hoc qd tam spes r fides sunt de inuisibilib? Itē cer titudo spei et tribus videtur fz ex diatna largi tate ex abundantia meritorū ex pugnatione eterno: n. Spes em eozum qui sunt purgatione r qui fuerunt in limbo est cum certitudine sciē tie. vnde declinat aliquo modo a spe ppe dicta Spes em qui fuit in stephano quādo vidit ce los apertos: que sunt in paulo qñ dicit scio cui credidit: que fuit in adam ante peccatū fuit cum certitudine visionis: tamen satis debiliores qd in celo Unde spes sic sumpta adbu est minus pprie dicta. Et pmissis patet qd in patria nō est spes: qz btitudo est oim bonoz simul tota possessio. vnde ibi nihil est futurū qd speretur li cet sanctis futura sit adbu resurrectio r copoz fm rem: tñ p fens est eis fm cognitōnē. Spes em sic futura respicit qd priuat tam p fiam rei qd cognitōis p rout spes pprie sumit. Spes em est duplex: fz suffragij r pime auctoritas. Prima ponēda est in sanctis. secūda in solo de o r bec est triplex. fz venē. i. iuxta illud In te oñe sperant non confundar in eternū. Alia est gra tie. vnde ps. Sperantē autē in domino miserī cordia circū dabit. Alia glie. Prover. xvi. Qui sperat in dño beatus est. et eides Esa. xxx. Effe ctus spei est multiplex a tribulatōe liberat. ps. In te sperauerūt patres nostri et liberaisti eos. ceterplū de sanna r daniel. Dani. xij. r vltimo Spes confortat. Josue. i. ca. confortare et esto

robustus r mentē eleuat. qui sperāt in domio mutabunt fortitudinē assument pennas aquile currēt r nō laborabunt: ambulabunt r nō defici ent. Esa. xl. spes saluat ps. Qui saluos facis spe rantes in te. r Prover. xvij. Qui sperat in do mino saluabitur. r ad Ro. ix. Spe enim salua ta cti sumus. Spes tēporalia ministrat. ps. Oculi oim sperant in te domine: r tu das illis escam in tēpoze oportuno. Item spes hostes cōfun dit. Job. vi. Confusi sunt qz sperant. Item spes prestat securitatem. ps. In deo sperant nō time bo quid faciat mihi homo. Querit vtrū spes euacuetur in gloria. Solatio. Dicendum est qd sic. Ad Ro. vij. Spe videtur non est spes glo. res separata qd videtur nō est spes. Et si obiciat tur illud Sapient. ij. spes illoz immortalitate plena est. id inefficentia. Sola spes capif ibi p r ore separata. Nota qd plura aduersant spei. Unā diffidentia de deo sine desperatio. de tali desperatiōe habem? xēplū in Juda r Layn r plures alijs. Desperatio em reddit boēm inse licem. vnde Ecclē. xij. Felix qui nō habuit ani mi tristitiam r excidit a spe zc. Aliud est confi dentia in creatura que est triplex. Prima est p sumptio siue confidentia de se. Secūda confi dentia in homie. Tertia confidentia in re infe rriore boie: vt i dñitijz. de p rā dō puer. xvij. Qui confidit in corde suo stultus est. r. se stult? est bō de se psumēs cū bō ex se nō sufficiat neq; ad sustinēdum neq; ad bene viuēdum. Ad susti nēdum pmo bō nō est sufficiens. qz fm Grego. Esse oim de nibilo sunt in nibilo tenderet nisi ea oim auctoz manu regimintis retineret. Itē bō non est sufficiens defendere se ab hostib? im mo a demonibus cito pimeret nisi a dño ptege retur Trens. ij. Discretōdia dñi qd nō sumus psumpti. Ber. Si boni spēs se a nob elōgane rint impetū maloz spiritū quis poterit sustie re. Item ad bene viuēdū sibi bō est insufficiens pmo qz nō sufficit ex se bonā vitā inchoare. se cūda ad Lborin. ij. Non qd sufficientes sumus aliquid et nobis quasi a nobis cogitare cogita tio p mū opus esse videtur. pōt bō p pctm se occidere: sed nō pōt se occasū inscitare. Sa. xvi. Domo p maliciā occidit aiam suam. Dsee. xij. Perditio tua israel tantūmodo ex me auxiliū tuū. secūdo bō est insufficiens in bono inchoa to perseverare. Greg. Lito bonū amittitur nisi a largiente custodiat. tertio bō est insufficiens in bono inchoato proficere. Ber. super illud Esa. i. Trabe me post te dicit in psona ecclesie dñe scio me nequaq; posse peruenire ad te nisi gradiendo post te: sed nec hoc quidem nisi adiu nar a te. Domo psumēs de se est maledictus.

Esa. v. Ne qui sapientes estis in oculis vestris
De secunda confidentia que est in bonie fallat.
Dier. ix. Unusquisq; a primo suo se custodiat et
in oi fratre suo fiducia no habeat. talibus emz
infertur maledictio. Dier. xvij. c. Maledictus
domo qui confidit in boie. Esa. xxxvij. ca. Ne
qui descendit in egyptum ad auxilium et non
sunt confisi sup sanctu israel et dnm no exquisi
erunt. et ps. Nolite confidere in principibus neq;
in filijs hoim. De tertia confidentia q est in rebus
inferioribus in boie. dicendum est q est nimis
periculosa. Prover. xi. Qui confidit in divitijs
suis corruet. Ecclesi. xxxi. Beatus dives qui
non speravit in pecunie thesauris. fatuus est q
in his rebus transitoriois vult sibi capere securi
tatem: q ipam no habet. Esa. xxxvij. c. Posuim?
medicam spe nram et mendatio pecti sum? De
hoc dicitur exptu. i. Re. xvij. c. De Gloria q cofi
debat in basta clipeo et gladio q pmittabant ei
victoria et de David q confidebat in dno et.

Sequitur de charitate.

Verus amor dicitur est ve
re maxima virtus
Qua fit homo grat? do
mino tandemq; beatus
Costat amor plenus vir

tutibus alter egenus
Nullus bz flore meriti nisi sit p amore
Ordo servetur vt prio de? perametur
Postea dilige te super omnia sed ma
gne mente
Proximus est hinc plus peramedus
Iustus amicus
Postea vult dñs vt ametur sic iimic?
Inqñtū bon? est et bō sed nō vt iniquus
Post corp? ppriū pamef et hic alienū
Dilige sic boies et eoz crimina vites
Et culpas odias bois nō q facit ipas

Ita littera dividitur in tres pres pnci
pales. In pria ofidit quid sit charitas.
In scda pte ofidit differentiam inter
charitatem et alios amores. In tertia p
te ostendit de ordine charitatis. prima in pnci
pio. secunda sibi. Constat amor plenus. tertia ibi
Ordo fuetur. In prima parte dicit auct. noster
q charitas fm apo. i. Ebomo. Primo est finis
precepti de corde puro et conscientia bona et si de
no ficta: sumitur hic finis summatio q; cha
ritas est summatio siue pfectio omis pcepti.
Potest etia dici finis terminatio pceptoz: q;

oia opera que sunt in pcepto tendunt ad charita
tem: vt magis ac magis debeant. Charitas dz
bone operationis pncipium: q; monet ad illud
Breg. Charitas opatur magna si e. charitas dz
mediu: q; opa iformat. charitas dz finis. q; opa
dirigit ad finē debitu pducit. Pro quo est nota
dū q charitas dz finis cōsumptionis q; pcta cō
sumit psumatōis: q; charitas est finis pceptoz
rū: q; illa perficit: charitas est finis terminatio
nis. q; tam vita eterna q; ipse deus est finis no
stri laboris: vnde vita eterna dz esse terminus
quo quietis. Deus vero terminus in q quietis
tur. Item charitas dz forma virtutū multiplicif
vno mō q; mouet oēs virtutes ad opa extero
ra p q efficiuntur virtutes et merentur augeri.
Secdo modo dz forma virtutū: q; oēs virtutes
mouent ad finē charitatis: scz ad bonū. Charis
tas aut bz bonū pro fine et p obiecto. Alie antē
virtutes habet bonū nō pro obiecto: sz pro fine
tm et ille finis virtutū pfectoz denotat. Tertio
modo charitas dz forma virtutū. q; augmentat
virtutū dilectionē: tollit fastidium et alleuat onē
ra ppter eius desideriu. Quarto mō q; cōplet
aiam et pficit non quidem esse nature: sz in esse
gratuito et meritozo et. De excellētia charita
tis est notandū q; excellit alias virtutes i mul
tis. Primo in dei cōformitatioe. Jo. iij. Dilige
mus deū qm ipse prio dilexit nos. Secdo i spā
li dignitate. vii. Ricar. Charitas est regula vir
tutū. Item ostendit et excellētia in supporta
tione laboris Aug. Dia gramaz imania lenta
facit amor. Itē excellit in vigorositate. cañ. vi.
Fortis vt mors est dilectio. excellit in vtilitate
Aug. Dabe charitatē et fac hēquidvis. et i. Coz.
xij. Si linguis hoim loquar et. Charitatē aut
non bēam nihil mihi pdest. et. Ro. vij. Scimus
qm diligit deū oia coopant in bonū. Item in
dulcedine et dilectione: q; charitas fm actu suū
facit delectari nos in deo: nō solū in patria: sed
etia i via et. De corde puro ponit p intellectu
et sumit hic intellect? p actu intelligendi fm q
causat motus charitatis. Quāto em quis deus
intelligit mag? tantomag? ipm diligit nisi aliū
de impediat et ita illa ppositio denotat cām ef
ficiētē: psciētia bona ponit p spe: q; q purā bz
p sciētia secure sperat et fide nō ficta ponitur p
simulata vel nō fragili. sed inter aduersa forti.
Prosper in li. de vita contemplatiua describit
charitatē sic. Charitas est vt mihi v idet recta
volūtas ab obibus terrenis prius aduersa in
cta deo inseparabiliter: et ignata quodam igne
spūficti a quo est et ad que refertur intense. ois
inquinamēti et ptraea coruptionis nescia nul
li vitio mutabilitatis obiecta: supra omia que

carnaliter diligitur et celsa. affectionū oim po
tissima. diuine pteplationis auida. in oib? sp in
iūta. summa actionū bonoz salus mox finis ce
lestis pceptoz mox criminū. vita virtutū. vir
tus pugnatūm meritoz pncipium pfectoz. sine q
arma cā bonoz meritoz pncipium pfectoz. sine q
nullus deo placuit eum q nō potuit aliq; pecca
re fructuosa in penitētibz. lera in pfectibz
gloriosa in pferatibus victoriosa i martyrib?
operosa in oib? fidelibus et qua quicqd ē boni
operis viget. Charitas sz mag. sen. in. iij. q; ruz
ad actū diffinit sic. est dilectio qua diligit deus
ppter se et prim? ppter deum et i deo. Querit
vtruz mot? charitatis sit prio: in deū q; in pri
mum. So. fm Bona. Mor? charitatis in deū
prio: est dignitate et origine. Charitas em facit
deū diligi ppter se et primū ppter deū. vnde dz
Mat. xij. Diliges dñm deū tuū et. sed q; hoc
est maximū et primū mādarū scdm simile ē buc
sz Diliges primū tuū sicut teipm. Mor? aut
dilectōis in primum prio: ē in exercitacione
seu executione. Qui em vult pfect? dei amato:
esse prius dz exercere in amore primū. vii. i. Jo
han. iij. Qui frēm suū quē videt nō diligit quō
pōt diligere deum quē nō videt. Sequitur secun
da pars ibi stat amor plen? vbi auctor nō assu
gnat differētia inter charitatē et alios amores
di. q; triplex est amor. s. gratuitus. naturalis et
tiosus. gratuit? est laudabilis q; virt? bz finē su
cipale bonū incōmutabile. Et diuidit in amicit
tiam et pcupiscentiā. fm amicitia diligit q; deū
purissime nō respiciēs vtilitatē suā sed bonita
tem amati. hoc mō plus diligit bō deū q; seipm
fm pcupiscentiā diligit q; deus q; emuneratō
nez in eo expectat. Queritur vtrū sit perfecte
charitatis qui cupit dissolui et esse euz xpo. So.
si desiderium essendi cū xpo est ppter pceptum
terrenoꝝ et abundantē ptegnationē celestis
tunc est signū pfectionis: q; pfectus amator dei
vix pōt sustinere interpositionē corporalis pa
rietis inter se et deū. Qui aut cupit esse euz xpo
ppter tedium maloꝝ presentū hoc est signū i
pfectōis fm Bonū. Amator naturalis nec lau
dabilis est nec vituperabilis: bz finē indigen
tia vel vtilitatē ppriā. Itē similiter diuidit in
amicitiā et pcupiscentiā. fm amicitia diligit
hoc amore nos et nostrā pfectionē et nostram
pductionē et magis ea que magis sunt necessa
ria. vt caput p quo totum corpus supponimus
sz pcupiscentiā diligit deū: q; necessitati nre
subuenit vel subuenit: et hoc amore nō diligit
res ppter se: sed ppter vsum ei? vnde hoc mō
p? diligit se bō dilectōe naturali q; deū. Amor
viciosus vituperabilis est q; pectū et bz finē vo

lupratē siue dilectionē i creatura. Dic amor est
am diuiditur in amicitia et pcupiscentiā. fm ami
citiā diligit? hoc amore dilectionē creature p
pter se quis in nobis nō habeat fm pcupiscentiā
diligit? voluptatem creature ppter nos.
Itē ofia est inter amorē dilectionē et charitatē
q; amor pprie est nature: et of amor quasi aioꝝ
vno: hic querit appetitum i re amata. Dilectio
est amor primū. Et dicit dilectio quasi duos li
gans seu duoz ligatio. sociat em amatē et am
tum in amore. s. vt mutuo se diligit charitas ē
amor: in deū: hic amicum determinat et indicat oī
bus carioz. vnde of charitas: quasi cbara vni
tas: vel quasi cbar? deo faciēs. Alia ofia potest
assignari. s. q; amam? deum ppter se. diligitur
cum sup oia. charitas oia pplectit. s. ppter se et
super oia. Diligere deus in hoc differt a dilecti
one primū: q; diligere deū est velle ei bonū qd
habet. s. q; sit omnipotēs et summe bon? et. velle
et? pcepta seruare euz intēione fruēdi eo. Itē
velle eum possidere et possideri ab ipō. Itē vo
luntatē dei siue voluntati pferre. Diligere vero
primū est velle sibi summum bonū nō p esse n
tia: sed per grām. Itē diligere primum est suc
cessum bonum ei optare et querere. Itē dilige
re primum est ei velle hoc qd sibi. Itē differē
tia est inter dilectionē dei et primū: q; diligit
deum in se et ppter se. primum diligit in deo
et ppter deū: qm em dicim? duplicē charitatem
scz dei et primū. hoc duplicitas nō intelligit q
tum ad bābit? sz q; tum ad act? q; vno bitu cha
ritatis diligit deus et primū. Sup hoc est no
tandū q; charitas idē est q; q; bābit? Apo. ad
Ro. v. Charitas dei diffusa est i cordib? vestris
p. si. qui dat? est vobis: q; q; charitas idē est q;
motus. Lan. ij. Ordinauit in me charitatē: q; q;
charitas idē est q; signū. vii. Job. xv. Maiorem
charitatē nemo bzvt aiām q; ponat p amic? su
is. i. manus signū charitatis: q; q; charitas idē
est q; tertia persona i trinitate seu fm aliquos
ss. vnde. i. Jo. iij. De? charitas ē: q; q; sumitur
essentialiter et sic tota trinitas of charitas colo
i. trāstulit nos i regnum filij: q; q; sumit p ser
uore charitatis. vii. Luc. vij. dilectionis sue. Au
gu. exponit. i. substantie sue dimissa sunt ei pcta
multa: q; dilexit multū. De effectū charitatis est
notandum q; multiplex est eius effect? pctm ex
pellit. vnde dimissa sunt ei peccata multa: q; di
lexit multū. Luce. vij. Legē custodit Apo. Ro.
xij. Qui diligit legē impleuit: deum bōi iungit.
i. Jo. iij. Qui manet in charitate in deo manet
et deus in eo. mentem virtutibus ornat. Apo.
i. ad Coz. xij. Charitas patiens est benigna est
et. puerb. vlti. Byssus et purpura indumentum

elus: pfectionē adducit. Apo. i. ad Cor. xij. Ad huc excellentiorē viā vobis dedi. et aug. xv. de trinit. gloria tribuit. Job. xij. Si quis diligit me sermone meus servabit. Dilectione dei dignus efficit. Jo. xij. Qui diligit me diliget a patre meo: caritas in cordibus nostris diffundit cū ad primū dilatat: effunditur per p̄dicationē et opa mīe: infundit p̄ illuminationē gratie: superfundit p̄ opa perfectōis et sue perogatiois. p̄ caritate venit deus ad homines in incarnatione in homines in gratie collatione per ipsam caritatē currunt boēs ad deum bona opatione et pueniunt ad deū i gl̄ificatioe. amoris ē vulnerare: q̄ i timor cordis penetrat. Lan. capit. iij. Vulnerasti caritate supple cor meus. amoris ē laqueum facere: hoc p̄ desideria essendi cū amato. La. v. Nunciare dilecto: q̄ amore laqueo. Itē febriare q̄ sic tēdit i amatum q̄ suspit? et ois respicit illū oblitiscit sicut nō recordat quōs biberet comedere. La. v. Itē liq̄facere: q̄ cor i diuina dulcedie sic resoluit q̄ appetit? cū appetit? i mirabili amicitia vnif. La. Aia mea liq̄facta est. caritas vīm h̄z diffusiua. vt p̄ in rerū creatioe. vīm vniciua vt in xp̄i incarnatione. vīm trāformatiua vt p̄ i gl̄ificatione. Sequitur tertia pars de ordine caritatis: ibi. Quid seruetur pro cuius declaratione est notandū q̄ i debito ordine caritatis deus ē supra oia diligendū. primo et principaliter. et hoc tangit. b. aug. q̄ dicit q̄ primo debem? diligere qd̄ supra nos est. scilicet deus. Deinde qd̄ intra nos ē. scilicet aiam. Deinde diligendum est q̄ iuxta nos est. scilicet primus. Primo tñ iustus amicus quōs p̄tineat sub noie primū et de illa materia tractauit i titulo de elemosyna. De inde diligendū est corp? ppriū. deinde corp? alterum. deinde diligendū est inimicus. Querit vtrūz corp? nra sint diligēda ex caritate. So. Omne illud quod est beatificabile est diligendū ex caritate. De? autē est beat? per essentia spiritus rōnalis p̄ influentia: corpus vero ē beatificabile p̄ redundantiā in q̄tum gaudij redundat p̄ p̄functionē sua ad aiaz beatitudinem. Et si obijciatur q̄ dñs bonat nos ad vitā carnalē odiendā Job. xij. Qui amat aiam suā. i. vitā carnalem in hoc modo p̄det eam. So. Dicendū est q̄ in corpore nostro est bonus nature. et hoc diligendū est et viciositas cupiscencie: et hoc est odiēda: q̄ caro nō repugnat spiritui p̄ adicioes nature sed p̄pter viciositatē cupiscencie contracte. Bona. Amb. tñ ponit talem ordinē. primo diligendus est deus. scdo parētes. tertio filij. quarto sanguinei iuxta gradus et cognationis. de illi qui nō sunt de p̄genie. deinde inimici. Deum em̄ debem? diligere toto corde. i. intellectu

sine errore. tota aia. i. voluntate sine p̄trarietas. tota mente. i. memoria sine obliuioe. De ista materia tractauit satis in capitulis de p̄ceptis et p̄silijs et de elemosyna. Tamē nō est omittēdum q̄ aliquid diligit magis altero multipli maior affectu sic super oia diligendus ē de? inter boēs magis sunt diligendi parētes q̄ filij. deinde cō sanguinei et. maior effectū p̄ diligēdi sunt filij q̄ parētes. tamē primū magis indigēti est succurrēdum: quātum ad maiorē gratiā sic magis sunt diligendi qui magis se ad gratiā habilitant. ad maiorē gratiā sic magis sunt diligendi sunt fm̄ gradus participandi bonum gr̄e. Et obijciat illud Ap̄l. ij. ad Cor. xij. c. vbi dicit q̄ filij debēt t̄baurisare parētes nō econverso. Dicendū est em̄ q̄ hoc dicitur de naturali dilectione fm̄ quā magis inclinatur affect? ad filios q̄ ad parētes. Ratio huius est q̄ natura appetit p̄seruari in suo similitudine fm̄ ius diuini magis tenemur p̄curare salutem parentum q̄ filiorū. Ratio huius est: q̄ amor gratuitus facit memorare causē beneficiorū: p̄pterea dñs p̄cepit bonozare parētes: q̄ plura beneficia recipimus a parentib? q̄ a filijs. Super hoc notatur p̄ doc. super tertio li. sen. et per. b. Aug. in libro de doctrina xp̄iana q̄ aliquis dicitur magis diligendus quattuor modis. Primo modo maior affectu. Secundo maior effectū. Tertio ad maiorē gratiam. Quarto ad maiorē gl̄iam. Maiori affectu magis diligendi sunt parētes q̄ filij cū naturalis rō p̄siderat q̄ tot beneficia suscepit filius a parētib? et q̄ passi sunt parētes q̄ p̄ filijs. Maiori effectū magis diligendi sunt filij: q̄ filij nascuntur parvuli: et ideo magis indigēt exterioribus beneficijs exhibitione. vnde in extranea necessitate possit p̄ferri filio ceteris partibus si nō possit vtriusq̄ subuenire tenor: subuenire potius filio q̄ p̄tri: q̄ tū ad maiorē gl̄iam oēs eq̄litate sunt diligēdi: q̄ tū ad maiorē gl̄iam magis boni diligēdi sunt. Tamen q̄dem sunt effectus quos potius debemus exhibere parētib? q̄ filijs: vt puta timor: reuerentiā: bonor: et b̄mōi et. Queritur vtrū mali parētes sint p̄ferendi bonis extraneis in dilectione. So. Magis debeo p̄curare et desiderare vt pater me? sit bonus et i caritate p̄maneat et hic amor dñs amor beneficēte facta tñ patris mei nō debeo approbare q̄ dñs est in statu peccati. et sic amor cōplacētie debeo magis diligere bonū extraneū q̄ p̄rem meum malū. Querit vtrū in patria obseruetur ordo caritatis sicut in via. Solu. fm̄ Ansel. In illa caritate perfecta innumerabiliū angelorum et boim beatorū vbi nullus minus alij q̄ seipm̄ diligit. nō aliter gaudebit. quisq̄ p̄ singulari alij

q̄ seipso. et Aug. videt idē sentire in li. de diuinitatibus. Et si obijciat sic. Si quilibet gaudet tñ de bono primū sicut de bono. pp̄tio frustra agredis hō opera p̄fectionis cum tñ gaudeat ille qui nō fecit q̄tum ille q̄ fecit. Sol. Dicendū est q̄ ad quātitatē gaudij. duo concurrunt. scilicet virtus dilectōis q̄ facit gaudere et materia de qua quis gaudet quātūz est ex pte materie eq̄litate gaudet q̄libet d̄ bono primū et si est sue eq̄le: et magis gaudebit si mor? ē bonus primū quā pprius. Sed q̄tum ex pte virtutis p̄ quā gaudet magis gaudebit q̄ maiorē caritatē habebit. vnde nō fecit q̄ nō martyr tñ gaudeat de bono martyris quātūz ipsemet martyr: q̄ meritū martyris aucta est martyri virtus gaudendi. homo enim dilectione naturali magis diligit se quā deum sed econverso ē in dilectione gratuita. Tria em̄ generaliter diliguntur vtile delectabile et bonum propter primū diligēda est tribulatio: q̄ vtilis p̄pter scdō diligēda est virtus p̄ amplius quā honesta. p̄pter tertium diligēda est deus: quia delectabilis: imo propter bec omnia diligendus ē deus: quia ipsum diligere est vtile bonum et delectabile. Quod homines mutuo se habeant diligere. pater primū: quia sunt membra vnus copozis xp̄i mistici: scdo q̄ vno spū sancto vniūficatur spiritualiter: q̄ vniūtur. tertio q̄ vnā fidem habent. quarto: q̄ vnū baptisimum receperunt. quinto q̄ vnū habent p̄rem et dñz. sexto q̄ ad vnū tēdūt regnū. dilectionem enim primū nobis suadet ius nature vñ Dat. vñ. Quicūq̄ vultis vt faciam vobis boēs. ius scripture Dat. xij. Diliges dñm deum tuū et p̄ximū tuum sicut teipsum. Exēplum creature q̄ omne simile diligit sibi simile. Eccl. xxx. Delictū est diligere quā diligi. Primo q̄ q̄ diligim? scimus: sed q̄ diligimur nescimus: sed credim?. Sedo q̄ q̄ diligim? pp̄te virtutis est: sed q̄ diligimur aliene. Tertio q̄ cū diligim? alios obligam? cū vero diligimur alijs obligamur. quarto q̄ cum diligim? meremur nobis. cum autem diligimur alijs meretur sibi p̄ dilectionē. em̄ p̄t mi efficitur imitatores xp̄i. Job. xv. Doc ē em̄ p̄ceptū meū vt diligatis inimicem sicut dilexistis vos. efficitur saluatoris discipuli. Job. xij. In hoc cognoscer boēs: q̄ mel estis discipuli si dilectionē habueritis adinulcē. Itē p̄ dilectōem efficitur p̄tēplatores dei. i. Jo. iij. Qui diligit frēm suū ex deo natus est. Querit vtrū de magis diligit angelos quā boēs. Sol. De? dñs diligit creaturas effectū. dupl̄ autē est effect? respectu nature rōnalis. scilicet effect? p̄ditionis et reparationis: quātūz ad effectū p̄ditionis p̄ dilexit angelos: q̄ meliora eis p̄tulis naturalis et ma-

gis potētes fecit et magis manifestat in eis diuina potētia: q̄ tūz ad effectū reparationis magis dilexit boēs. ad Debe. i. c. Nusq̄ em̄ angelos apprebēdit s̄ semē ababe. Job. xv. Maiorē caritatē nemo h̄z q̄ vt aiam suā ponat q̄ p̄ amicis suis. Et in hoc effectū p̄ncipaliter manifestat diuina misericordia. i. vtrōq̄ tñ manifestat diuina sapia. Et igitur q̄rat q̄ istarū dilectionū magis excedat. Rūdetur q̄ si loq̄mur q̄tum ad statum p̄ntem sic magis dilexit angelos. si autē loq̄mur q̄tum ad statū finalē videt fat? rōnabiliter dici q̄ magis diligit boēs q̄ de plurib? gaudebit hō in p̄adiso vñ grat? et deuot? deo existat: tum pp̄ b̄ficiū vnū incarnationis. tū pp̄ b̄ficiū reparationis. tū p̄pter b̄ficiū em̄net? gl̄ificationis q̄ nō tñ manifestat erga nos diuine caritatis magnitudinem: s̄ nimitate fm̄ q̄ d̄ Ep̄b. ij. De? dñs dñs ē i mia pp̄ nimis caritatē q̄ dilexit nos. Caritas vestis nuptialis ē. de q̄ Dat. xij. Amice quōd huc intrasti nō b̄noveſtē nuptiale. q̄si admittatur dñs inueniēs aliquem in ecclia sine veste caritatis cū admiratōis dñs p̄t esse cause. Prima cū sp̄s dñs nō tñ expēdit vt sp̄s sua ecclia. b̄c veste haberet. scilicet caritate cū vestit de dicit materiā in passione q̄si de viscerib? suis cū lateris sui aptone fm̄ Berni. Amore suū nobis ostendit vt et amore ad eum tēderem? Sed causa admiratōis est q̄ ecclia scit b̄c veste summe placere sponso suo. scilicet xp̄o q̄ figurata fuit p̄ veste incōsutilē que non voluit dimidi. Job. xij. Licet corpus suū pmiserit p̄focari q̄re mēbrum ecclesie pmittit b̄c veste a se separari. vñ Aug. Tunicam bonis in cruce pendentis carnifices pylati nō sunt ausi icidere et tu niteris caritatem dei imo caritatē q̄ deus est separe. Tertia causa admiratōis est ideo q̄ istā veste. scilicet caritatem ostensura est ecclesia in illa magna curia et nescit qua hora Dat. xxv. et xxij. Media nocte clamor factus est et. Et vos estote pati quia qua hora non putatis et. Sed sunt plures qui tunc primo voluit ordinari b̄c veste q̄ debet succidi: et ideo decipiuntur. Es. xxvij. Dū adhuc miratōis est eo q̄ si bec vestis defuerit turpitudine hoīs illi? toti mūdo manifestabit. Prouer. i. vniuersis delicta operit caritas. et Apoca. xvi. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet et videant homines turpitudinem ei?. Quinta causa admiratōis est ideo q̄ non licet aliter q̄ cum bac veste intrare regnū celorum vt patz. Mat. xij. De illo qui intrauerat sine bac veste qui fuit deiect? et missus in tenebras exteriores. De hoc habetur exemplum. Dester. iij. c. Vbi legitur q̄ nō licebat intrare quā re-

glam regis affueri indutu sacco et glo. Et factu
rimo: seruilis cu quo nemo intrat regnu celoz
ideo regina bester induit sciofius vestimentu
suum qm accessit ad regē et placuit regi et. cba
ritas vestis nuptialis dici potest: qz matrimoni
um quo fili dei vnitus est bñane nature soroz
nre multu redit vt vestē cbaritatis babeamus
Stem matrimonia q facit quotidie inimicos
amicos effici quare nō illa vestis q est cbaritas
cum sit quid excellētius. pater: qz ppter hāc ve
stem: scilicet cbaritatē nuptie filij dei et huma
ne nature facte sunt et. Querit qd dicendum
de dilectione inimicoy sup quo est notandū q
alia est dilectio affect. alia effectus. Dilectio af
fectus ē duplex. qz alia est innocētie. alia bñfici
tie: dilectio: innocētie tenemur diligere inimic
eos: qz nō debemus eis optare malum in q̄tum
malū: s; in q̄tus eis expeditēs est vel respūblice.
Affect. dilectiois bñficiētie ē duplex. s. pncipal
et secundarius. pncipalis ē velle inimicis et opta
re bona spūalia sicut ē grā et gloria. hac dilectio
ne seu affectu tenemur diligere inimicos. Affe
ctus secundarū est optare bona tpalia inimicis. h
modo nō tenemur semp diligere inimicos quia
nō sp expedit eis habere bona tpalia: eodē mō
distinguedū est de dilectione effect. qz filz ē du
plex. s. innocētie et beneficiētie. primo mō tene
mur diligere oēs inimicos: qz tenemur eis ma
la nō inferre nisi forte ppter bonū plone. vel rei
publice. dilectio effect. bñficiētie est distingue
da. qz si ē bñficiū spūale necessariū ad salutē: tūc
tenemur iimicis illd ipēdēt sicut orare p eis nō
qdem in spāli s; in cōi:ta. s. qnō excludam eos
ab ofonib; cōibus. s; vero est beneficiū tpale ad
hoc nō tenemur nisi in casu necessitatis. Item
notandū est q duplex possum bñficiū. s. p
sone nostre vel ecclie. inimico plone benefice
re pfectionis ē nisi in q̄tus bñficiū ipsi vel alte
ri occasionaliter nocuū ē: qz in tali casu subtra
bere bñficiū vtile est inimico aut ecclie bene
ficiū subtrahere pfectū est et meli; nisi ppter bñfi
ciū speret recōsiliādus ecclie. Et pdictis p; q
optare bona tpalia inimicis ecclie iperfectōis
est nisi p accidēs. s. qm credūtur p hoc cōuertēdī
inimicis vero plone optare bona tpalia pfectio
nis ē nisi p accidēs. s. qm putātur eis vel alijs ee
nocua. Itē notandū ē qz lz amicus diligere sit
magis debitū. tñ inimicū diligere magis ē remis
sionis pene meritorū et ad multa alia p; primo
qz magis accedit ad pfectionē maioris etiā vir
tutis est qz magis gratitū. scdo qz mō cbari
tatis ad inimicū magis ē meritorū remissio spe
ne et hoc rōne difficultatis. tertio qz diligere i
nīcū exp̄ssius signū cbaritatis ē: qz tra motū na

ture est idcirco valde difficile ē nisi assist grā q
quā vincat natura. Signa dilectionis sunt quā
amicus amicu libeter audit libeter de illo loq
tur: spe et ipe cogitat sine tedio sibi obsequit cor
pus et res p illo exponit offensam cauet: offen
sum placat: pgaudet pperitati. cōdolet aduersū
tati gaudet de sua p̄sentia. dolet de absētia. et.
Signa diuinitatis sunt cuz aliquis libenter
cogitat de eo. cum alijs libeter ē i domo dī. cuz
alijs de deo vel cū deo libeter loquitur: cum qd
libeter deū audit: et audita retinet memoriā. cū qd
libeter dat p deo cū qd p deo libeter patit. cuz
mādat: deo libeter qd obedit. cū qd amat q deo
placet et odit ea q displicēt deo cū qd frigescit a
sollicitudine et amore mundi cū alijs magnum
honorē exhibet ministris dei. Dec in summa de
hūitib;. Querit vtrū ordo cbaritatis attenda
tur penes affectus vel penes effectū vel penes
vtrūq;. Sol. Affect. qm sumit p passionē: et
hec passio d; qdā multib; placētia. de h affe
ctu d; puer. xviij. Sir amicabilem ad societatez
magis erit amīcū q frat: bñ affectū minime re
spicit ordo cbaritatis: qz ille affect. plus respicit
sensibilem experientia q rōnis eligētia: sicut p;
cū alijs pl; delectat loq cū amico q cū deo vel
cū patre suo lz multopl; diligit deū vel patrem
suū: qd p; qz mltā maiora faceret p deo vel pro
patre suo q p amico: quis aut hic affect. sit to
lerabilia in bis q bñc mūdo dedi sunt: tñ in sp
ritualib; quoz ē expiri q suantis est de est mltū
rep̄sensibilis. alio mō accipit affect. p motū q
mot. d; quedā ratio elicitur: et ille mot. est du
plex vn'a cbaritate elicit. ali'a cbaritate ipe
ratus. Dūm est quo opto alicui summū bonū
et ordo cbaritatis pncipal; respicit bñc et mibi de
beo plus optare beatā vitā q patri meo et sic de
singulis. Affect. hō a cbaritate impatus ē cum
quis optat alicui bonū tpale qd est ordinatum
ad puerlationē nature: et bñ affectū respicit or
do cbaritatis min; pncipal;. Similiter ex pre
effect. descendū est qz quidā est qui respicit cō
munē vtilitatē sicut collatio ecclesiastici bene
ficij. Et bñc minime respicit ordo cbaritatis: qz
ibi attendenda est meriti dignitas et parū aut ni
bil sanguis primitas ne sub pallio cbaritatis la
teat affect. carnalitat. et dicat de tali p ppetā
Ue q edificant syon in sanguinib;. Ali' effect.
est q respicit singularē plonā. Et hic est duplex
qz vnus respicit aie salutē et hunc pncipal; respic
cit ordo cbaritatis. Alius effect. est releuatio tē
poralis necessitatis: et hunc respicit ordo cbari
tatis min; pncipal;: qz fm diuersas oportunita
tes debet et potest homo magis et minus bene
ficio esse in colatione alicuius cōmodi tēporis

lis. Bona. Queritur qualiter quis potest sci
re vtrū habeat cbaritatē. Sol. Quidē sciunt se
nō hē cbaritatē vt q sunt in actu peccādi vel in
pposito: quidā dubitāt se hē cbaritatē: qz ra
tionēs habēt p vtrāq; pte: vt sunt illi qui incipi
unt faceres quod in se est: quidā putant se habe
re sicut q multa bona opa fecerunt et diu absti
nuerunt a peccato: adhuc tñ sustinēt motus tē
rationis et ymaginans turpia: qdam expeririunt
se habere cbaritatē vt illi qui gustant diuinam
dulcedinē in qd; fere fomes extinet. est et sp bo
na faciunt vel affectant: quidā certi sunt se hē:
vt qbus dñs reuelauit qualis fuit paul. Quer
ritur vtrū creature irrationāes sint diligēde et
cbaritate. Sol. fm Bona. Tripliciter pot aliqd
diligē et cbaritate. Vno mō q cbaritas ponere
faciat affectionē et finē circa dilectum: sic solus
deus diligit ex cbaritate. Alio mō q cbaritas
faciat ponere affectionē circa dilectū: nō tñ fi
nem et sic diligit prim; ex cbaritate: qz circa pri
mum afficiuntur affectu cbaritatis optando et
summū bonū non ppter ipm: s; ppter deū. alio
modo d; alijs ex cbaritate diligit ita q cbaritas
circa illud nō ponit finē nec affectū intuitū sui
sed solū rōne eius ppter qd diligit. et hoc mō di
ligunt creature irrationales in qd; de; relucet
qz deus diligit in illis p quē modus d; diligerē
canem amici sui. non quia afficiatur cir canem
speciali affectione: s; circa amicum ppter tñ lo
quēdo nō sunt diligēde et cbaritate. qz cbari
tas q est amor dei extēdit se ad illos q sunt nati
eē et filij p grām adoptiōis nō ad creaturas ir
rationales. vñ Ang. solum ex cbaritate diligen
da sunt q nobiscū societate quadam referuntur
i deum vt est hō angel. et. Nota q seprē sunt q
faciunt vt alijs amet a do. Primum est sapiētia
Sapi. viij. sapia insinit; tbeaurus ē hoibus qd
vñ sunt pncipes facti sunt amicitie dei. et i eodē
nemine diligit d; nisi eū qui cū sapia inhabitat
et puer. xiiij. Acceptus est regi minister intelli
gens. Aliud est munditia q effect. est sapie. Ja
ij. Que de sursum sapia. primum quidē pudica
est. i. pudicum faciens ppter mūditiā vocatus est
Jobā. discipulus quem diligebat Jesus. Jobā.
vlti. et puer. xxiij. Qui diligit cordis munditiā
ppf grām labioz suoz amicum habebit regem
Tertius ē māuetudo. vñ moyses ppter māue
rudinē fuit specialis amicus dei. Nu. xxiij. Et
Ecclē. iij. Dilectus dō et hoibus moyses. Quar
tus liberalitas q multum assimulat deo q ex li
beralitate fecit quecumq; fecit. vnde Sen. Qui
dat beneficia dñm imitat maxime paupibus. iō
scribit scda Loz. it. Dylare datorē diligit dō
Quintum est humilitas. Sextum est dilectio.

Unde Ber. in epistolis. Diligit em dñs eos q
se diligunt. alioqn eēt infidelis. iō nemo se ama
ri diffidat q iam amat. Septimum ē tpallus cō
tēptus. Dat. xij. Si vis pfect. eē et. et Sen.
Nemo dignus est deo q opes nō contēpserit. et
Aug. in li. soliloquio. qui in bonis p̄tribilib;
amorē suū ponit dei amorē est indign. No. il
la q icitant boiez ad amādum et discurre p oia
beneficia q de; p̄tulit hōi p̄fert et conferret et.
Queritur vtrū demones et dānati sint ex cba
ritate diligēdi. Sol. Sicut irrationales creature
nō sunt diligēde ex cbaritate elicitā: qz nō sūt
ordinate ad affectionē illi; sūmī boni sic et de
mones et dānati. Cbaritas em nullos facit ele
ctiue diligere nisi eos qd optat ad futurā bea
titudinē puenire. S; vero ex cbaritate diligere
accipitur large pnt act. diligendi est ex cbari
tate ipetrāte sic sunt diligēdi rōne nature. sūt
em ymago dei: sed odiēdi sunt rōe culpe. verū
tñ qz culpa iseparabiliter adberet ipoz nature
et possidet eā. iō cbaritas magis affectum natu
ralē bz ad diligēdū irrationalia q demones vel
dānatos. Querit vtrū mali boies sint diligen
di ex cbaritate. So. Odiēdi sunt rōne iordiatī
onis culpe. vñ ps. Nōne q odit te dñe odērā:
s; rōne nature diligēdi sunt: qz sūt ad b̄titudiez
ordiatī. vñ Sap. xi. Nihil odisti dñe boz q feci
sti. et Dat. vi. Diligite inimicos vros et. sicut
em p inimici iustoz sunt mali. et hoc ē qd dicit
Brego. Si indignationē debem; vitis cōpassio
nē debem; nature. et Jfido. Totum ipm nō du
ligit q boiem odit. Bonū ē nō odire naturā: s;
culpā. vñ glo. sup illud. ps. Perfecto odio odes
rā illos. i. iniquitates eoz odi nō naturā. Querit
vtrū oēs teneāt inimicos diligere qz ad affe
ctū. So. fm Bona. Duplex ē affect. Vn'a cbari
tate elicit. ali'a cbaritate iperat. p̄io affectu
tenemur oēs diligere etiā ipō actu inimicātes
glo. sup illud Dat. xxiij. Diliges primū tuū si
cut teipm. fm bñm Aug. Noie. primi et amici in
telligit ois homo: qz nō te psequit qd fecit de;
sed malicia. secundo affectu nō tenemur dilige
re: sed sufficit nō odisse bos duos affectus exp̄
mit. Ambz. di. Sufficit qz inimicos diligam; et
nō odio babeam. Vñ nō ad obediendū inimi
cos nec gaudēdū malis eoz oēs tenemur. Pro
uerbio. xv. Luz ceciderit inimic; ne gaudes. et
Ecclē. ix. Noli de inimico tuo mortuo gaudere:
diligere tñ inimicos qd vtrūq; affectū p̄feri
ontis est. Lu. v. Diligite inimicos vros. glo. hoc ē
p̄fectoz. Item glo. sup illud ps. Reuela opera
mea nihil mirabili; in mandatis q diligere in
micos. Querit vtrū oēs teneātur diligere in
micos q̄tū ad effectū. So. fm Bona. tribus mo

dis peccam? Ira ecclesiaz odio. Nō corpis cru-
 ciatu econtra ecclesia tria facit: diligit: bñfacit: et
 orat diligit inimicos cū exhibitōe operis exte-
 rioris quōcūq; se offert oportunitas et cumulus
 pfectōis: et ad hoc nō tenemur: sed diligere cum
 effectu quā incūbit necessitas hoc est necessarie
 obligatōis: quā d̄ habuerit substantia h̄mōi r̄ vide-
 rit fratrē suū necessitatē h̄re et clauerit viscera
 sua ab eo quōd manet cbaritas dei in eo. i. Job.
 iij. Itē nota q̄ dimittere rancorē est necessitatē
 dimittere nō signa rancoris nō est necessitatē nisi
 si quā venia petiū humiliter et deuote. tñ si q̄s di-
 mittit signa hoc est pfectōis quā venia nō petiū
 De dilectōe iter vix et vrozem. Colo. iij. Viri di-
 ligite vrozem vras et nolite eē amari ad illas: et
 assignat plures cause ad hoc mouētes. vna ē ex-
 emplū r̄pl. Ephe. v. Viri diligite vrozem vras sicut
 et r̄ps dilexit ecclesiam et semetip̄m tradidit p
 ea. Alia cā q̄ corp̄ mulieris ē ip̄s viri. id̄ debz
 amare illd̄ tanq̄ suū. i. ad Cor. vii. Mulier nō
 bz p̄tatem sui corporis sed vir. Alia cā: q̄ vir et
 vroz sunt sicut vna planta et ram̄ d̄ plante inse-
 ritur vnam arborē efficit et vni fructū facit et
 neuter illoz sufficiens est ad generādum prolez
 vñ debent amozē inuicē habere sicut ramus in
 situs adberet plane. Matb. xij. Jam non sunt
 duo sed vna caro. Alia cā: q̄ mulier de costavi-
 ri est formata vt vir amaret ip̄am sicut seip̄m.
 Gen. ij. Doc nunc os ex ossibus meis et caro de
 carne mea. vñ Ephe. v. Qui vrozem suā diligit
 seip̄m diligit. vroz aut̄ timeat vix suū. Alia can-
 sa est ppter pmissionē cum anulū in manu et
 posuit r̄ osculum in signū amoris et pacis h̄edit.
 Alia cā ē: q̄ sanguinet iugū p̄t iugū eo-
 rum mutuo se amāt. ergo fortiori rōne debet se
 iugēs mutuo amare. Alia cā est: q̄ vroz p̄rem
 et matrē talios p̄p̄nq̄s suos ppter vix dimit-
 tit et marito adberet: id̄ fideliter agit vir si h̄c
 nō amet. Dier. ij. d. Dñs ad sponsas suā recorda-
 tus sum tui miserās adolescentiā tuā et cbarita-
 tem desponsatōis tue quā secuta es me in deserto
 et Gen. ij. c. Relinquet homo patrē et matrē et ad-
 herbit vroz sue. Alia cā ē: q̄ nisi vir et vroz di-
 ligant se i magna miseria erunt. puer. xvij. Te-
 cta stillatā in die frigoris et litigiosa mulier ad-
 inuicē pparant. Vñ p̄bilo. Vroz ē perpetua
 le refrigeriū aut perēne tormētū. Alia cā ē: q̄
 amor iuguz multū placet deo et boibus. Eccl.
 xxv. In trib̄ beneplacitū est spiritu meo q̄ sunt
 pbata corā deo et boib̄. Concordia frat̄z amor
 p̄rimoz vir et mulier sibi bene consentiētes. Al-
 lia causā: q̄ vroz est solatium viro a deo datum.
 Gen. ij. Nō est bonuz boiem esse solū et. Alia
 causa est: q̄ vroz est quoddā ornāmētū hospitiū

Eccl. xxvi. sicut sol oriens in mūdo in altissimis
 dici sic mulieris bone species in ornāmētū do-
 mus eius. Alia cā est cōcatio vrozis cū viro in
 prolis p̄creatione et educatione et hospitiū gu-
 bernatōe i bonoz t̄paliū m̄ultiplicatōe et cōserua-
 tōe et i suatōe vriusq; aie. Eccl. xxxvi. Qui pos-
 fidet mlierē bonā ichoat posselliōez: vbi innit̄
 q̄ quasi nihil habet qui tenet hospitiū sine bo-
 na muliere. Alia causa est sacramenti matrimo-
 niū dignitas de quo videatur in ca. de matrimo-
 nio Queritur vtrū cbaritas semel habita pos-
 sit amitti. Sol. Dicendū est q̄ sic. De hoc babe-
 tur exēplū de saul. de quo dicitur in lib. Reg. q̄
 non erat vir melior in israel. Similit̄ de David
 Sitr̄ habet Matb. vlti. Lu. xl. et apo. iij. Jo. vi.
 q̄ multi de apostolis d̄bitauerunt in fide vbi
 dicit̄ habeo aduersus te paucos: q̄ cbaritas tuā
 p̄maz repulisti. i. Cor. ix. c. Etia p̄z de paruulis
 baptisatis qui habent cbaritatē: tamen multi
 amittūt p̄cessu tēporis: ergo et. Querit̄ vtrū
 cadēs a cbaritate resurgat in equali vel maiori
 vel minori. Sol. Dicendū est s̄m. Bona q̄ pōt
 in equali maiori et minori gratia resurgere s̄m
 q̄ homo magis vel minus peccatus detestatur
 et preparat se ad gratiā: qd̄ em̄ resurgat in eq̄li
 patet. Malach. ij. et placebit deo sacrificiū iu-
 da et. sicut dies seculi et anni antiqui glo. quo-
 modo in p̄ncipio placuerunt ita post peccatum
 per p̄niam placere ceperūt. Itē Lcvi. vi. Dec ē
 hostia p̄ delicto glo. equē placet deo virtus iu-
 stozum et p̄nia digna p̄ctōz. Et si obijciat illud
 Amos. v. Nō adijciat vt resurgat n̄go israel et.
 glo. nō negat quin resurgat. s̄ si reponetur bu-
 meris passiois nō habet tantā gloriā cum eo q̄
 nunq̄ erravit intelligēdo de gloria accidentis
 li qua quis gloriatur se nunq̄ peccasse: q̄ autē
 quis resurgat cum minori p̄z. quia multi negli-
 gentes et tepidi sunt ad p̄parandum se ad gr̄am
 et deus ampli⁹ nō dat q̄ se homo dispōit q̄ aut̄
 quis resurgat in maiori p̄z per exēplum de Da-
 uid qui post bōticiū surrexit deuotior. Petr⁹
 post negationē mgr̄i sui surrexit fortior sic asse-
 runt sc̄ti doctores. Nota q̄ cbaritatis tres sunt
 grad⁹: incipiēs: p̄ficiēs et p̄ficiēs. Ang. sup̄ epl.
 Job. Perfecta cbaritas dec est vt q̄s sit etiam
 paratus p̄ frat̄ibus mozi cbaritas op̄ibus pie-
 tatis nutritur: tribulatiōibus roboratur. N̄llyz
 p̄ficiē. Si em̄ aliq̄s velit p̄ficere i cbaritate de-
 bet intēdere doctric: quia sicut paruulus absq̄
 cibi sumptione non pōt crescere. sic nec anima
 sine doctrina proficere. Item tribulatio iuuat
 ad p̄ficiēdum i cbaritate. Greg. in moza electo-
 rum desideria deprimit aduersitatez. p̄ficiūt
 sic ignis flatu p̄mitur vt crescat: vñ quasi ex

tingui cernitur roborat inde. Querit̄ cū sp̄s
 sanctus sit cbaritas et donū dei vtrū sit cbaritas
 qua diligit̄ deū: primū. Sol. Dicendū est q̄
 cbaritas d̄: triplicit̄ effectiue: et sic sp̄s sanctus
 d̄: cbaritas: q̄ opatur in nobis habitus et motū
 virtutis quo diligit̄ deū et primū. Alio modo
 exēplariter: et sic sp̄s sanct⁹ est exemplar chari-
 tatis qua diligit̄ deū et primū. Alio mō for-
 maliter hoc est p̄ modum inherētis: et sic est ha-
 bitus virtutis in aia. Item sp̄s sanct⁹ dicit̄ amor
 triplicit̄ essentialis cū ipse cūz patre et filio sit
 vnus deus qui diligit̄ se amore essentiali qui
 appropriatur spiritus sancti. Personaliter quia
 sp̄s sanctus est nerua amoz patris et filij q̄ dili-
 gunt se amore ab eis p̄cedente qui nō est pater
 nec filius sed sp̄s sanctus. Exemplariter: et sic nō
 solum est causa efficiens amoris nostri: sed exē-
 plar et finis s̄m Albertū in. i. li. sup̄ compendij.
 Querit̄ vtrum cbaritas enacetur in patria.
 Sol. Dicendū est q̄ nō. i. ad Cor. xij. Cbaritas
 nūq̄ excidet glia nec i hoc seculo nec i futuro: et
 si opera eius cessent. Querit̄ vtrū cbaritas in
 patria debeat dilectari. Sol. Latitudo cbarita-
 tis dupliciter accipit̄ s̄m liberalitatis latitudi-
 nem et diligēdoz multitudinē: prima dilactatur
 q̄ crescit eius bonitas et cōcatōis liberalitas
 et amplius iuiscerabit sibi cbaritas oēs beatos
 quōd possit bō vñ affectuosissimum diligere. q̄
 tum aut̄ ad sedam latitudinē cbaritatis restrin-
 get̄ q̄ nūc oēs q̄ sunt in statu vie sunt diligēdi
 ex cbaritate: s̄ post summationē electoz ipi tñ
 electi erūt diligēdi. Bo. Querit̄ vtrū de⁹ velit
 oēs boies saluos fieri. Sol. In deo duplex ē vo-
 lūtas. sc̄ns et p̄nia et ex ip̄o solūmodo. sc̄da
 p̄det̄ ex merito n̄ro. Volūtas q̄ ante vult oēs
 saluos fieri. Volūtas aut̄ p̄ntē q̄ respexit meri-
 ta finalia nō vult oēs saluos fieri. De hac dicit
 mag. sen. r̄ps tñ electos dilexit et eoz salutē op-
 tauit. Queritur vtrū de⁹ eternalit̄ dilexit crea-
 turas. Sol. Dicendū est q̄ de⁹ diligit̄ creatu-
 ras seu aliq̄n q̄ actu cōicat ei bonū vel q̄ p̄po-
 nit cōicare. Et q̄ effect⁹ cōicandi ē in tpe p̄posi-
 tum cōicandi est ab eterno. hinc ē q̄ diligere de-
 do d̄: aliq̄n eternalit̄ aliq̄n t̄pali. Queritur
 vtrū de⁹ diligit̄ ḡnialiter om̄s. So. Deus nō d̄
 diligit̄ creaturā rōne affectōis animi: s̄ rōne
 cōicatiōis aliquid boni. Cōicatio aut̄ diuine bo-
 nitatis attēditur in duplici genere effectus sc̄z
 nature et gratie. Effectus nature est oibus com-
 munit̄. Sap. xi. Diligis oia dñe que sunt et ni-
 hil odisti eoz q̄ fecisti. Effectus nō gr̄e non est
 oibus cōmunit̄. et q̄tum ad illuz quosdā diligit̄
 quosdā odit. Bona. Querit̄ vtrū deus diligit̄
 om̄ia eq̄liter. Solutio. Ex parte actus volendi

oēs equaliter diligit̄ ex pte nō boni voliti non
 q̄ maius bonuz vult vni q̄ alteri. Dñic senten-
 tie videt̄ p̄cordare. Augu. x. Quis digne exp̄ri-
 met̄ q̄ de⁹ mēbra vnigeniti filij sui diligit̄ q̄to
 amplius ip̄m vnigenitum et.

Sequitur de virtutibus cardinalibus.

Er virtutes cardinales rectifica-
 tur aia in suis viribus. Nā prudē-
 tia rectificat rationalē q̄ est di-
 scernere inter bonū et malū vel
 inter duo bona qd̄ melius vñ
 duo mala qd̄ mai⁹ vel pei⁹. For-
 titudo rectificat irascibilē. Temperantia p̄cupiscit-
 bilē. Iusticia rectificat om̄es vires p̄nomen
 iusticie p̄p̄bendit nō solū iusticia specialē q̄ ē
 in cōcatōib⁹ vel distributionib⁹: s̄ etia iustia
 legalē que ē ois virtus pat̄ eius actus ad
 primū ordinat̄ et iusticia generalē q̄ est ois vir-
 tus pat̄ ei⁹ actus p̄inet ad debitā obedientiam
 p̄ceptoz. Ipsa em̄ iusticia cōp̄bēdit r̄tutes or-
 dinantes ad primū vt est equitas liberalitas
 et ordinantes ad seip̄m sicut est Innocentia et
 pueritia et ordinātes ad deū: sicut est latra pie-
 tas et obedientia p̄pter hoc iusticia d̄: circūire
 oēs vires nō tñ em̄ est virtus sp̄alis sed etiam
 generalis cōp̄bēdēs totius aie rectitudinē
 cū ip̄a dicat̄ rectitudinem volūtat̄ s̄m cōp̄. t̄bo.
 et in glo. It̄ d̄. sup̄ gen. Sed q̄z fit mēto de ira-
 scibili: p̄cupiscibili. Est notādum q̄vis motiua
 sensibilis mouet sp̄ualiter et corp̄aliter. si sp̄ali-
 ter sic diuidit̄ in irascibilē et p̄cupiscibilē a q̄bus
 p̄cedūt quattuor affectiōes gaudiū: spes: timor
 et dolor: q̄n p̄cupiscimus bonū qd̄ p̄sens ē gau-
 demus: et q̄n absens est speram⁹. q̄n irascimur
 cōtra malū qd̄ p̄sens est dolem⁹: q̄n absens est
 timemus. Act⁹ em̄ p̄cupiscibilis est velle bonuz
 delectabile. Act⁹ irascibilis est aggredi ardua
 et sustinere q̄ est difficile ad sustinendū. It̄e ei
 due vires. i. irascibilis et p̄cupiscibilis frenatur
 ratione cui cōiunguntur. etia reguntur virtuti-
 bus que in eis sunt scilicet temperantia in cōcu-
 piscibili et fortitudine in irascibili. q̄n aut̄z vis
 motiua sensibilis mouet corp̄aliter sic diuidit̄
 in virtutem naturalem vitālē et aialem. Prima
 fitum bz in epate. sc̄da in corde. tertia in capite.
 Virtus em̄ naturalis ē motiua hūanoz mediā-
 tib⁹ arterijs q̄ radicitur in capite s̄m Galie. et
 s̄m Arist. In corde et hoc p̄ sp̄m naturalē q̄ qd̄
 sp̄s naturalis est substantia subtilis et acra in
 corde vi coloris ḡnatiua q̄ sanguinē ad singula
 mēbra impellit ex quo corpus vegetat̄. virt⁹ vi-
 talis est motiua pulsū mediātib⁹ arterijs q̄
 radicitur in corde. Virtus animalis est mo-

tuas mēbroz mediātib' neruis q' radicanur in capite r' hoc p' spm aialem. p' virtutes cardiales bō in operib' instruit r' p'ra vicia armatur. Primum fit dupliciter. Nam bō instruitur quoad se per prudētia r' quo ad primū p' iusticias. Secūdu fit etiā dupl' q' homo armatur i' p'per' per tēperantiā r' in aduersis per fortitudinem. Ideo dicit Augu. q' prudētia est in elegendis. fortitudo in tolerādis. temperantiā in vrendis. iusticia in distribuēdis. Alio modo fm eundem Aug. Prudētia est in precuēdis insidijs. iusticia in subuēdō miseris. fortitudo in sufferēdis molestijs. tēperantiā in coercēdis delectationibus p'auis. Ite quattuor virtutes vocant' cardinales q' sicut hostium vertitur car dines: ita bis quattuor virtutib' vertitur. i. regis vica bominis. Vocatur etiā pollice q' bominē poliūt ea ornam dicūtur etiā humane q' humano studio acq'untur. Ite quattuor virtutes habent gradus p'fectionis fm quos aliter eas possidēt incipientes aliter p'ficientes r' aliter perfecti. Dicūtur etiā pollice fm quod regunt vitas bominis quo ad opa exteriora put pugnāt p'ra vicia r' hoc modo insipientiū sunt. Purgatorie dicunt' fm q' iaz sunt i victoria vicioz r' cōsistūt partim extra r' partim intra sunt p'ficientiū. Dicūtur purgati animi fm q' iam deicit' vitijs quie scit homo ita q' raro primi motus insurgunt et bō modo p'inent ad p'fectos. Quod sint quattuor virtutes cardinales habet. Sap. viij. Ubi dicitur q' sapiētia docet sobrietatez prudētiā iusticiā r' fortitudinē. et Beñ. ij. Ubi d' q' fluuius qui egrediebatur habuit quattuor capita per que fm glo. intelliguntur quattuor virtutes cardinales. Queritur vtrum virtutes cardinales maneāt in patria. Solu. Quedā virtus manet in patria ita q' ipa sibi met est premiū q' vt est i via imp'ecta meriti est p'ncipiū: s' cōsumpta in patria erit p'ini cōplemētum. Quedā sunt virtutes q' manēt q'rtum ad p'eminētia q' nec sunt sibi p'imum nec cum p'imo suo seipsas cōpartuntur: sicut fides: et spes: premiū est videre deū r' hoc repugnat fidei r' premiū est tenere deū r' hoc repugnat spei. fides em est de non visis. spes est de futuro: quedā sunt virtutes q' manent medio modo: q' manēt q'rtum ad premiū r' cum premiō ipse tñ non sunt sibi p'imum et sic manent virtutes cardinales. Dēs em actus no strirunt sicut dicit Aug. fortes iusti prudētes et casti. ita q' iusticia excludet oēm obliquitatē prudētia oēm errorem: fortitudo oēm molestiam tēperantiā oēm libidinū repugnantiam et sic cardinales virtutes excellētiōi modo manent in patria q' in via r'.

Sequitur textus de prudētia.

Ponstat iudicis prudētia vera tenendis. Ac disponēdis sapiēter rebus agēdis. Præsens dispone transactum mente reponere. Prospice vītura sicut prudēs tua cura. Cum quid vis agere debes bene primo videre.

An tibi cōueniat liceat simul vtile fiat. Omnia prudēter fac finem. cernere frequenter.

Primo metire qd possit r' indevenire.

In isto cap. auc. noster determinat de prudētia que est vna virtutum cardinaliū. Pro quo est notandum q' prudētia q'q' sumit' pro eo quod apparet esse prudētia cū nō sit sicut sumit' ad Ro. viij. Ubi d' prudētia carnis mors est: q'q' sumit' prudētia pro sapiētia apparet. vnde subditur in eodem capitulo. Sapiētia carnis est inimica deo. i. ad Corint. ij. Sapiētia b' mūdi stulticia est apud deum. q'q' tñ sapiētia d' diuinarum atq' humanarū rerum cognitio fm verbū senecæ in epistolis r' Tully in li. de officijs. Et illa cognitio diuiditur in tres partes: moralē: naturalē: r' rationalem. fm Senecā vero prudētia dicitur scientia operādoz Damas. dicit q' sapiētia p'inet ad contēplatiuā. prudētia vero ad actiuā. Tamē aliquādo vidētur cap' p' eodem. Uñ puer. xvi. Qui sapiens est corde appellabitur prudēs. Tamē fm cōem modum dicēdi sapiētia sumit' pro cognitione diuinorū r' prudētia humanorū fm glo. super illud ps. Os meū loq'ur sapiētiā et meditatio cordis mei prudētiā. Alio modo pot' sic diffiniri: prudētia est cognitio rerum vitandorum. fm Grego. r' potest esse sumpta illa diffinitio ex verbis Tully in libro de officijs. In li. de reque mentis prudētia diffinitur sic. Prudētia est rerum bonarū r' malarum cum alterarum dilectione r' reliquarum detestatione scientia. Circa hoc possēt queri quō prudētia sit virtus cum sit scientia. Solu. Prudētia grauita virtus est: q' est radius viuus a vero sole. pcedens non solum lumen illuminans intellectum: sed calefaciens affectum. Non solum enim ostēdit quomodo r' qualiter sit agendum: sed etiā mouet voluntatem vt appetat bonum est iudicium vel fugiat malum sic prudētia virtus consuetudinālis ex frequētia operum relicta nō est

idem cuius scientia que est cōmuniter de his que sunt circa opationes volūtarias. vnde nō ē ali' quis prudēs prudētia virtute eo q' sit prudens solum intellectu imo opz q' sit prudēs intellectu affectu r' ope. Differēt em scia r' prudētia sicut mag' d' legit muscā in scobolis nesciēs cāra re. differt ab illo in qno nō soluz est relic' bit' ad cantādus q'rtum ad vim app'beniū: s' etiaz q'rtum ad vim motiā r' impantē motū r' exequ' tem prudētie em p'inet ne aliqd leuif' inchoatur r' ne inchoatum an' p'fectionē de facili relinquitur. Seneca r' alibi scito in quibusdāz te de bere p'seuerare que incepisti. quedam vero nec incipere in quib' p'seuerare sit noxiū. Itē q' opus agenti sit fructuosuz deo gratum. primo lucens per bonum exēplū prudētia fm cōpen. tbeo. est quadruplex purgatoria politica. purgati ai r' exēplarijs. Prudētia purgatoria fm Macrobiū ē mundū r' q'cūq' i mundo sunt diuinorū p'emplatiōe despiciere. Omne aīe cognitio nē in sola diuina dirigere seu erigere. Prudētia politica est ad rōnis normā quecūq' cogitat q'cūq' agit vniuersa dirigere ac nihil p'ter rectum velle vel facere. Prudētia purgati animi est sola diuina noscere r' ea tanq' si nihil aliud sit intueri. Prudētia exēplario est ipa mēs diuina cui nuda sunt oia r' aperta. Prudētia bz regere oēs virtutes fm oēs p'ces pbie moralis q' sunt et bica siue monastica yconomica r' politica: et bica regit mores quo ad seipm. yconomica familiaris disponit. politica vrbes r' regna regit. Itē fm Tullium prudētie p'ces sunt intelligentia: prudentia: r' memoria. Intelligentia ē per quā anim' respicit ea que sunt. Prudētia est virt' per quā vidētur aliqd futurū anq' factū sit. Memoria est per quā reperit quis ea q' fuerunt. i. recordatur r' reminiscitur. vnd si prudēs est animus tu' tribus temporib' dispēsetur p' sentia ordina: futura. p'uide. p'eterita recordare fm autē cōpē. tbeolo. r' Bona. Prudentia vna est cordis alia oris alia operis. pma est in dispositione p'sentium: in recogitatione p'eteritorū r' in p'missione futurorū. Deut. xxxij. Bēs absq' consilio r' sine prudētia vtinam saperēt: s' p' sentia r' intelligēt. f. p'eterita ac nouissima p' vidēt. f. futura. Secunda q' est oris est in modo ratione sermonum. puer. xvij. Qui moderatur sermōes suos doct' r' prudēs. r' eodē. x. Qui moderatur labia sua prudētissim' est. Tercia q' est opis p'sistit in fuga malī r' electiōe boni. ps. Declina a malo r' fac bonū. Sed q' sit in ista auctoris mētiōe de iudicij est notandum q' duplex ē iudiciū rōnis. i. discretiū r' diffinitiuū. Iudiciū discretiū ē quo rō iudicat aliqd eē faciēdū

Circa tale iudiciū est sciētia r' nō virtus. Iudicium vero diffinitiuū est illud quo ratio iperatur aliquid fieri vel nō fieri: r' circa illud est bñ virtus. vnde in p'mo iudicio se bz scientia ad oppositiones bonas vt p'stularia. In scdo iudicio se habet virtus vt imperator. Si em prudētia de fuerit peruertitur iudicium. puerb. xxvij. Dux indigēs prudētia multos opprimit p' calūnias. Ipa em prudētia est lucerna in vias paradisi dirigēs q' eum nō bz prudētia: s' sit magne r' alte sciētie similis est bōmini in altum respicienti r' vbi pedē suū ponat nō vidēt' q' de facili pot' corruere. Aug. sup illd. i. ad Cor. vij. Scientia in flat dicit' p'ponēda est prudētie scia. In summa de virtutib' aialia irrōnalia r' minima docēt nos prudentiā vt serpētes fornice r' vñ Seneca. Pudeat ab aialib' eriguis non trahere mores: sed quia de serpēte fit mentio. Notandū ē q' q'cūq' astutie reperiunt in serpēte quib' prudentia sanctorū bz assimilari. vna astutia ē q' caput suum summe custodit p' eo cetera mēbra exponendo nec imerito cuius capite illeto viuat quia cetera membra ledant' sic sancti pro xpo qui est eoz caput se r' sua exponere nō timēt. puer. xij. Qui nō negligit dānum p' amico iust' est. nō ē em mirū si sancti p' xpo oia exponunt: q' eo saluo oia sunt salua. Mat. x. Capilli capitis nri numerati sunt. Alia astutia est q' cum vult deponere veterē pellē se in arto foramiē ponit sicut prudētes in arta via p'nie se ponunt: vt pellē veteris hois deponāt. ad Eph. iij. Deponite vos fm pristinā p'uerfationē veterē boiem q' corripuntur fm desideria erroris. Alia astutia ē q' serpens vna aurē terra obstruit r' aliā candā ne vocē incātoris audiat. iuxta illd ps. Sicut aspidis surde r' obturātis aures suas. sic viri sancti vna aurē obturāt memoria mortis: r' aliā p'fide ratione. pp'ie fragilitat' ne suggestioni diaboli acquiescat. Eccl. vij. Demozare nouissima tua r' in eternum nō peccabis. Alia astutia est q' serpens calcaneo insidiatur. Beñ. ij. Sic sancti viri fini q' p'fētur opa carnis insidiātur ex eo ostētes desideria carnis fatua eē. Job. ij. Quasi vna ex stultis mulierib' locuta es. Et Augu. Delitit carnis hic nō lactant r' in futuro dānant. Dinc Grego. Qui p'senti suauitate capif' quasi p'ame na p'ata ad interitum ducif'. Alia astutia serpētis est q' p'pter inimicitias quas bz cum bōmine habiter in deserto v' latet sp'nis vel berb'is r' sic sancti viri agnoscentes inimicitias quas bz mund' cum eis fugiunt ad deserta larebas r' loca aspera. Exēplum de Job. bapti. Delya: bēo Antbo. r' q' mundus odio habeat sanctos. habetur. i. Joban. ij. Nolite mirari si vos odit

maius: qz priorē me odio habuit. Jobā. xv. 20.
¶ Sequitur tertius de iusticia.

Sto vir iust' cūctis red
dendo suum ius
Redde creatori tibi ma
ioriqz minor
Serua dulcorē iuris mo
derando rigozem

Seuit iusticia nisi sit pietas tibi iūcta
Et bene procedas non vera nimis ci
to credas
Le pius iſoza ne ledas quē sine norma
Qui subito credit alios: se bene ledit
Qui cito pcedit a iusto sepe recedit
Turbāt sepe met' odiū dilectio mun'
Iudiciū rectū cur est vtrūqz cauēduz
Nō licet iniustā te causāz dicere iustā
Dicās prudēter seruādo iura decēter

In isto capitulo auctor noster determinat de iusticia que est vna virtutū cardīnālium dicens qz iusticia est pstantia et perpetua voluntas ius suūz vnicuiqz tribuens iusti. de iusti. et iu. Unde aug. in l. de li. ar. Quid dicā esse iusticiā nisi virtutes qua suāvni cuiqz tribuunt. ¶ Querit hic quare dī iusticia ppetua. Solu. Iusticia dī ppetua: qz ppetuat animam stabiliēdo eam in loco debito. s. sub deo et super corpales creaturas. Itē dī ppetua: qz manebit in patria sūm essentia et sūm vsūm. Alie ho cardinales si maneant in patria sūm essentia nō tū sūm oēm vsūm. Nam tpanctia non refrenabit motus illicitos. Prudētia in patria nō cauebit ab insidijs. Fortitudo nō aggredietur terribilia sūm cōpen. r. deo. sūm bñm August. Iusticie sunt due ptes. s. declinare a malo et facere bonūz. sūm dō Macrobiuz pres iusticie sunt sex. s. religio: pietas: gratia: vindicatio: obseruātia: et veritas. Religio est cuiusdā supior' nature quā diuinā vocāt curā ceremoniāqz affert. Pietas ē p quāz cōiunctis sanguie et beniuolētie officii diligēs tribuit cultus. Grātia est in qua amicitiarūz et officioz alteri' memoria et remunerādi voluntas ptingit. Vindicatio est virt' p quā vis iniuria et omne qd ob futuz est defendēdo atqz vlciscēdo ppullatur. Obseruātia est sctus per quā boies alia dignitate antecedentes cultu quodā et bono re dignant. Veritas est p quā imutata ea qz sūt aut fuerit aut futura sunt dicunt. Un' dicit Seneca in lib. de q̄ttuoz virtutib' qz duo ptingēt ad iusticiā. s. velle oib' pdesse et nulli obesse. Proch. dolor iusticia pueritur plurib' modis. s. amore

odio: munere: timore et. Iudex em nō dī decti nare ad dexterā nec ad sinistra in iudiciā dō sed dī dicere ius seu illud qd ē iuridiciū et rōnabile. vñ Sap. vi. Dicite iudices finiu terre qm cū eētis ministri iusticie nō recte iudicastis. ideo iudiciū durissimum fiet vobis. Talib' et iudicib' pueris infert dñs maledictionem pos. Esa. v. Ne q iustificatis impium p munerib'. Iusticia em nobis cōmēdatur per sacra scripturā i pluribus passibus. i. Sap. i. Diligite iusticiā q iudicatis terrā. Eccl. iij. Vsqz ad mortē certa p iusticia. Eze. xlv. Rapinas intermitte et iudicib' et iusticiā facite. Iusticia i pnti vita a malo pene custodit. Danie. vi. Lōcū sit ora leonū et non nocuerunt mibiqz corā eo iusticia inuenta ē in me et. Effect' em iusticie est multiplex: vnus: qz a malo pene pnti custodit in auctoritate ime diate pcedente. Tēporalia bona tribuit puer. tūij. Iusticia elenat egentē. ecōuerso iniusticia reddit egentē. Eccl. t. Regnū agente in gentē trāsfertur ppter iniusticias. Iusticia em beati ficat. Mat. v. Beati qui esuriūt et sitiunt iusticiā. et. i. Pe. iij. Si quid patimini ppter iusticiā beati. Iusticia exaltat. Eccl. xx. Qui opatur iusticiā exaltabit ecōuerso dicit. ps. Propter iusticias suas humiliati sunt hoc ē dicere qz sicut iusticia exaltat ita iniusticia humiliat et suppmitt. Iusticia appetitū concupiscētie refrenat. Esa. xi. Erit iusticia cingulū lumbōz ei'. Iusticia locum deo pparat. ps. Iusticia et iudicium sparatō sedis tue. Iusticia a morte eterna liberat. puer. x. Nō pderunt rēsauri iniquitatis. Iusticia vero liberavit a morte. et. ij. ad Thymo. iij. Resposita est mihi corona iusticie. Iusticia remunerat. ps. Et retribuet mihi dñs sūm iusticiā meā. ¶ Sequitur tertius de fortitudine.

Fortis sis animo semp pec
cata cauendo
Sis constans fortis cum te
tentat malus hostis
Si quoqz mesto vixeris for
tior esto

Nā post aduersa dñs bōa dat vice: s' fa
Et nō deficias cōstans in turbie fias
Tūc debes esse mage fort' qm necesse
Sēp magnanīm' aduersis fortior ē pl'

In isto cap. auc. nō determinat de fortitudine que est virtus cardīnalis. ¶ Pro quo est notādus qz fortitudo alia ē corporealis: et illa pfect' naturā. Alia ē spūalis et illa duplex. nā quedā est virt' cardīnalis Alia ē donum spūscū: s' dīc intelligit auct. de

Fortitudine virtute. Pro quo adhuc est distingue dum: qz fortitudo spūalis pōt sumi large pro oi vi et sic ois virtus bz fortitudinē respectu viti sibi pparat. Alio mō sumit minus large. et sicut tēdit circa difficilia in passiōibus siue sint passiōes exteriores siue interiores: passiōes interiores sunt illa circa quas certamen bz tempe rantia vt sapor circa gustū et. sic accipit fortitudo super Prover. vlti. Mulierē forte quis inueniet. mulier fortis ecclesia est qz p amore pspēra ptennit et aduersa fortiter tollerat. tertio mō sumit fortitudo stricto p fortitudinē qz attenditur circa ea qz sunt difficilia i passiōibus exterioribus: ita qz nō cōprehēdit tempeantia: sic sumitur ab Aug. in lib. de morib' ecclesie sic dicit te fortitudo est amor facile tollerans oia ppe illud qd amatur quidē diffinitio August. com petere videt charitati spēi fidel' et timorū. De fide p p p p p. vlt. Qui resistit fortis in fide. De spe p ad Debe. vi. Fortissimū solatium habemus qui cum fugim' ad tenēdam ppositā spem De charitate Lati. vlti. fortis vt mors dilectio. De timore. Job. iij. Ubi est timor tuus tibi ē fortitudo tua. glo. fides: spes: charitas: et timor: aliter faciūt aliqū forte et aliter fortitudo: qz act' illi faciūt a fortitudine originaliter et fortitudo facit forte formalit' ad aggrediēdū terribilia et sustinēdū difficilia. alio mō fortitudo sumit strictissime sūm qz nō attendit circa quodcūqz difficile in passiōib' exterioribus: sed tm circa passiōes exteriores qz corporū iustiguntur et nō extēdit se ad dāna rez sic videtur Aristot. in eticis capere fortitudinē. sūm dō Macrobi. fortitudo nihil aliud est nisi turpia metuerē: pspēra et aduersa fortiter tollerare. sūm vero glo. sup illud Matb. xij. Quattuor millia boīm qz māducauerūt et. Fortitudo est firmitas animi ptra molestias seculi. Pres fortitudis sunt sūm tullii qz tuoz: scz magnificētia: fiducia: paciētia: et ptenētia. Magnificētia est magnaz et excellaz rez cogitatio atqz administratio cū quadā animi amplā ppositione. Fiducia est virtus p quā in magnis et bouestis reb' in se anim' ex spe certaz si ducta collocaf. Paciētia ē honestat' et vtilitatis eā rez arduaz atqz difficiliū volūtaria atqz diurna ppenso seu pmasio. Perseuerātia ē s' in rōne bene p'siderata stabilis et ppetua pman' sio. Alij assignāt fortitudinis sex partes. s. magnanimitatē: fiduciā: securitatē: paciētiā: pstantiā: et magnificētiā: illō videt sac' rōnabile: qz fortitudo expellit debilitatē animi et magnitudinē efficit. Debilitas animi ē triplex. pma ē nimia passibilitas a malo futuro qz timiditas vocari pōt qz dissuadet nobis. Eccl. vij. Noli eē pu

fillanimis i aio tuo. et Matb. viij. Quid timidi estis modice fidei. Secda est nimia passibilitas a malo pnti qz est quasi quedā teneritudo et mollicies cuius signū est facilitas dolendi. tertia ē stabilitas qz similis est debilitati s'ge subtilis qz de facili i oēm ptem flectit. Contra has tres infirmitates sūt tres ptes fortitudinis: scz securitas: ptra timiditatē: paciētia ptra dīctā teneritudinē: pstantia cōtra instabilitatē. Fortitudo in q̄tum magnitudinez efficit tres bz ptes ipa em q̄tum ad actus suos bz pncipiū mediū et sūm q̄tum ad pncipiū pnter ad eā magnanimitas qz est rōnabilis aggressio terribiliū. Super quo est notādū qz magnanimitas qzqz sumit pro fortitudine et attenditur non solū in aggrediendo terribilia sed etiam in sustinendo et per tiner ad eā nō solū aggressio arduoz. sed etiam pcessus et psummatio eoz sūm summā de virtutibus. Alio modo dī magnanimitas terribiliū spontanea et rōnabilis aggressio et sic sumit a Macrobio. Homo em nō dī magnanimus si aggrediatur terribilia vel difficilia ppter cupiditatē vel glorie vanitatē: s' ppter cōmunē vtilitatē vel ppter honestatem. vnde Tullius Nubil tam angusti animi est tanqz parus qz amare dicitur. Non em debet bō abiqz causa se offerre periculo in trāquillo rēpstatē optate demētis est: tempehāt aut cum euenerit subuenire sapientis est. Un' poeta vis cōsiliij expers mole sua ruit. et Seneca in libro de q̄ttuoz virtutibus. Eris magnanim' si picula nō appetas vt teme rarius nec formides et timidus. Magnanimitas videt distingui in tres partes: scz in cordis altitudinē latitudinē et longitudinē. Cor altum est qd i aduersis non despicitur sed elenatur. vñ Seneca in epistolis nō est mirū in tranquillitate nō concuti illud mirare: scz ibi extollit aliqū vbi oēs despmunt tibi stare vbi oēs tacēt vel cor altū ē cor despiciēs honores transitorios. Cor latū est despiciens latitudinē diuitiaz. Seneca in epistolis ille ingentis animi est qui diuitias circūfusas sibi multū diuiz mirat'. vñ venerūt respicit et ridet eas despiciēs. Cordis lōgitudō est p quā vincit tediū lōge expectatōis vel longitudo molestie et laboris. Quātū ad mediū ad eā ptingit fiducia qz est certa spes pducendi ad finē rem que inchoata est. Quātū ad finē pertinet ad eā magnificētia qz est rerū que gerūtur felix cōsummatio. Securitas em sūm Aristot. in eticis est intimiditas mali. Unde puer. xxvij. Iustus vt leo p'fides absqz timore erit qz leo fit sine timore. habet puer. xxx. Leo fortissim' de stiaz a nullius pauebit occurfu. Securitas em cōmendatur. p'ouerbio. xv. Secura mēs quasi

tuge cōsulium. Greg. in morali quasi cōtinua
tio refectiois et tranquillitas securitatis. Eō
per securitas temeraria est respēnsibilis sic
pungit bis qui ita securi sunt in mari bui? mun
di sicut si essent in portu. de quib? Aug. in libro
pfectionū. nemo securus dicitur esse in ista vita qui
tota tētatō nominat. De hac repēnsibili se
curitate legitur Gen. in pluribus capit. tempo
re diluuij et destructōnis sodome et gomorre etc.
quō boies edebāt et bibebāt et repentinus adne
uentū dēssus et picilitati sunt. et pma ad Tbesia.
v. De illa repēnsibili securitate dicitur cū dixerit
pat et securitas tunc repentinus supueniet ite
ritus. Fortitudo em̄ p̄mendatur fm Tull. q. no
mē stutis antiquus fuit solus fortitudis. Item
cōmendatur qz fortitudo multū cōpetit statui i
quo sumus. Quidus em̄ iste locus est laboris
et certaminis ideo in vita p̄iti valde necessaria
est nobis fortitudo ad Bala. vi. Dū t̄p̄s babe
mus operemur bonū ad oēs. et Eccle. ix. Quod
cūqz p̄t facere manus tua instāter operare: qz
nec op? nec rō: nec sciētia: ne sapiētia erūt ap̄
inferos quo tu p̄peras. vnde Bern. In mūdo
isto quasi in stadio certaminis positi sumus. Ali
bi per Senecam cōmendatur dicens. Facillius
est gentē vnā q̄ virū vnū viuere in quo est ani
mi fortitudo. Sicut cōmendatur in aggressione
ar dnozū. ps. Viriliter age et cōfortetur cor v̄m
Itē in p̄cepto terrenoz ad Heb. xi. Moyses
negauit se filium filie pharaonis magis eligens
affligi cū p̄plo dei. Itē i sustinētia tribulatiōnū
Esa. vlti. Fortis est vt mors dilectio. Itē in re
sistentia tētatōnū. q. ad Tbi. q. Nemo corona
bitur nisi legitime certauerit. Itē in impugna
tione vltioz. Job. vij. Diligētia est vita boīs sup
terrā. Effectus em̄ fortitudis est multiplex dei
hostibus triūphat. q. Mach. xij. Vir fortissim?
Iuda hortabat p̄p̄m se conseruare sine pctō etc.
et. ij. Regū. xxi. Accinxi me fortitudie ad pre
lium et incuruasti resistētes mibi sub? me. Itē
bominū bona sua seruat. Luce. xi. Lum fortis ar
matas custodit atrium suum in pace sunt omnia
que possidet. Item fortitudo ornat. Prouerbi.
vlti. Fortitudo et decore indumentū eius. Item
bominem dicit. Prouer. xi. Robusti habebunt
diuitias. et eodem decimo. Egestatem operata ē
manus remissa. Danus autē fortium diuitias
parat. De constantia patientia et perseverentia
declatatur inferius.

¶ Sequitur textus de temperentia.

Dño gratus viuas esto
moderatus
Non vult sobrietas ratio
nis frangere metas
Quando plus poteris in
cunctis et modereris
Uincere cor propium magis est q̄ vin
cere mundum
Leperet excessus q̄ nō vult eē repressus
Semp̄ adest viciū si nō sit tēperamētū
Quāto maior er̄ moderatioz eē tener?
Nam cito stultus eris nisi velle tuum
modereris.

In isto ca. auctor noster determinat de
temperantia. Pro cuius declaratione
est p̄mittendū fm q̄ bētur in glosa
rv. c. Mach. Temperantia est refrenatō
cupiditatis ab his q̄ temporaliter delectantur: cui cō
cordat Ang. di. Temperantia est in eo cōcedis pra
uis delectatōibus. fm vero Macro. temperantia
est nihil appetere nō appetendum in nullo letia
moderationis excedere sub iugo rōnis cupidit
tatem domare. Et sunt temperantie tres species.
scz sobrietas: cōtinentia: et modestia. Prima cō
sistit circa gustū in quo ponit modū. scz sobrietas
Sobrietas fm Tullii est refrenatio gule ab ex
cessu cibi et potus. Secūda. scz cōtinentia consistit circa
tactū q̄tum ad vim potentie generatiue in quo
ponit modū castitas. hz em̄ dōvebementē appe
titum cōseruādī se in esse indiuidni per nutriti
uam et cōseruādī se in esse speciei p̄ ḡtatiuā. Isti
autē appetitus restringuntur per sobrietatē et cō
tinentiā Cōtinentia est virtus p̄ quā cupiditas p̄sili
gubernatōe regit. Tamē qz cupiditas hz duas
species: scz inordinatū appetitū delectandi: et in
ordinatū appetitū bñdi. si cōtinentia videtur bre
duas ptes. vnā q̄ refrenat appetitum volūtatū
et aliam que refrenat appetitum diuitiarum fm
glosam super lectum capitulum. Luce. etc. Ter
tia scz modestia consistit in dictis et factis factū
autem p̄t accipitur pertinet ad tres sensus:
visum auditum et olfactū. etiā hoc factum per
tinet ad tactum non quidem qui est in generati
ua sed ad alios tactus quorum organa sunt ma
nus ad percipiendum vel capiendū et pedes ad
ambulandū in omnibus istis modis ponit mode
stia. Modestia est virtus per quā pudor bone
stus caram et stabilem comparat auctoritatem
Tullius tamen dicit qz clementia est pars tēpe
rantie. ideo fm eundem debet amūerari cum
predictis tribus: est clementia fm eūdem vir
tus p̄ quā motus animi in odiū alicuius teme

re cōcitarus benignitate p̄tinet. hz vero Sene
cam clementia est tēperantia animi in potestate
vlticēdi vel leuitas supioris aduersus inferiozē
in penis p̄stituendis. licet em̄ clemētia necessa
ria sit oibus maxime t̄i p̄ncipib? vñ domin?
p̄m̄m p̄ncipē populi sui p̄stituit. Moyses q̄
erat vir mitissim? Nume. xij. et. ij. Reg. xv. Le
gitur qz reges dom? israel clemētes erāt et Des
ster. xij. Volui nequa q̄ poterē abuti magnitu
dine: scz clemētia et lenitate gubernare subiectos
Exemplū habem? Mach. xxi. de saluatore n̄ro
dicere per p̄phetā: alibi. Ecce rex tu? venit tibi
mansuetus: in cui? clementie signum inungun
tur reges christiani et ecclesie p̄lati. vñ Seneca
Nullum ex boib? clemētia magis q̄ regem aut
p̄ncipē decet. Ille em̄ q̄ p̄est q̄qz debet par
cere q̄qz vltionē capere. De hoc habem? exem
plum Dester. viij. Quomodo h̄ga assueri regis
extera signum erat clemētie nō extenta signus
erat vltionis. Tēperantia em̄ aiām decorat: quia
sicut in naturis forma est decetior materia sic et
in moribus plus cōmendatur mod? q̄ ip̄a actio
Oratius. Est modus in rebus sunt certi deniqz
fines. quos vltra citraqz nequit cōsistere rectū.
et alibi poeta. Auro quid melius: talpis: quid ia
spide: sensus. quid sensu: ratio: qd̄ ratione mod?
igitur omnib? adde modū. modus est pulcher
rima virtus. Temperantia enim propter hoc cō
paratur soli qui melius planetarum est et decen
tior inter omnes. vnde Hierony. Lomendans
temperantiā ait. qui temperantie virtutem ha
bet viuit vt homo qui vero eam nō habet viuit
vt brutum: qui em̄ post carnē ambulat in ven
tre et libidine prout quasi irōnabilia iumen
ta reputantur. De cōtinentia vltuali modestia et
sobrietate plura dicentur inferius.

¶ Sequitur de donis primo timoris.

Dre cunctis timeas domi
num simul et reuerere
Nisi dominus metuas opus
est te cuncta timere
Si dominum metuis con
traria nulla timebis
Si q̄s amet dñm semp̄ reuerētib? ip̄m
hūano more nō est amor absqz timore
Non sibi seruili sed amīcabili reuerēti
nō timeas boies nec mūdū te tribulatē
S; dñm metue q̄ regnat semper vbiqz
Qui valz i p̄tia te ponere siue gebēna
Si sp̄s metuis semp̄ peccare cauebis
Si metuis dñm tibi donabit paradisu.

In isto capitulo auctor noster determinat
de donis timoris: sed quia fit mētio
de donis in rubrica. est p̄mittendū qz
sz oēs habitus possint dici generaliter
dōa dei specialiter t̄i et appropriat et sunt septē
dona spiritus sancti. scz timor: pietas: scientia: for
titudō: cōsiliū: intellectus: et sapia. vbi est notan
dū qz dñs est inter donū et datum: quia donū
cōnotat effectū in habitū sicut misericors. da
tum autē cōnotat in actū sicut miserator: hz do
ctores sup. xv. dist. i. senten. Ista em̄ dona dant
vt p̄ ea expellantur septē vicia: p̄ timorez super
bia: p̄ pietatē inuidia: p̄ sciētia ira: p̄ fortitu
dinē accidia: p̄ cōsiliū auaritia: p̄ intellectu
gula: et p̄ sapientia luxuria sicut scribit Ep̄.
iij. Ascēdes sp̄s in altum captiua durit capti
uitatē dedit dona boibus: bec septē dona dicitur
septi formis gratia sp̄s sancti seu septē effe
ctus quequidē dona dicuntur dari ibi in glo. cō
tra septē mala scz sapientia cōtra stulticiā: intel
lectus cōtra ebrietudinē: cōsiliū cōtra p̄cep
tationē: fortitudo contra timorē: scientia con
tra ignoratiā: pietas cōtra duritiā: timor: p̄tra
supbia. Alio mō dicuntur illa septē dona dari
p̄pter expēdiēdas vires naturales. Nā irascibi
lis indiget expēdiēti tā in p̄p̄ris q̄ i aduersis.
In p̄p̄ris qd̄ p̄ timorē. in aduersis p̄ fortitu
dinē cōcupiscibilis indiget expēdiēti q̄tum ad effe
ctum respectu dei qd̄ fit p̄ gustum sapientē et iā
q̄tum ad effectum respectu p̄xiimi qd̄ fit p̄ pie
tatem. rō indiget expēdiēti in veritatis specula
tione qd̄ fit per donum intellectus et veritatis ele
ctione qd̄ fit per donū cōsiliū et in electi executiōe
qd̄ fit per donū sciētie. Item dicitur septē dona
p̄pter regimē actiue et cōtēplatiue. Cōtēplati
ua debet habere timorē ad reuerentiā maiesta
tis. Intellectus ad intelligentiā veritatis sapi
entiā ad gustum bonitatis. Actiua vita dicitur habere
pietatem ad agendū. sciam ad directiōnē pie
tatis. cōsiliū ad directiōnē fortitudinis. forti
tudine in prosperis et aduersis recte cōducēdis
vt dictum fuit supra in. c. de fortitudine. Plura
animi dona sunt ad intellectum spectantia: quia
lux cognitiōnis multum expedit ad dirigēdos
pedes nostros in viam rectā di. Greg. em̄ sup
Ezech. qz p̄ sapiam sumus mat̄ri. p̄ intellectum
puidi. p̄ cōsiliū cauti. p̄ fortitudinem animo
si. p̄ sciam discreti. p̄ pietatē misericordes. et p̄ ti
morē humiles. bec de donis in generali. ¶ Que
ritur vtrum sit dñs inter stutes et dona. Solū.
Grego. sup Job. dicit qz sic qz virtutes sunt ad
agendum recte. habitus donozum ad agendum
expēdit. Dabitur beatitudinum ad agendum
et patiendum perfecte.

Sequitur in speciali de dono timoris

Timor: fm Aug. sup Jobā. est fuga mali ne pdat homo qd amat. sapiens enim timet & declinat a malo. stultus aut trāsiliit & pfidit. puer. xliij. et enūerant cōiter sex spēs timoris. s. naturalis: humanus: mundan?: servilis: initialis: et filialis. naturalis ē timor quo qlibet timet naturaliter nocumētuz nature & ille timor nec ē merito: ins nec demerito: q: nō subiacet libero arbitrio. Et d: naturalis non a natura instituta sed destituta: q: ille timor est pena p peccato p mox parentuz inflita: hoc timore rps naturaliter mori timuit. Dat. ix. Lepit iesus pauere. & Dat. xvi. eadē sentia habet. Pro quo est notandum q duplex voluntas fuit in xpo. s. increata & creata. de increata suspēdeos: sed de voluntate creata est dicendum q duplex. s. rōnis & sensu litatis. Irē voluntas rōnis est duplex. s. rōnis vt rō est. & voluntas rōnis vt natura est. Voluntas rōnis vt rō est cōformauit se voluntati i creatē sed voluntate rōnis vt natura est & voluntate sensu litatis voluit aliqd pprius qd non voluit voluntate rōnis vt rō est. s. non mori: nec in hoc fuerunt ille voluntates p rarie lz volita fuerit cōtraria qm fm voluntatē diuinā qd iustū erat voluit: fm voluntatē rōnis in se p sentit: fm voluntatē sensu litatis penā recusauit. Et sic que libet voluntas quod suum erat tenuit. s. diuina voluntas tenuit iusticiā voluntas rōnis tenuit obedientiā: voluntas sensu litatis tenuit naturam. s. Albertus i pmo li. sui cōpen. cbeolo. 2c. Timor humanus est qd timet pelli sue: & ille timor nascitur ex nimio amore p sentis vite & est qd actus eius mortalis. s. cuius potius peccaret mortaliter q amitteret vitam suā. de quo Job. xij. Qui amat aīam suā in hoc mūdo pdet eā. Quā doq actus istius timoris est venialis: vt cū qd faceret prius veniale pccm q pmitteret se occidi. Mundan? timor est quo qd timet rebus suis ille timor nascit ex nimio amore re: p temporalium & est qd actus mortalis & quā doq venialis vt supra. Iste timor fuit in iudeis q occiderunt xpm. Joban. xi. Si dimittim? enī sic omnes credent in eum: venient romani & tollent locum nostruz & gentē. Timor servilis est quo timet quis peccare. ppter gebennā pncipaliter et iste timor nō est cum cbaritate. vñ Augu. Inānter putat se esse victo: ē peccati q timore nō peccat. Timor initialis est quo quis timet gebennā & dei offensam. Unde quasi habet duos oculos vnuz ad penā alim ad deum. & hic vltim? oculus debet eē pncipalior. Iste timor est cuius imperfecta cbaritate. de quo p rima Job. iij. Perfecta cbaritas fo

ras mittit timor: quoniam timor penā habet. gloria timorem illum. de quo dicitur. Initium sapientie timor domini. Eccl. i. Quo timet qd in pntis opera iusticie ne veniat districtus iudex & se minus castigatuz dānet q em sic timet nō ē perfectus in cbaritate. Et si dicat q sancti maxime timuerunt gebennā. respōdet q maxime timuerunt & cauerunt eā q ad gebennā ducunt Greg. super Job. Notādo que fit perfecta cbaritas que nō patitur secum timorem dicit q duplex ē pfectio cbaritatis. s. vna est necessitas & sufficientie. Alia est pncipaliter scitatis & excellentie quas pfectiones tāgit p pter li. iij. de contemplatiua vita dicens. Perfecti sunt illi q perfecte deum diligunt q volēdo qd vult de? nullis peccatis quib? offēdit de? ac desunt & semper ad virtutes diligēdas & habendas se extendunt: perfectionē necessitatis tangit cum dicit qd deus vult: bec perfectio cbaritatis bene comparatur secum aliquos timores. Perfectionem excellentie cbaritatis tangit cum dicit & semper ad virtutes diligēdas & habendas se extendunt: & bec perfectio cbaritatis foras mittit omnem timorem qd quidē timor habet penam: vt ait Aug. superius. Timor filialis ē quo quis timet offensam dei vel separationes a deo talis enim canet offensam patris celestis sicut bonus filius: etiā si sciret ex illa offensa nihil mali ei accidere cū tali timore est securitas cū affit perfecta cbaritas. l. Joban. iij. In hoc perfecta dei cbaritas est nobiscuz. Est ad huc alius modus timoris q dicitur timor reuerentie qui solus inter alios erit in patria sicut dicit ps. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi. Et talis reuerentia est resiliō a cōsiderata magnitudo dīe dei in propriam parnitatem: quia dictum est q timor est fuga mali. Est notandum q malum dicitur in malum pene & maluz culpe. Timor filialis fugit malum culpe: scilicet dei offensam. timor naturalis naturaliter fugit malū pene. Fuga mali pene voluntaria pntinet ad alias q timor spēs timoris. Ad huc malum pene diuidit in penam sensus & penam dāni. Et vtraz diuidit in temporalem & eternam penam. Fuga pene sensus temporalis pertinet ad timores humanū. Fuga pene sensus eterne pertinet ad timorē seruilem. Fuga dāni temporalis pertinet ad timorē mundanuz. Fuga dāni eterne pertinet ad timorem initialē fm summā de hntid?. Multa enī debēt nos incitare ad timorē. vnuz ē cōsideratio culpabilitatis nostre. Ber. Qui memor est maloz suoz et diuini iudicij semper tristis erit. Aliud cōsideratio misericordie: die quā de? eribit boibus in pnti & iusticie i futuro. vnde Aug.

fm magnitudine mie in presenti erit magnitudo iusticie in futuro. aliud cōsideratio iusticie q legitur dñs fecisse in hoc mūdo. Pro de lucifero & suis pplecibus. Lu. x. Videbā satbanā q si fulgur de celo cadentē. De pena inflita p mis parētibz p pccō eoz de diluio p pccm carnis &c. Aliud cōsideratio dñice passiois. Ber nar. ex cōsideratōe remedij pncipaliter est timor pccitātē. Aliud exemplū saluatoris qui fleuit videns statū nostrū periculosus. Lu. xix. Videns iesus civitatē fleuit super illā. Aliud cōsideratio diuini iudicij austeritatē. Den. xxxij. Si arripuerit iudicij manus meae: reddā vltionem hostib? meis: & bis q oderūt me. Timor enī multa bona facit pccm expellit. Eccl. i. Initium sapientie timor dñi. Negligentiā abijcit. Eccl. vij. Qui timet deū nihil negligit. Mentē stabilit Prover. xvi. In timore dñi declinat a malo. Spiritualiter dicit ps. Nō est inopia timētib? dei. & alibi timētibus deum nihil deest. Timor bona opa cumulat. Eccl. xv. Qui timet deū faciet boua cor delectat. Eccl. i. Timor dñi delectabit cor: vitā prolōgat. in eodem. Eccl. timor dñi apponit dies. deuotionē irrigat. puer. xliij. Timor dñi fons vite. Eternaliter remunerat. Eccl. i. Timētibus deū bene erit in extremis & in diebus defūctōnis sue benedicent. Timor enī seruilis donū. s. est nec tñ cum. s. sicut anora est a sole nec tñ est cū sole. Timor seruilis sic spūscō locū preparat vt eum sicut seta filiū introducat. Seta aut sic filiū introducit vt ipsum precedat: s. cū ipso nō permaneat sicut ait Aug. Timor seruilis est bonū quo nemo benevitur: quia licz habitus timoris seruilis sit bonus i se fm quē etiā donū. s. est tamen actus eius ē qd pccm timor seruilis non facit: preparat vias cbaritati. retrahit a peccato metu pene tñ: ratione p rimi bon? est: rōne secūdi dignitur: qd vsus seruilis timoris est duplex: s. cū qd vritur eētia bitus vel cū vtr? fūilitate. P rimo modo vsus est bon? nā et vsus est abbo rere penas et nas qd bonū est: cū sit etiā i timore initiali. Secūdo modo vsus eius est malus: qd sic vsus eius ē vltare malū ex coactione p penā: cui? tñ affectus haberetur in voluntate. & segetur effectus si se pararet impunitas vt ait. Augu. dicens. Timor seruilis bonus est. Non tñ qui timet seruilitate bene agit quia agere bonū est et bonitate facti Sed agere bene id est meritorie est et bonitate agentis qui agit ex virtute cbaritatis & grē. Timor initialis sic dicitur: qd est p rimo incipientium qui ad huc in angustia sunt super peccato suo quod cōmiserunt: sed bec angustia mittitur foras quando conscientia serenatur ad plenum

Perfecta dei cbaritas d: foras mittere timorē initialē in qm habet naturam timoris seruilis: s. fm hoc qd habet oculum ad penam. Timor enī initialis habet duos oculos: vñ ad gloriam qui est ei essentialis. Alterū oculum bz ad penā qui est ei accidentalis. Sed timor fūili ē essentialis. Præterea timor initialis abstinetur a peccato veniali p pccm purgatorij quo casu potest puenire cū perfecto q etiam timet penam purgatorij in qm est dilatoria glorie siue separatiua ad tempus. Pro vltiori declaratio ne pmissoz est notandū q duplex est amor: s. filialis quo deū diligim? ppter se tñ. Et mercenarius quo diligimus deū pncipaliter ppter se & secundario habito respectu ad mercedē. Dicit duplici amori rīdet duplex timor. s. filialis & initialis. Filialis timor rīdet filiali amori. Initialis timor rīdet amori mercenario. Timor filialis p pte timet offendere deū qui etiā si ppter peccatū nō separet a deo tñ a peccato abstineret ne ipm deū offenderet. & in hoc differt filialis timor ab initiali. Alia differētia est qd timor initialis est imperfectoz: s. timor filialis est perfectoz. Alia differētia est qd cū in timore pene duo sunt scz punctio & cautela. ipa punctio pertinet ad timorē initialē. Talis enī punctio est ex cōscientia peccati de quo nescit an sit dimissus. Cautela vero pertinet ad timorem filialē sicut enim perfectus cauet peccatum & deum offendere ita per consequens cauet penam sed tamē per accidens. Timor enim dei seu filialis est sanctus & castus.

Sequitur textus de dono pietatis et misericordie.

Sis gaudere semp miseris
ris miserere
Si pius es miseris pietate
dei potieris.

Utilis est pietas plusq
terrena potestas
Nemo potestate saluatur sed pietate
Septē corporea fac paupib? pia scā
Pasce famescētes pota nimū sitiētes
Indue nudatos redias d carcē captos
Egros p porta pegrios collige porta
Defūctos sepeli sic fumes gaudia celi
Corrige peccantes: ac instrue pauca
scientes
Cōsule non doctis: et ora p triblatis
Cōforta mestos: porta paties dēratos
Offensas spōte: ledēdi corde remitte

In isto capitulo auctor noster definiat de dono pietatis et misericordie. pro quo est notanda in libro Gregorius super Job quod pietas proprie est unum de septem donis summi pro misericordia dicitur ei pietas opus misericordie docet gloriose. vero super quantum ca. dicitur videtur velle quod pietas summa proprie cultu dei seu pro veneratione rectorum sacrarum. unde Brechtius cultura domini pietate dicimus esse. Qui enim pie querit honorat sancta. unde Augustinus cum Gregorius. Pietas hominem sub iugo dei subicit tanquam animal mansuetum et sic pietas facit deum coli et venerari. Tamen secundum veritatem misericordia et veneratio sanctorum coincidunt se. Misericors enim deum veneratur in paupere: imitator deum in paupere respicit propter. unde Augustinus. Qui calumniatur egredere exprobat factori suo. Honorat autem eum qui miseratur pauperis. Honoratur enim angelus in pauperibus cum pauperes honoratur propter angelos eis ad custodiam deputatos et angelus contemnitur in contemptu pauperum. dicitur. xviii. Videte ne contemnat vnum ex his pusillis. Dico enim vobis quod angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei. Aliquibus tamen doctoribus videtur quod pietas proprie est donum differt a misericordia in hoc quod pietas respicit spirituali necessitate et misericordia respicit corporalem necessitatem et sumit occasionem talis distinctionis ex eo quod dicit gloriose super prime ad Thimotheum. iij. c. Pietas ad omnia utilis est omnis summa discipline christiane consistit in pietate et misericordia ibi pietas et misericordia connumerantur tanquam diversa. Aliquibus tamen alijs videtur quod pietas relevando misericordiam proprie procedat ex principijs scientie. Misericordia vero proprie procedit ex principijs iuris naturalis misericordia dat pauperi elemosinam quia frater noster est naturalis eiusdem speciei nobiscum. Pietas vero dat elemosinam: quia filius dei est per adoptionem vel membrum corporis christi: vel quia christus reputat sibi fieri quod sit pauperibus. dicitur. xv. Quandiu fecistis vni ex minimis meis mihi fecistis. Latria est honor deo exhibitus et que soli deo competit gloriose. super illud dicitur. iij. Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies et vocata a tullio religio. latria de tali latria seu adoratione legitur. Luce. xxi. Postis genibus oravit dicens et cetera. et matth. vlti. De discipulis quod videntes iesum adoraverunt eum. et Apo. iij. de. xlii. senioribus qui procedebat ante sedentem in throno si adorabatur vivebat in secula seculorum. Et eodem. xli. Des angeli stabant in circuitu throni et adoraverunt deum dicentes amen. quod soli deo pertinet latria seu adoratio ambobus genibus stertis patet. Luce. xli. Gloria mea alteri non dabo gloriose. super. xx. cap. Et odi vbi dicitur non adorabis ea neque coles. ponit differentias inter adorare et colere. nam quis intuitus potest

adorare adulando regibus ydolaris: sed colere est tota animi affectu et studio mancipari. Et reperitur triplex cultus deo debitus: cordis oris et operis. Augustinus loquens de theofobia siue pietate est cultus dei dicitur quod consistit in cognitione dei et dilectione cum debita subiectione: et hoc spectat ad cultum cordis. Cultus oris est vocabulis professio maiestatis divine quam fideles faciunt deum orando laudando benedicendo re gratiam do et cetera. Cultus operis est qui alijs opere recognoscit singulare dominum dei quod ecclesia recognoscit. dicitur. xpo tu solus dominus et cetera. Ad cultum operis pertinebant animalia quorum imolatio ostendebat se deo subiectos et ostendebat deum posse eos occidere: sed bodie sacrificium deo spiritus contribulatus. Omnia est honor exhibitus creaturis que presumunt ut angeli sancti superiores que sunt in hoc mundo et cetera. Reverentia vero est que debetur rebus deo dedicatis ut loco sacrorum et aliquos talis reverentia dicitur timor eo quod reputamus nos indignos. Gen. xviij. Terribilis est locus iste non est hic aliquid nisi domus dei et porta celi. Non legitur enim christum tantam iram ostendisse in hoc mundo sicut qui elecit videntes et ementes de templo eo quod reverentia debita templo non exhibebatur. dicitur. Mat. xxi. et Job. i. et sumit occasionem copen. theo. dicens quod donum pietatis consistit in tribus in cultu dei. in veneratione sacre scripture: et in honore primi. Cultus dei consistit in professione divine maiestatis. hoc est theofobia. veneratione sacre scripture consistit in hoc ut ei firmiter credatur et sollicite custodiatur et fideliter dispensetur. Honor primi consistit in reverentia superiorum. in communitate equalium: et in subiectione inferiorum. De misericordia notandum est quod est virtus pro qua animus super calamitate afflictorum movetur. Damascenus dicit quod misericordia est tristitia in alienis damnis. Misericordia filium dei in mundum fecit descendere: et eadem misericordia homines in celum ascendere ad significandum hoc. christus a monte oliveti in celum ascendit in monte oliveti eminentia misericordie designatur. misericordia enim super exaltat iudicium. Jacobi. i. Super exaltat misericordia iudicium. Compassio enim est magna virtus. unde Gregorius super illud Job. xxx. Compatiebatur anima mea pauperi: dicitur quod plus est compassio quam datur.

Sequitur textus de dono scientie.

Quam multa sciunt et se bene scire relinquunt. Zemet cognosce dominum cognoscere potest. Tu melior fies si te prius bene scires

Quam si negligeres et cetera corde te neres
Discere ne cesses si doctor maximus esse
Non per doctrinam poteris vitare ruinam
Non curans scire merito quod scire tenet
Si super hoc erret non excusatur habetur
Est quasi vile pecus ignorans et quasi cecus
Precipue regere qui deus siue docere
Rucus agens cecum facit ipsum sterere
nere secum.

In isto ca. auctor. noster determinat de dono scientie di. quod donum scientie est ipsum cognoscere primo. Pro declaratione istius est primum dicitur quod donum scientie est idem in esse sicut prudentia: sed differunt ratione agendi. nam prudentia procedit ex principijs iuris naturalis scientia vero ex principijs fidei. Proprie actus doni scientie est docere recte persuadere in medio prave rationis et puerse. Ad hoc autem quod alijs puerse in medio prave rationis et puerse tria requirunt. Primum est quod bene rationes quibus se defendat ab impugnatione fidei sua. unde scientie donum non tamen supponit ea que scripta sunt in libro theologo. sed etiam que scripta sunt in tota phisica quibus iuuat ad probandum fidei. Secundum est quod a malo ablineat. Tertium est quod bene et prudenter repalia admittret. Scia enim proprie est donum proprie sic describi. Scia est humanarum rerum cognitio saluberrime fidei deservies. Et sumit bec diffinitio ex verbis Augustinus. xliij. de trini. Sapientia homo est divinaz atque humanaz rerum scientia: ut videbit. Ego quoque et diuitiarum et humanaz rerum et sapientia sciam dici posse non nego. Verum tamen secundum dictum apostoli. i. Cor. xli. Alij datur sermo sapientie alij bone scientie. que superior diffinitio deus sic intelligi: videlicet ut divinaz rerum cognitio proprie sapientia nuncupetur: humanarum vero proprie cognitio scientie nomen obtineat. unde Augustinus super illud. i. ad Ebozum. xli. Sapientia est in contemplatione eternorum: scientia est in actione temporalium. Donum scientie est habitus infusus quo homo habet iudicium circa credenda et agenda. Ad donum scientie pertinet cognoscere que sint vera bona et mala: et que sint vmbre bonorum et malorum. Item ad donum scientie pertinet discernere iter maiora bona et minora: maiora mala et minora siue bec mala veniant ex parte anime siue corporis siue demonum siue. primo siue rerum temporalium. Donum scientie proprie pertinet ad malum et bonum in quantum movent affectum nostrum. Unde a tali malitia denotatur. Gen. i. Lum. dicitur lignum scientie boni et mali. eodem. iij. ca. Eratis sicut dii scientes bonum et malum. Item ad donum scientie pertinet cognoscere

deceptiones quas bona presentia et mala que non sunt vera bona nec vera mala faciunt hominibus. Propter has deceptiones capiunt homines nove bona pro veris bonis. et fugiunt mala pene presentis que non sunt vera mala pro veris malis que sunt mala culpe. Augustinus. Ad donum scientie pertinet agnoscere brevitatem presentis vite que est sicut vapor modicum panis. Ja. iij. Item agnoscere amaritudinem vite presentis de qua Job. xliij. Homo natus de muliere brevis vite vite repletur muleris miseris. et Eccl. xxx. Melior est mors quam vita amara: et requies eterna quam languor perseverans. bonum enim scientie ostendit spirituali commotione preferenda esse corporali et prius occurrendum esse molestis et damnis spiritualibus quam corporalibus prius patcedas esse aias et vestidas quam corpora et cetera. Minima tamen bona propter hoc non esse negligenda. dicitur. xliij. Nec oportuit facere et illa non omitttere. Donum scientie est diligere opera ad nominam rationis et ad conformitatem dei. Per illud enim donum scientie scit ne sub specie boni malum lateat. Scientia enim regit pietatem propter quod etiam am bec duo dona combinantur. Per donum enim scientie scit homo quid sit a quo fit: et ad quid sit. Sed quod litera auctor sit de duobus mentio. scilicet de adiscendo et ignorantia: intendo dicitur de utroque aliquid elucidare. Et primo de bis que possunt valere ad hoc ut aliquis adiscat maxime sacra scriptura. Unum est ut homo bene vivat unde quisque veritatem se cognoscere posse putat: si ad hoc non nequiter vivat. Ber. et Eccl. Occupat sapienciam serua iusticia et dominus tibi eam prebebit. Secundum est quod potest valere. scilicet considerare quod scientia seu sapientia est donum dei: id non est scientia rapienda violenter studio deo irrequisito. Jacobi. i. Si quis vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter. Tertium est humilitas et hoc oportet ad quatuor. scilicet quod nulla doctrina contemnat ut a nullo erubescat doceri ut homo non erubescat profiteri se nescire quod nescit: ut humile modum loquendi quam habet sacra scriptura non contemnat. Augustinus et Seneca. Quartum principale est ut librorum editioni intendat. Augustinus in li. de doctrina christiana di. codicibus emendandis primitus debet inuigilare solertia eorum qui scripturas divinas nosse desiderant. Quintum est ut homo adiscens sit diligens indagando scripturas sacras ad quod primo necessarius est timor dei. puer. i. Timor domini principium sapientie. Secundo quod sit mansuetus ut cedat auctoritati sacre scripture. Augustinus in li. de doctrina christiana. Ante opus est dei timore ad cognoscendam eius voluntatem. Deinde misericordie opus est pietate nec contra dicere divine scripture. Sextum principale est homo sit assid

dans studendo. Hier. Divine scripture semper
 tu manib' r iugiter in mentevoluantur. Sepri
 mus est vt de sapientia a deo accepta adiscens no
 sit ingratus: s; datorz suu glorificet. Eccl. vi. Da
 ti mibi sapientia dabo gloria. Quantu ad scdm
 est quod de ignorantia est norandum sub breui
 bus q ignorantia quedā ē simplex quam habet
 ille qui nescit quod tenetur scire r laborat vt sci
 atur: r talis ignorantia excusat nō a toto sed a tā
 to. Ignorantia crassa ē quam habet ille q nescit
 qd tenet scire: r illd scire seu adiscere negligit
 r illa est bene culpabilis. Alia ē ignorantia astu
 ta r illa est duplet. s. determinata r indetermina
 ta. Indeterminata ē illa q affectat nescire qd
 tenetur scire: sed nō est determinatum apd euz
 q teneat illd scire. bec fuit in Paulo. pma Z bi
 mo. i. Ecclesiam dei persecutus sum: sed miseri
 cordia psecutus sum: qz ignorans feci bec et cu
 sat nō a toto sed a tanto. Determinatam habet
 ille qui affectat nescire illud de quo determina
 tū est apud ipm q illud tenet scire: r talis igno
 rantia nullo mō excusat. Iste ignorantie sūt ppe
 ignorantie iuris. Ignorantia facti excusata toto
 adhibita debita diligētia r sufficiētia. vnde nō
 peccat q supponit nō sua p suis. Bon. dicit q
 si tāta sit ignorantia q oino puet rōnem volūta
 rī r rōne ptept' ex toto excusat. Si nō nō p
 uet oino excusat a tanto: sed non a toto iuxta di
 ctum apli miam cōsecutus sum r.

Sequitur de dono fortitudinis de quo
 auctor non fecit textum.

Hortitudo donum. ff. est que se habet
 respectu mali pene fm dictamē sup
 naturaliu principioz legis eterne se
 quēdo. ff. specialē inspirationez qua
 mouentur aliq vltro ad se offerendū vt sustine
 ant penam. Et quo patet q donum fortitudis
 est habitus existens in voluntate sicut in subie
 cto inq̄tum negociatur circa ardua quo volun
 tas habilitatur ad volenduz mortem sustinere
 p defensione fidei fm dictamē legis eterne se
 quēdo. ff. motiua inspirationē r melius q̄ p alt
 quam virtutē moralē. r ideo p istā fortitudinez
 sancti fecerunt mira opera fortitudinis sup bu
 mano modo sustinendo talia cum gaudio r ex
 ultatione: vt p̄ Actū. rj. de beato Petro r eo
 dem. vij. de beato Stephano r. r eodez. v. vbi
 habet: r illi quidē ibant gaudentes a p̄pectu cō
 silij: qm digni haberi sunt p noie iesu p̄tumeliā
 pari. Fortitudo virtus de qua dicitur extitit se
 habet respectu ardui: mali pene s; dictamē na
 turalium principioz: r tali fortitudine sustinet
 homo pericula r lesiones ppter bonuz virtutū
 vt dicit Augu. l. ii. de trinitate. ca. xvi. asserens

q multi utilitatem reipublice propi e vite pre
 ponebant.

Sequitur tertus de dono p̄siliij.

Mnia cōsilia tua sint mi
 nimine fixa
 Non te precipitas si con
 silio domini stas
 Cōsilio tracta nature pro

pria facta
 Nam cito peccabis quando nimis ac
 celerabis

Consule maiores prudētes r meliores
 Ut nō deficias nec dānosus tibi fias
 Consiliū verū docet experientia rerū
 Amplioz i semib' est experientia sensus
 Si defendēdo cam sumas vel agendo
 Hoc fac consulte ne consummas bona
 stulte.

In isto ca. auc. determinat de dono cō
 silij. Pro cuius declaratione est pre
 mittendū q consiliū tribus modis
 dicitur qnq; p̄siliū dicitur delibera
 tio de rebus valentibus ad finem
 quem intendimus: r tale consilium
 p̄tinet ad prudentiā. Qnq; p̄siliū dicitur p̄sua
 sio rerū excellentiū ad quas nō tenemur fm qd
 dicitur hoc esse cōsiliū. Si vis perfect' esse vade r
 vende oia que habes r da pauperib'. Quādoq;
 dicit' p̄siliū prudētia valde exercitata in medio
 p̄tēplatioz r actioz donoz r deliberatio de
 operib' arduis siue teneatur ad ea siue nō. r s;
 hoc sumit' p̄siliū donū r ita p̄siliū r prudētia sūt
 idē i eēt' p̄siliū abūdar sup prudētia i vno actu
 s. q̄ ei' est etiā i perare. Itē sicut ad donū sciētie
 p̄tinet reprobare malū r eligere bonū ita per
 tinet ad donū cōsiliij cauere pericula que sunt in
 hoc mundo. Item sicut donū sciētie habz re
 gere pietatem: ita donū cōsiliij habz regere for
 titudinē In hoc aut differunt consiliū r sciētia
 quia consiliū est circa arduum r difficile. sciaho
 circa bonū r malū. Ad donū cōsiliij spectat leon
 sulere an sit operanduz ad donū prudētie q̄liter
 sit operandū. Circa cōsiliū qnq; sunt cōmēdā
 da. Primū gratia cōsiliū requirendi que est in
 eo qui nō est p̄ceps ad opandū puer. r. r. Qui
 festin' est pedib' offendit. Scdm est gratia p̄s
 liaz eligendi. Tertiu gratia dādi p̄siliū. Quar
 tum gratia p̄siliū examinādi. Quintū gratia
 acq̄scenti p̄silio. De p̄mo legit' Tho. iij. Cons
 ilium semper a sapiente require. r puer. r. Lo
 gnatores. i. p̄posita p̄siliij robozāt. i. p̄ficiū. glo.

parna foris sunt arma nisi p̄siliū sit domi. i. Ma
 cha. v. In illa die ceciderūt sacerdotes in bello
 dū sine p̄silio exiūt in p̄lium ad p̄siliariū eligē
 duz monemur. Eccl. vi. Multi pacifici sint vbi
 r p̄silia p̄sili tibi vñ de mille. Tū p̄ p̄siliario an
 oēs eligendus ē deus. Tho. iij. Dia p̄silia tua
 in ipso deo p̄maneāt. Deinde recurrendū est p
 consilio ad viros bonos. Eccl. xxxvij. Loz boni
 cōsiliij statue tecū non est em̄ tibi aliud plus illo
 Consilia aut impioz fraudulēra. puer. rj. Non
 em̄ est habendum cōsiliū cū boie de negotio qm̄
 euz tangit vel de eo qd nimis odit vel nimis di
 ligit. Eccl. xxxvij. Noli p̄siliari cū eo q suspectuz
 te habet r ab emulātib' tibi abscode p̄siliū r cū
 muliere de bis q emulat nec cū timido de bello
 r. vñ Hier. ix. Amulq; a primo suo se custo
 diat r in oi fratre suo nō habeat fiducia. r Di
 ebee. vij. Ab ea q dormit i sinu tuo custodi clau
 strā oris tui. Itē a iuuenib' p̄siliū nō ē regren
 dum: qz Roboā regnū suū p̄ magna pre amisit
 p̄silio iuuenū acq̄scedo r reliquēdo cōsiliū se
 nū. iij. Reg. rj. Qñ dicit senib' ppli q eundē ro
 boam filii salomonis bñ p̄sulebant minim' di
 git' meus grossio: ē dorso patris mei. Instiga
 tus p̄silio iuuenū q secū nutriti fuerāt. r rñdēs
 seniozib' ppli q eū rogabāt vt deponeret quan
 daz seruitutē quā salomō pater ei' iposuerat di
 xit q imponeret gram' iugū: r sic fuit electus a
 regno r. Gratia dādi p̄siliū emēdat. Eccl. rrv.
 q̄ speciosam canctie iudiciū r p̄sbyteris cogno
 scere p̄siliūz B̄ra examina di cōsiliū cōmēda
 tur p̄ Senecā dicētem prudētis p̄p̄riū est exa
 minare consilia r non cito facili credulitate ad
 falsa plabi. Gratia acq̄scenti cōmēdat. p
 uer. rj. Via stulti recta i oculis ei' q̄ aut sapiēs
 est audit p̄silia r supple acq̄scent bonis cōsilijs.
 Sequitur tertus de dono intellectus.

Intellectus boīs con
 stat bene rectus
 Cum sup omne deū timet
 intelligit ipsum
 Ac recte credit r iussibus
 eius obedit

Cur intellectus teneas in numine fixū
 Sepe rogās dñs q̄pferat hūc tibi vez
 Nūc nō abscondas in terra s; bñ cōdas
 Ut tibi donatū reddas dño geminatū
 Sic qz lauderis a x̄po nec reproberis.

In isto ca. au. determinat de dono intel
 lectus. Pro quo est notandū q quinq;
 p̄cedētia dōa p̄tinet ad vitā actiua. bec
 aut duo dona. s. donū intellect' r sapie

pertinent ad vitam p̄templatiuā. vnde Ansel.
 in libro de similibus dicit q post' sp̄s sanctus
 mētē facit pauentē per donū timo: s; fibiq; cō
 patientē per donū pietatis. Ea que sunt facien
 da docet per donū sciētie r illa fortiter erequi
 tur p donū fortitudinis. Et de ipa sui exemplo
 facit alijs se p̄sulentē per donū consilij post. ff.
 accendit mētē ad intelligenduz cur bec et illa
 fieri debeāt: r vltimo q a solo deo remunerati
 onē querant istoz. q̄ p̄ vltorio: r declaratio
 ne est notandū q intellectus dicitur pluribus mōis
 vno mō pro aia intellectina r sic dicitur in tertio de
 aia vbi dicitur ab. Aristotele q̄ necesse ē intellectū
 esse immixtū. Secūdo capitur p̄ actione ipsius
 intellectus seu aie intellectue vt p̄ intellectu
 ne ipa. Alio mō p̄ notitia p̄ncipioz que habet
 per naturalem inclinationē intellectus. De vi
 nominis intellectus importat quādam intimā
 cognitionem: quia intelligere est intus legere
 et sic intellectus non est donum quāuis sit a. ff.
 Alio modo intellectus dicitur gratia intelligēdi sa
 lubre significaciones signoz naturaliu vel pos
 tioroz et sunt significaciones signozum creatu
 re. De isto intellectu loquebatur dñs discipulis
 suis. Mathe. r. dicens. Et vos sine intellectu
 estis: r sic est donū. ff. r habitus supernaturalis
 principioz supernaturalium qui sunt articuli fi
 dei r ex consequenti quārdam opationuz que
 ordinantur ad fidem qz fides p̄ dilectionē opa
 tur ad Bala. v. Fides est que p̄ dilectionē opat
 hoc lumen sup̄naturale supadditum intellectui
 r datum homini dicitur donū intellect' qd nominat
 quandā excellentiā conditionis penetrans vsq;
 ad intimas rerū intelligendarum essencias et
 veritates: qd non fit ita p̄plete ex virtute intel
 lectus naturalis sicut ex virtute luminis super
 naturalis supadditi intellectui. de quo intellectu
 dicitur libro de spiritu r aia q̄ ea vis aie q̄ de diu
 nis q̄tum boi possibile est cognoscitur ad cele
 stia arcana penetranda q̄ penetrari nō p̄t nō
 si per sp̄m eius qui etiam p̄funda dei scrutatur.
 vnde primo. Loz. iij. Dicitur nobis aut reuelat
 uit deus p̄ sp̄m suū. sp̄s em̄ oia scrutatur etiā
 p̄funda dei. Cum v̄itates necessarie ad salutes
 sint nobis abscondite r velate tam in rerū natu
 ris q̄ sacris scripturis q̄ etiā in diuinis sacris
 r figuris intantū vt intellectus humanus sine
 adiutorio supernaturalis luminis nō possit ad
 eas apprehendendas plene pertingere necesse
 fuit vt. ff. intellectui humano superadderet ali
 quod lumen sup̄naturale quo velamina dicta
 rum veritatum penetraret. r.

Sequitur tertus de dono sapientie.

St immortalis sapiētia spiritalis
Quāuis mundana fertur sapientia vana.

Xp̄s dilige sup oia cūa fleſ
Nēte deū gerere pctā futura cauere
Mūdi despiciere celestia corde teneſ
Singula sic sapere sicut sunt sic et b̄re
Dec est sincera mentis sapiētia vera
Exoptat supera sapiens ⁊ gaudia Na
Deuitat scelera: mundū contēnit ⁊ era
Omnia discernit a prauis oia cernit
Omnia vult agere ⁊ sulte recta tenere

In isto ca. auc. noster determinat de do-
no sapie. Pro quo est notandum qd sa-
piētia ⁊ intellectus differunt: qd sapia est
cognitio dei absolute. Intellectus aut co-
gnitio dei collectivus: s. in compatione ad creatu-
ras. Itē alia differētia est: qd intellectu cogno-
scitur deus per signa: sapiētia vero deus cogno-
scitur experimēto. Itē intellectū cognoscimus
deū: per sapiētia eius dulcedinem gustamus.
vnde sapiētia dicitur quasi sapore virtutis cō-
dita scientia. Eccl. vi. Sapiētia enim doctrine
sapida est s. nomen eius: et non est in multis
manifesta: per intellectū em̄ sumus puidi per
sapiētia naturā: tamē non est omittendum qd
sapiētia sumitur pluribus modis: vno modo p
sapiētia mūdāna que inimica est deo. Jo. iij.
Sapiētia terrena aīalis diabolica ē. Illa em̄
sapiētia mundana stulticia est apd̄ deum. i. ad
Loz. iij. Sapiētia vniū mūdi stulticia est apd̄
deum. ⁊ eodem. i. c. Perdam sapiētia sapiētia
et prudentia prudentium reprobo. De talibz
loquitur ap̄ls. ad Ro. i. Dicentes se esse sapien-
tes stulti facti sunt. Alia est sapiētia in creata
que est vera sapiētia que dicitur filius dei. Ja. iij.
Sapiētia de sursum est ⁊c. Et alibi. Ap̄ls oia
sapia fecisti. i. in filio. Alia est sapia creata et il-
la est duplex. vna est que ē per studiū humanū
acquistā: ⁊ est virtus intellectualis seu habitus
vt scribitur in. vi. et bi. Philosophia em̄ habet
admirabiles delectationes vt dicit in eodez li.
et bi. Licet sapor ille non sit oleo gratie: p̄ditus.
Et si talis sapiētia per rōnis inquisitionē pos-
sit habere rectum iudiciū circa aliquas res di-
uinas hoc est incōplete: vt scribitur in. vij. ca. ce-
lestis hierar. Alia sapiētia creata est que desur-
sum est. Ja. iij. Descendens a patre luminum ⁊
hec sapia est donū veri splendoris ⁊ boni saporis:
splendor dirigit intellectū ad veri cognitio-
nem. Sapor erigit affectus ad boni saporosam

dilectionē. Obiectū em̄ talis doni sapiētie ē de-
us principaliter. nō sub rōne veri absolute: se-
sub rōne veri in relatione ad rōnem boni vt est
exercitantiū volūtatis ad eius saporosam dile-
ctionē Actus doni sapiētie est p̄tēplari deū nō
quocūqz modo s. ex dilectōe cū quadā expimē.
tali suauitate in affectu. vñ Aug. xv. li. de tri. ca.
vij. dicit. Vbi nulla est dilectio gratuita sup. qd
vllā dicit esse sapiētia: ergo sapiētia a sapore
recte denoiatur. s. m̄ Jsid. in li. et bymo. Et qd
apparet qd sapiētia est habitus supernaturalis
anime a. s. infusus ad deū cognoscendum et sa-
porose diligendū. Donum sapiētie non solum
docet s. m̄ rectū iudiciū p̄tēplari diuina: s. et
am docet regulare humanos actus excellētiōri
modo qd sciētia qd est habitus intellectualis cuius
rōnez assignat Aug. li. xij. de. tri. di. Superior p̄
rōnis sapiētie deputat. inferior aut sciētie. Itē
superior ratio vt ip̄e Aug. di. in eodē li. intēdit
superior rōnis. s. diuinis sp̄iciēdis s. m̄ qd diu-
na in seipis p̄tēplari cōsulēdis s. m̄ qd per diu-
na iudicat de humanis per diuinas regulas di-
rigens actus humanos vt homo nō solū assimi-
letur deo s. m̄ ymaginē: sed etiam s. m̄ operatio-
nes. put pot. De illa sapia qd ē donū dicit. puer.
iij. Beat⁹ bō qui inuenit sapiētia et qd afflute
prudētia. Melior ē acquisitio eius negociatio-
ne auri ⁊ argenti primi ⁊ purissimi. fruct⁹ eius
preciosior est cunctis operibz ⁊ oia que deside-
rant huic nō valent comparari ⁊c.

Sequitur de beatitudinibus in generali.
Ic auct. nō agit de beatitudinibus.
Pro quo ē p̄mittēdū qd beatitudo qd
dam est patrie de qua Boe. de Ho-
lacione li. iij. Beatitudo ē stat⁹ oim
bonoz aggregatiōne p̄fect⁹. ⁊ Aug. in encber-
dion. d. Ille beat⁹ est qui oia que vult b̄re: nec ali-
quid vult quod nō decet. Alio est beatitudo vie
et illa sic diffinitur. Beatitudo est gratia non
cūcūqz sed vere sapiēti. nota faciens ad suani-
tatem conscientie. p̄p̄nua glorie: ⁊ sumitur il-
la diffinitio ex dict⁹ beati Ambrosij li. de offi.
Dico beatam vitam consistere in altitudine sa-
piētie suauitate conscientie virtutis sublimi-
tate ⁊ de illa beatitudine intelligit bic. Prima
beatitudo est plena. Secunda est semiplena ⁊c.
et enumeratur in generali septēz beatitudines
s. m̄ distinctionem graduū quāuis sint octo s. m̄
essentiam quas saluator in sermone demonte
enumerat. Dat. vi. Beati pauperes spiritu
⁊c. et sunt iste: paupertas: spiritus: mititas: seu man-
suetudo: iusticia: misericordia: cor-
dis munditia: pa: ⁊ paciētia. harum beatitudi-
num numer⁹ sumitur s. m̄ integritatē p̄fectōnis

ad quā integritatē tria requiruntur. s. recessus a
malo. p̄cessus in bonū. ⁊ p̄fectus status in opti-
mo. Malū em̄ p̄cedit aut ex timore supbie. aut
ex rācore malicie. aut ex langore cōcupiscentie.
Contra hec tria sunt tres beatitudines. s. paup-
tas: sp̄s cōtra malū timoris mititas cōtra ma-
lum ran: oris luctus: p̄tra malū libidinis. Item
p̄fectus in bono attēditur s. m̄ diuinā immittā-
tionē que est s. m̄ dei vias duas. s. miam ⁊ verita-
tem. de qd ps. Vniuerse vie dñi mīa ⁊ veritas
s. m̄ istas duas vias sumunt: ut due beatitudines
scz esuries iusticie: ⁊ effectus mie: p̄terea stat⁹
in optimo attendit in duobz. s. in limpida cog-
nitione ⁊ tranquilla affectione: ⁊ s. m̄ hoc sumunt
due vltimē beatitudines. s. mundicia cordis ad
deū vidēdum. ⁊ pac̄ mentis ad p̄fecte fruēdum
per has beatitudines excluduntur septē vicia ca-
pitalia. Paupertas excludit superbā: māsuētudo
iram: luctus inuidiā: qd qui luget pro peccatis
alioz nō imdet eis. esuries iusticie accidiā: mīa
auaricia: mūdicia cordis gulā: qd cordis mūdici-
cia nō seruit ventri admodū banti aīalis. pat̄ ex-
cludit luxuriā: qm̄ gustato spū despicit ⁊ definit
ois caro luxuriari: sicut in enumeratione dono-
rum est ordo artificialis: qd primo ponuntur di-
gniores: ita ⁊ in beatitudinibus ē ordo natura-
lis vt digniores ponantur vltimo.

Sequitur textus de prima beatitudi-
ne scz de paupertate.

Paupertas grata virtus est
magnificata
Cui sunt collata celozuz re-
gna beata
Pauperies leta stat multa
laude repleta

Spernit terrēna paradisi q̄rit amena
Cor leuat ad christum quia mundum
non habet istum

Paruo cōrenta paupertas nō violēta
Quāuis iduta male si stat libera tuta
De modico leta viuit sine lite quieta
Ux aliquē ledit bñlez mēte qd reddit
Carnē cōpescit qd nō bñ pasta macre
Numie ditat diuino sine beaf scit
Ac humilis talis pauper sit spūalis
Nō nūq̄ instat quare sup astra leuat.

In isto cap. auct. noster determinat de
prima beatitudine scz de paupertate.
Pro quo est notandum qd triplex repe-
ritur paupertas quedam coactione seu
necessitate: ⁊ illa reperitur in illis qui sunt pau-

peres sed velent ditari si possent. Alia est pau-
peritas dissimulatio vt in ypocritis qui fingūt
se esse pauperes vt aliquis eis porrigat. Alia ē
paupertas voluntaria qd est in affluentia bono-
rum tēporalium erga deū humiliari recogniti-
ue: ⁊ erga p̄tinum largitiue: ⁊ illa ē meritoria
de qua Dat. v. Beati pauperes spū ⁊c. ⁊ sumit-
tur hic paupertas spū p̄ abstinentia ab amore
mundi. s. ab amore carnaliū voluptatum ⁊ diu-
tiaz ⁊ p̄p̄te excellentie hec tria cōplectit̄ s. m̄
paliter: cōplectitur amorē mundi. vnde dr sup
Lucam. Pauperes sunt qui nō q̄runt illecebro-
sa. i. delectationes carnales ⁊c. sup Dat. v. ve-
ro dicitur qd pauperes sunt humiles deū timē-
tes. Alia glo. dicit qd pauperes s. m̄ qd nihil habēt
oia possident. pauperū em̄ spūitu est regnū ce-
loz: vt supra Dat. v. Facilitate supple acq̄rē-
di. Paupes em̄ sunt mundi cōtēptores ⁊ humi-
les. qui vero p̄tēnit mundum habēt eum sub
pedibus ⁊ sunt supra mundū. Humilitas vero
est quasi clausus regni celoꝝ cōtra quā nō valet
aliqua clausura. Apoc. iij. Ecce dēdi hostium ap-
tum corā te: qd nemo potest claudere. ergo faci-
le est pauperibus spūitu intrare regnū celoꝝ
qui sunt itz supra mundū ⁊ habent clauē tā effi-
caces. De tali paupertate dicit. puer. i. Frustra
facit retbe ante oculos pennatoꝝ glo. pennati
sunt mūdī p̄tēptores. Illa beatitudo. s. paupertas
adaptat dono timoris: ⁊ q̄rum ad humilitatez:
⁊ q̄rum ad rerū tēporalium paupertatē volū-
tariam: qd timor humilitatem introducit. i. de. v.
Humiliamini sub manu potēti dei vt vos exal-
ter in tēpore visitationis. Timentiū em̄ est. p̄
cere quecūqz euasioi sue obstat. Hec. Talia au-
tem sunt diuitie mundane. Paupertatē nobis
sp̄s infirmant in suis operibus. Luc. ij. Pānis
euz inuoluit mater suā: ⁊ in p̄tēp̄io eū reclina-
uit ⁊c. vñd Tren. it. Recordare paupertatis mee
absintibz mei ⁊c. Etā exēpla oim sanctorū qd ab-
renunciauerit oibus terrenis.

Sequitur textus de humilitate.

Is humilis mente verbis
factis retinēs te
Sis humilis gestu semp
meditando quis es tu
Nullum cōtēptas sed te
mundum quoqz spernas
Sperneqz te sp̄ni nobili laudat̄ b̄ri
His gradibus quiqz referes humilis
bona vite
Quāto dignior es bñl pot⁹ fore dēs
Qui nō ē bñlis confundet quasi vllis

Terne quid es quid eris humilis sic efficieris

Tuile cadaver eris hoc ergo frequens mediteris

Subdi maior decet equalis minor

Sic humiles grati christo sunt associati.

In isto capitulo auct. noster agit de dolo humilitatis. Pro quo est notandum quod duplex est humilitas: quedam ficta et quedam vera. De ficta humilitate legitur Eccl. xix. Est qui nequit se humiliat et interiora eius plena sunt dolo. Vera autem humilitas est humilitas cordis. de qua Mat. xi. Discite a me quoniam mitis sum et humilis corde. Humilitate cordis debet sequi humilitas exterior: sicut ramus pro dicitur ex radice. i. Pe. v. in glo. Scala est humilitatis huius duo extrema. primum et supremum. primum est timor supplicij. supremum est amor patrie. Decem scala humilitatis huius duo latera. scilicet dextrum et sinistrum. Dextrum est temperantia in prosperis. Sinistrum patientia in aduersis. Ista scala humilitatis habet tres gradus qui sunt humiles: scilicet amor dei et ablectio sui et contemptus mundi. Item alij tres gradus assignantur qui sunt humilitas sufficiens humilitas abundans et superabundans. in glo. sup. illud Mat. x. Sic decet os implere omnem iustitiam. i. humilitatem dicitur glo. Primum gradus est subdere se maioribus et se non preferre equalibus. De humilitate de sufficiens: quod sufficit sic aliqui humiliari: et ille gradus omnino est necessarius. Secundus gradus est subdere se equalibus nec preferre se minoribus. hoc humilitas de abundans. Tertius gradus est subdere se minoribus in quibus gradu est omnis iustitia. huius gradus ipsi impleant. hoc humilitas de superabundans. Et similibus apparet huius Augustinus. quod humilitas proprie est ex intuitu proprie conditionis et sui conditionis voluntaria mentis inclinatio quod intuitus proprie conditionis sit causa talis inclinationis: patet Beati. xviii. de Abraam qui dicebat. Loquar ad dominum deum meum cum sim pulvis et cinis. Humilitatem enim commendat nobis sacra scriptura in pluribus passibus. Eccl. i. quanto maior es in omnibus te humilias et coram deo inuenies gratiam. Mat. xi. Discite a me quoniam mitis sum et humilis corde. ad Phil. ii. Dum militauit semetipsum factus obediens usque ad mortem. De enim humiles glorificat. Jo. xxi. Qui humiliatus fuit erit in gloria. et qui inclinauerit oculos suos saluabitur. et in pace. Propter huius salutem facies. et Mat. xxi. Sinite pueros ad me venire et nolite prohibere. talium enim est regnum celorum. pueros enim uocat dominus humiles mundi et peccatores de propriis uerbis diffidentes ubi enim est humilitas tibi sapia. puer. et. Simpliciter in istorum diriget eos corde ca. Supbia enim non habet ubi sapientiam recipiat. Didimus pro ad Alexan.

Deus pro est largiri sapientiam: non habes ubi recipias eam. De causis humilitatis est notandum quod in omnibus rebus causas humilitatis inuenire possumus primo in nobis. secundo infra nos. tertio in eis que sunt iuxta nos. quarto in eis que sunt contra nos. quinto in eo quod est super nos. In nobis inueniuntur cause humilitatis ex parte corporis et ex parte anime. ex parte corporis respicitur origine status patris. et sine. Ber. Et de uenere et erubescere uisus et gemere. gradus et tremere. et Job. xvi. Putredini dicit pater meus es homo enim quo ad corpus in principio est semen in mundum. in medio lacus stercore. in fine cibus vermium. uite per te alias corporis necessitates. Et parte anime habet considerare plures causas quare de se humiliare. primo quia si sciat se esse peccatorem multum de humiliari: quod sic est inferiori statu quam sit carnis cum sit debitor duplicis mortis. scilicet temporalis et eterne et duplicis miserie. scilicet culpe et pene. Cuius uero est debitor mortis temporalis et miserie pene. Si uero nesciat se esse in peccato magis mortali sit tamen se quibus debitor esse mortis eterne et nescit uerum ad huc peccatum sit sibi dimissum. Eccl. ix. Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu dei et tamen nescit homo uerum amore vel odio dignus sit in futurum omnia seruatur incerta. tamen de se humiliare. Ad hoc Greg. Ad huc nobis cuncta de merito infinis incerta sunt ut uis certa gratiam teneamus humilitatem. Item posito quod sciremus nos esse in statu que debemus nos humiliare propter negligentiam proficiendi quam in nobis uidemus propter difficultatem standi facilitatem cadendi: difficultatem resurgendi etc. Item debemus nos humiliare ex parte eorum que sunt infra nos: ut sunt elementa attendendo quod corpus nostrum in terra reuersum est. Beati. iij. In sudore uultus tui ueretur panem tuum donec reuerteris in terram de qua sumptus est attendendo quod terra que nunc est sub pedibus nostris in futurum erit supra caput. Item attendendo quod ipsa terra in omnino producit ex se uisum pacemur alij fame perire et frigore etc. In aere attendendo quod sine eo non possumus uiuere: quod nisi refrigerium cordis aere attraheremur suffocaremur. In aqua considerando quod sine ipsa non possumus uiuere sine ea enim terra esset sterilis. In igne attendendo quod si non esset fame et frigore periremus. Item attendendo circa terre nascencia ut sunt fructus etc. quibus indigemus. Item attendendo circa animalia bruta quibus indigemus. et considerando idus strias eorum quas melius te obseruant. Item attendendo celi luminaria quorum luce indigemus. Item his qui sunt iuxta nos attendendo quod plures de fratribus nostris sunt celi. alij leprosi. alij monstrosi. et sic de alijs deformitatibus que nobis potest esse euentus etc. In his que contra nos sunt possumus inuenire causas humilitatis considerando quod bo-

stes inuisibiles nos stragularent nisi diuina protectione hoc impediret. Ter. iij. Die dicitur quod non sumus sumpti cui debemus totam uirtutem ascribere. et Job. xli. Non est super terram potestas que comparet ei qui factus ut nullus timeret. In hoc quod supra nos est attendendo dei omnipotentiam paratam ad uindictam contra superbos cui nullus potest resistere. i. Pe. v. Humiliamini sub manu potestati dei. Sequitur textus de mititate seu mansuetudine

mansuetudo enim potest dici spes fortitudinis: medietate patientia: differunt tamen mansuetudo et patientia aliquo modo quoniam patientia est in sustinentia molestarum corporalium: mansuetudo uero in sustinentia contumeliarum et adoptat mansuetudo dono pietatis siue misericordie ut scribitur in summa uirtutum. Sequitur textus de luctu seu fletu.

Vis solari debes pro lacrymari Qui bene plorabit deus ipsum letificabit Fie pro peccatis et pro miseris tribulatis

Is animo mitis ut odor des quasi uitis Esto mansuetus et simplex atque quietus Nec faciunt homines filium mitem dominorum placentem Non reddas pro autis malefacta sed esto suauis Hoc tibi dat meritum: deus autem punit iniustum Cum magis est dignus debes magis esse benignus Nam sit indignus domini pietate mansuetus

Pro desiderio paradisi flere memeto Si non des lacrymas ipsas operatio genitricis Cum de corde uenit dominum mox lacryma fleuit Mentem letificant lacryme peccata minima purgant Et christum placat paradisi gaudia donant.

In isto ca. auct. noster determinat de mititate seu mansuetudine quam primo nime se habet. uis mansuetudo seu mititas est modesti animi tranquillitas que nulla incurritur rerum tribulatione agitat sicut pigrinum sacerdotem habet enim ex glo. sup. Mat. x. quod mansuetus est qui nullas amaritudines animi habet seu sentit. Ex quo patet quod mansuetudo est purgati animi. hoc enim mitis et mansuetus habet cum primo pace et societate et cum his que oderunt eum huiusmodi sic est pacificus: quod uis mitis frangit iram et iratum indignationis opponendo molliam responsionem. unde dicit puer. xv. Responso mollis frangit iram: homo mitis cum deo habet familiaritatem cuius signum potest esse: quod de liber ter exaudit mites eo quod homo mitis deo sit familiaris. Judic. ix. Humilius et mansuetus tibi semper placuit deprecatio domine. Secundum signum est quod deus in anima hominis mitis libenter pausat et dormit: quod mansuetudo est sicut culicitra mollis in lecto floride conscientie: de quo dicit Lact. i. Ecce pulcher es dilecte mi et decorus lectus noster floridus. Tertium signum est quod deus ad uidentium et loquendum se ostendit vel exhibet homini miti: ut legitur de moysi. Exo. xxxij. Qui loquebatur cum deo facie ad faciem sicut solet loqui amicus ad amicum suum. Causa una inter alias erat: quod homo mitis mansuetus erat ut scribitur. Nu. xij. Erat moyses uis mitissimus super omnes homines que morabatur in terra. De mansuetis loquitur ps. d. Mansueti hereditabunt terram et delecebunt in multitudine pacis. Da-

In isto ca. auct. noster determinat de luctu seu de fletu. Pro quo est notandum quod luctus est lugere pro peccato et odire ipsum ita quod insurgamus ad destructionem eius. Lugere uero de malo ut fugiamus ipsum in quantum ad uertit ab amato est solus charitas. Lugere uero de aliquo malo speciali est cuiuslibet uirtutis quoniam quilibet uirtutis lugere de suo. Luctus pro beatitudine est gratia uel dolendi de malo quod accidit uel de bono quod deficit: et illo modo luctus sumptus non est in his qui ad huc sunt in peccatis suis. Greg. in moral. Nisi a reatu culpe que nos diligamus misericorditer dimittamur peccate flere non possumus. Nota quod malum in descriptione luctus positum debet intelligi non id malum quod mundus uocat malum: scilicet temporale quod medicinale est: sed quod uere malum est scilicet malum culpe et pena futuram que eius est sequela: bonum etiam ibidem positum non intelligas bonum periculosum ut est pecunia: sed uerum bonum: scilicet bonum gratie uel glorie: dolor huiusmodi signum est salutis. Greg. in moral. Argumentum salutis uis est doloris. Luctus enim diuiditur in luctum bonum in luctum malum et in luctum indifferetem: luctus malus est luctus cupiditatis de quo metrificatoz. Plorat lacrymis amissa pecunia ueris. Item luctus deceptionis. unde poeta. Et si fuerit oculus erudire suos. Item luctus in ordine compassionis ut de morte amasie de quo Augusti. Inquit cogebat plorare didone mortuam que se occidit ob amorem cum interea metipsum in his que te mor-

plentem deus vita mea sicca ferrē oculis miser
rimus. Item luctus eterne damnationis. *Matth.*
xxiiij. Ibi erit fletus et stridor dēru. *et eod. xij.*
Et alibi extrema gaudij luctus occupantur la
chryme nihil p̄sunt cum nō sit tempus merēdi
Diere. *vij.* Transit etas finita est messis. *et.* Lu
ctus bonus est triplex. s. cōpunctionis cōpassio
nis et deuotionis de p̄mo habet in ps. Lauabo p̄
singulas noctes lectum meū glo. p̄scientiā meā
et alibi in ps. Exitus aquarū deduxerunt oculi
mei. De luctu compassionis habetur *Job. xxx.*
Flebam quidā super eo qui afflicus erat: et cō
patebatur aia mea pauperi. *et Eccl. xij.* Super
mortuum plora defect em lux eius: et sup factu
um plora deficit em sensu. *et Treh. ij.* Defecerūt
oculi mei p̄re lachrymis sup cōtritionem filie po
puli mei. Luctus deuotionis cum animā viri p̄se
cti dei dulcedine experta desit absentia sp̄si
quo ad sensus dulcedinis. talis em luctus deno
tionis ē et desiderio diuine visionis. in ps. *Di*
stulit anima mea ad deum fontē viuū. et. Fuerūt
mihi lachryme mee panes die ac nocte. *et alibi*
in ps. Super flumina babilonis. s. calcādo trā
sitonam delectationē illc sedim? p̄ q̄tam me
ditationē: et fleuim? p̄pter celestis patrie dele
ctationem. Dum recordaremur tui syon q̄ inter
ptatur visio pacis seu speculans seu speculatio
sicut peregrinus lachrymarum cogitur cū sue pa
triae recordatur. Luctus indifferens est vt luctus
afflictōis tēporalis vel etiā gaudij. *Tbo. xi.* Fle
uerunt ambo cum gaudio. *et Beñ. xliij.* Erūpe
bant lachryme et introlēs cubiculū fleuit. *Luctus*
p̄ peccatis vel p̄o desiderio celesti p̄olationē
meretur Alius vero luctus nō. *Beñ.* Luctus
eorū qui p̄senerentiā non habēt nō meretur cō
solationē. Alios inq̄d lugentes video: sed si de
corde p̄cederēt lachryme non tan facile illico
soluerēt in r̄sum. *Bernar.* In oibus operi
bus tuis memorare nouissima tua. *idem Eccl.*
sa. vij. *Doctis errorem iudicij discrimē valde*
tremendū ar dētis gebenne metū ab oculis cor
dis tui elōgari nullaten? patiatis. Logita pegri
nationis tue miserā. *et cogita annos tuos in a*
maritudine aie tue. Logita humane vite picu
la. Logita fragilitatē p̄pitiā. Logita celestis re
gni gloriā. Et in b̄mōi cogitationē si p̄seuerāue
ris dico tibi parū senties quicquid foris videtur
esse molestū dū toto corde circa hęc occuparis
nec pariet d̄ns sine p̄olationē te esse: quia ipse
est pater miarum et deus tot? p̄solatōis et com
plebit oino illud qd pollicet. *Matth. v.* Beati
qui lugēt qm̄ p̄solabunt. *et Lu. vi.* Beati q̄ nūc
fletis quoniā r̄debitis dei visione supple et mul
tis alijs modis. De commendationē luctus est

notandū qd luctus animā mundat in sc̄do et ter
tio libris Regū. Aqua lac brymarū ē lauatoū
in claustrō sp̄iali. et Diere. *iiij.* Lana a malicia
cor tui bierim vt salua fias. Diabolum submers
git in ps. *Lōtribulasti capita diachomz in aqs*
et de hoc etemplū. Ero. xiiij. *Ubi p̄barao cū ex*
ercitu submersit in mari rubro glo. cū exercitu
vitiozū. Flet? mentē humiliat. Prouer. xij. *De*
ror? in corde iusti humiliabit eū. A deo bō p̄ fle
tum qd vult impetrat. i. Reg. i. c. Lum esset an
na amaro aio orauit d̄m flens largiter et exau
dita est. *et Eccl. xxxvi.* *Uidi lachrymas tuas ecce*
aditiaz sup dies tuos. xv. annos et Tbo. iij. *Ora*
uit Tobias cum lachrymis: Garra filr et etan
q̄te sunt p̄ces aboz. Lachryme vitā p̄ditā repa
rant. Greg. Tempus redimim? qm̄ an actā vitā
quā lasciuendo p̄didimus: flendo reparamus.
Item fletum regnum celoz obtinet *Grego.* in
quadam omelia. Regnū celoz rapivult nostris
fletibus qd nostris meritis nō debetur. *et.* Im
pedimenta lachrymarum sunt ista q̄ sequuntur.
Unū supbia q̄ est vt terra arens. *Josue. xv.* *Ter*
ram australem et arentem dedisti mihi. et iudicij
um. i. idē. ps. *Bia mea sicut terra sine aqua tibi.*
Humilitas ē q̄si aqueductus p̄ quē lachryme ve
niunt: quē diabolus vult incendere. *Judicij. se*
ptimo. Per quē oloferne de quo ibidem fit mē
tio intelligitur diabolus. Aliud impedimētum
est amor terrenoz. *vñ Beñ. liij.* *Layn interfect*
fratrē suū Abel. *Layn em interpretat possessio*
Abel vero luctus. tertium impedimentum est
duricies sine impietas. Beñ. xxxij. *Os eius scilz*
putei grādi lapide claudēbat. *Lorda talij sunt*
vt petra durissima Job. xij. *Si p̄tinneris aquas*
oia siccabuntur. ideo ne cesse esset vt virga dei
percuterentur tales vt aqua lachrymarū inde exi
ret. Deute. vij. *Qui eduxit riuos vinos de pe*
tra durissima. Quartū ipedimētum est ignorā
tia qd tangit d̄ns. Lu. xij. *Dicens bierim flēdo*
super illā si cognouisses et tu sup. feres. *Et ada*
ptatur ista beatitudo dono scientie qm̄ spū sciē
tie illustrantur vt sciant quib? malis inuoluan
tur et. in summa virtutum et.

Sequitur in textu de mundicia cordis vir
ginitate et castitate.

Sis mundus corde ver
bis factis sine forde
Et domini vere possis
super astra videre
Mundicie vitam virgo
tenet et benedictam
Dicitur angelle? mysta virgo pudic?

Virginitas flores virtutū fert et odores
Humanos mores transcendit et auget
bonores
Propri matores mūdāos sp̄it bōres
Si virgo nō sis castus tū esse teneris
Luiticūq̄ status q̄sq̄s dz fore castus
Si nō sit cast? nemo poterit fore sc̄tus
Non sunt fedati sed mūdi corde beati.

In isto capitulo auct. n̄ determinat de
mundicia cordis dicens qd mundicia cor
dis est qua clarificat cor et mūdatur ad
vidēdum deus et ardētissime diligēdū:
et accipitur mundicia cordis h̄c non p̄ h̄tute: sed
p̄ statu quodaz qui est purgati animi. tū in illo
ca. auct. noster tria facit p̄ncipaliter. p̄io veter
minat de mundicia cordis. sc̄do de mundicia virgi
nitatis. tertio de mundicia castitatis. p̄ima in
principio. sc̄da ibi. *Mundicie vitā. tertia ibi.* *Si*
virgo nō sis. Quātū ad p̄imū est notandum qd
mundicie est vtriusq̄ bonis integritas d̄m̄ini
amoris intuitu obseruata vel alio modo. Mun
dicia est puritas animi oēm abhorrens imund
ciam. Et diuidit mundicia qm̄ quodaz est mun
dicia ficta. quodā mundicia vera. Ficta mundi
cia ē mundicia superficialis vt illa p̄bariseoz. de
qua Dat. xxiij. *Et vobis scribe et p̄barisei et y*
pocrite q̄ mundatis qd defozis et calicis et p̄p̄si
dis. intus pleni estis rapina et imundicia. et sub
dit p̄barisee ecce munda p̄t? qd int? ē calicis et
p̄p̄sidis vt fiat et id qd defozis ē mūdū. Mūdi
cia n̄a est d̄ puro corde. Et diuidit i mundicia in
tellectus et affect? vñ Ber. Duo inq̄t sunt q̄ in
nobis purgāda sunt. s. intellect? et affectus. In
tellectus vt nonerit. affect? vt velt. Intellect?
purgādas est a trib? s. a falsis et ociois et vitio
sis. Falsitas intellectu obtenebrat. ocioitas in
tellectum ipedit. vicioitas inq̄nat. Affect? pur
gandus est sup asp̄sione ab infectōe et admittio
ne foridū. Supasp̄sio ē in p̄mis motib? infectio
in desiderio moroso. admittio in amore. amor
ei est vno amantis ad amādus. s. purgādus est
affectus ab amore terrenoz. a rubigine ire odiū
vel alter? malicie. Cor em mundandū est vt spe
culum vt sic deo inspector faciem suā purā red
dat. Abluēdū em est hoc speculū qd est cor. p̄
mo aqua sapie salutar? vt delz qd bō libenter au
diat verbus dei. libeter studeat in sacra scriptu
ra. Job. xliij. *Hos mundi estis p̄pter sermones*
quem locutus sum vobis. illud figuratur per la
uatozū tabernaculi. de quo legitur i Exodo. in
quo tabernaculo erāt duo specula exterius in q̄
bus egredientes tabernaculū imundicia suā vi

dere poterant et intus aqua vnde illam maculā
lauabant. Scriptura sacra ostendit maculā cor
dis et fm hoc d̄i speculuz. Sc̄do scriptura sacra
dat aquā gratie. *Prouer. xij.* *Doctrina bōa da*
bit gratiam. Saple studiū ad mundiciā valz qz
tollit otiū qd est occasio imundicie. Ber. Dim
tentationis et cogitationū malaz et iutilius sen
tina est otiū. Sc̄do valet ad mundiciā cordis
cōtrictio. ex qua est aqua lachrymar. vñ ps. *La*
uabo per singulas noctes et. Tamē h̄c est notā
dum qd ad hoc qd lachryme faciāt cor mundum
debent esse calide per deuotionē. amare per cō
tritionē cinere per mortis recordationē sicut
apparet de aqua cui admistrant cineres vt fiat
litinuz qd est efficaciter mundatū foridū. Al
liud valens ad mundiciā cordis est elemosynaz
largitio. Lu. xi. *Date elemosynā. et ecce oia mū*
da sunt vobis. Item valet ad hoc scopa p̄fessio
nis. i. Dacha. iij. *Ubi legitur qd iudas q̄ inter*
ptatur cōfiteus mūdauit tēplum. i. cōscientiā a
gētibus. i. vitijs inq̄nat. i. maculatā. et. iij. *Re*
gum. v. *Ecce et lanare septies in iordane et reci*
piet sanitatē caro tua atq̄ mūdaberis glo. septi
es in iordane lauatur qui humiliter septem pec
cata mortalia cōfiterur. Aliud valens ad talē
mundiciā est vite austeritas in victu in vestitu
et. Sicut absterfio cum p̄ano aspero solet vale
re ad mundiciā cipi? sc̄vite austeritas valet ad
mundiciā sp̄ialē. De hac asperitate exemplum
habem? in Job. bap. Job. ij. *Ipe aut Job. bap*
bebat vestimentū de pilis cameloz et zonaz pel
liceaz circa lumbos suos: et ca ante eius erāt lo
custe et mel muscaz siluestri et. Aliud valēs ad
mundiciā cordis est oratio. ij. Dacha. xliij. *Tu*
dsie vniuersoz qui nulli? indiges voluisti tēplū
habitationis tue fieri in nobis: et nunc sc̄tē san
ctoz oim d̄ne p̄serua in eternuz donum istā im
pollutā q̄ muper mundata ē. Item ad hoc valet
let ignis tribulatio. vñ gaudere debet homo
cum videt se in igne tribulatiois positus. Jac. i.
Omne gaudium estimatē fretres mei cuz in tē
rationibus varijs incideritis sc̄ctes qd p̄batio
fidei vestre patientiā operatur. patientiā autem
opus factum habet. Ille em qui in igne tribu
lationis per impatientiam exuritur paleam se
esse ostendit non aurū? vel argentum et. p̄ra
quos illud. Datb. iij. *Paleas comburet igni i*
extinguibili. Mundos corde de? recipiet i sua
societate et in p̄senti et in futuro. vnde. ps. *Dom*
mine quis habitabit i tabernaculo tuo et. et sub
ditur: qui igreditur sine macula. et Prouer. xxiij.
Qui diligit cordis mundiciā propter gratiā la
blorum suoz habebit amicum regem. ideo scri
batur. Datb. v. *Beati mundo corde. Sequit*

de virginitate. ¶ Pro quo est notandum quod nomen virginitatis sumitur quod pro incorruptioe fidei. ij. ad Cor. ii. Respondi enim vos uni viro virginem castam erubere christo. glo. Augu. Virginitas cordis fides est incorrupta quod virginitas est carnis integritas. vnde Augu. Virginitas carnis corpus est intactum: quod sumitur virginitas pro pudicitia mentis cum integritate carnis non solum in proposito seruandi ea. sed in re et sic virginitas sumpta excellenter accipitur et diffinit sic coiter. Virginitas est in carne corruptibilis perpetua incorruptibilis intentio. i. propositum seruandi perpetuam incorruptionem. Si inuita aliqua violetur castitas ei duplicabit ad coronam. Corruptio vero carnis siue cum culpa ut extra matrimonium siue culpa ut in matrimonio prius annulo aureo in presenti et aureola in futuro. Corruptio vero metis si per penitentiam reparata fuerit et finale propositum seruandi carnis integritate affuerit non prius annulo aureo in presenti nec in futuro aureola. Integritas vero carnis in ea que carnis opus appetit non est digna aureola. Dico. Nihil potest carnem habere virginem si mente que nupserit. vñ Aug. in lib. de virginitate. Felicio: mihi videtur nupta mulier que nupta virgo. Virginitas enim comendat: quod est preciosus thesaurus absconditus in agro. Mat. xij. in glo. Tanta est preciositas huius thesauri ut ipse non solum sit precii glorie eterne que omnibus electis est communis sed etiam glorie specialis: quod debetur ei non solum aurea sed etiam aureola. plura enim valent ad custodiam virginis. Unum sobrietas in cibo et potu. Gen. xix. Lotus inebriatus commisit incestum cum duabus filiabus suis. vñ puer. xx. Luriosa res est vinum. Aliud quod valet ad custodiam est labor: quod quies et ociositas ducunt ad luxuriam. Eze. xvi. Nec fuit iniquitas sodomie fororis tue superbia saturitas panis abundantia et ocium spiritus et filiarum eius et manum egenam et pauperem non porrigebant. Aliud est habitus asper et humilis. Nu. xxv. Ubi habet quod populus israel fornicatus est cum filiabus moabitum que ornauerant se. Aliud est custodia sensuum visus: auditus: tactus etc. De hoc habemus exemplum Gen. xxxij. de Dina filia Jacob que egressa est et videret mulieres regionis illius corrupta est a Sichem filio Emor. Aliud est modestia sermone Hierony. Sit sermo virginis prudens modestus et rarus. nec tamen eloquentia preciosus que pudore. Lolloquia enim mala corrumpunt bonos mores. i. Cor. xv. Nolite seduci. Corrupti

bonos mores colloquia praua. Aliud est fuga occasione. Eccl. ix. Noli circumspicere in vitis clientatis ne oberraris in plateis illis. Ber. Lu. tuis est vero mos sum fugiendo cauere que prope serpentem pumbers virum habentem: Virgo enim debet esse modicum siluestris. Siluestra enim animalia pulchritudine habent pelles que domesticis. Opportunitas peccandi via est ad luxuriam. ut in. c. de luxuria dictum fuit. Et de hoc exemplum ij. Reg. xij. De thamar que fuit corrupta ab Amnon fratre suo: quia sola cum solo fuit in thalamo se proclamantes virgines enim cantant sequentes agnum quocumque ierit. Apo. ij. Ubi dicitur et nemo poterat dicere canticum illud nisi illa centum. xliij. milia que empti sunt de terra hi sunt qui cum mulieribus non coinquinati virgines enim sunt etc. Sequitur de castitate siue continentia vidua ibi. Si virgo non sis etc. Pro quo est notandum quod talis continentia est abstinentia ab omni coitu post experientiam carnalis operis. De talibus continentibus loquitur Apo. i. Cor. vij. Dico enim in nuptiis viduis bonum est illis si sic permaneat quod si non se continent nubant in christo. Veli est enim nubere que vid. propter talem enim continentiam commendatur. Judic. xv. Confirmatum est cor tuum eo quod castitate amaueris et post virum tuum alteri nescieris. ideo eris benedicta in eternum. Ad tale castitatem vidualem potest incitare opressio filiorum quam solent facere secundi mariti: et sic de mulieribus respectu filiorum maritorum et mortuis vxoribus. i. ad Cor. vij. in glo. Tribulatione carnis habebunt bimodum. Item aliud quod debet excitare ad hoc potest esse impedimentum seruiendi deo. eodem ad Lon. qui sine vxore est sollicitus est que domini sunt cogitat quomodo placeat deo: qui autem cum vxore est sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat vxori et de visum est cor eius et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta corpe et spiritu. que aut nupta est cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro: porro dicit post beatus Paulus. In eodem bec ad vtilitatem vestra dico non ut laqueum vobis iniiciam: sed ad id quod bonestum est et quod facilitatem prebeat sine impedimento domino seruiendi. Talis enim castitas vidualis specialiter comendatur in iuvene. vnde Dico. Perfecite virtutes iudicium est renunciare subito voluptati et calenti ad huc etatis flammam fidei ardore extinguere quidam enim in iuuentute luxuriose viuentes in senectute penitentes fieri delectantur: tunc eligunt castitati seruire quoniam eos libido seruos habere contempit. Esa. Tales enim qui volunt viuere caste dicitur occasiones peccandi fugere. vñ Dico. Parum castitati credo siue suis appetentibus que

sunt tria principaliter. vñ euagari sed manere vel in templo vel in domo etc. Exemplum habemus in bra virginem Elizabeth Anna et pluribus alijs. Aliud est ciborum asperitas. i. cibum. v. Sicut quod in delictis est vices mortua est in aia supple. Aliud est vestium humiliatio. Gen. xxxvij. Ubi legitur de thamar nuda iude que deposita veste viduitatis assumpsit alium habitum quando voluit carnis mali opere intendere adaptat mundicia dono intellectus etc.

¶ Sequitur tertius de pace. Sto pacificus et pacis semper amicus Cum cunctis pacem debet et habere tenacem Christus pacificos dicit sermone beatos

Nascens portauit pacem mortales repaull Surgens induxit pacem testando reliquit Coserua triplicem christo fratri tibi pacez Ecclesiam placam suffragia sit sacramenta Hostes pacifica sed a prudenter iniquam Pax fert letam vitam mentem quietam Sedet rancores fouet ac augmentat bonos

In isto cap. auct. n. determinat de pace Pro quo est notandum secundum copen. theol. quod pax est status virtutis in quo est declaratio in deo sine peccato carnis mundi et dyaboli vel si est aliqua inefficax est vñ pax que pax est status purgati animi. Pacificus est magis attribuit esse filius dei que alius: quod hinc magis assimilatur deo que opus ad opera exteriora tamen magis assimilatur pax que tamen ad opera exteriora quam quod habetur in summa de virtutibus: pax est metum concordantium in bono ordinata tranquillitas gloria. sup. v. c. Dat. dicit quod vera pax est vbi nihil repugnat et diuisi pax que alia est pax temporis. alia pectoris alia eternitatis. De prima. iij. Reg. xx. Sit pax et veritas in diebus meis. De pace pectoris Jo. xij. Pacem relinquo vobis pacem meam do vobis. De pace eternitatis. Esa. xxxij. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis: et illa diuisio data est de bona pace. Pax mala est triplex: ior dinata: similia: et iniquata. Inordinata est cum superior obedit suo inferiori ut rō sensualitatis vel prelati subito. puer. pe. c. Per tria mouet terra et quantum sustinere non potest: per fructum cum regnare ceperit. puer. xij. Non decent stultum delicia nec seruū dñari principibus per stultum cum satiat fuerit cibis: per odiosam mulierem cum in infirmitate fuerit al sumptus: et pacillam cum fuerit beres dñe sue Pax

illa deterior est que guerra hac pacem suauit Adā potius obediens vxori que deo. Gen. ij. Pax simulata fuit pax iude. Luc. xxij. Iuda osculo filium bovis tradidit. vñ ps. Loquitur pacem cum primo suo malo aut in cordibus eorum. Pax iniquata est pax eorum qui sunt in malo concordes ut pylatus et Herodes in morte christi pacificati sunt. Lu. xxij. Ad hoc est notandum quod quadruplex est bellum. i. inter carnem et spiritum: inter boiē et deū: inter boiē et angelum: inter boiē et boiē. eorum ratio reperit quadruplex pax. Pax inter carnem et spiritum facit subiectio carnis ad spiritum. Gen. xv. Ubi legitur quod dictum fuit per angelum. Agar ancille Sarre que fugiebat a facie eius Sarre dñe sue que reuertetur ad eam Sarra dñam suam et auxiliaret se sub manibus dñe sue. Sarra enim erat vxor: Ababe. Agar ancilla etc. Per sarra dñam dicitur intelligi spiritus per agar ancilla caro intelligit que dicitur esse subiecta spiritui. Secunda pax facit iusticia ex parte nra: et misericordia ex parte dei vñ ps. Via vitas obuiauerit sibi iusticia et pax osculate sunt. Tertia pax fecit incarnatione filij dei reconciliari ei sunt angeli boi cum agnouerunt humanam naturam diuine nature associatam in vna persona. vñ Esa. Creauit fructum labiorum pacem. i. pacem et qui longe est. i. beati. pacem et qui prope est. i. angelo. pacem vocat fructum labiorum. quod predicta erat per prophetas. Ultima pax. i. in boiē et boiē facit patientia vel mansuetudo. ad Ro. xij. Si fieri potest quod et vobis est cum oibus boibus pacem habentes non vosmetipsos defendentes carissimi sed date locum ire. Pacem vobis comendat scriptura sacra in pluribus passibus. Lu. ij. Quia in altissimis deo et in terra pax boibus bonevolunt et eodem. In quacumque domo intrauerit fructus dicitur pax hinc domui etc. Ad quam pacem habenda plura requirunt. Unum ut a peccato nos remoueamus et ab eo pro posse caueamus. non enim potest vera pacem habere qui male viuunt. puer. xvi. Lū placuerint dño vte boi inimicos eius conuertit ad pacem. Aliud est conformare voluntatem suam voluntati diuine iuxta illud Luc. et in terra pax boibus. bone vo. Aliud est terrenorum contemptum. Non enim potest homo habere veram pacem que continue sequitur quod non potest sequi Eccl. xxxij. in principio vna spes etc. Aliud est mansuetudo. vñ ps. Mansueti hereditabunt terram etc. Pacifici enim filij dei vocantur. Mat. v. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. spiritus enim pacem attulit in natiuitate. Luce. ij. In testamento et iure donatoris intervius. Jo. xij. Pacem reliquo vobis pacem meam do vobis et in pluribus alijs passibus. Itē qui post resurrectionem dicit discipulis suis. Pax vobis. Joh. xx. Et adaptatur illa virtus dono sapientie.

¶ Sequitur tertius de patientia.

Ir patiens esto nunquam sine corde modesto
Nemo sui dominus fertur patiens nisi verus
Seruat prudenter animam

viues patietur
Nā flos cunctorum fertur patientia morum
Fert mala cum causa nemo patitur sine causa
Quanto hic multa patitur homo sine causa
Hic homo torquetur ut sic patientia probetur
Et mens purgetur et prima pulchra lucretur
Ne sublimetur ut christo gloria detur
Et perseveret ne perpetua crucietur
Et mala prudenter tua portes et patienter
Inspecte maiores aliorum sepe dolores.

In isto ca. auctor noster determinat de patientia. Pro quo est notandum quod patientia uno modo dicitur: equanimus malorum illatorum tolerantia: et sumitur de se descriptio et verbis Grego. sup illud Luc. xxi. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Alio modo dicitur patientia est virtus communiatur et omnis a dicitur ipe tas equanimiter portans: patientia sumitur dupliciter: large et stricte. Patientia large est circa omnia difficilia et circa omnes temptationes. Ja. i. Viri viri qui sustinetur temptationem quam cum probatur fuerit accipiet coronam vitam quam repromissit deus diligentibus se. Stricte vero sumitur patientia est circa passiones extrinsecas: actus enim patientie est recipere passionem ita quod animus nec succubatur nec vindictam inferens appetat. Ad hoc enim quod sit patientia requiritur pro quod sit voluntaria. Secundo quod sit causa honestatis et utilitatis. Primum patet quod si aliquis iuitur patienter non habet meritum. Secundum patet quod si pro fide malit mortis quod ne gauderet eam saluare vitam suam et etiam causa utilitatis sive salutatiois vel gregis sibi commissi: istud factis patet per exempla martyrum. Et si obijciatur quod passio extrinsecus illata non videatur esse voluntaria ideo nec meritoria Respondetur quod quedam sunt passiones illate: tamen per apprehensionem extrinseci boni vel mali moneatis ut gaudium spes timor: dolor et he passiones patienter esse a voluntate et quod patitur tamquam a causa efficiente vel non resistere et sic indubitanter patienter esse merito. Augu. xiiij. lib. de civitate dei. Recte voluntas boni est amor: voluntas mali est amor. Quedam vero sunt passiones extrinsecus illate ut molestia corporis: verba contumeliosa et similia. Et de passiones non sunt voluntarie a voluntate eius qui patitur tanquam a causa efficiente: tamen patienter voluntarie a voluntate consentiente vel contradicente. Et voluntas sustinetur eas voluntaria est. De comen-

tionem patiente nota ea que sequuntur. primo illud. i. thessal. v. Patientes estote ad omnes et ad Ephe. iij. Obsecro vos in domino ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate et patientia supportantes invicem in caritate per patientiam vincit homo persecutores demones et seipsum. De persecutoribus patet in beato Vincentio qui dicit. Diacono videbis me posse posse dum torquetur quod possis ipse qui torquet. De demones patet quomodo patientia martyrum eos eiecit de dominio brutis mundi: unde legitur de quodam sene monacho quod cum quidam homo malo spiritu areptus cum fortiter in manilla percussisset et senex mox altera prebuisse marilla diabolus statim recessit homo per patientiam seipsum vincit quod genus vincendi est rarissimum et nobilissimum eo quod hostis sit familiarissimus qui vincitur: scilicet propria caro quod est secum in eodem castro. Hiero. Sancti marime videntur delectari in his et gloriantur quod sunt patientie. ad Gala. vi. tibi absit gloriantur nisi in cruce domini nostri iesu christi in hoc enim patientes assimilant christo in ecclesiastico gloria magna est sequi dominum: tales enim patientes sunt amici dei. Apoc. iij. Ego dilecti te quia servasti verbum patientie mee: ego enim quas amo et castigo. Patientia enim iram dei et proximi mitigat. puer. xxv. Patientia lenietur super ceps. et eod. xv. Vir iracundus provocat iras quod patientes est mitigat iracunditas. Patientia hominem quasi martyrem facit. Grego. Sine ferro vel flammis martyres esse possumus si patientiam in animo veraciter conservemus: patientia mira facit. quod si patientes mortiferum quid biberit non ei nocet. Greg. Sermo venenatus quem audit convertitur ei in medicinam: patienti non adversitatis ut dies illuminatur ita clare videt patientes in adversitate sicut in prosperitate. Esa. xliij. Luce transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te: cum ambulaveris in igne non combureris et flamma non ardebit in te quia ego dominus deus tuus sanctus tuus israel salvator tuus. Domino patientes est rubus ardens sine lesione. Exod. iij. Homo patientes est ut pueri quos dominus illos observavit in fornace in babylone Dan. ij. Et valet illa auctoritas ad confirmationem illius cum ambulaveris in igne non combureris. Patientia multum confert ad sapientiam. puer. xiiij. Qui patientes est multa gubernatur sapientia. h. ad Cor. iij. vi. Scribitur in omnibus et bibeamus nosmet ipsos sicut vel ministris in multa patientia: in tribulationibus: in necessitatibus: in angustiis in laboribus: in vigiliis: in ieiuniis: in scientia in castitate. in caritate non ficta et. Beatus paulus enim ponit patientiam primo inter ea que

sunt caritas. i. ad Cor. xij. Dices caritas patientes est benigna est et. Grego. Qui in hac vita abique patientia est quasi homo sine cappa seu mantello in tpe pluvialis: et sicut homo inermis in medio hostium suorum. Patientia ei etiam proficit. Ja. i. Patientia operum perfectum habet patientia valde efficaciter est ad adquirendum regnum celorum. Dat. v. Viri qui patienter patientur propter iustitiam quam ipsorum est regnum celorum. Notatur de patienter iustitia: quod patienter patientur propter scelera sua persecutorem ut propter homicidium furtum et. non dicuntur beati. i. Pe. iij. Nemo vestrum patienter quasi homicida aut fur aut maledictus aut alienorum appetitor. Si autem ut christi animus non erubescat glorificet deum in isto nomine causa quare tales patienter patientur propter iustitiam sunt beati: quod iustitia pro eis erit in futuro sicut ipsi modo sunt pro iustitia. Non enim poterit aliquid dici in extremo iudicio contra iustitiam. Eccl. iij. Usque ad mortem certa pro iustitia et deo expugnabit pro te inimicos tuos. Alia causa est: quod regnum celorum et positum est vim inferentibus. Dat. xi. Regnum celorum vim patienter et violenti rapiunt illi: patientes enim quasi quadam vim veram et voluntariam persecutores capiunt et sustinent: quod voluntate carnis demonis et mundi. Tertia causa est: quod patientes pro persecutio nem habent precium pro quo regnum celorum deus veniale. Dat. xi. Luce quem ego bibitur sum pro testis et vos bibere sedere autem ad dexteram vel ad sinistram non est meum dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo. glo. vendere potest hoc volebat quod intuitu consanguinitatis eis dare. Alia causa est: quod tales societate christo faciunt in vigilia pennis afflictiois: ideo merito erunt socii eius in festo eterne laetitiae. ad Ro. vij. Deredes quidem ete coheredes autem christi si tamen copatimur ut simul et glorificemur. vii. Lu. xij. Vos estis qui primis sitis mecum in temptationibus meis et ego dispono vobis sicut disposuit michi propter regnum ut edat et bibatis super mensam meam in regno meo. patienter enim omnia nociva et omnes sterilitates agrorum vinearum et. Sequitur de his qui iuvant patientiam et sunt tria principaliter quod iuvare videtur patientiam. i. sacra scriptura: oratio et sancta meditatio. De sacra scriptura in ps. Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me mensam. h. glo. sacre scripture. puer. xxx. Vis sermo dei ignis? clipeus est vobis sperantibus in se. De oratione. Dat. xxvi. Appropinquate tribulatione commotionis dominus discipulos monet ad orandum de ceteris. Vigilate et orate ne intretis in temptationes. et in ps. In tribulatione invocasti me et liberaui te. et Jac. v. Tristatur aliquis vestrum oret equo animo. Sancta meditatio de his que sunt fidei iuvant: quod fides et patientia sociantur. ad Heb. vi. Imi-

tatores eorum qui fide et patientia hereditabunt pro missiones. et Apo. xij. Nec est patientia et fides sanctorum. Deditatio preparans ad tribulationem dividi potest in quatuor species. Prima est circa extrinsecam circa ea que fecimus. tertia circa ea que meruimus. quarta circa persecutiones. quinta circa tribulationes. prima dividitur in tres partes. Quam prima est circa malos qui tot et tanta patientur ut peccata sua perficiant quod quotidianis cruciatibus cruciatum merent eternum. Eccl. xxi. Sicut peccatum coplantata lapidibus et in finem illorum inferi tenentur et pene. Sap. v. c. Lapati sumus in via iniquitatis et perditionis liberent debent sustinere boni pro vita beata que sustinetur mali pro morte eterna. Secunda est circa illos qui pro minimis bonis. i. tamen sitis tot et tanta sustinetur. Ja. v. Patientes estote fratres vestri ad adventum domini. ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter serens donec accipiat temperantem et serotinum: ergo patientes estote et vos confortate corda vestra quam adventus domini appropinquabit. Tertia est circa bonos exemplum habent in Jobia cui permittit deus hanc temptationem evenire ut posteris daretur exemplum patientie eius etiam Job. et post non est contristatus deus. Greg. Facta prudentium patrum consideremus: non erunt gravia que tollamus. et inter cetera sanctorum exempla precipuum est exemplum christi. ad Heb. xij. Eramus ad propositum nobis certamine aspicientes in auctoritate fidei et communitate iesum qui postposito sibi gaudio sustinuit crucem. recogitate enim eum qui tale sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradicentem ut non fatigemini animis vestris deficientes. ad hoc Ber. sup cantica viri: es michi dicit iesu et speculum patientie et premii patientie. Grego. Si passio domini ad memoriam renocet nihil a deo durum quod non equo animo toleretur. Quantum ad secundam speciem que est circa ea que fecimus pertinet: habet sacre scripture. Ben. xij. De filiis iacob qui videri derant ioseph fratrem eorum sic dicitur: inter se merito bec patientur: quia peccavimus in fratre nostro strum videntes angustias anime eius: dum deprecare nos et non audivimus. idcirco venit tribulatio super nos ista. et Greg. in moral. Tunc illata comitia bene toleramus cum in secreto mentis ad male peccata recurramus. Quantum ad tertiam speciem que est circa ea que meruimus. Grego. Leve quod videtur quod iniuria patientur dum in actione nostra conspiciuntur quod peius est quod meremur. vii. abacuch ij. Ingrediatur putredo in ossibus meis et subitus me scateat et requiescat in die tribulationis. Quantum ad quartam speciem que est circa persecutiones attendendum est status persecutoris qui est quasi insanus et freneticus. persecutor enim est

Virga patris misericordiaz illis q̄ patietes sunt aurea impari ē: es̄o habebūt eā ferreā q̄ tanq̄ vas figuli cōf ringet eos. Virga illa aurea p̄secutionis ostendit illis q̄ sunt filij dei in signum clementie. vnde nō est odiēda: s̄ potius ample cēda. Dester. v. Oculata est bester virgā auream quā extēdit ei affuetus: q̄ bāc h̄gā patietē sustinet tormentuz malitie enadēt. Sap. iij. Et non tāget illos tormentum malitie. Tolerāda est punctura p̄secutorū ad t̄ps p̄pter locunditatem q̄ ex ea sequitur. Eccl. i. Usq̄ ad tēpus sustinebit patiens: postea erit redditio locunditatis v̄i Grego. Si illis dulcia appetim? necesse est vt p̄? dicamara toleremus. Quantuz ad q̄ntā meditationē q̄ circa tribulatōes est notandum q̄ tribulatio a deo est. Eccl. xi. Bona et malivata et mors paupertas et bonestas a deo sunt: iō habenda est cura. Tribulatio ē portio data a sapiētissimo et fidelissimo medico: iō nō est timendū infirmo de ex̄cessu. ad Loz. r. Fidelis est de? q̄ nō patietur vos tētari supra id qd̄ potestis: s̄ faciet cum tentatione etiā p̄uentum vt possit sustinere. Patietia i summo. s. in x̄po fuit vt satis p̄z in plurib? passib? sacre scripture. Itē tribulatio ad summuz bonum ducit: iō indubitate est bona. Grego. mala que bic nos p̄munt ad deum ire cōpellūt. Act. xij. Per multas tribulationes opz intrare regnum celoz. Tribulatio em̄ est p̄diēda multipliciter. Primo p̄sideratōe eternoz supplicioz homines futura mala nō timent: iō dñs addibet p̄ficia mala p̄p̄ que velit nolint dolēt vt dolo: p̄ntium introducat timorem futuroz. Grego. Secdo cōsideratōe eterni p̄mij. Brego. Consideratio p̄mij minuit viz flagelli. tertio cōsideratione passionis x̄pi. augu. Magna cōsolatio membris et capite. ij. ad t̄bimo. ij. Si sustinemus et cōregnabimus: christus socium tribulatōis in se cōfidentes nuncq̄ patif a cōione sua arceri. i. remoueri exemplum. Lu. xij. De bono latrone cui. d. dom̄n? bodie mecum eris in paradiso. Quarto cōsideratione v̄l l. tatis multipliciter tribulationis: tribulatio ei examinat. ps. Igne me examiaſti. glo. Igne tribulationis ad modum ignis tribulatio illūinat. T̄ren. iij. Ego vir vidēs paupertatē meā in virga indignationis ei? Grego. Oculos quos culpa clausit pena aperit. Dan. iij. Septē tēpora mutabunt sup te donec scias q̄ dom̄nē altissimus super regnum hominuz et quicumq̄ voluerit det illō: et sequitur in fine illius ca. post finem dieruz ego nabuchodonosor oculos meos ad celum leuauit et sensus me? reddidit? est mihi et altissimo benedixit et laudauit viuente in sempiternuz et glorificauit. Dec illuminatio figurata

fuit in illuminatione t̄bobie qui selle posito super oculos visum recepit. T̄bob. xi. In amaritudine fellis intellige amaritudinē tribulationis Tribulatio stulticiā fugat et verā sapiētā intro ducit. puer. xij. Stulticia colligata est i corde pueri: sed h̄ga discipline fugabit eā. Tribulatio emoluit vt ignis ceram. Job. xxij. Deus moluit cor meū. et ps. Liq̄facta est terra sicut cera. Loz da enim nō indurata modica tribulatōe emolliantur et vetustate vicioz deponunt et nouitate virtutuz assumit. Lozda vero dura nō liquefiūt ad ignē tribulationis nisi sit tribulatio magna morte inferens vel cōminans. tunc recipiūt formam bene viuendi et fit felix cōmutatio cuz serui diaboli sit p̄ tribulationē efficiuntur filij dei Prover. xij. Verte impios et non erunt. tribulatio hominē roborat sicut ignis laborat laterem quem videtur cōburere. ad Ro. v. tribulatio patientiā operatur: patientia autē p̄batio est p̄batio vero sp̄s autē non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum q̄ datus est nobis. tribulatio enī roborat sanctos vt persecutores nihil possint in eos. glo. super illō ps. Supra dorsuz meum fabricauerunt peccatores. tribulatio antbi lat vincula amoris quibus homo ligatur mundo. Exemplum Dan. iij. De tribus pueris qui ligati missi sunt in fornacem ignis ardentis. vnde ps. Dirupisti domine vincula mea. carvena illa que nos ligatos tenet est amor viuendi: s̄m Venecam. grego. Ipe mundus dum tot amaritudinibus cruciat duz rot calamitates ingeminar: quid aliud nisi vt nō ametur clamat nisi tribulationes essent homines deum obliuiscerentur bonis temporalibus contenti. grego. Electis suis deus iter asperum facit ne dū delectatur in via obliuiscantur eorum que sunt in p̄ficia Tribulatio hominem probat. Eccl. xviij. Salsa figuli probat fornax et homines iustos tribulationis tentatio. tribulatio ad modum ignis deficcet ab aquis deliciaruz. et sic conseruat grego. In pastorali cor salomōis idcirco funditus sapientiam deseruit: quoniam ipsum nulla disciplina exterius custodiuit. Adā enim in delictis quasi in aqua dulci computruit. In tribulatione vero quasi in aqua salsa homo seruatur a putrefactione. grego. Liber homo sibi per cibū mortem intulit et reditus ad vitam sub disciplina mellis viuit. augusti. Si exceptus es a passione flagellozum exceptus es a numero filiozum grego. Nisi correptis de? hereditatē dare dispo neret erudire eos per molestias nō curaret: ergo non queraris de verbere dum nescis que tibi maneat p̄mia in retributōe. tribulatio in

presenti et pietate datur. Grego. Deus bic qui vobiscum datur vt eos in perpetuū feriat: quosdam bic ferit non percendit in eternū percat grego. Continuus successus temporalium est certum future calamitatis iudicium. cū tribulatio ei d̄s est. iuxta illud. Lum ip̄o sum in tribulatione et alibi. Iuxta est dñs bis qui tribulatio sūt cor de. Tribulatio virtutes percipit. ij. ad Loz. xij. Virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis vt in habuit in me virtus x̄pi: magna em̄ est dei misericordia qm̄ pro penis futuris respicit tribulationes presentes qm̄ p̄ns tribulatio nihil est respectu pene future. Ezech. iij. Diem pro anno dedi tibi. Nota q̄ impugnatō quā facit diabol? boi primo certificari potest ex tertio ca. Bēn. Vbi serpens mulierē decepit: et dñs ibidem ostendit impugnatōem illā esse daturā d̄cēs a serpente inimicicias ponā inter te et mulierē et semen tuum et semen illius. secundo ex lib. Job. i. et ij. ca pitulovbi satban petiit a d̄no vt permitteret eū impugnare Job Vbi eiusdem septimo legitur q̄ militia est vita boi sup terrā. Itē matb. iij. Vbi legitur q̄ diabolus x̄p̄z tētavit ductus est Iesus a spiritu in desertum vt tentaretur a diabolo. Et beatus aug. di. assumpsit diabolus formam humanam quod permisit dñs vt tentatio uobis certior fieret etiā beato Martino legit diabolū apparuisse in forma humana. Tentatio enim bona est dū tñ tentatus vincat: quia sibi i presenti honorem acquirit et in futuro coronaz De primo habetur exemplum de beato antbo. qui cum quadam nocte a demonibus esset lacertatus subito radius quidam lucis et demones et tenebras effugauit itatimq̄ sanatus x̄p̄m presentē intelligens dixit vbi eras. Iesu bone vbi eras quare a principio nō affuisti vt curares vulnere meo: et vox ad eum ait. antboni bic eram sed expectabam videre certamen tuum nunc autem qui aviriliter dimicasti in toto orbe te faci am nominari. Quo ad secundum quod est in futuro habere coronā habetur. ij. ad t̄bimo. ij. Nā et qui certat i agone nō coronabitur nisi qui legitime certauerit. et Ja. i. Beatus qui suffert tē tationē qm̄ cū p̄batus fuerit accipiet coronam vite et. De modo tentandi ipsius demonis est notandum q̄ sunt quasi infiniti: vt dicit Paulin? ep̄s. et etiā beatus antbonius sup quibus adu deant boies: quia hostis inuisibilis ē. ideo non cognoscitur nisi oculos cordis s̄m grego. in moral. p̄ctm̄ perpetratur suggestione per aduersariū. delectatione p̄ carnē consensu p̄ voluntatē seu per sp̄m defensionis: audacia per eleuatoz i. superbiā. ad repugnandum diabolo vnum

remediū est cōterere caput. i. resistere p̄ncipō tētationis puta suggestioni. Bēn. iij. Ipa p̄ceret caput tuū ip̄a supple humilitas seu sensalitas subiecta spiritui: vel caput d̄ p̄ctm̄ cordis ante q̄ experit in actū extra. Itē multū valet sapientia: p̄z de d̄no n̄o q̄ paucis h̄bis sacre scripture diabolus cofundit. Matb. iij. cū dicit. Nō i solo pane viuit homo. et i. Jo. iij. Nolite charissimi mi oī sp̄i credere sed p̄bate sp̄s si ex deo sunt qm̄ multi p̄fendo p̄p̄bete extierūt i mudū: i hoc cognoscitur sp̄s dei. oīs sp̄s q̄ cōfiteatur iesuz x̄p̄m i carne venisse ex deo est: et oīs sp̄s q̄ solū iesum ex deo uō est: bic est at̄icristus et. Itē multū valet fides ad ep̄b. vlti. In cibuz sumētes scūtū fidei i quo possitis oīs ita scūtū ignea extingere et galeā salutis assumere: et gladium sp̄s qd̄ est verbū dei p̄ oēm ofonem et ob secretionē orātes oī tpe in sp̄i et. et. i. Petri. v. Aduersarius vester diabolus tanq̄ leo rugēs circuit q̄rens quē deuoret cui resistite fortes in fide. Itē multum valet fiducia dñi. He. x. Dñs mecū est quasi bellator: fortis. ideo qui p̄sequit me cadent. rad Ro. viij. Si deus pro nobis d̄s cōtra nos. Itē multū valet oratio. Mat. xvi. Vigilate et orate ne intretis in tētationē. Itē valz mia. ij. Petri. ij. Nouit de? p̄ios de tentio ne eripe: iniquos vero in die iudicij reseruare cruciandos et. Itē glo. sup illud ps. Via mea et refugium meū dicit q̄ nulla re vincitur diabolus ita sicut de misericordia.

Sequitur expositio de mia prout est habitudo q̄ nō est certus in floreto.

Misericordia et bimologizaf tribus modis. vno modo quasi miam cordis diuidēs et sic accipit in illa auctoritate celi nō indiget mia: q̄ in eis nulla est miseria. sic mia solūmō est i fra. Secdo d̄z mia q̄si mittēs deozuz cordis rigorē. sic accipit in p̄mo. Mia et vitas obuianēt sibi. Nā veritas s̄m rigorē p̄cedit. mia rigorē tepar remunerās sup meritū et p̄ntēs citra d̄ignū. sic mia est i celo et i inferno. Alio modo d̄z mia suauitas rigās cordis: sic marie ē in celo: q̄ lz de? sit iustus et misericors: tñ d̄z p̄p̄iū ei misert plusq̄ iustus ē q̄ nulla requirunt ad p̄plēdū opus mie nisi voluntas eius: s̄ ad cōplendū opus iusticie requiritur etiā aliquid ex p̄re boi. i. exigentia meritoziū s̄m cōpen. t̄beo. Ipa ei mia est infra x̄pi passio sup̄ma x̄pi lectio: optima x̄pi vnctio. Quātū ad primū notandū ē q̄ duplex fuit crux x̄pi. i. exterior que fuit lignea: et interior q̄ fuit aurea: ete

Virga patris misericordiarum illis qui patientes sunt aurea impatiens: es vero habebunt eam ferream quam tanquam vas figuli commovet eos. Virga illa aurea patientis ostendit illis qui sunt filii dei in signum clemente. unde non est odiosa: sed potius amplectenda. Dester. v. Osculata est bestia virga auream quam extendit ei assuetus: qui hanc virgam patienter sustinet tormentum malitie enudet. Sap. iij. Et non tanget illos tormentum malitie. Toleranda est punctura persecutorum ad tempus propter iocunditatem quam ex ea sequitur. Eccl. i. Usque ad tempus sustinebit patienter: postea erit redditio iocunditatis vestri Grego. Si illis dulcia appetimus necesse est ut patiamur amarum toleremus. Quantum ad quantum meditationem quam circa tribulationes est notandum quod tribulatio a deo est. Eccl. xi. Bona et malivata et mors paupertas et bonestas a deo sunt: id habenda est cura. Tribulatio est portio data a sapientissimo et fidelissimo medico: id non est timendum infirmo de excessu. ad Lox. r. Fidelis est deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione etiam puentum ut possitis sustinere. Patientia in summo. s. in christo fuit ut satis patet in pluribus passibus sacre scripture. Item tribulatio ad summum bonum ducit: id indubitare est bona. Grego. mala que hic nos premunt ad deum ire compellunt. Act. xij. Per multas tribulationes operi intrare regnum celorum. Tribulatio enim est ad idem multipliciter. Primo consideratio eternorum suppliciorum homines futura mala non timent: id deus adhibet patientia mala propter que velint nolint dolent ut dolo patientium introducat timorem futurorum. Grego. Secundo consideratio eterni premij. Grego. Consideratio premij mituit vix flagelli. tertio consideratione passionis christi. augu. Magna consolatio membris ex capite. ij. ad thimo. ij. Si sustinemus et coreguabimus: christus socium tribulationis in se confidentes nunquam patientiam suam arceri. s. remoueri exemplum. Lu. xij. De bono latrone cui. d. dominus bodie mecum eris in paradiso. Quarto consideratione vtilitatis multipliciter tribulationis: tribulatio ei examinat. ps. Igne me examiahi. glo. Igne tribulationis ad modum ignis tribulatio illuminat. Tresi. iij. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis est. Grego. Oculos quos culpa clausit pena aperit. Dani. iij. Septem temporibus mutabunt super te donec scias quod dominus altissimus super regnum hominum et quicumque voluerit det illud: sequitur in fine illius ca. post finem dierum ego habebodonosos oculos meos ad celum leuauit et sensus meus reddidit est mihi et altissimo benedixit et laudauit viventem in sempiternum et glorificauit. Dec illuminatio figurata

fuit in illuminatione et bobie qui felle posito super oculos visum recepit. Tob. xi. In amaritudine fellis intellige amaritudinem tribulationis. Tribulatio stulticia fugat et vera sapientia intro ducit. puer. xij. Stulticia colligata est in corde pueri: sed virga discipline fugabit eam. Tribulatio emoluit ut ignis ceram. Job. xij. Deus moluit cor meum. r. ps. Liqfacta est terra sicut cera. Lox da enim non indurata modica tribulatione emoluitur et vetustate veterum deponunt et nouitate virtutum assumit. Loxda vero dura non liquefiunt ad ignem tribulationis nisi sit tribulatio magna morte inferens vel comminans. tunc recipiunt formam bene viuendum et fit felix commutatio cuius seruit diabolus sit per tribulationem efficiuntur filii dei. Prover. xij. Verte impios et non erunt. tribulatio hominem roborat sicut ignis laborat laterem quem videtur corroborare. ad Ro. v. tribulatio patientiam operatur: patientia autem probatio est probatio vero spem: spes autem non confundit: quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. tribulatio enim roborat sanctos ut persecutores nihil possint in eos. glo. super illud ps. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. tribulatio anibulat vincula amoris quibus homo ligatur mundo. Exemplum Dani. iij. De tribus pueris qui ligati missi sunt in fornacem ignis ardentis. v. de ps. Dirupisti domine vincula mea. catena illa que nos ligatos tenet est amor viuendi: sicut Senecam. grego. Ipse mundus dum tot amaritudinibus cruciat dux tot calamitates ingemnat: quid aliud nisi ut non ametur clamant nisi tribulationes essent homines deum obliuiscerentur bonis temporalibus contenti. grego. Electis suis deus iter asperum facit ne dum delectantur in via obliuiscantur eorum que sunt in patria. Tribulatio hominem probat. Eccl. xij. Glasa figuli probat fornax et homines iustos tribulationis tentatio. tribulatio ad modum ignis deficcet ab aquis deliciarum. et sic conseruat grego. In pastorali cor salomois idcirco funditus sapientiam deseruit: quoniam ipsum nulla disciplina exterius custodiuit. Adam enim in delictis quasi in aqua dulci computruit. In tribulatione vero quasi in aqua salsa homo seruatur a putrefactione. grego. Liber homo sibi per cibum mortem intulit et reditus ad veniam sub disciplina melius viuit. augu. Si exceptus es a passione flagellorum exceptus es a numero filiorum grego. Nisi correptus de hereditate dare dispo neret erudire eos per molestias non curaret: ergo non queraris de verberibus dum nescis que tibi maneant premia in retributione. tribulatio in

presenti et pietate datur. Grego. Deus hic qui vobisdam parit ut eos in perpetuum feriat: quosdam hic parit non percedit in eternum percat grego. Continuus successus temporalium est certum future calamitatis iudicium. cum tribulatio ei deus est. iuxta illud. Lum ipso sum in tribulatione et alibi. Iuxta est omnis bis qui tribulatio sunt cor de. Tribulatio virtutes percipit. ij. ad Lox. xij. Beatus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis ut inbaibitet in me virtus christi: magna enim est dei misericordia quam pro penis futuris respicit tribulationes presentes quam penas tribulatio nihil est respectu pene future. Ezech. iij. Diem pro anno dedi tibi. Nota quod impugnatione quam facit diabolus homini primo certificari potest ex tertio ca. Beati. Vbi serpens mulierem decepit: et dominus ibidem ostendit impugnationem illam esse daturam dicens a serpente inimicicias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius. secundo ex lib. Job. i. r. ij. capitulo vbi sabbau petijt a domino ut permitteret eum impugnare Job. Vbi eiusdem septimo legitur quod milita est vita hominis super terram. Item mat. iij. Vbi legitur quod diabolus christum tentauit ductus est Jesus a spiritu in desertum ut tentaretur a diabolo. Et beatus aug. d. assumpsit diabolus formam humanam quod permisit dominus ut tentatio vobis certior fieret etiam beato Martino legit diabolus apparuisse in forma humana. Tentatio enim bona est dum tentatus vincat: quia sibi in presenti bonorem acquirit et in futuro coronam. De primo habetur exemplum de beato antonio. qui cum quadam nocte a demouibus esset lacertatus subito radius quidam lucis et demones et tenebras effugauit statimque sanatus christum presentem intelligens dixit vbi eras. Jesu bone vbi eras quare a principio non affuisti ut curares vulnere meo: et vox ad eum ait. antoni hic eram sed expectabam videre certamen tuum nunc autem quia viriliter dimicasti in toto orbe te factum nominari. Quo ad secundum quod est in futuro habere coronam habetur. ij. ad thimo. ij. Nam et qui certat in agone non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Ja. i. Beatus qui suffert tentationem quam cum probatus fuerit accipiet coronam vite etc. De modo tentandi ipsius demonis est notandum quod sunt quasi infiniti: ut dicit Paulinus episcopus. et etiam beatus antonius super quibus aduertant boies: quia hostis inuisibilis est. ideo non cognoscitur nisi oculos cordis sicut grego. in moral. peccatum perpetratur suggestione per aduersarium. delectatione per carnem consensu per voluntatem seu per spiritum defensionis: audacia per eleuationem superbiarum. ad repugnandum diabolo vnum

remedium est coterere caput. i. resistere principio tentationis puta suggestioni. Beati. iij. Ipsa perteret caput tuum ipsa supple humilitas seu sensuality subiecta spiritui: vel caput dei peccati cordis amem per experit in actu extra. Item multum valet sapientia: de domino nostro qui paucis verbis sacre scripture diabolum confudit. Mat. iij. cum dicit. Non in solo pane viuit homo. r. i. Jo. iij. Nolite charissimi mihi omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sunt quam multi pseudo prophetete experit in mundum: in hoc cognoscitur spiritus dei. ois spiritus qui confitetur iesum christum in carne venisse ex deo est: ois spiritus qui solum iesum ex deo non est: hic est anticristus etc. Item multum valet fides ad ephe. vlti. In cibus sumetes scutum fidei in quo possitis oia tela nequissimi ignea extinguere et galeam salutis assumere: et gladium spiritus quod est verbum dei per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu etc. et. i. Petri. v. Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circumit quens quem deuoret cui resistite fortes in fide. Item multum valet fiducia dicit. Die. xx. Dominus mecum est quasi bellator fortis. ideo qui pro nobis hunc me cadent. rad. Ro. viij. Si deus pro nobis hunc contra nos. Item multum valet oratio. Mat. xxvi. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Item valz mia. ij. Petri. ij. Nouit deus penitus de tentatione eripe: iniquos vero in die iudicij reseruare cruciandos etc. Item glo. sup illud ps. Via mea et refugium meum dicit quod nulla re vincitur diabolus ita sicut de misericordia.

Sequitur expositio de mia prout est habitus do quod non est textus in floreto.

Misericordia et bimologizaf tribus modis. vno modo quasi miam cordis diuides: sic accipit in illa auctoritate celi non indiget mia: quia in eis nulla est miseria. sic mia solummodo est in fra. Secundo dicitur: mia quasi mittens deorsus cordis rigor. sic accipit in primo. Mia et vitas obuierit sibi. Nam veritas sicut rigor precedit. mia rigor tepat remuneras super meritum: punites citra ad dignum. sic mia est in celo et in inferno. Alio modo dicitur: mia suavitas rigas corda: sic marie est in celo: quia deus sic iustus et misericors: tunc dicitur: propter idem misericordiam plusquam iustum esse quod nulla requirunt ad complendum opus mie nisi voluntas eius: sed ad complendum opus iusticie requiritur etiam aliquid ex parte hominis. s. erigentia meritum sicut copem. t. beo. Ipsa est mia est infima christi passio suprema christi lectio: optima christi victio. Quam ad primum notandum est quod duplex fuit crux christi. s. exterior que fuit lignea: et interior que fuit aurea: et

rior: fuit passiois: penitentie interior: fuit passio
nis et mie. ideo xps p nobis dicitur aiam posuit
se prius q carne. prima Job. iij. Libetius aiam
sua p nobis posuit: et nos debemus p fratribus
aiam nostram ponere. Et sicut dolor compassionis non dicit
simile. Tb: eni. i. O vos omnes q transitis p viam
attendite et videte si est dolor similis dolor me?
Misericordia est summa xpi lectio: vt dicit Am
brosius. In signum huius xpus in hac lectione
pre ceteris examinabit scolares suos in die di
stricti iudicii. di. Esuriat et non dedistis mihi ma
ducare: sitiat et non dedistis mihi bibere. etc. Dat.
xxv. Discipuli qui nesciunt huius lectionis versiculū
internū sentiāt sine pietate flagellū quod dicitur
Iaco. ij. Iudicium sine misericordia fiet illi qui mise
ricordiam non fecit. Tertio mia est optima xpi
unctio. Pro quo est notandum q est triplex vnguē
tum. scz contritionis: deuotionis: et compassionis
de quibus Bernardus. Bonū est vnguētū qd
de recordatione peccatorum nascitur. Melius qd ex
deuotione cōficiat. porro vtrūq; vincit cōpassio
charitatis vel pietatis seu mie. Iste em debent
tria perungi. s. caput. i. intentio: pēpes. i. affe
ctio: et manus. i. operatio. De vncione capitis.
Matb. vi. Unge caput tuū et facies tuā laua ne
videaris hominibus letumans. De vncione pedum
Luc. vij. Maria magdalene vnguēto vngēbat
pedes iesu etc. De vncione manū. Lasi. v. Ma
nus mee distillauerunt mirrā et digiti mei imple
ti mirra p baptisma. Misericordia facit boiem
decenter cōuersari. nam vir plus et misericors
būdicatur per gratie infusionē. Placet p imo
per iustam cōuersationem. natat in oleo per inf
nā deuotionez. Ben. xxij. Benedictus filius
asser. Quo ad primū placēs fratribus. Quo ad
secūndum impugnat in oleo caput suū. Quo ad
tertium misericordia prudenter negotiatur nā
de malis alioz melioratur. de foridibus lauatur
de paupertate ditatur. de infirmitate sanatur et
de onere alleuiatur. mia abūdanter remunera
tur. Pro quo est notandum q due virtutes val
de copiose et plene veniunt ad iudicium ppter
qd recipiūt salariū valde copiosum: scilicet chari
tas et mia charitas aliena bōa facit sua. iux illd
ps. Particeps ego sum oium timentū te. mise
ricordia facit aliena mala sua. iuxta illud. h. ad
Loz. i. Scientes qm sicut focij estis passionum
sic eritis focij cōsolationū. Nec est lex fide
delium mercatorū: scilicet sicut sunt focij in lucro.
mia enim inonenti societatez facit. ambio. Nō
sunt bona hominis q secum ferre non potest so
la vero mia comes est defunctorum. Nota q
tria sunt q mouent ad miam. Primū nature cō

formitas omis entz habemus vnu pncipium: et
vno patre oēs sumus genti et oēs sumi filij dei
id debemus iuuicē cōpati si essemus fratres ger
mani: ideo dicit Esa. lvij. Cū videris nudū operi
eū et carnē tuā ne despereris. Scdm motū ē
ppa indigētia vel necessitas: qz homo q bene
pnsiderat ppriā miserā facili et libenti relectat
alienaz. Eccle. xxxi. Ter. teipso cognosce q sunt
pprii tui. Tertiu motū est pietatis xpi et me
broz suoz scz pauperz amor et vnitas. Nam xps
deo efficit ad amorē pauperz q qd sit eis re
putat sibi factū. Dat. xxv. Quod vni ex mini
mis meis fecistis mihi fecistis. facere em miaz
et iudiciū magis placēt dño q victime. puer. xxi.
Misericordia bōa tēporalia multiplicat. puer.
xxvij. Qui dat pauperi nō indigebit q vero de
spicit dēpationē sustinebit penuriam. Ad hoc
Greg. dicit in dyalogo terrene substantie p hoc
q paupibus dīstribuūtur multiplicātur. Opa
enim mie sunt. xij. vt declaratū extitit in. c. de
elemosyna q quicūq; cōpleuerit miam sequitur
Dat. v. Huius misericordes qm ipi miam sequen
tur. Misericordes em xpm nūc in mēbris suis a
miseria liberant. et ideo vicissitudinis xps in fu
turo nos a propria miseria liberabit. Misericor
dia em dei sui omnia opera ei ps. Ja. ij. Misse
ricordia em superat altat iudiciū. et ps. Beatus
qui intelligit super egenū et pauperē qm in die
mala liberabit eum dñs. Nota q qui cibum su
ne potu ministrat pauperi: tale prandium dat
domino quale consuevit dare asino. Ber. Qui
enim de his que habent nihil volunt erogare
pauperibus nihil boni inueniet in futuro. Job
xx. Diuitias quis deuorauit euomet: et devētre
eius extrahet deus eas. ppter ea nihil remane
bit de bonis eius: veniet super eum horribiles
tenebre et deuorabit eū ignis. Ille em est vere
misericors q est misericors de suo. Ber. In ser
monibus suis. sunt aliqui misericordes de his q
ad ipos nō ptnēt q scādalsāt q non datur
pauperibus abundanter: sic tñ vt nihil eos gra
net q si misericordes eēt de suo facere deberēt
miam. Adaptat autēz mia dono pslij: qz miam
precipue p̄tulit x̄tas. Matb. xij. Et i plurib
alijs passibus.

De esurie iusticie.

Iusticia hic potest sumi pro rectitudine
vite. vnde glo. super illud. Qui edūt me
ad hoc esurient. dicit Amatores veri bo
ni sunt quibus non satis est q iusti sint
sed semper sitiunt opus iusticie. Alio mō pot
est iusticia prout ad eam pertinet reddere vni
cuiq; quod suū est. vnde glo. iusticia est sua cui
q; tribuere sibi proximo et deo: alio modo sumi

tur putat dedit in inflictione penarū. vñ Ber.
Alij vero tā vebemēter ptra alioz delicta zelāt
vt videri possent esurire: et sitire iusticia si esset
apud eos de suis quoz peccatis iudicium idēz
sed qz pōdas et pōdas est abdoiatio vtrūq; apd
deū. Esurie iusticie intelligamus non quēcumq;
amorē iusticie. sed amorē valde iucensum. vnde
cōp. rbeo. dicit q esuries iusticie ē vebemēs
de p̄teritū iusticie sine summi boui. Iusticia em
p̄t hic sumitur cōp̄bēdit fidē sp̄e et cbarita
tem. que immediate p̄iungūt nos deo. Esuries ei
pprie est respectu nutrimentū et refectionis: idō
q esuriunt: sitiūt iusticia. i. vite rectitudinē seu
bonitatem reficiunt: qz sanabūtur in futuro ade
pro illo qd desiderāt glo. sup illud. Dat. v.
Beati q esuriūt et sitiūt iusticia qm saturabūt.
et hoc quo ad primā acceptationē iusticie. Quo
ad scdam acceptationē iusticie qui esuriūt etc. tūc
saturabuntur totaliter deo se. reddēdo ceteris
satisfactionē sufficiētē p̄stita. Quo ad tertiaz ac
ceptionē beati qui esuriūt etc. qz saturabuntur.
qz tūc nullū malū relinquet ipugnituz. tūc imple
bitur illud ps. Letabit iustus cū viderit vindic
tā. ergo qui esuriunt et sitiūt iusticia beati. Esu
ries iusticie adaptatur dono fortitudinis ne in
via laescat. et sic de beatitudinibus.

Sequitur textus de obedientia.

Es obedire domio qui
cumq; subire
Ault regnum celi paren
do corde fideli
Qui non parebit celesti

sede carebit
Qui bene parebit paradisi munus habebit
Et nequeas ledi maiori semper obedi
Ti tibi costaret q non licitis oneraret
Non est illicitū iustuz maioris agendū
Est semp dño parendū cuncta regenti
Plusq; p̄sbitero nō iustū precipienti.

In isto capi. auct. noster determinat de
obedientia. Pro quo est notandum q
obedientia est optemperatio fm regu
laz sacre scripture maioribus qbuscuq;
debita: et intellige sacra scripturā large. etiā p
stantis canonicis et legalib. Alio modo sic obe
dientia est spontaneū et rationale pprievolū
tatis sacrificium. Alio modo obedientia est pio
studio proprie voluntatis abnegatio. Abnega
tio proprie voluntatis pertinet religiosi spe
cialiter pio studio dicitur ad differentiam illo
rum qui voluntatez suam humane volūtatē sub
dunt timore seruili vel p lucro terreno: pio er

go studio. i. vebemētī animi applicatōe ad cul
tum dei vt pium hic dicitur a pietate que dicitur
theosobia. Itē est notādus q subiectio q perti
net ad obedientiā ē subiectio voluntatis respe
ctu aliene voluntatis subiectio humilitatis respi
cit psonā fm se. Subiectio obedientie respicit p
sonā cui aliq; subdit inq̄tus est p̄cipiens et p̄so
nam q subdit inq̄tum ē agens. Exēplum istaz
duaz subiectionū inuenire possumus in xpo et in
Jobāne bap. Dat. iij. Subiectione obedientie
subiecit se Jobānes xpo qm p̄sentit vt xpm bap
tisarēt. put ipse volebat. vñ dicit sibi glo. vera est
humilitas quam non deserit comes obedientia.
Xp̄s vero se subdit Jobāni subiectione hūilita
tis volēs a Jobāne baptisari. vñ Act. xx. Be
atus est dare q accipere. Sequitur de cōmēdatōe
obedientie. Obedientia cōmēdat in sacra scri
ptura in plurib passibus. ad Ro. xij. Dis aia po
testatib; sublimioribus subdita sit. ad Ephe. vi.
Filij obedite parētib; vestris in dño. ad Colo.
ij. Obedite p̄positis vestris et subiacete eis. ipi
ei p̄uigilāt quasi rōem p aiabus vestris reddē
turi. Itē ad obedientiā admonemur exēplo crea
turaz insensibilium que vniuersaliter obediūt
suo creatori. Baruch. iij. Stelle vocate sunt et
dixerunt assumus. et Dat. vij. Quis est hic: q
venti et mare obediunt ei. vñ Ambz. Pndoz est
iperlo dei insensibilia elemēta parere et boies
nō obedire qd sensus ab ipso auctore tribuit. ē.
Exēplum aliud habem; in Abzā q ppter obe
dientiam egressus est de patria sua. Bene. xij.
Egredere de terra etc. De circūciōe. Ben. xvij.
De filij sui Ysaac immolatōe. Ben. xxij. de imo
lacione filij sui Ysaac. possumus multa p̄siderare
difficilia. Vnus q Abzā ppter obedientiā vo
luit carere sibi cbarissima. Scdm q ppter obe
dientia voluit ppriuz filij manu sua occidere.
Tertium q ille filij vnigenit; erat. Quartus q
miraculose euz habuerat ex vxore vetula et ipō
iā sene. Quintum q magna pmissio facta fuerat
abzabe de ipso filio. In semine tuo benedicent
omnes gentes etc. Et multiplicabo semen tuum
sicut stellas celi etc. Ben. xxij. et xvij. et xvij. Se
xtum q ipse Ysaac solatium erat mri sue: qz Ysa
ac interpretatur risus: qz dicit mater sua Sarra
risum fecit mihi de. Ben. xxi. Septimus quia
noluit solum eum occidere sed euz hoc incēde
re et facere holocaustū. Octauum qz voluit filij
sui vucere p tridū ad locum imolatiōis: vt iō
gitudine xpi. s; glo. tentatio augeret et crescē
tibus tētatōibus p̄na viscera cruciarentur.
Nonus qz non apparebat abzabe aliqua p̄cepti
utilitas. dānū autē manifestus erat. Decimus: qz
nō excusasset eū auctoritas p̄cipientis: euz nul

Ius testis affuisset nec crederet ei si diceret do-
 minū hoc sibi p̄cepisse. Undecimus: q̄ hoc erat
 rōni s̄r̄uz. Duodecimus: q̄ nō p̄cesserat in san-
 ctis p̄tib⁹ hui⁹ obedientie exēplum. Decimum
 tertium: q̄ oim ad quoz noticiā hoc puenisset
 eminebat scandalum. Abraā em̄ accepto p̄ce-
 pto tā difficili nō se excusavit cām p̄cepti nō
 interrogavit nō p̄castinavit mandatum exēq̄:
 nulli p̄siliuz cōcavit. Si em̄ aliq̄d boy fecisset
 fo: sitā meritum amisset: q̄ dñs dixisset ei. No-
 lebā q̄ hoc fecisses: sed ad p̄bandum te hoc di-
 xi. Item ex empluz habem⁹ in saluatore nostro.
 Math. xvi. Nō sicut ego volo s̄ sicut tu. ⁊ Lu-
 ce. xii. Nō mea volūtas s̄ tua fiat. Mat. xiiij.
 Sicut mandatum dedit m̄bi p̄ sic facio: et in
 plurib⁹ alijs locis. Obediētia q̄d vult a deo im-
 petrat. Greg. Si obedientes fuerim⁹ obediret
 deus orationib⁹ nr̄is. Melior em̄ est obediē-
 tia q̄ victime: q̄ p̄ victimas aliena caro: p̄ obe-
 diētia p̄pria caro mactat. Obediētia s̄ gre-
 go. quasi quoddā martyrium est. Religiosus ei
 qui in sua voluntate nutrit destruitur. Grego.
 Gradus enim obediētie sunt libenter obedi-
 re: simpliciter obtēperare: sine murmuratione
 bylariter obedire: humiliter indefināte: virt-
 liter adimplere mandatum: ⁊ velociter obedi-
 re ⁊c. Nota hic q̄ obediētia est duplex. s. com-
 mēdabilis ⁊ respēnsibilis. Obediētia cōmen-
 dabilis quedā necessaria quedā abundās v̄l
 p̄fecta. Necessaria ē cum aliq̄s obedit in his in
 quib⁹ tenet obedire. Abundās nō ē cuz obedit
 etiā in his i q̄b⁹ nō tenet obedire. Perfecta ei
 obediētia legem nescit: terris nō artatur neq̄
 cōtenta angustijs p̄fessionis largiori volun-
 tate fertur in latitudine c̄baritatis. Ad p̄fecti-
 onem em̄ obediētie nō solum spectat facere q̄d
 iubet: sed etiā sicut iubet. Bene. xvij. De abraā
 legitur q̄ circumcidit carnē p̄putij illa die qua
 dñs p̄ceperat ei: ⁊ Math. i. Eruges ioseph de
 somno fecit sicut p̄cepit ei angelus. Obedire ei
 deo magis oportet q̄ boibus. Actuum. v. Etiā
 obediētia que debetur parentib⁹. Ephe. v. Il-
 le obediētie sunt ex natura vel dicūt ee. Alia
 est obediētia que nō debet ex natura: s̄ habuit
 voluntatē principium sui. vel voluntatē liberā
 vel nō liberā. Voluntatē nō liberā sui principi-
 um habuit obediētia quā debet seru⁹ dño. Col.
 iij. Serui p̄ omnia obedite dñis vestris. Volun-
 tatē nō liberā sui principium habuit obediētia
 quā vroz debet marito suo vel quā debet subdi-
 tus plato. Ephe. v. Mulieres subdite sint viris
 suis in oibus. Gen. iij. Dñs dixit mulieri subvi-
 ripotestate eris ⁊ ipe dñabit tui. ad Heb. xiiij.
 Obedite prepositis vestris ⁊c. Obediētie re-

prehēnsibilis tres sunt species. Prima cuz aliq̄s
 obedit creature inferiori boi evt pecunie. Eccl.
 ⁊. Pecunie obediūt oia. Secūda cum ex remis-
 sione superioris ⁊ ceruicofitate inferioris accidit
 q̄ ille obedit qui d̄s imperare. puerb. xxi. Per
 tria mouetur terra: et quartū quod nō p̄t susti-
 nere: scilz seruū cum regnauerit. Tertia est cum
 aliquis suo superiori in malo obedit. Grego. in
 moza. Nunq̄ p̄pter obediētia malū fieri debz
 Ber. in epistolis. Facere malū quocunq̄ etiā
 iubente p̄stat nō esset obediētia sed potius in
 obediētia. Unde greg. Lauat subditi ne plus
 q̄ et pedis sint subiecti vt superioroz velint vicia
 venerari. Vñ aug. Sic modus obediētie tenē-
 dus est vt bonis in malo nō p̄sentas: nec malis
 in bono p̄tradcas. Sequitur de his que adner-
 sant obediētie. Pro quo est notādus q̄ p̄pria
 voluntas est vnū quod aduerfatur obediētie et
 nocet multipliciter homini. Ber. sup can. Nō
 dabit inobediēti copā sui sp̄s tantus obediē-
 tie amatoz qui mozi pot⁹ q̄ nō obedire maluit
 Propria volūtas subtrahit homini dei benefi-
 cia. Greg. Dignū ē vt ab eius beneficijs sit qui
 libet extraneus q̄ eius iustionibus nō vult esse
 subiectus. Propria voluntas boiem excōicat.
 Scda t̄bellalo. iij. Si quis non obedit dño nō
 per epistolam hūc notat ⁊ ne cōmiskeamini cū
 illo. Propria volūtas reddat boiem maledictū
 Deute. xxvij. Si audire nolueris vocē dñi dei
 tui ⁊c. maledictus eris. Propria volūtas boiez
 a suo dño deicit. i. Regū. xvi. N. p̄cessisti fimo-
 nem dñi p̄ceit te dñs ne sis rex sup israel. boi
 aduerfariū suscitāt. iij. Reg. xi. Fecit salomon
 quod nō placnerat corā dño ⁊ suscitauit dñs ad-
 uersariū salomoni. Propria voluntas boiem cō-
 fundit. Dsee. ⁊. Cōfundetur israel in voluntate
 sua. In hoc enim p̄funditur ois q̄ in religioe p̄-
 pria voluntatem sequitur boiem affligit. vnde
 Saul inobediētē malignus sp̄s etragitabat. i.
 Regū. xvi. Boiem morte t̄pali in eterna dignū
 efficit. Deute. xvij. Qui superberit nolēs obedi-
 re sacerdotis imperio moriet. Et eodē. xxi. Si
 genuerit bō filiū cōtumar ē q̄ nō audiat p̄tis et
 m̄si imperiū ⁊ obedire cōtēpserit lapidib⁹ ob-
 ruat eū p̄pls ⁊c.

Sequitur textus de cōtemplatione.

Contemplare bona celi
 poscens tibi dona na-
 tūgū etna p̄fici sede sup
 Et sic terrena spernas p̄
 luce serena
 Dicit actiua bona vīta bonū faciendo
 Cōtēplatiua melior fit celsa petendo

Martha bonam partē sumpsit domi-
 no famulando
 Magdalēa tñ meliorē fert speculādo
 Si speculati⁹ sis in dño bene viuus
 Scda gerēs opa sic sumes gaudia n̄a.
Bernard⁹ scdo li. de p̄sideratōe distin-
 guit inter p̄tēplationē ⁊ p̄sideratio-
 nem his verbis. Considerationē nō
 id poia q̄d p̄tēplationē itelligi volo
 q̄ p̄tēplatio ad rerū certitudinē. p̄sideratio ad
 inquisitionē magis se bz iura quē sensum pot̄ cō-
 tēplatio diffiniri sic. Cōtēplatio est verus cer-
 tūq̄ intuit⁹ animi de quacūq̄ re sine apprehen-
 sio rei nō dubia. Consideratio aut̄ itelligenda
 est ad inuestigandū deinde diuidit ea que sunt
 tibi cōsiderāda his verbis. Quattuor tibi cōsi-
 derāda reoz te que sub te que circa que supra te
 In quito libro de p̄sideratione dicit idē Ber.
 Considerationē peregrinari cum ab his que su-
 pra sunt ad inferiora deflectatur. Iuxta doctrinā
 Pauli ad Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mun-
 di per ea que facta sunt intellecta p̄spiciuntur.
 Sane hac scala ciues non egerit: sed erules. Li-
 ues em̄ vident verbum ⁊ in verbo facta per ver-
 bum: nec opus habēt ex his q̄ facta sunt factoris
 noticiā mendicare. vnde idē Bernardus. affi-
 gnat quattuor species cōtēplationis. P̄ria
 et maxima est admiratio maiestatis. Nec requi-
 rit cor purgatum: vt a vicijs liberz atq̄ exone-
 ratus peccatis facile ad superna se leuet. Secū-
 da spēs est intuens iudicia dei quō sane pauido
 aspectu dum vebementius concurrit intuentem
 fugiat vicia. fundit virtutes intiat ad sapiētiā.
 humilitatem seruat ⁊c. Tertia spēs p̄tēplatio-
 nis ociatur circa memoriā beneficiorum: et ne
 dimittat igratum sollicitat memoriā ad amo-
 rez benefactoris. Quarta spēs ē que retro sunt
 obliuiscens in sola redescit expectatione p̄mis-
 soz que cū sit meditatio eternitatis siquidem q̄
 p̄mittūt eterna sunt longanimitatē alit ⁊ p̄se-
 uerantie dat vigorem. Illas quattuor spēs ada-
 prat. Ber. Quat: uoz q̄ tangit apo. Ephe. iij. di.
 Et possitis cōprehēdere cū oibus sanctis q̄ sit
 lōgitudō: latitudō: sublimitas: ⁊ p̄fundū. Lōgi-
 tudinem em̄ apprehēdit meditatio p̄missorum.
 Latitudinē recordatio beneficiorū. Sublimita-
 tem p̄tēplatio maiestatis. Profundus inspectio
 iudiciorū. Idē in eo li. Deus ē longitudo: latitu-
 do. sublimitas: ⁊ p̄fundū. Res vna est longitu-
 do p̄pter eternitatē. latitudo p̄pter c̄baritatē
 sublimitas p̄pter maiestātē. p̄fundū p̄p̄ sapiē-
 tiā. Ista non disputatio cōprehēdit sed saucti-
 tas. Richardus de sancto vic. dicit p̄tēplatio

nis sex esse species seu genera. Primū gen⁹ est
 in imaginatiōe si fm solā imaginationē. Secū-
 dum gen⁹ in imaginatione fm rōem. Tertium
 genus in rōne fm imaginationē. Quartū in rōe
 et fm rōem. Quintū supra rōem. sed nō p̄ter ra-
 tionē. Sextū sup̄ rationē est et videtur ee p̄ter
 rōez. Sic duo sunt in imaginatione duo in rōe
 et duo in intelligētia. In imaginatione em̄ cum
 obstupescētes attendim⁹: coz palia illa q̄ sensu
 corpeo baurim⁹ q̄ sint multa. q̄ magna q̄ diuer-
 sa ⁊c. Et i bis oibus creatur⁹ illius sup̄e essen-
 tie potentia sepientia magnificentiā mirando
 veneramur. Tūc p̄tēplatio nostra in imagina-
 tione p̄satur et fm solā imaginationē formatur
 q̄ nō solū argumentādo querimus: sed libere
 mens nostra ducillucq̄ discurret. Sed⁹ genus
 q̄d est in imaginatione fm rōem est q̄ ad ea q̄
 in imaginatiōe n̄ sumus ⁊ q̄ ad primū p̄tēplati-
 onis gen⁹ p̄tinere tā dicitur rōem querim⁹ ⁊ inue-
 nim⁹. imo inuentā ⁊ notā in p̄sideratione cū ad
 miratione adduximus. in primo gñe res ipsas.
 In isto genere rerū rōem: ordinē: dispositionē
 ⁊ vnuscuiusq̄ rei causam. modū ⁊ vtilitatē rima-
 mur: speculamur: ⁊ miramur. Tertū gen⁹ q̄d est
 in rōne fm imaginationē est q̄ p̄ rerū visibiliū
 similitudinē i rerū inuisibiliū speculationē sub-
 leuamur. Quintū gen⁹ q̄d est in rōne ⁊ fm ratio-
 nē est q̄ semoto ois imaginatiōis officio illis
 solis anim⁹ intendit q̄ imaginatio nō nouit: sed
 que mens et ratiocinatione colligit vel per ra-
 tionē cōprehēdit: vel q̄ inuisibilia q̄ ex intel-
 ligētia cupimus in p̄siderationē adducimus ⁊
 ex eoz p̄sideratione in celestū et sup̄ mūdanoz
 intellectu p̄tēplationē assurgim⁹. Quintus gen⁹
 q̄d est supra rōem: sed nō p̄ter rōem est q̄ ex ea
 diuina reuelatione cognoscim⁹ q̄ nulla humana
 ratione plene p̄prehēdere que nulla nostra ra-
 tiocinatione intelligere seu inuestigari suffici-
 mus. Talia sunt illa que sunt diuinitatis ⁊ illa q̄
 simplici essentia credim⁹ ⁊ scripturarū diuina-
 rum auctoritate p̄bamus sup̄ rōem: nec tamen
 p̄ter rationē censenda est quando ei quod p̄
 intelligētie actem certitur humana ratio p̄tra-
 rari nō potest q̄n pot⁹ facile acquiescit. Sextū
 genus quod est supra rōem ⁊ p̄ter rationem ē
 quando animus illa ex diuini luminis irradi-
 atōe cognoscit atq̄ considerat quibus omnis hu-
 mana ratio reclinat Talia sunt pene omnia que
 de personarum trinitate credere tubemur. Dis-
 sex cōtēplationum alia a terrenis suspendi-
 mur ad celestia leuamur. Primū genus cō-
 tēplationis debet esse incipientium in hoc
 genere cōtēplationis homo deum in omni-
 bus operibus eius: mirabilem: laudabilez: ama-

bilem reperit ps. Dñe dñs noster q̄ admirabile est nomē tuuz rē. ecce mirabile. A solis ortu vsq; ad occasum laudabile nomē dñi: ecce laudabilem. Iustus dñs in oibus vñs suis et sanctus in oibus operib; suis. ecce amabile. De hoc genere p̄tēplatois loquitur p̄pheta. di. Deditat' sum in oibus operib; tuis rē. Scdo generi p̄tēplationis pena tota mūdāna p̄bia materiā misirat latētes rerū visibiliū causas sue sagacitatis investigatione inueniēs. tertiu' genus p̄tēplationis diuiditur in q̄nc; gradus. Unus gradus est q̄n; similitudo sumitur ex eo vñ ipm est vel qd ipm est. Scds rē tertius gradus similitudinē trahit ex eo qd in ipso est. Quart' rē q̄ntus ex eo qd per ipm est. Prim' gradus trahit ex materie p̄prietate: vt ibi crura ill' colūne marmore. q̄ fundate sunt sup bases aureas. Lat. v. Scds rē tert' ḡdus ex rei q̄litate. scds ex q̄litate extrinseca: quā dicim' formā. tert' ex qualitate. intrinseca quā dicim' naturā. Extrinseca p̄stat in colore et figura rē p̄tinet ad solum visum: quē admodum intrinseca. qualitatē p̄tinet ad ceteros sensus. Ad auditū p̄tinet illd ad vocē quā auditū tāq̄ vocem cytharedoz rē. Apo. riiij. ad odoratū illud sicut cynamomū rē balsamū. Ecclē. rliij. ad delicias gustus illud. spūs me' sup mel dulcis. Ecclē. i. eodē. Ad delicias tact' illd sicut ynguentum in capite. Quartus gradus ex eo qd in ipa re vel ab ipa re fm motū naturalē vt ibi quō descendit ymber m̄tē de celo. Esai. lv. Quit' gradus ex eo qd agitur fm motū artificialē vt ibi su p̄dificati sup fundamentū ap̄toz. In q̄to ḡtē p̄tēplationis. Primū est qd reddas ad teipm. Discite qd sis. quid fueris. quid esse debueris. et quid esse poteris. quid fueris per naturam. quid sis per culpam. quid esse debueris p̄ idu striam. quid ad huc esse possis p̄ gratiā. ps. Deditat' sum nocte cū corde meo. Nihil recte est mat q̄ seipm ignorat. Nescit quid de spū diuio sentire debeat q̄ spm suū p̄r' non gustat. Si nō dum ydoneus es intrare ad teipm quō ab illa manda ydoneus eris que sunt supra teipm. In duobus vltimis generibus p̄tēplatois puto dicit. Ricardus de sancto vic. qd opus est intima potius compūctioe q̄ p̄funda inuestigatione susp̄it' potius q̄ argumētis crebris gemitib; potius q̄ copiosis argumētationib; anbelare. Studeat q̄ cordis mūdicie q̄ cupit deū videre. Mat. v. Beati mūdō corde qm̄ ipi deū videbūt Ricardus em̄ p̄dictis assignat dñas inf cōtemplatoēz meditatoēz rē cogitatioēz bis v̄bis Sciendū est eandē materiā aliter p̄ cogitatio. nem ituenimur aliter p̄ meditatoēz rimamur alit' per p̄tēplatoēz itramur. Cogitatio est improvi

duis animi respectus ad euagatioēz p̄nus. Deditatio est studiosa mem' in rētio circa aliquid inuestigandū diligenter insistent. vel aliter sic. Deditatio est p̄uidus animi intus in veritatē inquisitione uebementer occupat'. Lōtēplatio est libera animi p̄spicacitas in sapie p̄culo cū admiratoēz suspensa. Nota ea q̄ p̄parant boiem ad diuinoz cōtemplationē. Unū est exercitatio in operibus actiue vite qz nūq̄ cito p̄tōz deo recōciliat'. dignus est videre ei' facē Exempluz habemus. ij. Regū. riiij. de Absalon filio Dauid qui postq̄ recōciliat' fuit patri suo mansit in birlm duobus annis anteq̄ videret facē regis. Scdm̄ est puritas. Exemplū Lev. xvi. Aaron nō intrabat in sancta sanctorū nisi prius locutus: qz soli mūdō corde deū videbūt. Mat. v. Tertiu' est solitudo. Osee. ij. Adducā eam in solitudine rē loquar ad cor eius. et. Beñ. rxiij. Legitur de Jacob qd remāsit solus rē ecce vir luctabat cō eo vsq; mane. Jrem. Ezo. iij. Apparuit dñs moysi in interiorib; deserti. Aliud ē de solatio. Deat. viij. Afflicte te penuria rē dedit tibi cibū mamma. Exempluz de Jacob qui timebat multū Esau qm̄ vidit visionem illam p̄ qua dicit. Vidi dñm facie ad faciem Beñ. rxiij. Et stephanus in tribulatione positus vidit gloriā dei. Act. vi. rē. aliud est silentiū. Luc. vi. maria magdalena supple tacet p̄bariseo eam cōtēnente. ad cōtemplationē pertinent audire verbum internum qd in taciturnitate magna vult audiri. Dauid. audiam quid loquat' in me dñs deus. aliud est gratiarū actio. rē or' laudis. in ps. Sacrificiū laudis honorificabit me et illic iter qd ostendam illic salutare deū. aliud est hūilitas. Beñ. rxiij. apparuit dñs abzabe in valle mātze qd interpretatur duplex hūilitas cordis rē corpis. aliud ē quē qd intelligit' per hoc qd dicit sedēti Job. xi. Maria autē domi se debat illa quies dicit ab impedimēto seculariū actionū que boies impediunt cōtemplari: rē vbi sit illa sessio. ps. cuz dicit in ostio tabernaculi. In ostio tabernaculi sedent qui morē habent in deserto rē vitā in patientia. Beñ. amor p̄sentis seculi deficere debet in virtis cōtemplatiuis. aliud ē feruor charitatis quod tangitur cuz dicit in feruore dei aarō cum igne rē thimiamate intrat in sancta sanctorum. aliud est cordis eleuatio q̄ est meditatio de supnis qd tāgitur ibi. Eūq; eleuasset oculos sp̄s in mōte transfiguratus est. Mat. rxiij. aliud est oratio. Luc. iij. Jesu orante aptum est celū. Nota differentiā inter actiuam vitam et p̄tēplationem. Vita actiua que signat' per marthā prior est tempore q̄ p̄tēplatiua: oportet enim qd homo primo exerceat se in actiua q̄ ascen

dat ad p̄tēplatiā. Exēplū habem'. Beñ. rxiij. de Lya et Rachel quarum antiquior. s. Lya fuit primo data nuptui Jacob. scda. s. Rachel. post. Vita em̄ p̄tēplatiua que signat' per magdale nam meliori intendit. s. deo Lu. r. Maria opti mam partē elegit. Actiua vero intēdit primo. Nam vita actiua est que in opibus iusticie rē p̄mi vtilitate versat'. Cōtēplatiua autē que ē va cans deo ab omni negotio in sola dei dilectōne defigit. vñ Jsid. in li. de summo bo. Actiua vita mūdānis reb; vñ vit'. Cōtēplatiua vero mudo renūciens soli deo viuere delectat'. Cōtēplatiua em̄ clari' videt. vñ Beñ. rxiij. dicit de Lya qd lipps erat oculus rē. Vita p̄tēplatiua finis videtur esse actiue. Finis vero melior est bis que sunt ad finem. per actiua transitur ad cōtēplatiuam. Jsid. in li. de sum. bono. Qui in hac vita prius p̄ficit bene ad cōtēplationē conscendit Grego. Qui ad artem p̄tēplatois scendere desiderat prius necesse est vt in campo actionis se exerceat. De hoc exēplum de Lya q̄ prius intro ducta fuit ad Jacob qd Rachel. Beñ. rxiij.

Sequitur textus de verecūdia. Sto verecūdius si vis fore crimine mundus Erubeas fari res turpes ac operari Custos virtutum pudor

est contra mala scutum Virtuti flozē p̄dis perdendo ruborē Nō tñ erubeas tñ qd cōmoda linquas Que dñt fieri seu crimia cūcta fateri Nam rubor hic stultus est crimen non bona virtus Sepe rubor generat scabtem quasi ne sciens extat.

Verecūdia rē erubescētia differūt: qz verecūdia est timor in turpifacō. erubescētia i expectatioē cōmuni. Tamen in littera auctorū nō videtur h̄c distinctio. De erubescētia seu verecūdia dicit Job. damas. qd est optima passio. Seneca in ephis. Verecūdia in adolescente boni signū est. r. Tullius de officijs. Sine verecūdia nihil rectū ē potest nūq; honestū rē. Ber. sup cā. Nescio si quid qd gratius verecūdia in moribus boim deprebendi queat. Verecūdia est oim ornatus etatis: sed in tenera etate amplius pulchritudine em̄tescit qd pulchra bec. s. verecūdia: qd sp̄lida. gemma mozin vuln' adolescētis qd vera: et minime dubia bone spei nūcia

bone indolis iudez quid ita turpiloquū rē offis deiceps turpitudinis fugitiuū foroz est p̄tinentie nullum est eque manifestus signus colūbine simplicitat': rē iō testis est inocētie. lapas igno rante: testis pudice mentis: verecūdia specialis gloriā ē cōscientie: fame custos: vite decus virtutis sedes: virtutum p̄mitie: nature laus: insignis tot' honesti. Verecūdia em̄ est duplex: bona rē mala. iuxta illud Eccl. iij. Est cōfusiō adducēs peccatuz rē p̄fusiō adducēs gloriā Erubescētia bona est quoddā frenum quo aliquid regitur in via paradisi. Unde sapiens erubescētia ē salua res. Verecūdia em̄ multum laudat' in mulierib;. Ecclē. vij. Gratia verecūdie mulieris sensate super aurū. Multū ei placet deo verecūdia in penitētib;. vnde. Bern. q̄tum displicet deo impudicitia p̄tōz: tñ placet ei erubescētia penitentis. Breuiter ei verecūdia multuz laudatur in bis qui male agūt. Erubescētia autem mala est qm̄ homo erubescit cōfiteri restituere rē facere alios actus salubres rē p̄pter talem erubescētiāz omittit ea facere.

Sequitur textus de veritate. Is verat opere sis corz deq; verus rē ore Clarat laudatur sed mēsdar vituperatur Verus doctrina sis ius

sticia quoq; vita Nec sp̄ teneas nec pp̄ scādala liquas Nunq; mētiri debes nec falsa tueri Ut mala vitentur aliqñ vera tacentur Sz cū iurabis qd qd scis referabis Verū nō celes nunq; nec falsa reueles

Veritas increata rē creata. Veritas increata est v̄bum diuini num in quo ab eterno specular: rē it la veritas est adequatio sapie diuine ad itellectū diuini rē sic dicit qd fili' qd sapiētia patris ē equalis patri. Veritas creata est triplex. quedam est veritas rei: rē illa est rei ēritas. Alia ē veritas signi rē talis est adequatio signi ad signatū. Alia ē veritas vtentis signoz: bec veritas videtur esse pars iusticie. Et describit sic a Tullio i prima rethorica. Veritas est qua immutata ea que sunt aut ante fuerunt aut futura sunt dicunt'. A veritate enim nullo modo recedendū ē quicunq; inde debeat scādalisari. glo. super illud Mat. rxiij. Qui scādalisauerit vñū de pusillis rē. dicit' inq̄tum p̄cō sine peccato de bes vitare scādaliū proximi tui. Unde Larbo.

Pro ductus testis saluo tamē an pudore. Quan-
 tuncināq potes celearo crimē amici. qđ si deve-
 ritate ē p scandalo vitas relinq nō d3 r intelli-
 gas hoc de triplici veritate vite iudicij et do-
 ctrine. Ad amozē veritatis monemur. Ecclesi.
 xxxv. Ante oia opa verbum veraz pcedat te.
 Ad pbibendum enim testimonius vītati venit
 filius dei i mundus. Job. xvij. Ego ad hoc veni
 in mundus vt testimonium pbibeā vītati. Sed
 pbdolor bodie vītaz odiū parit. ad Gala. iij.
 Ego inimicus vobis fact' sum vez dicēs vobis.
 vnde David. Dodie dimittite sunt vītates a fi-
 lio boim. Veritas bodie a plibus vili p̄cio vē-
 dif. puer. xxvij. Qui cognoscit in iudicio facit
 nō bene facit vt deserat veritatē. Plures enim
 sunt q falsitatē pponunt veritati. iuxta illd Esa.
 li. Corruit in plates veritas. vij. em iuenitur q
 velt veritatē dscere. ad Ro. i. Veritatem in in-
 iusticia detinet. Veritatē pponit veritati ama-
 tores tpalium que tpalia vana sunt. ps. Et qđ
 diligitis vanitatem r queritis mēdaciū. Quos-
 cunq enim modo quis mētitur occidit aīaz su-
 am in. c. Nec artificiosa. xxij. q. ij. Sapie. i. De
 quod mentitur occidit aiām. r Augusti. in li. de
 doc. xpi. Omnis qui mentitur iūque agit. nō
 enim mentiens in eo quod mentitur seruat fi-
 dem. omis autem fidei violator. iniquus est: r
 go mia r veritas nō te deserant. describe eas in
 tabulis cordis tui r inuenies gram r disciplinā
 coram deo r boibus. Proverbio. iij. c.
 ¶ Sequitur textus de modestia.

Cum sis infestus in cūctis
 esto modestus

Optima res modus ē nā
 semper ad omnia prodest
 Noli laxare linguam quo-
 niam reuocare

Non poteris verbum quod dicis for-
 san acerbum

Coram quo dicas quid quomodo qua-
 do requiras

Dicas dicēda nocte fileas reticenda

Sero respōde plēbre taceas verecūde

Et sic placef quādo te maior habetur

Et de maiore loqr̄is sis caut' in ore

Uttere sermone moderato cū rōne

Qui spuit in celū spūtū fedat sibi velū

Modestia a Tullio i p̄ia rethorica de
 scribit sic. Modestia ē p quā pudor
 honestat' pura r stabile cōpat aucto-
 ritatē. In hac descriptōe inuit cā et

effect' modestie. Pudor em q est timor turpitu-
 dinis vel fuga rei incidētis declinādo indecēt
 am in exteriorib' efficit ordinatōem exterioroz
 q modestia ē r sic pparaf auctoritas seu gratia
 tas pura nō habēs admittōnē sui p̄trarij. s. vll
 tatis. Dicif stabilis: q nō ē momētanea: s; pma-
 nens. Et est notandū q ordinatio interior q est
 cum ratio p̄est et appetit' optēperat est causa
 exterioris inordinatōis. Inordinatio nō in-
 terior que est cū appetitus nō subest rationi cā
 est exterioris inordinatōis. Inordinatio nō ex-
 terior signū est interioris. Eccle. xij. Amictus
 corporis risus dētuz r gressus bois enūciat de
 eo. Greg. in pastoralī. Intus est custodia q com-
 posita seruat exterior mēbra que ergo statū mē-
 tis perdidit foris in incōstantiā motōis fluit
 atq; exteriorē mobilitate indicat q nulla inte-
 rius radice subsistat. Item notandū est q mod'
 a quo modestia d3 ē tenere decorē: r ē decor ille
 respectu aspect' boim. Sū decoy est in boie qđ
 est p̄sentaneū nature excellētī. aliqd em est ide-
 cens in boie qđ nō esset indecēs in bruto. Itēz
 aliquid d3 indecēs qđ nō ē de agruetia t̄pis. s; z
 illud. Eccle. xij. Et ore fatui reprobat pabola. qz
 nō dicit eā in tpe suo rōne loci etiā aliqd d3 ide-
 cens: vt si in sacro loco aliquid fit indecēter qđ
 alibi fieret decēter. Modestia idēcētā cauet
 in verbo in risu i motu corporis in mēbroz situ
 in habitu in cultu in actu. De idēcētā in vbo ri-
 su r motu agit. Sen. in li. de. iij. vti. di. aver-
 bis turpib' abstinetor: q licētā eoz ipudētiam
 nutrit sermones viles facetos r affabiles ama-
 r rectos iterdū miscetis serijs iocos. s. rpatos
 r sine detrimētō dignatōis r verecūde. Risus
 reprehēbilis est si imoderati' si pueriliter es-
 fulus si mullebrif fact'. Si ei tps iocos erigit
 s; cū dignitate sapie. Diere. Et erit grata vba
 nitas. Joci tui sūt sine vilitate: risus sine cecibi-
 no: vox sine clamore: incessus sine tumultu. nō
 sis alioz curiosus scrutator. neq; acerb' repben-
 sordes sine reprobatōe corrector: itavt admoni-
 tōnē p̄uenias hilaritate r error' facile veniā
 dato nec extollas quēq; nec deiciās. requirēt
 facile respōde contendētī facile cede. nec in iur-
 gia etecrationesq; vadas. rari sermōis sis: s; lo-
 quentiū sis patēs circa motū corporis caueda
 est nimia tarditas r nimia celeritas. De indecē-
 tia in motu corporis vel citu mēbroz: tangitur
 Esa. ij. Pro eo inq; q eleuate sunt file syon ex-
 abluent extento collo r nutibus oclor' ibāt r
 plaudebāt r abulabāt pedib' suis cōposito gra-
 du incedebāt decalauit dñs verticē filiaz syō
 r p̄ner. vi. Serp sunt q audit dñs r septimū dete-
 stat aīa eius oculos oblitmes. Job. xv. Cōcurrūt

aduersus dñm erecto collo. De habitu loquitur
 Sen. di. Non splendeat toga nec fordeat. p̄ma
 Tdy. ij. Volo mulieres ozare in habitu ozato
 cum verecūdia r sobrietate ornātes se. Debent
 enim iuuenes subicere auctoritati senum: r se-
 nes veteri p̄silio eoz regi r exemplo bono infor-
 mari. per mag. sen. xxij. dist. iij.
 ¶ Sequitur textus de fidelitate.

Servis in celis fore gau-
 des esto fidelis
 Cunctis p̄fertur vir
 cum legalis habetur
 Legalis domino sis ipz

semper amando
 Ac sibi parēdo necnō ipm reuerendo
 Et dispēsando dñi bona multiplicādo
 Legalis pbioz non est nec nomic maior
 Lanq̄ perfect' legalis stat bene rect'
 Nō vult fraudare quēq; nec dānificare

Sequitur de fide. put fides idē est q fide-
 litas. Et est fides vtr' qua p̄missa com-
 plent. Et est notandū q sicut veritas
 seruat boiem ne aliquē fallat in v̄bis:
 sic fides seruat boiem ne aliquē fallat in factis
 v̄n. Grecism'. Nā dolus est lingua q fides facti
 solet esse. Fidel' tñ aliqui sumit large r tūc ad eā
 p̄tinet seruare boiem ne fallat aliū v̄bo aut fa-
 cto r sic sumit Aug. fidē in li. de doc. xpi. di. Ne
 mo mentēs in eo q mēt' seruat fidē. Homo si
 delis p̄identē de se nō fallit. Fides put est vir-
 tus theologica diffinita fuit supius: s; fides p̄-
 ut de eo bic loqr̄tur est virtus cui bona nostra in
 p̄nti credim': ad hāc virtutē mouemur. Apo.
 ij. Esto fidelis v̄sq; ad mortem r tibi dobo coro-
 nam vite. Dec virtus cōmendabilis est multuz
 puer. xxvij. Vir fidelis multū laudabit. Exem-
 plū de Abraam Eccle. xlij. abraam in tentatōe
 inuentus est fidelis. Moyles. Num. xij. Moy-
 ses inq; dñs in omni domo mea fidelissimus ē
 fidelitas virtus est valde cara r valde rara. pro-
 uer. xxij. Viruz fidelē quis inueniet. r. i. Co: in.
 iij. Jam querit inter dispensatores vt fidelis
 quis inueniatur. queritur inq; et vir inuenitur
 in modernis temporibus. Duic virtuti dat dñs
 augmentuz gfe. Lu. xij. Euge serue bone: qz in
 modico fuisse fidelis: eris p̄ratem habēs sup de-
 cem ciuitates. Itē huic virtuti dat dñs gloriā
 suam. Mat. xv. Qui sup pauca fuisse fidelis su-
 pra multa te cōstitūā intra in gaudium dñi tui.
 Eccle. vi. Amico fidelī nulli est comparatio me-
 dicamentū vite est commendabilis fidelitas ē
 seruo. Ecclesia. xxij. Si est seru' fidelis sit et

bi quasi anima tua quasi fratrem p̄tracta eum. et
 puer. xij. Legar' fidelis sanctas ē ei q misit euz
 Nota q aliquis debet fidem alteri in q̄tuo: s;
 mo in hoc vt eum verbo nō fallat Aug. in lib.
 de doc. xpi. Omnis q mētitur inique facit. Se-
 cundo vt arbanum eius nō denudet. puer. xi.
 Qui abulat fraudulēter reuelat arbana. q aut
 fidelis est celat amici commissum. Eccle. xxvij.
 Qui denudat arbana amici pdit fides. Tertio
 vt in aduersis eum non deserat. Eccle. xij. Fide
 possibile cum amico in paupertate illius: vt r i
 bonis illius letetis. in tpe triburatōis illi' p̄ma
 ne illi fidelis. Quarto vt in administratōe bono-
 rum sibi p̄missoz fideliter se habeat. Fidelitas
 q̄tum ad bona cōmissa in q̄q; attenditur. P̄i-
 mum est vt ipa bona sibi commissā non dissipet.
 Secūdm vt ea studiose multiplicet. Tertū vt
 eum qui tradidit p̄te lucri que ad euz p̄mer nō
 defraudat. Quarto vt bona sibi cōmissa pditio
 se sua nō faciat. Quintū vt inimico eius qui sibi
 ea cōmisit illa nō tradat. De p̄mo legitur Lu.
 xvi. Dic diffamatus est apud dñm sui eo q dis-
 sipasset bona illius. Tripliciter aut fit dissipā-
 tio dec. Ino modo qsi aliqs vitā suam quā de-
 buit expendere ad bonozem dei. r utilitatē aie
 sue expendit in dei p̄melā r dānatiōez aie
 cōsumendo eas in seruitio diaboli. puer. v. Nō
 des alienis bonozes tuū. r annos tuos crudeli.
 Item intelligēdm est de bis q res suas in ser-
 uitio diaboli expēdunt. Secdo quando aliqs de-
 sistit a bono ope incepto ante p̄summatōnē ei'
 puer. xvij. Qui mollis est dissolutus frater est
 sua opera dissipantis. Tertio qsi aliquis qđ ed-
 ficat verbo destruit exemplo. Eccle. xxij. Annus
 edificans r alius destruens quid p̄dest illis nisi
 si labor. ¶ Quantū ad scdm qđ est circa multipli-
 cationem. Est notandū q triplex potest esse in-
 fidelitas. Vna cum pecunia domini abscondit'
 vnde Mat. xv. Reprehendetur seruus mal'
 r piger qui pecuniā domini sui abscondēdit. Se-
 cunda infidelitas est cū domini pecunia in mer-
 cib' que minoris lucri sunt ponitur. Dec infide-
 litas est illis q legem dei per quam aias lucrari
 possent p̄tēnunt r pbifica v̄l leges per quas rē
 poralia lucrant addiscunt. seru' seu nūcius esset
 bene pditor qui potest habere sbarlatam p̄cio
 bur elli grossi si dimitterat sbarlatā expēdet r
 pecuniā dñi sui i p̄ano burello. Tertia infidelitas
 p̄t ee in eis q merces dñi vēdūt vbi min' vēdūt
 biles sunt: s; accidit bis q pariss' docēt vbi do-
 ctrina eoz vir audif. r alibi nolunt dicere vbi do-
 ctrina eoz cara habet. Circa tertū est no. q lu-
 crū bonoz operū in tres p̄tes diuidif. p̄ma ps ē
 gloria que ad deū p̄tinet. iuxta illd aph. ad Ro.

Lvi. Soli deo bonor. & gloria. scda pars est exē-
plum bonū qđ pertinet ad primū. vñ Dat. v.
Sic luceat opera vestra corā boibus vt videat
opera vestra bona. Tertia pars ē vtilitas mer-
cedis qđ p̄tinet ad eum qui oparat bona dñi: et
go defraudat parte sua lucri qui gloriam querit
de bonis opibus: que agit. **Ber.** Circa quantus
notandū est qđ illi qui bona sibi cōmissa p̄ditio
se sua faciūt cum infideliter se habuerint i pau-
cis ipsi nō p̄stituentur sup multa. vñ Luce. xvi.
Si in alieno fidelis nō fuisset quod vestrū ē qđ
dabit vobis. glosa alienū vocat bonum trāsto-
rium: vestrū vocat eternū & ibidē qui fidelis est
in minimo fidelis est in maiori: & qui i modico
iniquus est in maiori iniquus est. Circa quintū
est notandū qđ velut castrum nostre bone fidei
cōmissum ē corpus nostrū & aia nostra. **Vulgar-**
riter dicit qđ bonū castrū custodit qui corp⁹ suū
custodit: s; melius castrū custodit qui aiam suā
custodit. Hoc castrum corp⁹ diaboli querit
sibi reddi cum peccatū carnis suggerit. Castrū
vero anime sibi reddi querit qñ peccata spūalia
suggerit qñ em̄ nos suggestioni eius p̄sentim⁹
castrum nobis a deo cōmissum hosti ei⁹ tanq̄ p̄
ditores tradimus & valde infideles sumus: si nō
p̄mittam⁹ nūctum ad dñm nostrum p̄ succur-
su cum ipse possit nobis subuenire & etiā velit.
Non em̄ vult exhereditari. i. ad. Loz. x. Fidelis
deus qui nō patitur vos tentari sup illud quod
potestis. Nuncius vero qui ad dñm mittēd⁹ est:
est oratio. Unde sup illud. ps. Intret in conspe-
ctu tuo oīo mea. d. glo. Magna virtus oratōis
ostēditur que quasi quedā persona ad deū itat
& illic mādatur peragit quo caro peruenire ne
quit ergo inexcusabilis ē qui prius castrū suū
reddit qđ pro succursu miserit vel qui non expe-
ctat succursum pro quo misit.

¶ Sequitur textus de ingratitude.

Non sis ingratus si vis
domino fore gratus
Redde vices dāti plus
que dat cuncta creant
Sumens donatum des-
bes te reddere gratum
Grates reddēdo v̄bis: fcis recolēdo
Dicif ingrat⁹ benefactori male grat⁹
Obluiscēdo nō reddendo ve nocēdo
Debita solue cito: ne damnum detur
amato
Si cito nō soluis te cito crimine voluis
Soluere si tardas fieri tibi. grata re-
tardas.

Ingratitudo fm̄. **Ber.** Est ventus v̄dēs
siccans sibi fontem pietatis rorem mi-
sericordie fluenta gratie gratitudo irre-
cognitio ē bñficioz &c. & ecōtra. Grati-
tudo est cognitio beneficiorū acceptoz. om̄s
em̄ tenemur ad gratiarū actiones p̄ncipaliter
et sc̄ipue deo deinde ceteris bñfactoribus. Et
ad hoc octo sunt que mouēt nos. Prīmū ammo-
nitio sacre scripture. **Bernar.** Disce in referē-
do gratias non esse tardus: disce ad singula do-
na gratia agere: diligenter p̄sidera que tibi ap-
ponūtur vt nulla dona dei obita gratiarū actio-
ne frustrētur. **Tho. iij.** Omni tempore benedic-
dñm ad colo. iij. Omne quodcūq; facitis in ver-
bo aut in opere oīa i noīe dñi nostri iesu xpi fa-
cite gratias agētes deo &c. Scdm̄ est amonitio
creaturarū que incessanter nos imitant ad gra-
tiarū actiones beneficiū em̄ alicui datum imi-
tat eū vt danti gratias agat: ergo cum oīa que
videmus boi data fuerint fm̄ illud **Ber. l.** Fa-
ciamus boiem ad ymaginē & similitudinē no-
stram & p̄sent p̄sibibus maris & volatilibus celli
et bestijs terre vniuersiq; creature oīa qđ vidē-
mus ad gratiarū actiones nos imitant. Tertius
est ipm̄ tēpus in quo sumus: scz tempus gratie
cui nulla operatio magis congruere videtur qđ
gratiarū actione: ideo valde bonū videt gratiarū
actioni imitare. **puer. xv.** **Augu.** Ad sanctū au-
reliū. Quid melius aio qeram⁹ et ore promam⁹
et calamo exprimam⁹ qđ deo gratia. Quartū ē
qđ gratiarū actio operatio ē que exercetur in pa-
radiso in ps. Misericordias dñi in eternū can-
tabo: hoc cāticum s; glo. Erit gratiarū actio.
Eude bonū est assuescere huic opationi quā in
futuro exercebimus. Quintū est vtilitas multē
plex que ex hoc opere sequitur: ipsa em̄ boiem in
tribulatioē custodit deū sibi adesse faciēs: qđ fi-
guratū est. **Dan. iij.** In pueris qđ in fomace posi-
ti grās agētes deo ab igne lesi nō fuerūt: & qñ⁹
apparuit eis filius filio dei. **Sta** qđ diuinam largi-
tatē puocat ad dādū. **puer. xi.** Aia que benedi-
cetur impinguatur &c. **Eccl. xlij.** Benedicētes
dñm exaltate illū: qñ⁹ potestis exaltātes ante
replebimini m̄te. Tertū est qđ hec opatio scz
gratiarū actio multū placet deo. adeps enim ē
spūalis. **Leui. iij.** Oīa adeps dñi erit iure perpe-
tuo. Quartū ē qđ ingratitude qđ gratiarū actio-
ni p̄traria est rusticitas est magna. Rusticitas
est si quis non regratiatur illi qđ potum vini sibi
dedit: ergo maior rusticitas est non agere grās
illi qđ necessanter nobis tribuit bona. scz deo vñ
Brego. Dignū est semp gratias agere: quia de⁹
nunq; cessat benefacere. Ultimū est multiple &
malū qđ puenit ex ingratitude. Prīmū malū

vel vnum est: quia bona laz a deo accepta anfer-
ri facit. **Aug.** super illud. **Ro. i.** Qui cū deus co-
gnouissent dicit qđ deus dederat gratis tulit i-
gratis. Scdm̄ malum est quia ingratitude ipe-
dit ne deinceps aliqd detur. **Breg.** Non est di-
gnus dandis qđ nō agit grates de datis. Tertū
malum ē qđ ingratitude nō solum p̄uat boiem
bonis: imo etiā penā addit. vñ **Ezech. l.** Puniet⁹
est de ingratitude. cum ei dedisset ei dñs tri-
umpbum & p̄cussisset. **clxxxv.** milia i castris sena-
cherib: nō tñ digne gratias egit & cāticum non
cātauit sicut in bñficio p̄s cōsueuerāt face-
re. Et iō egrotauit ad moites. **Est. xxxvij.** Deo
em̄ debem⁹ gratiarū actiones referre. vñ **Ber. l.**
Agamus fratres grās factorū nostro bñfactorū
nostro redēptoz nostro: remuneratoz nostro.
Scdo qđ deus patieter p̄toros expectat ad pe-
nitentiā. Itē p̄pter iustificatōem qñ diu expe-
ctatos p̄uertit infundēdo suā gratiā. Item qđ
cōuersos in bono statu p̄seruat. sic bñ d; bō mi-
rari diuinā miam qđ tot & tanta bona sibi fecit.
Itē d; homo cogitare ad q̄ta bona de⁹ elegit
boiem videt ad regniū eternū vbi plenitudo
oīm bonoz. Item quō de⁹ p̄seruat boies a dia-
bolo cui bō debilis est resistere de se. vñ **Job.**
de diabolo nō est p̄tās sup terrā que ei cōpare-
tur. **Job. xi. & gene. iij.** Serpens erat callidior cū
ctis animātib⁹ terre. Itē d; deo regratiari de
epatione periculoz que sunt infinita i hoc mū-
do &c. Ingratitude inem que est gratie x̄ia em̄-
merat. **Apoc. ij. v̄bimo. iij.** Inter magna mala qđ
erunt nouissimis t̄pibus dicēs. Dec scio qđ i no-
uissimis diebus instabunt t̄pa piculosa & erunt
homines seipos amantes: cupidū: electi: supbt:
blasphemē: parētib⁹ nō obediētes: ingrati. Si
em̄ volueris grat⁹ eē p̄mo cane ne oblitiscaris
bñficiū. vñ **Sene.** Ingratus est qui bñficiū ace-
ptū ē imemor. & **Latbo.** Bñficiū accepti memor:
esto: p̄pter ei i gratitudine bō tradit⁹ totozib⁹
puniēdus. **Dat. xv. iij.** De illo seruo cui dñs di-
miserat vniuersum debitū: & qđ noluit conser-
uis suis misereri sicut dñs ei⁹ sui miser⁹ fuerat
p̄pter ingratitude suā fuit tradit⁹ totozib⁹ pu-
niend⁹: quousq; redderet vniuersum debitum.

¶ Sequitur text⁹ de discretione.

Virtutum nutrit discretio
dicitur esse
Insuper est nutrit quare
non debet abesse
Esto discretus rerum li-
bamine fretus
Nō bñ discernes nisi te rōe gubernes
Oīa discerne qđ sunt bōa vñ mala cerne

Elige qđ bōa sunt: s; respue qđ bōa nō sūt
Sis circūspect⁹ vt nūq; sis male rect⁹
Et sint directa p te qđ sunt male recta.

In isto ca. auct. noīter tractat de discre-
tione. p quo est notandū qđ discretio
dicit a discernere mis. quia discretus de-
bet discernere inter bonū & malū. vñ
& salum & eligere bonū & vñ. cetera abijcēdo
que sunt nocina. Discretus em̄ d; p̄mo p̄sidera-
re a quo fit: ex quo fit: qđ fit: quid fuerit: qđ erit
& ad quid discernat singla & remouetur circa ea
contemplet celestia reflectat se ad inferiora et
circūspiciat qđ fecit qđ facit & qđ factur⁹ sicut con-
sona sunt ratio m̄ & regulatā matura deliberatio-
ne voluntatis bñ institute & diuine voluntati qđ
tam possibile est p̄formia que bona sunt bñ con-
tinuādo. que vero mala atq; dānabilia si perpe-
trata fuerint emendādo. si vero p̄perata mini-
me fuerint emendādo. **C. l. ergo** cōsideret discre-
tus a quo fit & inueniet qđ a deo. **Ber. l. i.** Creauit
deus boiem ad imaginē & similitudinē suā. Su-
per quo est notandū qđ duplex ē bō: s; **Int̄.** de
sum. bō. i. interior & exterior. Interior bō dicit
aia exterior bō & interior sūt of aial rōnale. i. cor-
pus & aia vtrūq; tangit. **gen. ij. c. vbi d.** Forma
uit de⁹ boiem de limo terre & insufflauit seu in-
spirauit in faciē eius spiraculū vite. Ex bis ap-
paret ex quo fit bō. qđ de terra quo ad corp⁹. de
substātia spūali quo ad aiam. Itē ex hoc appa-
ret qđ fit qđ corpus & aia p̄z p̄ diffinitionē ei⁹.
Dō est aial rōnale. Dō em̄ qñ⁹ ad aiam est no-
bilia substātia cum ipsa aia dicat in. iij. di. p̄mi
sen. imago trinitatis. Quantū ad corp⁹ est sub-
stātia fragilis multis dedita miserijs: vt p̄per
experientia &c. Quid fuerit primo fm̄ genera-
tionē sp̄ma vñ & fetidū inuili hospitio locatus
ibidē fetulenter nutritus &c. quid erit cib⁹ ver-
minum &c. ad qđ ad possidēdus padifus. **Dat.**
xxv. Venite bñdicti patris mei p̄cipite regnū
&c. Idcirco discret⁹ bō d; facere opa salubria p̄
qđ mereatur habere premiū eternū. **Jac. i.** Luz
p̄batus fuerit accipiet coronam &c.

¶ Sequitur textus de puidētia.

Prouideas cura vigilantī se-
pe futura
Ne noceat cura qđ p̄caueas
as nocitura
Ac bona procura non spe-
ctans tempora dura
Ne tibi quid desit prouisio puidā p̄sit
Qui deuēturis nō puidet erit iermis
Non cōfundetur qui p̄munitus habet

Nescit prodesse qui nescit prudus est
 Pruidus est plenus impruidus est
 tat egenus.

In isto capitulo auctor noster determinat de prouidentia. Pro quo est notandum quod prouidentia dicitur a procul et video vides quasi procul videns. Et licet omnia subijciantur diuine prouidentie: tamen circa contingencia operabilia que per hominem possunt considerari propter finem potest versari prouidentia. Preterea enim in necessitate quamdam transeunt: quia impossibile est non esse quod factum est. per Aristoteli. i. pyramentis. Presentia enim incertum homini necessitate quamdam habent necesse est enim forte sedere dum sedet per arist. loco pallegato. Omne quod est dum est necesse est esse. hoc tamen large capiendum: ergo apparet quod futura sunt contingencia secundum quod sunt per hominem in suum humanem ordinabilem: circa ista proprie versatur prouidentia. Et sic pars prouidentie principalis: secundum beatum Thomas. scilicet scilicet in recta ordinatione ad finem que includitur in ratione prouidentie imponitur rectitudo consilij iudicij et precepti sine quibus recta ordinatio in finem esse non potest. unde Bernardus. Qui nihil de furto premeditatur in oia incaut? decidit. Prouidentia autem vel mala futura vitat vel temperat secundum Senecam. Si minus ferunt iacula que prouidentur. De hoc habemus etiam exemplum. Beatus Eli. Quomodo Joseph exposito somnio regis prebaro. prouidit toti patrie egypti septem annis futura ne maceraret fame populus egypti. Ad prouidentiam nos mouent bruta animalia ut bericius: glis formicae. que in estate prouident sibi de victualibus per hyeme. puer. vi. Hade ad formicam o piger et considera vias eius et discite sapientiam que cum non habeat duces neque preceptorem parat estate cibum sibi et congregat in inesse quod comedat hyeme supple. De. Deus enim dimisit hominem in manu consilij sui incertum constituit eum actuum. prouisorum. Eccle. xv. Apposuit tibi deus aquam et ignem ad quod volueris porrige manus tuas. nam deus ab initio constituit hominem et relinquit eum in manu consilij sui: tamen prouidentia hominis de suis actibus non excludit diuinam prouidentiam de eisdem que est ipsa diuinaratio in summo omnium principe constituta que cuncta disponit secundum Boetium. in. iij. lib. de conso. Sicut nec virtutes actiue creaturarum excludunt virtutes actiuam diuinam: secundum beatum Thomas. in. ij. h. Non enim solum prouidentia est in prouisione temperatum bonorum: sed etiam spiritualium ut precipue homo prouideat anime sue taliter quod

dominus inueniat eam paratam dum venerit. Matb. xxij. Estote parati: quia quia hora non putatis filius hominis venturus est. et. prouideat ergo homo anime. deinde corpori debito modo sine excessu seu superabundantia. i. ad thimo. vi. Est enim questus magnus pietas cum sufficientia quonia sufficientia non abundantia dicitur hominem Grego.

Sequitur textus de largitate.

Is largus parcus non
 vastator: nec auarus
 Stat medio virtus: et
 trema tenet vitiosus
 Prodigus est dando ni-

ntum cupidus retinendo
 Largus dans danda: parcus retinens
 retinenda.

Prodigus inanis consumit cur fit ianis
 Qui sua consumit eget et per vndiqz sumit
 Prodigus est prauus: sed peto: fert auarus.
 Nam quasi semper obest alijs nunquam sibi
 prodest

Quilibet excessus malus est cur fit bene
 pressus

Quo medio retine modus est seruandus vbiqz
 Serua mensuram semper multum valituraz
 Da cito gaudet gratia iuste sapiet
 Nam donum decorant beciet meritum
 meliorant.

In isto capitulo auctor noster determinat de largitate. pro quo est notandum quod largitas: parcitas: prodigalitas: et auaritia differunt. nam largitas est virtus que est inter prodigalitem et auariciam et cetera. Largitas enim attenditur dando danda. et parcitas retinendo retinenda. prodigalitas exponendo ultra modum. auaritia retinendo ultra modum seu citra modum. De prodigalitate loquitur Latio dicens. Qui sua consumit cum deest aliena sequuntur. Et Facetus. Qui plus expendit quam lucrum summa rependit. Non admittitur si paupertate grauetur. De largitate. Luc. ce. xvi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Et Deute. xv. Precepto tibi ut aperias manum tuam egeno et pauperi. De parcitate patet quod homo debet retinere pro sua necessitate et non erogare: quia in isto casu nemo sibi secundus. De auaritia videtur in capitulo suo in principio libri. Auarus enim ceteris est deterior quia agit contra omnem legem: ut in ca. de auar

recta. Omnia enim debent fieri mediante modo sine quocumque excessu: quare prodigalitas et auaritia vitia sunt cum non teneant modum. Dora. Est modus in rebus sunt certi demeriti fines. Quos ultra citraque nequit consistere rectum. Letera videantur in ca. de auaritia et elemosyna. Sed quod sit modus in medio virtutis querit verum virtus sit in medio Et ruidetur cum distinctio tali. Virtutes sunt triplices. morales: intellectuales: et theologicæ. Morales consistunt in medio. Pro quo est notandum quod in virtutibus moralibus potest reperiri duplex modus. Nam in virtutibus moralibus que sunt circa passionem medius accipitur secundum dictamen recte rationis: sic habet modum rationis et non rei per exemplum: quod videmus ad presequendum super abundantias delectationum que sunt circa tactum et gustum. Ideo recta ratio iudicat quod virtus obseruans modum circa delectationes preteritas magis debet ret elongari a superabundantia persecutionis talium delectationum quam a defectu talium. Similiter quod difficile est aggredi terribile et periculum ad resistendum. Ideo recta ratio iudicat quod modum quod fuerit fortitudo circa terribilia magis elongari a timore quam ab audacia propter quod per se diffinitio virtutem moralis in seculo est. ponit hoc. s. in medio consistens quo ad nos determinata ratione: et dicitur Lincontencis ibi quod illa clausula in medio consistens que ad nos ponitur ad differentiam modum secundum re: et ibidem dicit per se quod ois sciens. i. prudens super abundantiam et defectum fugit: modum autem querit et hoc desiderat seu eligit. s. modum non rei quo ad nos ponitur pro iudicio recte rationis. tamen non tota bonitas virtutis moralis est ratione sed magis a voluntate in hoc voluntatis parte est se forma re mensure recte que est deus et generare in se virtutes sed dictam recte rationis. etiam in eis potest esse se auertere a generare in se uicium et peccatum. Circa virtutes intellectuales est notandum quod quod sunt practice quodam speculative. Practice sunt ars et prudentia. Speculative ut scientia sapientia et intellectus: et ratio se habet aliter in his speculative et in practice quod materia practice sunt passionem operationem humane vel ipsa artificialia. Materia autem virtutum speculative sunt ipse res in mente: modo ita est quod circa ea que ratio operatur sicut in practice ratio est regular mensura. Ad ea autem que speculantur se habet ratio ut mensuratum et regulatum ad mensuram et ad regulam: quod res scibiles sunt mensura scientie. bonum enim intellectus non strie verum quod bonum consequitur quod conformatur rei et adequatur ei. Sicut ergo virtutes morales in appetitu consistunt in medio determinato ratione ita prudentia que est virtus intellectualis. Practica circa moralia habet illud pro medio determinato

quod habet virtus moralis: sed differunt quia illud modum est prudentie ut preteritis et de terminatis et ponentis modum recte persequendo appetitum: et est modum virtutis moralis sicut illius quod preteritis et de terminatis a recta ratione agibilis est. Similiter respectu artis modum est idem artis et artificis: sed huiusmodi preteritis et impotentis modum artificiorum illius. i. artificiat: sicut illius cui impossibile est. De speculative dico quod modum in eis erit ipsum verum quod quidem verum consideratur in eis secundum quod attigunt suam mensuram et formam eius. ipsi rei inesse: quod quidem modum non est modum inter aliquam quantitatem que sit ex parte mensure. Contraria enim inter que accipit modum virtutis non sunt ex parte mensure sed ex parte mensurati secundum quod excedit vel deficit a mensura. Quoniam enim res contrarie non habeat veram contrarietatem in aia quod unum est ratio cognoscendi alterum secundum quod dicitur preteritis in. vi. met. b. t. in intellectu est contrarietas affirmationis et negationis que sunt contraria: ut dicitur in fine primi pyramentis: quoniam enim esse et non esse non sunt contraria sed contradictorie opposita: si consideratur ipsa significata per se sunt in rebus: quod alterum est ens alterum pure non ens. tamen si referantur ad actum aie verum ponit aliquid unde esse et non esse sunt contradictoria: sed opinio que opinia mur quod bonum est bonum est contraria illi que opinia mur quod bonum non est bonum: inter hominum contraria sunt virtutes intellectuales speculative: sic tamen ter affirmationes et negationes oppositas accipitur modum in intellectualibus virtutibus speculatis. De virtutibus theologicis est notandum quod modum accipit in ipsis per similitudinem ad suam regulam et mensuram secundum quod puenit ipsam transcedere revel ab ea deficere. Virtutis ei theologicæ potest accipi duplex mensura. Una quidem secundum ipsam rationem virtutis: et sic mensura et regula virtutis theologicæ est ipse deus. Fides enim nostra regulatur secundum veritatem diuinam. Caritas autem secundum bonitatem diuinam. Spes autem secundum magnitudinem omnipotentie eius: et illa est mensura excelens et excedens omnem facultatem humanam. unde nunquam potest homo diligere deum quantum diligit debet. nec tantum credere aut sperare in ipsis quantum dicitur: sic multo minus potest ibi esse excessus et sic bonum talis virtutis non consistit in medio: sed melius est quanto magis accedit ad summum. Alia regula est mensura virtutis theologicæ est ex parte nostra: quod si non possumus in deum ferri quantum debemus: debemus tamen ferri in ipsum credendo sperando et amando secundum mensuram nostre additionis unde potest actus in virtute theologica consistere rare modum et extrema ex parte nostra sicut spes est modum inter presumptionem et desperationem

ex pte nostra: scz inq̄tum aliquis presumere d̄
 ex eo quod sperat a deo bonū excedit suā condi
 tionē vel nō sperat qđ fm suā pditionē sperare
 posset quod non pōt esse supabundātia ex pre
 dei cuius bonitas est infinita: sic d̄ desperare
 Similiter fides d̄ media inf̄ duas hereses cō
 trarias inq̄tum ipsa opinio humana est media
 inter p̄trarias opiniones zc. cōpen. theol. Sub
 paucis v̄bis dicit ad istā q̄stionē qđ mediū virtu
 tis cōsistit in tribus agēdis. s. inter citra z supra
 modū vt habēdis. scz inter sup̄nū z indigētā
 In sustinēdis scz inter eleuari in p̄p̄is: z deici
 in aduersis zc.

¶ Sequitur textus de pdicatione z doctria.

Valeas esse doctor bo
 nus ista necesse
 Sunt tibi p̄cipue qđ de
 bes corde tenere
 Sitq; decens vita bona

lingua scientia prudens
 Cōueniēsq; mod⁹ intētio sit tibi xp̄us
 Cōmoda dic verbaq; scia lege pbata
 Sit vt ab errore doctor caueasq; pu
 dore
 Sc̄ta fides culpa virtus z gloria pena
 Nec sūt p̄cipue p te sermōe docēda
 Sermo tu⁹ grat⁹ sit verax p̄meditatus
 Clare plat⁹ bona cernēs z moderatus
 Utiles ornataq; sit q̄gru⁹ atq; pbat⁹
 Nō m̄ elatus sit nec nimīū pbalerat⁹
 Semp sermōes fac iuxta cōditiones
 Illozum qđ sunt p̄sentes nā mage p̄sunt
 Verba dei recita documētis facta me
 rita

Prodest doctor ita si p̄stet ei bōa vita
 ¶ Duodecim requiruntur qđ videntur fr
 cere ad b̄ qđ aliqs debito mō doceat
 matie doctrinā salubzē. Prīmū ēvt
 spē laudabilis v̄inat. Aug. i li. d̄ doc.
 cbri. Nō libenter seu obediēter audif qđ seipm
 nō audif. Bre. in moza. Lū impio docef qđ p̄us
 agitur qđ d̄ nam doctrine subtrahit qđ fiducia
 qđ p̄ciētia p̄pedit linguā. vita em̄ d̄ iurare
 doctrinā nō impedire. Et p̄mo d̄z qui docet se
 infor: mare in doctrina postea alios. p̄verbi. v.
 Bibe aquam de cisterna tua z fluēta putei tui.
 Et subditur post dirinētur fontes tui foras. Se
 cundū ē vt auctoritatē magisterij dō nō sibi ar
 tribuat. Aug. in li. de doc. cbri. Qm̄ xp̄us sem̄
 nat ego qui sum vix cop̄tinus seminātis in me

ipso ponere dignatur qđ velit spargere. Nolite
 ergo attēdere ad vtilitatē cop̄dini: sed ad chari
 tatem seminis z potestatem seminantis. idem
 Aug. in eo. Christus est qui docet carbediam i
 celo habens: scola eius in terra est: scola ipsius
 corpus est eius: caput docet mēbra: lingua
 loquitur pedibus suis. Super cap. sequēs de p̄
 dicatōne z doctrina nota qđ appetit⁹ magisterij
 est culpabilis pluribus de causis: vna p̄p̄ igno
 rantia. Ja. iij. Nolite plures magistri fieri fra
 tres mei. glo. Nisi tātum discreti z in scripturis
 docti. Secūda culpabilis est p̄pter inonestas
 vitam. grego. Indignū est celestem doctrinam
 esse in vase imundo: z albi idēz. Qui verbū dei
 loquitur p̄tus studeat qualiter v̄inat z post ex
 actu colligat que z qualiter dicat: qđ dicens est
 magnū id p̄plere opere quod dicit ore: qđ ille qđ
 aliud dicit qđ facit multum deo displicet vt legi
 tur. Mathei. xxi. De ficulnea cui maledixit dñs
 glo. Ficulnea habēs sola sola sine fructu. P̄e
 dicatōr est habens verba sine bonis operibus
 vnde grego. Lutus vita despicitur necesse est vt
 eius predicatio contēnatur. Ipa etiaz veritas
 suspecta redditur dominibus cum contrarium
 videant in operibus. Item culpabilis est quia
 soli deo competit vt legitur. Mathei. xxiij. No
 lite vocari rabbi vnus est magister vester cbri.
 s̄na. Alia causa quia homo appetit esse sup̄ior
 illo quā natura sibi genuit equalē. vnde Aug.
 Doiem homini subdī nō natura est boīs istitu
 ti: s̄ pena dānati. alia cā est si p̄p̄ vanā gloriā
 appetatur sicut facebāt scribe z p̄barisei. de q̄
 bus. Matb. xxij. Amant p̄mos recubitus i ce
 nis: z p̄mas carbedias in synagogis z saluatio
 nes in foro z volunt ab hoīb⁹ vocari rabbi. Ter
 tiū est vt ofonem doctrine p̄mittat. Augu. Ora
 tione meli⁹ soluitur dubia qđ alia inq̄stioē. idēz
 Aug. in li. p̄dilegato. Si regina bester. p̄ sue
 gētis tempali salute loqueret ap̄d regē orauit
 vt in os eius congruū sermonē dñs daret. q̄to
 magis orare debet vt tale munus accipiat qui
 pro eterna boim salute in verbo z doctrina la
 boratur. Quartum est vt scientiam seu sententi
 am plus amet qđ verba. Augu. bonoz ingenio
 rum insignis est indoles in verbis verū amare
 non verba. Quid prodest clavis aurea si apertā
 re quod volumus non potest: quid obest lignea
 si potest quando n̄bil querum nisi patere quod
 clausum est. Quintum est vt i scripturis auctoz
 sensus requiraf. Augu. in li. de doctri. cbri. Lo
 quens de illo qui aliud in scripturis sentit qđ il
 le qui scripsit dicit ea tamē sententia deceptus
 est qđ edifficat charitatem: z sequitur per eandēz
 Aug. Titubabit fides si diuinaz scripturaz va

cillet auctoritas. Sextum ē vt i scriptura sacra
 non vbiq; misterijs req̄rat Augu. xvi. li. de ciui
 tate dei. Non sane omnia que gesta narrātur eti
 am significare aliquid p̄tāda sunt sed propter
 que aliquid significant z ea que nihil significāt
 attēntur solo vomere terra p̄scindit: sed vt
 etiā fieri possit cetera aratri mēbra sunt neces
 saria. Et soli numeri i cyrtaris z i similib⁹ aptā
 tur ad cantus: sed vt aptari possunt insunt z cete
 ra qđ nō p̄tunt a canētibus: sed ea qđ percussa
 resonāt bis p̄nectunt: ita in p̄p̄etica bystoria
 dicuntur aliqua qđ nihil significāt: sed quib⁹ ad
 berāt ea qđ significāt z quodammodo religuntur.
 Septimum ē vt diuidendo mediocritas seruet
 tur. vñ Sene. Lōp̄bendere quēadmoduz ma
 xima illa minima difficile ē. Octauus ē vt docēs
 do veritatē nō deserat. Aug. in li. de doct. cbri.
 Vera dicātur z multa exēplo saluatoris nostri
 qui veritatē semper pdicauit z docuit. Nonum
 vt doctrina facilis sit z apta. angu. in eodem li.
 Quid p̄dest locutionis integritas quā non sed
 tur audietis intellectus. Loquēdi em̄ nulla est
 causa si id qđ loquitur nō intelligāt bi propter
 quos loquimur qđ debeat esse facilis. p̄z p̄uer.
 xix. Doctrina prudētius facilis. Eccl. iij. Quod
 debeat esse apta p̄z. Lad Loz. xiiij. Non absco
 das sapientiā. ambro. Melius est vt vos intelli
 gant populi q̄vt cōmēdēt grāmatici. Decimus
 est vt doctrina sit breuis. Eccl. xxi. Verba sapie
 tum statera p̄derabuntur. Doctus. qđqđ p̄ci
 pies esto breuis vt cito dicta: p̄cipiant animi do
 ciles tenētq; fideles. Omne sup̄uacuz pleno
 de peccore manat. Undecimum vt doctrina sit
 vtilis. Sene. in epist. etiā si multum eēt etatis
 p̄ce dispensandum erat vt sufficerat necessarijs
 nunc qđā demētia ē sup̄uacua dicere i t̄pis ege
 state. Doctor em̄ in doctrina sua d̄z attēdere ad
 tria d̄z attēdere vt instruat vt placeat: z vt ad
 gēdū moneat. vñ aug. in. iij. li. de doc. cbri. Do
 cendū necessitas i rebz est: q̄st̄tata quas disci
 p̄mus. iō d̄z qđ docere est necessitat⁹. Alia duo. s.
 docere vt placeat z delectet vt moneat taliter
 qđ adiscēs flectetur sunt in modo quo dicimus.
 Duodecimum ē doctor sacre scripture nō sit ti
 midus vel remissus. ang. in li. de disci. xp̄i. Qui
 timuerit ne semē cadat in terrā malā nō pueni
 er ad bonam: iactant⁹ semina: spargim⁹ semina
 sunt qđ cōtēntur: sunt qđ app̄bēdunt: sunt qđ tri
 fidēt istos si nos timuerimus n̄bil habem⁹ se
 minare z sic in messe habem⁹ esurie. ij. ad Tbi.
 iij. Predicaverunt in ista oportune impotune
 argue obsecra increpa in omni patina z doctri
 na erit em̄ t̄ps cuz sanam doctrinā non sustine
 bunt: sed ad sua desideria coacernabunt sibi ma

gistros p̄uriētes auribus. tu autē vigila in oib⁹
 labora opus fac euangeliste ministerij tuuz im
 ple. Matb. ix. Circubat ielus om̄s ciuitates z
 castella docens in sinagogis eoz. z Luce. xi. Et
 erat quotidie docens in templo.

¶ Sequitur textus de corectione.

Ratrem corrigere peccans
 tem quisq; tenetur
 Et careat scelere nisi quan
 do per illa timetur
 Deterior fieri vel non core
 ctus haberi

¶ Vel si speretur qđ p̄rim⁹ inde grauetur
 Aut si tardetur qđ nondū tēp⁹ habetur
 In fili peccās publice sup bis pb: bef
 Et bñ corrigere valeas te corrige de
 Et sic corrept⁹ possis resp̄bēdē rect⁹
 Qui nō corrigitur alioz facta vidēdo
 Corriget vt legitur alios malefacta se
 quendo

¶ Prauos corrigere virtus ē maria de
 Iusti vcratur nisi prauū corripiantur.

Corectio ē p melioratōis spe castiga
 tio ad quā corectionē inuitamur fa
 ciēda. Matb. xviij. Si peccauerit in
 te frater tu⁹ corripe eū inter te z ipm
 soli. ad Bala. vi. Si p̄occupat⁹ fuerit bō in aliq
 delictovos qđ sp̄uales estis instruite eum. Eccl.
 vij. Filij tibi sunt erudi illos z curua illos a pue
 ritia illoz. ad Ephe. vi. Educate filios vestros i
 disciplina z corectione domini. Itēz mouet ad
 corectionē saluatoris nostri exēplum zc. Item
 monet nos ad corectionē faciēda vtilitas p
 uentis ex corectione. p̄ouer. xxvij. Vester ē
 manifesta corectio qđ amor abscondit⁹. Et i eo
 dē. Meliora sunt vulnera diligētis qđ fraudulē
 ta odientis oscula. z eodem. xxvij. Qui corripit
 boiem gratiā postea inueniet ap̄d eum magis
 qđ qui p lingue blandimēta decipit. Eccl. xxx.
 Qui diligit filium assiduat illi flagellat letet
 in nouissimo suo. Seratio dat intellectus. Esa.
 xxvij. Item mouet nos ad hoc maluz pueniēs
 et defectu corectionis cum d̄ suscitabo aduer
 sum bely oia que locutus sum sup dominum ei⁹
 eo qđ nouerat idigne agere filios suos z nō cor
 ripuit eos. Eccl. xxxij. Confusio patris est de
 filio indisciplinato. z eodez. xli. De patre impio
 conqueruntur filij qm̄ propter eum sunt in tor
 mentum. Esa. xliij. Sperare filios eius occisio
 ni in iniquitate patrū eoz. De mō faciend⁹ core
 ctione nota qđ fieri d̄z ex amore. Apoc. iij. Ego

quos amo arguo et castigo. Item correctio debet fieri et compassione. Greg. Nequaquam iacentem erigit nisi qui stat? sui certitudines per compassione fiet. Item debet fieri correctio cum mansuetudine. Supponit mansuetudo et corripimur. item correctio debet fieri secreto si culpa sit occulta. Dat. xvij. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum iter te et ipm solum. Si vero sit manifesta culpa correctio potest fieri manifeste. i. ad Thimo. v. Peccantem coram omnibus argue ut ceteri timore habeant. et fido. Manifesta peccata non sunt occulta purgatione purganda sed manifesta: ut per hoc sanentur hi qui eos imitando deliquerunt. Dum enim vult corripit plurimi emendantur. Item attendendus est status personarum que corriguntur: cum veterano partius agendum est. ut Sene. ait. i. Thimo. iij. seniores ne increpaueris: sed obsecra ut patrem etc. Item nota est delinquentes debent libenter recipere correctionem. unde ps. Apprehendite disciplinam nequas: irascatur dominus etc. Eccl. xij. Qui odit correctionem minuet vita triplici nature gratie et glorie etc. Nota est una disciplina propria corporis ut ieiunium asperitas vestium: durities lectorum: peregrinatio vigilie: disciplina verberum etc. Est alia disciplina que pertinet ad eos qui sunt: et illa est duplex: quedam est spiritualis cum delinquentes feruntur gladio spirituali que specialiter pertinet ad prelatos ecclesie. Alia est temporalis seu materialis cum delinquentes feruntur gladio materialis. Sequitur de correctio dei. Pro quo est notandum quod dei correctio est egritudo corporis cum gaudio recipienda est: quia multum debilitat hostem familiarem. s. corpus: et subdit spiritui. i. Cor. xij. In infirmitate experitur homo virtutem animi sui. Legitur enim in vitis patrum quod cum quidam peteret a iobane beremitarum sanaret eum a tertiana. respondit rem tibi necessariam cupis abire. Anima enim languet: et castigatombus purificatur. Egritudo corporis curatio est de pace facienda cum deo si fuerit ad mortem peremptoria: si vero fuerit ad mortem dilatoria: gaudere enim debet qui infirmatur de hoc quod vilis domuscula eius incipit destrui cum spiritus habeat domum regiam in celis. i. ad Cor. v. Sciatis quoniam si terrestris domus nostra huius habitacionis dissolvatur et edificatio eius deo habebit domum non manufactam: sed eternam in celis. In infirmitates enim veniunt aliquando ut numerum merito per patientiam iustis augetur. ut Job. ij. scdo ad custodiam salutem ut in Paulo. ij. ad Romanos. Tertio ad corrigenda peccata. Numeri. xij. Quarto ad gloriam dei ut in celo nato. Job. fr. Quinto ad iustitiam pene ut in berode. Act. xij.

2c. Vide residuum in cap. de elemosyna. Sequitur tertius de perseverantia.

Sis vis regnare studeas bona continuare Fac bona continue poteris sic vivere recte Omnes virtutes curant

querendo salutes Continuans cursum scandit constantia sursum

Incipiunt multi non proficiunt bona stulti Stultus mutatur ut luna cito variatur Quolibet aveto giratur sicut arundo Sed prudens stat ut sol sua lumina prestat Quod bene cepisti comple: nam premia donat Spiritus vincet: finis non pugna coronat.

Perseverantia est permanentia sicut et constantia. tunc differunt: quod constantia est permanentia in proposito: perseverantia vero permanentia in bono sive continuatio boni. Constantia cavet leuem transitum a proposito vno in aliud. perseverantia vero cavet discontinuationem sive defectum debiti finis: et describitur sic perseverantia. Perseverantia est sicut tulus in prima et betonica in re bene considerata ratio stabilis et perpetua mansio: reperit duplex perseverantia. scilicet generalis et specialis: generalis attendit in continuatione boni et circum oem virtutem. specialis vero attendit circa terribilia et difficilia ad sustinendum quod ledunt naturam: et pertinet ad fortitudinem ad quas movemur. ad Heb. xij. In disciplina perseverante. Item perseverantia est duplex. scilicet finalis et non finalis. Non finalis est quando aliquis longo tempore perseverat in bono. tunc postea cadit per mortale. Finalis vero perseverantia dupliciter dicitur. Nam que dicitur finalis in proposito: alia finalis in actu. Finalis in proposito fit finalis actu in his qui permanent in bono. De perseverantia finalis actu dicit Augustinus. quod multi eam habere possunt: nulli autem amittere. Incipit enim esse finalis actu in termino vite. Perseverantia enim datur homini pro bona merita. Unde glossa super illud ps. Retribuet mihi secundum iustitiam meam pro fide et spe: et alijs bonis operibus reddet deus perseverantiam: ideo dicit regulariter operantes communiter homo dantur in aliqua qualitate. scdo pro bona opera merentur augeri et tandem profici: tunc tamen date sunt omnes virtutes in statu perfectionis que neque augent neque intendunt. Ad commendationem perseverantia valet ammonitio sacre scripture. Iudic. xvij. Nolite negligere: nolite cessare:

et Apo. ij. Id quod habetis tenete donec venia Secundo valet promissio que fit perseverantibus? Apo. ij. Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. et Mat. f. Denique non qui ceperit sed qui perseveravit usque in finem hic saluus erit et idem Mat. xxij. Bernardus in epistola scias dicit bolum semper soli infideli perseverantie: quam soli virtutum novit coronari. Tertio valet comminatio que fit perseverantibus. scilicet ablatio corone. Apo. calipis. iij. Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Quarto facit ad hoc exemplum dei Gen. ij. Qui complevit die septimo opus suum Quinto exemplum christi hominis. Job a. xvij. Opus summum quod dedisti mihi. Septimo exemplum sanctorum. Job. xxvij. Iustificationem meam quam accepi tenete. ij. Thimo. iij. Bonum certamen certavi cursum consummavi. Item perseverantia commendatur a suis effectibus. Primo quia a deo impetrat quicquid vult. Luce. xi. Si perseveraveris pulsans etc. dabit ei quotquot habet necessarios. Thob. iij. Garra in oratione persistens et cum lacrymis deum deprecans et audita est. Et apostoli perseverantes in oratione. scilicet acceperunt Actu. ij. Perseverantia bona acquisita custodit sicut imperseverantia destruit. Proverbio. xij. Qui mollis et dissolutus frater est sua opera dissipantis. Augu. Perseverantia magni domini dei est quo cetera dona conservantur. Perseverantia difficilia et aspera facilia et suavia facit. Bernardus in epistola subito procedenti de umbra ad solem de ocio ad laborem graue cervitur omne id quod incipit: sed postquam ab his dissuadere et ad illa paulisper assuescere ceperit visus tollit difficultatem quam invenit: quia facile est quod impossibile esse putavit. Perseverantia meret approbationem. i. Cor. ix. Unus accepit bravium sed perseverans. Perseverantia est filia summi regis finis virtutum et consummatio. Bernardus. Unde Crisostomus. Tolle perseverantiam in eo obsequium mercedem habet nec beneficium gratias nec laudem fortitudo. qui vero perseveraverit saluus erit. Incipere multo est finire: saltem bene paucorum. Delectatio est in principio in fine probatio. Bernardus. Assueverunt multi initio serventes esse in fine remissi et dissoluti quare dicit Gregorius in cassum bonum agitur si ante vite terminum deseratur. Frustra enim velociter currit qui priusquam ad metas veniat desicit. tunc est enim vestis usque talos id est perfecta si perseverantia affuerit sine qua perseverantia vestis est in bono esse deturpata glossa super illud Mat. x. Qui perseveraverit et super caputulum Leviti. ubi causa bestie inebatur affertur

2c. Sed quia de constantia fit mentio est notandum quod constantia est animi stabilitas firma in proposito perseverans. Ad constantiam enim requiritur stabilitas intellectus bis tuque sunt fidei. prima ad Cor. iij. vlti. Vigilate et stete in fide Unde Thob. ij. Vitam illam expectamus quam dominus deus noster daturus est bis qui fidem suam nunquam mutant ab illo. Alia est stabilitas circa ea que desiderantur. Seneca in suis epistolis. Ante omnia hoc cura ut constet tibi quotiens experiri voles an aliquod sit actus observas. Ante ea velis que haberi semper mutatio voluntatis indicat animum vacare seu vacari atque ubi apparere prout tulit ventus. Alia est stabilitas loci. Bernardus ad fratres de monte. Impossibile est hominem fideliter figere in vno animi sui qui non prius alicui loco perseveranter affixerit corpus suum. Instabilitas quibus locum deo displicet homini est danosa et periculosa. Die re. xij. Dilexit movere pedes suos et non deuit et domo non placuit: et intelligatur nisi sit causa legitima. Alia stabilitas qua homo fit constans contra tentationes. ita quod non aguetur vento tentationum. Mat. xi. et Luce. vi. Quid existis in desertum videre arundinem vento agitata etc.

Sequitur de custodia quinq; sensuum in generali. et primo de visu. ubi noli respicere.

Visus olofactus auditus visio tactus Per te claudantur ne sordes ingrediantur.

Noli respicere quod possint visa nocere Certas visus tibi ne tollat paradysum Intra mors animas per visus sepe fenestras Cur clausis portis evita vulnera mortis

Verbis vanis mendacibus atque prophanis Aures auertas ipsas ad commoda veritas.

Audi sermones bonas missas rones
Sic te dispones ad rectas conditiones

Sequitur de odoratu.

Non sit odoratus vnquam tuus immoderatus
Christi odor tibi sit cum plusquam cetera proficit.

Sequitur de gustu.

Tringe tuum gustum qui vult consumere multum
Plurima gustare vult ventrem sepe grauare
Si gustus sequeris nunquam bene proficieris

Si tibi credideris non sub ius efficieris

Sequitur de tactu.

Si cōpescere manus ne tactus sit tibi vanus
Langens immunda manus er hinc est male munda
Et vitas penas res non tangas alienas

Non aliquid tangas male pro quo postea plangas

Sicque pedes cobibe ne vadant ad mala pronte

Non ad ritandum vadas nec damnificandum
Non ad cernendum varias res nec rapiendum

Ad dominum gressus dispone tuosque regressus
Et quod de facili nequeunt assueta relinque
Non sumas usus qui gignere possit abusu

Non sumas usus qui gignere possit abusu

Ita aucto: noster determinat de temperantia que regit boiem circa delectationes sensuum particularium. Pro quo est notandum quod duo scilicet gustus et tactus pertinent ad eum. alij tres pertinent ad bonum esse. Ita probatur quod media te gustu assumit quod per vim nutritiuam corpori vnificat: sic preseruat esse indiuiduum. Mediate vero tactu per vim generatiuam transfundit quod erant in vno corpore in aliud corpus: et sic fit multiplicatio indiuiduorum et saluat esse spiritus in multis indiuiduis quod non possit saluari in vno indiuiduo cum indiuiduum sit corruptibile. Item tactus et gustus sunt principales sensus alij tres vero ordinati ad illos sunt visus odoratus et auditus quibus nutritum a longe cognoscitur quod gustu de prope cognoscitur. unde dicitur in libro de natura animalium quod animus rapax est acutus

visus qui iudiget ut cibum videat a remotis. Et su etiam auditu et odoratu cognoscit de longe de structiuum corporis vel delectabile quod scilicet actum de prope cernit. prius vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum quod de illo gustaret. Beatus Hieronymus. Et prius vidit dauid mulierem lauantem: scilicet Bersabee vxorem vrie quod adulterium cum ea committeret. Item sicut dicitur in libro de natura animalium. sensus tactus in homine subtilis est plusquam alij sensus et post ipsum gustus ceteri sensus in homine sunt ebetiores quod in alijs animalibus. Item dicitur in eodem libro quod sensus visus in oibus animalibus est supra auditum: et sub his odoratus tactus et gustus operantur in propinquitate obiecti. Alij vero sunt distantiam. Unde delectationes que sunt circa tactum et gustum maiores sunt quod que sunt circa alios tres sensus: et pronitas ad operationes et delectationes sunt in illos duos sensus maior est quam in alios tres: et vitia que sunt circa operationes et delectationes illorum duorum sensuum magis sunt periculosa. ideo virtutes que sunt contra illa vitia magis sunt necessarie et magis note: et habent specialia nomina que sunt sobrietates: quo ad gustum et continentia quo ad tactum. Quantum ad primum quod est sobrietates est notandum quod sobrietates sumitur quadrupliciter. Vno modo large pro temperantia que est vna quattuor virtutum cardinalium. Sapientie. viij. Sobrietatem et prudentiam docet et iustitiam et virtute quibus vtilius est in vita hominibus nihil et ad Titum secundo. Sobrietate iuste et caste et pie viuamus in hoc seculo et cetera. Secundo modo sumitur temperantia pro temperantia que est generalis. Unde salomon. Iuvenes bontate ut sobrietate sint in omnibus. Tertio modo sumitur pro temperantia que est circa potum et cibum: ut ad Titum secundo. Adolescentulas ut viros suos amant filios suos diligant prudentes castas sobrias. glo. in potu et cibo. Quarto modo sumitur pro temperantia que est circa potum tantum et sic sobrietates ei oppositur. Ecclesia. xxxi. Equa vita hominibus vni in sobrietate si bibas salud moderate eris sobrius que est vita que minuitur vino: sed in presenti capi. sumitur temperantia circa potum et cibum: et sic sumitur hic tertio modo: vel circa delectationes que sunt circa gustum. Ad commendationem sobrietatis facit quod suadet natura: in modicitate oris bunt: quod homo in compatione sui corporis paruos est per quod nobis designatur sobrietates in sumptione cibi et potus. Aristoteles in libro de natura animalium et Seneca idem dicunt de pulchritudine bumami oris et cetera. Bernardus Dni tam

modice partem. gutturis tam exigua declaratio quanta paratur sollicitudine quantam deinde molestiam parit. Dine et morbi varij generatur. Item nimiam sumptionem cibi et potus dissuadet nobis corruptio cibi et potus que fit postquam in stomachum descendit. Jobelis primo expurgisimam ebrietatem et flete et violare oes qui bibitis vinum in dulcedine perit vero et ore vestro. Non sic est in alijs sensibus non enim corrumpitur res pulchra que videtur cum semel visa fuerit. nec res odorifera cum semel odoratus aliquis pceperit. Naturales appetitus aie non sunt delictu. Eccl. xxxi. Inuitu vite bonitatis panis et aqua et vestimentum domus teges turpitudine eandem escam assignauit diis hominibus et brutis. Bene. i. Ecce dedi vobis omnem verba afferentem semel super terram. et vniuersa lingua que habet in semetipsis semetipsum generis ut sint vobis in escam et cunctis animantibus terre. Ad hoc Seneca. Considera tecum quantum natura poscat et quantum cupiditas expectat. Natura enim modico contentatur. superditas nec suo nec alieno pretatur. Sacra scriptura suadet nobis sobrietatem in pluribus passibus. i. pe. v. Sobrietate estote et vigilate: et prima beata. v. Vigilem et sobrietate sum. Item sobrietate suadet nobis etem pla sanctorum. Dani. i. de Daniele. Misit sidrach et abdenago. qui dixerunt preposito eunuchorum regis babilonie. detur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum cibo regio preempto. Dani. r. Ego daniel lugebam triuim ebdomadaru diebus panem desiderabile non comedi: carnes et vinum non intrauerunt os meum. et Datb. iij. de beato Jobane baptista cuius esca erat mel locustarum et muscarum siluestrium. poma siluestria et aqua pro potu vnde Luce. i. Vinum et ficeram non bibet. et Ber. sup. casu. Abstinebo a carnibus nedum carne nutriant simul et vitia carne generent. Ad idem Salomon. Eccl. iij. Et me transferam ad sapientiam cogitavi a vino abstinere carne mea. Panem autem cum mensura studebo sumere ne onerato ventris stare ad studendum atque orandum tedeat. Item legitur de sobrietate exemplo beati Nicolay qui ieiunabat quarta atque sexta feria. Dis enim creatura sobrietate suadet: quod in omni creatura est modus vel mensura secundum illud Sapientie. xi. Omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Sobrietates enim valet ad sanitatem corporis et aie. Eccl. xxxi. Sanitas est aie et corporis sobrietate potus. Sobrietates valet ad vite diuturnitatem. Eccl. xxxvij. Qui abstinet est ad diem vitam. Item valet ad iocunditatem spirituales et corporales. eodem. xxxi. Exultatio aie et corporis vinum moderate potatum. De sobrietate delectabiliter vult et dormitudo et vigilatio. eodem. Somnus sanitas in boie parco dormiet

vsque ad mane et aia ipsius cum ipso delectabit. Non modo sobrietate differt comedere donec esuriat: et tunc panis et aqua delectabiliter ei sapiunt. augu. et Ber. ad fratres de morte dei. Panis furfuris et simplex aqua olera vel legumina simplicia nequaquam res delectabiles sunt: sed in amore christi et desiderio eterne beatitudinis ventri bene morigi nato gratatate et bis satisfacere posse valde delectabile est. Divero que in desiderijs et luxurijs vitia ducunt resoluta quidam corpora et omni cetera molliora circumferant atque in infirmitatibus repleta quibus ad cumulum malorum podagre tremor et imatatura senectus accedit: et est eis vita semper in medicis et medicamentis sensus autem tardi graues et obtusi et quoddammodo iam sepulti. Crisostomus. idem considera egros qui fastidio purgentur quomodo quis suaves et lauti cibi apponatur eis horros magis eis sunt quam voluptati. sic est curia abundantia cupiditas fuerit extincta piter et voluntas et iocunditas perimitur: quod non tam ciborum gratia quam desiderij gigitur satisfactio voluntate. Unde aia faciat calcabit fauus. aia vero esuriens amat et pro dulci sumet. puer. xvij. Diuitum enim mensa execrabiles et horride sunt et morborum contaminatione. plene in quibus molesta sunt bec que delectabilia videtur. Sobrietates primum congressum huius in bello spirituali: sine ipsa cetera virtutes frustra pugnat gloria super quartum capitulum. Dat. Nisi gula prius refrenetur frustra contra alia vitia laborat. Sobrietates diabolus in arido ponit et extra castrum. puta corporis sobrietate. Datb. xij. Lu etierit imundus spiritus ab homine ambulat per loca arida querens requiem et non inuenit. Domo incornes et sine sobrietate opprimetur egestate. Prover. xxi. qui diligit epulas in egestate erit: et qui amat vinum in pingua non ditabitur. Et premissis apparet quod officium sobrietatis consistit in duobus. scilicet in cauendo excessum in cibo: et excessum in potu. vnde Lu. xxi. Attendite vobis ne forte grauentur corda vestra crapula et ebrietate cetera videatur in. c. de gula. Sequitur de delectationibus circa tactum. Pro quo est notandum quod delectationum circa tactum que dam est in suauitate vestitus. quedam in suauitate lecto. quedam in suauitate vnguentorum. quedam in suauitate balneo. quedam in carnali contactu que est duplex. Nam quedam est pertinent ad mensura generationi deputata. quedam pertinent ad cetera mensura. Sequitur de temperantia delectationum que fit in visum auditum et odoratum. Pro quo est notandum quod cum visus sit supra auditum et sub visu odoratus ut legitur in libro de natura animalium periculosior videtur esse visus nisi refrenetur quam auditus et auditus quam odoratus. Ideo scrip. vna mul-

tum nobis insidet refrenatione vilus. Ecce. 1. ne respicias mulierem multivolam. et in eodem. Nisi nem ne circumspicias ne scaldizeris in decoze illius et in eodem ca. Noli circumspicere in vicis ciuitarum ne oberraueris in plateis illi. et eodem. xxv. ne respicias mulieres specie et ne cospicias mulierem in specie. ppter spem mulieris multi perierunt. Ecce. 1. Eodem. 1. 1. ne respicias mulierem alieni viri et ne scruteris ancilla eius. De refrenatione vilus et auditus habetur Esa. xxxij. qui ambulat in insidijs et loquitur veritatem que punit auaritia ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere que obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum iste in excelsis habitabit. Visus et auditus videtur habere curiositate quasi insatiabile. Ecce. 1. Noli faciat tunc oculus visum nec auris auditum impletur. Auditus a multis est tempandus a multis instrumentis. Job. xxi. tenet tympanum et citharam et gaudet a sonitu organum ducit in bonis dies suos et in peccato ad inferna descendunt. et Esa. v. Cithara et lyra et tympanum et tibia et vinum in coniuijs vestris et opus domini non respicitis nec opera manuum eius consideratis. ppter ea ductus est populus meus captiuus: quia non habuit scientiam et nobiles eius interierunt fame et multitudine eius siti exaruit. ppter ea dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque villo termino. Antigonus alexandri pedagogus citharam eius fregit adititque dices. etiam tunc iam regnare conuenit pudeat ergo in corpore regis voluptate luxurie dominari. Item cauendum est a lasciuo cantu et colloquio mulierum. Unde Eccl. ix. de saltatrice dicitur ne audias illam nec assiduus sis cum ea ne forte pereas inefficacia illius. Et eodem capitulo dicitur. Colloquium eius quasi ignis exaruit. vii. Ber. de contemptu mundi. Colloquium quare ubi est nisi viris amarum. Prebens sub mellis dulcedine pocula fellis. Item refrenandus est auditus a malis primis. Eccl. xvij. Sepe aures tuas spiritibus et noli audire linguarum neque et os tuo facito ostia et seras auribus tuis. Aurum et argentum innum confusa et verbis tuis facito statera et frenos tuo ori rectos et attende ne forte labaris in lingua et cadas conspectu inimicorum insidiantium tibi et sit casus tuus infamabilis in mortem. Item cauendum est ne aliquis audiat adulationes diffamationes et. Olfactus seu odoratus est temperandus a suauitate odorum cuius scriptum sit. Esaie. liij. Erit pro suauitate odoris fetor: vna pena infernalis. Residuum declarabitur in constructione littere auctoris.

¶ Sequitur textus de vigilia.

Rudenter vigila ne fallat mors neque culpa
Sunt promissa bona vigilanti-
bus atque corona
Se bene ditabit meritibus
ne qui vigilabit

Sunt dormitantes reprobatum in vigilantes
Matth. xv. serue male et piger sciebas: quia meto vbi non seminavit et. Tolle talentem ab eo et iumentum seruum eijce in tenebras exteriores et. Et eodem. xvi. dixit dominus petro. Non potuisti vna hora vigilare mecum.

¶ Eps ad orandum monuit nos et vigilandum
Matth. xxij. Vigilate quia nescitis qua hora dominus venturus sit: et eodem. xxv. Vigilate itaque et orate quia nescitis diem neque horam: et eodem. xxvi. Vigilate et orate ne intretis in tentationem.

¶ Et cum tentamur in illo decipiamur
Nam venit absque mora mors qua non credimus hora

Debes vitare nimium sero vigilare
Nā vigilare nimis sero plus quam fit ignis
Quippe siti gnat in vrbis tpa vastat
Corpus sepe grauat animam quousque molestat
Surgere manevetat et crastina facta retardat

¶ Nolite dormire nimis aut pausando plus
Sonus ei nimis est valde sepe. nociuus
Corpus ei reddit pigrescens renata nutrit
Culnerat et metē sic oia vana sequente
Tempus perdendo vicijis alimēta gerendo
Dat lasciuire carnem faciendo perire

¶ Cū vis dormire deus crux sancta preire
Te sic comedes domino reuerēter et oves
Ne tibi comēdo spiritus deus alme petendo
Ut me pausante preserues et vigilantez
Ne tibi virgo pia spiritus comendo maria
Ut mihi saluatricis sis spiritus et auxiliatrix
Angele que me es custos pietate supna
Ne tibi promissū salua desēde gubernas
Sic eadē facies de sono quā resurges.

¶ Sequitur textus de honestate et pueritate vite.
Itua mens munda semper meditatio sancta
Actio fit iusta necnon intentio recta
Commoda sunt verba sit

¶ Sequitur textus de fama.
comersatio grata
Sic placidus gressus gressus maturus honestus
Congrua sit vestis socijs socijs honestus
Compositos mores beas laudabiliores
Inspice maioris mediocres atque minoris
Collige sic flores virtutis comodiores
Cū quibus orneris salucris et auxiliarijs
Sic sis inozosus ad ipsa scā inozosus
Nobilitas mox plus pdest quam genitorum
Sis bene discretus inter quoslibet letus
Nūc pce comede imago pce pocla fūc
Et parce loque socios large reuerere.
Nō sis ad risum plus nisi sit tibi risus
Qui bñ cōueniat et bōeste tūc tibi fiat
Tunc bō deridet que multū vel cito ridet
Nō discurredo procedas vel saliendo
Nō vadas nocte vel saltim bene docte
Si possis tēde socijs semper honeste
Sic mali fugiasne suspectus male fias
Ad praua specie de se quisque cauere
Nō beas stultos socios sed dogmate ful-
Cū scis dicta que sūt puerilia vita to-
Elige sortē qui sanctā det tibi sortez
Elige ductorē qui te faciat meliorem
Qui bene vult agere quilibet scā cauere
Pravoz fugere debet conforcia vere
Si sanctos sequeris sanctus sic efficieris
Sed puerteris si pueros comiteris
Domū corruptū cito corrūpit sibi ne-
Oia tracta demigrat plus calefca cū
Sic maculat cunctos prauus socios
sibi iunctos
Nō ad taxillos ludas nā ius vetat illos
Iudi vitent aut plurima dāna sequent
Iudēs disperdit res famā tpa perdit
Fraudē pttit mēdacia scādala mērit
Se male ditare cupit ac alios spoliare
Clāat blasphemare iurat se male dānat
Infert litigia periuria verbera furta
Ecce pignit nocz buic que ludere cernit
Laguet inarescit dolet amittēdo ca-
lescit.
Perdens infant male stando corpus
inanit.
Quisquis letet modicum si forte lucretur
¶ Sequitur textus de fama.

comersatio grata
Sic placidus gressus gressus maturus honestus
Congrua sit vestis socijs socijs honestus
Compositos mores beas laudabiliores
Inspice maioris mediocres atque minoris
Collige sic flores virtutis comodiores
Cū quibus orneris salucris et auxiliarijs
Sic sis inozosus ad ipsa scā inozosus
Nobilitas mox plus pdest quam genitorum
Sis bene discretus inter quoslibet letus
Nūc pce comede imago pce pocla fūc
Et parce loque socios large reuerere.
Nō sis ad risum plus nisi sit tibi risus
Qui bñ cōueniat et bōeste tūc tibi fiat
Tunc bō deridet que multū vel cito ridet
Nō discurredo procedas vel saliendo
Nō vadas nocte vel saltim bene docte
Si possis tēde socijs semper honeste
Sic mali fugiasne suspectus male fias
Ad praua specie de se quisque cauere
Nō beas stultos socios sed dogmate ful-
Cū scis dicta que sūt puerilia vita to-
Elige sortē qui sanctā det tibi sortez
Elige ductorē qui te faciat meliorem
Qui bene vult agere quilibet scā cauere
Pravoz fugere debet conforcia vere
Si sanctos sequeris sanctus sic efficieris
Sed puerteris si pueros comiteris
Domū corruptū cito corrūpit sibi ne-
Oia tracta demigrat plus calefca cū
Sic maculat cunctos prauus socios
sibi iunctos
Nō ad taxillos ludas nā ius vetat illos
Iudi vitent aut plurima dāna sequent
Iudēs disperdit res famā tpa perdit
Fraudē pttit mēdacia scādala mērit
Se male ditare cupit ac alios spoliare
Clāat blasphemare iurat se male dānat
Infert litigia periuria verbera furta
Ecce pignit nocz buic que ludere cernit
Laguet inarescit dolet amittēdo ca-
lescit.
Perdens infant male stando corpus
inanit.
Quisquis letet modicum si forte lucretur
¶ Sequitur textus de fama.

¶ In bone semp ama que sit
tibi splendida fama
Nomen habere bonum fer-
turque dei fore donum
Quisquis habens vitam

non debet spernere famam
Sciā tibi vita pdest alijs tua fama
Si propria fama fieri vis semp honestā
Crimia deuota nā famā dat bona vita
Nā sic per crimē posses amittere nomen
Sed male per signa fiet tua fama maligna
¶ Sequitur textus de dispositione domus.

¶ E perdes subito domum
disponere scito
Sic tu adspone fac omnia
cum ratione
Sic ut portare valeas sum-
ptus moderare

¶ Qui nimis expendit: alienum postea
Ut bñ sufficias seruare statū sapiēter
Sumptus non facias nisi iuxta posse
libenter

¶ Nec plures teneas famulos in cōueniēter
In vitijs caueas vastare quod insipientē
Ac tibi pvideas de reb' sufficimēter
In cūctis babeas mēsurā cōueniēter
Discrete videas que sunt faciēda frequēter
Et cito expēdias put expedit ipsa de-
center

¶ Quotidie mlti nobis nascuntur agēda
Cur sunt tā nata velocius expēdiēda
Aut aliter plura remanebūt pfiēdiēda
Cū tibi sint cura patrare uegocia pla-
Id pmo cura cuius mora plus nocitura.
¶ Sequitur textus de propria ratione bonis moriēdū.

¶ Oudet mors cūcta que nascuntur
tur sine cūcta sagitta
Que p' invitata soluit ferēdo.

¶ Nemo vitare mortē valet aut supare
Nā clausis portis intrā loca singla foris
Nocte die cuius mors insidiatur vbiq;
Sepe necans subito multos gladio fe-
riēdo

¶ Quamuis incipias bonis in medio sic
sineq; fias
Si bñ h' finis mal' b fert ad mala finis

Statutum est omni homini semel mori. ad Hebr. 9. Mo: s resecat: mors omne necat quod carne creatur. Per nullam sortē poteris depellere mortē. Nullus tā fortis cui parcat vincula mortis. Et floretus in capitulo de modo vitā di peccata. Terne diem mortis que pulsar ad ostia fortis. Et tunc quocūq; ingrederis sequit mors corporis vmbzā. Et floretus. Considera quot quanti subito moriuntur sepe memēto. Idcirco dicebat saluator noster. Dat. xxiij. Vigilate quia nescitis quā hora dñs vester vterus sit. Causa finalis est precipua causarum: ideo ab ipsa denotatur res: vt habetur in. v. metba. ij. pbiicor: r pluribus alijs passibus. ideo dicebat saluator noster. Mat. 7. Dentz nō qui ceperit: sed qui perseverauerit vsq; in finē hic saluus erit. Grego. Incassum bonū agitur si ante vite terminū deserat: ergo finis coronat.

Cur bñ credēdo pagēs bona pficiēdo
Psal. Declina a malo r fac bonum.

Ne sis dānatus sis sp obire paratus.
August. Stultum est homini vivere in statu in quo non audeat mori.

Cluere coneris bñ nā bñ sic morieris
vñ Ber. Iustū est vt bñc b execat q̄lter vicit. **Clx bene viuētē vidī prauē morientē**
Qui me audierit absq; terrore requiescet r abū dantia perfruetur maloz timore sublato. puer. primo. Iusti imppeyūm viuēt r apud dñm ē merces eoz: ideo accipiet regnū decoris r dya dema speciet de manu dñi. Sapientie. v.

Non est mors subita quam consociat bona vita.

Iustus si morte poccupatus fuerit i refrigerio erit. Sapientie. iij. r Apoc. xij. Opera enim illoz sequuntur illos. r Psalmista. Relinquet assens dūctias suas.

Sis aīo fortis instante turbine mort
Seneca. Facilius est vnam gentem vincere q̄ vnum hoīem in quo est animi fortitudo.

Sis bene contritus confessus mente
q̄ punctus.

Et dictum fuit in capto de penitētia.

Corpore p̄iuncti rpi mēbzisq; punct
Eccle. xxiij. Elemosyna viri gratiam eius quasi pupillam conseruabit.

Luctis ignosce ventā tribuisti posce
Mat. vi. Si non dimiseritis nec pater vester celestis dimittet vobis. Si vero dimiseritis dimittetur vobis. r.

Munduz postponas nec amicos cor
de reponas.

Bernard. Nec tibi sint cure res ad mibila redire. r. Luce. ij. Nemo mittens manū suam ad aratru r aspiciens retro aptus est regno dei. Unde in ca. Nemo desperandus. de penitētia distin. vij. Circa mediū eius habet quē moribus viget r pena terret ad verā v̄v̄et satisfactio nem maxime cū filij quos illicite dilexit sint p̄ sentes v̄v̄oz contristans et mundus illecebrans. Unde Bernardus. Noli confundi misera dulcedine mundi r.

Sūma tibi cura q̄ mēs tibi sit bñ pura
Mat. vi. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt r.

Sp̄m laudare satagas et sepe rogare
Et tibi p̄ddet tua crimia teq; coronet. **Ut tibi p̄ddet tua crimia teq; coronet**
Jacobi vici. Oratio fidei saluabit infirmū r al leniabit eū dñs. Et si in peccatis sit dimittet ei. Multū em̄ valet oratio iusti assidua. et Eccle. vij. Omnia valde spiritu tuū. q̄m vincta carnis impj ignis r vermis r. Si iustus quidē v̄v̄ saluabitur impius peccator vbi apparebit.

Subde voluntati dñi te corde libenti.
Voluntas em̄ creati debet esse conformis voluntati diuine q̄tum potest.

Est v̄v̄r facere grat̄ factenda necesse
Et benedicaris r deuote moriaris.

Lanq; catholicus et xpi verus amī
Sic dño spera fidens in virgine vera. Nullus sperauit in eo r p̄susus est. Eccle. ij. et puer. xxiij. Qui sperat in dño subleuabitur.

Orās deuote velis intercedere pro te.

Bernardus. Securuz babes accessum et peccator ad deū. ibi em̄ babes filiū ante patrem r matrem ante filium. Filius ostēdit patri latus r vulnera. Mater ostēdit filio pectus r vbera. r ideo nulla poterit esse repulsa vbi tot charitatis occurrūt insignia. Unde cantat mater ecclesie. Ora pro nobis sancta dei genitrix. Sentiat omnes tuum iunamen quicūq; celebrant tuas commemorationem r.

Mortē memorās xpi tūc iugit orās
Le cruce signādo dñamq; fidē recitādo.

Ad philipen. ij. Doc sentite in vobis qd est in christo iesu qui humiliavit semetipm fact̄ obediens vsq; ad mortem: mortem autem crucis r tren. i. Audite obsecro vniuersi populi r videte dolorem meum. Et alibi legitur. Non licet em̄ hominē mori nisi in cruce id est grandi p̄ritio ne de peccatis dimissis r cillio. i. memoria domine passionis r. Et recitando fidem p̄t cōtinetur in simbolo r.

De penis inferni

Comendās aīam dño q̄ cōdidit illam
S; ne sis vict̄ caueas tūc demōre
Nā tunc conat plus demon r insidiat
Sciens diabolusq; post mortem non sit tēpus
tentandi. Bernardus

Ut desperare faciat quē vult cruciare
Sed sibi ne credas nec ab his que dico recedas

Nunq; deseres de diuina pietate
Sicut fecit Layn dicens. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Sen. iij. Miseratōes em̄ eius sup omnia opera eius. psalmus.

Nec ppria speres fieri saluus p̄bitate
Unde ap̄s. Non sunt cōdigne passioes huius seculi ad futurā gloriā: q̄ nō solū pp̄ h̄s meritis: sed dei misericordia salui sumus.

Le potius firmes saluatoris bonitate
Qui bene p̄ritos sperātes in deitate

Saluat clementer misere dī fertilitate
Sino ego dicit dñs. nolo mortē peccatoris vel impij: sed vt cōuertatur ip̄s a via sua r viuat. Ezec. xxiij. r puer. xvi. Qui sp̄at i dño beat̄. Quantuncūq; malus fueris poteris fore saluus

Si bene cōtereris in fine libēs q; fater
Si neq;as ore tunc saltē corde fate re
Pectus tundendo signūq; crucis faciēdo

De penitētia distincōe. vij. ca. Nemo desperā dus. Per magistru sen. xxi. dist. iij. senten. r. r. vt. q̄stio. vi. ca. Si aliquis. Unde Aug. in libro confessionum in alloquens deum patrem merito mihi est spes valida in deo qui curauit omnes lāguozes meos p̄ eum q̄ seder ad dexterā suā et interpellat. p nobis alioq̄n desperares. Multi em̄ r unagni sunt lāguozes mei. h̄ maior est medicina tua.

In cruce pendentem latronē mor mo rientem

Christ̄ saluauit qz p̄patiēdo rogauit
Luce. xxiij. Dñe memēto mei dum veneris i regnum tuū. cui dñs Iesus. Amē dico tibi bodie mecū eris in paradiso. Tñ scribit̄ Exod. xxiij. Miserebor cui uoluerō r clemēs ero in quē mihi placuerit.

Ergo fide firma te christi noīe firma
Qui nunq; spernit quos contritos bene cernit

Psalmi. Cor p̄ritū r bñliatū dñs non despicias
Sequit̄ textus de penis inferni.

Sola. c. lliij

Est mortez pena sequitur
vel gloria plena
Pena tamen purgans est
vna sed altera dānans.

Mortali vicio moriens
mors mergitur orcho

Semper passur̄ penas nūq; reditur̄
Nā sūt idigni residētes morte maligni

Nō sunt saluati qz sūt multū maculati
Quāuis spectati spreuerūt esse leuati

Cur sunt dānati iuste semper cruciati
Et velut ingrati nunq; sunt inde leuati

Vermes cum tenebris et verbera frīgus r ignis

Demonis aspect̄ scelerū cōfusio luct̄
Fetoz sp̄tes lāguoz sine fineq; p̄pes

Prauos torq̄būt sp̄z quiete carebūt
Esuriēt sitiēt disformes corpore fiet

In terre centro percussit turbine tetro
Nō est orandū p dānatis neq; dandū

Nā supportari nō possunt siue leuari

Dist̄ auct. noster determinat de mor do moriendū. Dic determinat de seq̄ la mortis dicens q̄ post mortē sequitur vel gloria vel pena. De gloria tractabit ibi. Qui mundus oritur. De pena facit bic sez ibi. Pena tamen purgans r distincōnem dicit q̄ quedā est pena purgās alia damnans.

De pena purgante determinabit iser̄ ibi. Qui siue mortali. De pena dānante determinat auctoz hic. Mortali vicio vbi videtur tria facere. Primo ostēdit quid sit pena dānans quomodo r vbi. Secūdo ostēdit species pene damnatis. Tertio remouet dubiuz quod posset oriri circa dānatos. prima ibi. Mortali vicio. secunda ibi. Vermes cū tenebris. tertia ibi. Nō est orandū.

Declaratio duozum primoz versū pater p̄ predicta r etiā littera est de se clara. h̄ declaratio illi partis. Mortali vicio restat ad p̄sens tractanda. vbi auctoz noster dicit q̄ pena dānans sequitur illum qui in peccato mortali decedit. Et subdit locum cum dicit orcho. i. inferno. Q̄ queritur vtrum possibile sit saluari aliquē decedētem in peccato mortali. Solutio fm̄ Bonanē.

Diuina potentia posset talem saluare: h̄ diuina iusticia iuste r rationabiliter oppositū decreuit. Et si alicui in peccato mortali decedēt vñq; de dit deus saluari iste nō erat dānatus per sentētiā diffinitiuam. q̄ pro maiori declaratiōe licetere auctozis est p̄mittendū q̄ sicut p̄ diuina

potencia in creando. sapientia in gubernando: et clementia in repando: sic patebit ei? iusticia in puniendo. Dignus est enim ut non remaneat de decus peccati sine decore iusticie. licet enim peccatum sit transitorium: tamen pena erit eterna seu perpetua pluribus rationibus. Una quod peccatum in suo eterno. ideo punietur eternaliter. Alia ratio est: quia materia ignis infernalis eterna est scilicet peccati macula: ideo et pena debet esse perpetua. Alia ratio est quod peccatum contra illum qui est in finitum: ideo pena debet esse infinita. non quod acerbitate sed duratione. Unde Chrysostomus Omnis iniuria talis est qualis fuit persona patiens iniuriam. Tamen nulla actio dei ad extra est infinita proprie quare non punitur ex extremo sue potentie. etiam patiens cum sit finitum non sufficeret accipere illam actionem dei si in finitum puniret. et quare contra condignum puniret ultra condignum premias. Alia ratio quare pena erit perpetua attenditur ex ipso statu peccatis mortalitatis qui per peccatum gratia privatur. Unde cum sine gratia non possit fieri remissio culpe si in peccato mortali decedat semper culpa in eo remanebit cum ulterius non sit gratie susceptibilis manente autem culpa semper est obnoxius pene. alias remaneret aliquid inordinatum in universo: ideo talis imperpetuum punietur. alia ratio est quia homo per peccatum perimit in se bonum quod posset esse eternum. Alia ratio est quia mala voluntas reproborum eterna est. Helent enim in peccato si possent perpetuo delectari: ideo perpetuo debent puniri. De istis rationibus et alijs quas omitto causa brevitatis tractatur per doctorem super. xlvi. dist. quarti sententiarum et in compendio theol. libro. vii. In greco. in dialogo ad magnam iusticiam iudicantis pertinet ut nunquam careant supplicio qui nunquam carere voluerunt peccato. De hoc enim possunt dari plura exempla. Videmus enim quod vulneratio momentanea inducit mortem perpetuam. Item casus in foueam temporalis est et tamen detentio perpetua est. Item crimen lese maiestatis temporalis est: et tamen detentio est perpetua scilicet feruitus. Item emptio momentanea est et tamen datus possidendi imperpetuum. Item plaga illata alicui est temporalis et tamen cicatrix est perpetua. Queritur vtrum in deo misericordia et iusticia sint idem. Solutio. Dicendum est quod iusticia et misericordia in deo est vnus et idem actus formaliter et realiter respiciens primo dei bonitatem: sed induit duas rationes formales in ordine ad extra: quia per eundem actum in quantum est iustus deus vult recte dare vnicuique quod suum est et in quantum est misericors deus vult miserum liberari a sua miseria

et nec est inconueniens eodem actu voluntatis formaliter deum fieri supra dicte obiecta secundaria et penes vnus ferri dei iusticias. et penes alium ferri misericordiam. patet in simili: quod eodem actu volendi deus vult bonis premium et malis supplicium sicut in Laudulphum in libro sententiarum sub. xlvi. distinctione quarti. Queritur vtrum in punitione malorum ex parte dei concurrat misericordia. Et videtur quod non. iacobi. ii. iudicium sine misericordia fiat illi qui non fecit misericordiam. Oppositum est psalmista. vbi dicitur. Vniuersae viae domini misericordia et veritas. vbi dicit Lassiudorus quod in omnibus operibus dei relucet pietas misericordiam et veritas iusticie. Solutio. Dicendum est quod in punitione concurrunt duplex iusticia. scilicet distributiva et commutativa distributiva quod decet deum sic distribuere alias non esset iustus. Commutativa quia proportio nabiliter datur tormentum pro culpa. Deterius est enim malus esse ipunitus quam esse punitus quod super bonum nature addit bonum iusticie in punitione. Tunc quando queritur vtrum in punitione malorum concurrat misericordia. tenetur communiter quod sic. Ponitur tamen talis ratio. Quantum agens agit tantum patiens patitur: quia sunt proportionata per Aristotelem. v. methaphisice. Deus est agens infinitum. ergo agit quantum est de se actionem infinitam. et per consequens videtur quod passio corporis deberet esse infinita. sed in damnatis non est passio infinita: ergo ista ratio quadrupliciter deficit. Primo quia nulla actio dei ad extra est infinita. quia voluntas suam volitionem non est. nisi vel respectu rationis. vel si sit aliquid reale erit creatum non infinitum. Secundo quia posito quod esset actio infinita et passio finita non esset ex misericordia sed solum quia passum non potest plus recipere cum sit finitum. Tertio quia finita passio potest respondere finite culpe. secundum strictam iusticiam sine misericordia: ergo non procedit ex misericordia quod infligatur passio finita. Quarto quia cum omnes passiones sint finite omnes pene sunt equales. si ex eo quod finite procedit ex misericordia ab infinito agente. Infinitum enim ut infinitum infligit passionem tantum quantum potest recipere: ideo dicendum est quod in punitione malorum semper concurrat misericordia quia semper deus remittit aliquid de pena: punit citra condignum. et tunc impletur illud iacobi. ii. Misericordia superexaltat iudicium sicut Laudulphus super. xlvi. distinctione quarti sententiarum. Aliter est bonus in punitione malorum: quod reperitur misericordia relaxans quod deus punit citra condignum. non autem liberans: quod sine

miserico: dia liberante fiat iudicium. Malach. ii. Iudicium sine misericordia fiet bis quod misericordiam non fecerunt: et idem iacobi. ii. Quantum ad secundam partem de speciebus penarum damnatorum in inferno: vbi. Vermes cum tenebris. Est notandum quod plures sunt tenebre infernales: et causa est quod sunt diuersitates peccatorum debet esse diuersitas penarum. In cuius in peccato sit auersio a creatore et conuersio ad bonum commutabile et deordinatio voluptatis contra dictam rationem merito pena variabitur propter ista. Tunc est quod propter auersionem erit carentia visionis diuine propter conuersionem erit pena materialis incendii propter conuersionem rationis et voluntatis erit pena vermis que consistit in afflictione variata: acerbata et eterna. Ignis infernalis non omnes equaliter cruciabit: quod alij plus alij minus torquebuntur sicut plus vel minus peccauerunt sicut ab eodem igne aliter videtur palea et aliter lignum. Et si queratur vtrum ille ignis sit corporeus: et si corporeus quomodo potest agere in animam. Solutio. Dicendum est quod ille ignis agit in creaturam spiritualem ut in sacramentum dei et iusticie quod quis adhuc sit corporeus. vnde magi. sen. c. liij. dist. liij. recitans iulianum tolletane ecclesie episcopum Gregorij dicta sequentem sic ait. Si videntis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore cur non potest mortem etiam corporeo igne teneri. teneri autem per ignem spiritus dicitur ut in tormento ignis sic videtur atque sentiendo quod anima tormentum ignis patitur non solum videndo: sed etiam experiendo colligitur ex dicto euangelio. Luc. xvi. capitulo. De malo diuite quod ignis infernalis corporeus sic probatur per gregorium dicentem ignem infernalem corporeum esse non ambigo. Et idem dicit Basilus sub tali verborum forma. ignis materialis cedit ad punitionem damnatorum quantum ad illud quod ardoris habet. Queritur vtrum ignis infernalis sit corporum consumptiuus. Solutio. Sicut Bonaventura supra quartum librum sententiarum iuxta finem. Sicut videmus salamandram in igne viuere et non deficere sic affliguntur mali nec consumuntur: et sicut aurum ab igne inflamatur nec consumitur: et sicut motus cecilie estuant ignem: et tamen integri perseverant sic ignis infernalis affligit corpora: sed non consumet. vnde Bernar. et Etale. c. xxiij. Quis ex vobis poterit habitare cum ardoribus sempiternis. Alia pena est vermis non materialis seu corporalis: sed spiritualis qui dicitur remotus consuetudine in quantum mali simul omnia peccata memorantur ut continue torqueatur. Vermis enim dicitur comparative loquendo in quantum videtur

ex putredine peccati et aliam affligit sicut corporalis vermis affligit corpus quod vermis ille non sit corporalis pro: quia post diem iudicij mundo innovato non remanebit aliquid aial preter bonum. Premissa probantur forte vera per beatum Thomam. et alios doctores supra. liij. sententiarum. in finem vbi dicitur vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur: et erunt visus ad faciem et visus visus omnis omni carni. I. electis: et idem dicitur Esai. vi. ca. et in compen. theol. libro. vii. Alia pena infernalis erit tenebre. Infernus enim est locus tenebrosus cum sit locus tristitie. Lumen enim est delectabile: tamen lumen ingerit tristitiam per accidens: sed in quantum ostendit aliquid triste vnde in inferno erit aliquid obscuri luminis quod damnati videre possunt et poterunt videre. vnde doleant non vnde letentur sicut beatum Augustinum. et compen. theol. libro. vii. Dicit enim in inferno non patientur et patiuntur tenebras exteriores et interiores: quia tormentorum exteriorum et interiorum doloribus a deo afficiuntur ut penitus sint extra lucem corporalem et spiritualem sicut magi. sententiarum. c. liij. dist. liij. et Dab. c. xij. Ligatis manibus et pedibus proiicit eum in tenebras exteriores. et ps. Ibunt in progenies patrum suorum et visus in eternum non videbunt lumen. vnde Bernar. Quid tunc thesauri quid acervus proderit auri cum peccato: res mittentur in infernos inferni latebras. Et circa hoc sicut Bonaventura. Lucis corporalis triplex est actus: scilicet manifestare: dirigere: et delectare: et ista possunt reperiri in luce spirituali. Si loquamur quantum ad primum actum qui est manifestare verum est quod damnatis manifestabuntur illa solum que sunt ad cursum pene sicut dicit Iudocus. Si loquamur quantum ad secundum actum qui est dirigere: sic damnati omnino sunt extra lucem nec possunt dirigi: quod sicut dicitur Ecclesi. ix. Quocumque potest facere manus tua instanter operare: quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Si vero loquamur quantum ad tertium actum qui est delectare damnati sunt omnino extra lucem: quia ibi absorbentur a penis taliter quod non licet eis aliquid delectabile cogitare. Queritur hic vtrum beati et damnati se mutuo cognoscant. Solutio. Dicendum est quod beati ante iudicium et post vident penas damnatorum: vnde dicit Bonaventura in speculo et in deo. vnde ps. Letabitur iustus cum viderit vindictam. damnati vero ante iudicium non agnoscunt beatos intuitu presentie: sed per considerationem intelligentie. Unde gregorius. Infideles in ymo positi fideles supra se attendunt. Exemplum habemus Luce. xvi. De malo di

uite. Post iudicium vero reproborum pena intenditur ut etiam non liceat eis gloriam beatorum attendere in mente: tamen habebunt semper eius amissionem et carentiam ut inde tristrentur. **Beatus Thomas** super ultima distinctione. **sententia.** Dicit sub tali verborum forma. Dammati ante diem iudicij videbunt bonos in gloria: non hoc modo quod gloria eorum qualis sit cognoscant: sed solummodo cognoscunt eos esse in gloria: et hoc turbabuntur tunc propter invidiam alienae felicitatis. tunc propter carentiam talis beatitudinis quam amiserunt. Unde dicitur sapi. v. de nuptijs. **Et dantes turbabuntur timore horribili sed post diem iudicij omnium beatorum visione perfruentur: nec tamen eorum pena propter hoc minuetur sed augetur quia in memoria habebunt gloriam beatorum quam viderunt.** **Quae** ritur utrum gloria sanctorum minuat visum pena reproborum. **Solu. firmus.** **sententia.** in vlt. dist. liij. ibi allegant. **greg.** **Apud animam iustorum non fuscatur beatitudinis aspectus pena reproborum quia ubi iam comparatio non erit misericordiae minueretur gloria beatorum non valebit: licet iustis sua gloria sufficiat ad maiorem tamen gloriam vident penas malorum quas per gratiam evaserunt.** **Quae** ritur utrum dammati sciant quid agatur inter vivos seu viatores. **Solu. beatus Augustinus.** **questio** nem istam proprie non soluit. tamen verisimile est quod si aliqua sciant hoc est relatio eorum quod descendit ad inferos etc. **Alia** pena est verberum. **vii. Ber.** in quodam sermone mallei percutientes etc. et in li. de contemptu mundi. **Diffonnes nigri** nec sunt ad verbera pigri. tamen super hoc videat peritus lector. **Alia** pena est frigus. **Unde gre.** **In inferno** erit aqua gelans frigus in supposito tabile etc. **et Job. xliij.** **Transit ad calorem nimium ab aquis nivium et visus ad inferos peccatum illius.** **Alia** est pena demonum aspectus. **Iuxta illud** **clvi. dist. liij. sententia.** **illos** habebunt tortores in pena quos habuerunt incitatores in culpa. **vii. Ber.** **Sunt** ibi tortores serpentibus horridiores etc. **Diffonnes nigri** etc. **unde Job.** **Ubi** nullus ordo sed sempiternus horrore inhabitans. **Post** dies vero iudicij cessabit omnis platio. **per magi. sententia.** **clvi. dist. liij.** **Ubi** recitantem paulum. **i. ad** **Loz. xv.** **Libitus** evacuabit omne principatus potestatem et virtutem. **Queritur** quorum ministerio ista pena infligatur: et videtur per iam dicta quod ministerio demonum cum dicit illos habebunt tortores etc. **De** illa questione sunt opinioniones. **Quidam** enim dixerunt quod ministerio demonum iuxta predicta. **Gregorius** in suo dialogo dicit quod aie ordinatione divina per se descendunt ad infernum vel ad purgatorium. **Alii** autem tenent quod demones deportant animas damnatorum ad in-

fernum et eas torquent. non autem deportant animas ad purgatorium quod probant pluribus rationibus. **Prima** ratione sic demones adhorret purgationem et liberationem animarum. ergo eam non administrant. **Item Augustinus.** **Si** diabolus cognovisset patientiam Job et eius tentione debuisset Job proficere nequaquam ipsum tentasset: ergo cum aie meliores tunc et purgatione diabolus eas non purgat. **Non** enim videtur probabile quod illud fiat ministerio demonum cum sui purgetur peccati scoria quam diabolus non vult purgari. **Non** etiam videtur probabile quod hoc fiat ministerio angelorum quibus **Jacob** lesus fuerit ab angelo cum emarcuit nervus femoris eius: quia illud magis fuit ad repositionem occupantis quam ad gravem afflictionem. **Utr** enim aut unquam legitur bonos angelos bonos boves verasse: et ideo videtur quod nec boni nec mali angeli puniant animas in purgatorio sed quod boni angeli deducant animas bonas ad purgatorium et purgatione facta eas ducunt ad paradysum: et quod in purgatorio purgatur divina ordinatione. **Tunc** ad illam auctoritatem quando arguit illos habebunt tortores in pena etc. **Dicitur** dum est quod intelligitur de damnatis eternaliter: non de illis qui sunt in purgatorio. **Et** permissio enim divina demones in hac vita quandoque bonos affligunt: ut patet de **Job** beato antonio et pluribus alijs. **et** ideo est quod in presenti datur pugna inter boves et demones. **Unde** aer iste caliginosus est assignatus demonibus magis propter officium tentionis quam propter supplicium: hoc ad nostrum malum meritum si vincamus etc. **Alia** pena est peccatorum confusio. **Isaia. liij.** **Revelabo** pudenda tua et in facie tua ostendam genibus nuditatem tuam et regnis ignominiam tuam. **Ad** hoc concordat **Bonaure. d.** **Malis** malorum patebunt malis: nec erit solacium habere socios penarum: sed magis confusio. **Item** patebunt bonis in malis malorum. **unde Greg.** **Unius** mens ab alterius oculis non abscondetur. **et Augustinus.** **In** futuro vno aspectu videbimus omnium cogitationes. **Alia** pena erit fletus. **Matth. xxij.** **Ibi** fletus in inferno erit fletus et stridor dentium. **et Hier.** **Tunc** fletus et tristitia qui penis traditur istis. **Vallet** presertim quod in omni tempore vite. **Pauper** vixisset quod divitias habuisset. **et Circa** hoc queritur utrum iste fletus sit corporalis vel spiritalis. **Solutio** secundum beatum **Thomas** supra quartum sententiam circa finem. **In** fletu corporali duo inveniuntur quorum unus est lacrymarum resolutio: et spiritum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse non potest: quia post dies iudicij quiescente motu primi mobilis non erit aliqua generatio nec corruptio. **In** lacrymarum autem resolutione oportet esse illius humoris genera-

tionem qui per lacrymas distillat quare aliquid quod in venit in fletu corporali esse quedam commotio et perturbatio capitis et oculorum: et spiritum ad hoc fletus corporalis in damnatis esse poterit post resurrectionem: quia corpora damnatorum non solum ab exteriori affligentur: sed etiam ab interiori fletu quod corpus imutat ad passionem anime. **et** idem dicit **Bo-** **naventura** et **pedium** theologus. **Alia** pena infernalis est fetor. **Ubi** **basilius** supra sine quarti sententiarum ait sic. **In** ultima mundi purgatione fiet quedam separatio in elementis: ut quicquid est purum et nobile remaneat superius ad gloriam beatorum. **Quicquid** vero ignobile et fetulentum inferi proicitur ad penam damnatorum: ergo in inferno erit fetor: intolerabilis ad hoc **ps.** **Ulnet** super peccatores laqueos ignis sulphuris et spiritus peculiarum pars calcis eorum. **Alia** pena erit danum irremediabile: quia damnati amiserunt deum et omnia bona tam gratie quam glorie: non solum in re: sed etiam in spe. **vii. Isaie. xxi.** **Non** inveniet in fragmentis eius testa in qua portetur igniculus charitatis supple: de in cendio aut hauriatur parum aque de fontis divine misericordie supple ubi est notandum quod pena est duplex. scilicet pena sensus et pena damni. **Pena** sensus et pena damni puniuntur damnati in inferno sine spe liberationis. **Pena** damni illi puniuntur qui sunt in limbo tenebrosus et ista pena dicitur carentia visibilis divine. **In** isto limbo tenebrosus in parte inferiori sunt parvuli infanti non baptizati qui sunt sine spe salvationis. **In** parte superioriori fuerunt antiqui patres cuius expectatio glorie quod et sine? **Abrahe** dicebat secundum **Bona.** **Dole** bunt enim damnati: quia amiserunt bona temporalia. **unde ps.** **Uum** interierit homo non sumet omnia neque descendet cum eo gloria domus eius. **Dolebunt** damnati quia perdididerunt tempus. **Ubi** **Diere. viij.** **Transit** estas finita est messis: et nos salvati non sumus. **Dolebunt** damnati quia visionem et gloriam dei amiserunt. **Unde** **Lebasiosom.** **Des** gerdenne superat cruciatu carere bonis quibus in sua potestate homo habebat quod poterat frui. **Alia** pena infernalis erit vincula. **unde** **Matth. xxij.** **Ligatis** manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. **Queritur** hic utrum anime a suis receptaculis aliquando creant. **Solu. secundum Bona.** **Ad** iudicium generale et bone et male anime venient: sic erunt a suis receptaculis ad recipiendum retributorem secundum merita vel demerita. **ad Loz. v.** **Des** enim nos manifestari oportet ante tribunal christi ut referat unusquisque propria corporis prout gessit siue bonum siue malum. **Beati** enim qui possunt nos iurare reuocant: doro fortando: docedo: liberado. **Alii** qui creant: ut patet in legibus scripturarum. **Et** si obiciatur illud **ps.**

Spiritus vadens et non rediens. **Respondetur** quod intelligitur ad illum sensum quod homo propria voluntate potest cadere a statu gratie in status peccati: sed non potest se releuare nisi mediante dei adiutorio et eius gratia concurrente. **Alio** modo potest intelligi quod spiritus non erit a suo receptaculo nisi ex gratia specialis sibi collata. **Damnati** vero sunt ligati et etire non solumur: quia pena ipsa dependet a loco. **Gloria** vero non pendet a loco sed a deo qui ubique est nec est de demonibus si mile: quia illi non sunt ligati: imo sunt et erunt usque in diem iudicij hominum viatores tentatores ad bonum malum meritum si vincant. **Et** si reperitur quod damnati aliqui apparuerint vivos hoc procedit ex permissione divina causa specialis instructionis aliquorum viatores. **Alia** pena erit ignominia. **unde** tam ignominiosum erit corpus damnati quod anima resumens ipsum stupebit quod illud videbit secundum compendium theologiae. **lib. viij.** **Alia** pena erit etiam unum patet: quia damnati exulabunt a patria sine spe reditus. **iuxta** illud. **Exulabit** sine spe reditus patrie regis. **Alia** pena est mors eterna vel lagnor perpes. **ad Romanos. vi.** **Stipendia** peccati mors. **scilicet** peccati mortalis mors eterna. **et Apo.** **xxij.** **Pars** illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure quod est mors scda. **et** eterna secundum doct. **vii. Berni.** **Nec** venit ad metas mortis miserabilis etas. **Semp** ad yma cadit illi mors obuiavadi **Nescia** finiri semper videtur oriri: ergo eterna. **Tamen** enim erit supplicium damnatorum quod morte que est finis terribilior et quod a cunctis mortalibus summetimetur desiderabunt: sed ea non inueniet: quia eterna. **Apo. ix.** **Querent** boves morte: et non inuenient ea. **desiderabunt** mors: et mors fugiet ab eis. **vii. Greg.** **Ibi** mors semper viuit. **et** **Mat.** **xxv.** **Ibunt** hi scilicet damnati in supplicium eternum **Iusti** autem invitam eternam: ergo mors eterna damnatis sicut vita eterna beatis. **Alia** pena erit seruitus. **Tren. i.** **Princeps** provinciarum facta est sub tributo. **vii. aposto.** **Qui** facit peccatum seruus est peccati. **Damnati** enim secundum **Grego.** **Sub** tributo penarum semper seruent et nunquam persolvent: ergo seruitus eterna. **Alia** pena erit stridor dentium **Matth. xxij.** **Ibi** erit fletus et stridor dentium et nimio calore procedendo ad nimium frigus. **Alia** pena erit fumus. **unde** **Isaie. lrv.** **Isti** scilicet damnati fumus erunt in furore meo ignis ardens tota die. **Alia** pena erit clamor: ideo dicitur quedam furia infernalis berinis abertis. **quod** est ille latine et nascor sceris. **quia** ibi semper nascuntur lites. **Ecclesia. xli.** **De** patre impio conuerunt filij impij. **quoniam** propter ipsum sunt iu opprobriati: ergo in inferno est clamor varijs agustis agitatus. **Alia** pena est et erit vituperium quod

niam damnati magnā habebunt confusionē et denudatione suorum malorum operum. Naum. iij. ostēdā gentibus nuditatem tuam etc. Et glo. sup illud Job viij. Qui oderunt te induentur confusionē et tabernaculum impiorum non subsistet dicit sic. Viso iudice omnia mala ante oculos ostentantur. Et alibi liber scriptus proferetur. i. scientia publicabitur ubi totum pertinetur etc. Alia pena est fames et sitis iuxta litteram auctoris esuriēt sicut. vii. Esa. lxxv. Ecce serui mei comedēt et vos esurietis. serui mei bibent et vos sitiētis dicit dominus. alia pena erit carcer. p. de vi. nois quasi carens cernere: quia infernus secundum Gregorium et Augustinum. Locus est subterraneus. Ideo obscurus. vii. Euar. dicitur infernus: quia sit niger atque profundus. Notandum tamen est hic quod infernus potest dici dupliciter vno modo pro pena. alio modo pro loco pene secundum primam acceptationem dicuntur demones secum semper portare infernum secundum secundam acceptationem vero sumitur hic infernus. pro loco totius utilitatis et miserie. alia pena est timor. vii. Sapient. v. Videntes turbabuntur timore horribili etc. Alia pena erit dolor inestimabilis et tristitia ut potest satis apparere testimonio scripturarum. unde Bernar. Ipsi scilicet beati gaudebunt: et illi scilicet damnati sine fine dolebut: s. Grego. In loco summo summa est letitia in loco in fumo sola tristitia: in loco medio scilicet in mundo illa sunt permixta. animarum receptacula aut secundum merita bona: et sic est locus celestis: aut secundum peccata et hoc tripliciter: quia aut peccata sunt venialia et his debetur locus purgatorius: aut originaliale et hic debetur limbus: aut talia peccata sunt mortalia et his debetur infernus et satis probabile est quod ista loca se habeant per ordinem. Alia pena erit invidia. unde beatus Thomas supra finem quarti sententia. Dicit quod sicut in beatis in patria erit perfectissima caritas: ita in damnatis erit perfectissima invidia et odium: ita quod magis eligunt to: queri cum multis quam cum vno solo quam vis ex damnatorum multitudine pena singularis vnusquisque augeatur damnatorum. Queritur vtrum damnati in inferno vellet omnes esse damnatos. Solutio. Dicendum est secundum Bonaventuram. quod multos ita diligunt quin vellet eos esse damnatos hoc pacto quod nullus esset beatus: tamen minus invident propinquis quam aliis: ut habetur de diuite. Luce. xvi. alia pena erit difformitas. iuxta illud Bernar. Difformes nigri etc. et in littera auct. difformes corpori fiant. unde Bonaventura. Locus purgatoriorum non tollitur tarditas nec passibilitas nec difformitas et in hoc manifestabitur dei sapientia: quia reformat secundum formam quam natura dedit in generatione primaria et dei

iustitia: quia qui in turpi corpore peccavit in eius turpitudine debet cruciari. De hoc loquitur Augustinus. dicens. Nulla debet esse questio de pulchritudine ubi est certitudo de damnatione. In inferno enim erit carceria diuine visionis ablatio spei omnis salutis. Et secundum beatum Dionysium. Proterua fantasia demonum. concupiscentia de mens. et furor: trascibilis. unde Bernar. in quodam sermone. O generalis regio fugiendarum ignis ardens. frigus vigens vermis immortalis. fetor intolerabilis: mallei percutientes: te: nebre palpabiles: confusio peccatorum: inmodatio vinculo: horribilis aspectus demonum totus tremor ad huius regionis meorum. Queritur vtrum punitio generalis sit sine intermissione. Solutio. Dicendum est breuiter quod sic. quia cum non sit intercalatio in culpa non erit in pena: secundum quod dicitur Apocal. xiiij. Ascendet fumus tormentorum eorum in secula seculorum. et non habebunt requiem die ac nocte. Et si arguitur de illo quod dicit Job. xliij. Transibunt ad calorem nimium ab aquis nivium etc. Respondetur quod ibi non loquitur de transitu successive facto ita quod in medio inter terminum a quo et terminum ad quem sit relatio pene: sed in tali transitu notatur varietas penarum cum confusione. Quam ad tertiam partem quae est ibi. Non est orandum etc. auct. noster remouet vnum dubium: quod aliquis posset dubitare vtrum sit orandum pro damnatis. d. quod pro damnatis nullo modo est orandum: nec ecclesia intendit orare pro ipsis. et de hoc visum fuit superius in capi. de teumys. et si obijciatur de illo quod dicit Augustinus in encheridion et quod mag. recitat. Ely. dist. iij. sent. di. quibus profunt suffragia. profunt ad hoc ut sit plena remissio. vel certe ut tolerabilior sit ipsa damnatio. Ad hoc respondetur secundum Bonaventuram. quod illud non intelligitur de damnatis in inferno: quia ibi nulla est redemptio. s. vult dicere quod illis qui sunt in purgatorio dupliciter profunt suffragia. vel liberando illos qui parum habent de cremali vel mitigando penam purgatorij illis qui multum habent de cremali. Queritur vtrum damnati vellet non esse. Solutio. Dicendum est quod non esse potest dupliciter considerari. vno modo secundum se. et sic nullo modo potest esse acceptabile cum non habeat aliquam rationem boni: cum sit boni pura priuatio. alio modo potest considerari non esse in quantum est ablatiuus miserie. et sic non esse accipit rationem boni. Nam carere malo est quod dicitur bonum: ut dicit Philo. in moza. et per hunc vltimum modum melius est damnatis non esse quam miserie esse. et sic damnati possunt eligere non esse secundum rationem deliberatiuam. De illa materia legi

tur. Hier. xx. Ubi dicitur maledicta dies in qua natus sum dies in qua pepit me mater mea non sit benedicta. Maledictus vir qui annunciat patri meo dicens. Natus est tibi puer masculus et quasi gladio letificauit eum. sit homo ille ut sunt ciuitates quas subuertit dominus et non penituit eum audivit clamorem mane et ululatum in tempore meridiano qui me non interfecit a vulua. ut fieret mihi mater mea sepulchrum. et vulua eius conceptus eternus. Quare de vulua egressus sum ut viderem laborem et dolorem et consumarentur in confusione dies mei. Mat. xxvi. Bonum erat illi si natus non fuisset homo ille. Queritur vtrum omnis voluntas damnatorum sit mala. Solutio. Dicendum est secundum beatum Thomam supra finem quarti sententia. quod duplex est voluntas scilicet naturalis et deliberatiua. Naturalis enim non est eis ex seipsis: sed ex auctoritate nature: qui in natura hanc inclinationem posuit que naturalis voluntas dicitur. Unde cum natura in eis remaneat secundum hoc bona poterit eis esse voluntas naturalis. Voluntas autem deliberatiua est eis ex seipsis sic quod in potestate eorum est inclinari per affectum ad hoc vel ad aliud: talis voluntas in eis est solum mala unde et si aliquod bonum velint non tamen habent. Queritur vtrum damnati vellet se peccasse. Solutio secundum Bonaventuram. Voluntate in peccandi habent in habitu: quia ut dicit Augustinus. Bonam voluntatem habere nullatenus possunt: sed dolor penarum impedit ne malivoluntas exeat in actum volendi. Et secundum hoc dicitur. Sapientie. v. Intra se generantes et penitentiam agentes non quod displiceat eis peccatum: nisi quod displiceat eis pena iusta. Queritur vtrum damnati penitent. Solutio. Dicendum secundum beatum Thomam supra quart. sent. quod penitere de peccato potest dupliciter intelligi. Vno modo per se. Alio modo per accidens: per se quod de peccato penitet quod peccatum in eo quod est peccatum abboiatur. Per accidens vero penitet qui peccatum non abboiatur nisi ratione alicuius adiuucti ut pote pene: ideo damnati non penitent per se loquendo de peccatis quia voluntas malicie peccati in eis remanet: sed penitent per accidens in quantum affliguntur de pena quam pro peccatis sustinent. unde magister sententia. in fine quarti. Apparet reprobos in inferno: s. penitentiam gesturos ut per eam priuatiuam voluntatem non deserant: et illa maligna voluntas erit eis ad cumulum pene per quam tamen non merebuntur: quia nullus merebitur nisi in hac vita.

Sequitur textus de penis purgatorij.

Cui fine mortali mortitur tamen in veniali. Mel nondum facta plena de crimine pena. Carcere seruat et ibi gra-

uiter cruciatur. Donec purgatus ascēdat ad astra beatorum. Vos supportare nos possumus atque iuuare. Et cito purgentur ac inde cito releuentur. Profunt defunctis purganti carcere punctis.

Missae pro eis dona plunt teumia pena. Ac pro eis facta prope relegata soluta.

Ista littera diuiditur in tres partes. In prima parte auct. n. ostendit qui sunt illi qui patiuntur in purgatorio. In secunda parte ostendit quomodo et quomodo patiuntur. In tertia parte ostendit quomodo per alios potest eis subueniri: per quod prima in principio. Secunda ibi. Donec purgatus. tertia ibi. Vos supportare nos possumus cum sequitur. In prima parte dicit auct. n. quod moriuntur sine mortali peccato: non habent aliqua venialia quibus pena debetur: et illi qui in hac vita non compleuerunt penam neque fecerunt satisfactionem condignam sunt illi qui in purgatorio cruciatur. Circa hoc queritur vtrum sit purgatorium. Solutio. Dicitur quod sic. quod probatur quia ecclesia non errat nec aliquid facit frustra oia pro fidelibus defunctis: non pro illis qui sunt in paradiso: quia non egere nec pro illis qui sunt in inferno: quia ipsis suffragia non plunt ut visum est supra ergo suffragia sunt pro illis qui sunt in purgatorio. Et si obijciatur de illo quod dicitur Apoc. xiiij. Et requiescat a laboribus suis. Dicitur quod illud intelligitur de labore qui est in operando non de labore qui est in patiendo. quod patitur. quia sequitur opera illorum sequuntur illos. Ad hoc Grego. Dogma veritatis sequentis credimus purgatorium post hanc vitam esse purgandis: hoc etiam vniuersalis ecclesia tenet exortans ut a peccatis soluantur: quod non potest nisi de illis qui sunt in purgatorio intelligi ut dictum est supra. Ecclesie autem auctoritati quicquid resistit heresim incurrit. et idem Augustinus et beatus Thomas supra quartum sententia. quod purgatorium sit probatur rationibus. Prima quia sicut in summa bonitas non patitur quod bonum remaneat irremuneratum: ita summa iustitia non patitur quod malum remaneat impunitum. Secunda ratione sic diuine lucis ratio est dignitas quod ea soli mundo corde cernere debet et non alij: vni opus quod quisque veniat ad mundiciam baptismale ante conspectum dei presentetur. Tertia ratione sic culpa est offen-

suam diuine maiestatis et dānosa ecclie vt in nobis difformata imaginis diuine: s; offensa requirit punitionem dānum requirit satisfactōes et difformatio requirit expurgationē p̄p̄ hoc necessarīe ē q̄ pctō pena vel hic vel alibi corespondat. Quarta rōne sic cōtraria p̄trariis curatur sed pctm̄ oritur ex delectatōe et libidine. ido delectari habet p̄ penā. Quinta rōne sic. Nulli debet negligentia suffragari. s; si nō fieret punitio in futurū videretur cōmodū reportare de negligentia p̄nie dilatate: ergo et. Sexta rōne sic. In illū est vt spūs qui cōtēpto summo bono se subiecit infirmo. id est pctō subiciatur postea inferioribus. id est penis. Et quia hic fit mētio de penis purgatorij est notandū q̄ in purgatorio duplex est pena. s; pena dāni et pena sensus. pena dāni est carentia visibōis diuine. pena sensus est afflictio penalis varia. et s; m̄ cōpen. tbeolo. q̄tus ad vtrāq; penam. Minima pena purgatorij maior est maxima pena mūdi. vnde Augu. Ignis ille durior erit q̄ quicqd in hoc seculo penam auertere aut sentire aut cogitare quis possit. Istud de pena dāni patet: q; affectus quo desideratur summū bonum post hanc vitā ab aiabus sctis intensior est q̄ aliquis affectus rei tēporalis i vitā illa maxime cū iam tempus habēdi aduenit. ideo carentia eius molestius tolerat. De pena sensus patz quia cū dolor nō sit essentialiter ipsa lesio: sed lesionis sensus tanto magis dolet aia q̄tomagis sentit sensitiuū aliquod. ideo ab igne in ipsam agere maxime affigitur. Et intellege nomine ignis oēm afflictionē. Ignis enim inter ceteras penas sepius exprimitur eo q̄ est maxime afflictiuus p̄pter hoc q̄ abundat virtute actiua. Ratio acerbatis pene purgatorij est q; deus plus pōderat in penitentia virtutē bonē volūtatis q̄ penā afflictionis. Vnde plus pōderat deus modicā penā volūtariā in p̄senti q̄ magnā penā nō ita volūtariā in futuro. ideo oportet q̄ illud qd deficit in voluntate suppletur in acerbitate. Sed q; de igne facta fuit intentio modicū ante quō purgat aias. Est notandum q̄ dupliciter pōt cōsiderari. Vno mō q̄tū ad illud quod primo affligit et sic est corporeus. Alio modo q̄tum ad id quod primo affligit et immediate: et sic est incorporeus. Primo modo d; ignis vere. Secundo mō d; ignis similitudinari: vtrūq; tangit Greg. qm̄ dicit in eo ardent cum ardorem vident. Item iste corporeus dupliciter potest cōsiderari. Vno mō vt instrumentum nature: sic agere potest in corpus et nō in aiam. Alio modo vt est instrumentum diuine iusticie: et sic agit in animā imprimendo illi speciem suā per quā affligitur: q; violēter illa

specie informatur: sicut enim aia s; m̄ ordinē nature vnitur corpori: vt instituat vitā: sic merito s; ordinē iusticie vnitur igni a quo suscipit penam. Ignis enim ille magis vel minus cruciat s; m̄ qd quisq; plus vel minus de cremabili secus tulit. P̄dicta vero diuersitas pene non est ex necessitate ignis agētis sed subiecti patientis: sicut sub eodem sole plus vnus estuat et alter minus: vt dicit Greg. in compen. tbeol. lib. 20. vj. Necessesse est autem: vt ait Augu. q̄ tātū vna dolor q̄tum deserat amor: tanto enim quisq; torquetur diutius quanto affectus eius venialibus ad berebat fortius. Queritur vtrū pena purgatorij sit voluntaria. Solutio scd; Bonauerā pena dicit tripliciter voluntaria. Vno mō q; sumitur a voluntate imperante sicut pena penitētiā. Alio modo dicitur voluntaria: q; sumitur a voluntate acceptate sicut pena martyris que a deo placet eis q; ab ea liberari non vellent. Alio modo dicitur pena voluntaria: q; sustinetur a voluntate tolerante: sicut aliquis infirmas sustinet patienter infirmitates tanq̄ penam diuinitus inflictam. attamen ab ea liberari procurat et hoc minime habet rationem voluntariā: hoc modo pena purgatoria est voluntaria. Vehementer autem desiderāt alios sibi auxiliū p̄bere et ad patriam venire. Queritur vbi sit purgatorium. Solutio. Dicendum est q; vnus est infernus dānatorij in quo est pena sensus et pena damni. Supra illum est limbus puerorum qui decesserunt sine baptisimo: ibi est pena dāni et non sensus. Super hunc limbum est purgatorium in quo est pena sensus et dāni ad tēpus et sunt ibi tenebre exteriores et non interiores. quia gratia habet. Superius locus est limbus sanctorū patrū: vbi fuit pena dāni et nō sensus: et ibi fuerūt tenebre extēiores et nō interiores: q; nō p̄nabātur gratia ad hūc locū descendit spūs. Tamē scd; dispētatōne specialem purgantur aie in diuersis locis in quibus peccauerunt: et hoc fit p̄pter aliquā suā releuationem per suffragia eorum quibus apparent in illis locis: vel etiam propter aliquā viuētū edificationē vt potest videri in legenda aurea. Et si querat vtrū sit idē ignis infernalis et purgatorius. Respōdet idē Gregorius q; idē est ignis quo electus purgatur et reprobus dānatur: sed in purgatorio est certitudo saluationis in inferno aut nulla est redēptio. nec est aliqua spes saluationis. Queritur vtrū in purgatorio sit minor certitudo dei gloria q̄ i via. Solutio. Omisiss alijs opinionibus dicendum est q; in purgatorio est certitudo expectatōis et euacuatio timoris: quia sic se sciunt peccare nō posse.

In via vero est certitudo mixta timori: quia qm̄ ber labi pōt dum est viator. In patria est certitudo tentationis euacuata timore et expectatio nē s; Bonauer. Sequitur secunda pars ibi. Donec purgatus et. vbi auctor ostendit q; anime in purgatorio detinebunt quousq; fuerint redempte ad illā innocentiam et puritatem in qua erāt dei factes videatur q; lignum fenugreci et stipula. i. maiorā mediocritā et minima venialia et. per cremationē consumantur totaliter. Deinde postq; anime sufficienter in igne fuerint purgate statim enolāt ad gloriā. Et hoc pōt probari multiplicitate rōe. Prima quia post purgationē nulla remanet in aia dissimilitudo ad gloriā. ido illi merito debet iungi. Secunda ratione: q; iam ce li semper illis est aperta qui obstaculum nullū habent. Tertia rōne: quia necesse est illos spiritus in quibus est cbaritas sursum eleuans et nihil omnino retardās ad gloriā eleuari. Quarta ratione: quia cum deus sit p̄ntor ad miserandū quā ad purgandum merito debet purgatos cōiungere glorie quos purgādos subiecit pene et tribulatione. Quinta rōne: q; de nō punit bis idipsum. Ideo cū aliquis sufficienter satisfecerit in penis iuncta diuina misericordia nō debz amplius puniri in dilataōne p̄ntorij. Sexta ratio: quia post purgationē talis purgatus nō debet esse i purgatorio. hoc est satis notū. Nec in limbo: q; nō est de numero illoz puerorum: nec in infirmo q; nō habet mortale: ergo oportet ipm̄ esse in celo: q; post mortem non sunt talia receptacula animarū. Septima ratio: q; efficacior est cbaritas q̄ iniquitas: sed iniquitas statim ducit ad supplicium: ergo cbaritas statim debet ducere ad p̄mijū: cum iam obstaculū sit remotum p̄ purgationē purgatorij. Octaua ratio: q; sicut cessante impedimēto grauis corpora feruntur deorsum: et leuia sursum: sic spiritus maloz remoto carnis onere feruntur statim ad locum suppliciorum p̄pter peccati grauitatem. Spiritus vero bonoz si non sit impedimētum alicuius culpe venialis v; pene debite pro peccatis cōfessis statim feruntur ad locum p̄mijū. Queritur vtrum vn; an alium liberet. Solutio. beat; augu. dicit ad istam questionē sicut sequitur. post hanc vitā incredibile non est nō nullos fideles quāto magis minus de bona penitentia dilexerunt: tanto citius tardiusq; saluari. In illo enim igne purgatorij citius purgati vnus q; alius: q; enim plura d; maiorē sustinebit penam. Sequitur tertia pars ibi. Vos supportare nō possumus et. vbi auctor noster ostendit quō per alios potest existētibz in purgatorio subueniri

dicēs q; nos viatores possum; iuuare existētes in purgatorio et releuare a penis purgatorij: v; in parte vel in toto: sicut enim spectat ad seueritatem diuine iusticie p̄pter venialia bonos in purgatorio puniri. Itē p̄tinet ad bonitates diuine mie eosdē per suffragia posse releuari. P̄sūt enim suffragia defunct; fidelib; nō ad meritū vite eterne: sed absolutōes pene: et hoc v; ad penam mitigatōem vel ad celeriorē liberatōem. Sequitur q; q; pōt eis subueniri in ista auctoritate: ibi p̄sumt defunct; vbi d; q; p; missas p; orones elemosinas ieiunia et. p̄nt releuari aie q; detinentur in purgatorio vt visum fuit in capi. de p̄nia in fine. Queritur vtrū indulgentie papales p; sint defunctis in purgatorio. Solutio. dicendum est q; sic s; m̄ Bonauer. et compen. tbeolo. Patet quia cruc datur aliqu; p; duabus vel tribus vel quattuor animabus. i. qui h; clauas tbeauri ecclie vt summus p̄ntifex est p; necessitatib; ecclie pōt dispētare sicut vult. Queritur vtrū papa possit absoluere defunctos a pena purgatorij. Solutio. Dicendum est q; nō p̄prie p; modus iurisdictionis: sed quasi p; eis de cōmuni tbeasuro ecclie soluit. Sicut aliter liberat creditoz debitozem dum a debito cum absoluit: et aliter amicus debitozis dum p; eo debitū soluit: sed v; uētes vtroq; mō soluit papa. Queritur vtrū illis quib; datur indulgentia p̄nt ea alijs dare siue vtinis siue defunctis. Solutio. Dicendum est s; m̄ compen. tbeolo. q; nō primo: quia indulgentia non est donū collatiuum ḡre: sed libertatū pene. p̄uatio autē cum nihil sit alijs cōmunicari nō pōt. Secdo q; dare indulgentiā auctoritatis et iuris dictionis est quā nō hnt layci. Vn; non p̄nt impendere alijs indulgentiā per auctoritatē. S; solūmodo boni operis sui suffragiū per cbaritatem. papa vero vtroq; modo potest. De illa materia indulgentiarum visum fuit superius in fine capituli de ieiunio.

Sequitur textus de gaudijs paradisi.

Quia mundus moritur penitus
mor pace potitur
Gaudēs in donno cū sanctis
in paradiso

Non decet orare p̄ sanctis
immo rogare
Debemus care nec nō ipsos celebrare
Deni sunt celi reserēdi sine fideli
Luna stat i p̄mo stat mercuriusq; scdo
Ac ven; in terno sol vult lucere q̄erno
Mars nitet i q̄nto s; iupit; ordie sexto

Saturnus celo septeno fistitur alto
 Octavo celo tibi stellas esse reuelo
 Stat cristallinū sup ipsos luce serenū
 Fulget ⁊ empireo sumo padisus olipo
 In quo se iūcta sine defectu bōa cūcta
 Dic deitas trina regit super oia digna
 Astat regina sibi mater hgo benigna
 In d bierarchia triplici se agmīa nona
 Dat cherubin seraphin thronos disti-
 ctio summa
 In medio dñans pnceps fil atq ptās
 Virtutes substāt archāgel⁹ āgel⁹ atq
 Dis boies grati dño sunt associati
 Jutta pmerita: presente sibi data vita
 Secū laudātes: dñm semp speculātes
 Lernit amatq deū: sanct⁹ fruct⁹ ⁊ spm
 Sic gaudet pfallit: laudat sine fine qe
 Dives honozat: tur⁹ lib faciat scit
 Clar⁹ subtilis agūlis non passibilis sit
 Q q distat sunt celi sede beati
 Semp honozati: summe sunt glificati
 Ergo mūdānis: reb⁹ spretis qñ vanis
 Felica pscam⁹ ⁊ fursus cor teneamus
 Ut de⁹ a penis pfectos atq catbenis
 Post mundi cursum: faciat nos scande
 re sursum
 Et velit optam⁹: ibi semp eū videam⁹
 Qui dat cūcta bona det nobis bec pia
 dona.

In isto capitulo auctor noster determinat de gaudijs paradisi diuidens suum. c. in. v. pres. In prima pte ostēdit auctor qui sunt illi q scādunt sursum. s. ad padisum subddō q p talibus nō ē ozandū. In scda ⁊ te enumerat celos. In tertia pte ostēdit ordi nē beatorū in celo empireo. In quarta pte ostēdit officia actus ⁊ dotes brōy. In quinta pte facit quandā exhortatōem. pma in pncio. scda ibi. Dentq sunt celi. tertia ibi. Dic deitas trina quarta ibi. Lernit amatq deum. qnta ibi. Ergo mūdānis reb⁹ spretis ⁊c. In pma pte dicit auct. nō q illi ascēdunt ad padisum q moziunt mun- di: in quo padiso gaudēt inenarrabiliter p qb⁹ nullo mō ē ozandū cū sint i summa leticia: sed a nobis viatorib⁹ sunt honozati ⁊ sepius in ro- gādī vt p nobis q varijs cōcurimur piculis ob- gnēf intercedere. De illa materia visum fuit in fine ca. de pnia. Sedtur scda ps ibi. Dent sunt celi ⁊c. vbi auct. noster enumerat celos vi. q de

cem sunt celi. vii celum fm p̄m in scdo de celo est corpus primū natura simplicissimū: in corpe solidissimū: subtilissimū essentie: q̄ritate maxī- mū qualitate lucidū: dyapbanitate p̄picuū: ma- teria purissimū: figura: spericū: locati situ supre- mum creaturay in se cōtentiuz: ⁊ diuidit celū in decē celos iuxta litterā auctoz. ⁊ p bōdo aliqua declaratiōe p̄missoz est notādū q cor- poralis machina mundi p̄sistit in natura elemē- tari ⁊ celesti. Natura elemētari p̄sistit in quatuor: speris: scz i spera terre: aque: aeris: ⁊ ignis vt recitat per aristo. in lib. meteor. Natura celestis diuidit in tres celos p̄ncipales. s. empi- reū cristallinū: ⁊ firmamētum. Intra firmamen- tū qdē ē celū stellaz i quo p̄tinent septē orbes: septē planetaz q sunt incipiendo ab inferiori p- te luna: mercuri: ven⁹: sol: mars: iupiter: saturnus. Note autē celi cristallini itelligitur illa pa- materie p̄me q formata est i duos orbes quozū superior est primū mobile. Celum hō empireuz est decimū ⁊ supmū. vbi sunt multe māfōes: q̄a habitaculum brōy. vñ saluator nri. In domo pa- tris mei māfōes sunt multe: vt declarabit in- ferius. Dēs em celi seu orbes mouētur p̄ter ce- lum empireū qd quietū ē ⁊ immobile. Celum eni est nobili⁹: cozpozū inferioribus: p̄pter hoc de- betur ei motus nobilior. s. circularis fm p̄m i lib. de celo. Dñs planetē in astrologia dicitur tropici: qz retrogradū a motu p̄mū mobilis: qdē motus tanto desiderio est q oēs alias sp̄as secum reuoluit. Motus em q dicit reuolutio p̄- mi mobilis ē mot⁹ p̄p planetaz. Est q̄rat qre- spere planetarū mouent contra incessum p̄mi mobilis. Respondet q hoc fit ad retardādum motum p̄mi mobilis: quia nisi retardaret non possunt illa inferiora fructificare p̄e mīniue- locitate sui motus per cōmentatorē supra secun- dum de celo. Corpaz celestia nobiliora sunt cozpozū inferiorib⁹. id altior loc⁹ eis debetur. Itēz eis debet nobilior forma. s. sperica siue ro- tunda. Itē p̄pter nobilitatē eoz agunt i illa i- feriora influendo virtutē motiua: vegetatiuz pductiua gñabilium. Item corpa celestia diui- dunt: qz quoddā est corpa lucens vt sol q sol⁹ in- ter sydera lucent. Alia corpa celestia sunt nō lu- centia vt stelle ⁊ planete q lumē suuz a sole mēdi- cāt qdā sunt corpa dyapbana vt oēs spere cele- stes. Querit⁹ vt corpa superiora possint i flue- re sup libez arbitriuz. So. dicēdum ē q nō: nec- bnt virtutē mutādi boīs voluntatē: sed bñ i- mutāt ⁊ disponunt boīs complexiones hoc est inclinare ad hoc vel ad illud: sed cogere nō pos- sunt. idō dicitur ratio dominat in astris. Luna eni iustina est iuter planetas eclypsum patit et.

efficit. maculas bz p̄pter p̄iunctoria cū inferio- ribus. Loni cula interdū appet ex eo q ps ei⁹ illuata a nobis abscondit: qz de se est corpus te- nebrosū sed lumē recipit a sole. Mercurius semp cum sole gradit nec ab eo āplius triginta gradibus distās. Venus est lucifer q̄n precedit solē ⁊ vespus q̄n sequit idō sp cōcomitat solem Sol ei i medio planetaz p̄sistit solus p se lucēs octies maior tota tra. calid⁹ virtualr eo q i flu- entia ⁊ lumine sit pductiua caliditatis. Notāter dicit virtualr qz caliditas formalr nō fundat nisi in cōposito habēte materiā subiectā correspon- sioni seu p̄rietati. Sol hō ⁊ alia corpa cele- stia sunt incorrupti bñt vt p̄ per cōmentatorē in primo de celo. Eclypsum patitur p̄pter inter- positionē orbis lune. Queritur hic que diffe- rentia est inter calidū formalr ⁊ virtualiter. So- latio fm p̄bilosophū in p̄mo d celo differūt: qz calidū formaliter ē calefactiū p̄ tractū. Calidū vero virtualiter nō: s. solū luie vel influentia scdo differūt: qz calidū formalr in agendo re- patitur. vel potest repati ⁊ alterari a suo cōtra- rio. calidum aut virtualiter nō. Tertio differūt qz calidū formalr impeditur per interpositiōes calidū virtualiter nō impedit in calefaciēdo ni- si q̄rat ad actionē quā bz per lumē ⁊ non quā facit per influentiā ⁊c. Mars igneus apparet qz calidus est siccus boies ē p̄rietatis suis p̄uocās ad bellū: sed interpositione veneris et iouis eius nocuitas resp̄mitur. Jupiter clarus est: in q̄litatebus iustitias bñ tēperatus ⁊c. Sa- turnus est superior planetaz frig⁹ ⁊ sic nō for- maliter vt oz teneri i oibus: s. effectiue. Firma- mentū est illud celū in quo stelle supme figun- tur: ⁊ cū illo semp mouētur. illuminatiōis a sole receptatiue. Planete em nō sunt in firmamēto imo sunt sydera inter celū scz firmamētū ⁊ spe- ram elemētoz existētia. Celū em cristallinū est sup firmamētū de quovisum fuit: ⁊ supra celum cristallinū celū empireū vbi sunt bitacula bea- toz. Sequit tertia ps ibi. Dic deitas trina vbi auct. noster dōz ordi nē beatorū i celo empireo dicēs q in sublimiori loco est glorioza trinitas ⁊c. Ad dexterā filij beata hgo Maria m̄ salua- toris nri Jesu xpi exaltata super oēs choros an- geloz vt credit sancta mater ecclia cui nō ē de- rogandū. Deinde de celesti bierarchia q diui- ditur in superiores medīā inferiorē. Supior cō- tinet ordines. seraphin cherubin ⁊ thronos p̄- mi p̄siderāt bonitatē. secundī dei veritates. tris equitatē. In primis deus amat vt caritas. In secundis noscit vt veritas. In tertijs sedet vt eq- tate. Propriū est seraphin in amore dei arde- re ⁊ alios ad incēdū diuini amoris pmouere

cherubin vero p̄p̄tū est relacere diuini lumis radio p eo q vicin⁹ p̄me veritati iungūt re- spectu inferioris ⁊ boies pmouere ⁊ exercitare ad diuinā cognitionē. Throni dicitur eo q in eis dñs sedeat ⁊ iusticia sua decernat. In his p̄cipue relucet rectitudo diuini iudicij. Media bierarchia cōtinet diuinitates p̄ncipatus ⁊ pote- states quoz p̄mi officia regūt angeloz. Vt em virtutē dei quā sup se recipiūt inferiorib⁹ tras- fundūt fm Grego. Diuinationū offm est in bello spūali instruer e qualiter oportet platōis offi- cium exercere: ⁊ q̄lter subdit⁹ dñi dñari scdi. s. p̄ncipatus fm p̄pen. tbeo. capitib⁹ p̄sunt p̄p̄loz ⁊ fm Grego. Subdit⁹ angelis p̄sunt ⁊ eos pro diuino ministerio cōplendo disponūt. Ad hoc fm dionysū p̄tinet vniuersale regimē vni⁹ re- gni vel gentis in cōducendo ad deivolutiōē q̄- tum possunt. fm aut alios doctores officii eoz est docere boies ep̄b̄bere vniuersitatis vniuersis boies vt nō p̄pter vtilitatē p̄p̄iam: sed p̄pter solius dei amorē ⁊ bonozē faciant iusticiā. Alti- mi scz potestates p̄tātē cōbercēt demonū pote- statibus em aduersitutes subiecte sunt ne mū- do tm noceant q̄tuz cupiunt noscere fm p̄pen- tbeolo. fm bñi Grego. Dōzum officii est illos qui in spūali certamine desudāt cōfortare. ⁊ ne regimē spūale amittāt defendere fm beatum Dionysū ad ipos spectat angelos inferiores in formare. In primis de⁹ dñatur vt maiestas. In scdis regit⁹ p̄ncipat⁹. In vltimis tuetur vt sa- lus. Inferior bierarchia cōtinet tres ordines: stutes archāgelos ⁊ āgelos. Ad p̄mos spectat miraculoz operatio. Virtutes em sunt insatiga- biles ad executionē faciēdoz: ⁊ robusti ad per- ceptionē mūez. Dōz officii s. Dio. ē docere p̄- latos vt facile ⁊ p̄seuerāter q̄ ad officii platōis p̄tinet exequātur ⁊ ipius onera sustineāt patie- ter. Ad archāgelos spectat magnoz negotioz denunciatio. Isti em summi nūcū nūcupāt: qz su- ma nūciāt. Dōz officii fm Greg. est de illis q̄ p̄tinet ad p̄motionē fidei: vt de natiuitate xpi ⁊ scis ei⁹ exp̄ditre boies ⁊ demōes ab boibus remouere fm Dionysū hō officii eoz est pro- phetas reuelare. Isti em reuelatiōes quas a su- periorib⁹ suscipiūt inferiorib⁹: nūciāt ⁊ eos dē- dte sollicitudo. Angeli sūt vltimi ⁊ boib⁹ magis p̄p̄inqui isti minora amūciant ⁊ boies ad diui- nā cognitionē ducūt et vt iuste viuāt instruit. Vt sursum extendūt p̄ dilectionē dei in se- metipsis firmātur p̄ custodiā sui sub se. p̄gredi- untur ad auxiliū p̄senti. In p̄mis deus operat⁹ vt virtus. In scdis reuelat vt lux. In tertijs nu- cū

trit ut inspiras. tamen fm bñi Dionisii virtutes sunt medius ordo secunde hierarchie et pñciatus primus ordo tertie hierarchie. Nos ei de beatus similari seraphin. p charitate cherubin p cognitione. thronis p egritate. dñatōib⁹ p carnis subiugatione. pñcipatibus reuerentiā nris maiorib⁹ exhibēdo pñtib⁹ tērationib⁹ dyabolis resistēdo virtutib⁹ p cōpassionē archāgelis p instructionē angelis p obsequiū exhibitione hierarchie em pñcet nouē ordines seu choros angeloz. Itē quilibet ordo seu chorus cōtinet sermilla ser centū. lxxvi. legiones. qz legio cōtinet ser milia ser centū. lxxvi. āgelos. Quērit qd dicēdum de platiōibus āgeloz. Solu. Dicēdū est qd qdam angeli pñt regidibus vt dicit Dauid. l. Luz em egredieret appuit pñceps grecoz. ecce nūc reuertar vt plier aduersum pñcipē psaz. Quidā angeli pñt ecclesie. Apo. ij. Et angelos epbe si ecclesie scribe. hec dicit dñs r. Quidā pñt boibus. Actū. xij. de beato Petro angel⁹ eius est dixit illi qui orabat p beato Petro dum teneretur in carceribus berodis. qñ eis nūciauit quedā ancilla qd beatus Petrus pulsaret ad ostiū postq̄ dei adiutorio et āgelū ministerio erit aut carceres berodis. Similiter spiritum mali gnoz aliqui dicuntur pñte aliquibus vitis. Alij autē alijs: qd quidā dicuntur spiritus luxurie. qdā supbie r. Que autē platiōes maneāt vel q̄ cessēt post hanc vitā sciendū est qd hierarchie semper stabūt q̄tum ad essentias bñtadinis q̄tum ad gradū dignitatis et nobilitatē domi gratitū et nature. Cessabūt autē platiōes angelice super boies et āgelos quo ad actum regimīnis scōm gubernatione mūdi. et elemētoz fm viā ad patriā. Pñtelatio autē in demonibus quo ad officium insulēdi et irritādi. fm qd vnus pñocat aliorum in malicia nō destruet. vii ps. Supbia eoz qui te oderūt dñe ascēdit semp. Cessabit autem eoz platio quo ad officii tēntādi eos qui sunt i via. In boibus etiā platiōes euacuabūtur: qz nō erūt decant centuridēs et bñdi. In alijs creaturis cessabit similiter platio: qz superiora non mouebunt tūc inferiora sicut mō: hoc tē Boni. compen. theolo. Quērit qd dicēdū est de cognitione āgeloz. Solu. angeli cognitionē bñt matutina: hoc est cognitionē rez in verbo. Itē habent cognitionē vespertina id est cognitio nem rerum in se. Item habēt cognitionē meridia nē. i. apertā de visionem. Etiā est alia cognitio: qz maiores āgeli indicant minoribus illa qd per diuinas theophania receperūt. vnde theophania est ostētio alicuius cognoscibilis pillu minationē a deo veniētē: et hoc pōt esse vel in symbolis vel facie ad faciem. Angelus em cō-

gnitione rerū in ppria natura cognoscit simul plura habitu nō aut in actu. Circa em incarnationē et passionē xpi sciuerūt āgeli substantiam facti s; nō oēs circūstātiās. Angeli em cognoscūt remota sicut p pñqua. qz cognitio eoz nō est p sensum sed p intellectū. Quērit qd dicēdū est de motu āgeloz. Pro quo est notādū fm dionysii qd motus angeloz distingūtur tripliciter: scilicet circularis rectus et obliquus. Circularis ab eodē in idē et circa idē centrū immobile. Hūc motū habēt angeli: qz imediate recipiunt illuinationes a deo et per illā reuertūtur ad deū. Itud autē puenit supiori hierarchie tm. Motu recto mouētur qñ pcedūt ad puidentiā subiectoz recte oia transeunt: et ibi nō reuertūtur ab ab eodē i idē. s; de vno ad aliud. Itē mouēt motu obliquo angeli qñ cognitionē inferioroz quibus puidēt reflectūt in deū pñcipiū et finem pulchri et boni. Quērit vtrū sint plures āgeli sub vna specie sicut sunt plura idiudiva sub vna specie. Solu. Dicēdū est fm cōmētatozē supra duodecimū metapbysice qd nō: qz nō differūt p materiā sicut fontes plato: qz in angelis non est talis materia nec differūt p q̄titatē: qz illā nō bñt que sit pñcipiū multitudinis seu multiplicitatis: ergo relinquitur qd differūt per formā et per psequēs pñ manifeste qd sub vna specie nō sunt plura supposita: s; vñ solū suppositū. Quēritur qd dicēdum de custodia āgeloz. Solu. dicēdum qd āgeli ad nostrā custodiā deputati tenēt nos stātes ne cadamus et cadētes nos adiunāt vt surgam⁹: nec vnq̄ nos deserāt etiā peccātes qñ supsunt parati auxiliari si velimus. Hoc tñ fallit i obstinatis a quoz custodia desistit āgelus actualiter. Paratus tñ est custodiare si redire voluit: quoniam nūq̄ deserit bō ex toto ab angelis vt recitatur in cōpen. theolog. libro. ij. Tñ Bonauē. dicit qd bon⁹ angelus nō derelinquit boiem vsq; ad mortē quin defēdat ab aduersario ne occidatur. nisi quādo sententia diuini iudicij aliter erigit: et quin retrahat illum quem custodit a malo. Et si subiciat illud Diere. li. capitu. In glosa curauimus babylonē et non est curata. Dicendum est qd medici sunt āgeli quos a nobis repellimus cum eoz cōsilio non acquiescimus. Itē dicit alia glosa. Laue ne quādo derelinquat te medicus. Itē Dauid. xi. In glosa dicit antichrist⁹ carebit angeloz pñdio. So. Ad hec omnia scōm Bonanen. illa intelliguntur ad illum sensum qd angelus non deserit omnino obstinatos sed non conseruat eos nec pñducit ad bonum sicut facit illos qui non sunt obstinati. Quēritur vtrum Antichristus habeat bonum angelum deputatum ad sui custodi-

am. Solutio. cōpendiū theologie dicit qd fiet subdit quēquidē angelū licet ppter nimia obfinationē suam nō sit habitus ad pñmotionem tñ habebit ad accusationē. Quērit quis sit effectus custodie angelice. Sol. fm Bonauen. et cōpendiū theologie. Custodie angelice multū pler est effect⁹. vn⁹ effect⁹ est impedimētō boni et occasionē peccādi remouere in Ezo. Mitāt angelum meū pcursozē qd eiciat iebuseum. et Ben. xxxij. Tetigit angel⁹ nerum femoris Jacob et marcuit: vbi notatur repressio pcurpiscētie. Secundus effectus est tērationes mitigare. Dauid. iij. Angelus domini descēdit cū azaria: so cū eius in fornacem et excussit flammam ignis Tertius effectus est pñtra hostes visibiles iuna restitū. Reg. vi. c. Porro orauit Eliseus ad dñm dñ. Percute gentē hanc: percussit hostes regis israel dñs. et Eia. xxxvij. Egressus ē autē āgel⁹ dñi et percussit in castris assyriorum. clxxxv. milia r. Quartus effect⁹ est orationes nras et elemosinas deo pñtare et p nobis orare. Tobi. xij. Quādo orabas cū lacrymis et sepeliebas mortuos ego obtuli orōem tuā dño: et qz accept⁹ eras deo necesse fuit vt tentatio pbarer te. Quintus effect⁹ angelice custodie est ducere pducere et reducere r. et. Tobi. v. dicit angelus Tobi seniori. ego ducam et reducam eū. i. filius tuum sanum ad te. Sextus effectus est agendis docere. Danie. ix. dicit āgelus danieli sic. Daniel nūc egressus sū vt docerē te et intelligeres. et zach. vi. d āgel⁹ qd instruxit eum de quattuor quadrigis. Septim⁹ effectus est seipsum et alia secreta reuelare. Tobi. xij. Ego em sum rapbael angelus vnus ex septem qui stamus corā dño. et Ben. xvij. Tres āgeli ministerium trinitatis vnitatis expresse runt. Octau⁹ effectus est a peccis eritare. Actū. xij. Surge velociter. Nonus effectus est ad feruozes charitatē eritare. iij. Reg. xix. Dicitū fuit belle per āgelum surge comede grandis est tibi restat via. Decimus effectus est consolari in viā dei pñotare. Tobi. v. Forti aio esto in pñmo est vt a deo curer⁹ dicit āgel⁹ seniori Tobi. r. Undecim⁹ effectus est de peccato icrepere. Iudiciū. ij. dicit āgelus pñlo israel cur hoc feci sis. Duodecim⁹ effectus ē potestates pñarias cohercere ne tātum nocere possunt q̄tus velle Tobi. viij. qualiter angelus basmodē ligauit ne noceret r. Quērit vtrū xps habuerit āgelum deputatum ad sui custodiā. Solutio. Dicēdū est qd nō: qz xps supior erat omni āgelo. Item dyabolus nō poterat opprimere corpus vnituz diuinitati nec seducere intellectū a xpo plena rie illustratū nec blādicias allicere affectū. plenitudine gratie confirmatum. Et si obijatur il-

lud. ps. et euāgelij. Angelis suis mādauit de te re. Dicēdū est qd hoc intelligit de capite ratione mēbroz. Item si obijatur illud Luce. xxiij. Ecce apparuit ei angel⁹ de celo: cōfortas eum. Re spondet fm glosaz Bede fit in testimoniu vtriusq; nature. et angelus eum cōfortasse et angel⁹ ei ministrasse describit nō qd cōfortaret eum cōfortatōe potestatis sed soluz ministeriali sicut armiger strenuū militē pñtat. Quērit vtrū xps habuerit angelū ad tentandum sicut ceteri boim habent. Solu. glosa supra illud Tobi. v. Pñcis volebat deuozare Tobiā dñi lanaret pedes. videtur dicere qd dyabolus secutus est xps vsq; ad crucē. tamen tentatio dyaboli fuit soluz exterius nō interius ad dignitatis xpi manifestationē ad aduersarij cōfusionē. et nostrā instructionē. Quēritur vtrū singuli angeli singulis boibus. an vn⁹ plurib⁹ ad custodiā vel exercitiū deputat⁹ sit. So. tectus. xi. diff. ij. Sententiarum dicit sic. Lū electi tot sint quot et boni āgeli sunt: plures pñtat eē simul bonos et malos bo mines qd boni angeli sint cum tot sint electi qd sunt angeli boni. et āgeli boni plures sint qd mali. pluresq; sint boies mali qd boni. Nō est ambigū plures bonos boies esse qd sint mali āgeli et plures esse malos boies qd sint mali angeli vel boni. iō dicit op̄vñū eundēq; angelū bonuz vel maluz plurib⁹ boibus deputari ad custodiā vel exercitiū siue eodē tpe siue diuersis tpeibus ideo autē dicim⁹ eodē tpe vel diuersis tpeibus da videt quibusdā qd oēs boies qui sunt simul i aliquo tpe singuli singulos angelos habere pñt bonos vel malos: qz licet maior sit numer⁹ boiz in vnum cōputatis oibus qd fuerunt sunt et futuri sunt qd numer⁹ angeloz: tñ qz boies decedentibus boibus succedūt. ideo nūq̄ simul sunt i bac vita. Angeli quoz nūq̄ decedunt s; simul sunt oēs. esse pōt vt singuli boim dū in hac vita sunt singulos habeant angelos bonos vel malos ad custodiā vel exercitiū destinatos. Letez siue ita sit siue nō. nō est dubitandum vnūquēq; habere angelū sibi deputatum siue plurib⁹ siml⁹ destinatus sit siue vni singulariter. nec est mirādum vnum angeluz plurib⁹ boibus ad custodiā deputari. cum vni boi plarium custodia deputetur. ita vt eoz quisq; suum dicat habere dñz vel ep̄m vel abbatem. Sup hoc arguit fm beatum Thomā in prima pte sue summe inferiora reducunt in deum p mediā vt dicit Diony. ergo vn⁹ solus angel⁹ est qd imediate custodit boies. Secundo sic. angelus virtuosus est qd homo: s; vn⁹ homo sufficit ad custodiā multoz boim. ergo multo magis vn⁹ angelus potest multos boies custodire: qz angelus subito hic est subito alibi.

Sed contra est qd dicitur. et ponit sup illud. *Magis* tibi. *Angeli eorum videtur faciem patris mei etc.* *Magis* est dignitas aiaz vt vnaqueq; habeat ab ortu natiuitatis in custodia sui angelum de legatu. *Exclusio* tñ. b. *Tho.* est qd singulis boni mib' singuli angeli ad custodia deputant: cuius rō est: qd angeloz custodia est quedā executio diuine puidētie circa hoies. Decet em dulcedine diuine mie vt boi qd habet aduersarius ipugnā tē daret angelum auxiliāre: vt qd bō fragilis ē r indigēs sustentē ab angelo qd est fortis r potēs: qd pauci eēt qd possent vicere diabolū nisi p angelum p̄sidium. *Magis dilectio* creatoris ad hoies etc. *Angeli em* seruiunt nobis propter tria. s. ppter ruine sue reparationes. *Voies em* saluādi irabunt locum āgeloz qd ceciderūt *Itē* ppter meriti accidentalē cumulationē qd auget in eis vobz in diez iudicij. *Itē* ppter amoris erga nos demonstratōne: vt recitatur *in. q. li. compendij theolo.* *Q. Circa* bec queritur vtrū ex beatificatione custoditi angelo custodiētī amplificetur gaudium. *Solutio* s. *Bonauentura.* *Gaudium* in quo consistit premium substāiale quod est de bono increato nullo modo accrescit angelis: qd q̄tus ad illud perfecte beati sum: s. gaudij quo p̄ssit premium accidentale potest crescere nō solum extēsiue quod est q̄n quis de pluribus gaudet: sed etiā intēsiue quod est quādo affect' de aliq' copiosius gaudet: r qd angeli ministrādo alijs bona opa faciunt p̄mium accidentale merentur: r etiam cōiues suos ad beatitudines perducunt super quibus gaudent. *Erscit* ergo eis gaudium de beatificatione boim multo fortius de conuersione peccatorū. *Luce* re. *Gaudium* est angelis sup̄no peccatore penitentiam agente etc. *Queritur* vtrū ex dānatione custoditi incurrat angelus aliquod detrimentum. *Solutio* s. *Bonauentura.* *Dicendum* est qd nō: qd desiderium angelis nō frustratur: qd sub conditione appetit custoditum saluari: si fideliter velit adherere xpo. *Et licet* ex nra saluatione crescat angeloz premium vt dictum extitit. tamen ex dānatione custoditi non incurret detrimentū. nec respectu rei habite: nec respectu rei habende: q̄tum ad gaudij qd hz i deo r qd habet in seipō. *Gaudēbit* enim de bonis operib' qd circa ipm fecit quem custodiuit. *Nallum* etiam incurrit damnum quod habet in alio: quia vnus cadit alius coronā accipit. *Itē* ex dānatione custoditi angeli gemitus nō cōcipiunt nec habent cōpassionē erga reprobos. *Unde Grego.* *Iustorum* anime et si nature sue bonitate misericordiam habent tam non auctoris sui iusticie cōiuncti tanta rectitudie cōstri-

gunt vt nulla ad reprobos cōpassione moueantur. *Queritur* vtrū omnes angeli mittant ad homines etc. *Solutio* s. *Bonauentura.* *Dicendum* ē qd duplex est missio. s. exterior: r interior. *Exterior* em est ad nos: sic nō mittitur nisi in feriores qz dicit *Dyonisi'.* *Superna* illa agnōna ab intimis nunq' recedūt. *Qui* enim p̄cedunt vsum exterioris officij nunq' habēt. *Missio* ei interior: est qua supiores mittunt ad medios r medij ad infimos: sic oēs mittuntur. *Ad* *Debe.* i. *Omnes* sunt administratorij spiritus missi ppter eas qui hereditatez capiunt salutis: nō dicit ad eos sed ppter eos. *Et* si obiciatur illud. *Esa. vi.* *Volant* ad me vnus de seraphim r in manu eius calculus quez forcipe tulerat de altari r tetigit os meum r dixit. *Ecce* tetigi labia tua etc. *Dicendum* est s. *Dyonisiū* qd ille angelus nō erat de ordine seraphim: sed dicebatur de illo ordine: qz mittebat incēdere labia eius: ideo etc. *Queritur* vtrū āgeli accedāt affectum nostrū. *Solutio.* *Dicendum* est qd affectus noster nō potest inflammari tanq' a principalē agente vel efficiēte nisi a solo deo. potest tñ affectus noster inflammari ab āgelo sicut ab excitante r iuuante. *Angelus* em nō illuminat intellectum efficiēdo cognitionē in aia: qz non potest in intellectu nouam speciem imprimere: nec habitum noui lumis dare nec eius intēsiōnem quo vult conuertere. *Tria* enim requirunt ad hoc qd intellectus noster aliquid itelligit. s. species qua cognoscat lumē in quo cognoscat: r intentio qua conuertat se intellectus sup speciem. *Si* differētia est inter imittere cognitionē r incēdere r mentē illuminare. *Incēdere* em est creare r facere cognitionē. *Incēdere* vero est cognitionē tam factāz inflamare. *Illuminare* vero est dare reuelationē de aliquo occulto intelligibi. *Querit* qd dicēdum de locutione angeloz. *Solu.* *Dicēdū* est qd verbum ē triplex mēt' or' r operis. *Verbo* mēt' loquitur dō āgelo r āgelus deo. *Itē* loquit de' aie r ecōnēso. *Verbo* autē oris loquitur bō homini r āgelus homin in corpore assumpto. *Verbo* operis loquitur deus dyabolo r angelus dyabolo etc. *De* locutione em āgeloz notandum qd angelus loquit deo cum in motu admirationis erisus assurgit vel affectus suos ei p̄sentat quos tamē eis late re nō minime dubitat angeli. *Angelus* vero loquitur angelo mentis sue spēs ostendendo mediante quadā illuminatione spūali irradiēte ab ipō. *Item* angelus fact' aliquid corā alio angelo quo facto itelligit qd ante non itelligebat r sic loquitur oēs oibus siue maiores inferioribus siue ecōnēso. *Itē* loquitur angelus angelo

per cōiunctionē diuini lumis instrūdō: sic non loquuntur oēs oibus nec oia: s. tñ supiores inferiorib' de bis qd p theophanias p̄cepit. *Loquitur* aut angelus hoi dupl'r. vno mō verbo vocali in assumpto corpore: sed tūc sicut nō p̄fert solum in theopanis materialid' sed naturā ita nūc circūscrīber' imutat mediū quē admodū est in voce rōali. *Vñ* nō auditur nisi ab illo ad quē ordinat. r simile est in apparitōe āgeloz quos qdā vidēt r alij eque p̄pinq' nō vidēt: vt apparet in *be. liseo* r *filio* ei' *Tamē* sup hoc quidā dicit qd angelia nunq' apparet vel loquitur homi in substātia corporeā: sed intēsiōne siue similitudinē vocis ponit in oculo siue aure illi: r ibi recipit sensus cōis spēs illas: r deinde pueniūt ad imaginatōem: post hoc ad intellectū: r hoc ē qd āngelos vel apparere vel loqui bonis. *Secūdo* mō dicitur angelus loqui homini per ip̄ressionem verū sensualiū imaginatōis instrumentū: sic loquitur angelus vigilantibus r dormientibus. *De* dyabolo em dicēdū est qd loquitur boni dupl'citer. *Vno* modo sensum inuadō: r hoc p imaginationē alicui' rei imprimēdo instrumentū vt sius vel obiciēdo visū similitudinē alicui' rei: r sic de alijs sensibus: scdō modo loquitur dyabolus homini per ip̄ressionem rerum sensualiū instrumentū imaginatōis: r hoc facit quādoq; vigilantibus: quādoq; dormientibus: r sic imittit cognitionē mali. *Cognitionē* enim malā non pōt imittere que tantū per consensum fit mala. *Anima* enim loquitur deo per desiderij cui' affectio nes nude sunt dei oculis r aperte. *Anima* loquitur angelo per voces corpis quas hñ p̄cipit angelus sicut r alia sensibilia. *Unde* aia exiēs in corpe alia speciali potestate loquēdi ad āgelos nō indiget: s. habebit exuta a corpe. *Itē* aia loquitur dyabolo qz similitudines affectionū i p̄muntur sensibus vbi dyabolus legit eas. *Queritur* vtrū angeli possint assumere corpa. *Solu.* *Dicēdū* est qd sic: non qd indigeant ip̄s corpibus ad sui p̄fectōem maiorē habendā: sed voluntarie assumūt quandoq; corpa s. vim ad ministratiū qua manifestant se nobis r nos letificant r confortant: s. vim aut' p̄emplatiū conuertitur ad deū: r sic nō indigēt solatio corpis assumpti. *Sciendū* tamen est qd nec boni nec mali angeli sumunt vera corpa humana. *Querit* vtrū corp' qd assumit angel' fiat de nā celesti aut elem̄tari. *So. di.* est qd assumūt corpa ex natura elem̄tari nō simp̄t nec plene p̄mixta s. medio mō vt pote ex aere vapo: ali. *Et* sic angel' sua n̄tute effigiat corp' illud qd assumit sic p̄regit r p̄seruat: qz q̄nis fornicatio corpis fiat ex adiutorio nature: r p̄ncipal' ē n̄tute spūal'

substantie ppter hoc qd effigies illius copozis pl' ē artificialis qd natural': r angelo defferente corp' illud redit in p̄iacentē materiā. *Querit* vtrū angeli in corpibus assumpt' exerceāt operationes potentie vegetatiue. *Solu.* s. *Bona.* *Dicēdū* est qd nō: qz non habēt vim nutritiūz nec generatiūz: habent tñ operationes bis p̄for mes licet nō plene. *Angelus* em bonus cibū sumit r p̄sumit. *Beñ. r. viij.* qd aut' dicit *Thob. r. iij.* *Ego* videbar vobis comedere exponit sic. s. ex necessitate videbar vobiscum comedere r biberes: sed ego cibo r potu immisibili vtoz. *Vñ* *Augu.* *Potestate* comedebāt angeli nō ex necessitate iō talis cibatio est ex potētia et nō ex indigētia vñ brūs *Aug.* *Sicut* aliter absorbet aquā terra sitiens r aliter radius calefaciēs: sic aliter puenit cibatio boi viator: aliter angelo r brō. *Similiter* dicēdū est in actu gnationis qd spirit' assignens corp' p̄formāt vero corponi in aliquo r in aliquo nō. *Templū* p̄ in incubis demōib' qd licet semen possint suscipere r rāffōdere nō tñ possunt alimentū in verū semē p̄p̄ta s̄tute puertere s. *Bona.* *Querit* in quo differt vltus angeli ab eius auditu. *Solu.* *Videre* r *audire* in angelo ē intelligere: s. tūc videt cū ex motu p̄prio aliq's intelligit qñ vero ab alio intelligit tūc dicitur audire s. *Bona.* *Querit* vtrū angelus qui opatur hic possit simul opari in *Britannia.* *Solu.* s. *Bona.* *Querit* vtrū angeli qui opatur hic possit simul opari in *Britannia.* *Nec* manēs hic potest aliqd facere vel intelligere in *Britannia.* *Loquēdo* de intelligentia matutina qua videt res i n̄bo pōt intelligere oia p̄ntia r futura pro voluntate speculi siue verbi in quo speculo non videtur nisi quantū voluerit manifestare. *Apoc. iij. r Esa. r. xij.* *Et* si obiciat de dicto *Art.* in lib. de aia di. qd intellect' intelligit sine hic et nūc dicēdū qd ē verū de intellectu aie exiēs in corpore qz p spēs rerū intelligit res non p̄p̄tias s. oia exuta a corpore: r angelus nō intelligunt p spēs rerū sed p rerū p̄sentiam. *Unde* intellect' eorum dicitur visus: sed in quanta distantia videant non audiri determinari. *Querit* vtrū angelus sit in loco. *Solu.* *Dicēdum* est qd sic s. em essentia r hoc mō forte plures āgeli possunt eē s. in minimo corpali loco. *Itē* āgeli sūt in loco s. m̄ operationem que debitam distantiam exigit: r hoc modo si duo possint esse in eodem loco non tñ mille qz non possent exercere suas operationes. *Et* si queratur quare ergo celū factū est tanti ambitus. *Solutio.* *Ad* gaudendū ad laudandū ad mirandū. *Queritur* vtrū boni angeli omnia sciunt. *Solutio.* s. *Bona.*

uenturā dicendū est q̄ non : quia angeli multa
adiscunt siue p̄ ipsum uerbum siue per alios an-
gelos siue p̄ experientia. Et ad illud gregori⁹.
Quid est quod non vident qui videntem oia vi-
dent. Dicendum est q̄ intelligitur ad illū sensum
q̄ ille q̄ videt deū dicitur videre omnia. non q̄
ipse videns deum sit oim̄ possessor: sed q̄ videt
illud vnum cui non possunt omnia equiparari.
Queritur vtrum angelus naturali dilectione
magis diligat superiorē angelum vel parem
vel inferiorē. So. fm̄ Bona. Magis diligere
aliquid potest tripliciter considerari. Vno mō
ratione boni optati. Alio modo ratione affect⁹
intensi. alio modo ratione effectus ipenſi. Ra-
tione boni optati: vnus angelus magis diligit
superiorē: quia ex iudicio recte rationis nol-
let eū excellere: et pl⁹ boni habere q̄ de⁹ voluit
ordinare. Sed angelus inferioris ordinis rec-
pit illuminatōes a superiorē sicut dicit dionysius
quare inferior angel⁹ diligit superiorē ad mai⁹
bonum sicut em̄ angelus per naturam institutū
deum sup̄ omnia diligebat: sic etiā plus dilige-
bat angelum superioris ordinis p̄ eo q̄ deo simi-
lior erat. Ratione vero affectus intensi magis
diligit angelū eiusdē ordinis sicut dicit aliq̄s aliū
plus diligere qm̄ plus de eius societate: solas si-
cut videtur iter cōpatriotas et boies eiusdē p̄-
fessionis vbi p̄formant in morib⁹ et inuidia nō
interuenit vnde Eccl. xiiij. Omne aial diligit sibi
simile. Rōne vero effectus siue bñficiū impēsi
angelus diligit magis angelū inferiorē: q̄ plu-
ra bona ei impendit q̄ superiorē vel pari. Et ratio
est p̄sideratio indigētie sicut mater magis fouet
filium tenellum q̄ adultū et infirmū plusq̄ sanū
Et sic probatum dilectionis exhibitio est opis
Queritur vtrū angeli fuerint creati i beatitu-
dine. Sol. fm̄ Bona. dicendum est q̄ beatitudo
dicitur dupl̄. vno mō dicitur p̄fect⁹ plenitudie
oia boni: et bec beatitudo pōt vitionē dei clarā
Et hoc mō angeli non sunt creati in beatitudi-
ne. Alio mō dicitur beatitudo stat⁹ p̄fectus p̄uatio-
ne oia mali et in tali beatitudine sunt creati an-
gelis: q̄ inocētes et impassibiles et. et hūc opinio-
ni p̄cordat bñs Aug. Queritur vtrū angeli fue-
rint creati in gratia. Sol. Dicendum est q̄ gra dicitur
tripl̄ p̄ p̄nti questione: vno mō dicitur gratia q̄
qd̄ naturalib⁹ est adiectū: naturalibus in q̄ que
sunt de generali p̄stitutione rei sicut dicit gra bo-
num ingenii: bene cātare et. Alio modo dicitur
gra illud qd̄ sup̄additū est libero arbitrio ad re-
ctitudinē factēs et disponēs sicut innocētia pie-
tas mitas et. Alio mō dicitur gra illud qd̄ sup̄addi-
tum est tanq̄ rectificās complet⁹ et eleuās: et bec
gratia dicitur gra gratū faciēns: q̄ facit boiem deo

acceptabilē. Tūc ad questū dicit q̄ angeli fuerūt
creati in gra p̄mo et scdo mō accepta: iuxta illū
Aug. Creauit de angelos simul in eis p̄dēs na-
turam et largiēs gratiā non autē fuerunt creati
in gratia tertio mō accepta. Tōta enim op̄atio
est doctor q̄ omēs angeli creati fuerunt tantū
in naturalibus et. Queritur vtrū angelus p̄
cognitionē naturālē diuinam essentiaz cogno-
nerit in seip̄sa. Sol. Dicendum est q̄ non q̄ bec
cognitio ē p̄mū premiū quo habito mēs crea-
ta quiescit p̄fecte: hanc autē nemo obtinet nisi
gratuita dei inſuetia: q̄ diuina lux est maceſti-
bilis viribus ois nature create. Et ideo p̄ quan-
daz benignitatis p̄descensionē facit se cogno-
sci ita q̄ illa cognitione cognoscēs multo pl⁹
agitur q̄ agar illa autē condescensio bonitatis
nō dicit diuine essentie bñficiatōes: q̄ minorari
nō pōt: s̄ dicit alicui⁹ radjū imissionē fm̄ Boni.
sup̄a scdm̄ sen. Queritur vtrū data sit angel⁹ fu-
ture glorificatōis p̄sentia. Sol. Dicendum est
q̄ nō q̄ talis cognitio magis spectat ad statum
fm̄ij q̄ meritū: et idē dari qm̄ creatura in tali ac-
tu ponit a quo nō pōt cadere: s̄ angeli erant in
statu meritū nō ē eis data p̄sentia future glo-
rificationis et hūc signū est q̄ de paucissimis q̄
tūcūq̄ dilectis reuelat certitudinaliter beati-
ficari. Queritur quid dicendum de p̄firmatōe ange-
loz. Sol. dicendum est q̄ cōuersionē bonoz an-
geloz in boiam voluntas libera: sed p̄firmatū
gratia fm̄ Bonauen. cōpen. vero tbeolo. in. ij.
li. dicit q̄ p̄firmatōem habz angelus bonus ex
tribus. scilicet ex natura et gratia et gloria. Ex natu-
ra q̄ natura spūalis tantū semel vertibilis ē in
bonū vel malū nisi ex vnione et cum alio ipedi-
mentū causet sicut p̄ de aia que dū est in corpo-
re potest mutari sepius de bono in malū et eō-
uerso soluta vero non. Diuis ratio est q̄ natu-
ra pure spūalis p̄pter simplicitatē suā totam se
cōuertit ad illud qd̄ elegit qd̄ non facit natura
vnita q̄ corpus bz retrahens. Ex gratia bz con-
firmationem: q̄ qm̄ aliqd̄ cōnectitur stabili eter-
no vinculo p̄petuo illa cōmetio semper manet
modo angeli colligati sunt stabili eterno. scilicet deo
et hoc vinculo indissolubili c̄baritatis. vñ apls.
C̄baritas nunq̄ excidit. Et gloria bz angel⁹ cō-
firmationē q̄ cum deū habet angel⁹ p̄ gloriā
que est forma completā angelici desiderij nō va-
gatur extra ip̄m vt querant quicq̄ illo deo me-
lins vel desiderabilius. Nihil em̄ in creaturis i-
ueniūt qd̄ possit eos a fonte dulcedinis auerte-
re igit tenendū est q̄ angeli boni ex libertate ar-
bitriū ad deū cōuersi statim fuerūt p̄ grām et glo-
riam in nouitate p̄firmati fideles ac felices esse
cti taliter illuati vt nō solū cognoscerēt res in

pprio genere: s̄ etiā in verbo. acceperūt insup-
p̄fectionē in xute opatiua siue ereq̄ntur illam
ex assumpto corpe siue als. acceperūt itaq̄ p̄se-
ctōes i virtute p̄replatiua q̄ q̄cūq̄ mittātur fru-
unt et. Sequitur illa p̄ticula tert⁹ bis boies gra-
ti vbi auc. n̄ di. q̄ boies do ḡti post mortē asso-
ciant bis ordinib⁹ angeloz iuxta eoz merita vbi
eū hierarchijs facit ad faciē deū p̄replātes i ces-
sante collaudant. Ex qua lra appet. q̄ angeloz
ruina reparabil p̄ beatos boies vtriusq̄ sexus.
Sup̄ hoc s̄ sunt aliq̄e opiniones. naz dicit. b.
Aug. q̄ tot boies saluabūtur quot angel⁹ cecide-
runt. Greg. di. q̄ tot boies saluabūtur q̄ angel⁹
p̄siterunt seu remāserunt in celo. Alij dicunt q̄
ruina angeloz repabitur p̄ virgines: et sic sicut
ex quolibet ordine aliqui ceciderunt ita ad quē
libet ordinē exaltabūtur virgines fm̄ gradus
suoz meritorū: et ex alio latere erunt homines
vtriusq̄ sexus tot erunt angeli et virgines ex alia
parte s̄ fm̄ gradus suoz meritorū quicquid sit
bmo dicitur em̄ minationē remitto diuine dispositi-
oni dicit Ansel. et Laudul. Sequitur q̄ta ps ibi
cernit amat et. vbi auc. n̄ docet act⁹ beatificos
et dotes beatorū. d. cernit amatq̄ deū et. Pro de
claratōne ist⁹ littere est notandū q̄ vnūquodq̄
tanto p̄fectius ē q̄tomagis p̄ungit essendi p̄n-
cipio. hō autē qui p̄fectum esse expectat dupl̄-
cem habet finē in intētionē: quia expectat glo-
rificationē aie et corporis. que qd̄ glorificatio
dicitur beatitudo que est status perfectus con-
gregatione oīz bonoz scd̄z. Aug. vnde Eccl.
i. Altitudinē celz latitudinē terre quis p̄imen-
sus est. Talis em̄ glorificatio aie et corporis in
patria est quedā donatō large capiēdo. Dos em̄
pprie i patria est illud qd̄ imēdiatē p̄rio do aiaz
iugit vt est visio dilectio cōp̄rebenſio. Sunt ei
quedā dona patrie sicut est sapiētia et intellectus
que licet aiaz deo cōiungant nō s̄ sine habitu
medior: p̄pter hoc nō dicitur pprie dotes. sed
aie p̄uatiōes. Dotes em̄ sunt duplices scilicet cor-
poris et aie. Dotes em̄ a parte aie sunt quib⁹ deo
tanq̄ p̄ncipio vite sue sine habitu medio p̄u-
gatur per q̄s trāsdūcitur in āplexus sp̄s in dispo-
sitionē et fructū. Fructio em̄ est s̄z Aug. i li.
de ci. dei amoz alicui rei inherere p̄pter se et sic
solo deo fruimur. Dotes em̄ ex parte corporis sūt
q̄bus ip̄m corpus aie subſtrū tanq̄ p̄ncipio vi-
te sue ne per ip̄s aia ab actu glorie retardet. Do-
tes em̄ aie sunt de p̄mo substāciali. Dotes em̄
corporis sunt de p̄rio accidentalī sp̄s em̄ dotes
nō habet: q̄ sponſus est. Dos autē possessio spon-
se est que vsq̄ eiusdem habebit post mortē viri
Sicut angeli nō dicuntur habere dotes q̄ cuz in
nuptijs sit p̄sentis animoz et vnus naturaz nō

dicuntur habere dotes: q̄ nō possunt dici spon-
se. Dos ei pprie est donatio sponse ex parte pa-
tris et hoc ad vsū sp̄s p̄pter onera matrimo-
nij sed ad possessionē sp̄se. In diuinis de⁹ pat-
dat sp̄se dōtem ad possidēdum s̄z sp̄s p̄rio ad
gliaz et bonoz et nō ad vsū: q̄ bonoz n̄oz nō
eget. Donatio vero id qd̄ p̄pter nuptias a spon-
so dat sp̄se et hoc ē in futuro gaudium qd̄ habe-
bit aia in vitione xp̄i boies. p̄ferna nō est quod
sponsa p̄ter dotē sicut sunt munera q̄ dantur su-
bi ab amicis. Illud erit in patria per gaudū q̄
habebit de societate bonoz et de cōgratulationē
felicitatē eoz. Dotes aie sunt tres. scilicet cognitio: di-
lectio et in bēno siue tentio vel fructio. Ille nūc
rus accipitur ex p̄te virtutum tbeologicaz: q̄
cognitio succedit fidei: dilectio c̄baritati: cōp̄-
bēno sp̄e. vñ pōt capi iste numer⁹ ex parte potē-
tiar aie. Cognitio em̄ pōt appropriari intel-
ctuz dilectio voluntati: cōp̄rebenſio memoriē
pōt etiā iste numerus accipi fm̄ tria que appo-
p̄riant trib⁹ personis. Cōp̄rebenſio em̄ respicit
potentiā p̄ris: cognitio sapiam filij dilectio bo-
nitatē. scilicet. Cognitio em̄ ponit rei vise p̄sentia.
Cōp̄rebenſio ponit rei p̄tingentiā. Dilectio ponit
amātis ad re amata colligatiā. Prima dos
aie est cognitio qua diuina essentia videbit ab
oibus tota s̄ non totaliter. i. prout est infinita.
Videbit tñ diuina eētia lympidi⁹ ab vno q̄ ab
alio et ille defect⁹ erit ex p̄te vidētis et nō ex p̄te
visi: q̄ idē erit visum. Vitudo em̄ cōsistit in p̄-
fecta operatione potētie altissimē. i. intellectu-
ne et circa obiectuz altissimuz. scilicet deuz. Ex p̄te ob-
iecti cū sit vnus simplicissimum nulla pōt eē de-
uerſitas s̄ ex p̄te potētie. Trib⁹ mōis ei cogno-
scit aliqd̄. scilicet q̄ est. sicut est. et qd̄ est. P̄rio modo
cognoscat de⁹ in via etiā a malis. Scdo mō vi-
debit in patria a bonis. vñ. i. Jo. iij. Siles em̄
erim⁹ qm̄ videbit⁹ euz sicut est i suā maiestates
claritatē bonitatē et. Tertio modo nec a bonis
videbit nec a malis nec in via nec in patria: q̄
sinitū nunq̄ capiet i finituz. Cognoscere autē se
sum in sua essentia est visio meridiana. Cognos-
cere vero creaturas in n̄bo est visio matutina.
Cognoscere creaturas in se hoc est in pprio ge-
nere appellat visio uespertina. Videbit ei vnus
quisq̄ cognitōes alteri⁹ p̄t voluerit. vñ Bre.
Vniuscuiusq̄ mentē alteri⁹ oculis corpulentia
nō abscedet. Videbit itaq̄ iusti deuz: vt gande-
ant videbunt gloriā sc̄orum pariter vt gande-
ant. videbunt penas reproboz vt de periculoz
euanſiōe gratias agāt. Ad sciendū quomodo v-
deat deus et qualiter sine medio est notandū q̄
triplex est mediū. scilicet deferēs obumbrās et dispo-
nēs. Sive medio deferente videbitur deus: q̄

dei visio non est per distantiam sed per presentiam cum ipse deus essentialiter sit ubique. Videbitur etiam sine medio obnubilare: quia tollit speculum et enigma que ambo sunt in via. Cum enim visus noster in presenti non possit propter debilitatem in tantis excellenti luce figi necesse est habere medium scilicet speculum creature: quod vero infinita est distantia inter speculum et rem visam propter hoc obscure relucet ibi similitudo. Unde videmus in enigmate. I. obscure videtur sine medio simulacrum: quod de cognoscere a seipso et non per aliquas abstractas similitudines alias creaturae est terminus et deus non esset vere finis omnium. Non autem videbitur deus sine medio disponente quod est gratia et gloria: oportet enim proportionem esse inter visibile et visum. De hac autem dispositione erit ex previdentis et non rei visse. Medius enim est multiplex. nam quoddam est medium peccati. vnde Esaias. Peccata nostra dimiserunt inter nos et deum nostrum et absconderunt faciem eius a nobis ne ex audiret nos. Illud est medium impiorum. Secundum medium est creature. apoc. ad Ro. I. Inuisibilis dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur hoc est medium philosophorum. aliud est medium figure. Apost. I. ad Cor. I. Omnia in figura contingebant eis. Illud sunt medium patriarcharum et prophetarum. Aliud est medium scripturę. psalmista. Declaratio sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis. Et illud medium est theologorum. Quintum medium est medium fidei. apoc. I. Esto fidelis usque ad mortem etc. hoc est medium fidelium quo tanquam in enigmate vident deum. Secunda dos est dilectio. unde dilectio est inter dilectionem virtutes: et dilectionem dotem: una differentia est secundum habitum: quia virtus est id propter quod transit de statu gratie in statum glorie. Dos vero est illud quod supra meritum datur sponse. Alia differentia est penes obiectum: quia licet obiectum utrobique sit deus non tamen secundum quod deus: sed est obiectum virtutis in quantum est summa bonitas: et obiectum dotis in quantum est unibilis in unum spiritum. Nota super premissis quod fides et spes secundum rem evacuabuntur in patria. Caritas vero nec secundum rem nec secundum actum evacuabitur: sed solummodo secundum modum: quia in perfectio eius tollitur. Fides enim secundum beatitudinem. Succeedit spes quam videbimus. spes succedet beatitudo ad quam perventuri sumus. Caritas nihil succedet: quia potius augetur. Tertia dos anime erit comprehensio que est tentiovisi et amati boni et veri et primi. et famulatur hic comprehendere pro attingere et non circumplecti divinam essentiam etc. Dotes corporis scilicet caritas: impassibilitas subtilitas et agilitas. vnde vnde per se

etiam habet esse in suo toto quod per se. unde sicut anima nunc a corpore corruptibili sepe separata perfectio habet esse quod est coniuncta: sic in futuro receduntur a corpore in corruptibili perfectio habebit esse quod modo separata: quia tunc non impeditur a corpore sicut bono. Quod sunt quattuor dotes corporis patet. nam ad hoc quod corpus perfecte sit subiectum anime nec eam impediatur in operibus glorie quattuor requiruntur quorum duo pertinent ad sensum alia duo pertinent ad motum. Duo ad sensum duo requiruntur. Unum ut sit facile receptabile specterum sensibilium: ad quod disponit claritas. Alterum est ut non sit receptabile passionum ignobilium: ad quod disponit impassibilitas. Duo ad motum duo requiruntur. vnum est quod per contrariam inclinationem non resistat suo motui: ad quod disponit agilitas. Aliud est ut corpora per que moventur non resistat eis ad quod disponit subtilitas. Alio modo potest accipi numerus predictarum dotum secundum proprietates que sunt in elementis: scilicet penes aquę transparentiam sumitur claritas: penes soliditatem sumitur impassibilitas: penes mobilitatem aeris sumitur agilitas. Alio modo possunt sumi ille dotes scilicet quattuor: defectus quos habet corpus humanum a quattuor elementis quibus componitur. Dabet enim corpus humanum ab igne caliditate: a terra grossicie: ab igne aere passibilitatem. ab aqua frigiditatem. et indurabilitatem. Sed illa tolluntur per quattuor dotes corporis: spiritus enim ut recitat Augustinus de sacramento. Assumpsit quattuor dotes corporis ante passionem suam. Claritate in transfiguratione Agilitate quando ambulavit supra mare. Subtilitatem in natiuitate: quia alia virginali integritate matris natus fuit. Impassibilitatem assumpsit in cena quando corpus suum suis discipulis dedit manducandum. Prima dos corporis est claritas. Duo enim sunt que causant nunc obsecritate in corpore humano: vnum est materie impuritas: alterum est luminis paucitas: tunc vero tollitur vtriusque. Iusti enim fulgebunt sicut sol. Quattuor tamen corpora sanctorum non equaliter erunt clara: quia melior anima corpus habebit lucidius. vnde Apost. I. ad Cor. I. Stella differt a stella in claritate: hoc est quod sancti plus vel minus in centum secundum differentiam meritorum. Claritas vero puerorum qui post baptismum moriuntur antequam perveniant ad annos discretionis comparari potest luminis lune: quia sicut luna non habet lucem a se sed a sole: ita isti non habent gloriam ex merito proprio: sed ex merito christi. Baptismus enim ex passione christi habet efficaciam. Secunda dos corporis est seu erit impassibilitas que resultat ex virtute anime suę

corpus poterit continetur: ita ut a nullo exteriori agente valeat imitari: quous enim corpora sunt composita et contrariis illa tunc contrarietas erit ad omnimodam equalitatem redacta. Differentia est inter impassibilitatem sanctorum et ade in statu innocentie et puerorum in limbo: quia impassibilitas sanctorum erit non posse pati. Impassibilitas ade sicut posse non pati. Impassibilitas vero puerorum in limbo erit nihil pati: hoc non est ex potentia resistendi lesionem intrinsicam quam non habebunt sed ex ordinatione diuine misericordie que non permittit eis aliquid adhiberi per quod possent ledi. Ex quo sequitur quod si tales pueri post resurrectionem ponerentur in igne lederentur ab eo. Secus est de corporibus glorificatis que si etiam ponerentur in inferno non sentirent ex hoc aliquam lesionem. Tertia dos corporis est subtilitas que aufert grossicię corporis. Tertia enim erit subtilitas quod poterit subtrahere est corpus solidum. Sicut enim in corporibus non gloriosis in ipsa grossicies impedit ne duo corpora in eodem possint esse eo quod vnum alteri resistit. ita grossicies illa per glorie subtilitatem tollitur a deo quod corpus non gloriosius non possit resistere glorioso. Sic ergo apparet quod corpora gloriosa permanebunt alia corpora non illa descendendo: sed subintrando manente distinctio dimensionum vtriusque corporis. quarta dos est seu erit agilitas que tanta erit sicut ait. b. Augustinus. prout vbi voluerit spiritus erit et corpus. verumtamen sicut melior anima corpus habebit lucidius sic et agilitas: ita tamen quod voluntas sanctorum erit omnino coniuncta rationi. vnde voluntas nunquam vult quod non deus. Queritur quare corpora non sunt tarda et tunc agilia. Sol. Quod nunc in corpore duplex est motus. scilicet natura elementis predominantis que mouet ad determinatum locum et voluntas anime que mouet indifferenter ad quolibet locum: nunc igitur corpora tarda sunt in contraria inclinatione nature ad voluntatem: quia terra predominantis naturaliter deorsum trahitur: in futuro autem natura erit totaliter subdita voluntati. unde corpus mouebitur ad imperium spiritus.

Sequitur de aureolis.

Aureola est metis spale gaudium veniens et ope pre excellenti et prouilegiato. Pro quo est sciendum quod sicut ex gaudio essentialis premij quod est aureum redudat in corpore quidam decore que est gloriæ corporis: ita et gaudio aureole resultat aliqd de eo: in corpore ut sic aureola principaliter sit in mente: sed per quadam redundatias fulget etiam in corpore que sciendum est quod decore cicatricum que in martyrum corporibus aperbit non potest dici aureola: quia aliquid martyrum et cicatrices non habebunt: ut puta illi que sunt

submersi vel famis in edia vel tentatione diuina na carcerum et interempti tunc isti habebunt aureolam. Tribus enim gradibus bonis debetur aureola: quod per multiplici ratione prima ex opibus excellentissimis trium anime poteritur. Excellentissimum est opus rationalis potentie est predicatio veritatis: excellentissimum opus occupabilis est observatio castitatis: virginialis. Excellentissimum opus irascibilis est passio mortis. Si per quod predicatores: martyribus et virginibus debet aureola. Hoc enim satis patet ex hostibus quos vincunt que sunt: mudus. caro. demonia. martyres enim vincunt mundum. videntes carne predicatores diabolum: non solum de se sed et pellunt de corporibus aliorum. Alio modo per victoriam triplicium passionum enim passiones iunare illate et in cordibus alienis passiones inatas vincunt videntes. Illas vero que sunt in alienis cordibus vincunt predicatores. Item iste aureole possunt parari exemplo christi que fuit doctor: quia veritatem mundo manifestauit. Sicut martyr que passionem sustinuit. Sicut virgo que puritatem seruauit. Item possunt sumi aureole secundum figuratiōem inueteri testamento. Legit enim in Exo. quod tria habebant aureolas scilicet altare incensarum fedoris et mensa propositionis. Prima significat aureolam martyrum que corpora sua super altare passionis imolauerunt. Secunda significat aureolam virginum que sicut archa fedoris auro fuit intus et extra decorata: ita vrginitas mentem et corpus ornatur. Tertia significat aureolam predicatores que sicut mensa propositionis ministrant penes doctrine. Aureola diminutiue dicitur et hoc in comparatione ad auream. Pro quo est notandum quod differentia est inter auream aureolam et palam. Nam aurea est prima substantialia quo metibus pbore dicitur corona: tunc ex parte meriti que non respondet generi operis sed radici caritatis: tunc ex parte premy: quia per hoc efficiuntur boni principes diuinitatis et persequens regie potestatis: tunc etiam ratione perfectionis quod significat figura circularis. aureola vero est premij accidentale: non tamen quod est accidentale sed illud quod respondet operi excellenti et privilegiato. scilicet martyrio vrginitati et predicatiōi. Palma est premij accidentale quoddam quod nec radici nec operi debet: sed voluntati. Tale premium habuit beatus Martynus ex eo quod martyrium desiderauit: licet opus non fuerit subm. Unde cantatur de ipso quod si gladius persecutoris non abstulit: tamen palmam martyrii non amisit. Nec enim palma nec aurea nec aureola dici debet.

Sequitur de aureolis in specialit.

Aureola prima debet martyribus in quibus perfectissima victoria est de ignominia ne extorretur: hoc perfectio victorie prederet ex duobus. primo ex magnitudine

passionis: quia inter oēs passiones illatas ceteris
 rursus precipue mors tenet locū. Secūdo cōsiderat
 ex causa pugne que xps est. Martyrem em̄ nō
 facit pena: sed causa. i. mors suscepta ppter xpm
 Sciendū tamē est qd martirio nō debet p̄m̄iū
 fm̄ hoc qd exterius infligitur: s; fm̄ hoc qd volū
 tarie sustinet: qz non meremur nisi p ea q sunt
 in nobis: nō p ea q sunt extra nos: sicut nec de
 meremur nisi p ea q sunt intra nos: q̄to autem
 id est qui sustinet volūtarie difficiliter ē volūta
 ti sustinere. tanto volūtas q̄ ppter ipm̄ id susti
 net ostendit firmus in xpo fira: r̄ id excellētius
 et p̄m̄iū debet. Aureola sc̄da debetur virgi
 nitatis p̄t singularē victoriā quā de carne obti
 nerit: p̄tra quā bellū p̄tinne geritur: q̄uis em̄
 vidne pugnēt p̄tra carnē. p̄fectus tñ virginea
 triūphant: qz nobilissimū genus ē victorie num
 q̄ hosti cessisse. Illis v̄ginitas debet tantūmo
 do aureola q̄ p̄positū habuerunt virginitatem
 p̄p̄tuo p̄seruādē: s; hoc p̄positū fuerit interrū
 ptum cogitatōe: vbi tñ remaneat carnis integri
 tas: qz virginitas mētis repari p̄t: sed nō virgi
 nitas carnis si corumpat seu amittat. Si autē
 aliqua sit v̄go etiā si p̄positū nō habuit seruādū
 p̄p̄tuo v̄ginitatē non est dubiū quin habitara
 sit sp̄ale gaudiū de incorruptōe corpis sup̄ essen
 tiale gaudiū: sic etiā innocētes de hoc gaudebūt
 q̄ imunes a peccato fuerūt q̄uis peccādū opoz
 tumitates nō habuerint. Querit qd dicēdū de
 illa q̄ corrupit violēter. Sol. Dicendū est qd nō
 admittit aureolā virginitatis. Vñ dicebat. b. Lu
 cia si inuitā me corruptis merces mibi duplica
 bitur coronā qd nō est intelligendū de aureola
 duplicata: sed qz duplex p̄m̄iū reportabit: vñū
 p̄ v̄ginitate custoditā talis p̄ iuria quā passa
 est. Fructus em̄ centesim⁹ debet virginib⁹ qz vi
 tā celestē ducūt. Viduis debet fruct⁹ sexagesi
 mus: qz tales exercere se dūt in opib⁹ m̄ie. Lon
 gatis debet fruct⁹ tricesimus: qz talib⁹ sufficit
 iplere decalogū in fide trinitatis. Aureola t̄tia
 debet p̄dicatozib⁹: qz p̄fectissima victoria p̄tra
 diaboliū obtinet qm̄ aliquis nō solū diabolo ipu
 gnanti nō cedit: s; etiā eū de regno ei⁹ expellit
 et nō solum a se s; etiā ab alijs. Ista em̄ aureola
 debet solū illis q̄ licite exercēt actum p̄dicandi
 ideo p̄latis q̄bus cōpetit ex officio p̄dicare r̄ do
 cere nō debet bec aureola nisi actu p̄dicent: qz
 aureola non debet habitari: sed actu p̄pugne. iux
 illud Apo. ij. ad T̄bimo. iij. c. Non coronabitur
 nisi q̄ legitime certauerit. P̄dicare em̄ r̄ doce
 re euz sint actus m̄ie inter sp̄iales elemofynas
 cōputant. Beatorū gaudia sub epylogo nume
 rant in fine cōpen. t̄beo. nō singula q̄c generū
 sed singuloz genera: tot em̄ gaudia p̄icularia

Quilibet beatus bz in se vel in alijs quot ea soli
 us dei noticia cōprebēdit: illi quos summa sa
 pientia voluit ea scire tm̄. Nāqz gaudebit q̄c
 de bono alterius q̄tus de bono p̄p̄io qd tamē
 nō est intelligendū de intēctione gaudijs s; de nu
 mero gaudiōz. Tot em̄ r̄ tanta sunt ibi summa
 gaudia q̄ om̄s arismetici but̄ m̄udi nō possent
 ea oīno numerare. om̄s Geometre mansurare.
 Grammatici: logicē: Rhetorici nō possēt illa serz
 momib⁹ explicare: qz qd oculus nō vidit nec au
 ris audiuit nec in cor: boīs ascendit preparauit
 deus diligētibus se. i. ad Loz. ij. Gaudebūt em̄
 sancti supra se dei visione. infra se de celli auge
 loz boim̄ et altarū creaturā p̄nclbutudine et
 associatione. Intra se de corpis r̄ aie glorifica
 tione. Deus em̄ oēs sensus sp̄iales ineffabilē de
 lectione reficere: q̄ ipse obiectū oim̄ sensuum
 sp̄aliū sit futurus. Erit deus nāqz speculū visui
 citara auditui: mel gustui: balsamum olfactui:
 flos tactui: sibi erit candor lucis inestimabilis:
 amenitas vernalis: abundantia autōnalis: re
 es byemalis. vnde br̄s Aug. Fulget qd non
 capit locus: sonat qd nō capit tēpus: olet qd nō
 spargit status: sapit qd minuit edactas: beret
 qd nō diuellit societas. Ibi deus videbit sine si
 ne: sine fastidio amabitur: sine fatigatōe lauda
 bitur: nihil em̄ est extra qd appetat: nihil intra
 qd fastidiat. vñ idem Aug. in libro de corpore
 r̄ aie misera vita. O caro illā vitam amplecti de
 buisti: vbi vita sine morte: vbi iuuent sine senē
 ctute: vbi lux sine tenebris: vbi gaudiū sine tri
 sticia: vbi pax sine discordia: vbi volūtas sine in
 iuria: vbi regnū sine cōmutatione. Et idē Aug.
 Id qd p̄mittit de fide uō capit: spe nō attingit
 c̄baritate nō p̄rebedit: desideria r̄ vota trāscē
 dit acquiri p̄t extimari nō p̄t: ibi erit p̄sentia
 oīs boni: r̄ absēctia oīs mali. Et br̄s Bernar.
 ad idē dicit. Merces sanctorū tam magna est qd
 non p̄t numerari: tam copiosa qd non p̄t fini
 ritam p̄ctiosa qd non potest estimari r̄. Sum
 marie glorie enumerātur cōtter duodecim fru
 ctus. Prim⁹ sanitas sine infirmitate. vnde ps.
 Qui sanat oēs infirmitates tuas. Secūdus fru
 ctus inuentus sine senectute. vñ ps. Renouabi
 tur vt aquila inuentus tua: qz i etate xpi. s. r̄ r̄ij.
 annoz sp̄ manebūt sancti vt dicit apostolus ad
 Epbese. iij. Donec occurrā m̄ oēs in veritatem
 fidei r̄ agnitionis filij dei in virū p̄fectū r̄ men
 suram etatis plenitudinis xpi. Tert⁹ fruct⁹ ē sa
 cietas sine fastidio. vnde ps. Satiabor cum ap
 paruerit gloria tua. Quartus fruct⁹ ē libertas si
 ne seruitute. vñ ad Loz. iij. Creatura libera
 bitur a seruitute corruptionis in libertate glo
 rie filioz dei. Quintus fructus est pulchritudo

De gaudijs paradisi

absqz difformitate. vñ ad P̄bilit. iij. Reforma
 bit corp⁹ hūilitatē n̄se p̄figuratiū corp⁹ claritatē
 sue. Tert⁹ fruct⁹ erit impassibilitas seu imortali
 tas. Esa. xrv. Precipitabit d̄s mortē in sempi
 ternū. Septim⁹ fruct⁹ est abūdantia sine idigē
 tia. vñ d̄s. viij. Rex oim̄ abūdātia p̄frueris
 Octau⁹ est pag absqz p̄turbatōe. Non⁹ fruct⁹ est
 securitas sine timore. De bis duob⁹ Esa. xxxij.
 Sedebat p̄p̄s m̄ in pulchritudine pacē r̄ in
 tabernaculis fiducie: r̄ i rede opulēta. Decim⁹
 fruct⁹ est cognitio absqz ignorantia. vñ Apo. i.
 ad Loz. xij. Videm⁹ nūc p̄ speculū i enigmate
 tūc āt facie ad facie: nūc cognosco ex p̄tētie co
 gnosca sicut r̄ cognit⁹ sū. Undecim⁹ fruct⁹ ē gla
 sine ignominia. Vñ apoc. ad col. iij. Lū em̄ xps
 apparuerit vita n̄fartē r̄ vos apparebit⁹ cū ip̄
 so in glia. Duodecim⁹ fruct⁹ ē gaudiū sine tristitia.
 Esa. li. Tūc q̄ redēpti sunt a d̄o reuertent⁹ r̄
 veniēt in syon laudātes deū r̄ leticia sempit̄na
 sup̄ capita eoz. Gaudiū r̄ leticia obtinebūt: r̄ su
 giet dolor r̄ gemit⁹. r̄. Mart. xrv. Intra in gau
 diū d̄si tui. r̄ Job. xvi. Gaudebit cor v̄m r̄ gau
 diū v̄strū nemo tollet a vobis. Isti em̄ fruct⁹ si
 gurant per. r̄ij fruct⁹ ligni vite q̄ erāt in medio
 parad. vñ Apo. vlt. d̄. Beati qui lauant stolas
 suas in sanguine agni vt sit p̄tās eoz in ligno
 vite r̄ per portā intrent in ciuitatē r̄. Querit
 v̄trū electi memorat⁹ maloz q̄ p̄p̄tuerūt r̄ a
 q̄b⁹ liberati sunt. Solum fm̄ Bona. Prop̄ ostē
 sionē diuie iusticie i retribūdo rememorabūt
 oia bona r̄ mala in quib⁹ boles p̄manserūt fina
 liter: qz ista sola sunt digna retributiōe. Prop̄
 vero ostensionē diuine mie d̄ p̄terito rememo
 rabunt mala a quib⁹ sūt misericordit r̄ liberati
 hoc giabit in eis leticia. vñ br̄s Aug. His di
 nina aderit q̄ fiet vt oia ad memoriā reuocent.
 Dale p̄cordat mag. sen. r̄ij. d̄. iij. d. Sepe leti
 tristitū meminim⁹ sine dolore r̄ inde amplius le
 ti r̄ grati sum⁹. Et quib⁹ apparet qd si p̄ioz ma
 loz memoriā sancti habeat i futuro nō erit eis
 ad penā vel ḡstē derogatōem: s; ad ḡstiactio
 nē fm̄ eundē mag. d̄. p̄allegata. Querit v̄trū
 peccata q̄ fecerūt electi i iudicio p̄deat in noti
 ciā oim̄ sicut mala d̄natoz. Sol. magi. r̄ij. d̄.
 iij. Talis em̄ r̄onabiliter putari p̄t p̄ctā hic pe
 nitentiā deleta r̄ tecta illic etiā tegi alijs: Alia
 vero p̄ctā que nō sunt deleta sicut p̄ctā d̄nato
 ruz cuncti. p̄parari. Querit q̄nta ps ibi. Ergo
 mūdantis r̄. vbi auct. n̄ exhortat vnūquēqz re
 bus mūdantis sp̄ictis r̄edere ad illā ciuitatē: ce
 lestem in q̄ sunt tot r̄ tāta inestimabilia gaudia
 Tert⁹ est de se clar⁹. S; qz ḡstiatō corpis p̄
 sup̄pōit resurrectōe eoz d̄. Idcirco sc̄do hic
 aliqd dicere d̄ resurrectōe r̄ extrimo iudicio ge

nerali. Anteqz veniet d̄s ad iudiciū regni ro
 mani fiet defectio. Na sicut dicit glo. supra apo
 calipm̄ p̄us erit discessio a romano ip̄rio: qz
 impleta aderit antixps hic ex parentū semie cō
 cipietur sed post p̄ceptū descēdet sp̄s malign⁹
 in matris v̄terū cū m̄te r̄ opatōe. De de puer
 nascef ablactabitur adolecet p̄pter qd r̄ filius
 perditōis dicit. Nascef em̄ in babylone de tribu
 dan. sicut dicit glo. supra apoc. Post decef
 et in hierusalē r̄circūcidet se dicens iudeis se
 esse xps seu messiā illis p̄missum. Vñ plebs in
 datca sp̄aliter adberet ei sicut dicit glo. supra
 apoc. r̄ idem tenet compen. t̄beo. in fine donec
 Enoc r̄ Delia p̄dicatib⁹ reuertant ad xpm̄. Au
 gelus bonus deputabit ad custodiā antixpi sed
 qm̄ ita obstinabit in p̄ctō qd dicit se esse deus et
 extollet se supra om̄e illud qd dicitur de ant
 lit̄yficat legitur. ij. ad T̄b. ij. c. Vbi d̄ de an
 tixpo q̄ aduersat r̄ extollit supra oē illud qd di
 cit de⁹ aut qd collitur ita vt in tēplo dei sedeat
 ostendēs se tanq̄ ip̄e sit de⁹. tūc angel⁹ bon⁹ de
 sceret eum ex toto nec habebit eū postmodū ad
 p̄motionē sed ad accusatōes. Antixps erit luxu
 riosus r̄ in p̄cipit̄s seminarū. Dan. xi. ca. In
 aperto tñ per ypocritism̄ similabit se sanctū r̄ in
 stum vt facill⁹ decipere possit. Eoz suū p̄ sup̄biā
 magnificabit. Et sicut habetur Dan. xi. Eleuabi
 tur aduersus oēm deū r̄ magnificabit et aduer
 sus deū deoz loquetur magnifica. Contra p̄nci
 pem p̄ncipiuz cōsurget. i. p̄tra deū. Dan. viij. Et
 sicut dicit glo. supra Dan. viij. c. In tantas eleua
 bitur superbiā vt leges r̄ cerimonias mutare co
 netur r̄ tēporis cursuz. Tāte em̄ p̄sumptōis erit
 qd non putabit se a deo puniendū p̄p̄ hoc qd in
 dicitū differit. vñ ps. Auferet audicia tua a facie
 ei⁹. Antixps em̄ erit blasphem⁹: vt dicit Apo.
 r̄ij. vnde Dan. viij. Sermonē p̄tra excelsum lo
 quetur. Ad maiorē enim p̄umeliā faciet ima
 ginez suā adorari r̄ oēs suo caractere signari in
 manu dextera r̄ i frōntib⁹ sicut b̄ Apo. r̄ij
 Et ne quis possit emere vel vendere nisi q̄ ha
 beat caracteres noīs bestie. s. antixpi. Cōfitebi
 tur em̄ se verū dei filiū: r̄ filii boīs itavt in tem
 plo faciat se adorari vt de⁹. Iudei quoqz tēpluz
 qd romani destruxerūt reedificabunt. Item an
 tixps affirmabit aī se nullū fuisse xp̄ianum sed
 oēs antixpos fuisse. Dicit em̄ in glo. ad T̄b. iij.
 ij. qd sicut in xpo oīs plenitudo diuinitat⁹ habi
 tauit ita in antixpo oīs plenitudo iniquitat⁹: qz
 in xpo erit caput oim̄ maloz. s. diabolus. V̄eri
 to cōparatur antixps in Apoc. Cerasti que ē ser
 pens conuulsiqz antixpus quattuor comibus
 armabitur. s. callida p̄suasione. miraculoz ope
 ratōe donoz largitōe: tormētoz exhibitiōe. P̄t

mas modus subvertedi boies erit callida pua flo. Predicabit em legē nouā pua eē r legem spī p posse destruer. Predicatores quoq sul di carrēt p diuerlas ptes mūdi r impediēt ne scri ptura sacra a fidelib audiat. Ipsi enī bonos se simlabūt esse. r tñ mala suadebūt. Scōs mod subvertedi erit per falsa miracula: qz p magicaz artes faciet illa. vñ glo. supra Apoc. xij. magica arte faciet statua loqui r futura pdicare seu dicere. Faciet etiā sicut d: Apo. eodē ca. Ignē de celo uterrā descēdere. glo. i. malignū spm faciet supra suos descendere vt loquatur varijs lin guis. Spūs em malign⁹ descendet in eos in cō spectu boim sicut spūsanct⁹ descendit in aplos xpī. vñ de iactabūt se esse meliores aplos q spm sanctū acceperunt. Itē p artē magicā simlabit se eē mortuū r putabitur ab oibus resurrexisse qui prius mortuus per tridūū putabāt. r tūmī rabūtur populi r adorabunt euz atqz laudabūt. Ecclesia vero tūc nō faciet miracula. De hoc de cipiendū mō dicit ps. Insidiat in abscondito qua si leo in spelūca sua. glo. recte antixps cōparat leonē existētī in spelūca: quia ī eo vis r dol⁹ ope rabitur. Vis em p leonē. Dolus per spelūcā in telligitur. ppter hoc dicit Greg. Pensē qd erit humane mentis illa tētatio qm prius martyz corpus tormentis subijct⁹: r tñ toroz añ oculos eius miracula facit. Sicut em antixps finget se a mortuis resurgere: ita se finget ad celū ascēde re. Apoc. xij. Et plaga mortis eius cauda ē. glo. arte magica ascēdet antixps in aera ferētib⁹ eū demonib⁹. Faciet quoq subito arbores flozere r arefcere. etiā mortuos in aspectu oim suscita bit. Tertius mod⁹ dēcipiendū erit per mūera. Ipe enī antixps iuemet r bēsauros absconditos per quos diuites huius seculi ad se attrahet. r tunc eoz falsam felicitatē ad decipiendū aliquos ostē tabit. Quartus mod⁹ decipiendū erit per simitas r tormēta quos aliter vincere nō poterit. Tan ta em sicut ait dñs in euangelio. Mathe. xxij. Tunc erit tribulatio vt in errozē ducatur. si ste ri possēt etias electi. r hoc tangitur in Apoc. in scdo ca. Pedes eius similes auricalco sicut i ca mino ardēt. Per pedes vltima cōstī membra per caminū ardentem tribulatio vedemēs de signatur. Exhibebit enim anticristus cūcta ge nera tormentoz que in pcedentibus martyz bus impleta sunt. r in illis regionib⁹ fideles ve demēt sūt verandi vbi sūt dominus crucifi xus. Et sicut dicit glo. supra Apoc. Illa tribula tio non partēs sed simul totum mundum erami nabit. Soluetur enim demones qui modo liga ti sunt nec possunt nocere qm vellent. Fide les illo tempore non predicabūt: quia tanq̄ ex

cōmunicati habebūt tunc boni. nec vedetur eis nec emetur ab eis quicq̄ nisi habeant carā ceterem. I. signum quoddam ad litteram vt adbe rentes sibi cognoscantur r alij interficiēnt. Si cut enim anticristus crudelior erit omnib⁹ per secutozibus ita sancti tunc temporis erunt for tiores omnibus ante martyribus. Lauda est tra bebat tertiam partem stellaz celi r misit in ter ram. Apoc. xij. Trabet malos per munera. bo nos per tormenta. simplices per predicationē et miracula que em sancti r iusti videbantur et credebantur adhibebūt et pro sue voluntatis ar bitrio. Habebit secū magos r maleficos reges et principes. Unde apoca. xij. Vidi demari bē stiam ascendētē. glo. i. anticristum habentes capita septem. i. principes vniuersos: et cornua decem id est eos qui impugnat decalogum. An ticristus enim primo veniet in simplicitate be nignitate r miraculozum operatōe: r tunc a u deis suscipietur qui specialiter vt dixi super ad berebūt ei. Ad quozum conuersionem veniet Enoc r Helyas. Et tunc anticristus in apertā persecutionem consurget. De hoc et magoc di cunt quidam qd sunt decem tribus vltra montes castros clausē: tamen non ita clausē quin bene possent exire si permitterētur: sed nō permit tū tur a regina amazonū sub cuius iurisdicōe sūt r v iūt. Das tribus habent iudei in fine seculi exiuras r vēturas in hierusalem r cū suo messia scz antixpo. s. dei ecclesiam destructuras. Alij di cunt qd p hoc r magoc itelligit exercit⁹ antixpi qui in fine seculi veniet expugnare ecclesiaz. Per hoc fm glosaz itelligitur illi per quos latēter diabolus psequitur fideles: per magoc aut itel ligūtur illi per quos aperte diabolus psequit ecclesiaz: vel per hoc designatur occulta persecu tio xpī. Et per magoc designatur manifesta an ticristi persecutio: fm autē beati Augustinus: Hoc refertur ad gentes. Magoc ad diaboloz: quia hoc interpretat⁹ domus r magoc detectio. Inter occultuz aduentū anticristi qui erit per naturatē r manifestum et⁹ aduentū qui erit per predicationē r apertā persecutionē veniet Helyas r Enoc r conuertent: sicut dicitur Ma lachie vlti. Corda patrū ad filios. glo. i. Instru ctionem posterioz de fide saluatoris in quez ip si crediderūt r corda filioz ad patres eoz. glosa Quidā suscipient fidem quā illi habuerunt. De eozum predicatione r sancta conuersione les gitur. Apoca. xi. Dabo duobus testibus meis. s. Helye r Enoc. Et ppropbetabunt diebus mille. cclxvi. glo. prima. Tribus annis euz dimidiō: sicut ipse cristus predicauit amitti sacris. glo. Predicantes penitētiā r exemplū penitētes.

Di scz enoc r helyas sunt due oliue spūscō vn tri r duo candelabra. glo. Dantes lumen alijs. Tandē anticristus faciet interfici enoc r hely am in Hierusalē r lacebūt corpa eoz in plateis tribus dieb⁹ r trib⁹ noctib⁹ cum dimidiō: qz nul lus audebit corpa eoz sepelire ppter metuz anticristi. Apoc. r. Corpa eoz nō sinent poni in monumēto. Occisores eoz erūt valde leti p morte illoz: post dies tres r dimidiū spūs vite a deo intrabit in eos r sup pedes suos itererunt r timoz magn⁹ cecidit sup eos q viderunt eos et audierūt vocē magnā dicētē illis: helya r enoc ascendite huc: r ascēderunt in celū in nube r vi derunt illos inimici eoz r in illa hora factus est terre mot⁹ magn⁹ r decime pars ciuitat⁹ cecidit r occisi sunt ī terre motu septē milia boiz r reli q̄ in timore missi sunt r dederūt deo gloriā celi Apoc. xi. Anticrist⁹ nō regnabit post mortē il loz. xv. dieb⁹. Regnabit em anticrist⁹ sicut di cit glo. s. Apo. Trib⁹ annis cū dimidiō: vñ Dasi. xij. Jurauit angel⁹ v iuentē in eternū: qd in tpe vni⁹ anni r p tpa. s. duozum annoz spacio r dimidiū tēpōis. I. dimidiū anni hoc est fm glo. Spacio triū ānoz cū dimidiō durabit desolatio sub an ticristo: nisi aut abreuiati fuissent dies illo nō fie ret salua ois caro. Mathe. xxij. Sed ppter ele ctos breuiabūt dies illi. vñ grego. Qz r supbo nos r infirmos respicit de dies quos singulari ter malos intulit misericordit breuiatos dicit. Et illa g. o. s. mathe. Df qd bec tribulatio qto ce teris grauioz tanto breuitatis moderatio. Po testate sua interficiet dñs antixpm sicut dī. glo. s. Apoc. siue p se siue p Michaeles. Occidetur aut in mote oliueti in papiliōe r in folio suo r in loco illo circa que dñs ascēdit. Interfecto anti xpo nō statim dñs veniet ad iudiū sed fm glo. sup Dasi. cōcedēt. qdragitāqz dies ad refrige riū scōz r ad pniām subuersoz. Quāz aut sit spaciū inter illos qdragitāqz dies r finē mū di nemo sit. Dimistia de antixpi post mortem illi⁹ gaudebunt ducētēs vtōzes r dicētēs. Licet pnceps noster mortu⁹ sit: tñ habem⁹ pacē r secu ritatē. Et hoc vel talia dixerint repētī: eis su puenient interitus. Iudei vero tunc puerent ad fidē r sancta ecclesia vsqz ad finē mundi pa cificata pntescer: qz ex tunc fraudulētia r scul cia diaboli penit⁹ deficiet. Anteq dñs noſter te sus xps ventat ad iudiciū gñale pcedent. xv. si gna vt recitat bea⁹ Bern. beatus hierony. in bystorijs bebreoz dicit se recepisse illa signa. r plures alij famosi doct. dicūt sic. In pma die. xv diez añ aduentū dñi ad iudiciū mare eleuabit r. cubitis sup mōtes excelsos extra suum pphz locum nō effluens. Scda die mare pſternetur

basse r vir poterit videri. Tertia die mare vent er ad suū antiquum statū sicut fuerat naturalit ab exordio. Quarta die oēs belue mar⁹ leuabūt se supra pelagus r mugiet more pnt dñs et ne scient boies qd cogitēt s de⁹. Quita die volat lta cōgregabūt in capis: vñ qd gen⁹ in oz dine suo r erunt qñ plorantia r nō gustaria: sed aduentum iudicis timētia. Sexta die flamma ignea pſurgēt ab occasu solis ptra faciē firmamēti vsqz ad ortū pcurrētia. Septima die syde ra errātia r stationaria spgēt ex se comas ignē as. Octana die terre mot⁹ erit magn⁹: ita vt nul lus possit stare: s ad terrā oia aialia steruentur. Nona die oēs lapides tā pui q̄ magni scindē tur in qttuoz ptes: r vnaqueqz ps collidet alte rā. Decia die oia ligna siluaz r olera barbarum sanguinē fluet rōzē. Undecia die oēs mōtes et colles r oia edificia būana arte cōstructa cadēt. Duodecia die oia aialia terre veniet ad cāpos de siluis r mōrib⁹ mugietia: nec tñ gustabūt ali qd viaticū. Deciatertia die oia sepulcra ab oz tu solis vsqz ad occasuz patebunt cadauerib⁹ sur gentibus vsqz ad ostiū sepulcra. Deciaquar ta die oē humanū gen⁹ qd inuētum fuerit d ba bitaculis etibit nō loquēdo nec aliqd itelligē do s mētētia. Deciaquinta die oēs q tunc erunt viui morient vt resurgāt cū mortuis lōge ante defunct⁹. Qñent hic qd de illis q in aduentū xpī repient viui. Solu. fm magi. sentē. llij. di. tii. recitantē aplm. i. ad Cor. iij. xv. Dēs qdam resurgem⁹. s. tam boni q mali: s nō oīs imūta bimur. s. in solemnitate resurrectōis. Quic pcor dat Ambro. ibidē p magi. allegat⁹ dicēs in ipso raptu eoz q viui repient mors erit r resurrectō vt aia qñ p sopozē egressa de corpe eidem ī mo mento reddatur. Tñ idē mag. senten. dist. pzeal legata subdit. Vellem de his pot⁹ audire docto res: quia hoc diffinire non est humani iudicij. Item aplos. i. ad T. beffa. iij. dicit. Mortui qui in xpo sunt resurgēt primi. Deinde nos q viui mus q relinquitur simul rapsemur euz illis in nubibus obnā xpo. Ignis em pcedet faciem iudicis p marim⁹: quia virtute diuina nō solum ignis qui est in spera sua: sed etiam oēs ignes q in terra r sup terrā sunt concurrēt ad mundi cō flagrationem. Ite em ignis habebit officij qe tuoz igniū. s. ignis infernalis reprobos punien do: ignis purgatoz: i bonos a venialib⁹ purgan do: ignis terrestris vegetabilia r sensibilia con sumendo r oiz corpa incinerādo. Et ignis ele mentaris elementa subtilādo: r ad inuatio nem disponendo. Per illū em ignem ita terre facies eruretur q̄ figura bus mundi peribit: sicut oliz factū sūt p diluuiū. Und mag. sentē. y ij

lvij. di. iij. Peribit celum et terra non solum secundum substantiam: sed secundum speciem quam imutabit. glo. celus aereum non erberet. Merito enim primum iudicium dei fuit per quam pro ardoze luxurie quam nunc enoz miter viguit. vltimū vero iudicium erit per ignem pro tepiditate caritatis quam nunc quasi senescere mundo refrigescit. Actio enim illi ignis erit successiva: habebit ei initium medius et sine prederet nāqz iudicis aduētum. Et quasi simul fiet per illū ignem purgatio iustoz et punitio maloz et incineratio cozpoz cum assumptione terre nascentium quo facto statim erit resurrectio cozpoz coz aduētū iudicis ad iudicium: tunc inflāmabit totū mundus per circuitū. Deus sicut est potentissimū in cōstitutione naturaz: ita ē clemētissimū in collatōne grāz: iustissimū in retributōe stipēdiōz quā ergo hō meruit vel demeruit in aīa sicut cozpoze punit: vel pmiabit in vtroqz. Un in eisdē opz spm resurgere. Ad vocē enim psalme resurgēt sicut tunc: sicut dicit aplos. i. ad Thesaloz. iij. Quoniam ipse dñs in iustis et in voce archāgeli et i tuba dei descēdet de celo: mortui qui in xpo sunt resurgēt pmi: et per magi. xlvij. dist. iij. senten. ad iudicium veniēte dño emittet vox illa magna qua resurgēt oēs mortui. Duplī autem pot intelligi illa vox. Uno modo dicit esse imperium xpi resurgere imperāris. Alio modo potest dici illa vox manifestā xpi apparitio. vñ Greg. Tubas sonare nihil aliud quā mundo iudicē filiam demonstrare. Resurgent ergo oēs nulla in eis existēte differētia q̄tum ad ordinē t̄pis. Sed magna erit differētia q̄tum ad ordinē dignitatis. Nā mali resurgēt diffozmes et passibiles. In bonis vero natura saluabit et vitia detrahent. Dēs enim taz boni q̄ mali resurgēt integro cozpe debita statura scdm eratē plenitudinis xpi. Gra but queritur qualis etas vel statura assignet resurgentibus. Solu. fm Bona. In dispositōe iuuenilis etas resurgēt: ad q̄titate aut stature nec fiet additio nec substractio: ita tñ si fuerit salua integritas et pfectio nature q̄bz determinatos terminos sine in pportione siue in magnitudine iter quos statura xpi medius tenere credit tanq̄ pfectissima: sed si fuerit in cozpe vitij deformatio tunc opz addi vel minui vsqz ab debita q̄titate. Un magi. senten. xlvij. dist. iij. Dēs enim in eadē etate resurgēt in qua xps mortuus fuit et resurrexit cuiuscūqz etas mortui fuerint: sed non oēs eadē statura cozpis obtinebunt: imo vnusquisqz suaz recipiet mensurā cozpis quā habuit vel erat habitus. Hoc dicit aug. in li. de ciuit. dei. Etas hō xpi fm mag. senten. dist. palleata erat circa. xxxij. annos cum tribus mētibz. Querit vtz gygātes

et alia monstra resurgāt. Soltio fm Bonaue. Non resurgent in statura gygantes magnitudinis eo quod non est ibi veritas nature: sed error: tñ aliquid tenet p̄trariū. Bimēbz vero si habuerit distinctionē in membris principalibus ibi tunc sunt due aīe et sic resurrectio duo cozpoza. Sicut habent distinctionē in membris non principalibus resurget vnū cozpus. Itē hermafroditus resurget in sexu q̄ dicitur per naturā. Donstruz enim qd̄ partim est hō partim bestia. si principales partes fuerint boīs resurget hō. Et huic sententie satis concordat doctor es supra. xlvij. dist. iij. sentē. fm cōpen. theolo. Resurrectio tria corrigat in natura. scilicet defectū sicut in pueris et in mutilis: siue in diminuta natura mēbz. Corriget superfluum. sicut in criminā et in mōi. Corriget horrorem sicut in mōstruositate mēbz. Bona. dicit si aliqua mēbra plus habet de materia q̄ conueniēs sit forme mēbz illa ps dispget per totum cozpus vt vnū mēbrū non abūdet ab altero nisi q̄tum dicit alia vnūquodqz mēbz ex sua p̄p̄a materia reformabit ita tñ q̄ ille vitiositates q̄ non sunt de veritate diuine: sicut per errorem p̄tingerūt nequāq̄ resurgēt. vñ Aug. Abert ad electoz cozpozibus oīs difformitas vitia detrahent natura seruat. Gratia but vltie partis. Querit vtz capilli vngues hūozes intestina et spūs resurgāt. Solu. fm Bona. Via q̄ habent p̄mctionē coz vita resurgēt: dicit aut aliqd̄ viueret tripliciter aut qz recipit influentiā vite: et hoc modo vnt substantiā cozpalis seu caro: aut qz disponit ad vitā et sic spūs et humores: aut qz ortum et cōseruatōem bz ex actu vite et sic capilli et vngues et sic oīa resurgēt q̄ faciunt ad complementū et decorē boīs. Dat. r. Vestri capilli capitis oēs numerati sunt. Huic sententie cōcordat magi. senten. xlvij. dist. iij. Vbi dicit querendo vtz capilli ad capillos et vngues ad vngues redeāt: qd̄ quid coz pierat mutabit in carnē et in pres aliis cozpis reuocabit curate artificis prudentia. Indecoz quippe aliqd̄ non erit ibi. Unde brūs Thomas supra eadē distinctione intestina non erūt plena supfluitatibz turpibz: sed nobilibus humozibz. Querit vtz resurrectio erit oīm si mul an successiue. Solu. fm Bona. dicendū est qd̄ simul et but sunt sex rōnes. Vna seueritas diuini iudicij q̄ infligit penā dāni cozpozibus vsqz ad scdm aduētū filij dei: sicut penā vssionis dei vsqz ad p̄mū. Secda rō meritum fidei in credendo nos remunerari. Tertia est vnitas cozpozis mistici: qz oēs sumus vnū cozpus in xpo: ideo necesse est qd̄ q̄tum ad gloriā cozpis simul resurgam. Quarta rō est q̄tum ad gloriā aīe: quia si differetur hoc eēt importabile dāni qz hūct

dom sua desiderant cozpa uehemētē salute non strā desiderāt. ad Debe. xi. in glo. Quia rō est manifestatio diuine iusticie: vt simul cū parētibz manifestet q̄ta iusticia dānet malos et saluet bonos. Secda rō est summatio glie: qz angeli sūt viatores q̄tuz ad ministeriū q̄ diu boīs viuūt et gaudiū eoz accidētale sicut crescit fm multitudinē electoz: ideo non debuit pfecte glia summa rī nisi in oibus simul. Licit aut resurrexit ate in aduētū fidei nostre qz oēs simul resurgēt ps Job. v. Dēs q̄ in monumentis sunt audiet vocem filij dei et pcedēt q̄ bona fecerūt in resurrectione vite: qui hō mala egerūt in resurrectione iudicij. i. ad Loz. xv. Dēs quidē resurgēt: sicut non oēs imutabim. Itē. b. Tho. sup. xlvij. di. iij. Ponit talē rōem: resurrectio ad hoc est dicta vt resurgētis recipiat per meritum penā vel pmiū: sicut oibz debet pena vel premiū per merito p̄prio sic adultis vel alieno sicut pualis: ergo oēs simul resurgēt: et hoc tenet magi. sen. in lra. Querit vtz ageli opent in illa gñali resurrectione. Solu. put scribi. i. ad Thes. iij. Dñs in voce archāgeli descēdet de celo et mortui resurgēt. Un dicit. b. Aug. in. iij. de tri. qz sicut cozpa crassiora et inferiora per subtiliora et potētiora qd̄dā ordine reguntur: ita oīa cozpa regūt a deo per spūs vite rōnalē. et hoc etiā Grego. tangit in. iij. dyalogi. Un in oibus q̄ cozpaliter sūt a deo vtitur de ministerio angeloz. In resurrectione aut est aliqd̄ qd̄ ad trāsmittatōez cozpoz p̄tinēt. scilicet coceptio cinerū et eoz p̄paratio ad reparatōem cozpis humani. Un q̄tum ad hoc in resurrectione vtef deus ministerio ageloꝝ: sicut aīa sicut a deo imediate creata est: ita imediate a deo cozpi itez vntef siue aliqua opatione angeloz sūt gliam cozpis ipse deus faciet abiqz ministerio angeloz sicut et aīam imediate glorificat. Et hoc dicit brūs tbo. supra. xlvij. di. iij. vbi dicitur. Dicit angelos coz tuba et p̄gregabūt electos a q̄tuoz vētis. i. a q̄tuoz p̄tibz mūdi. Etia de hoc legit Dat. xlvij. Dicit filij boīs angelos suos q̄ colligēt de regno suo scandala et. Resurgēs ergo cozpa eadē numero q̄ p̄t erāt ex eodē puluere in quē redacta fuerāt: ad eandē aīam q̄ p̄t fuerat. Un. b. tbo. supra. xlvij. di. iij. Non enim resurrectio dici pot nisi eadē aīa que p̄t ad idē cozpe redeat: qz resurrectio est iterata surrectio: id si non esset idē cozpe q̄ aīa resumit non diceret resurrectio: sed magis noui cozpis assumptio. Queritur vtz resurget idē hō numero. Solu. fm brūs: bo. supra. di. p̄alle. Idem hō numero resurget coz eadē aīa mero idē cozpe numero resumit: de necessitate erit eadē hūanitas numero. Huic cōcordat Job. xij. Quē visurus sum ego ipse et non al

et loquitur sibi de visione post resurrectiones. Ad idēz dñs Aug. in. vij. li. de trinit. di. Resurgēt nihil aliud est qz reminiscere: nisi alit idē hō rediret ad vitā qui mortuus est non diceret reminiscere: nec resurgere qd̄ ē extra fidē. Querit vtz femine resurgēs cū aplos dicat. ad Ephe. iij. Do nec occurram oēs in vtz p̄fectū. Sol. Dicendum est qd̄ fm Bona. q̄ ibi vir non dicit a femina virtute non cozpis: sed mētis per quē modū mulier scā vir est. brūs tbo. dist. palleata. iij. sen. dicit qz sicut boīs resurgēt in diuersis staturis ita in diuersis sexibz tñ seruū deest p̄fusio visio: qz abert libido incitās ad turpes actus qui bus p̄fusio causat. Unde dñs. Dat. xlvij. In resurrectione enim neqz nubet neqz nubetur: sed sunt sicut angeli dei in celo. Tunc ad aplm dicit qz p̄ vtrū p̄fectū intellexit virtutē animi et non sexū vñlem et. Querit vtz resurrectio sit naturalis an miraculosa. Solu. fm Bona. in resurrectione tria sunt. scilicet cozpozis et pulueribz resuscitatio: hoc est extra solitū cursū nature cuius p̄fecta destruere non destructa reparare. Secūda erit ipsi cozpozis reformatio aīe vnio et hoc erit in aliquo modo fm naturā: qz anima desiderat vniri suo cozpozis saltim sancta aīa. Tertiū erit cozpozis et aīe vnio: inseparabilis colligatio: et hoc erit supra naturā. scilicet ex corruptibili fiat incorruptibile non separabile: sic resurrectio erit p̄tū naturalis: p̄tū extra naturā: p̄tū supra naturā Resurgēt enim boīs vt p̄t per p̄dicta q̄tum ad esse: q̄tum ad integrū esse: et q̄tum ad decorū eē. Sup hoc est notandū qd̄ duplex est moꝝ. scilicet aīe per culpā et cozpozis per penā. Et bis respōdet duplex resurrectio. scilicet aīe per grām et cozpis per gloriam. Et sicut in primis parētibz moꝝ culpe intulit mortē penā: ita resurrectio aīe per gratiaz causabit resurrectōem cozpis per gliam. In resurrectione enim p̄current quattuor cause efficiēs. scilicet ipse deus materialis. scilicet ipsi pulueres. formalis. scilicet coceptio cozpis et aīe finalis. scilicet vt recipiat vnusquisqz put gessit in cozpe siue bonuz siue malum. h. ad Loz. v. Ita enim resurrectio erit iusta q̄tuz ad q̄tum ad ipsam resurrectōem. Querit vtz resurrectio sit occultū. Solu. fm Bona. dicendum est qd̄ toti trinitati et hōi xpo seu hōi assumpto tps resurrectōis et hōza nocte sunt oibus aut alijs ignote. Et si obiciat illud Joban. nis. xv. Omnia quecūqz audiu a patre meo nota feci vobis. respōdetur qd̄ hoc intelligit de necessariis ad salutē. Itē si obiciat illud qd̄ est qd̄ non vident q̄ vident oīa vidēt. Solu. Dicendū est qd̄ illud intelligit de bis q̄ sūt de substantia beatitudinis: et intelligit qd̄ tps resurrectōis est occultū

cultus nisi reuelatōe detegeret. In bñs Tho. in. xlvj. di. iij. rectas Aug. Etas vltima huma- ni generis que incipit dñi aduentu vsqz in fine fecit quibz generationibz cōputetur incertum est but rō ē qz determinatus numer' futuri tps sciri nō pōt nisi per reuelatōes. Tps em qd erit vsqz ad resurrectōes numerari nō pōt naturali rōne: qz simul erit resurrectio r finis motus ce- li ex motu aut accipitur numerus oim q deter- minato tēpore per naturalē rationē futura fut dentur. ex motu aut celi non potest cognosci fi- nis eius qz cū circularis sit ex hoc ipso bz qz fm natura sua possit imppetu durare. de reuelati- one aut non est allegandū nimis pfunde: qz sal- uator n̄ noluit reuelare ap̄tis. iuxta illud Act. i. Non est vestrus nosse momēta r tpa q de' pos- suit i sua ptate. Vñ. b. Aug. xvij. de ciui. dei. qd em deus ap̄tis noluit iudicare nec alijs reue- labit: ideo oim de hac materia calculantia digi- tos resolut r q̄scere iubet. Querit vtruz me- dia nocte sit dñs v̄etur' ad iudiciū: qz bz Dat. xxv. Media nocte factus est clamor. Ecce spon- sus venit r. Solu. di. mag. sen. xlij. di. iij. De- dia nocte bz ventur' nō p hora tps: sed qz tunc ventet cū nō sperat. r ibidē Aug. idē dicit: id di- cit ap̄tis. i. ad Thess. v. Dies dñi sicut fur i nocte ita veniet. Idem Lu. xij. Item resurrectio dñi fuit in nocte: vt di. Gre. in omel. paschali. g. bea- tus Tho. sup hoc di. qz determinata hora tps q fiet resurrectio p certo sciri nō pōt. Tū in aliq- bz qz resurrectio erit i crepusculo sole exire in oriente r luna in occidente: quia in tali dispo- sitione sol r luna dicuntur creati vt sit eoz cir- culatio ppleatur penit' p reditū ad idē punctū: tñ resurrectio pprie nō erit i tpe imo erit tps ter- minoz: qz in eodē instāti in quo cessabit mor' ce- li erit mor' noz resurrectō. Post r̄urrectōz sta- tim veniet dñs ad iudiciū. Lu. xxi. Tūc videbūt filiū hoīs venientē in nube cum ptate magna r maiestate. Queritur hic vbi erit iudiciū. So- locus extremi iudiciū erit in valle iosapbat. Jo- belis. iij. Cōsurgēt r ascēdēt gētes in valle iosapbat: qz ibi sedebūt iudicē oēs gētes i circul- tu. Et idē recitat p mag. sen. xlvij. di. iij. Nō in terra sed in spacio bui' aeris sedebit J locū mō- tis oliueti ex quo ascēdit in valle iosapbat. i. in dicitū dñi r̄gregabunt oēs ip̄i iusti aut nō descē- dent in vallē iudiciū. i. dānatōis: sed eleuabunt in nubib' obuiā r̄po. Qd loc' iudiciū gñalis sit i valle iosapbat: p̄ triplici p̄suasōe. Prima qz lo- cus iudiciū gñalis bz eē cōis. modo hierl' r ter- ra ad acēa videt eē cōis cū sit loc' quasi medi- ure bitatōis. Scda rōne qz loc' ille famosissim'

pp̄ter opa n̄re redēptionis q̄ ibides gesta sunt. Tertia rōne negocij: qz ibi est tractandū de ope- rib' mie r iusticie: Quis aut oliueti q̄ est apud vallē illā designat miam. Josapbat aut q̄ inter- pretatur iudiciū designat iusticiā. Ipsus em iu- diciū p̄cedet trīna monitio. p̄ma fuit p̄ p̄bas. Unde puer. i. Vocam' r remissis. Scda moni- tio seu citatio fuit per r̄ps r ap̄tos r p̄dicatores Lu. xlij. Misit seruu' suū hora cene dicere iuita- tis vt venirēt. Tertia citatio erit per vltimā vo- cem tube. Et hec citatio erit peremptoria. i. ad Thess. iij. Dñi ip̄e dñs in iustu descēdet de celo r. fm em doctores multiplex ē iudiciū. Primū est vniforme hoc est iudiciū p̄sentis ecclie q̄ nō iudicat nisi de sola q̄litate retributōem in gene- re tñi tribuēdo. i. qz bōa bonis r mala malis red- dantur sed numerū retributōnū nescit nec q̄l- itatem in p̄ticulari. Scda iudiciū bz multiplex scz qz quilibz ex̄perit in morte accipiēdo sniam de oibus bonis r malis q̄ gessit: sz nō oia bona vel mala statū recipit: qz recipit in aia tñi: sz nō in corpe nec recipit ea cū manifestatōe r solēni- tate que erunt in vltimo iudicio. Tertiu iudiciū scz vltimū erit omniforme qm fm numerū r qua- litatē recipiet q̄scqz bona vel mala in corpe r aia Jstud vltimū iudiciū erit ex oī parte horribile fm bñm Aug. r alios doctores supra erit iudex strēnuus. subtus infern' patens. iustus p̄sciētia remordens extra mūdus ardens a detritis pctā accusantia. a finistris demonia terrētia. circa il- los malos erunt boni angeli in infernū opellē- tes ibidē oēs sancti sniam approbātes r oēs. i. boni r mali pctā damnādoz cognoscētes. qz ta- le iudiciū fit horribile. ps Lu. xxi. vbi dicit. Vir- tutes celoꝝ mouebūt r. nō qdem metu dāna- tionis: sed quandā admiratōe eoz que videbūt r Job. xxvi. scribitur. Colūne celi cōtremiscūt r pauent aduentū eius. Jstud vltimū iudiciū erit inenitabile: vt p̄z. ij. ad Ro. v. Oēs nos mani- festari oportet aū tribunal xp̄i. Vltimū iudiciū erit inextorabile. Prouer. xxi. Qui obturat aurē suam ad clamorē pauperis clamabit r nō exau- dietur tūc iuocabūt me r nō exaudia. puer. i. c. Tanta ei erit seueritas tūc iudicis r inflexibili- tas qz si beata v̄go r oēs angeli r sancti genua flecterent r cum lachrymis per casum positum rogarent pro aliquo damnādo seu qui in morta- li decessit iudex eos non exaudiret. ideo scribit Prouer. vi. Zelus r furor viri nō parcat in die vindicte scz in die iudiciū. ne acquiescet cuiuscūqz precibus nec suscipiet pro redēptōe dona pluri- ma. Unde ad hoc. ps. Quis nouit p̄tate tre sue r. Esa. xlvij. Vltionē capia r nō resistet mibi bō ideo dicebat Job. xxxi. c. Quid factā cū surrexit

ad iudicādu deus r cū quiescerit qd r̄debo ei. Vltimū iudiciū erit erubescibile p̄mo mō in ve- niendo ad iudiciū qz mali habebunt corpa pon- derosita qz fm aliquos apozitebit illos porra- ri p ange' os ad iudiciū sicut Abacuch portatus fuit ad locū leonū in Babylone Daniel. xliij. Alio mō erit erubescibile p dānatōe in stādo co- ram iudice: qz peccata eoz erunt oibus manife- sta: vñ Naum. iij. Reuelabo pudenda tua. i. pec- cata tua in facie tua r offendaz cunctis gentib' nuditatē tuā a regnis ignominia tuā. Non solū fm potestātē diuinā: sed etiā in forma humana iudicabit r̄ps iurisdictione ordinaria iudicabit vt de' cum tota trinitate. Jurisdictione delega- ta iudicabit vt homo. Job. v. Omne iudiciū dedit filio. r Datb. vlti. Data est mibi ois po- testas in celo r in terra. J circa hoc est notan- dū qz q̄ncqz sunt seu reperiunt modi iudicandi. Prim' erit p̄me auctoritatis quo iudicabit tos- ta trinitas. Secund' erit sub auctoritatē quos iudicabit r̄ps bō. Tertius erit assessorie seu ac- cessorie dignitatis quo iudicabūt ap̄ti r v̄tri p̄se- cri qz cū iudice eminent' residebūt tāqz melius scientes leges r p̄suetudines regni dei: quib' ro- taliter implendis r sciendis operam dederunt. Quartus mod' erit approbationis quo iudica- bunt oēs sancti r angeli r. Quint' mod' erit iudicandoz seu dānandoz culpas manifestare: sic etiā mali iudicabunt: qz se conscios r culpabi- les reddent. In p̄mo aduentu r̄ps venit ad iu- dicādu passiuē. In secundo aduentu veniet ad iudicādu actiuē: hoc fm Bona. r p̄pen. rbe. In primo aduentu venit in forma fui. In scdo aduentu apparebit in gloriosa forma saltz san- cti. Iusti em videbunt r̄pm in natura deitatis r in natura humanitatis: a malis aut nullo mō forma diuina videri poterit. Et hoc duplici rōe Prima p̄pter defectū dispositionis in ip̄o vidē- te: qz natura sine grā nō sufficit ad dei visionē. Scda rōne p̄pter meritū delectatōis q̄ est i vi- sione diuinitatis: qz videre deū fm bñm Job. in sua cano. Est vita eterna q̄ nō pōt cōitari re- probis. Videbūt mali bñmitatē r̄pi vt r̄tineant r nō diuinitatē ne gaudeāt fm mag. sen. xlvij. dist. iij. Boni aut vtrāqz r̄pi naturā videbunt. Quia dictum extitit paulo ante qz in scdo adue- tu apparebit i sofa glōsa saltē iustis. Querit vtr in iudicio illa sofa humana apparebit glō- sa sicut nūc est: an apparebit infirma sicut i pas- sione extitit. Solu. magi. sen. xlvij. dist. iij. Di- cit qz qdā putauerunt r ad huc putāt a malis ta- le videri qualē crucifixi perūt. i. infirmā vt videāt in quē p̄pugerūt. Aug. aut dicit qz appēbit in forma serui glōsificatā r bonis r malis. Et ad il-

lud. Esa. xvi. Tollatur impius ne videat glōriā dei. R̄siderur glōriā dei. i. cbaritatē que de' est quā solt mūdi corde videbūt. Datb. v. Et sicut bz qz r̄ps in forma humana iudicabit: ita in illa sofa dñi suscitatur' mortuos q̄uis cūb̄tute diu- nitatis sit suscitatur'. Et ratio quare in forma humana: qz in humanitate suscepit qd est cā no- stre resurrectōis. i. passionē resurrectōis r. buic snie p̄cordat. b. Aug. r̄ps em apparebit blandus iustis sicut dicit Grego. r terribilis in iustis. Vñ malachie. iij. Quis poterit cogitare diē aduēt' eius aut dñs stabit ad vidēdu eum. Jstud figuratū est in colūna nubis i die r ignis in nocte. R̄ps ei stigmata mōstrabit in iudicio: r insignia passionis: scz crucē clauos lanceā co- ronā spinea. vñ Crisosto. Angeli deserēt ante eū signū crucis: vñ Datb. xliij. Tunc appēbit s̄gnū filij hoīs in celo. Sedebit r̄ps sup in loco eminentiori cum sc̄tis. Esa. iij. Dñs ad iudiciū ve- niet cum seniorib' p̄p̄ti sui. Et in li. sapie nobi- lis in port' vir ei' qm sederit cū senatorib' terre. Hoc etiā tenet magi. sen. xlvij. di. iij. Mali ho- erunt sub' in terra quā dilexerit supius expo- sui. R̄ps em noscit oia merita r demerita: In ip̄o ei sunt oēs d̄besant sapie r sciētie dei: qz ip̄e de'. Jtē ip̄e r̄ps nō ē reus de aliquo eorum sup- qbus iudicabit. Non em fecit pctā nec est iur- tus dolus in ore ei' r bec p̄cipue decept iudicē: ergo. In isto iudicio erūt quattuor ordines: qui- dam em iudicabunt r dānabunt: vt illi quozum merita dānabilia p̄mixta sunt aliqbus bonis: si- cut sunt illi qz habuerunt fidē sine operib': qdā iudicabunt r salabunt: vt qz merita bōa p̄mix- ta sunt aliqbus malis venialib': qdā nō iudicabūt r dānabūt vt qz mala merita oino p̄mixta sūt bonis: vt sūt illi qz caruēt fundamēto fidei: qdā nō iudicabunt: sz iudicabunt r saluabunt: vt qz merita bona imp̄mixta sunt malis sicut p̄fecto- ruz pauper r̄ps: de qbus marb. xx. Not q̄ secuti estis me in regeneratōe cū sederit fili' hoīs i se- de maiestatis sue sedebūt r vos' iudicātes duo- deciz trib' israel. Circa p̄missa notādū ē qz oēs hoīes iudicabunt iudicio retributōis: sed nō iu- dicio disceptatōis. Infideles ei: qz nō fuerūt ci- nes ciuitat' dei tanqz hostes sine vlla meri: oū discussiōe aut audiētia puniūt. Fideles: vno mali tāqz ciues cū meritoꝝ discussiōe r audiētia p̄ri- ent'. Iusti aut nō iudicabūt iō vt merita eoz de nouo discutānt an bōa v' mala sint. i. vt eoz bo- noꝝ p̄mittētia oīs manifestet r vt circa malos appēat iusta snia dānatōis. i. sp̄is malis dānatōis. In b̄ em iudicio due serent snie. vna erit p bo- nis alta erit p̄ra malos. Snia p bonis p̄tinet septē clausulas. In p̄ia clausula tangit amabū v iij

Its vocatio cu di venite. In scda benigna noia-
 tio cu di bndicti. In tertia tangit paterna dile-
 ctio: cu di patris mei. In qrtia tangit remunerati-
 onis retributio: cu di precipite. In qnta loci p-
 tio assignatio: cu di regnu. In sexta glorie ppara-
 tio: cu di qd vobis paratu est. In septima tagit
 eterna pdestinatio: cu di ab origine mundi. Que
 ritur vtz sensus in patria habebunt suos actus
 Solu. fm Bona. Sicut act' habebunt suos
 act': qz eoz obiecta erunt i patria. Corp' ei glo-
 riosuz resurget cu luminositate r cu levitate: ita
 vt vnu corp' possit aliud videre r apletari gust'
 r adorat' no erunt in patria: qz obiecta ipoz no
 sunt pprietates corpis absolute: s; emanatiois
 s. odor r sapor. De auditu no relinquif in dubio
 sicut de laude vocali in patria. Querit vtz cor-
 pus glorificatu sit palpabile. Sol. fm Bona.
 Cu corp' glorificatu sit vtz corp' no fantatist' cu
 pot' tagi: qz pt impellert resistere. Et b est p-
 vut' nature. It' latere pt r b p virtute spualis
 poterie. vñ Greg. de corpe xpi in omel. palpabi-
 le fuit p veritate nature r subtile p effectū spū-
 als potentie. Snia tra malos pntet: ser clausu-
 las. In pria tagit separatōis iustio: cu di ite. In
 scda tagit terribilis noiatio: cu di male dicti. In
 tertia tagitur incarcerationis inclusio: cu di in. In
 qrtia tangit pene active acerbitas. cu di igne.
 In qnta tagit liberatōis despacio cu di eternuz
 in sexta tagit demonū associatio cu di q par' est
 diabolo r angelis ei' r. Queritatio iudicio to-
 ta caliditas illi' ignis de q supra erequet sniaz
 iudicis iuoluet pctōes dānatos miserabiles r
 trahet in infernū. Et ita apparet q ignis de q
 supra aduetum iudicis pcedet cōcomitabit r se-
 quef. Post pdicta fiet mundi innovatio q no
 coplebit' qd iudicis erit in mundo nisi quis q
 tradatur in infernuz r. Sicut ei ille ignis ma-
 ximus elemēta purgabit cum habeat virtutē ex-
 pulsiuā fore extrinsece: sic mūdus innovabit cu
 habeat virtutē subtiliatuā. In inter purgationes
 r mundi innovatiōne multiplex est dria: vna qz
 purgatio erit penaliū qlitatz detractio. inno-
 vatio autē erit pulchritōis forme i ductio. Alia
 d'ia erit qz purgatio erit elemētoz ab impurita-
 te q bñt ex cōmixtōe ad puritatē mutatio. An-
 novatio no erit celoza statu veteri in statu no-
 vum cōmutatio: r hoc p cessatiōne a motu. In ce-
 lis em pp impmixtiōne nulla ipuritas est: s; tm
 impfectio mor': vñ no erit in eis purgatio per
 ignē s; cessatio a motu. innovatio em i illis duo
 requirit. mor' cessatiōne: r splēdo:is claritatē a-
 ploze qñ stabit sol i oriente r luna i occidentē vt
 creati st: vñ esa. xxx. Erat lux lūe sic lux sol r lux
 sol' septempli sicut lux septē diez nec tendent

ad occasum: s; stabit ordie quo creati fuerunt.
 fm isid. r fm mag. sen. xlvij. di. iij. Dñs rō pot
 esse qz corpa supiora sunt ad vsu boīs duplt.
 Uno mō ppf necessitate corpis. s. ad statū gna-
 tionis r corruptōis: et iō cessante illo cessabit
 mor'. Alio mō ppf delectatiōne in pulchritudī
 ne creaturaz: pp cognitōne dei i ill. iō lux eoz
 no cessabit s; augebit. Sic igit purgabunt ele-
 mēta q pscindet ab igne ei' combustibilitas ab
 aere obscuritas: ab aqua glarialis frigiditas: a
 terra gravitas r opacitas. Dū dūz ei innovari
 seu pulchritōe formā inducere debere oñditur
 multiplici rōe. Primo qz sicut dignū fuit q ele-
 menta purgarent eo q infecta fuerant ppter
 pctm boīs. ita dignū erit vt mund' innovet pp
 glo: ificatōez boīs. Scda rōne vt creature re-
 munerent p labore quo boi seruerūt. Tertia
 rōne vt tot' mund' put possibile est pfo: metur
 boi glorificato. Quarta rōne qz mund' factus ē
 vt bō nūc p spaciū creature deū cognoscat quē
 in sua natura videre nō pt. Nū in futuro oz spe-
 culū purgari in pulchritudīe creaturaz vt am-
 pli' reluceat spēs creatoris. Hoc autē non erit
 ad necessitatē qñ de' alif videri nō possit sicut
 mō s; b erit ad iocūditatē vt delectatiōni visiois
 intellectual' addat delectatiō visiois sensualis
 Circa elemēta notādūz est q terra erit sicut cri-
 stall' r planabit. Aer erit clarior: nec habebit i-
 pssiones quas bz mō: qz nec erunt nubes nec vē-
 ti nec pluuies nec ros: nec grādo: nec nix: nec to-
 nitrus nec fulgura r. Ignis r aq fiet puriores
 r manebūt nō solū fm substantiā s; ēt fm suas q-
 litates qz bebāt qrtuz ad bituz s; nō qrtum ad
 vsu qz cū in his elemētis mag' vigeat qlita-
 tes active. s. frigiditas i aqua: caliditas in igne
 mag' sunt gnatōis r incorruptōis pncipuz. Et
 talis effect' ipoz nō erit apli' r ppfboc dñr in
 terre: vel dñr iō interire bec duo elemēta: quia
 dñs tunc interciderit in illis teste Basilio. Hoc
 dñi intercideris ita q calidū vstū r frigidum
 glariale tendēt iser'. Per splēduz autē i aqua
 r lux in igne manebunt: qz de oib' elemētis igno-
 bile tēdet deo: s; sicut grossuz terrestre opa-
 cum tenebrosuz r b mōi. Ex pmissis pz elemē-
 toz rāsmutatōes termiari. s. gnatōne aialium
 plātar' r similitū qz cāe istoz cessabūt. Hac de cā
 dñr elemēta interire nō qrtū ad substantiā eozuz
 sed qrtū ad actionē r passiōne. Corp' no celestia
 habita dete r lumie clarioz dñr remunerari.

Explicit liber Floreti. Anno dñi. M. cccc.
 xcij. xvij. die mensis Aprilis. Impressum Lug-
 duni per Petruz mareschal: r Barnabā chaus-
 sard.

Incipit tabula floreti scdm ordi-
 nem minoris alphabeti.

Articuli divini iplozatio folio. h.
 Articulus fidei credē explici-
 te credē multiplicite qd sit. iij.
 Articuli fidei sūt. xij. iusta sym-
 bolum apostolor. eodē.
 Articulus quid sit folio. iij.
 Articulus primus vbi querit cam tria sint que
 appropriant trib' psonis quare dicitur articulus id
 qd appropriat patri r nō id qd appropriat filio
 r spū sancto. folio. iij.
 Articulus scdm vbi notat duplex emanatio. iij.
 Articulus tertius folio. iij.
 Articulus. iij. vbi est hystoria iudez pylati. vi.
 Apertio ianne paradisi quō intelligit. ix.
 articulus quintus vbi notant cause quare xpus
 descendit ad inferna. folio. ix.
 Articulus sextus vbi ostenditur resurrexio ha-
 rpi multis probatiōibus folio. ix.
 articulus septimus folio. x.
 Ascensio assumptio r euolatio seu elevatio dis-
 ferunt folio. x.
 Ascensio xpi vtrū fuerit motus naturalis r fm
 quam naturam christus descendit et ascendit et
 quot circumstant ascensio folio. x.
 Ascensionis xpi plurime sunt cause. f.
 ascensionis xpi. modus. f.
 Ascendit xps die quadragesima folio. f.
 articulus octavus vbi queritur super illud ps.
 Impij non resurgunt in iudicio folio. xi.
 Articulus nonus vbi notatur q spū sanctus p-
 cedit a patre et filio folio. xi.
 Articulus decimus vbi queritur quare nō dici-
 tur i vna sanctā eccliaz sicut dicitur credo in spū. xi.
 articulus vndecimus folio. xi.
 Articulus duodecimus. folio. xi.
 articulus fidei fm aliqs sunt. xiiij. vbi queritur
 qre dant tres articuli de do cū vnus sit de'. xi.
 Accidie diffinitio folio. xxiij.
 accidie species. folio. xxiij.
 Accidia plura sequuntur incōuenientia xxiij.
 accidie remedia folio. xxiij.
 Anaricie diffinitio folio. xxx.
 anaricia plura sequuntur incōuenientia xxx.
 Anaricie remedia folio. xxx.
 angel' vtrum possint baptizare. folio. xlvij.
 Alienum quot modis dicitur: r ibi de acquisito in lu-
 do taxillorum. folio. lviij.
 Angelus vtruz possit videre corpus christi sub
 sacramento. folio. c.
 affinitas quid sit folio. cxij.
 Affinitas vtrū impediat matrimonium cxij.

Abstratio ad gratiam etiam. lvs cxvi.
 sic dānatoz vtz aliqñ eceant a suis receptaculo
 Angelorum puelationes folio. cxlvij.
 angelorum cognitio folio. cxlvij.
 Angelorum motus folio. cxlvij.
 angel' vtrū sint plures sub vna specie cxlvij.
 Angelorum custodia. folio. cxlvij.
 antiq'svtrū bebūt bonū āgelū custodē cxlvij.
 Angelice custodie quis sit effectus cxlvij.
 angelus vtruz incurrat aliquod detrimentū ex
 damnatione custoditi. folio. cxlix.
 Angeli vtrū ascendant affectū nostruz cxlix.
 angel' vtrum possint assumere corpora: et vtrū
 corpora que assumūt fiant de natura celesti. cl.
 Angeli vtrum in corporib' assumptis exerceat
 operationem potentie vegetatiue cl.
 Angeli visus quomō differt ab eius auditu cl.
 angel' vtz possit opari simul in plurib' loc' cl.
 Angelus vtrum sit in loco folio. cl.
 Angeli boni vtrum sciant omnia cl.
 angelus vtrū diligat plus superiores q inferio-
 rem et econverso cl.
 angeli vtrū fuerint creati i beatitudine cl.
 Angeli vtrum fuerint creati in gratia cl.
 angelus vtrū cognouerit diuinas essentiam in
 seipsa per naturalem cognitionem cl.
 angel' vtrū sit data scia future glificatiōis. cl.
 Aureola in generalit' ibi multa cl.
 aureole diffinitio cl.
 aureola in specialit' r ibi multa. cl.
 Antichristus r eius mala vita. cl.
 antiq'si mod' decipiēdt: r ibi multa notat cl.
 Antiq'si persecutiōis duratio cl.
 anticristi mors cl.
 Angel' vtrū opent in resurrexioe gñali cl.
 Angeli quō differunt ante xpm signata. s. cru-
 cem: clanos: lanceā: coronam spineam r. cl.
 Apoc' diffinitio xlvij.
 Baptismus sit trib' mōis xlvij.
 Baptismi materia. xlvij.
 Baptismus nunqd potest fieri
 cum qualibet aqua xlvij.
 Baptismus quare fit cum aqua
 potius qz cum alio elemento. xlvij.
 Baptismi forma. folio. xlvij.
 Baptismo nunquid potest dici xlvij.
 baptisans nōne pt dici baptisato te i noib' xlvij.
 Baptisans nōne potest baptizare in noie geni-
 toris et gentis et flammis. xlvij.
 Baptism' nunqd pt fieri dicēdo in noie patris
 et filii r. et ibi de subtractōe: diminiōe: addi-
 tiōe: interparatōe: r pluribus alijs xlvij.
 Baptisans nunquid potest dicere baptisato vos
 si sint plures: vel si sit princeps. xlvij.

Tabula

Baptisans nunqd potest dicere lauo vel intin go vel madefacio sicut baptiso. xlvij. Baptisans nuqd pot baptisare in noie tri. eod. Baptisare quis pot vbi queritur vtrum angeli possint baptisare et vtrum diabolus in specte bu mana possit baptisare xlvij. Baptisans dicedo in nomie patris et si intelli gat diabolus queritur quid iuris eodez. Baptisanti minister non credes caracterem im pium vtrum baptisaret eode. Baptisanti intentio qualis debet esse xlvij. Baptisanti vtz eqtr recipiat ab oib' pnat. xlvij. Baptisanti effectus est multiplex xlix. Baptisand' inungit in quattuor locis. eod. Baptisanti sacm quado fuit institutum. xlix. Baptisanti plures sunt qstiones in b libro syris eas inuenire incurrere ad litteram. Q. Bellu insu et insutu. et ibi de diffidatioe. lr. Beatitudines in generali cxxij. Beati et danati vtru mutuo se videat. cxxij. Beatorum ordo in celo empireo cl. Buse quattuor isti libit. ij. Credere deo: credere deo: et cre dere in deo quod differunt. iij. Crucis sps tituli interpretatio. viij. Crucis brachia qd significat. viij. Crucis ligna fuerut quattuor et ibi quid significant. viij. Clausio ianne paradisi quo intelligitur lr. Laue quare sps descendit ad inferna. eod. Corpora sanctoru que cum sps surrexerunt qd possunt deuenire. e. Crucis sps vtru debeat latric cultus. xij. cõsilia saluatoris sunt duodecim. xv. et xvi. Contritio causatur tripliciter. cxxij. Casus in q' licitu e picipare cu excoicat' xli. Corumelis i psoz q de facili excoicat. xliij. Character quid sit xliij. Latibellimus instituit' est trib' de causis xliij. Confirmationis sacramentum. eode. Confirmationis materia et forma eodem. Confirmationis diffinitio eodem. Confirmationis minister eodem. cõfirmad' dz teneri a q'cuq' qn ab ep'o inugit. l Confirmationis effectus e multiplex. vbi nota tur q' inter illum qui tenet pfirmandum et con firmatum oritur consanguinitas eodem. Confirmationis sacrameto quare cbistus non fuit vsus sicut baptismo eodem. Contritio quid sit liij. Contritio vtru sit i bris: danat' et detet' i purga to:io. Et ibi q'rif q' dnu ds d pcto dz dolere. eo. contritio sola no sufficit bñctib' copla sapd et. ex Confessionis diffinitio eode. Confessio sit duobus modis. eodez

Alphabete

Confessio quando fuit instituta liij. Confitendi modus eodez. Conditiones vere confessionis eodem. Contritio sola vtz sufficiat sine solenitatib' liij. Confitendi modus eodem. Circumstantie peccata aggramantes. liij. Confessio vtru sit necessaria ad salutem. lv. Confessio vtrum sit de iure naturali eod. Confiteri an quilibet teneatur eod. Confessoris conditiones lvi. Confessor vtrum teneatur reuelare crimen et co fessum ep'o excoicante omis scios eiusde criminis nisi reuelent veritatem eode. Confessio cui sit facienda. eod. cõfiteri layco i cau necessitat' vtz ds possit. eo. Confessio vtru possit fieri cullibz sacerdoti. Et ibi de religiosis. Et vtru possit quis confiteri alteri q' proprio sacerdoti: et quib' casibus pot hoc facere. lvi. lviij. et liij. Confitens vtz teneat dicere pctm qd no fecit. liij. Confitens vtz teat noiare psona cu q pecca. eo. Confessio vtru sit statim facienda post pctm co missum. Et ibi de impedimētis penitentie. eode. Confessio nunquid possit fieri per mnciu. eode. Confessio nuquid possit fieri p interpretat. eod. Casus in quib' confessor tenet mittere pfitentē ad suu dyocesanu. Et ibi plura notant' et q'runf de voto et pluribus alijs lvi. Confessio qn et in q'bus casibus est iteranda. Et si remittat penitēs ad superiorē vtru debeat cõfiteri oia peccata v' solu illd p q remittit. lviij. Confessio in pcto mortali sc'ta vtru valeat. lviij. Confessor vtru debeat inungere tm pnam cõfitentis quanta meruit. Et ibi plura alia lxxij. correctio quid sit lxxij. Correctionis distinctio eodem. Corrigens debet esse mundus eodem. Cognatio vtru impediat matrimoniu. cxiij. Cognatio est triplex. et ibi plura notantur que runtur et soluntur. eodem. Crimen vtru impediat matrimoniu. et ibi de de multiplici acceptione criminis cxi. Clandestina matrimonia que sunt cxiij. Clbaritatis diffinitio. et ibi pla queruntur et soluntur. folio. cxiij. cum trib' folijs sequentibus. Contemplatio cxxliij. Correctio cxi. Custodia quinq' sensuum cxi. Conuersatio et honestas vite cxiij. Celi quot sunt cxiij. Celi quo situat'. et ibi de planetis. et vtz corpa sup celestia possint influere sup libez arbitriu. et ibi que differētia est inter calidū formaliter et virtualiter cxiij. Celum quare est factum tant' ambitus cl.

Tabula

Ab:pus glorificatum vtru sit palpabile clv. Discipuli poti' cognouerunt xpm i fractide panis q' i alio actu. x. Discipuli poti' cognouerunt xpm in domo q' in via eode Dulla et latric differunt xij. Demones vtru rimetur secreta cordiu clij. De sacrameto re sacrameto et re simul l. Diabol' in sp'e buanavtz possit baptisa. cxxvij. Deceptores iuris qui sint lxxij. De precatio et oratio differunt lxxv. Dinouitum quomodo sit cxiij. Defectus qui possunt cõtingere circa celebrati onem missę. c. Dona in generali cxxij. Donum timoris cxxij. Donum pietatis et misericordie eodez. Donum scientie et ibi de ignorantia eodez. Donum fortitudinis cxxv. Donum consiliij eodez. Donum intellectus cxxvi. Donum sapientie cxxvi. Discretio. cxxvij. Doctrina et predicatio cxxvij. Domus dispositio cxiij. Danati et beati vtru mutuo se videat cxiij. Danati vtru sciat qd agat inter viuos eodez. Doloz inferni cxiij. Danati i inferno vtz vellēt oēs eē danatos eo. Danati vtrum vellent non esse. fo. eodem. Danatorum voluntas vtrum sit mala cxiij. Danati vtrum vellent se peccasse. fo. eodem. Danati vtrum peniteant fo. eode. Dotes aie et corporis et ibi plura. cl. et clij. emanatio i diuis e duplex. iij. Excoicationis diffinitio xli. Excoica. pla sequit icone. eo. Excoicato picipas icurrit mi noze excoicatoez: et ibi ponit' casus excepti in qb' picipans dum est cum excoicatio. xli. Excoicationis sententia iniuste lata no est amenda in multis casibus xliij. Excoicationis iniusta snia quot moīs dz eo. Excoicato filio vel seruo vt pater vel dñs possit participare sine periculo xliij. Excoicare ds possit et vtru q' sacerdos possit excoicare: et vtz aliq's possit seips excoicare. xliij. Excoicatus vtru possit sepius excoicari. eode. Excoicatus qn quis dz: an a tpe receptiois lraz an a tpe concessionis xliij. Excoicat' vtru sit vitadus ante denūciatoez. c. Et ibi vtru aliquis debeat excoicari eodem. Excoicatus vtrum possit excoicare eodem.

Alphabete

Excoicat' vtru possit absoluti parte aduerfa co tradicente eodem. Excoicat' vtru possit absoluti inuit' eode. Excoicat' plurib' excoicationib' vtru possit ab solui ab vna alijs remanentibus eodem. Excoicatus qd sit et vnde dicatur xliij. Excoicatus dz precedere baptismum eodez. Exceptiones ppter quas penitētes no debent remitti ad superiorē lxxvi. Excoicat' vtru pus dz absoluti ab excoicatoe q' a pctis: cu excoicatio sepet boiema sacris. lxxvij. Excoicat' vtru possit absoluti post mortē vel no excoicatus excoicari. et plura alia eodem. Excoicat' cu possit inuit' absoluti a snia excoica tionis. vtru possit inuit' absoluti a pcto eode. Elemosyna quid sit lxxvij. Elemosyna quot duplex est fo. eode. Elemosyna vtru sit dāda de pcepto lxxvij. Elemosyna quomodo sit danda eodem. Elemosyne effectus eodem. Elemosyna quibus sit danda. eod. elemosyne gradus eode. Elemosyna nuqd est dāda malis eodem. Elemosyna sibi met facere nuqd possit aliq's. eo. Elemosyna de quo sit factēda. et ibi: quot moīs aliquid dz male acquisitum eodem. Elemosynā erogare vtru possint vxoz: filij: mo nach: serui: et similes qui sunt alieno iuri subie: cti sine licentia suoz superior' eodem. Elemosyna e dāda pncipalit' amore dei lxxvij. Elemosyna quando debet dari eod. Elemosynā faciens dz diligenter attendere ds petit eam: quid petit: et ad quid. eodem. Elemosynā dādo vtru sciuntā redimi lxxvij. Eucharistie sacramētū qn fuit institutū lxxvij. Eucharistie species. eodem. eucharistie diffinitio et vñ dicat eodem. Eucharistie sacm xps instituit i fine sue pdica tionis: et baptism' instituerat in principio. eod. eucharistie sacri ples fuerut figure vbi qritur q re no sit mētio de sacrificio aaron et noe. eode. eucharistie sacm qre debuit bñe figuras eod. eucharistie sacri duplex est significatio eod. eucharistie materia est panis et vinu: et ibi plura notantur lxxvij. eucharistie institutiois cā fuit multiplex eod. eucharistia instituēdo in cena vtru xps mādu cauerit seipm: et vtrum dederit corpus suū inde et quare dedit et eodez. eucharistie sc'm seu missa qre celebrat. lxxvij. eucharistie sacri ds sit mister et ibi pla notat'. e. eucharistie reuerēta debita eodez. eucharistie sacramētū vtru habeat efficaciam in aliquo peccato: e qui est iu mortali. eod. eucharistie sacramētum vtrum profit beatis ad

Zabula

augmentum glorie ei.
Eucharistie sacramentū vtrū habeat semper ef sicactam in viro iusto ci.
Eucharistie effectus eodē.
Eucharistie sacramētū indigne sumētibus multa mala occurrunt eodem.
Eucharistie sacm vtrū sit mīstrādū excoīcat? .e. eodē.
Eucharistie sacm vtrū debeat dari hereticis a mentibus demoniacis rē. eodem.
Eucharistie sacramētum vtrū debeat dari lepro sis: r ibi queritur vtrū p̄sūs potest sumere cor pus christi in necessitate. clj.
Eucharistie sacramētū perceptū quomodo de bet custodiri r debent reddi gratiarū actiones r quare dicitur viaticum eodē.
Extreme vnctionis sacramētū q̄s mister eodez.
Extreme vnctionis tria sunt genera: r ibi plura notantur. eodem.
Extreme vnctionis forma r materia eodē.
Esuries iusticie cxxij.
Electi vtrū memorabuntur maloz que perpe trauerunt. clj.
Electoz peccata vtrū in iudicio p̄deant in nocē tiam oīum sicut peccata damnatoz clj.
Ides est necessaria ad salutē iij.
Fidei articuli iij.
Fides sumit plurib⁹ modis xij.
Fidei diffinitio xij.
Fidei effectus xij.
Fides ficta et non ficta magna et parua xij.
Fides est multiplex xij.
Fides explicita r implicita: vna r mortua xij.
Furtū vtrū cōmittatur accipiēdo rem alteri? occulte auctoritate iudicis lē.
Furtū vtrū cōmittat accipiēdo occulte rem p̄ priam ab alio detentam eodez.
Furtum quid sit eodez.
Furtum r rapina quomodo differunt eodez.
Fame lesio quomodo debet restitui. lē.
Fozum est duplex lē.
Fidelis cōuersus vtrū teneatur ab infidelī cō iuge discedere cl.
Fideli qui ab infideli discessit vtrū liceat aliō matrimonium contrahere eodē.
Fornicatio vtrū possit oppōi p̄uerso ad fidē eo.
Finitio actionum cy.
Fidei diffinitio et ibi multa eodem.
Fortitudo: quid sit cxxvi.
Fidelitas clj.
Flex⁹ infernalis vtrū sit corporalis v̄l sp̄ialis clvi.
Femie vtrū resurgēt in vltimo iudicio cū ap̄s dicat donec occurramus in vtrū p̄fectū. clv.

Alphabetti

Ale diffinitio. xliij.
Aule species xliij.
Aula plā sequitur incōueniētia so. xxvij.
Aule remedia. xxvij.
Alia sanctorū vtrū minuat visa pe na reprobozum clxij.
Auidia paradisi clxij.
Auidia b̄toz i padī. sub ep̄logoz ibi multa. clxij.
Aeg et magog qui sint clxij.
Aigātes r alia mōstra vtrū resurgent cl.
Ammicida quō dz puniri. lē.
Aboza cōcedēdi dieb⁹ ieiunia. lxxi.
Ammittas cxxvij.
Aonestas vite r p̄uersatio. clx.
Aelyas r enoch. clx.
Interpretatio istī noīs flozetus ij.
Incarnatiōis op̄ attribuit p̄ter fi lio r. ff. diuersis respectib⁹. iij.
Incarnatiōis p̄cipua causa. iij.
Incarnatiō filij q̄re fuit potius op̄ patris vel spiritus sancti iij.
Incarnatiōē filij dei q̄re āgelica ānūciatio p̄ cessit. fo. v. Inde bystozia. fo. vi.
In redēptiōē n̄ra fuit mītra grā plib⁹ mōis. vij.
Ire quadruplex est differētia. vij.
Inferni nomen sumitur dupliciter u.
Infernus dicitur quadrupliciter eodem.
Imagines q̄re sunt introducte in ecclesia. xij.
Ire diffinitio xxvij.
Ire species eodez.
Iram plura sequitur incōueniētia xxvij.
Ire remedia. eodez.
Inuidie diffinitio xxij.
Inuidie species folio eodem.
Inuidiā plā sequitur incōueniētia eodem.
Inuidie remedia. eodez.
Ignorantie multiplex acceptio xli.
Impedimēta penitentie. lit.
Iusticia vtrū sit in deo lxxij.
Iusticie diffinitio eodem.
Ieiunū quid sit lxxxi.
Ieiunū vtrū cadat sub p̄cepto eodē.
Ieiunans qua boza debet comedere lxxxi.
Ieiunū vtrū possit redimi dādo elemosynā. eo.
Ieiunium est duplex eodez.
Ieiunij effectus r vtilitates. eodē.
Ieiunandi modus lxxxi.
Indulgētie vtrū p̄sint penitētibus. lxxxi.
Indulgētias quis potest conferre eodē.
Indulgētia vtrū p̄sit volūtate b̄n̄tīz nō p̄tātē adiplēdi op̄ p̄p̄ qd̄ talis indulgētia p̄ferē. eo.
Indulgētie vtrū valeāt plāto eas p̄ferēti. eo.
Indulgētie vtrū valeāt t̄m̄ c̄ptū sonant. eodez.
Indulgentie vtrū equaliter valeant diuini et

Zabula

pauperi eodez.
Indulgētie v̄l sumpserūt originē: r ibi in fine querit quid iuris si papa p̄cedat indulgentiam plenariam a culpa et a pena dūtata in articulo mortis: r ille qui p̄cessit v̄sus fuerit pluries ista grā credēs se esse in articulo mortis. eod.
Impedimēta et defect⁹ que p̄sint p̄tingere circa celebrationē missē. r ibi plura alia. xxi.
Impedimēta matrimonij cvij.
Impedimētus vis seu violētie quid sit r ibi de metuz: r plura alia ibi distinguntur cxi.
Impedimētū ordinis quid sit eod.
Impedimētum ligamētis quid sit cxi.
Iusticia publice dōctas vtrū ipediat m̄rio. cxi.
Impedimētū coeūdi qd̄ sit r ibi multa notāf eo.
Impedimētū frigiditatis quō pōt cognosci esse p̄petuum r quō celebrat diuortium in t̄m̄ casuz: r ibi multa notātur eodez.
Impedimētū accidentale qd̄ sit eodē.
Iusticia quid sit cxi.
Ignorantia triplex cxxvi.
Iusticie esurics cxxvi.
Ingratitudo cxxvi.
Inferni pene clxij. cū trib⁹ solis sequētib⁹.
Iusticia r mīa in deo vtrū sint idē eod.
Infernalū penaz species: r ibi multa notantur r queruntur. clvi.
Ignis pena eodez.
Ignis infernalis vtrū sit corporoz p̄sumpti⁹ eo.
Ignis infernalis vtrū sit corpore? eodē.
Ignis purgatoz r ignis infernal vtrū sint id. eod.
Indulgētie papales vtrū p̄sint defunctis. eodē.
Ignis q̄ p̄cedet faciē xp̄i in iudicio. clxvij.
Iudicium generale vbi erit clij.
Iudiciū quare erit in valle iosaphat eodem.
Iudiciū trina erit monitio seu citatio eodē.
Iudiciū vltimi terror: r ibi plura notātur eod.
Iudiciū executio p̄sniāz latā p̄tra dānatos. clvi.
Iber p̄sens recte nuncapatur flozetus propter tria ij.
Latria r dulia differunt xij.
Latria vtrū debeat m̄ri xp̄i. xij.
Latrie cult⁹ vtrū possit exhiberi diabolo si trāfiguraret se in si militudinem xp̄i. r cū dulia debeat angelo bo no quare p̄b̄bit se adorari a b̄to tobāne. xij.
Lucifer qm̄ peccauit qd̄ appetijt xix.
Luzurie diffinitio eodem.
Luzurie species xxv.
Luzuriā plā sequunt incōueniētia xxv. r. xxvi.
Luzurie remedia r quot sunt que p̄tūat occasio nem luzurie xxvij.
Lingue peccati plures sunt spēs. fo. xxvij. cum

Alphabetica

duabus socijs sequētib⁹.
Lingua refrenandi modus r remedia contra peccatum lingue. xxix. r. xl.
Lucus seu sētus. cxxvij.
Largitas. cxxvi. r. cxxvij.
Eritū dicit p̄sibus mōis v̄l.
Marie mari christi vtrū debeat cur latria xij.
Modus vincendi peccata: r ibi de libro vite: speculo et emplarī imagine. xliij. r. clxij.
Modus p̄srendi p̄ctā eod.
Mulier vtrū possit confiteri sacerdoti cū quo peccauit. lxx.
Mercatores vtrū teneatur ad restitutiones si cōmittent fraudē v̄dēdo vel emēdo. lxx.
Modus penitēdi lxx.
Misericordia vtrū sit in deo lxxij.
Modum ieiunandi lxxij.
Missa quare dicitur lxxvij.
Misse officium quis edidit eod.
Misse officiū quō debet dici eodez.
Missa dicendi mod⁹: r ibi plura notantur et querūtur. Item de vestimentis r de officio ma gne hebdomade tangunt plura. folio. lxxvij.
Mod⁹ procedendi in missa. fo. lxxvij. v̄sq̄ ad folium. cl.
Matrimonij diffinitio cvij.
Matrimonij quid sit. eodē.
Matrimonij vbi fuit institutū eod.
Matrimonij cā est quadruplex eodez.
Matrimonij est quadruplex eodem.
Matrimonij quare fuit institutū eodem.
Matrimonij cōmendatio fo. eodē.
Matrimonij contrahendi modus p̄tūm ad in tentionem. fo. eodem.
Matrimonij quō p̄trahitur eodez.
Matrimonij impedimenta cxxvij.
Mulier credens maritū suū esse mortuū vtrū possit alteri copulari: r vtrū p̄tūm v̄l teneat re cipere v̄roz que sic p̄trahit cū s̄do viro. cxi.
Matrimonij clandestinū quid sit clxij.
Mulier vtrū possit dimittere virum suum for nicantem. eodez.
Meritū vnde causetur cxxij.
Mistitas seu mansuetudo. cxxvij.
Mundicia cordis: virginitas r castitas. folio. cxxvij. r. cxxix.
Modus tentandi demonū cxxxi.
Misericordia prout est beatitudo. cxxxi.
Modestia cxxxi.
Mors. Et ibi notantur plura. vide ibi. folio. clxij. r. clxij.
Vis r iusticia in deo vtrū sint idem. eodē.

Tabula

Misericordia vtrū ex parte dei cōcurrat in pū
nitione maloz. cxiij.
Quindi innovatio post iudicium. 7 ibi de diffe
rētia inter innovatiōē 7 purgatiōē: 7 ibi plu
ra notantur de elementis clvi.

Nativitas xpi est triplex v.
Nūquid vnus potest puerum te
nere 7 baptizare. clviij.
Nō baptizat vtz pōt tenere pu
erū ad sacrū fontem eodem.
Nūquid pōt dci baptizat puer
in mort' articlo piec' in puteū dicēdo verba 7
habēdo intētiōē: 7 ibi de indeo eodez.

O Ratio xpi fuit dicens propter
quattuor. viij.
Opa bona i pctō mortali facta
vtrum sint meritoria lxx.
Opa bona in peccato mortali
facta vtruz per sequentē peni
tentiam renūsciant. lxx.

Opera bona in caritate facta. vtruz per pctm
mortale sequēs mortificatur. lxx.
Opera bona mortificata vtrū possint per peni
tentiam viuificari eodez.
Oratio quid sit fo. lxxiij.
Orationis diffinitio. lxxv.
Oratio multiplex acceptio. eodez.
Orationis 7 deprecatio differūt. fo. eo.
Orōis fructuose vtilitates secludēdo als. lxxvi.
Orōis pēnunētia. respectu ieiunij 7 elemosy. e.
Oratio vtrū debeat soli deo. 7 ibi de multiplici
interpellatiōe sanctorū fo. eodez.
Orō dīca cū septē pctōib' in eadē pctōis. fo.
lxxvii. cū tribus solijs stigne sequentibus.
Orare vtrū sit de pcepto. 7 ibi de multiplici ac
ceptōe necessitatis. 7 plā alia. fo. lxxviii.
Orationis pditiones lxxix.
Orationis triplex attentio lxxx.
Orōnis preparatiō q dicit eam pcedere. eodem.
Orationis impedimēta eod.
Oratio quando debet fieri 7 vbi eod.
Orando quid sit petendū eodem.
Orans vtrū debet petere temporalia eo.
Orās vtrū d3 aliqd determinare petere. eodem
Orōinis sacramētum. ciiij.
Ordines sunt septē. 7 ibi plāra notātur querun
tur 7 etia solūtur. folijs. ciiij. cv. cvf.

Obedientia. cxxiiij.
Ordo beatorū in celo epireo. ciiij.
Rostatio auctoris hui' libri. ii.
Prīmū d3 duob' modis. viij.
Pylati 7 inde bystoria vi.
Passio xpi cōmendat p pacētias

Alphabetica

In ope p bñlitate in mō: 7 p caritatē in cā. vi.
passionis xpi effectus est multiplex viij.
passionis xpi septē sūauitates viij.
passio xpi vtz liberavit nos a ptate diabo. viij.
passio xpi vtz liberat a pena peccati. ix.
pcepta legis sunt decem. fo. xliij. 7 xv.
pceptoz alia sunt afirmatiua alia negatiua. xvi.
peccata in generali xvij.
pcti originalis mortalis 7 vctialis dīca. eod.
peccati diffinitio. eodez.
peccatū multis nōibus nūcupatur. eodē
pctm originale vbi auc. pōt remediū purga. e.
peccatū veniale qttuor modis d3. xvij.
peccatum mortale qd sit eodez.
pctm motus vtrū sint peccata. eodem.
peccata mortalia in generali. xix.
peccati mortalis diffinitio. eodem.
peccatū vnū d3 maius alio plurib' mōis eod.
Peccatum ade vtz fuerit maximum eodez
Peccati mortali effectus xix. 7. xx.
Penitētia vtz restituat homini bona opa que
mortificata sunt per culpam. xx.
Peccata mortalia in speciali. eodem.
Peccati in spūscm̄ sex sunt species xxxvi.
Pctm in spūscm̄ qd modis d3: irremissibile. e.
Peccatum lingue eodem
Pcti lingue ptes sunt spēs. fo. xxxvii. 7. xxxviii.
Peccati venialis diffinitio 7 interpretatio hu
ius nominis veniale xxxix.
Peccati venialis mortosa delectatio xl.
Pcti venialis effectus: de pscia erronea. xl.
Peccata venialia quomodo delentur. eodez
Pctā vctalia vtz sint de necessitate pscitēda. xliij.
Pater aut mater vtz possit baptizare puerum
suum in casa necessitatis xlvf.
Penitentie sacramētum folio. l.
Pnia qre fuit inuēta 7 de duplici naufragio. li.
Penitentie multiplex acceptio eodem
Penitentie effectus eodem
Penitentie materia 7 forma: 7 ibi tria attēdam
tur sicut in peccato mortali eodem
Pnia sola vtz tollit pctm mortale eodez
Pctm mortale nō pōt tolli nisi p pniām eodē
Penitēt te vere diffinitio eo d
Pniay qdā exterior 7 qdā interior: 7 in pnia a
li' est dolor rōnalis 7 ali' sensualis eodem
Penitentiarum qdā est ptiuata: quedā publica
seu solennis eodem
Penitētie solēnis qualiter bz fieri eodē.
Penitētia vtz sint tres partes: 7 vtz in penitē
tia requirat cōtritiō vel attritiō et vtrum attri
tiō sit contritiō fo. liij.
penitere sumit pluribus modis eodez
penitentia vnde habet originem liij.

Tabula

Penitētia quare iterat 7 baptismus nō liij.
Peniam seu satisfactiōē inuigēdi modus. lv.
Penitētie impedimēta lxx.
Peritūrum quō cōmittitur. lvi.
Peccata semel dimissa vtrum redeāt lxxiij.
Penitētie vtrum sint arbitrare. eodem.
Penitētia vtz sit inuigēda moriētib' seu insir
mis: 7 ibi si aliqd fuerit mortuus sine pessione
quid furis. eodem.
Peccator qui nō vult accipe cōdignam satisfā
ctiōnem vtz peccet mortaliter eodem.
Penitentia faciēdi modus: 7 ibi de obiecto pe
nitentie 7 pena voluntaria lxx.
Penitētia inuicta alicui in pctō mortali: ppleta
vtrū sit iteranda 7 plura alia. lxx.
Penitens vtrum resurgat in maiori gratia: et
ibi de multiplici acceptatiōe gratie eodez.
Parentes vtrū possint cōpellere liberos suos
ad matrimonium. cxi.
Prudentia quid sit cxiij.
Paupertas. cxx.
Par.
patiētia 7 eius cōmendatiō: q tūat patientiā
7 ibi de modo tētandi demōis. cxxi.
providentia cxxviiij.
predicatio 7 doctrina cxxviii.
perseuerantia cxxix.
pene inferni. fo. cxiij. cū trib' solijs sequētib'
et queruntur. eodem.
penarum infernalium spēs: 7 ibi multa notant
eodem.
pena ignis. eodem.
pena vermis eodem.
pena tenebray: 7 ibi de tenebris exteriorib' et in
teriorib' 7 de triplici actu luc' corpalis eodē.
pena verberum eodem.
pena frigiditatis eodem.
pena aspectus demonum. eodem.
pena inferni quoz ministerio infligatur: 7 ibi
plures opinionēs. eodem.
pena confusiōis peccatoz eodem.
pena fetus. eodem.
pena ferocis. eodem.
pena dāna irrepabilis: 7 ibi d3 multiplici dolore. e.
pena vinculoz. eodem.
penam inferni anime sustinentes vtruz aliquā
do creant a suis receptaculis eodez.
pena ignominie eodez.
pena cxiij. eodez.
pena mortis eterne eodez.
pena seruitutis. eodez.
pena stridoris dentium. eodez.
pena sumi eodem.
pena clamoris eodem.
Pena vituperij.

Alphabetica

Pena carceris eodez.
Pena famēs eodez.
pena timoris eodez.
pena doloris. eodez.
pena inuidie. eodez.
pena difformitatis: 7 plā ibi notātur eodē.
punitio gebēnal vtz sit sine intermissiōe cxiij.
pena purgatiōis vbi dicitur q sunt illi q patiunt
in purgatorio. cxiij.
purgatoriū vtz sit 7 sūt ibi ptes rōes q sic eo.
purgatoriū pena est duplex eodem.
purgatoriū ignis quō purgat aias. eo.
purgatiōis pena vtruz sit voluntaria: 7 ibi de vo
luntate. eodez.
purgatoriū vbi sit eodem.
purgatoriū ignis 7 infernalis vtz sint idē. eo.
papa vtz possit absoluerē defūctos a pur. cxiij.
Quedā sunt antecedētia ad fidē
quedam sequētia 7 quedam cō
currentia iij.
Quare deus d3: oipotēs cū non
possit peccare nec facere sibi eq
lem. iij.
Quare xps tantum distulit incarnari v.
Quinq' fuerunt status simi boīs 7 de quolibet
xps assumpsit aliquid v.
Quō intelligit illd apli factū sub lege cui sym
bolo dicatur genitum non factum. v.
Quare xps orauit cū sciret se nō creandū v.
Querit vtz passio tristitie vel ire fuerit in xpo
vbi notatur duplex ira viij.
quō intelligit illd Job. bap. Matb. xi. Tu es q
vētur' es an aliu expectam' 7 ibi d3 dubitāde ir.
quid intelligit p dca sed ad dextera dei pscis. x.
quattuor ordines erūt in futuro iudicio xi.
querit cū passus crucifixus mort' et sepultus
sint quattuor actus quare non faciūt quattuor
articulos sicut xpi 7 nasci duos xij.
Quare deus plasmavit boiem quē sciebat pec
caturum xvij.
quis plus peccat vel adā vel eua. xix.
querit vtz duo boies possint vnā puerū bapti
sare: q vnus qz mutus est teneat 7 7 aler qd
manus est profeat verba. xlvij.
quot sufficiat ad releuādū puez d sacro sōte. e.
quod annoz d3 esse ille qui tenet. eo.
quid iur' si sacerdos est ignorātia v' spūscm̄ dētia
baptiser masculū quē credit femellā esse. eodez.
querit qd furis si infans baptisandus emittat
supfluo nature in fontē baptismalem. eo.
Quid agēdū si mulier mortua fuerit 7 credatur
querit si infans repiat mortu' puez viiē. eo.
quid sepeliēd' eum matre. eodez.
Querit nūquid pōt in vētre mris baptisari. eo.
quid sit sciendū si appiet vna ps pueri. eodez.

Tabula

Que vtz p' mōstruosus possit baptisari p'lvij.
Querit nunquid pōt laycus rebaptisare causa dubitationis p'lvij.
Querit si defunctus resuscitet nūquid pōt rebaptisari. Et ibi de caractere eodē.
Queritur vtrū pūmū iudeoz possint cōpelli ad baptismum. eodē.
Quoties batifandis d'z imergi eodē.
Querit vtz adultus sicce accedēs ad baptismū sit baptisatus. eodem.
Querit vtz pōēs adulti e'q'lt recipiāt baptis. r'ltē.
Queritur vtrū sanctificatus in vtero teneatur ad baptismum. eod.
Quot sunt de essentia baptismi. r' ibi de exorcis mor: catbecifino r' de pluribus alijs eodē.
Queritur vtrū sine penitentia peccator possit consequi remissionē l.
Querit vtz oēs teneant ad p'fessionē. l.
Querit vtz possit dispensari cū aliquo q' nō cōfiteatur bonini lvi.
Querit si p'ctū a deo oīno sit dimissus p' cordis p'ritōem: qd postea dimittit p' sacerdotē. lvij.
Quidā p'fiteat' in articulo mort' remittit in manu sacerdotis iniuriā sibi factā: postea sanā et vult agere actōe iniuriarū vtz possit. lvij.
Querit vtz iter p's teneat celare p'fessionē. liij.
Querit vtz adultū accedentē ad baptismū necesse sit ante sacm p'nie accipere si sit in mortali p'ctō q' sacm baptismi. eod.
Querit de his qui rem suā apud aliū depositā accipiunt. l.
Querit vtrū q's possit rez iniuriātis capere furcie pro re sua violenter detenta eodem.
Quouis mō q's dānū i'fert alteri s' debite teneat r' restitutionem. lxiij.
Quomodo non solū auctores: sed p'sentietes r' t'nentur ad restitutionē. eodem.
Querit si vn' integre restituerit ablatū vtz soy cū sui i' maleficio teneant ad restitutionē eod.
Querit si mulier que per adulteriū cōcepit puerum r' dedit marito suo vt suū. vtrū teneat ad restitutionē. lxiij.
Quidā p'cedit venas in fundo suo p' quas deriuabat aqua ad puteū vicini sui taliter q' aq' i' peditur a cursu suo: queritur nunquid teneat ad restitutionem. eodez.
Querit quid de ordine cōstitendi seu de ordine absoluendi in cōfessione lxiij.
Querit vtz omīs teneatur ieiunare in ieiunijs ab ecclesia institutis r' ibi plura lxxi.
Querit qd iuris sup' dispēsatōe ieiunioz. eo.
Querit vtz paup'tas excuset a ieiunio eodē.
Que t'pa sint ieiunāda: r' ibi plura eodez.
Que cibaria sunt comedēdi diebus ieiunalijs?

Alphabetica

et de boza comedendi, eodez.
Querit qd sit dicendum de seruitoribus domi norum. eodem.
queritur vtrum sumptio medicinarum ieiuniū absoluat. eod.
querit vtz quis possit ieiunare p' aliu eodē.
querit quō intelligit illd. itē. sen. q' iesus corp' suū dedit inde ad p'ncipem lxxvi.
quale corpus administravit p's discipulis suis p' die q' pateret lxxvij.
querit vtz corpus sub p'cide positū in die cene in crastino mazeretur in cruce. eodez.
quare pape in altari frangit spēs corpis p'p'io: p' itea ad sedē suā vadit r' ibidem sumit eodem.
querit in quo statu d'z eē ille q' vult p'cipere corpus d'ni: r' que r' quāta d'z meditari c.
querit vtrū necesse sit accedere ad sacramentū altaris r' vtrū peccator māducat corp' p'pi sacra mētaliter: r' p'la alia ibi inscribūtur vt de sacra mento de re r' c. ci.
querit vtrū iustis sit meli' frequētare sacramen tum eucharistie q' tarde accedere cū.
queritur vtz peccator sumēdo corpus p'pi semp' peccet mortaliter. eodem.
queritur vtrū quis vidēs se incontritū debeat abstinere a communione d'ni? sacramenti: r' ibi plura notantur eodem.
queritur vtrū māducare corpus d'ni indigne sit maius p'ctū quod sit. eodez.
querit vtz hereticis māducans corp' p'pi min' peccet q' fidelis peccator eodē.
qualiter sit accedendū ad cōmunionē eo.
quid iuris si aliquis peccator occultus impentens a sacerdotē eucharistiam in die pacbe cuz alijs petat eodem.
quid sciendū si quis petat vt loco eucharistie ei panis ministretur eodez.
queritur vtrū cōueniēs fuerit q' beata virgo nupserit cvij.
querit cū beā virgo fuerit de tribu sacerdotali q'liter nupserit ioseph q' erat de tribu iuda eo.
querit vtrum virginē gloriozam deuit vouere virginitatem eodez.
querit de illis q' sunt muti et de illis q' inuicem se non intelligunt quomodo possunt contrabe re matrimonium eodē.
querit vtrū p' verba alioz q' nubentiū possit ef fici matrimoniu. eodē.
querit vtrū furiosi r' amētes r' c. possint p' trabe re matrimonium. eodez.
querit vtz p'sensus cōditionatus faciat mat'ri moniu: r' ibi plura cvij.
queritur vtrū cardinalis copula sit de essentia matrimonij. eodem.

Tabula

Queritur vtrū alter p'ugū teneat alteri redde re debitū: r' an semper. r' c. cvij.
Querit vtrum vir teneatur reddere debitū vro ri non petenti eodem.
Querit vtrum viro leproso petenti debitum te neatur vro: reddere eodem.
Queritur vtrū a muliere menstruosa vir debe at petere debitum am ipsi reddere. Et ibi plura alia. eodem.
Queritur vtrum liceat viro petere debitū a mu liere pregnante. cvij.
Querit vtrū parētes possint dare nuptiū filios et filias inuicem. cix.
Querit vtrū libero sine iudicio ecclie possit di mittere ancillā quā credebat esse liberā. cix.
Querit vtrū seru' possit p' trahere matrimoniū absq' p'sensu d'ni sui. eodem.
Querit vtrum vir possit se seruum facere iura vtoze eodem.
Quid iuris si seru' generet filiū vtrū sequat cō ditiones patris an matris. eodez.
Quid iuris de maleficio. Et ibi de d'ia inter fri giditatē r' maleficiū r' vñ p'cedit maleficiū. cvij.
Querit vtz vir possit p'pria auctoritate vro: dimittere p'p' crimē adulteri r' alii nubere. c.
Querit vtrū vir possit semp' vrozem fornicantē dimittere. cvij.
Quinq' sensuum custodia cxi.
Querit vtrū in purgatorio sit minoz certitudo glorie q' in via cxi.
Querit quisq' aie detinēt in purgatorio. cxi.
Querit vtz vna aia ante aliā inde liberet. eod.
Querit vtrū existens in purgatorio possint a nobis iuari et p' que eodem.
Qui sunt illi qui scādunt ad paradysum pro qui bus nō est orandum eodez.
Quid dicendū de locutione angeloz. ci.
Quid dicendū de p'stimatione angeloz. eod.
Quindecim signa in p'cedē die iudicij. clvi.
Querit quid de illis qui in aduētū cristi repe riantur vini eodez.
Quō in iudicio erūt q'tuor ordines r' de duab' sentētijs que ferētur in illo iudicio clviij.
Resurrectio p'pi osidit p' mltis p'batōib'. vbi querit q're ter tia die p'ps resurrexit. et ibi de p'putatione triū dierū. lxi.
Resurrectio d'ni q' boza fuit. r. Resurrectio p'pi est cā et figu. eod.
ra nse resurrectionis eodez.
Resurrectio est duplex eodez.
Resurrectio p'fecta r' imp'fecta: ficta et nō ficta eodez.
Resurrectio quid sit lxi.

Alphabetica

Resurrectio vtz sit de necessitate salutis. eodē.
Resurrectio est triplex. Et ibi notatur illi q' tene tur ad restitutionē eodem.
Resurrectio vtrum debeat fieri in furto: rapina r' huiusmodi eodem.
Rapina vtrū sit grauius p'ctū furto eodē.
Resurrectio siēda p'pter dānum illatū rebus et ibi de impedimēto benefij lxi.
Resurrectio nunq'd semper est faciēda et a quo res est ablata eodē.
Resurrectio vtrum sit statim faciēda. Et ibi plu ra alia lxi.
Resurrectio nocumētū illatū in personā. vt est ab scisso memb'it: defloratio virginis quomodo sit Et ibi de homicidio r' lesione fame. lxiij.
Raptor quid sit r' quō punitat eodem.
Rapina quō sit lxiij.
Raptores alienozum qui sint. Et ibi magna di scussio. eodē.
Raptores: dilapidatores: r' alēatores q' ff. lrv. Remissio culpe r' infusio grē vtrū sint vna sim pliciter mutatio. r' ibi plura. lxiij.
Reuerētia eucharistie p'hibenda eod.
Resurrectio generalis clvi.
Resurgentū differētia eodē.
Resurgētium etas r' statura. eodē.
Resurrectio vtz erit oīm fil' r' ibi p'les r' des. eo.
Resurrectio vtz sit nālis an miraculosa. clviij.
Resurrectioni q'tuor sunt cause. eodem.
Resurrectionis t'ps vtrū sit occultam eodē.
Symbolū qd sit: r' vñ dicat iij.
Symbolū q'tuor sunt cāe. eo.
Sanguinis p'pi effusio fuit sep duplex. vj.
Septē vba que p'pus p'ntat' in cruce quid significāt. vij.
Sabbatū quare veneretur p' beata virgine. lxi.
Ibi de magdalena lxi.
Spiritus sanctus p'cedit a p're r' filio lxi.
Symbola sunt tria. lxi.
Septē requirūtur ad fidei p'fectionē lxi.
Et adam comedisset de ligno vite vtrū videret in eternum lxiij.
Superbie diffinitio lxi.
Superbie species eodez.
Somnioz ymaginatōes sūt sep mōis lxi.
Supbia plura sequūtur incōueniētia lxi.
Superbie remedia eodē.
Septē vicia qñ sunt mortalia r' qñ nō lxi.
Sacramēta in generali. lxi.
Sacramēti diffinitio. eodē.
Sacramēta quare fuerūt instituta eodez.
Sacramēta qñ fuerūt instituta eodez.
Sacroz quedā iterātur r' quedā nō. eodē.

Tabula

Sacram vnu di manus alio dngz mois. r ibi deli- gatura r bluda cofirmadi: de tpe portandi ea r de offirmate r pfirmato. rlii. Satisfactio qd fit. liij. Symonia vtz teneat ad restitutione. lxiij. Symonia qd fit: r ibi de incediaris. eo. Sacerdos simplex vtruz peccet pfeffiones au- diendo. lviij. Sacerdos vtrum coicet cum bono in potestate clauum. eode. Sacerdos simplex vtz possit abfoluere a mino- ri excomunicatione. lviij. Sacerdotes legales vtz babuerit clauas. eod. Sacerdotes vtz soli babeat clauas. eod. Satisfactio quid fit. lxxi. Satisfactiois diffinitio. eode. Satisfactio in quot cofistit. eode. satisfactio vna p plib' pccis r ples satisfactoes pro vno pccō pnt exhiberi. eodem. satisfactio. f. elemofyna: oſo. r ieiunū: p qb' pec- catis imponitur. lxxij. satisfactiois effectus. eode. suffragia vtrū pſunt defunctis: r fi pſint qrit q ſunt illi qb' pſint: r ibi plura notantur. lxxij. suffragia p exiſtētib' in purgatorio facta vtruz vtrum ſint ab eisdem cognita. lxxij. suffragia p vnu alteri facta vtrū pſint. eod. suffragia p pccōs facta vtrū pſint mortuis: et ibi ſignantur multa. eodez. suffragia vtrum pſint pueris in lymbo exiſtē- tibus. eode. suffragia facta p vno defuncto vtrū magis pro ſint ei q alijs. eode. Suffragia facta p multis vtz inualeat ſingulis acſi. n. vno q ſingulariter fieret. lxxij. Suffragia comunia vtrum tm valeant quantum ſpecialia. eodez. Sponſalia que ſint. cvij. Sponſalia quō pſtrabuntur. eodez. Sponſalia diſſoluuntur plurib' mois. cvij. Spei diffinitio: r ibi plura. cvij. Saluari quō aſſociantur angelis r ibi ſunt plu- res opiniones. cliij.

Triplex vno ſuit in chriſto v. Triplex erigitur diſtinctio ad ef- ſe perſone v. Timor naturalis xpi: vbi notan- tur ſer ſpecies timoris. vi. Tentatio: r ibi plura. xlv. Tēpora pſibita ab ecclia ipediūt matrimonū cōtrahendū: ſz uō diſimūt tam pſtractū. cxij. Temperentia quid ſit. cxix.

Alphabetica

Utilitates iſtius libri. v. Vtrū exiſtens in pccō mortali poſſit dicere credo in deuz vel oratōem dñicā ſine pccō. iij. Vtrū caro ſc̄m ē dngz mois eo. vtrū aliqua creatura potuiſſet ſatisfacere pro toto humano genere. v. Vtrū maior pgruitas ſit diuine nature ad vni- onē cum humana natura q̄ cū angelica. v. vtrū xps aſſumpſerit oēs defect' nros. vi. vtrum in chriſto fuerunt defectus a natura vel a voluntate. eodem. voluntas xpi ſuit duplex. vij. vtrū ſolus filius fuerit redēptor. ix. vtrum thomaſtigerit cicatrices xpi. x. vtrum aliqua iocunditas occurrerit xpo et ſua aſcenſione. eode. vtrum xps aſcendiſſe ſit articulus. xi. vtrū oportuerit illos qui pceſſerūt aduentus xpi credere articulos humanitatis. xij. vtrum xps ſit adorāndus in q̄rum bō. xij. vtrū iniuriatus teneatur remittere iniuriā in- mico potenti ventam. xxix. vſure plures ſunt ſpecie: r ibi quō vſura ſit vbi dicitur multa circa vſurā. fo. xxx. cum quinqz ſo- lijs immediate ſequentibus. vtrum poſſibile ſit in dolorem p̄tri. onis cade- re exceſſum. liij. vtrum intenſius oporteat cōteri de vno pecca- to q̄ de alio. eode. vaſſall' vtz poſſit cōpelli iuuare dñm ſuū. lx. vſurarius quid ſit. eodem. vſurarius vtrū teneatur ad reſtitationem r ibi de decimis. lxi. vtrum pauper vel indigēs qui mutuāt ab vſu- rio peccet r plura alia. eodez. vtrum illi cōmittant vſuram qui vēdunt bladū vinum r. vel mutuāt ad precium tēporis ſuo- quētis. Item illi qui vēdunt carius p expectan- do ſolutōem r plura alia notant ibi. eode. vtrū ille qui mutuāt poſſit repetere dānus paſ- ſum cā mutuationis facte. eod. vtrū pōt accipi obſequiū p pecūia mutuata. eo. vtrum omne lucrum factum ex pecunia mutua- ta ſit reſtituendum. eodem. vſuratoriū filiū vtrū teneantur ad reſtituendas vſuras. eodez. vtrū mercatores teneantur ad reſtitationē ſi cō- mittat fraudē emēdo vel vendēdo. lxiij. venditio quō eſt illicita ppter defectū rei. eod. venditor vtrū teneat ſemp dicere viciū rei quā vendit. eode. vtrū poſſit quis vendere rem pluſq̄ empta ſit r ibi de negociatione. eodem.

Tabula

Vtrū per pſcriptionē aliquis excuſet a reſtitio- ne ſi ibi parū de vſucapione. lxiij. Votum qd ſit. lxx. Voti diffinitio. eode. Votū de malo vtz poſſit fieri ſicut de bono. eo. Vouens vtrum teneatur adimplere illud quod vouit. eode. Votum ſacere qui poſſint. eodem. Votoz diſpenſatio ad quos ſpectat. lxxi. Vtrū index poſſit excōicari a pccō abſolueri ſi- cut ipſam abſoluit ab excōicatione. lxxij. Vtrum poſſibile ſit reconſilari deo per ſatiſſa- ctionem. lxxij. Vtrum extra cbaritatē poſſibile ſit penitētem ſatiſſacere. lxxi. Vtrum poſt iſtam vitam poſſit remitti aliquid peccatum. eodem. Vtrū aliquis in peccato mortale cōſtitutus au- ctoritāte ſua debeat abſtinere a perceptioe ſa- cramentozum. eodez. Vtrū aliqz poſſit i extreo ſue vite peitēre. ea. Vtrū debeam' interpellare ſuperiores ſc̄ōs tan- q̄ deo acceptiozes. lxxvi. Vtrū ſancti cognoscā oratōes noſtras r pro q̄- bus ſancti ſigunt p̄ces. eode. Vtrum ſancti qui ſunt in patria competat ora- re. eodem. Vtrū votū impediāt matrimonium. cxij. Virtutes plures diſſinitiones. eode. Virtutes in generali. eodez. Virtus qd ſit r vñ aſſumpſit nomen. eodem. Virtutū eq̄litas r ineq̄litas: vbi qrit q̄re vnos polleat magis q̄ ali' vſvni' virtutis. eodez. Virtutū magnitudo vtz debeat rādere magni- tudini ſcientie. cxij. Virtutum connerio. eodez. Virtutum cōmendatio. eodem. Virtutum effectus. cxij. Virtutum merita. eodem. Virtutum diuiſio. eodem. Virtutes differentia. cxv. Virtutes theologicę. eodez. Virtutes cardinales in generali. eodem. Verecundia. cxv. Veritas. eodez. Vigilā. cxli. Vtrū poſſibile ſit ſaluari aliquē decedētem in peccato mortali r ibi plura. cxliij. Vtrū ſit orādum p dānatis. cxlvij. Vtrum illi quib' datur indulgēte poſſint eas alijs dare. cxlvij. Vtrū ſinguli angeli ſingulis boib' an vn' plu- rib' ad gaudiā depuret: r ibi multa. cxlix. Vtrum oēs angeli mittent. cliij.

Alphabetica

Vita antixpi. cliij. Votū ad quā reſurgēt mortui. cliij. Vtrū capituli vngues r iſteſina reſurgēt. cliij. Vtrū eadē aia numero reſumet idem corp' nu- mero qd prius habebat: r ibi inferitur q̄ idē ho- mo numero reſurgēt. clv. Vtrum media nocte ſit dominus venturus ad iudiciū. clv. Vtruz in iudicio forma humana apparebit glo- rioſa. clvi. Vtrū ſenſus in patria habebūt ſuos act'. clvi. Vtrū vtrū veram carnem ha- buit. liij. Vtrū vtrū aſſumpſerit aiaz r- tionalē cū potentis eius. liij. Vtrū aſſumpſit naturāz būa- maz non de neceſſitate redēptio- nis ſed de cōgruitate. v. Xps paſſus eſt paſſione generali. vij. Xpi ſupplicium in cruce. vij. Xpi opprobrium in cruce. vij. Xpi myſterū in cruce. vij. Xps per ſuam paſſionē meruit nobis ſanne vi- te apertionem. vij. Xps mortu' in corpe deſcēdit ad inferos in aia r reſurrexit in vtroqz. ix. Vtrū in illo triduo ſuit totus in ſepulchro ſz non totum. ix. Xps in illo triduo nō ſuit bō. ix. Xps reſurrexit multis de cauſis. ix. Xps vtrum babuerit angelum ad ſuū cuſtodiam deputatum. cl. Xps vtrū babuerit angelū ad tentandū xps in qua forma iudicabit: r ibi de quibz mo- dis iudicandi. clv.

Et ſic eſt finis tabule.

